Begroting 2024

Home

De gemeente Rotterdam presenteert op deze website de Begroting 2024 en Tweede Herziening 2023. Op 6 juli 2023 is de Voorjaarsnota 2023 door de raad vastgesteld. In de Voorjaarsnota 2023 staan de plannen voor de jaren 2023 t/m 2027 op hoofdlijnen. In de voorliggende Begroting 2024 zijn deze plannen verder uitgewerkt. Zowel in de Voorjaarsnota als in de Begroting staat de Voortgang 2023. In de Voortgang staat hoe de gemeente er op dit moment - in 2023 - voor staat.

Deze website is opgedeeld in verschillende pagina's:

- Totaalbeeld: dit is een samenvatting van de website op totaalniveau inclusief een Infographic.
- Programma's: een toelichting voor de 18 verschillende beleidsterreinen naar doelen en financiën.
- Paragrafen: de paragrafen geven voor specifieke onderwerpen een overkoepelend beeld over de programma's zoals de Bedrijfsvoering, Investeringen, Subsidies, Financiële kengetallen, Klimaat etc.
- Financiën: hierin staan de financiële tabellen op totaalniveau.
- Wijken: Door de wijkraden zijn wijkakkoorden opgesteld. Hier zijn de wijkakkoorden te vinden.

Totaalbeeld

Totaalbeeld

Het totaalbeeld van de Begroting 2024 en Tweede Herziening 2023.

Voortgang 2023
Bestuurlijke hoofdlijnen
Collegetargets
Financieel beeld 2023-2027
Coalitieakkoord
Raadsbehandeling
Commissies
Leeswijzer

Voortgang 2023

Voortgang 2023

De Voortgang 2023 geeft een totaalbeeld van de stand van zaken van de Tweede Herziening 2023. De Voortgang bestaat uit 2 algemene blokken: een Voorwoord en een Financieel beeld 2023. Daarna is de Voortgang per

programma in alfabetische volgorde opgenomen, deze is hetzelfde als de Voortgang per programma en tenslotte de Bedrijfsvoering.

Voorwoord

De bij de voorjaarsnota ingezette koers zetten we door. Waar we ons blijven inzetten voor de 39 wijken en aan de slag gaan met de 1.400 aangedragen actiepunten uit de wijkakkoorden. Met opgestroopte mouwen werken we aan een schone, groene en veilige stad. Waar doorgebouwd wordt aan betaalbare woningen en waar we werken aan de kansengelijkheid in onze stad.

Het blijft belangrijk dat we het gemeentelijke huishoudboekje op orde houden. Daarom besparen we vanaf 2024 op de organisatiekosten en ontwikkelen we een aanpak om onze organisatie nog toekomstbestendiger en flexibeler te maken.

We blijven scherpe keuzes maken en doen gewoon wat nodig is. We blijven daarbij luisteren naar alle verhalen, zorgen en ideeën van de Rotterdammers.

De Voortgang 2023 kijkt naar het lopende jaar. Het geeft inzicht in de stand van zaken en belangrijkste ontwikkelingen en financiële bijstellingen per programma. Onderdeel hiervan zijn ook de collegetargets. Het helpt ons om de maatschappelijke en financiële opgave scherper te krijgen en om de juiste beslissingen te nemen voor Eén stad.

Maarten Struijvenberg, Wethouder Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten

Financieel beeld 2023

Algemeen

Bij deze Tweede herziening 2023 wordt de Begroting 2023 geactualiseerd. Het totaal aan voorgestelde bijstellingen telt op tot **€ 6,2 mln**. De bijstellingen worden gedekt door een onttrekking aan de Algemene reserve. Hierdoor sluit de begroting op € 0.

Dit is inclusief het verwerken van een besluit bij de Voorjaarsnota 2023. Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten om reserves kleiner dan € 1 mln te laten vrijvallen. Dit besluit gold ook voor de nog te vormen reserves bij de resultaatbestemming van de Jaarstukken 2022. Het gaat om een totaalbedrag van **€ 4,7 mln.**

Financiële bijstellingen per programma

In de tabel hiernaast staan de financiële bijstellingen per programma. Hieronder volgt de toelichting op de programma's met de grootste financiële bijstellingen, het gaat om de bijstellingen groter dan € 10 mln:

- **Algemene middelen (€ 24 mln)**: In de meicirculaire 2023 heeft het Rijk gelden voor taakmutaties toegekend. Voor onze gemeente betekent dit voor Beschermd wonen € 7,5 mln voor 2023 tot en met 2027; voor de herinvoering van de eigen bijdrage Wet maatschappelijke opvang € 10 mln voor 2026 en 2027; voor Jeugdzorg € 6,4 mln in 2027; en voor het Nationaal actieplan dakloosheid € 6,1 mln. Volgens de eigen gemeentelijke spelregels zijn deze middelen verschoven naar de desbetreffende programma's: Beheer van de stad, Bestaande stad, Cultuur, Dienstverlening, Energietransitie, Onderwijs, Sport en recreatie, Stedelijke ontwikkeling, Werk en inkomen en Zorg, welzijn en wijkteams. Door de hogere marktrente wordt in 2023 meer rente ontvangen dan eerder begroot (€ 2,6 mln).

- **Belastingen (€ 1 mln):** De lokale belastingen worden met € 11,5 mln bijgesteld. Voor de onroerendezaakbelasting niet-woningen verwacht de gemeente als gevolg van areaaluitbreiding in 2023 € 12 mln hogere baten. Voor logiesbelasting verwacht de gemeente hogere baten van € 2 mln in 2023. Dit is een gevolg van een stijging van de overnachtingsprijzen. Daar tegenover staat een kasschuif naar 2024, 2025 en 2026 voor de introductie van een nieuw belastingsysteem.

- **Stedelijke ontwikkeling (- € 13 mln):** De grootste bijstelling op dit programma is het resultaat op de Grondexploitaties van - € 25 mln. De ontwikkelingen op de woningmarkt, zoals de stijging van de hypotheekrente, de hoge bouwkosten, de voorzichtigheid bij investeerders en daling van de woningprijzen hebben tot gevolg dat bouwgronden minder snel worden uitgegeven en dat de uitgifteprijzen onder druk staan. Op dit moment is de eerste inschatting dat het resultaat van de grondexploitatieportefeuille over 2023 zal uitkomen op - € 25 mln. Dit resultaat is nog met vele onzekerheden omgeven en het risico is aanwezig dat het negatieve resultaat nog kan oplopen. De ontwikkelingen parkeren leiden tot een bijstelling van € 4,9 mln door hogere parkeerbaten en een onderschrijding op de arbeidskosten. Er zijn ook nog andere bijstellingen op het programma per saldo wordt de begroting van het programma Stedelijke ontwikkeling hierdoor met € 13 mln aangepast.

Financiële bijstellingen per programma x 1 mln

Algemene middelen	€ 24
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	- € 1
Beheer van de stad	- € 5
Belastingen	€ 1
Bestaande stad	- € 5
Bestuur	€ 0
Cultuur	€ 0
Dienstverlening	- € 2
Economische ontwikkeling	€ 2

Energietransitie	€ 2
Onderwijs	- € 2
Overhead	- € 3
Sport en recreatie	€ 3
Stedelijke ontwikkeling	- € 13
Veilig	€ 0
Volksgezondheid	€ 0
Werk en inkomen	€ 3
Zorg, welzijn en wijkteams	- € 6
Bijstellingen per programma	**- € 1**
Vrijval reserves kleiner dan € 1 mln jaarstukken 2022	- € 5
Totaal bijstellingen tweede herzienng 2023	**- € 6**
Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen. **Voor een uitgebreide toelichting per programma zie het blokje Financiën onder dit programma.**	

Algemene reserve

Eerste herziening 2023: **€ 102,8 mln**

Tweede herziening 2023: **€ 96,6 mln**

De voorgestelde bijstellingen bij de Tweede herziening van - € 6,2 mln worden onttrokken aan de Algemene reserve.

Weerstandsvermogen

Jaarstukken 2022: **1,5**

Eerste herziening 2023: **0,9**

Tweede herziening 2023: **0,9**

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Er wordt gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, passend bij de financiële risico’s die de gemeente

loopt. Het college kiest ervoor een tijdelijke dip in het weerstandsvermogen te accepteren om zo verdere bezuinigingsmaatregelen te voorkomen. De begroting is meerjarig in evenwicht en vanaf 2025 is het weerstandsvermogen tenminste 1,0.

Wilt u meer weten over de financiële kengetallen, ga dan naar de paragraaf Financiële kengetallen.

Programma Algemene middelen

Financiële positie

Het college stuurt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 zoals in het coalitieakkoord is opgenomen. In de paragraaf Weerstandsvermogen zijn het meerjarig verloop van de weerstandsvermogen en de risico's vermeld. In de paragraaf Financiële kengetallen wordt uiteengezet dat het structureel exploitatiesaldo vanaf 2024 tot en met 2027 positief is.

Financiering

De ervaring van de laatste jaren leert dat, zeker onder deze huidige marktomstandigheden, een deel van de voorgenomen investeringen trager verloopt dan gedacht. Dit achterlopen van de realisatie op de begroting wordt planningsoptimisme genoemd. In deze begroting is reeds gedeeltelijk rekening gehouden met dit fenomeen. Komende periode zal onderzocht worden welke maatregelen op het gebied van project- en budgetbeheer kunnen worden getroffen om de mate van planningsoptimisme verder terug te dringen. Nadere toelichting is te vinden in de paragraaf Financiering.

Financiële bijstellingen Algemene middelen (x 1.000)	**€ 25.169**
Taakmutaties meicirculaire	€ 25.471
Actualisatie kapitaallasten	€ 1.309
Actualisatie rente	€ 2.639
Afronding Tower hotel Rotterdam	€ 176
Bijstelling dividendramingen	€ 81
Teruggaaf dividendbelasting	€ 25
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 6.060

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Gemeentefonds

Het Rijk verdeelt het gemeentefonds tussen de gemeenten op basis van verschillende maatstaven. Vanaf 2026 past het Rijk een nieuwe financieringssystematiek toe. De VNG heeft het Rijk laten weten dat deze nieuwe financieringssystematiek niet volstaat. Daarnaast wordt de VNG opgeroepen de inzet richting het Rijk, om de korting op het gemeentefonds vanaf 2026 te repareren, te intensiveren.

Nadere toelichtingen op het gemeentefonds kunt u lezen in het hoofdstuk Gemeentefonds.

RET

De RET stelt dat zij er financieel niet goed voor staat. In samenspraak met Rotterdam en MRDH werkt de RET aan een oplossing. In december 2023 volgt een definitief besluit. De gemeenteraad wordt tijdig meegenomen in de discussie.

Voor nadere toelichting zie hoofdstuk Projecten en de paragraaf Verbonden Partijen.

Stedin

Voor de overgang naar schonere energie heeft netbeheerder Stedin extra vermogen nodig. Stedin en bestaande aandeelhouders zijn in overeenstemming met het Rijk over een investering van € 500 mln. Naar verwachting wordt de storting van het Rijk voor het eind van 2023 afgerond.

Voor nadere toelichting zie hoofdstuk Projecten en de paragraaf Verbonden Partijen.

Organisatieopgave

Bij de voorjaarsnota 2023 is gemeld dat het college zich een doel stelt om te besparen op de kosten van de gemeentelijke organisatie. Deze besparing op de organisatie van opgeteld € 150 mln komt bovenop de besparing op de organisatie in het coalitieakkoord. De besparingen moeten zo min mogelijk ten koste gaan van de dienstverlening aan de Rotterdammers en worden de komende periode verder uitgewerkt. De raad zal separaat worden geïnformeerd over de voortgang van de organisatieopgave.

Programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Armoede en Schulden

Collegetarget schuldhulpverlening: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten

Mijlpaal 2023: intakes 4.950, gestarte schuldregelingen 2.700

Realisatie t/m juli 2023: intakes 3.285, gestarte schuldregelingen 1.053

Het aantal intakes loopt op schema wat betreft de mijlpaal voor 2023. Het aantal gestarte schuldregelingen loopt nog achter. Dit zien we zowel terug in de doorstroom van intakes (vanuit het Expertise Team Financiën) naar start schuldregeling door de Kredietbank Rotterdam, als bij de rechtstreekse toeleiding door bijvoorbeeld bewindvoerders. Een verklaring is dat de overdracht naar de kredietbank zorgvuldig, met gevoel voor mogelijke stress, gebeurt en daardoor relatief veel tijd vergt. Hierdoor is een stijging van het aantal intakes altijd pas later merkbaar in de stijging van het aantal gestarte schuldregelingen. Meer specifiek geldt voor 2023 dat per 1 juli de aflossingstermijn voor schuldregelingen is verkort van 36 naar 18 maanden. Deze wetswijziging was al eerder bekend. Rotterdammers hebben vermoedelijk gewacht met het aangaan van een schuldregeling tot de datum van 1 juli, omdat dan de termijn van aflossing korter en daarmee aantrekkelijker is. Verder blijft het moeilijk om Rotterdammers te motiveren om een traject aan te gaan bij de KBR.

Taal

Aantal trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2022: **7.292 afgeronde taaltrajecten**

Streefwaarde 2023: 6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden

Realisatie t/m juni 2023: 3.760 gestarte trajecten basisvaardigheden

Op 2 februari 2023 stelde de gemeenteraad het beleidskader Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden' vast. Met een realisatie van 59% tot en met juni 2023 ligt de gemeente op koers. De ambitie voor de huidige collegeperiode is 25.000 gestarte trajecten basisvaardigheden.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de gemeente Rotterdam sinds maart 2022 de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Er is een bestuurlijke opgave vanuit het Rijk om 2.000 tijdelijke huisvestingsplekken te bieden. Eind augustus 2023 werden er in Rotterdam ongeveer 2.300 Oekraïense vluchtelingen opgevangen. Van hen verblijven er 1.175 in gemeentelijke opvanglocaties en 1.167 bij particulieren.

De gemeente maakt kosten op het gebied van tijdelijke huisvesting, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. De opvang van vluchtelingen uit Oekraïne is voor de gemeente budgetneutraal, omdat het Rijk deze kosten dekt.

Inburgering

Op 1 januari 2022 trad de Wet Inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding en biedt inburgeraars een programma inburgering aan op allerlei aspecten, waaronder leren financieel zelfredzaam te zijn, leren van de taal en toeleiding naar werk en of onderwijs. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat om te zorgen dat zij mee kunnen doen aan de Rotterdamse samenleving.

De rijksoverheid bepaalt elk half jaar hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij de inburgering moeten bieden. Deze taakstelling voor gemeente Rotterdam voor 2023 is 1.795 te huisvesten statushouders. Hiervan waren er tot augustus 815 statushouders gehuisvest. De verwachting is dat we de taakstelling dit jaar gaan halen, mede dankzij de inzet van de doorstroomlocatie.

Samenleven

In het tweede kwartaal is het concept actieplan Samenleven in één stad aan de raad gestuurd. Dit plan is onder andere tot stand gekomen op basis van stadsgesprekken die eind 2022 en begin 2023 plaatsvonden; 500 Rotterdammers spraken met elkaar en met ambtenaren over discriminatie, gelijkwaardigheid en inburgering. Op 20 juni is het concept actieplan besproken met deelnemers van de stadsgesprekken en aan de volgende adviesraden voorgelegd: de Brede Raad 010, de adviesraad Antiracisme & Inclusie, en Burgerpanel Rotterdam. De collegereactie is in voorbereiding en een geactualiseerde versie van het actieplan wordt in september 2023 naar de gemeenteraad gestuurd. Intussen lopen alle activiteiten door die discriminatie tegengaan en inclusie bevorderen. In maart 2023 is de antidiscriminatie campagne ‘Zie het. Zeg het. Meld het’ intensiever dan voorheen ingezet. Als onderdeel daarvan is de Erasmusbrug blauw aangelicht in het teken van gelijkwaardigheid.

Financiële bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving (x 1.000)	**- € 438**
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 438

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Beheer van de stad

Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

Collegetarget: we verminderen zwerfafval en plaatsingen van vuilnis naast afvalcontainers (hierna naastplaatsingen) in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in de huidige collegeperiode is een stijging van de CROW-score op plaatsingen naast containers en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt. De CROW-methode is ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te meten, waarbij wordt gekeken naar onkruid, zwerfafval, onderhoud groen en verharding, en zo meer. Bijna alle gemeenten gebruiken deze methode.

Realisatie 2022: 79,77% niveau B of hoger

Begroting 2023: 81,5% niveau B of hoger

Realisatie medio 2023: 79,98% niveau B of hoger

Na vaststelling van de Nota Samen SchoonR 2023 - 2026 in 2023 is waar mogelijk direct gestart met de interventies. De verwachting is dat we de doelstelling gaan behalen voor het verwijderen van huisvuil naast containers. Voor de doelstelling voor zwerfafval is dat nog niet zeker, hoewel we kleine stappen vooruitzetten. Op dit moment is het fijne zwerfafval op straten, stoepen en verharde paden de grootste zorg omdat het lastig is om het probleem bij de bron aan te pakken. Daarnaast is het opruimen van zwerfafval tijdsintensief. In 2024 komen er aanvullende maatregelen om de doelstelling te halen. De verwachting is dat de interventies in de buitenruimte de resultaten aanzienlijk positief beïnvloeden.

Pop-up milieuparken

Collegetarget: we realiseren jaarlijks minimaal 100 pop-up-milieuparken.

Realisatie 2022: **85 pop-up-milieuparken**

Realisatie september 2023: 71 (in de planning: 37)

De verwachting is dat de doelstelling in 2023 ruimschoots behaald wordt.

Bruggen

Na inspectie van de Parkhavenbrug is besloten aan deze brug een zelfde reparatie uit te voeren als bij de Coolhavenbrug. De verwachting is dat de Parkhavenbrug begin oktober 2023 weer in gebruik is. Dat is later dan in de zomer, zoals aanvankelijk de verwachting was. Dat komt mede door de afhankelijkheid van levertijden van onderdelen.

Biodiversiteit

De uitvoeringsagenda Biodiversiteit 2023 komt naar verwachting in het najaar 2023 in de gemeenteraad. In het coalitieakkoord is afgesproken om in 4 jaar 40 hectare bijenlandschap te realiseren. Het bijenlandschap, onderdeel van de Groenagenda, is in 2023 uitgebreid. Dat gebeurde vooral door minder vaak maaien en bestaande begroeiing om te vormen naar grasvegetatie. Er is al 13,9 hectare gerealiseerd en realisatie loopt door in 2024. Daarnaast is de aanbesteding voor het Meetnet flora en fauna Rotterdam gegund.

LED-transitie

Het LED-transitieproject loopt sinds 2020 en duurt tot en met 2025. Het gaat om de vervanging van 90.000 armaturen. Inmiddels zijn er in totaal 61.500 armaturen vervangen. Voor 2024 is de planning dat 6.800 armaturen worden vervangen; dat zijn vooral grondspots en specials. Eind 2024 zijn dan de meeste armaturen in de wijk en langs de hoofd- en verzamelwegen omgezet naar LED armaturen.

Uitrol groente, fruit, etensresten (GFE) hoogbouw

In 2023 is vooral gefocust op het oplossen van storingsproblemen met de wijkcontainers. Verder is de plaatsing van gfe-wijkcontainers voorbereid in de overige delen van de stad. Eind 2023/begin 2024 start de plaatsing van de in 2023 verbeterde wijkcontainers, te beginnen met ongeveer 450 wijkcontainers in Kralingen en IJsselmonde. Medio 2024 komen daar Delfshaven en het Oude Westen bij. We verwachten elk jaar tussen de 400 en 500 containers te plaatsen. In totaal worden 2500-2800 gfe-containers geplaatst. Het tempo van plaatsing blijft wel afhankelijk van de levering van materialen als staal en chips, en van beschikbare software-updates.

Wijkgerichte dienstverlening

- We realiseren naar verwachting 108 pop-up-milieuparken in 2023
- De openingstijden van de milieuparken zijn en blijven verruimd.
- De pilot met betrekking tot het lenen van bakfietsen en aanhangwagens krijgt gezien het succes een structureel karakter. We onderzoeken of er in 2024 meer uitgifteplaatsen bij kunnen komen.

Zero-emissionvoertuigen

Per 1 juli 2023 waren de gemeentelijke personenwagens voor 81%, de lichte bedrijfsvoertuigen voor 37% en de zware bedrijfsvoertuigen voor 9% emissieloos. Daarmee lopen we met de personenwagens en lichte bedrijfsvoertuigen op schema. De realisatie van de doelstelling voor zware bedrijfsvoertuigen in 2030 is een uitdaging maar we handhaven de doelstelling. Dit is ook belangrijk in het kader van de invoering van Zero Emissie zone Stadslogistiek. Vanwege de verduurzaming van dienstreizen voert de gemeente deelvervoer in.

Financiële bijstellingen Beheer van de stad (x 1.000)	- € 4.696
Actualisatie kapitaallasten	- € 1.309
Bommenregeling	- € 458
Herstel Parkhaven- en Coolhavenbrug	- € 3.900
Hogere lasten autoschades	- € 1.500
Implementatie deelvervoer	- € 600
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 3.071

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Belastingen

Bijstelling van verwachte opbrengsten

In Rotterdam wordt veel gebouwd. Meer woningen en bedrijfspanden, en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen, leiden tot hogere belastingopbrengsten.

In 2023 verwacht de gemeente hogere baten voor de onroerendezaakbelasting voor niet-woningen. Deze hogere baten hebben betrekking op de belastingjaren 2021 tot en met 2023. In de meerjarige begroting heeft de gemeente deze meeropbrengsten verwerkt. De reden van deze hogere belastingopbrengsten baten is een toename in het aantal objecten en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen.

Ook voor de logiesbelasting verwacht de gemeente meer opbrengsten dan begroot. De overnachtingsprijzen in Rotterdam stijgen gemiddeld met 15%. De begroting van de gemeente van 2023 is gebaseerd op de consumentenprijsindex van 6,9%. In werkelijkheid stijgen de overnachtingsprijzen dus harder dan dat de gemeente vooraf had verwacht. Dit leidt tot meeropbrengsten.

Betaalgedrag en betalingsregelingen

Eerder dit jaar zag de gemeente een toename in het aantal aangevraagde betalingsregelingen. Deze lijn zet door. Tot nu toe heeft de gemeentelijke belastingdienst ongeveer 15% meer betalingsregelingen getroffen dan in dezelfde periode in 2022. Het kan zijn dat de gemeente een groter risico loopt op de inning van de opgelegde belastingen. Uiteraard wordt de invloed op de verwachte belastingopbrengsten gevolgd.

Naast het treffen betalingsregelingen kan de gemeente ook Rotterdammers en ondernemers helpen door bijvoorbeeld actieve doorverwijzing naar schuldhulpverlening, en waar nodig een combinatie van beide. Dit doet de gemeente conform de uitgangspunten van het keurmerk sociaal incasseren.

Financiële bijstellingen Belastingen (x 1.000)	€ 1.320
Bijstelling lokale belastingen	€ 11.466
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	**- € 10.146**

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Bestaande stad

Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Kernportefeuille, onderdeel Maatschappelijk Vastgoed

Duurzaamheid is van groot belang voor het toekomstbestendig houden van de vastgoedportefeuille. Het afwegingskader is opgesteld om de duurzaamheidsambities bij nieuwbouw en grote renovatieprojecten te kunnen bepalen. Op dit moment wordt een tool toegevoegd, waarmee we ook de kosten van de te maken keuze kunnen bepalen. Met de vervanging van de bestaande voorraad vanuit de Integrale Huisvestingsplannen, wordt een deel van de duurzaamheidambitie van de gemeente ingevuld door de projecten Bijna Energie Neutraal (BENG) te realiseren. Voor volledige verduurzaming naar Energie Neutrale Gebouwen (ENG), kijken we bij iedere projectstart in hoeverre hiervoor aanvullende investeringen nodig en beschikbaar zijn. Wanneer dit past binnen het beschikbare budget, wordt ENG gerealiseerd.

Daarnaast worden de duurzaamheidsambities voor de bestaande gebouwenvoorraad via het onderhoud gerealiseerd via de Duurzame Meerjarenonderhoudsplannen (Duurzame MJOP's). Bij het opstellen van de MJOP’s brengen we de kansen voor verduurzaming in beeld. De pilot met 6 objecten is afgerond en geëvalueerd. We rollen deze aanpak in een aangepaste vorm verder uit. Dit jaar worden 40 objecten van een DMJOP voorzien. We werken met de CO2-prestatieladder, waarmee de CO2-uitstoot van de gemeente, inclusief haar eigen huisvesting, zichtbaar wordt. De certificering voor de CO2 prestatieladder is rond.

Niet-Kernportefeuille

Er staan in totaal nog 133 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden er naar verwachting 51 in 2023, 79 in 2024 en de 3 resterende in 2025 verkocht. Het is mogelijk dat er nog enkele panden van de verkooplijst afgehaald worden. Dit doordat er vanuit het college besloten wordt dat deze panden toch nodig zijn voor de gemeentelijke taken en daarom niet verkocht kunnen worden.

Stijgende huurprijzen maatschappelijke portefeuille

Na de hoge prijsstijgingen in 2022 en begin 2023 is de verwachting voor 2024 dat de huurprijzen minder hard zullen stijgen. Hoewel de inflatie nog relatief hoog is, zal deze lager zijn dan de afgelopen periode. Het blijft nog wel noodzakelijk dat de portefeuillehouders kijken of het nieuwe accres zorgt dat de subsidiebudgetten voldoende meegroeien met de prijsinflatie.

Kadernota Vastgoed

Er is een vernieuwde Kadernota Vastgoed opgesteld met actualisaties en aanpassingen, onder meer als gevolg van het zogenaamde 'Didam-arrest'. De Kadernota geeft de hoofdkoers en spelregels aan voor de gemeentelijke vastgoedportefeuille en geldt voor meerdere jaren. De vernieuwde Kadernota is in september 2023 in de gemeenteraad besproken.

Voor de maatschappelijke portefeuille is bestuurlijk besloten om een kostendekkende verhuur te hanteren. De afdeling Vastgoed is een beoogde nuldienst, maar tot en met 2024 vindt er bijpassing plaats op de nuldienstbegroting van Vastgoed vanuit de algemene middelen. Na 2024 fungeert Vastgoed daadwerkelijk als een nuldienst en dient het gedeelte dat voorheen gedekt werd door deze bijpassing uit de algemene middelen, voortaan gedekt te worden via de kostendekkende huur, te betalen door de portefeuillehouders.

Eigenheid en erfgoed

De Erfgoedagenda Rotterdam is in mei 2023 door het college vastgesteld en voorzien van een geactualiseerd uitvoeringsprogramma tot en met 2027.

Vanaf 2023 zetten we extra in op aandacht en waardering voor de particuliere monumenteneigenaren. En op de voorlichting en communicatie rond nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten. Hiervoor zijn in 2023 extra middelen beschikbaar.

In 2023 wordt de aanpassing en uitbreiding van het Rotterdams Restauratiefonds (RRF) voorbereid met een beoogde inwerkingtreding in het voorjaar van 2024. De wens hierbij is om leningen voor restauraties van gemeentelijk beschermde monumenten te kunnen verstrekken. Maar ook om bescheiden éénmalige tegemoetkomingen aan te kunnen bieden voor de instandhouding van het erfgoed in de stad. In dit kader onderzoeken we of het RRF ook inzetbaar kan zijn voor het verduurzamen van erfgoed.

In 2023, maar ook in de daaropvolgende jaren, werken we een aantal actuele cultuurhistorische onderzoeksprogramma's uit. Tot en met 2027 zijn dit: het religieus erfgoed, de onderwijsgebouwen en de architectuur tussen 1965 en 1990. De inventarisatie van deze laatste categorie, Post 65, is publiekelijk te volgen en staat open voor reactie Post65010.

Financiële bijstellingen Bestaande stad (x 1.000)	**- € 5.379**
Gederfde verkoopopbrengsten vastgoed	- € 1.900
Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten	- € 1.267
Voorziening dubieuze debiteuren	€ 1.162

WABO-leges	- € 2.201
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 1.173

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Vitale wijken

Het vitaliteitsonderzoek wordt gedurende 2023 geactualiseerd. De uitkomsten worden daarna samengevat in een nieuwe notitie, ambtelijk vastgesteld en aangeboden aan het bestuur. Dit onderzoek bouwt verder op het onderzoek uit 2019.

Uit dit onderzoek komen de gebieden naar voren waar eigenaren de meeste moeite gaan krijgen om de woning op een ‘toekomstbestendig niveau’ te brengen. Dat wil zeggen dat de woning geen onderhoudsachterstanden heeft, goed geïsoleerd is, van het gas af is (aardgasvrij) en waar het wooncomfort zodanig goed is dat een bewoner nog jarenlang met plezier kan wonen. Al deze elementen kosten veel geld: de stapeling van opgaven, gaan de mogelijkheden van eigenaar-bewoners in bepaalde gebieden in de stad te boven. Deze gebieden komen grotendeels overeen met de gebieden, die in de Omgevingsvisie Focuswijken voor Stedelijke Vernieuwing zijn genoemd.

Met behulp van de leidraad Stedelijke Vernieuwing worden locaties ‘geprioriteerd’. De noodzaak om woningen in de Stedelijke Vernieuwing gebieden is hoog, maar de kosten om de woningen op een toekomstbestendig niveau te brengen enorm. Door een prioritering bepalen we waar we eerst projecten starten en op welk niveau, waar een basisaanpak dan wel grondige aanpak gewenst is.

Met de basisaanpak worden eigenaren - veelal in Vereniging van Eigenaren vve-verband (vereniging van eigenaren) - gestimuleerd om achterstallig onderhoud weg te werken. De vve wordt hierbij ge(re)activeerd.

Door middel van het onderhoudsprogramma Steigers op Zuid zijn vanaf 2015 6.593 woningen aangewezen en inmiddels 3.085 woningen opgeknapt. Deze collegeperiode worden door middel van de Aanpak Basiskwaliteit de volgende 3.000 woningen in aanpak genomen. De voorbereiding van dit nieuwe uitvoeringsprogramma – dat op 27 juni 2023 is vastgesteld door het college – is gestart. De grondige aanpak richt zich op meer verschillende en grotere woningen in een gebied (woningdifferentiatie) en stimuleert eigenaren om substantiële stappen te zetten in verduurzaming. In deze collegeperiode worden 1.000 tot 2.000 woningen via de grondige aanpak verbeterd: door verduurzaming, verbeteren bouwkundige staat en waar differentiatie gewenst is door het vergroten van de woningen.

De tweede tranche van Het Volkshuisvestingsfonds is door het Rijk opengesteld. Hiermee vindt cofinanciering van de grondige aanpak plaats. Medio oktober 2023 moet de aanvraag zijn ingediend. Afhankelijk van toekenning van deze middelen worden maximaal 500 woningen opgeknapt.

Ook het funderingsprogramma wordt geactualiseerd. Het aandeel eigenaren dat daadwerkelijk funderingsonderzoek laat doen naar aanleiding van een gebiedsaanpak funderingsonderzoek is nog te laag. De

uitvoering van noodzakelijk funderingsherstel blijft daardoor achter. Ook komen bij het funderingsloket steeds meer vragen binnen over problematiek bij niet onderheide panden. Het huidige funderingsprogramma is niet op dit type funderingen gericht. De informatievoorziening (website en kaartmateriaal) van het funderingsloket wordt hierop uitgebreid.

Op 1 juli 2023 heeft de gemeente, tegelijkertijd met de inwerkingtreding van de Wet goed verhuurderschap, het verplichte meldpunt geopend. Huurders kunnen hier misstanden in hun huursituatie melden. Op 1 juli is ook een vergunningplicht ingevoerd in de wijk Carnisse: de verhuurvergunning woonruimte. Verhuurders in deze wijk moeten uiterlijk op 31 december 2023 de vergunning in bezit hebben om te kunnen blijven verhuren. De vergunning wordt verleend als de verhuurder aantoont dat de gevraagde huurprijs overeenkomt met het woningwaarderingsstelsel. Vanaf 1 januari 2024 gaat de gemeente de vergunning handhaven.

Met toetsing, toezicht en handhaving draagt de gemeente, aan de hand van regulering en in het uiterste geval repressief optreden, bij aan een veilige en gezonde leefomgeving. Bewoners en ondernemers kunnen bij de gemeente terecht voor advies, ondersteuning en meldingen. De meldingen en eigen waarnemingen vormen de basis om te bepalen waar controles worden ingezet. Een belangrijke afweging hierbij is het risico voor gebruikers en de omgeving bij calamiteiten. In 2023 voeren we ongeveer 2.000 integrale controles uit binnen 25 branches.

Verstedelijken en verbinden

In 2023 bereiden we ons voor op de invoering van de Omgevingswet (Ow) en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) per 1 januari 2024.

In verband met deze stelselwijziging zijn beleid en verordeningen aangepast. We zorgen ervoor dat de dienstverlening optimaal blijft tijdens de overgangsfase.

Sinds de zomer van 2022 heeft de bouw last van economische tegenwind. Het aantal aanvragen in de eerste twee kwartalen is lager dan verwacht. De bouwproductie staat onder druk door onder andere de stijgende hypotheekrente, hogere kosten voor materialen en dalende huizenprijzen. Desondanks blijft de woningbouwopgave onveranderd groot.

Bestemmingsplannen vormen in 2023 het actuele planologische-juridische kader. In verband met de invoering van de Omgevingswet moeten de huidige gebieds- en projectbestemmingsplannen worden omgezet naar hét Omgevingsplan voor heel Rotterdam. Op het moment van de inwerkingtreding van de Omgevingswet vormen de geldende bestemmingsplannen. Tijdens de transitiefase geldt het tijdelijke omgevingsplan.

Programma Bestuur

College

Het huidige college van Leefbaar Rotterdam, VVD, D’66 en DENK is in juni 2022 aangetreden met het coalitieprogramma ‘Eén Stad’.

Koers van de Stad

Koers van de Stad is de naam voor een project en een budget waarmee de gemeenteraad een aantal zelf, of door inwoners ingebrachte ideeën en initiatieven kan ontwikkelen en uitvoeren.

Met het aannemen van twee amendementen, op 6 juli 2023, besloot de gemeenteraad een deel van het budget voor Koers van de Stad anders te gebruiken. Met de budgettaire wijzigingen voor de jaren 2023, 2024 en 2025 draait de raad een deel van de door het college voorgestelde bezuinigingen terug. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Bewonersinitiatieven Budget Wijken
- Couleur Locale en Stedelijk Welzijn
- Handgeld wijkmanagers
- Subsidie Burgerpanel
- Aanpak Armoede en Schulden

Tenslotte maakte de raad geld vrij om huismeesters weer een vaste plek te geven binnen de seniorenflats.

Over de benutting van het overgebleven budget neemt de gemeenteraad een besluit in de tweede helft van 2023.

Raad en griffie

Wijziging verordening fractieondersteuning

Alle 14 gemeenteraadsfracties ontvangen voor hun ondersteuning een vaste vergoeding en een bedrag per zetel. In de vergadering van 22 juni 2023 stemde de gemeenteraad in met een wijziging in de verordening fractieondersteuning 2022. Deze wijziging maakt meer continuïteit binnen de fracties mogelijk en komt tegemoet aan de toegenomen werkdruk van raadsleden.

Audiovisuele middelen

De aanbesteding voor het vervangen van de audiovisuele middelen in de raadzaal en de Suze Groenewegzaal heeft plaatsgevonden; er is een aanbieder gekozen. De nieuwe apparatuur wordt in de komende drie jaar geplaatst. Als eerste is in de zomer van 2024 de vervanging van audiovisuele middelen in de raadzaal aan de beurt.

Financiële bijstellingen Bestuur (x 1.000)	€ 0

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Cultuur

Cultuur voor alle Rotterdammers

- Wij voeren de regelingen uit ter ondersteuning van creatieve en culturele projecten in de stad. In Q2 2023 is er opnieuw een overvraging van het beschikbare subsidiebudget. Het aantal aanvragers blijft onveranderd hoog. Ook de kosten per project stijgen door hogere lasten en fair pay (redelijke beloning voor verricht werk).
- Goed werkgeverschap bij instellingen staat onder druk door de hoge inflatie, stijgende energieprijzen en huren. De gemeente levert waar mogelijk maatwerk.
- Instellingen die dreigen om te vallen, kunnen najaar 2023 eenmalig een beroep doen op noodfondsmiddelen.

Een evenwichtig cultureel ecosysteem

- Er zijn vanuit het culturele veld vijf samenhangende New Deals opgesteld als uitkomst van het advies van de Denktank New Deal Cultuur. Deze deals dragen bij aan de transitie van de culturele sector naar een bloeiend geheel. De planfase is in Q2 van 2023 afgerond en uitvoering begint najaar 2023. Het college heeft hiervoor ongeveer € 2,3 mln beschikbaar gesteld.
- Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad 'Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028' vastgesteld. Dit beleidskader is richtinggevend voor de komende cultuurplanperiode. Bureau BlueYard organiseert en faciliteert de betreffende adviescommissie.
- Op 27 maart 2023 vond een startbijeenkomst plaats van gemeente, sector en andere belanghebbenden om samen te bouwen aan een veerkrachtige en toekomstbestendige sector. Om deze beweging te ondersteunen is een kernteam Transitie geformeerd. De laatste plekken binnen het kernteam Transitie worden Q3 2023 ingevuld. Uiterlijk eind Q4 2023 gaat een kwartiermaker aan de slag in een adviserende en organiserende rol. De inhoudelijke veranderagenda van de transitie krijgt de komende periode verdere vorm met als basis de rijke opbrengst van de startbijeenkomst.

Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

- We zien veel dwarsverbanden tussen cultuur en andere domeinen. Kunstenaars, ontwerpers en makers vormen veelal het vliegwiel voor economische groei. Daarom is er specifiek beleid op Creatieve Industrie en investeren we in deze zzp'ers, zoals door uitvoering van New Deals. Daarnaast maken we ons hard voor betaalbare werkruimte en vragen we werkgevers om eerlijke beloningen te bieden. De Creatieve Coalitie Rotterdam is hierin onze gesprekspartner.

Financiële bijstellingen Cultuur (x 1.000)	€ 467

Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 467

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Dienstverlening

De Wijk aan Zet

De afgelopen maanden hebben de wijkraden, samen met de wijk en de gemeente, wijkplannen opgesteld. In elk wijkplan staat:

- Een toekomstbeeld van de wijk en de wijkopgaven voor de komende jaren.
- Een actieplan met daarin doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te bereiken.

Alle wijkraden hebben hun wijkplan aangeboden aan het college. Zowel het college als de gemeenteraad heeft de wijkplannen vastgesteld. De gemeente gaat 98% van de acties in de wijkplannen uitvoeren en doet dit vaak samen met de wijkraden. Inmiddels is de uitvoering begonnen.

Collegetarget wijk aan zet Het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.
Mijlpaal 2023: 75%

Wijkhubs

Eind 2023 wil het college dat alle 39 Wijk aan Zet-wijken een wijkhub hebben. Sinds augustus 2023 zijn er 27 wijkhubs, wordt er aan 5 wijkhubs gewerkt en zijn voor 6 hubs de gesprekken over het huurcontract bijna afgerond. Er komt ook een mobiele wijkhub. Zo is er straks alle 39 wijken een wijkhub.

De wijkhubs hebben drie belangrijke functies in de wijk:

- De gemeente en partners in de wijk werken er samen aan – soms ingewikkelde - vragen uit de wijk.
- Faciliteren van ontmoeting en uitwisseling.
- Zorgen voor een werkplek dichtbij de wijk.

Een wijkhub maakt de gemeente zichtbaarder in de wijk. De Wijkhubs bevinden zich nog in de ontwikkelfase, waarbij de gemeente onderzoekt welke programmering en openingstijden passen bij de behoefte van de wijk.

Meedenken, meedoen en meebeslissen

Met het Programma Betrokken stad geeft het college Rotterdammers meer zeggenschap over hun stad en wijk. Naast het bieden van een beleidskader dat de samenwerking met Rotterdammers stimuleert, is ook een andere manier van werken in ontwikkeling.
In maart 2023 heeft het college het plan van aanpak Betrokken stad 2023-2026 en het jaarplan 2023 vastgesteld. Bij bespreking in de gemeenteraad is de toezegging gedaan om het stuk meer SMART te maken. Het vernieuwde plan is inmiddels ter kennisname aangeboden aan de raad. De uitvoering van het plan van aanpak is in volle gang. Enkele concrete resultaten zijn georganiseerde trainingen en bijeenkomsten voor wijkraadsleden, de eerste kinderburgemeester, een nieuw initiatievenloket en een succesvol eerste jaar van Mijn Rotterdam.

Voor 2023, 2024 en verder staan de volgende projecten op de agenda:

- Doorontwikkeling Citylab010.
- Doorontwikkeling Right 2 Cooperate.
- Verdere verbetering van het proces voor bewonersinitiatieven.
- Voorzetting pilot Kinderburgemeester.
- Pilot Wijkcommunicatie in het kader van doorontwikkeling Mijn Rotterdam.
- Voorbereiding en uitvoering van het Rotterdams Burgerberaad Klimaat.
- Ontwikkeling van participatieprocessen om ook bij de uitvoering van Wijkakkoorden participatief te blijven werken.

Bewonersinitiatieven

In juni 2023 heeft het college de definitieve regels vastgesteld voor bewonersinitiatieven. Dit gebeurde op basis van advies van de werkgroep met vertegenwoordigers van de wijkraden, initiatiefnemers en de stichting Opzoomer Mee. Op 1 juni 2023 nam de gemeenteraad de motie Mogelijkheid mandaat wijkraden bij kleine bewonersinitiatieven aan:

- Wijkraden krijgen per september 2023 de bevoegdheid om een besluit te nemen op aanvragen voor een bewonersinitiatief, zowel grote als kleine aanvragen.
- Wijkraden kunnen per september 2023 wijkmanagers mandateren om een besluit te nemen op aanvragen.
- Wijkraden krijgen vanaf 2024 de mogelijkheid om bij het college binnen het beschikbare budget aan te geven om 1) subsidierondes vast te stellen, 2) de bijbehorende subsidieplafonds vast te stellen en 3) een maximum van €10.000 of €20.000 per aanvraag vast te stellen.

Aanpak Kleine Kernen

Het uitvoeringsprogramma Kleine Kernen Aanpak (KKA) is voor de zomer vastgesteld. Het is een dynamisch uitvoeringsprogramma dat jaarlijks kan worden aangevuld of bijgesteld. De gemeenteraad heeft via de voorjaarsnota 2023 een bedrag van € 8 mln toegekend voor de uitvoering van de eerste reeks projecten. In elke wijk en elk dorp worden nu projecten voorbereid en gestart. De dorps- en wijkraden worden betrokken bij de uitwerking en realisatie. Ook betrekt de gemeente wijkpartijen zoals woningcorporaties en andere partners bij de integrale ontwikkeling van de kernen. Voor maatwerk op het vlak van communicatie en participatie is er extra budget.

Financiële bijstellingen Dienstverlening (x 1.000)	**- € 2.202**

Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 2.202

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

CityLab010

CityLab010 is het programma dat Rotterdammers en organisaties uitnodigt om hun vernieuwende droom voor de stad waar te maken. Jaarlijks is er € 1 mln subsidie beschikbaar.
In 2023 is het inhoudelijke kader aangepast aan het collegeakkoord Eén Stad. Om subsidie te krijgen moet een plan bijdragen aan het groener, socialer of veiliger maken van Rotterdam. Het maximaal aan te vragen bedrag is verlaagd van € 100.000 naar € 50.000. Daardoor kunnen meer Rotterdammers en organisaties subsidie krijgen. Ongeveer 150 plannenmakers hebben zich in 2023 aangemeld voor CityLab010. Begin 2024 ontvangen de aanvragers de beslissing op hun initiatief en is er een feestelijke uitslagenavond. Bovendien is er een nieuwe Stadsjury benoemd. Uit 30 aanmeldingen zijn 8 nieuwe leden benoemd. Dit heeft geresulteerd in de benoeming van een nieuwe Stadsjury van 12 Rotterdammers voor de komende drie jaar. Om ervaring in het beoordelen van plannen te behouden zijn 4 leden herbenoemd.

Verkiezingen

Op 15 maart 2023 vonden de verkiezingen voor Provinciale Staten en Waterschappen plaats. De opkomst in Rotterdam lag op ruim 42%. De verkiezingen zijn goed verlopen en de uitslag is tijdig en onbetwist vastgesteld. Na de val van het kabinet op 6 juli is voor 22 november 2023 de Tweede Kamerverkiezing uitgeschreven. De voorbereidingen zijn in volle gang. Er wordt een hoge opkomst verwacht; daarom zijn er meer stemlocaties en meer vrijwilligers nodig.

Stadsarchief

In het kader van de herdenking van 150 jaar afschaffing van de slavernij is de tentoonstelling ‘Koloniaal Rotterdam in het archief’ te zien in het Stadsarchief. Tot en met de zomer van 2023 zijn onder de naam ‘Peter Peper’ 12 educatieve voorstellingen voor Rotterdamse basisschoolkinderen georganiseerd. Zij maken daarin kennis met het koloniaal en slavernijverleden van Rotterdam. In het najaar staan nog eens 13 voorstellingen gepland. Het Stadsarchief verwierf in de zomer op een veiling in New York een zeer zeldzaam affiche van ontwerper, fotograaf en cineast Paul Schuitema (1897-1973). Verschillende stukken gaf het Stadsarchief in bruikleen aan musea. Zo is de ingekleurde plattegrond van Rotterdam van Johannes de Vou uit 1694 gerestaureerd en vervoerd naar de Kunsthal voor een tentoonstelling. Het Stadsarchief wil zoveel mogelijk digitaal toegankelijk zijn. Op verzoek van burgers werden bijna 2000 inventarisnummers gedigitaliseerd en online geplaatst. Ook nam het websitebezoek met 18 procent toe. In het najaar van 2023 start een onderzoek naar de grootste gebruikersgroep van het Stadsarchief: verbouwers.

Tevredenheid concerndienstverlening

Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020.

Realisatie 2022: + 2%

Mijlpaal 2023: - 7%

Realisatie januari t/m augustus 2023: **-1%**

In mei tot en met augustus is 14,6% van de Rotterdammers ontevreden (rapportcijfer 6 of lager) over het contact met de gemeente. In de eerste 4 maanden van 2023 was dit 15,2%. Op dit moment komt het totale percentage ontevreden Rotterdammers van 2023 uit op 15%. Door een gevonden omissie in de nulmeting is de nulmeting aangepast van 2021 naar het jaar 2020. Deze aanpassing heeft geen invloed op de ambitie van het college: het percentage ontevreden Rotterdammers is in 2025 met 30% gedaald. De gemeente gebruikt signalen van Rotterdammers om de dienstverlening te blijven verbeteren. De inhoud van de signalen in de eerste 8 maanden van 2023 laten grotendeels hetzelfde beeld zien. De gemeente voert op basis van deze signalen concrete verbeteringen door in de dienstverlening. Meer informatie is te vinden in de Voorjaarsnota 2023.

Concrete verbeteringen op basis van signalen van Rotterdammers zijn onderdeel van de nieuwe opgave ‘De Rotterdamse Dienstverlening’. Daarmee bouwt de gemeente verder aan persoonlijk, betrouwbaar en eigentijds contact met Rotterdammers, via alle contactkanalen. De opgave is aan de gemeenteraad voorgelegd.
In 2024 realiseert de gemeente een integraal 1e-lijns klantcontactcentrum (KCC) waar Rotterdammers hun vragen kunnen stellen over alles wat de gemeente doet en biedt.

Naast de opgave om de dienstverlening te verbeteren, bereidt de gemeente zich voor op de piek van aanvragen naar reisdocumenten in 2024 tot 2028 (als gevolg de langere geldigheidsduur van reisdocumenten per 2014). Om deze piek op te vangen, heeft de raad geld beschikbaar gesteld om de capaciteit in de stadswinkels te vergroten.

% van de Rotterdammers dat tevereden / ontevreden is over het contact met de gemeente op de volgende onderdelen	Realisatie 2020	Realisatie 2022	T1 2023	T2 2023
Norm ontevredenheid		-4%		
Realisatie ontevredenheid		+2%	+1%	-1%
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	**85% (15%)**	**85% (15%)**	**85% (15%)**	**85%% (15%)**

Programma Economische ontwikkeling

Economische ontwikkelingen

De economische groei vlakt in 2023 af, na een stevig herstel van de Rijnmondse economie van ruim 4,4 % in 2022. Een deel van de ondernemers, zoals uit de horeca, kampt nog met een grote schuldenlast uit het ‘coronatijdperk’. In het eerste halfjaar van 2023 zijn de opgelopen energielasten gelukkig gedaald. De gemeente volgt de ontwikkelingen nauwgezet en speelt daar zo goed mogelijk op in. Via het project Klus & coach krijgen ondernemers in winkelgebieden hulp door het laten maken van een energiescan, invoering van energiebesparende maatregelen en een coachgesprek. Het plan is om tot eind 2025 nog zo’n 1.000 ondernemers te helpen.

Voor 2023 verwachten economen een matige groei. Dit komt doordat de coronacompensatie niet meer beschikbaar is, bedrijfsfaillissementen geleidelijk toenemen, de hoge inflatie bestedingen van huishoudens beperkt en doorat de arbeidsmarkt nog uiterst krap is. De Rotterdamse economie heeft het met een stevige economische groei en lage werkloosheid (4,5%) in de afgelopen jaren dus goed gedaan. Wel zijn er met de krappe arbeidsmarkt en hoge inflatie zorgen. Waakzaamheid blijft dus geboden.

De belangrijkste gebeurtenissen in 2023 zijn hieronder weergegeven.

- Onder de vlag van het Mkb actieprogramma zijn er in 2023 diverse activiteiten ontplooid om de gemeentelijke dienstverlening te versterken. Zo heeft het coronaloket sinds begin 2023 een structurele doorstart gemaakt met het Team Ondernemersmaatwerk (TOM). Tussen januari en medio juli heeft dit team 42 maatwerkverzoeken van horecaondernemers behandeld. Daarnaast is in juni livechat op Ondernemen010 gelanceerd. Nieuw in Rotterdam gevestigde ondernemers krijgen een persoonlijke welkomstbrief van de wethouder Economie: in het eerste half jaar van 2023 waren dat ruim 1.300 brieven.
- Op 23 februari 2023 stelde de gemeenteraad het nieuwe Uitvoeringsplan Horeca vast. Ondernemers mogen nu op vrijdag en zaterdag een uur langer open zijn en hun terras uitbreiden. Ook worden meer ‘verlaatjes’ (incidenteel langer open zijn) en meer geluid toegestaan. De gemeente stelt gratis circulaire terrasvlonders beschikbaar - meer dan 170 ondernemers hebben hiervan gebruikgemaakt. Eind 2023 volgt onderzoek naar de effectiviteit van het uurtje-langer-open-zijn. Ook vindt een evaluatie plaats van het hele Uitvoeringsplan Horeca. Begin 2024 gaan de resultaten naar de gemeenteraad.
- In maart 2023 startte Rotterdam Square officieel. Deze stichting is opgericht op initiatief van Erasmus MC en de gemeente Rotterdam en werkt aan versterking van de Life Sciences and Health-sector in Rotterdam. Fysiek uit zich dat in de realisatie van een campus bij het Erasmus MC. Daar kunnen innovatieve zorgondernemers zich vestigen, zodat ondernemerschap, onderzoek, onderwijs en zorg effectiever samengaan. Rotterdam Square heeft hierin een verbindende rol en vult die in door netwerkbijeenkomsten, coachingstrajecten voor startende ondernemers en koppeling van partijen die elkaar kunnen versterken.
- Er is ruim €60 mln beschikbaar uit het Just Transition Fund (JTF)-programma voor de regio Groot-Rijnmond. In januari 2024 is de eerste 41 miljoen beschikbaar. Dit bedrag is verbonden aan 29 projecten. De eerste zes projecten hebben een positief besluit ontvangen. Alle JTF-projecten dragen bij aan de energietransitie in de haven, aan het opvangen van de effecten voor huidige banen en aan ontwikkeling van toekomstige werkgelegenheid. In augustus 2023 startte een nieuwe JTF-openstelling van €0,5 miljoen. Scholen kunnen scholingsvouchers aanvragen voor de opleiding van mensen voor banen in de energietransitie en de haven.

- Er is in 2023 een eerste subsidieaanvraag toegekend uit de derde ronde van het Europese programma Kansen voor West II. Inzet van deze ronde zijn activiteiten die ondernemers helpen in de transitie naar de circulaire economie. Er is subsidie verleend aan een Rotterdamse mkb-onderneming die een innovatieve verwerkingsinstallatie voor textiel ontwikkelt.
- In mei 2023 vond in samenwerking met de gemeente Rotterdam Upstream plaats. Dit is het grootste evenement voor vernieuwende bedrijven in de regio. Het evenement brengt startups, scale-ups, investeerders, corporates, beleidsmakers en studenten samen. Doel is dat ze de innovatiekracht van de regio vergroten en voor groei van bedrijven zorgen. Op het evenement kwamen ongeveer 3000 deelnemers af.
- De volgende generatie internet voegt zintuigelijke beleving toe aan websites en internetproducten. Augmented Reality kan bijvoorbeeld een kledingstuk tonen die op afstand tast kan overdragen voor fabrieksmedewerkers op afstand: ‘immersive experiences’. Vanwege de potentie kent het Rijk maximaal €200 mln. toe uit het Nationale Groeifonds aan de Creative Industries Immersive Impact Coalition (CIIIC). De gemeente is partner en wil de technologiebedrijven helpen in Rotterdam te laten landen die actief zijn in zintuigelijke internettechnologie,.
- In mei 2023 heeft de gemeente de eerder toegezegde €2,6 miljoen geïnvesteerd in het regionale innovatiefonds UNIIQ. Deze investering steunt kansrijke innovatieve bedrijven die bijdragen aan slimme energieoplossingen en een toekomstbestendige economie. Het fonds biedt ondernemers startkapitaal om plannen te realiseren en de meest risicovolle fase - van concept tot veelbelovend bedrijf - te overbruggen. Samen met andere publieke partners wordt totaal €10 mln. extra geïnvesteerd.
- Op 28 juni 2023 ging in het M4H-gebied het pand aan de Vierhavenstraat 56/Keileweg 4, ook bekend als Keilewerf 1, door brand volledig verloren. Daarbij raakten 52 creatieve en ambachtelijke makers hun werkplek kwijt. In stad en land zijn acties in gang gezet om hen te helpen. De gemeente staat de Keilewerf zoveel mogelijk bij. Een integraal ambtelijk crisisteam staat dagelijks in contact met de oprichters van de Keilewerf B.V. en inventariseert via hen de vragen en behoeften van de gedupeerde ondernemers. Zo denkt de gemeente mee over mogelijkheden voor alternatieve huisvesting en werkt de gemeente samen met het Regionaal Bureau Zelfstandigen (RBZ), het Ondernemersklankbord en de Belastingdienst. Ondernemers kunnen snel direct contact opnemen met een medewerker die op de hoogte is van hun situatie. Waar mogelijk biedt de gemeente maatwerk.

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau.

Realisatie 2022: **nulmeting 4.248.765 m²**

Mijlpaal 2023: **4.248.765 m²**

Tussenstand augustus 2023: **4.287.397 m²**

Uit prognoses blijkt de voorraad bedrijfsruimte stabiel en met een lichte stijging ligt het collegetarget op koers. Op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen is de verwachting dat de komende jaren sprake is van een forse afname. Dit komt vooral door de transformatie van bedrijven naar wonen bij enkele bedrijventerreinen in de binnenstad. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad.

Bij het opstellen van het collegetarget is voor deze collegeperiode rekening gehouden met 180.000m2 aan afname door grote gebiedsontwikkelingen waar woningbouw gepland is. Deze ontwikkelingen variëren tussen hard en zacht planaanbod (vanuit de woningbouw). Het tempo van de gebiedsontwikkelingen wordt door markmechanismen vertraagd of versneld.

In het in het najaar 2023 door het college vast te stellen actieplan bedrijfsruimte noemt acties en instrumenten om te sturen op de toekomstige hoeveelheid bedrijfsruimte en de juiste ruimtelijke invulling daarvan.

Aanpak 25 winkelstraten

Aanpak van 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode te transformeren naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebied.

De basis van deze meting en monitoring is het programma vitale kerngebieden op basis van de gebiedsgerichte aanpakken.

Tussenstand augustus 2023: De aanpak is sinds 2022 gestart in 17 winkelgebieden. Als start hanteren we in de regel een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document wordt de ambitie en een strategie voor de straat omschreven. Voor nog eens vier andere gebieden worden de voorbereidingen gestart. Dit gebeurt door middel van voorgesprekken met allerlei vertegenwoordigers en belanghebbers in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

10.000 keer mkb-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Deze indicator meten we door het aantal klantcontacten met ondernemers op de ondernemersbalie inzichtelijk te maken dat heeft geleid tot advies of informatievoorziening aan de ondernemer. Ook ondernemers die deelnemen aan bijeenkomsten of workshops die we organiseren vallen onder deze indicator, bijvoorbeeld op het gebied van digitalisering van hun bedrijfsvoering, het koppelen van investeerders aan mkb’ers of netwerkevents zoals Upstream en BT010.

Het kan voorkomen dat sommige ondernemers van meerdere mogelijkheden gebruik maken en dubbel worden geteld. De contacten die de bedrijfscontactfunctionarissen, accountmanagers en projectmanagers hebben met ondernemers zijn geen onderdeel van deze indicator. De (unieke) bezoeken aan de website Ondernemen010 en de klantcontacten vanuit 14010 tellen we ook niet mee maar maken we wel inzichtelijk.

Tussenstand augustus 2023: Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand wordt opgenomen in de jaarstukken.

Uitlokken van € 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

In deze collegeperiode is de doelstellig om 1 miljard investeringen uit te lokken die 2.000 banen opleveren. In deze indicator nemen we onder mee de financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen begeleid door InnovationQuarter en/of Rotterdam Partners.

Tussenstand augustus 2023: Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand van deze indicator wordt opgenomen in de jaarstukken.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%

Sinds eind 2022 is er ingezet op het tegengaan van de leegstand van marktkramen door middel van het per januari 2023 uitgeven van nieuwe vaste plaatsen aan marktondernemers. Door het met voorrang een vaste plaats geven aan ondernemers die een artikel verkopen welke nog niet op die markt wordt verkocht wordt de verkoop van nieuwe producten gestimuleerd. Verder is eind eerste kwartaal 2023 de meldplicht meelopers ingevoerd. Kooplieden die op de wachtlijst staan voor een vaste marktplaats worden verplicht zich op dagbasis te melden met als doel een dagplaats in te nemen. Verder wordt de overlast van marktafval aangepakt.

Tussenstand augustus 2023: Deze monitor wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand wordt opgenomen in de jaarstukken.

Financiële bijstellingen Economische ontwikkeling (x 1.000)	€ 1.762
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.762

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Energietransitie

CO2 breed

Collegetarget CO2-reductie: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied ten opzichte van 1990.

Realisatie 2022: -18%

Mijlpaal 2023: -15%

Realisatie t/m augustus 2023: bekend najaar 2024

De rapportage van de Milieudienst Rijnmond (DMCR) van september 2023 laat zien dat de totale CO2-uitstoot in Rotterdam 26,0 Mton (megaton) was. De DCMR-doorrekening van de Rotterdamse klimaataanpak (mei 2023) voorziet dat de dalende trend de komende jaren doorgaat tot minimaal 11,4 Mton minder CO2-uitstoot in 2030.

Het aandeel van de stad in de totale Rotterdamse CO2-uitstoot is 2,8 Mton in 2022 voor de directe uitstoot - brandstoffen en aardgas - en indirecte uitstoot: elektriciteit en warmtegebruik. In 1990 was de stedelijke uitstoot nog 3,4 Mton. We kunnen in 2022 dus spreken van een CO2-uitstoot reductie van 18% in de stad ten opzichte

van 1990. Deze reductie is hoger dan de verwachte 10%. Een verklaring hiervoor is dat het aardgasverbruik sterk is verminderd door de hoge gasprijzen. Het is nog de vraag in hoeverre deze verminderde afname in stand blijft nu de gasprijzen weer wat zijn gedaald.

De uitgebreide rapportages zijn te vinden op deze website van de DCMR

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

De beschikbaarheid van infrastructuur voor de energie bepaalt steeds meer wat er mogelijk is in en rond Rotterdam. Eind 2022 hebben delen van Rotterdam te maken gekregen met krapte op het elektriciteitsnet. Daarom werken we met netbeheerder Stedin aan een strategische actieagenda en intensiveren we de samenwerking in diverse verbanden zoals de Regionale Energie Strategie (RES), Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (MIEK), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Windenergie

- Windwinning Hoeksebaan: 2 turbines, 12 megawatt totaal potentieel. Vergunningaanvraag van initiatiefnemer Eneco/FMT wordt in het derde kwartaal 2023 verwacht. Het proces ‘lokaal eigendom’ loopt.
- Uitbreiding landtong Rozenburg: de ter inzagetermijn van de plannen is op 31 juli 2023 afgerond. De ingediende zienswijzen hebben een antwoord gekregen. Bewoners en andere belanghebbenden hebben de mogelijkheid beroep in te stellen bij de Raad van State.
- Charloisse Poort: onderzoek naar haalbaarheid is gaande.
- Beneluxplein: met klankbordgroepen Albrandswaard, Pernis en Hoogvliet zijn de criteria voor de nieuwe plan-MER (milieu-effectrapportage) opgesteld. Proces plan-MER is van start gegaan.
- Wind in de haven: 300 megawatt in de haven is gerealiseerd. Met Havenbedrijf Rotterdam loopt een verkenning hoe voor de toekomst in de haven minimaal 300 MW behouden kan blijven (repowering)

Zonne-energie

- Rotterdam is goed op weg naar de 3,2km2 zonnepanelen in 2026. De analyse van maart 2023 laat zien dat er al 1,1 km2 aan zonnepanelen is gerealiseerd.
- Servicepunt Zon heeft in 2023 39 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken.
- Energie van Rotterdam heeft van de beoogde 90 coöperatieve zonnedaken eind 2025 naar alle waarschijnlijkheid eind 2023 10 gereed. Waarschijnlijk is dat de 90 daken deze collegeperiode niet gehaald worden. Met Energie van Rotterdam worden nieuwe afspraken gemaakt voor deze collegeperiode.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

- Rotterdam is in volle vaart aan de slag met de verduurzaming van vve's. Voor eigenaar-bewoners starten eind 2023 de eerste gebiedsaanpakken voor isolatie. Met corporaties zijn de nieuwe prestatieafspraken aanstaande. Deze afspraken dragen bij aan verduurzaming van woningen voor huurders.
- Twee gebiedsaanpakken aardgasvrij zijn in uitvoering. In vier gebiedsaanpakken is vertraging ontstaan door een investeringsstop van de warmtebedrijven. Die zijn veroorzaakt door achtereenvolgens de problemen rond Warmtebedrijf Rotterdam en het voorstel voor de Wet collectieve warmtevoorziening. We werken aan een oplossing. Tegelijkertijd ontstaan nieuwe initiatieven in de stad. Daarnaast is de voorbereiding gestart van het warmteprogramma dat elke gemeente uiterlijk in 2026 moet hebben vastgesteld.
- Ondernemers in het mkb in de stad krijgen ruime mogelijkheden voor het toekomstbestendig maken van hun bedrijven. De duurzaamheidsvoucher voor ondernemers is een succes. De Klus & Coach-aanpak voor de detailhandel begint in het najaar 2023.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

Voor de invoering van de zero-emissiezone komt er een verkeersbesluit. Publicatie van het ontwerpbesluit is voor eind september 2023 voorzien. Vaststelling vindt naar verwachting plaats in het eerste kwartaal van 2024.

- In februari 2023 is de eerste elektrische touringcar in gebruik genomen
- Inmiddels doen 74 werkgevers met meer dan 110.000 werknemers mee aan de werkgeversaanpak met als doel de uitstoot van woon-werk- en werk-werkritten te halveren.
- In de zomer van 2023 is het 5000e openbare laadpunt geplaatst om elektrische voertuigen te kunnen laden.

Financiële bijstellingen Energietransitie (x 1.000)	**€ 1.503**
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.503

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Onderwijs

Schil om school

Collegetarget Schil om de school: In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:

- Tutoren

- Mentoren

- Schoolzorgteams

- Preventief jongerenwerk op school

- Slim organiseren met kunstvakdocenten

- Expeditie Digitaal

Realisatie 2022 (0-meting): 61

Begroting 2023: 74

Realisatie 2023: Volgt. De volgende meting vindt plaats op 1 november 2023 en wordt opgenomen in de Jaarstukken 2023.

We boeken goede voortgang in het aantal scholen dat een schil om de school heeft. Met name de interventie schoolzorgteam groeit enorm. Op dit moment zijn er 69 basisscholen waar actieve schoolzorgteams zorgen voor snelle en effectieve ondersteuning bij kinderen met zorgvragen.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor een goede huisvesting van scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) staat hoe de gemeente de Rotterdamse schoolgebouwen renoveert of vernieuwt. Een nieuw Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027 is in voorbereiding. Vaststelling van het IHP volgt eind 2023 of begin 2024.

De voortgangsrapportage Integraal Huisvestingsplan (IHP) informeert jaarlijks over de geboekte voortgang van het huidige IHP. De verwachting in 2023 is 15 projecten – scholen en gymzalen - op te leveren. Een uitgebreidere toelichting op de voortgang van het IHP staat in de paragraaf ‘projecten’.

Rotterdams Onderwijsbeleid (ROB)

We werken aan een nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid, een cruciale stap binnen het onderwijsprogramma. We stellen het Rotterdamse kind en de jongvolwassene centraal in dit nieuwe onderwijsbeleid. Het onderwijs moet aansluiten bij hun talenten en ambities, en hen voorbereiden op een actieve deelname aan de samenleving.

Om ervoor te zorgen dat het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid optimaal aansluit bij de behoeften van onze stad, zetten we succesvolle interventies van het Nationaal Programma Onderwijs door binnen dit beleid. We investeren in het jonge kind, zodat elke peuter die extra ondersteuning nodig heeft deel kan nemen aan de

voorschoolse educatie. Onze inzet voor onderwijskwaliteit en de aanpak van het lerarentekort blijft onverminderd. Daarnaast werken we aan passende zorg en ondersteuning, zodat elke leerling de kans krijgt om zijn of haar potentieel te bereiken.

Bovendien integreren we zorg, welzijn, sport en cultuur in de schoolomgeving om het onderwijs te versterken en leerkrachten te ontzorgen. Het versterken van deze ‘schil’ van partners om de school is opgenomen in de collegetarget van het programma Onderwijs.

Het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid wordt naar verwachting eind november 2023 bestuurlijk vastgesteld.

Financiële bijstellingen Onderwijs (x 1.000)	**- € 1.606**
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 1.606

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Sport en recreatie

Collegetarget

Collegetarget toename sportdeelname: realisatie van 10% toename in de sportdeelname (inclusief urban sports) in de periode 2022-2026.

- **Realisatie seizoen '21/'22: 62%**
- **Mijlpaal seizoen '22/'23: 63%**
- **Realisatie seizoen '22/'23: 63%**

Metingen vinden 2-jaarlijks plaats in april en november. Het resultaat van seizoen ’22-’23 is uitgekomen op 63%. Hiermee is de tussentijdse target gehaald.

Steunfonds energie sportverenigingen

In januari 2023 heeft Rotterdam Sportsupport een subsidie van € 1,2 mln ontvangen voor de ondersteuning van sport- en scoutingverenigingen die problemen ervaren met de gestegen energielasten. Per augustus 2023 heeft Sportsupport aan 6 verenigingen een financiële bijdrage toegekend. In totaal gaat het om € 60.000. Met 16 verenigingen lopen de trajecten nog en 60 verenigingen zijn op een andere manier ondersteund. Dat gebeurde bijvoorbeeld met een aanvraag voor een rijksbijdrage.

Voor de 57 speeltuinorganisaties in Rotterdam is een tijdelijke subsidieregeling opengesteld met een plafond van € 200.000. Eenmalig kan daaruit een financiële bijdrage in de gestegen energielasten aangevraagd worden.

Stimuleren sport en bewegen

De SPUK BREED (een specifieke uitkering voor versterking door sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026) bundelt de financiën die gemeenten van het Rijk krijgen voor preventietaken. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) maakt gemeentelijk integraal preventief beleid mogelijk. Rotterdam zet in op deze beide rijksregelingen, om samen met de domeinen sport, gezondheid, cultuur en welzijn gezondheidsachterstanden terug te dringen.

De gemeente is van plan openbare sportassen te creëren, met toegankelijke sporttoestellen. Onder meer de Folkert Elzingastraat wordt openbaar gemaakt en sporttoestellen toegevoegd.

Er wordt een impuls gegeven aan urban sports door, samen met de urban sporters en -aanbieders, een uitvoeringsagenda op te stellen.

De gemeente herijkt het programma Lekker Fit!

Het plan van aanpak Rotterdam Sport Onbeperkt heeft als doel het sporten voor mensen met een beperking te verbeteren.

Integraal Huisvestingsplan Sport (IHP Sport)

De herijking van het IHP-Sport is gestart. De thema’s toegankelijkheid en duurzaamheid krijgen extra aandacht. Zie Projecten voor meer informatie.

Natuur- en Milieueducatie

8 kinderboerderijen en 14 educatieve tuinen zijn gratis toegankelijk. Hier worden lessen voor basisscholieren gegeven en schooltuinieren aangeboden.

Inspirerende topsport

Rotterdam bereikt grote aantallen Rotterdammers, waaronder jongeren met een beperking, door nevenactiviteiten bij internationaal zeer aansprekende topsportevenementen. Denk aan de Nations League Finales en European Para Championships. De gemeenteraad heeft gevraagd om betrokkenheid van die laatstgenoemde doelgroep in de motie De Nations League is er voor iedereen.

De Grand Départ Tour de France Femmes 2024 is toegewezen aan Rotterdam, Den Haag en Dordrecht.

Er ligt een besluit voor bij het college met de vraag om samen met de KNVB een bid voor te bereiden op het WK Vrouwen Voetbal 2027. De FIFA beslist op 17 mei 2024 over de toekenning van dit evenement.

De gemeenteraad heeft ingestemd met een voorbereidingskrediet voor de ontwikkeling van nieuwbouw naast het Topsportcentrum. Daarin moet het Nationaal Vechtsportcentrum definitief gehuisvest worden. Een projectgroep moet hiervoor een definitief ontwerp maken. De voorbereidende fase loopt tot eind 2024/begin 2025 en resulteert in een uitvraag voor een uitvoeringskrediet.

Toekomstbestendige verenigingen

De looptijd van het Actieprogramma Verenigingen (2018-2022) is voorbij. In 2023 vindt de evaluatie van het programma plaats. De geleerde lessen uit de evaluatie worden meegenomen en geborgd in de reguliere opdrachten aan Rotterdam Sportsupport.

Ondersteunen van speeltuinverenigingen om ieder kind in Rotterdam de mogelijkheid te bieden buiten te spelen in een veilige omgeving.

Goede sportaccommodaties

Herijking van het Integraal Huisvestingsplan Sport (2024-2034).

Aanpassen van de investeringsregeling (1/3 regeling) voor sportverenigingen. Doel hiervan is dat de verenigingen deze regeling vaker en beter gebruiken. Bij de nieuwe regeling is er extra aandacht voor renovatie en toegankelijkheid van clubgebouwen. De regeling wordt aantrekkelijker voor kleinere aanvragen.

Uitvoering van het plan van aanpak bezettingsgraad sportterreinen.

Inspelen op behoeften van kansrijke doelgroepen in de gymzalen waar de bezetting het laagst is. Dit gebeurt in afstemming met de behoeften in de wijk.

Financiële bijstellingen (x 1.000)	**€ 2.505**
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 2.505

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Stedelijke ontwikkeling

Openbaar groen

Collegetarget meer groen: In deze collegeperiode komt er 20 ha groen bij, of de planvorming hiervoor wordt afgerond met de bedoeling uitvoering ervan uiterlijk in 2026 te starten.

Mijlpaal 2023: 5 ha

Realisatie t/m juli 2023: 2,5 ha

De gemeente werkt via een Groenagenda om de collegetarget te realiseren. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan Rotterdam gaat voor groen 2023-2026 naar de gemeenteraad gestuurd. Dit actieplan bundelt de inzet van de gemeente op vergroening, klimaatadaptatie (Weerwoord) en biodiversiteit.

Mobiliteit

Rotterdam werkt aan de snelle verduurzaming van de stadslogistiek. Samen met bouwbedrijven is op 13 maart jl. de Samenwerkingsovereenkomst Duurzame Bouwlogistiek Katendrecht Pols Noord ondertekend. Ook is het verkeersbesluit zero-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's in voorbereiding. In het najaar 2023 vindt de besluitvorming hierover plaats.

De verkeersveiligheidsprojecten die onderdeel uitmaken van het Rotterdam Veilig Vooruit beleidsplan worden voortgezet. Een hierin bereikte mijlpaal is de ontwikkeling van de Rotterdamse Verkeersaso Aanpak, zoals benoemd in het coalitieakkoord. In juni 2023 is deze aanpak door het college van B en W vastgesteld. In juni en juli waren al zo'n 300 verkeersaso's beboet. Maatregelen richten zich op meer gemeentelijke handhavingsinzet, het afsluiten van straten en de inzet van communicatie- en gedragstechnieken.

Op 18 juli 2023 is bij Rotterdam Centraal de parkeerplek voor deelvervoer geopend. Het is tot nu toe de grootste in Rotterdam. De hub biedt ruimte aan 142 voertuigen.

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid: Verbeteren van de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.

Mijlpaal 2023: 10

Realisatie augustus 2023: In de zomer van 2023 is voor de aanpak van verkeersonveilige locaties overgestapt van de black spot-werkwijze naar de werkwijze conform de definitie van de collegetarget. Als start hebben we de eerste 16 locaties geselecteerd en in voorbereiding genomen. Daarvan is de verwachting dat er in 2023 één gereedkomt. Daarmee wordt een achterstand opgelopen ten opzichte van de jaarmijlpaal van 10 locaties. Deze achterstand zal in 2024 en 2025 worden ingehaald.

Wonen en bouwen

Afspraken samenwerking in de regio en met het Rijk voor verstedelijking en mobiliteit

Rotterdam werkt mee aan de rijksprogramma's voor een goede ruimtelijke ordening, in aanloop naar de nieuwe Nota Ruimte van het Rijk. Onderdeel van de rijksprogramma's zijn de uitwerking van het NOVEX-gebied Zuidelijke Randstad en het NOVEX-gebied Haven. Deze uitwerkingen hebben een directe relatie met de toegekende rijksmiddelen voor de MIRT-verkenning Oude Lijn en de nieuwe Stadsbrug.

Woningbouwproductie

Collegetarget bouw nieuwe woningen: **Het college start in de komende 4 jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment. Een uitzondering daarop zijn de tijdelijke woningen.**

Realisatie 2022: 3.006 (waarvan 10% in het sociale segment en 26% in het middensegment)

Mijlpaal 2023: Cumulatief 7.000 – 8.000

Realisatie cumulatief jan 2022 t/m juli 2023: 4.469 waarvan ongeveer 19% in het sociale segment, 24% in het middensegment en 57% in het hogere segment. De realisatie van het topsegment is onbekend.

Net als in het voorjaar heeft de bouwopgave last van (economische) tegenwind. Zie voor verdere toelichting het doel "Integraal ontwikkelen van de stad". Het college zet zich met het Doorbouwakkoord maximaal in op de realisatie van betaalbare woningen conform de collegedoelstelling. Daarvoor is recent een bedrag van € 25 mln opgenomen in de begroting. Ook de inzet van de € 25 mln voor betaalbare woningbouw zal hieraan bijdragen.

Financiële bijstellingen Stedelijke ontwikkeling (x 1.000)	- € 13.499
Bijstelling resultaat grondexploitaties	- € 25.000
Bijstelling programma Stedelijke Ontwikkeling	- € 3.709
Motie 'Een upgrade voor de skate!'	- € 113
Ontwikkelingen Parkeren	€ 4.893
Voorziening dubieuze debiteuren	- € 107
Voorziening Naheffingsaanslag BTW-compensatiefonds Gratis OV 65+	€ 2.151
WABO-leges	€ 669
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 7.717

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Veilig

Wijkveiligheid

Collegetarget Veilig

- **De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110).**
- **De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien ten opzichte van 2022.**

*) De atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.

Samen met bewoners en het wijknetwerk voert de gemeente in 2023 143 acties uit die zijn opgenomen in de jaaractieplannen. Enkele voorbeelden van deze acties zijn het houden van schouwen, organisatie van veiligheidsbijeenkomsten met politie en andere veiligheidspartners, de aanpak van jeugdoverlast en van ‘verkeersaso’s’, en plaatsing van een toezichtpost. De acties worden volgens planning uitgevoerd. De wijkraad Dijkzigt-Oude Westen heeft geen jaaractieplan opgeleverd.

In de wijken Beverwaard en Pendrecht zijn samen met de bewoners acties bedacht om de subjectieve veiligheid te vergroten. Deze acties worden nu uitgevoerd.

In het derde kwartaal van 2023 is gestart met een aanpak van de veiligheidsbeleving in Bloemhof, Lombardijen, Hoek van Holland en Rozenburg. Nieuw is de stadsmarinier in de wijk Lombardijen.

In Bloemhof, Hillesluis, Carnisse, Oud-Charlois, Tarwewijk, Pendrecht en Zuidwijk loopt de aanpak van misstanden, uitbuiting en fraude achter de voordeur. Uitvoering gebeurt samen met verschillende organisaties.

In 2023 vindt de uitvoering plaats van drie nieuwe cameraprojecten. Momenteel – situatie augustus 2023 - loopt het project Delfshaven. In juli 2023 nam de driehoek een positief besluit over de aanvraag voor uitbreiding cameratoezicht in de wijk Bloemhof en aan de Merwehaven.

Daarnaast worden de maatregelen uitgevoerd die zijn vastgesteld in de evaluatie 2022 van cameratoezicht. De maatregelen zijn 5 verplaatsingen in de gebieden Noord en Charlois en 3 bijplaatsingen van camera’s in de gebieden Charlois, Feijenoord en Centrum. De camera’s in de Wielewaal zijn weggehaald.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers

In 2023 is de rol van wijkhandhaver verder ontwikkeld. Deze sluit steeds beter aan op de behoefte van de wijk. Een aantal wijken heeft inmiddels eigen wijkhandhavers en in 2024 geldt dit voor alle Rotterdamse wijken. De werving van nieuwe wijkhandhavers is in volle gang en met de nieuwe lichting worden er meer vaste handhavers per wijk ingezet. Een wijkhandhaver is het vaste gezicht in de wijk.

Pilot pool handhavingsreservisten

De gemeente heeft handhavers nodig die flexibel en slim inzetbaar zijn. In Rotterdam is een pilot gestart om een pool handhavingsreservisten op te zetten met medewerkers van het concern Rotterdam. De werving en selectie hiervoor is gestart.

Winkelstratenaanpak

Om steeds terugkerende parkeeroverlast in een aantal winkelstraten tegen te gaan, is er sinds begin juli 2022 intensievere handhaving. Het gaat vooral om overlast door dubbel parkeren. Het gaat om de Nieuwe Binnenweg, Zwart Janstraat, Mathenesserweg en de Vierambachtsstraat. De aanpak is geëvalueerd en wordt nu als reguliere taak binnen Handhaving ingevoerd, in balans met andere handhavingsprioriteiten en beschikbare capaciteit.

Rotterdamse Verkeersaso Aanpak

Rotterdam heeft te maken met een hardleerse groep verkeersasocialen. Rotterdammers ergeren zich massaal aan het gedrag van deze bestuurders, zoals hard optrekken, overschrijden van snelheidslimieten, knallende uitlaten en harde muziek uit de auto's. In lijn met de aangekondigde maatregelen uit het coalitieakkoord is er een Rotterdamse Verkeersaso Aanpak opgesteld bestaande uit verschillende maatregelen om de overlast aan te pakken.

Handhaving is één van de maatregelen uit de Rotterdamse Verkeersaso Aanpak. Bij deze aanpak handhaven handhavers op onnodig geluid en overlast en hinder van verkeersasocialen. De acties leiden tot aanzienlijk minder overlast. Deze succesvolle aanpak wordt gecontinueerd.

Financiële bijstellingen Veilig (x 1.000)	**€ 523**
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 523

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

De toename aan explosies in woon-en winkelstraten vraagt extra inzet van de ambtelijke organisatie op verschillende gebieden. De gemeente heeft extra aandacht voor communicatie met Rotterdammers. Zo starten de politie en gemeente met een campagne Meld Misdaad Anoniem (MMA). Doel is de meldingsbereidheid van Rotterdammers te verhogen. Rotterdammers krijgen informatie over het anoniem melden van explosies en explosiegevaar. Verder is er, samen met de politie, inzet op een sterkere informatiepositie van gemeente en politie en een meer gerichte inzet op jonge daders en op hun omgeving, met zaken als zorg en preventie.

Er komt ook een sterkere en langere nazorg voor Rotterdammers die met explosies te maken hebben gehad. In de weken na een incident organiseert de gemeente gesprekken met bewoners. Betere informatieverstrekking gaat speculeren tegen over mogelijke oorzaken van een explosie. Ook krijgen meer bewoners een uitnodiging voor

bewonersbijeenkomsten. Het doel is dat alle maatregelen op korte termijn worden uitgevoerd. De in 2023 aangestelde stadsmarinier Excessief Geweld coördineert de uitvoering.

Ondermijning in haven en stad

Samen met publieke en private partijen pakt de gemeente drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven aan. Het Rijk financiert in 2023 de aanpak jaarlijks met € 13 mln. In 2023 zijn diverse aanpakken en projecten verder ontwikkeld, zoals een brede, samenhangende uithalersproblematiek. De kennis en ervaring die de aanpak van uithalers oplevert, deelt de gemeente met andere mainports en steden die kampen met dezelfde problematiek. Najaar 2023 en in 2024 komen er meer projecten voor het vergroten van de weerbaarheid van jongeren tegen de invloeden van drugscriminaliteit in de haven. Rotterdam versterkt verder de samenwerking met bron- en transitielanden en met andere Europese havensteden om drugssmokkel tegen te gaan.

In de winkelstraten Slinge en de Crooswijkseweg is naar aanleiding van de motie ‘Voor een (winkel)straat om trots op te zijn!’ begonnen met het in kaart brengen van de ondermijnende criminaliteit. Er worden kennismakingsgesprekken gevoerd, hebben de eerste extra controles plaatsgevonden en zijn brede overleggen op het gebied van schoon, heel en veilig gestart. De eerste resultaten van deze geïntensiveerde aandacht waren zomer 2023 al zichtbaar.

De campagne die is gericht op gebruikers van verdovende middelen krijgt steeds meer vorm. De lancering is voorzien voor eind september 2023.

Jeugdoverlast en criminaliteit

Group Violence Interaction

In de zomer van 2023 is vanuit de groepsaanpak ingezoomd op een door de driehoek geprioriteerde jeugdgroep. Een aantal jongeren uit deze groep is in het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond (ZVHRR) besproken. Om bestaande vraagstukken rond de Group Violence Interaction (GVI) te kunnen oplossen, bekijken we op welke manier de methodiek een aanvulling kan zijn naast of boven op de inzet vanuit bestaande, reguliere aanpakken. Op basis van deze ervaringen wordt het proces binnen de GVI duidelijker en hopen we privacyvraagstukken te kunnen oplossen. In het najaar 2023 begint een bredere start met de uitvoering van GVI.

Wapengeweld

De communicatiestrategie Geweldig Rotterdam wordt voortgezet. Het doel is om de norm onder jongeren voor wapen- en geweldgebruik te veranderen. Onderdeel hiervan zijn collegetours. De laatste daarvan was in mei 2023, met rapper ICE in de Maassilo. Er kwamen ruim 200 jongeren uit heel de stad op af. Later in 2023 volgen meer collegetours. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft opnieuw financieel bijgedragen aan voortzetting van de communicatiestrategie, tot half 2024. Preventie met Gezag.

In het najaar 2023 deelt het college het uitvoeringsprogramma Preventie met Gezag met de gemeenteraad. Dit uitvoeringsprogramma komt tot stand in nauwe afstemming met partners in de gebieden waar he uitvoeringsprogramma is bedoeld: Charlois, Delfshaven, Feijenoord en IJsselmonde.

Pleinstewards

De pleinstewards zijn begonnen op de plekken waar de veiligheidsregisseurs hun inzet noodzakelijk vinden. De pleinstewards zijn in de avonden van het weekend aanwezig. In de zomerperiode werken zij bij warm weer ook op de stranden van Nesselande en Hoek van Holland. Omwonenden zijn positief over de inzet.

Levendige en gastvrije stad

In het in 2023 vastgestelde Uitvoeringsplan horeca staan ruimte voor de horeca, ondernemerschap en het nachtleven centraal.

Het aantal keren dat in een horeca-inrichting incidenteel meer geluid mag worden gemaakt, is verhoogd van 10 naar 12. Het aantal keren dat de horeca-inrichting iets later mag sluiten dan de officiële sluitingstijd, is verhoogd van 10 naar 15. De avondhoreca mag een uur langer openblijven op vrijdag en zaterdagnacht, tot 03.00 uur in plaats van 02.00 uur. Dit geldt niet voor de terrassen.

Voor een veilige nacht is het aantal horecastewards in Rotterdam uitgebreid van 15 naar 21. Met deze uitbreiding zijn de Meent, het Rodezand en het Schouwburgplein aan het werkgebied van de stewards zijn toegevoegd.

Om het nachtleven voor alle bezoekers veiliger te maken, in het bijzonder voor kwetsbare personen, komt er een Sociaal nachtpunt in het stadscentrum. Het is een mobiele plek waar kwetsbare bezoekers terecht kunnen met vragen, en voor hulp. De pilot startte in het vierde kwartaal van 2023.

In 2023 wordt de nieuwe nota Horecavergunningen, toezicht en handhaving ter vaststelling aan de raad aangeboden.

Programma Volksgezondheid

Gezond 010: het akkoord

Preventieve gezondheidsaanpak

In het verlengde van het integrale plan voor de rijksbijdrage loopt in 2023 nog uitwerking van de gezondheidsaanpak voor de periode 2024-2026. Deze uitwerking gebeurt in samenhang met het landelijke zorgakkoord en de bestuursopdracht zorg.

In 2023 heeft het college een rijksbijdrage aangevraagd voor gezondheid, sporten en sociale basis. Deze aanvraag past in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). In het tweede kwartaal van 2023 startte een

onderzoekspilot van een jaar naar mogelijkheden om alcoholmisbruik bij nog te selecteren doelgroepen tijdig te signaleren en de mogelijkheden wat vervolgens hiermee is te doen. Dit gebeurt in opdracht en met subsidie van het RIVM en in samenwerking met het Trimbos Instituut. In het eerste kwartaal van 2024 sluit deze pilot met een overzicht van de opbrengst en aanbevelingen.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

In voorbereiding op de landelijke invoering van flexibel toezicht per 2025 vindt bij twee grote Rotterdamse kinderopvangorganisaties flexibel toezicht plaats. Hierbij inspecteert de toezichthouder bepaalde domeinen, afhankelijk van de situatie, uitgebreider dan gewoonlijk.

Om kinderopvangorganisaties meer ruimte te bieden, zijn per 1 juli 2023 enkele wettelijke eisen aangepast. Het gaat om 2 zaken. De eerste aanpassing is gedaan in de drie-uursregeling. Een kinderopvangorganisatie mag nu drie uur per dag afwijken van de verhouding tussen een beroepskracht en het aantal kinderen: de beroepskracht-kindratio. De tweede aanpassing gaat om het vaste gezichtencriterium. Een kinderopvangorganisatie mag nu onder voorwaarden tijdelijk een andere beroepskracht inzetten in plaats van een ‘vast gezicht’. Per 1 juli 2024 zijn verdere versoepelingen in de regelgeving voorzien.

GGD

In de 1e helft van 2023 heeft de programmaorganisatie corona de opgedane kennis en ervaring overgedragen aan de GGD.

De GGD heeft een rol in de publieke gezondheid bij de opvang van vluchtelingen. Omdat er opnieuw vluchtelingen in de regio en ontheemden uit Oekraïne zijn, pakt de GGD haar rol op. Met de GHOR (Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen) borgt de GGD de coördinatie van zorg voor vluchtelingen.

Programma organisatie corona

Op 30 juni 2023 is de coronaorganisatie gestopt. Dit geldt ook voor de uitvoeringsorganisatie Publieksactiviteiten Corona (PAC). De coronapandemie is voorbij en daarmee is er een einde gekomen aan de meerkostenregeling COVID-19 van het Rijk. Toch heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de GGD gevraagd de voorlichting over en vaccinatie tegen COVID-19 te blijven uitvoeren. Via de Regeling Specifieke Uitkering (SPUK) krijgt de gemeente hiervoor geld. Om in de toekomst volwassenen te kunnen vaccineren, zet de GGD de voorlichtings- en vaccinatieactiviteiten voort door oprichting van een tijdelijke afdeling.

Financiële bijstellingen Volksgezondheid (x 1.000)	**- € 104**
Opvang vluchtelingen Oekraïners	- € 1.220
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.116

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Werk en inkomen

Ontwikkeling bijstandsvolume

Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000

Realisatie 2022: 32.975

Mijlpaal 2023: 32.325

Realisatie 31 augustus 2023: 32.864
In de eerste maanden van dit jaar is het aantal bijstandsuitkeringen licht gestegen door een hogere instroom. Vanaf april is sprake van een licht dalende trend van het bijstandsvolume. Dit komt door een hogere uitstroom, terwijl de instroom (vrijwel) gelijk blijft. Het aantal bijstandsuitkeringen bedroeg eind augustus 2023 32.864. Dit aantal is iets minder dan begin dit jaar (111 minder). Hiermee liggen we op koers om de streefwaarde voor dit jaar (32.325) te behalen.

Monitor tweede tertaal 2023 Werk en Inkomen

Voor meer informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen wordt verwezen naar de tweede tertaalmonitor 2023.

Financiële bijstellingen Werk en inkomen (x 1.000)	€ 3.373
Extra middelen begeleiding naar werk	€ 2.100
Onderbesteding Rotterdam Inclusief	€ 2.000
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 727

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Rechtmatigheid

Tot en met eind augustus zijn er 444 fraudeonderzoeken op basis van vermoedelijke fraude van Rotterdammers afgerond. Hiermee is de doelstelling van 700 afgeronde fraudeonderzoeken nog steeds in zicht. Momenteel vindt een herijking plaats van de handhavingsaanpak. Het doel hiervan is onder meer een duidelijke verbetering te laten zien in de effectiviteit van het toezicht- en handhavingsproces, de boodschap uitzenden dat fraude niet loont en het bieden van een duidelijk handelingsperspectief aan de uitvoering. Zo wordt er vanuit de keten toezicht en handhaving meer samengewerkt met collega's om vermoedens van fraude kenbaar te maken en te onderbouwen, zodat deze onderzocht kunnen worden.

Inzet loonkostensubsidie

De Participatiewet biedt met de loonkostensubsidie (LKS) een effectief middel om meer mensen aan de slag te helpen. Met deze subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. Het vaker inzetten van deze subsidie biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk. In 2023 worden daartoe verschillende inspanningen verricht. Een daarvan is de mensen die in aanmerking komen voor loonkostensubsidie vaker vroegtijdig en beter te herkennen. Verder wordt al tijdens de arbeidsontwikkeling gezocht naar een passende baan. Voor 2023 is de ambitie een netto groei naar 1.500 banen met LKS. Eind augustus hebben 1.350 Rotterdammers een LKS-baan. Rotterdam ligt daarmee iets achter op de koers om de doelstelling van 2023 te realiseren. De groei van het aantal garantiebanen is nagenoeg in lijn met de verwachtingen, maar de groei van het aantal nieuw beschut banen stagneert. Daarentegen zijn er meer nieuw beschut banen beëindigd dan voorzien.

Programma Zorg, welzijn en wijkteams

Huiselijk geweld

Het Verandertraject Huiselijk Geweld is afgerond. Samen met de ketenpartners werkt de gemeente aan voortzetting van onderdelen ervan. Hierbij is aandacht voor de aanbevelingen uit het Evaluatieonderzoek. Het nieuwe beleidskader uit 2023 neemt onderdelen mee uit de opbrengst van het Verandertraject, waaronder werken met ervaringsdeskundigen, de leerwerkplaats Huiselijk Geweld en het plegersperspectief.

Jeugdzorg

Na vaststelling van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd (HAJ) is de verwachting dat het najaar 2023 een bijbehorend invoeringsplan tot stand komt. Dit plan geeft richting aan de lokale vertaalslag van de HAJ. In het lokale plan komt een verbinding met de ontwikkelopgaven uit de lokale en regionale contracten voor jeugdhulp en met alle andere landelijke programma's voor jeugd, zoals het Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming.

Daarnaast zijn er thema's die landelijke en regionaal spelen in de jeugdzorg:

Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming

Het Toekomstscenario beoogt een eenvoudiger en betere keten van veiligheid en bescherming voor de doelgroep 0-100 jaar. De ondersteuning en hulp aan jeugd en gezinnen waar onveiligheid en huiselijk geweld speelt, wordt hiermee geïntegreerd. Begin juli 2023 is het landelijke programmaplan goedgekeurd door de partners: Rijk, VNG /gemeenten, gecertificeerde instellingen, VeiligThuisorganisaties, Raad voor de Kinderbescherming en cliëntvertegenwoordigers. Op regionaal en lokaal niveau is in 2023 het toekomstscenario voorbereid. Eind 2023 /begin 2024 moet dit leiden tot een meerjarige ontwikkel- en implementatieproces.

Wachttijden specialistische Jeugdzorg

In april 2023 is de gemeenteraad geïnformeerd over de wachtlijstcijfers van 2022, op basis van het vierde kwartaal 2022. In september 2023 volgt een voortgangsbrief met de wachtlijstcijfers van het 1e en 2e kwartaal 2023. Later dat jaar volgen de cijfers van het 3e kwartaal 2023.

Gecertificeerde Instellingen (GI’s)

De druk op de gecertificeerde instellingen blijft hoog door de krappe arbeidsmarkt, een hoog ziekteverzuim, verloop onder medewerkers en maatschappelijke druk door negatieve bejegening. Daardoor staat de kwaliteit van de hulpverlening aan ouders en gezinnen onder druk. Er zijn maatregelen getroffen (ten aanzien van o.a intensieve(re) werving waaronder zij-instromers, verzuimbeleid en behoud van personeel) om de kwaliteit van hulp door de gecertificeerde instellingen op goed niveau te krijgen. Nu al treden daarin verbeteringen op. De arbeidsmarkt situatie is echter nog steeds complex. Daardoor is de kwaliteit nog niet op het vereiste niveau.

De regionale knelpunten bij de GI’s zijn deels in lijn met wat landelijk speelt. De regio volgt deze ontwikkelingen op de voet en ondersteund de lobby via VNG om de werkdruk van de GI’s naar een acceptabel en werkbaar niveau te krijgen. Ver wacht wordt dat voor eind van dit jaar landelijke besluiten genomen worden op inhoud van de werkzaamheden van de GI’s, de tarieven en bekostiging.

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning Wmo-arrangementen

Aan het begin van 2023 maakten ruim 33.000 mensen gebruik van een Wmo-arrangement. De prognose is dat het aantal cliënten in 2023 nog groeit, doordat het aantal zelfstandig wonende ouderen stijgt. Vanwege ICT-problemen is de actuele ontwikkeling van de aantallen in de eerste helft van 2023 niet goed vast te stellen.

Rotterdam blijft last houden van de aanzuigende werking door het vaste abonnementstarief Wmo. Ook in Rotterdam maken steeds meer mensen met een hoger inkomen gebruik van schaarse maatschappelijke ondersteuning waardoor deze in combinatie met onze hoge financiële opgave verder onder druk wordt gezet.

In G4- en VNG-verband overlegt Rotterdam over de lobby over het wetsvoorstel Eigen bijdrage Wmo. Duidelijk is dat deze wet op zijn vroegst in 2026 in werking treedt. De Tweede Kamer neemt het wetsvoorstel Resultaatgericht beschikken Wmo niet in behandeling omdat er naar verwachting te weinig politiek draagvlak voor zal bestaan. De verwachting is dat de VNG hierover in het najaar van 2023 met een advies zal komen.

In het tweede kwartaal 2023 is gewerkt aan een andere invulling van de raadsmonitor Wmo en jeugdhulp. Deze wordt in Q4 verwacht.

Er is stevig ingezet op uitwerking van de landelijke zorgakkoorden Integraal Zorgakkoord (IZA) en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO). De voorbereiding op het regiobeeld IZA verliep volgens planning. Dit IZA-regiobeeld vormt het vertrekpunt van het regioplan dat in de tweede helft van 2023 binnen de zorgkantoorregio met Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, de regionale zorgaanbieders en de zorgverzekeraar Zilveren Kruis wordt opgesteld.

Wat betreft de gemeentelijke middelen vanuit het IZA heeft de op 18 juli 2023 gepubliceerde IZA-SPUK – regeling duidelijkheid gegeven. Vanwege het programma WOZO vond overleg plaats met de VNG over de Stimuleringsregeling Zorggeschikte woningen die het Rijk voorbereidt. Daarnaast wordt met partners in het Langer Thuis Akkoord gewerkt om de landelijke opgave op wonen en zorg om te zetten in de opgave in Rotterdam.

Inkoop Wmo

In de eerste helft van dit jaar is de voorbereiding voor de nieuwe Wmo inkoop gestart, die gericht is op de ingangsdatum van 1 januari 2025. In deze nieuwe inkoop moeten de ambities uit het beleidsplan Heel de Stad en de doelstellingen uit de Bestuursopdracht Zorg worden verwerkt. Het doel is om zorg beschikbaar te houden voor Rotterdammers die dat het hardst nodig hebben.

Bestuurlijke Opdracht Zorg (BOZ)

De vraag naar zorg blijft groeien. Door de stijgende hulpvraag groeit de druk op zorgmedewerkers en stijgen de zorguitgaven voor de gemeente. Houdbaarheid, uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de zorg staan daardoor onder een toenemende druk. De bestuursopdracht zorg is bedoeld om oplossingen te bedenken om de groeiende vraag en daarbij oplopende zorguitgaven te remmen.

In januari en in juli zijn aanpassingen doorgevoerd. Deze zijn gericht op de interne sturing en het doorbreken van automatismen bij de Wmo en Jeugdhulp. Binnen de gemeentelijke organisatie is er een verandering gaande in de manier waarop naar zorg en ondersteuning wordt gekeken. Niet elke hulpvraag is een zorgvraag. Er is sprake van het begin van een cultuuromslag: met elkaar wordt kritisch gekeken naar de omvang van de uitgaven.

Wij doen dit niet alleen, maar samen met zorg- en welzijnsaanbieders. Zij onderschrijven de problematiek. In bijna alle gesprekken met hen kwam naar voren dat de grote uitdagingen, op alle aspecten van de zorg, een probleem zijn van de hele samenleving. Er is een andere blik op zorg van de samenleving nodig; een mentaliteitsverandering waar iedereen aan kan bijdragen. De aanbieders is gevraagd om voorstellen voor de toekomstbestendigheid van het zorgstelstel te formuleren. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met huisartsen, sociaal ondernemers en cliëntorganisaties. Dit leverde een lange lijst op met ideeën. De ideeën krijgen een nadere concretisering en er wordt onderzocht of de ideeën daadwerkelijk te realiseren zijn en bijdragen aan terugdringing van de zorgvraag.

Kwetsbare Rotterdammers doen mee

Het plan van aanpak ‘Op weg naar herstel en een thuis‘ is in augustus 2023 besproken in de commissie Zorg, Welzijn, Cultuur & Sport (ZWCS). Dit plan richt zich op de brede groep Rotterdammers die (dreigend) dakloos zijn en/of met psychische/psychosociale problematiek kampen. Het gaat om dakloze personen (jongvolwassenen 18-23 jaar, volwassenen 23+ en gezinnen), bankslapers en Rotterdammers met een extramurale of intramurale ggz-indicatie vanuit de Wmo 2015. Met het nieuwe plan willen wij deze mensen perspectief bieden op herstel en een thuis. Dit plan kent vier speerpunten:

1. Huisvesting: met aandacht voor een passend woon-zorglandschap en voldoende (innovatieve) woonoplossingen voor de doelgroep.
2. Opvang: verbetering van de kwaliteit van de opvang en bevorderen uitstroom uit de opvang.
3. Preventie en hulp: specifiek aandacht voor bankslapers en andere groepen zoals jongeren, ex-gedetineerden en dakloze EU-migranten om te voorkomen dat zwaardere zorg ingezet moet worden.
4. Meedoen: met als doel om een goede daginvulling te bevorderen, zowel vanuit het gefinancierde zorgaanbod als het aanbod gericht op werk.

Ouderen

De met samenwerkingspartners opgestelde actieagenda voor ouderen gaat in het najaar van 2023 naar de gemeenteraad. Met de meeste uitvoerende partners zijn afspraken gemaakt voor de uitwerking en uitvoering in de komende jaren.

Dit college vindt zorg- en wijkrestaurants belangrijk omdat ouderen elkaar daar kunnen ontmoeten en samen een betaalbare, gezonde maaltijd kunnen nuttigen. Samen eten is immers gezellig en voorkomt eenzaamheid. Daarom is de komende jaren ruim 2 miljoen euro beschikbaar gesteld met een subsidieregeling om de komst van nieuwe zorg- en wijkrestaurants te ondersteunen en bestaande restaurants te stimuleren om hun bedrijfsvoering te verduurzamen.

Een ander onderdeel van de actieagenda voor ouderen is om, in samenwerking met de wooncorporaties, in te zetten op extra huismeesters met een sociale rol in de seniorencomplexen.

De motie Stadsbreed uitrollen van huismeesters is in juli 2023 aangenomen, evenals het amendement dat hiervoor nog eens € 500.000 beschikbaar stelt. Samen met de corporaties komt er een plan van aanpak. (Document RotterdamRaad - [23bb004848] Stadsbreed uitrollen huismeesters - iBabs RIS)

Tenslotte heeft Rotterdam de ambitie om de meest dementievriendelijke stad van Nederland te worden. Onderdeel van de actieagenda voor ouderen is het actieplan dementie, waarin de concrete inzet op deze ambitie is opgenomen.

Er is budget beschikbaar voor valpreventie uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Met dit geld kunnen de gemeente en de partners in de stad de landelijke ketenaanpak ook in Rotterdam invoeren. We hebben het Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten NOOM betrokken als samenwerkingspartner zodat we ook migrantenouderen bereiken. Uit het GALA financieren we ook het programma Beter Thuis met Dementie, inclusief een uitbreiding waarmee om meer migrantenouderen en hun mantelzorgers te bereiken met psycho-educatie over dementie.

Er is een training ontwikkeld. Daarin staan de signalering van dementie en ondersteuning en inclusie van dementerenden en mantelzorgers centraal. De training is afgestemd met en goedgekeurd door Alzheimer NL. Dit najaar gaan in vier gebieden trainingen van welzijnspersoneel van start.

Hieronder gaan we per collegetarget verder in op de voortgang 2023 en verwachtingen 2024.

Collegetarget woon(zorg)concepten: In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.

Realisatie 2022: 1

Mijlpaal 2023: 3

Realisatie augustus 2023: 1

De collegetarget heeft als doel ouderen in Rotterdam zo prettig mogelijk oud te laten worden. De collegetarget bestaat uit twee onderdelen: de uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en de bouw van nieuwe woon(zorg) complexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna. We hadden verwacht dat we in 2023 konden starten met de bouw van twee (cumulatief met Simeon en Anna drie) complexen, maar omdat voorbereidingen en planontwikkelingen langer duren ligt de startbouw waarschijnlijk in 2024.

Om te komen tot een uitbreiding naar 20 Thuisplusflats in de stad, zijn we een aanbesteding gestart. We kunnen de aanbestedingsstukken naar verwachting in het najaar van 2023 publiceren. Het streven is dat de nieuwe contracten in 2024 ingaan.

Heel de stad: Welzijn

Voor 2024 is de subsidieregeling Couleur Locale herijkt. Deze herijking geeft meer organisaties uit de wijken de mogelijkheid subsidie aan te vragen. Om dat te bereiken is het aantal voorwaarden aan de subsidieaanvraag flink verminderd. Ook is de maximaal per aanvraag toe te kennen subsidie verhoogd naar € 35.000.

Jongerenhubs gericht op talentontwikkeling

Het college wil jongeren meer ruimte geven. Daarom heeft dit college ingezet op hubs als ontmoetingsplekken voor jongeren. Het college wil daarom dat er in 2026, het eind van de huidige collegeperiode, niet 20, maar 33 jongerenhubs in Rotterdam zijn. Om dit te bereiken, heeft het college in de voorjaarsnota hiervoor extra geld vrijgemaakt.

In de eerste helft van 2023 is opdracht gegeven voor de verbouwing van 2 hubs: de Focus in IJsselmonde en Antes in Feijenoord.
Gemeente, welzijnsinstellingen en ook de jongeren zelf hebben geleerd van de ervaringen van het programma ‘Rotterdam. Sterker door’. Op basis van die ervaringen hebben zij een programma van eisen voor de jongerenhubs opgesteld. Dit programma van eisen vormt de leidraad voor de vormgeving en inrichting van de jongerenhubs.

De vraag wat een jongerenhub is en moet kunnen, levert verschillende signalen op. Daarom is in het voorjaar en begin van de zomer 2023 tijdens diverse bijeenkomsten aan jongeren gevraagd naar hun ideeën. De opbrengst van deze gesprekken komt in een visiedocument. Daaraan worden de kennis en ervaringen van partnerorganisaties en andere steden toegevoegd. Dit moet leiden tot heldere verwachtingen van de jongerenhubs: wat is een jongerenhub precies – en wat is het juist niet, welke doelen helpen jongerenhubs realiseren en wanneer is een jongerenhub een succes.

Jeugdpreventie

Collegetarget Jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.

Mijlpaal 2023: 5.000

Realisatie t/m juni 2023: minimaal 933

In 2023 waren tot 1 september voor 6.300 deelnemers dergelijke preventieve jeugdinterventies gesubsidieerd. Van de jeugdpreventie-aanbieders moest 69% volgens de Subsidieverordening Rotterdam (SVR) een tussentijdse rapportage aanleveren, omdat ze meer dan €100.000 subsidie ontvingen. Over welke periode gerapporteerd is, verschilt, maar in het algemeen is over de eerste 4 tot 6 maanden van 2023 gerapporteerd.

De gerealiseerde aantallen blijven iets achter bij de verwachting. Volgens de jeugdpreventie-aanbieders komt dit vooral door een tekort aan trainers in combinatie met de krappe arbeidsmarkt. Zij hebben nieuwe trainers ingewerkt en verwachten de achterstand grotendeels in te halen in de resterende maanden in 2023.

Bij de opvoedinterventies Pittige Jaren en Stevig Ouderschap, en bij de Happy-lessen en Helder op School-lessen lijkt het lastiger om de achterstand in te halen. Dit komt doordat het moeilijk blijkt voldoende ouders of scholen te bewegen om deel te nemen. Acties om dit probleem op te lossen, zijn:

- een leersessie met de aanbieders van Pittige Jaren.

- met de aanbieder van Stevig Ouderschap is een plan gemaakt voor verbetering van het bereik. De gemeente werkt in het programma Stevige Start ook samen met de partners in de geboortezorg aan een betere signalering van en toeleiding naar Stevig Ouderschap.
- De aanbieders en de gemeente brengen de mogelijkheden rondom de Happy-lessen en Helder op Schoollessen opnieuw onder de aandacht bij scholen. Dit gebeurt onder meer via het schoolmaatschappelijk werk.

Met de subsidies via het Subsidiekader Jeugdpreventie: ‘Versterken en Voorkomen’ is er inzet op kwalitatief hoogwaardige preventieve jeugdinterventies. Dit zijn individuele trajecten en groepstrainingen voor Rotterdamse kinderen, jongeren en ouders om te helpen gezond, veilig en kansrijk te kunnen opgroeien.

De indicatoren en doelen die onder het programma Drugs & Alcohol zijn gericht op jeugd zijn onderdeel van de indicator Jeugdpreventie.

Financiële bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams (x 1.000)	**- € 5.961**
Opvang vluchtelingen Oekraïners	€ 1.220
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 7.181

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bedrijfsvoering

HR

Formatie & bezetting

Bezetting 31 december 2022: **14.103 fte**
Formatie begroting 2023: **12.801 fte**
Bezetting 30 april 2023: **14.215 fte**
Formatie 1e herziening 2023: **13.030 fte**
Bezetting t/m augustus 2023: **14.238 fte**
Formatie 2e herziening 2023: **13.347 fte**
In de Tweede Herziening 2023 wordt de formatie met ruim 300 fte vergroot, ook voor 2024 en verder. Het hiervoor benodigde budget was voor een groot deel al in de begroting opgenomen en is deze herziening nader gespecificeerd. Met uitzondering van Bestuurs- en Concernondersteuning, hebben alle clusters in de gemeentelijke organisatie hun formatie verhoogd. Hiermee komen de formatie op papier en de bezetting in de praktijk meer met elkaar overeen. Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Bedrijfsvoering.

Arbeidskosten

Realisatie 2022 incl. Programma Corona GGD-GHOR: **€ 1.301 mln (excl. € 1.223 mln)**
Begroting 2023: **€ 1.183 mln**
1e herziening 2023 incl. Programma Corona GGD-GHOR: **€ 1.317 mln (excl. € 1.302 mln)**
2e herziening 2023 incl. Programma Corona GGD-GHOR: **€ 1.355 mln (excl. € 1.336 mln)**

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten (medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam) en kosten van ingehuurde medewerkers. Ten opzichte van Eerste Herziening 2023 stijgen de arbeidskosten met € 38 mln. Stijging is er bij alle programma`s, behalve de programma's Overhead en Bestaande Stad.

Percentage inhuur

Realisatie 2022: **14,6% (10,4% exclusief corona organisatie)**
Begroting 2023: **5,7%**
1e herziening 2023: **8,6% (7,5% exclusief corona organisatie)**
2e herziening 2023: **9,1% (8,8% exclusief corona organisatie)**

Begroting en realisatie is inclusief inhuur t.b.v. Programma Corona GGD-GHOR (exclusief staat tussen haakjes).

Verzuim

Realisatie 2022: **6,8%**
Streefwaarde 2023: **5,7%**
Realisatie t/m april 2023: **6,7%**
Realisatie t/m augustus 2023: **6,6%**

Het voortschrijdend verzuimpercentage is ten opzichte van april dit jaar met 0,1% gedaald naar 6,6%. De daling is zichtbaar in het kort verzuim en middellang verzuim. Dat is een positieve ontwikkeling, omdat minder medewerkers in het langdurig verzuim terecht komen.

Stages

Realisatie 2022: **1.048** stagiaires (waarvan **27%** op mbo-niveau)
Streefwaarde 2023: **1.000** stagiairs (waarvan **25%** op mbo-niveau)
Realisatie t/m april 2023: **342** stagiairs (waarvan **29%** op mbo-niveau)
Realisatie t/m augustus 2023: **456** stagiairs (waarvan **28%** op mbo-niveau)

Tot 13 augustus 2023 is 46% van de in het coalitieakkoord gestelde norm van minimaal 1.000 stageplekken per jaar behaald. De ervaring leert dat veel stages in september starten. Het aandeel mbo-stages ligt met 28% boven de norm.

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2022: **90%**
Realisatie 1e herziening 2023: **93%**
T/m april 2023 zijn **64.138** facturen betaald
Realisatie 2e herziening 2023: **93%**
T/m augustus 2023 zijn **150.030** facturen betaald

Financiële bijstellingen Overhead (x 1.000)	**- € 2.735**
Actualisatie dividend SSC Flex	- € 1.000
Uitgekeerde schade Verzekeringen	- € 1.200
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 535

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Informatievoorziening en IT

ICT kosten

Realisatie 2022: **€ 171 mln**
Begroting 2023: **€ 157 mln**
1e herziening 2023: **€ 177 mln**
2e herziening 2023: **€ 183 mln**

De verwachte ICT-kosten bedragen € 177 mln. Dit is inclusief te activeren kosten. De verwachte kosten zijn € 20 mln hoger dan de oorspronkelijke begroting. Voor € 12 mln zit dit in arbeidskosten, door de loonsverhoging vanwege de cao en in de stijging van het aantal opdrachten binnen de organisatie, wat overigens budgetneutraal is binnen de totale organisatieconcernbegroting. Bij de stijging van opdrachten gaat het voor € 8 mln om materiele kosten: € 5,5 mln voor het project GREAT – het nieuwe administratiesysteem – en het resterende deel vooral voor de Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI).

Volwassenheid Informatiehuishouding

Realisatie 2022:
Hybride processen: **24%** (norm **<20%**)
Gedigitaliseerde (primaire) processen: **27%** (norm **45%**)

Realisatie 1e herziening 2023:
Hybride processen: **22%** (norm **<20%**)
Gedigitaliseerde (primaire) processen: **77%** (norm **45%**)
Processen met Informatiebeheer-proof applicatie: **45%** (norm **55%**)
Geactualiseerde processen risicocategorie 3(zijnde bedrijfsrisico): **30%**

Realisatie 2e herziening 2023
Hybride processen: **22%** (norm **<20%**)
Gedigitaliseerde (primaire) processen: **73%** (norm **45%**)
Processen met Informatiebeheer-proof applicatie: **35%** (norm **55%**)
Geactualiseerde processen risicocategorie 3(zijnde bedrijfsrisico): **27%**

Positief is dat het aantal hybride processen is verminderd van 24% naar 22%. De gedigitaliseerde processen zijn zelfs sterk verbeterd: van 27% naar 77%.
Door wijzigingen op inhoud is een vergelijking voor de overige 2 KPI's (kritische prestatie-indicatoren) met 2022 niet mogelijk. Risicoclassificatie 3 bevat de processen met de meeste risico's.

ICT Dienstverlening

Realisatie 2022: **19.734** aantal accounts
Realisatie 1e herziening 2023: **19.392** aantal accounts
% Beschikbaarheid ICT (12maandsgemiddelde): **99,7%** (norm **99,5%**)
ICT-middelen: **16.046** smartphones, **12.974** laptops, **6.674** tablets

Realisatie 2e herziening 2023: **18.857** aantal accounts
% Beschikbaarheid ICT (12maandsgemiddelde): **99,5%** (norm **99,5%**)
ICT-middelen: **15.833** smartphones, **13.419** laptops, **6.637** tablets

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2022: **213**, waarvan **60** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens
Realisatie 1e herziening 2023: **87**, waarvan **8** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.
Realisatie 2e herziening 2023: **146**, waarvan **22** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

In dezelfde periode vorig jaar waren er 130 meldingen waarvan 41 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Dit is een daling ten opzichte van de stand 2022, 2e herziening.

Recht van betrokkenen

Realisatie 2022: **128** verzoeken
Realisatie 1e herziening 2023: **47** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **81%**
Realisatie 2e herziening 2023: **74** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **80%**

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) biedt burgers de mogelijkheid tot inzage in de eigen persoonsgegevens. In de eerste vier maanden maakten 74 Rotterdammers gebruik van dit recht.

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2022: **315** WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **61%**
Realisatie 1e herziening 2023: **148** WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **53%**
Realisatie 2e herziening 2023: **202** WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **68%**

De tijdige afhandeling van verzoeken is een onderdeel waar het team scherp op blijft. Voor 68% van de in deze periode afgehandelde verzoeken was de afhandeling binnen de daartoe gestelde wettelijke termijn (van 6 weken). Dit is een verdere verbetering ten opzichte van de eerste herziening (t/m april, toen 53%).

Bestuurlijke hoofdlijnen

Pagina 4

Bestuurlijke hoofdlijnen

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2024

Na de vaststelling van de Voorjaarsnota 2023 door de gemeenteraad op 6 juli 2023, zijn de plannen voor het komend jaar verder uitgewerkt en geactualiseerd in de Begroting 2024. Onze focus blijft liggen op de plannen die we hebben gemaakt. Plannen waar we onze mouwen voor opstropen en daar waar nodig, ook scherpe keuzes maken.

In de begroting 2024 gaat het minder over beleid, maar meer over doen wat nodig is, met het coalitieakkoord ‘Eén Stad’ en de wijkakkoorden als uitgangspunt. We versterken onze inzet in de 39 wijken en investeren in de leefbaarheid van de kleine kernen (Hoek van Holland, Rozenburg, Pernis en Heijplaat). In 2024 gaan we aan de slag met maar liefst 98% van de ruim 1400 aangedragen actiepunten uit de wijkakkoorden. Tegelijk start ook een intensievere samenwerking tussen wijkraden en wethouders, want elke wijk krijgt een wijkwethouder.

We blijven hard werken aan kansengelijkheid in en bouwen betaalbaar door. We gaan voor een groen, schoon en veilig Rotterdam. Om dat te bereiken zetten we daarom, zoals beloofd, meer boa’s in op plekken waar Rotterdammers structureel en frequent (drugs)overlast ervaren en zijn er meer handhavers, die zich inzetten op handhaving van naastplaatsingen.

Het is een onzekere tijd waarin we gesteld staan voor grote opgaven. Veel Rotterdammers kampen met de enorme stijging van onder meer energiekosten en kosten van de dagelijkse boodschappen. We benaderen daarom actief Rotterdammers met financiële problemen en zorgen dat ze weten waar zij terecht kunnen voor hulp. Gemeentelijke promoteams in de wijk infomeren Rotterdammers over de mogelijkheden voor (financiële) ondersteuning en helpen direct om deze aan te vragen. Ook spreken we betalingsregelingen af met Rotterdammers die moeite hebben met het betalen van hun belastingaanslag. Waarbij we incasseren volgens de richtlijnen van sociaal incasseren.

Het blijft belangrijk om het gemeentelijke huishoudboekje op orde te houden. Om dat te bereiken besparen we vanaf 2024 op de organisatiekosten en ontwikkelen we een aanpak om onze organisatie nog toekomstbestendiger en flexibeler te maken. De besparing en ontwikkeling van de organisatie moet zo min mogelijk ten koste gaan van de uitvoering en onze dienstverlening aan de Rotterdammers.

Infographic Begroting 2024

Nieuw dit jaar is de infographic over de begroting 2024. In de infographic staan we in stil bij hoeveel geld we verwachten dat er binnenkomt en wat we verwachten dat er weer uitgaat. Onze verwachte uitgaven laten we zien per programma. Ook staat er per programma beschreven wat op hoofdlijnen de plannen voor 2024 zijn, zo kun je zien waar we van plan zijn om ons geld aan uit te geven.

Klik hier voor de infographic Begroting 2024.

Collegetargets

Pagina 5

Collegetargets 2022 - 2026

Collegetargets 2022-2026

Meer dan twintig jaar geleden besloot de Rotterdamse politiek te gaan werken met meetbare doelen, met collegetargets. Dat is een hulpmiddel om beter in beeld te krijgen of ambities worden gerealiseerd en wat de maatschappelijke effecten van beleid zijn? Zo kunnen Rotterdammers zien wat de gemeente waarmaakt en kan de gemeenteraad haar controlerende taak gericht uitvoeren.

In haar rapport ‘Tijd voor targets’ concludeert de Rekenkamer Rotterdam: “Dat in Rotterdam een interessant systeem ontwikkeld is, dat met alle mitsen en maren die horen bij elke poging tot het kwantificeren van politieke doelen en maatschappelijke ontwikkelingen, voor de gemeenteraad een uniek instrument is om het collegeprogramma, de voortgang en de realisatie daarvan, op hoofdlijnen en in samenhang te controleren.”

Hier wordt een overzicht gegeven van de voortgang op de collegetargets indien die beschikbaar is. Meer toelichting op de voortgang wordt gegeven in de begrotingsprogramma’s. Ook in bijzondere rapportages op de verschillende beleidsterreinen wordt verantwoord over specifieke targets. De collegetargets zijn uitgewerkt in een definitieboekje, zodat ze specifiek zijn geformuleerd, betrouwbaar worden gemeten en controleerbaar zijn. Het definitieboekje is geactualiseerd aan de hand van de bevindingen en aanbevelingen van de rekenkamer in het rapport 'Targets tellen'.

Collegetargets	Nulmeting/mijlpaal 2022	2023	2024	2025	2026/Eindwaarde einde collegeperiode
Collegetarget veilig (programma Veilig): • De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110). • De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.	**Nulmeting: 110** **Nulmeting:** **Carnisse = 85** **Hillesluis = 88** **Tussendijken = 89** **Tarwewijk = 89** **Lombardijen = 90**	**Mijlpaal: n.v.t.** **Realisatie 2023: De uitkomsten van het volgende wijkprofiel verschijnt in 2024.**	**Mijlpaal: 110** **Mijlpalen:** **Carnisse = 87** **Hillesluis = 90** **Tussendijken = 91** **Tarwewijk = 91** **Lombardijen = 92**	**Mijlpaal:**	**Eindwaarde: 110** **Eindwaarde:** **Carnisse = 90** **Hillesluis = 93** **Tussendijken = 94** **Tarwewijk = 94** **Lombardijen = 95**
Collegetarget verminderen naastplaatsingen en zwerfafval (programma Beheer van de stad): **We verminderen naastplaatsingen en zwerfafval in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in deze collegeperiode is een stijging van de CROW-score op naastplaatsingen en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt.**	**Nulmeting: 79% niveau B (2021)** **Mijlpaal: 80,25% niveau B of hoger** **Realisatie: 79,77%**	**Mijlpaal: 81,5% niveau B of hoger** **Realisatie medio 2023: 79,98% niveau B of hoger**	**Mijlpaal: 82,75% niveau B of hoger**	**Mijlpaal: 84% niveau B of hoger**	**Eindwaarde: 84% niveau B of hoger**
Collegetarget meer groen (programma Stedelijke ontwikkeling): **In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026.**	**Nulmeting: 0**	**Mijlpaal: 5** **Realisatie t/m juli 2023: 2,5**	**Mijlpaal: 10**	**Mijlpaal: 15**	**Eindwaarde: 20**
Collegetarget schil om de school (programma Onderwijs): **In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een**	**Nulmeting: 61** **Mijlpaal: n.v.t.**	**Mijlpaal: 74 (peildatum 1 november)** **Realisatie 2023: de meting vindt 1 november plaats en**	Mijlpaal: 87 (peildatum 1 november)	Mijlpaal: 100 (peildatum 1 november)	Eindwaarde: 100

schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen: - Tutoren - Mentoren - Schoolzorgteams - Preventief Jongerenwerk op school - Slim organiseren met Kunstvakdocenten - Expeditie Digitaal		wordt opgenomen in de Jaarstukken 2023			
Collegetarget schuldhulpverlening (programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving): In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten	Nulmeting: 0	Mijlpaal intakes: 4.950 Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.700 Realisatie 2023 januari t/m juli: Intakes: 3.285 Gestarte schuldregelingen: 1.053	Mijlpaal intakes: 5.250 Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.800	Mijlpaal intakes: 5.550 Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.700	Eindwaarde intakes: 15.750 (cumulatief) Eindwaarde gestarte schuldregelingen: 8.200 (cumulatief)
Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand (programma Werk en inkomen): In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000.	Nulmeting: 34.624 Mijlpaal: 33.375 Realisatie: 32.975	Mijlpaal: 32.325 Realisatie 31 augustus 2023: 32.864	Mijlpaal: 31.350	Mijlpaal: 30.000	Eindwaarde: 30.000
Collegetarget bouw nieuwe woningen (programma Stedelijke ontwikkeling): Het college start de in de komende vier jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen (uitgezonderd tijdelijke woningen) behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment.	Nulmeting: 0 Mijlpaal: 3.500 -4000 (20% sociale segment en 35% middensegment) Realisatie: 3.006 (waarvan 10% in het sociale segment en 26% in het middensegment)	Mijlpaal: 7.000 - 8.000 Realisatie cumulatief t /m augustus 2023: 4.469 (waarvan 19% in het sociale segment en 24% in het middensegment)	Mijlpaal: 10.500 – 12.000	Mijlpaal: 14.000 – 16.000	Eindwaarde: 14.000 – 16.000 (20% sociale segment en 35% middensegment)
	Nulmeting: 0	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 10	Eindwaarde: 30

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid (programma Stedelijke ontwikkeling): We verbeteren de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.		Realisatie t/m augustus 2023: Nog geen locaties uitgevoerd, één volgt naar verwachting later dit jaar			
Collegetarget CO_2-reductie (programma Energietransitie): We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied t.o.v. 1990.	Nulmeting: -10% t.o.v. 1990 Mijlpaal: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -10% t.o.v. 1990 (3,09 Mton) Realisatie 2022 bekend in najaar 2023	Mijlpaal: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -15% t.o.v. 1990 (2.92 Mton) Realisatie 2023 bekend in najaar 2024	Mijlpaal: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal - 20% t.o.v. 1990 (2,75 Mton)	Mijlpaal: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990: (2,58 Mton)	Eindwaarde: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990: (2,58 Mton)
Collegetarget Jeugdpreventie (programma Zorg, welzijn en wijkteams): Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders /verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.	Nulmeting: nog niet bekend.	Mijlpaal: 5.000 Realisatie t/m juni: minimaal 933 succesvol afgeronde preventies, cijfers nog niet compleet	Mijlpaal: 5.000	Mijlpaal: 5.000	Eindwaarde: 5.000
Collegetarget toename sportdeelname (programma Sport en recreatie): We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% toename in de sportdeelname, inclusief urban sports.	Seizoen 2021/22: (gemiddelde van metingen over november 2021 en april 2022): Wekelijkse sporters: 62%	Seizoen 2022/23: (gemiddelde van de metingen over november 2022 en april 2023): 63% Realisatie: 63%	Seizoen 2023/24 (gemiddelde van metingen over november 2023 en april 2024): 64% Realisatie beschikbaar medio juni 2024	Seizoen 2024/25 (gemiddelde van metingen over november 2024 en april 2025): 68% Realisatie beschikbaar medio juni 2025	Eindwaarde: 67%
Collegetarget woon(zorg) concepten (programma Zorg, welzijn en wijkteams): In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe	Nulmeting: n.v.t. Mijlpaal: 1 Realisatie 2022: 1	Mijlpaal: 3 Realisatie t/m augustus 2023: 1	Mijlpaal: 16	Mijlpaal: 24	Eindwaarde: 24

woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.					
Collegetarget bedrijfsruimte (programma Economische ontwikkeling): De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau.	Nulmeting: 4.248.765 m² Realisatie 2022: 4.248.765 m²	Mijlpaal: 4.248.765 m² Realisatie augustus 2023: 4.287.397 m²	Mijlpaal: 4.248.765 m²	Mijlpaal: 4.248.765 m²	Eindwaarde: 4.248.765 m²
Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening (programma Dienstverlening): We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2021.	Nulmeting: 14% Mijlpaal: -4% Realisatie: + 2%	Mijlpaal: -7% Realisatie januari t/m augustus 2023: -1 %	Mijlpaal: -20%	Mijlpaal: -30%	Eindwaarde: -30%
Collegetarget wijk aan zet (programma Dienstverlening): Het college realiseert (in deze collegeperiode) 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.	Nulmeting: n.v.t. Mijlpaal: n.v.t.	Mijlpaal: 75% Realisatie 2023: nog niet beschikbaar	Mijlpaal: 75%	Mijlpaal: 75% (peildatum 1-11-2025)	Eindwaarde: 75%

Financieel beeld 2023-2027

Pagina 6

Financieel beeld 2023-2027

AlgemeenBelangrijkste bijstellingenFinanciële kengetallenOpbouw baten en lastenReservesLokale lasten
Investeringen

Algemeen

De Begroting 2024 is een nadere uitwerking en actualisatie van de Voorjaarsnota 2023. Bij de Voorjaarsnota 2023 heeft de integrale afweging van beleidskeuzes en het bijbehorend financieel kader plaats gevonden. Ten opzichte

van de voorjaarsnota 2023 is, in de nu voorliggende Begroting 2024, de algemene reserve en ook het weerstandsvermogen op het peil gehouden.

Belangrijkste bijstellingen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de bijstellingen met een saldo effect groter dan € 5 mln die in deze begroting worden voorgesteld. Een uitgebreide toelichting op de wijzigingen staat in het blokje Financiën van het programma waarop de bijstelling van toepassing is.

Een overzicht van alle bijstellingen is te vinden op de pagina Samenvatting bijstellingen .

De wens om een totaalbeeld te hebben van het verloop van begrotingsbijstellingen per programma over de verschillende P&C producten heen heeft vorm gekregen in een extra Vergelijk begrotingssaldi. Deze tabel is ook beschikbaar per Programma in de tegel Financiën onder de knop "Vergelijk saldo".

Belangrijkste bijstellingen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027	Programma
Actualisatie gemeentefonds		9.150	3.130			Algemene middelen
Actualisatie rente	2.639	-924	-5.080	-5.898	-7.047	Algemene middelen
Afdracht Rotterdamse Investeringsmotor		4.290	4.620	4.400	3.430	Algemene middelen
Bijstelling raming lokale belastingen	11.466	2.120	2.300	2.300	2.300	Belastingen
Ophoging fractiekosten		-1.853	-1.853	-1.853	-1.853	Bestuur
Bijstelling resultaat grondexploitaties	-25.000					Stedelijke ontwikkeling
Ontwikkeling Parkeren	4.893	2.130	1.154	177	177	Stedelijke ontwikkeling

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder het programma waarop de bijstelling betrekking heeft.

Totaal bijstellingen x € 1 mln	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal aan bijstellingen	-6,2*	2,0	9,4	0,5	-9,2

Het totaal aan bijstellingen wordt per jaarschijf in het geval van een positief resultaat, gedoteerd aan de algemene reserve.

In het geval van een negatief resultaat wordt dit saldo onttrokken aan de algemene reserve.

***Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten om reserves kleiner dan € 1 mln te laten vrijvallen. Dit besluit geldt ook voor nieuwe reserves die zijn ontstaan na vaststelling van de jaarrekening 2022. Deze technische verwerking heeft bij de begroting plaatsgevonden. Het gaat om een totaalbedrag van € 4,7 mln. In het verloop van de algemene reserve was bij de voorjaasnota al rekening gehouden met de vrijval van € 4,7 mln.**

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruik gemaakt van verschillende financiële kengetallen. Hieronder worden de twee belangrijkste financiële kengetallen kort toegelicht. Wilt u meer weten over de financiële kengetallen, ga dan naar de paragraaf Financiële kengetallen.

Het **weerstandsvermogen** geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. Het college streeft naar een weerstandsvermogen van tenminste 1,0 in alle jaren.

Het college heeft als uitgangspunt om de rekening van de stijgende kosten zo min mogelijk bij de Rotterdammers neer te leggen. Besparingen moeten zo min mogelijk ten koste gaan van de uitvoering en onze dienstverlening aan de Rotterdammers. Besparingen zullen pas in latere jaren geëffectueerd kunnen worden. Dit betekent dat een tijdelijke dip in het weerstandsvermogen wordt geaccepteerd. Het weerstandsvermogen is vanaf 2025 tenminste 1,0.

Het **structureel exploitatiesaldo** is al vanaf 2024 weer op orde. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam de structurele lasten kan dekken door structurele baten en dus voldoet aan de daarvoor gestelde eisen.

Structureel exploitatiesaldo x € 1 mln	2023	2024	2025	2026	2027
Begroting 2023	2	116	136	43	
Voorjaarsnota 2023	- 121	32	72	65	80
Begroting 2024	**- 181**	**12**	**67**	**70**	**69**

Opbouw baten en lasten

Opbouw baten (inclusief reserves)

Het onderstaande overzicht geeft een selectie van de grootste posten.

Opbouw baten (grootste posten) x € 1 mln	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen rijk en medeoverheden					
Gemeentefonds	2.160	2.270	2.267	2.175	2.166
Werk en inkomen	568	578	540	543	534
Onderwijs	75	67	59	59	59
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	53	9	9	9	9
Energietransitie	29	44	38	36	35
Belastingen, tarieven en heffingen					

Onroerend zaakbelasting	330	339	342	345	348
Logiesbelasting	16	17	17	17	17
Afvalstoffenheffing	103	119	119	119	119
Rioolheffing	96	107	108	108	109
Leges omgevingsvergunning	29	25	25	25	25
Reclame- en precario	14	15	14	14	14
Algemene parkeerbelasting	137	163	169	175	175
Dividenden	**97**	**98**	**98**	**101**	**105**

Opbouw lasten (inclusief reserves)

Opbouw lasten

Opbouw lasten (incl. reserves)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Bedragen in miljoenen					
Algemene middelen	180	91	153	130	133
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	213	139	129	127	126
Beheer van de stad	482	497	500	506	514
Belastingen	36	16	24	15	18
Bestaande stad	187	171	159	135	141
Bestuur	21	24	24	25	24
Cultuur	167	168	168	168	167
Dienstverlening	93	100	94	99	98
Economische ontwikkeling	40	39	35	35	34
Energietransitie	114	81	58	56	41
Onderwijs	228	230	220	216	216
Overhead	464	461	454	451	449
Sport en recreatie	108	103	99	98	96
Stedelijke ontwikkeling	431	340	307	294	285
Veilig	205	209	209	209	209
Volksgezondheid	103	60	60	53	53
Werk en inkomen	885	845	802	790	786

Zorg, welzijn en wijkteams	1.048	988	983	973	954
Totaal	**5.006**	**4.562**	**4.479**	**4.379**	**4.344**

Reserves

Omvang en ontwikkeling reserves

In lijn met de voorjaarsnota is ook in de begroting 2024 te zien dat de algemene reserve ten opzichte van de Begroting 2023 is gedaald. Vanaf 2025 is deze in combinatie met de overige risicoreserves wel voldoende groot voor het weerstandsvermogen. De totale reservepositie van de gemeente Rotterdam lijkt zich de komende periode gunstig te ontwikkelen.

Top Reserves

Bestemmingsreserves (Top 10)	2023	2024	2025	2026	2027
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	1.982	1.994	2.025	2.063	2.110
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	160	168	180	191	189
Algemene Reserve	97	91	116	123	148
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	53	53	53	53	53
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	33	36	55	75	95
Bestemmingsreserve Bodem	29	22	16	13	11
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	26	23	21	20	20
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	25	25	25	25	25
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	22	32	42	52	52
Kredietrisicoreserve	20	20	20	20	20
Overig	139	113	92	83	81
Totaal	**2.584**	**2.576**	**2.645**	**2.718**	**2.803**

Lokale lasten

Het totaal aan woonlasten is de som van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en het gemiddelde aanslagbedrag voor onroerendezaakbelasting. Op basis van de tariefvoorstellen 2024 stijgen de gemiddelde woonlasten in 2024 met ongeveer 10,5%, afhankelijk van de grootte van het huishouden. Deze stijging is inclusief de Consumentenprijsindex (CPI) trend van 8,5%.

De voorgestelde stijging van de tarieven ten opzichte van 2023 is als volgt samengesteld:

- Het gemiddelde aanslagbedrag onroerendezaakbelasting (OZB) voor eigenaren van koopwoningen stijgt met 6,1%.
- Het basistarief rioolheffing (RIO) stijgt € 6,00 plus 8,5% trendpercentage. Dit is op grond van het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025.
- Het tarief van de afvalstoffenheffing (ASH) stijgt met 13,9%. Zoals afgesproken in de Voorjaarsnota 2023 wordt de bevriezing van het tarief volgend jaar deels ingelopen.

De gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden zullen op grond van de voorgestelde tarieven 2024 stijgt met 8% t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten in 2023. Op dit moment is nog niet bekend wat de vastgestelde ontwikkeling in gemeentelijke woonlasten voor 2024 bij de overige G4-gemeenten is. Een vergelijking is daarom nog niet te maken. In de jaarrekening 2023 komt het college hierop terug.

Investeringen

In de paragraaf Investeringen worden alle nieuwe en lopende investeringen gepresenteerd.

Samenvatting bijstellingen

Pagina 7

Samenvatting bijstellingen

In dit onderdeel zijn verschillende samenvattende overzichten van de financiële bijstellingen opgenomen. Voor meer informatie over de afzonderlijke bijstellingen wordt verwezen naar de Programma's waar onder de tegel Financiën een financiële toelichting per bijstelling is opgenomen.

Financieel kaderBijstellingen t.o.v. Eerste HerzieningTotaaloverzicht bijstellingen

Financieel kader

Financieel kader	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerte Herziening / Voorjaarsnota 2023	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Kasschuiven	9.740	-12.047	5.761	2.075	-5.528
Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-15.582	14.092	3.600	-1.544	-3.664
Reserves	5.842	-2.045	-9.361	-530	9.192
Taakmutaties	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	0	0	0	0	0

Begroting na wijzigingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijstellingen t.o.v. Eerste Herziening

In onderstaande tabel is per programma het saldo van de bijstellingen inzichtelijk gemaakt ten opzichte van de Eerste Herziening 2023.

Saldo bijstellingen	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Algemene middelen	25.169	179.709	172.369	162.654	166.493
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-438	-11.779	-4.375	-4.438	-4.514
Beheer van de stad	-4.696	-17.839	-18.825	-19.564	-21.727
Belastingen	1.320	36.198	36.444	36.261	33.509
Bestaande stad	-5.379	-9.704	-9.081	-9.382	-10.453
Bestuur	0	-3.311	-3.311	-3.304	-3.263
Cultuur	467	-11.201	-11.164	-11.137	-11.137
Dienstverlening	-2.202	-10.080	-6.159	-9.593	-9.613
Economische ontwikkeling	1.762	-629	-2.473	-2.031	-1.742
Energietransitie	1.503	-1.682	-1.390	-1.378	-1.379
Onderwijs	-1.606	-10.162	-9.676	-9.130	-8.976
Overhead	-2.735	-37.554	-36.080	-36.033	-36.063
Sport en recreatie	2.505	-4.272	-4.132	-4.071	-4.071
Stedelijke ontwikkeling	-13.499	-6.434	-2.268	-4.167	-2.786
Veilig	523	-12.873	-12.895	-12.860	-12.796
Volksgezondheid	-104	-2.426	-2.425	-2.390	-2.633
Werk en inkomen	3.373	-14.584	-14.997	-14.318	-13.989
Zorg, welzijn en wijkteams	-5.961	-61.378	-69.563	-55.118	-54.861
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Totaaloverzicht bijstellingen

In onderstaande tabellen zijn de bijstellingen per soort (kasschuiven, onvermijdelijke ramingsbijstellingen, reserves en taakmutaties) uitgesplitst naar programma's.

Kasschuiven	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Coöperatieve Woonvormen	**1.177**	**-400**	**-577**	**-800**	**600**
Stedelijke ontwikkeling	1.177	-400	-577	-800	600
Kasschuif Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	**3.011**	**-3.011**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	3.011	-3.011	0	0	0
Kasschuif Flankerend beleid energiearmoede	**3.764**	**-3.764**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	3.764	-3.764	0	0	0
Kasschuif in verband met uitstel verhuizing Schiedamsedijk naar 2024	**500**	**-500**	**0**	**0**	**0**
Overhead	500	-500	0	0	0
Kasschuif inrichtingskosten wijkhubs van 2023 naar 2024	**400**	**-400**	**0**	**0**	**0**
Overhead	400	-400	0	0	0
Kasschuif Klusbus	**200**	**-200**	**0**	**0**	**0**
Economische ontwikkeling	200	-200	0	0	0
Kasschuif Nationaal Actieplan Dakloosheid	**4.500**	**400**	**400**	**400**	**-5.700**
Zorg, welzijn en wijkteams	4.500	400	400	400	-5.700
Kasschuif Nieuw Belastingsysteem	**-10.464**	**3.793**	**3.561**	**3.110**	**0**
Belastingen	-10.464	3.793	3.561	3.110	0
Kasschuif Thuiszorgflats	**600**	**-600**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	600	-600	0	0	0
Kasschuif Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming	**475**	**-475**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	475	-475	0	0	0
Kasschuif Urban Future Global Conference	**110**	**-110**	**0**	**0**	**0**
Economische ontwikkeling	110	-110	0	0	0
Leren en ontwikkelen	**164**	**-164**	**0**	**0**	**0**
Dienstverlening	164	-164	0	0	0
Luchtkwaliteit	**360**	**-360**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	360	-360	0	0	0
Maakindustrie	**1.198**	**430**	**-888**	**-500**	**-240**
Economische ontwikkeling	1.198	430	-888	-500	-240

Statushouders - Inburgering	**4.082**	**-4.082**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	262	-262	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	3.820	-3.820	0	0	0
Stikstof, geluid en milieu	**500**	**-500**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	500	-500	0	0	0
Toegankelijkheid: Rotterdam Onbeperkt	**720**	**-720**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	720	-720	0	0	0
Veerkrachtig BoTu 2028	**594**	**-135**	**-135**	**-135**	**-188**
Dienstverlening	594	-135	-135	-135	-188
Verkiezingen 2023	**-3.400**	**0**	**3.400**	**0**	**0**
Dienstverlening	-3.400	0	3.400	0	0
Wet kwaliteitsborging	**1.248**	**-1.248**	**0**	**0**	**0**
Bestaande stad	1.248	-1.248	0	0	0
Totaal	**9.740**	**-12.047**	**5.761**	**2.075**	**-5.528**

Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Actualisatie begroting Duurzaam	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Energietransitie	0	0	0	0	0
Actualisatie begroting Economie	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Actualisatie dividend	**-1.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overhead	-1.000	0	0	0	0
Actualisatie gemeentefonds	**0**	**9.150**	**3.130**	**0**	**0**
Algemene middelen	0	9.150	3.130	0	0
Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	1.309	-558	-382	444	2.337
Beheer van de stad	-1.309	558	382	-444	-2.337

Bestaande stad	0	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Veilig	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Actualisatie rente	**2.639**	**-924**	**-5.080**	**-5.898**	**-7.047**
Algemene middelen	2.639	-924	-5.080	-5.898	-7.047
Acute Zorg GGZ	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Afdracht Rotterdamse Investeringsmotor	**0**	**4.290**	**4.620**	**4.400**	**3.430**
Algemene middelen	0	4.290	4.620	4.400	3.430
Afronding Tower Hotel Rotterdam	**176**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	176	0	0	0	0
Bijdrage Regiogemeenten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Bijdrage VWS	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Bijdragen derden	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Beheer van de stad	0	0	0	0	0
Bijstelling dividendramingen	**81**	**50**	**200**	**200**	**200**
Algemene middelen	81	50	200	200	200
Bijstelling programma Stedelijke Ontwikkeling	**-3.709**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	-3.709	0	0	0	0
Bijstelling raming lokale belastingen	**11.466**	**2.120**	**2.300**	**2.300**	**2.300**
Belastingen	11.466	2.120	2.300	2.300	2.300
Bijstelling resultaat grondexploitaties	**-25.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	-25.000	0	0	0	0

Bommenregeling 2023	**-458**	**0**	**0**	**0**	**0**
Beheer van de stad	-458	0	0	0	0
Doorstroomlocatie	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Extra middelen begeleiding naar werk	**2.100**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	2.100	0	0	0	0
Gederfde verkoopopbrengsten	**-1.900**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bestaande stad	-1.900	0	0	0	0
Herstel Parkhaven en Coolhavenbrug	**-3.900**	**0**	**0**	**0**	**0**
Beheer van de stad	-3.900	0	0	0	0
Hogere lasten autoschades	**-1.500**	**0**	**0**	**0**	**0**
Beheer van de stad	-1.500	0	0	0	0
Implementatie deelvervoer	**-600**	**0**	**0**	**0**	**0**
Beheer van de stad	-600	0	0	0	0
Incidentele baten voor 4.400 woningen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Inkomende bijdragen en subsidies buitenruimteprojecten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bestaande stad	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Intensivering Gezamenlijke Brandweer	**0**	**-871**	**-871**	**-871**	**-871**
Veilig	0	-871	-871	-871	-871
Interne verschuiving budgetten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overhead	0	0	0	0	0
Jeugdhulp	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Kansrijke Wijken	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Lokale lasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Beheer van de stad	0	0	0	0	0
Meerjarige begroting Regionaal Bureau Zelfstandigen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Overhead	0	-229	-229	-229	-229
Werk en inkomen	0	229	229	229	229
Motie 'Een upgrade voor de skate!'	**-113**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	-113	0	0	0	0
Nationaal Programma Onderwijs	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onderwijs	0	0	0	0	0
Nieuwe organisatie Lekker Fit 2024	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Onderbesteding Rotterdam Inclusief	**2.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	2.000	0	0	0	0
Ontwikkelingen Parkeren	**4.893**	**2.130**	**1.154**	**177**	**177**
Stedelijke ontwikkeling	4.893	2.130	1.154	177	177
Ophoging externe opbrengsten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Ophoging fractiekosten	**0**	**-1.853**	**-1.853**	**-1.853**	**-1.853**
Bestuur	0	-1.853	-1.853	-1.853	-1.853
Opvang vluchtelingen Oekraïners	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onderwijs	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	-1.220	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	1.220	0	0	0	0
Opvoeren extra leges opbrengsten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Overbruggingsfinanciering NPRZ	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Regiodeal Nationaal Programma Rotterdam Zuid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Cultuur	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage continuering Dagprogrammering	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onderwijs	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Covid-19 vaccinatie	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Gemeentelijke Hulp Gedupeerden Toeslagenproblematiek	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage meerkosten energie openbare zwembaden	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Sportakkoord 2020-2022	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Stimulering sport	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Taal WEB Educatie	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking GGD'en	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Cultuur	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage voor begeleiden van ex-gedetineerden	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onderwijs	0	0	0	0	0
Rotterdams Onderwijsbeleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onderwijs	0	0	0	0	0
Subsidie Kansen voor West	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Subsidie Verbetering digitale dienstverlening	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Teruggaaf dividendbelasting	**25**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	25	0	0	0	0

Uitgekeerde schade Verzekeringen	**-1.200**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overhead	-1.200	0	0	0	0
UWV-bijdrage	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overhead	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten	**-1.267**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bestaande stad	-1.267	0	0	0	0
Verwerking AMIF-subsidie	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overhead	0	-282	0	0	0
Werk en inkomen	0	282	0	0	0
Verwerking ESF-baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Voorziening dubieuze debiteuren	**1.065**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bestaande stad	1.162	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	-2	0	0	0	0
Energietransitie	13	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-107	0	0	0	0
Voorziening Naheffingsaanslag BTW-compensatiefonds Gratis OV 65+	**2.151**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	2.151	0	0	0	0
WABO-leges	**-1.532**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bestaande stad	-2.201	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	669	0	0	0	0
Totaal	**-15.582**	**14.092**	**3.600**	**-1.544**	**-3.664**

Reserves	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Actualisatie rente	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	0	0	0	0	0
Algemene reserve	**1.528**	**-2.045**	**-9.361**	**-530**	**9.192**
Algemene middelen	1.528	-2.045	-9.361	-530	9.192
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Onderwijs	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Autoluw Fonds	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bodem	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Breed Offensief	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overhead	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Citylab	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overhead	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	**-4.451**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	-5.295	0	0	0	0
Beheer van de stad	5.295	0	0	0	0
Bestaande stad	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Energietransitie	-4.451	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietoeslag	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	**4.451**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	-63	0	0	0	0
Beheer van de stad	63	0	0	0	0
Energietransitie	3.618	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	833	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Fonds vitale kerngebieden	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bestaande stad	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	-600	0	0	0	0
Beheer van de stad	600	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Inburgering	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Beheer van de stad	0	0	0	0	0
Bestaande stad	0	0	0	0	0

Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingsysteem	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Belastingen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodsteun energiekosten sport	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Perspectief op Werk	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rivièrahal Blijdorp	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bestaande stad	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdam Circulair	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	-400	0	0	0	0
Beheer van de stad	400	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	827	18.211	20.315	21.294	21.408
Beheer van de stad	-1.936	-3.428	-4.109	-3.606	-3.789
Bestaande stad	-1.432	-2.393	-2.354	-2.354	-2.354
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	-39	-39	-39	-39	-39
Stedelijke ontwikkeling	2.035	-12.350	-13.812	-15.294	-15.226
Werk en inkomen	545	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	**-410**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bestaande stad	0	0	0	0	0
Energietransitie	-410	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Uitvoering energietoeslag	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Rekenkamer	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bestuur	0	0	0	0	0
Kredietrisicoreserve	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	0	0	0	0	0
Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen	**4.724**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	195	0	0	0	0
Dienstverlening	713	0	0	0	0
Overhead	100	0	0	0	0
Sport en recreatie	250	0	0	0	0
Werk en inkomen	1.742	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	1.723	0	0	0	0
Totaal	**5.842**	**-2.045**	**-9.361**	**-530**	**9.192**

Taakmutaties	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Aanpak lerarentekort G4	**-1.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onderwijs	-1.000	0	0	0	0
Armoedebestrijding kinderen	**0**	**152**	**152**	**152**	**152**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	152	152	152	152
Begeleiding jongeren naar werk	**-678**	**0**	**0**	**0**	**0**
Werk en inkomen	-678	0	0	0	0
Beschermd Wonen	**-7.539**	**-7.541**	**-7.544**	**-7.547**	**-7.547**
Zorg, welzijn en wijkteams	-7.539	-7.541	-7.544	-7.547	-7.547
Bijdrage centrale financiering GDI	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene middelen	-280	-297	-312	-297	-297
Belastingen	280	297	312	297	297
Bommenregeling	**-1.105**	**0**	**0**	**0**	**0**

Beheer van de stad	-1.105	0	0	0	0
Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches	**2.972**	**2.972**	**2.972**	**2.972**	**2.972**
Cultuur	591	591	591	591	591
Sport en recreatie	2.381	2.381	2.381	2.381	2.381
Compensatieregeling voogdij 18+	**1.436**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	1.436	0	0	0	0
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	**-3.011**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-3.011	0	0	0	0
Einde lening Inburgeringsplicht	**-75**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-75	0	0	0	0
Flankerend beleid energiearmoede	**-3.764**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-3.764	0	0	0	0
Handhaving energielabel C kantoren	**-9**	**-10**	**-10**	**10**	**10**
Bestaande stad	-9	-10	-10	10	10
Herinvoering eigen bijdrage Wmo	**0**	**0**	**0**	**10.096**	**10.019**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	10.096	10.019
Integraal Zorgakkoord	**0**	**0**	**-5.075**	**-4.966**	**-4.930**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	-5.075	-4.966	-4.930
Jeugdhulp kinderen in een AZC	**34**	**34**	**34**	**34**	**34**
Zorg, welzijn en wijkteams	34	34	34	34	34
Jeugdzorg	**0**	**-4.037**	**-3.754**	**0**	**6.433**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	-4.037	-3.754	0	6.433
Leerlingenvervoer Oekraïne	**-511**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onderwijs	-511	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	**-498**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-498	0	0	0	0
Maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg	**-97**	**-97**	**-97**	**-97**	**-97**
Zorg, welzijn en wijkteams	-97	-97	-97	-97	-97
Nationaal Actieplan Dakloosheid	**-6.143**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	-6.143	0	0	0	0

Overgangsrecht levenslang	**0**	**0**	**2**	**2**	**2**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	2	2	2
Participatie IPS-regeling	**0**	**-6**	**-6**	**-6**	**-6**
Werk en inkomen	0	-6	-6	-6	-6
Pilot EU-burgers	**-1.618**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.618	0	0	0	0
Taakmutatie meicirculaire Gemeentefonds	**-3.294**	**-3.132**	**-2.995**	**-2.891**	**-2.734**
Werk en inkomen	-3.294	-3.132	-2.995	-2.891	-2.734
Taakmutaties meicirculaire	**25.471**	**11.867**	**20.967**	**6.795**	**214**
Algemene middelen	25.471	11.867	20.967	6.795	214
Taal voor ontheemden uit Oekraine	**-394**	**0**	**0**	**0**	**0**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-394	0	0	0	0
Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijk hulp Wmo	**0**	**0**	**-4.427**	**-4.335**	**-4.302**
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	-4.427	-4.335	-4.302
Toezicht voorschoolse educatie	**-99**	**-49**	**-51**	**-51**	**-51**
Onderwijs	-99	-49	-51	-51	-51
Voorschoolse voorzieningen peuters	**40**	**40**	**40**	**40**	**40**
Onderwijs	40	40	40	40	40
Vrouwenopvang	**62**	**62**	**62**	**57**	**57**
Zorg, welzijn en wijkteams	62	62	62	57	57
Werkdrukverlaging Jeugdbescherming	**485**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg, welzijn en wijkteams	485	0	0	0	0
Wet Goed verhuurderschap	**-551**	**-134**	**-142**	**-139**	**-140**
Bestaande stad	-551	-134	-142	-139	-140
Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag	**-114**	**-122**	**-129**	**-126**	**-126**
Dienstverlening	-114	-122	-129	-126	-126
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vergelijking begrotingssaldi

De wens om een totaalbeeld te hebben van het verloop van begrotingsbijstellingen per programma over de verschillende P&C-producten heen heeft vorm gekregen in de onderstaande tabel. Deze tabel is ook beschikbaar per Programma in de tegel Financiën onder de knop "Vergelijk saldo".

Vergelijking begrotingssaldi	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene middelen						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	1.999.228	2.027.398	2.099.024	2.063.397	2.020.468	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	1.904.895					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		2.248.142	2.150.194	2.092.552	2.036.182	2.017.255
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		2.273.311	2.329.903	2.264.921	2.198.836	2.183.748
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 196.228	- 94.843	- 93.988	- 93.309	- 93.236	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 210.138					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 106.090	- 108.267	- 105.066	- 103.389	- 103.124
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 106.529	- 120.046	- 109.442	- 107.827	- 107.638
Beheer van de stad						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 150.293	- 164.927	- 164.443	- 169.963	- 173.624	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 163.679					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 193.859	- 176.916	- 178.817	- 184.155	- 188.824
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 198.555	- 194.755	- 197.641	- 203.719	- 210.550
Belastingen						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	304.217	311.194	323.286	324.036	324.548	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	320.545					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		334.270	331.863	334.643	337.301	340.225
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		335.590	368.061	371.088	373.561	373.734
Bestaande stad						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 85.266	18.019	14.936	- 3.414	- 3.206	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 77.847					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		16.975	9.601	- 6.179	- 6.964	- 6.571

Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		11.596	- 102	- 15.260	- 16.345	- 17.024
Bestuur						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 17.292	- 18.905	- 18.910	- 18.910	- 18.910	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 7.857					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 19.396	- 18.874	- 18.874	- 19.774	- 19.238
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 19.396	- 22.186	- 22.186	- 23.078	- 22.501
Cultuur						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 147.293	- 152.428	- 151.864	- 151.123	- 150.847	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 144.134					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 161.900	- 156.039	- 155.898	- 155.622	- 155.622
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 161.433	- 167.240	- 167.062	- 166.759	- 166.759
Dienstverlening						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 74.765	- 67.999	- 62.866	- 63.085	- 63.145	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 68.658					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 75.724	- 70.290	- 69.286	- 69.390	- 68.529
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 77.927	- 80.370	- 75.444	- 78.984	- 78.142
Economische ontwikkeling						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 32.988	- 33.938	- 30.604	- 27.474	- 26.839	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 31.797					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 31.218	- 30.293	- 26.864	- 26.244	- 25.881
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 29.457	- 30.922	- 29.337	- 28.275	- 27.623
Energietransitie						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 40.864	- 11.997	- 2.182	- 2.259	- 2.231	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 38.581					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 43.988	- 4.965	- 4.968	- 4.945	- 4.945
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 42.485	- 6.647	- 6.358	- 6.323	- 6.323
Onderwijs						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 139.691	- 152.059	- 155.876	- 155.155	- 151.626	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 136.372					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 149.448	- 150.712	- 149.320	- 146.553	- 146.553

Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 151.054	- 160.874	- 158.996	- 155.683	- 155.529
Overhead						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 407.053	- 422.346	- 407.659	- 404.340	- 404.578	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 402.583					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 444.007	- 415.645	- 411.093	- 407.872	- 406.011
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 446.742	- 453.199	- 447.173	- 443.906	- 442.074
Sport en recreatie						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 89.273	- 91.971	- 90.602	- 89.762	- 89.749	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 86.365					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 92.712	- 90.732	- 88.892	- 88.179	- 88.179
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 90.207	- 95.004	- 93.024	- 92.250	- 92.250
Stedelijke ontwikkeling						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	351.678	158.115	47.120	48.001	56.620	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	473.986					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		58.040	49.397	57.401	66.188	65.905
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		44.540	42.962	55.133	62.021	63.119
Veilig						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 160.075	- 169.455	- 174.246	- 173.896	- 173.468	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 156.722					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 174.697	- 182.047	- 182.136	- 181.626	- 182.009
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 174.174	- 194.920	- 195.031	- 194.485	- 194.805
Volksgezondheid						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 38.631	- 33.975	- 33.954	- 33.920	- 33.894	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 37.501					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 34.424	- 34.978	- 34.945	- 34.919	- 34.919
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 34.528	- 37.404	- 37.370	- 37.309	- 37.552
Werk en inkomen						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 232.632	- 241.207	- 229.015	- 226.661	- 223.781	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 228.012					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 272.131	- 232.885	- 230.690	- 221.266	- 217.450

Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 268.758	- 247.470	- 245.687	- 235.584	- 231.439
Zorg, welzijn en wijkteams						
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 842.778	- 858.677	- 868.157	- 822.162	- 792.502	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 823.864					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 857.831	- 868.412	- 821.568	- 788.772	- 775.530
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 863.793	- 929.790	- 891.132	- 843.891	- 830.391

Coalitieakkoord

Pagina 9

Coalitieakkoord - Eén stad

Op 10 juni 2022 is het nieuwe coalitieakkoord gepresenteerd. Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en Denk slaan de handen in een voor één Stad. De komende vier jaar ligt de focus op de uitvoering. Resultaatgericht en dichtbij de Rotterdammers. De tweede herziening 2022 / begroting 2023 is een nadere uitwerking van het coalitieakkoord inclusief de uitwerking van de collegetargets.

Schouder aan schouder voor een veilige, schone en groene stad. Voor de bouw van veel betaalbare woningen en voor de aanpak van de energietransitie. Voor het bieden van kansen aan alle Rotterdammers. Voor het bestrijden van armoede en schuldenproblematiek, voor het tegengaan van racisme en discriminatie en nog veel meer. De komende vier jaar wordt er minder vergaderd en meer gedaan.

Oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten

Het coalitieakkoord is een mix van maatregelen, ideeën en acties die soms de ene partij meer aanspreken dan de andere partij. Dat is logisch. In Nederland en in een internationale stad als Rotterdam leven we niet alleen samen, we besturen ook samen. Met oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten.

Daadkracht en creativiteit

De komende vier jaar praten we minder over de menselijke maat, maar doen we het gewoon. Niet meer doorverwijzen naar een andere afdeling, maar verder helpen met daadkracht en creativiteit. Diezelfde daadkracht waarmee de stad, net als met haar haven en architectuur, in binnen- en buitenland bekend is geworden. Dit moet het vertrouwen in overheid, bestuur en politiek de komende jaren vergroten. Wat nodig is gezien de lage opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen.

Het nieuwe college van burgemeester en wethouders moet daarin vooropgaan. Met Rotterdammers praten over hoe het gaat en wat de gemeente beter zou kunnen doen. Met andere woorden: het nieuwe college mag even op het bordes staan, maar daarna vooral op de stoep van gewone Rotterdammers.

Lees het volledige Coalitieakkoord 2022 - 2026.

Raadsbehandeling

Pagina 10

Commissie- en raadsbehandeling

Op 27 september 2023 zijn de Begroting 2024 en de Tweede herziening 2023 gepubliceerd. De behandeling in de raadscommissies staat gepland op 25 en 26 oktober 2023. De behandeling in de gemeenteraad vindt plaats op 7 en 9 november 2023.

De stukken voor de behandeling in de gemeenteraad zijn te vinden op de website van de gemeenteraad:

- Raadsvoorstel over vaststelling van de Tweede herziening 2023 en de Begroting 2024

Commissies

Pagina 11

Commissies

In de commissies wordt de besluitvorming over de Voorjaarsnota 2023 voorbereid. Iedere commissie behandelt daarin zijn eigen onderwerpen. Voor het vergaderschema van de commissies zie de website van de gemeenteraad.

Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB)Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)Commissie Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhulpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ (WIOSSAN)Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Algemene middelen
- Programma Belastingen
- Programma Bestuur
- Programma Dienstverlening
- Programma Overhead
- Programma Veilig
- Paragraaf Bedrijfsvoering

- Paragraaf Financiële kengetallen
- Paragraaf Financiering
- Paragraaf Lokale heffingen
- Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: burgemeester Aboutaleb, wethouder Karremans, wethouder Simons en wethouder Struijvenberg.

Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Beheer van de stad (Buitenruimte)
- Programma Bestaande stad (Wonen en buitenruimte)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Bouwen, wonen en buitenruimte)
- Paragraaf Grondbeleid
- Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Karremans, wethouder Struijvenberg en wethouder Zeegers.

Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Economische ontwikkeling (Haven en economie)
- Programma Energietransitie (Klimaat)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Mobiiliteit)
- Paragraaf Duurzaam
- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Karremans, wethouder Simons en wethouder Zeegers.

Commissie Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhulpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ (WIOSSAN)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving
- Programma Onderwijs
- Programma Werk en inkomen
- Paragraaf NPRZ

- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Kasmi en wethouder Versnel.

Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Cultuur
- Programma Sport en recreatie
- Programma Volksgezondheid
- Programma Zorg, welzijn en wijkteams
- Paragrafen Investeringen, Subsidies, Sustainbale development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Kasmi en wethouder Struijvenberg.

Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Deze commissie richt zich op de ordelijkheid van het (financieel) beheer, alsmede op de rechtmatigheid en de doelmatigheid van de begrotingsuitvoering. De commissie baseert haar onderzoek op de (concept-)jaarstukken en de bevindingen van de accountant. De COR bestaat uit maximaal vijf leden die door de raad uit zijn midden worden benoemd.

Leeswijzer

Pagina 12

Leeswijzer

Opbouw websiteOpbouw programma'sSoorten van financiële bijstellingenVerbeteren P&C-producten

Opbouw website

De begroting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Hoofdlijnen

De hoofdlijnen geven een totaalbeeld van de begroting onderverdeeld in:

- Voortgang 2023 gaat in op de ontwikkelingen in het lopende jaar 2023
- Bestuurlijke hoofdlijnen geeft de grote lijnen aan voor de toekomstige jaren
- Financiële hoofdlijnen 2023-2027 geeft inzicht in de belangrijkste financiële ontwikkelingen en kengetallen

- Collegetargets geeft een totaaloverzicht van alle collegetargets én de huidige stand van zaken
- Coalitieakkoord bevat een korte samenvatting en een link naar het Coalitieakkoord: Eén stad dat een nadere uitwerking is voor de uitgewerkte begroting
- Commissie- en Raadsbehandeling geeft aan wanneer de behandeling plaats vindt en een link naar de raadsbesluiten
- Commissies geeft inzicht in welke commissies welke programma's en paragrafen aan de orde kunnen komen
- Leeswijzer geeft een uitleg van de opbouw van de begroting en een toelichting op de overgang naar de nieuwe programma-indeling

Programma's

De programma's geven een totaalbeeld van een beleidsmatig onderwerp. Per programma wordt een toelichting gegeven op de voortgang, de bestuurlijke hoofdlijnen, de doelen, projecten, financiën, kaders en verbonden partijen. Dit wordt hieronder verder toegelicht.

Paragrafen

De paragrafen geven een overkoepelend beeld over de programma's. Er zijn paragrafen die vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn voorgeschreven en paragrafen die zijn toegevoegd om een totaal beeld te geven.

Verplichte paragrafen: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Niet verplichte paragrafen: BBV Indicatoren, Duurzaam, Financiële kengetallen, Investeringen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies en Sustainable development goals.

Financiën

Het onderdeel Financiën bestaat uit de:

- Balans waaronder de geprognotiseerde balans, het kasstroomoverzicht, de reserves en voorzieningen zijn opgenomen.
- Grondslagen en regelgeving waaraan de begroting, herzieningen en jaarstukken moeten voldoen.
- Overzicht van baten en lasten met een totaal overzicht van de baten en lasten van de hele gemeente, het overzicht van incidentele baten en lasten en een overzicht van de baten en lasten per programma.

Wijken

Hier zijn de nieuwe Wijkplannen voor de 39 wijken opgenomen.

Opbouw programma's

De programma's zijn opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- **Voortgang 2023:** aansluitend op de Voortgang 2023 onder de Hoofdlijnen maar specifiek voor het programma.
- **Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027:** aansluitend op Bestuurlijke hoofdlijnen onder de Hoofdlijnen maar specifiek voor het programma.
- **Doelen van het programma:** hier zijn meerdere doelen per programma mogelijk, voor ieder doel worden de vragen beantwoord: "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we daarvoor doen?". Hierbij hoort ook steeds een set van indicatoren: de collegetargets, effectindicatoren die aansluiten op "Wat willen we bereiken?" en prestatieindicatoren die aansluiten op "Wat gaan we daarvoor doen?".
- **Projecten:** de belangrijkste projecten die (gaan) bijdragen aan het realiseren van de doelen van het programma worden hier kort toegelicht. Het gaat om projecten met investeringsbedragen groter dan € 10 miljoen in het lopende of komende jaar, projecten die vallen onder de regeling risicovolle projecten, monitor grote projecten, monitor ICT projecten, de belangrijkste grondexploitaties/gebiedsontwikkelingen en anderszins belangrijke projecten.
- **Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:** tot nu toe werd hiervoor de engelse term Sustainable development goals gebruikt, maar we willen nu overstappen op de nederlandse naam Voor ieder programma wordt aangegeven aan welke SDG's het programma bijdraagt, van daaruit wordt verwezen naar de paragraaf Sustainable Development Goals waar een totaalbeeld wordt geschetst.
- **Verantwoordelijke collegeleden:** hier is opgenomen welke collegeleden verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste delen van het programma.
- **Omschrijving, kaders en verbonden partijen:** hier is ruimte voor een eventueel uitgebreidere omschrijving, een opsomming van de belangrijkste kaders met een link en wordt aangegeven welke verbonden partijen bijdragen aan het bereiken van de doelen van dit programma. Een uitgebreide toelichting op de Verbonden partijen is te vinden in de paragraaf met hetzelfde onderwerp.

Soorten van financiële bijstellingen

In deze begroting worden verschillende categorieën van financiële bijstellingen onderscheiden, namelijk:

- **Onvermijdelijke ramingsbijstellingen:** begrotingswijzigingen ten aanzien van bestaand beleid als gevolg van exogene factoren of als juridische verplichtingen zijn.
- **Vermijdbare ramingsbijstellingen:** Een vermijdbare ramingsbijstelling betekent dat zonder deze extra financiële middelen een eerder vastgestelde doelstelling niet of slechts deels gehaald kan worden.

- **Intensivering:** Een intensivering betekent dat er een voorstel is om iets nieuws te doen of extra te intensiveren op iets bestaands. Hierdoor zullen er dus nieuwe of hogere doelstellingen ontstaan.
- **Taakstellingen en bezuinigingen:** Een bezuiniging betekent dat er een voorstel is om iets minder of niet meer te doen. Dit betekent over het algemeen ook dat er doelstellingen wijzigen. Een taakstelling is een bezuiniging die inhoudelijk nog verder ingevuld moet worden.

- **Reserves**: toevoegingen, onttrekkingen en vrijval van bestemmingsreserves.

- **Taakmutaties:** begrotingswijzigingen als gevolg van wijzigingen in het gemeentelijke takenpakket die leiden tot een wijziging van het Gemeentefonds.

- **Kasschuiven:** bijstellingen door verschuiving van budgetten tussen begrotingsjaren.

- **Technische mutaties:** deze zijn technisch van aard zijn en hebben geen beleidsmatige impact.

In de tabellen met bijstellingen worden de effecten op het saldo van baten en lasten van het betreffende programma gepresenteerd. Negatieve bedragen (met “-“ teken) hebben een negatief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om hogere lasten of lagere baten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om lagere lasten of hogere baten.

Bij de bijstellingen op reserves geldt dat deze in de regel als neutraal worden gepresenteerd (dus geen effect op het saldo). Hogere lasten zorgen namelijk voor een hogere onttrekking aan een reserve of andersom. In de reserves ontstaan alleen effecten op het exploitatiesaldo in het geval van vrijval (er staat dan geen hogere last tegenover) of toevoegingen aan reserves (reserveren van middelen voor de toekomst).

Bij taakmutaties zijn de baten vanuit het Gemeentefonds opgenomen in het programma Algemene middelen. De lasten zijn te vinden in de beleidsmatige programma's waarvoor de middelen zijn bedoeld.

Op concernniveau zijn de taakmutaties en technische mutaties saldoneutraal. Kasschuiven zijn saldoneutraal binnen de meerjarenraming.

Alle bedragen in deze website zijn in 1.000-tallen weergegeven, tenzij expliciet anders is aangegeven. Door de afronding in 1.000-tallen kan het zijn dat de totalen een (minimale) afwijking tonen.

Verbeteren P&C-producten

In het voorjaar 2023 is de nieuwe opzet van de P&C-producten met de raadsfracties geëvalueerd. Hieruit zijn een aantal nieuwe verbetervoorstellen gekomen. Een aantal verbeteringen zijn in de Begroting 2024 en Tweede herziening 2023 verwerkt:

Per programma inzicht in de Rotterdamse taakvelden

Om de begroting overzichtelijker te maken worden de P&C-producten met ingang van de Begroting 2023 gepresenteerd op programmaniveau. Dit is door de raadsfracties positief ontvangen. Er is echter behoefte aan om iets meer inzicht te hebben in waar het geld aan wordt besteed. Daarom worden met ingang van de Begroting

2024 en de Tweede herziening 2023 per programma de Rotterdamse taakvelden getoond. De financiële toelichting blijft alleen beschikbaar op programmaniveau om de overzichtelijkheid van de begroting te behouden en sluit aan op de budgetbevoegdheid van de raad.

Financiële tabellen verduidelijken

Bij tabellen met bijstellingen is het niet altijd meteen duidelijk of een + of een - leidt tot een hoger of lager budget. Bij financiële tabellen met bijstellingen is een standaardtoelichting toegevoegd die uitlegt wat een + en wat een - is: "*Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen."*

Financiële transparantie

Om de financiële transparantie te verhogen is de vraag van een aantal fracties om een Excel met de begrotingsinformatie ter beschikking te stellen à la open data van de rijksoverheid. Die bieden wij hierbij voor het eerst aan. In de Excel staan voor alle P&C-momenten sinds de Begroting 2023 de programma's, de kostensoorten en de bijstellingen. Dit biedt de mogelijkheid om zelf gemakkelijk analyses te kunnen. Op het eerste blad van de excel staat een korte toelichting.

Inzichtelijker maken financieel verloop

De wens om een totaalbeeld te hebben van het verloop van begrotingsbijstellingen per programma over de verschillende P&C-producten heen heeft vorm gekregen in een extra tabel Vergelijking begrotingssaldi onder Totaalbeeld op de tegel Financieel beeld. Deze tabel is ook beschikbaar per Programma in de tegel Financiën onder de knop "Vergelijk saldo". Dit komt tegemoet aan de toezeggingen "Inzichtelijker maken financieel verloop" (23bb003909) en "Nieuwe P&C cyclus start aanstaande Voorjaarsnota"(23bb004155).

Technische sessie voor raadsleden over de begroting

In een aantal interviews kwam naar voren dat informatie wel aanwezig was op de website, maar niet gevonden. Op donderdag 5 oktober heeft de griffie een technische sessie georganiseerd om raadsleden meer wegwijs te maken in de website: Waar vind ik wat we doen of wat we anders gaan doen? Waar vind ik wat dit gaat kosten of wat dit meer gaat kosten? Hoe werkt de zoekfunctie?

Aan een aantal verbeteringen werken we continue door. Met name aan het verbeteren van de doelenbomen en de financiële toelichtingen.

Ook aan de andere verbeteringen wordt gewerkt en regelmatig aan de Commissie tot onderzoek van rekening gerapporteerd.

Programma's

Pagina 13

Programma's

Per programma wordt een toelichting gegeven op de voortgang, bestuurlijke hoofdlijnen, doelen, projecten, financiën, kaders en verbonden partijen.

Algemene middelen

Gemeentefonds

Treasury

Deelnemingen

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Minder armoede en schulden

Verbeteren taalbeheersing

Nieuwe Rotterdammers nemen deel

Beheer van de stad

Schone en circulaire stad

Veilige en beschikbare buitenruimte

Prettige leefomgeving

Belastingen

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Roerendezaakbelasting (RZB)

Logiesbelasting

Bestaande stad

In stand houden erfgoed

Verstedelijken en verbinden

Vitale wijken

Doelmatige vastgoedportefeuille

Bestuur

Rekenkamer

Ombudsman

College, Griffie en Raad

Cultuur

Cultuur voor alle Rotterdammers

Evenwichtig cultureel ecosysteem

Aantrekkelijke, veerkrachtige stad

Dienstverlening

Betrokken overheid

Betrouwbaar stadsarchief

Goed klantcontact

Economische ontwikkeling

Toekomstbestendig ondernemerschap

Excellent ondernemersklimaat

Ruimte voor economie

Energietransitie	Onderwijs	Overhead
Duurzaam energiesysteem	Vergroten doelgroep bereik	Bedrijfsvoering
Energietransitie gebouwde omgeving	Aanpak personeelstekort	
Energietransitie in mobiliteit	Aansluiting onderwijs jeugdhulp	
Duurzame haven & industrie	Verbeteren onderwijskwaliteit	

Sport en recreatie	Stedelijke ontwikkeling	Veilig
Stimuleren sport en bewegen	Integraal ontwikkelen van de stad	Veilige stad
Inspirerende topsport	Fijn leven en verblijven in de delta	Crisisbeheersing en brandweer
Toekomstbestendige verenigingen	Goede groei en verbinding	
Goede sportaccomodaties		
Laagdrempelige natuureducatie		

Volksgezondheid	Werk en inkomen	Zorg, welzijn en wijkteams
Robuuste en slagvaardige GGD	Inkomenszekerheid & rechtmatigheid	Jongeren zonder achterstand
Gezonde stad	Iedereen vooruit	Kwetsbaren doen mee
		Ouderen gezond en vitaal
		Gezonde Rotterdammers

Algemene middelen

Pagina 14

Algemene middelen

Het programma Algemene middelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Het programma Algemene middelen is het financieel-technische sluitstuk van de begroting. In de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Financiële Kengetallen en Verbonden Partijen zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Voortgang 2023
Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027
Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente (Gemeentefonds)
Doel: Bestendig beheer Algemene middelen
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten: Aan de orde zijnde deelnemingen
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Voortgang 2023

Financiële positie

Het college stuurt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 zoals in het coalitieakkoord is opgenomen. In de paragraaf Weerstandsvermogen zijn het meerjarig verloop van de weerstandsvermogen en de risico's vermeld. In de paragraaf Financiële kengetallen wordt uiteengezet dat het structureel exploitatiesaldo vanaf 2024 tot en met 2027 positief is.

Financiering

De ervaring van de laatste jaren leert dat, zeker onder deze huidige marktomstandigheden, een deel van de voorgenomen investeringen trager verloopt dan gedacht. Dit achterlopen van de realisatie op de begroting wordt planningsoptimisme genoemd. In deze begroting is reeds gedeeltelijk rekening gehouden met dit fenomeen. Komende periode zal onderzocht worden welke maatregelen op het gebied van project- en budgetbeheer kunnen worden getroffen om de mate van planningsoptimisme verder terug te dringen. Nadere toelichting is te vinden in de paragraaf Financiering.

Financiële bijstellingen Algemene middelen (x 1.000)	**€ 25.169**
Taakmutaties meicirculaire	€ 25.471
Actualisatie kapitaallasten	€ 1.309
Actualisatie rente	€ 2.639
Afronding Tower hotel Rotterdam	€ 176

Bijstelling dividendramingen	€ 81
Teruggaaf dividendbelasting	€ 25
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 6.060

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Gemeentefonds

Het Rijk verdeelt het gemeentefonds tussen de gemeenten op basis van verschillende maatstaven. Vanaf 2026 past het Rijk een nieuwe financieringssystematiek toe. De VNG heeft het Rijk laten weten dat deze nieuwe financieringssystematiek niet volstaat. Daarnaast wordt de VNG opgeroepen de inzet richting het Rijk, om de korting op het gemeentefonds vanaf 2026 te repareren, te intensiveren.

Nadere toelichtingen op het gemeentefonds kunt u lezen in het hoofdstuk Gemeentefonds.

RET

De RET stelt dat zij er financieel niet goed voor staat. In samenspraak met Rotterdam en MRDH werkt de RET aan een oplossing. In december 2023 volgt een definitief besluit. De gemeenteraad wordt tijdig meegenomen in de discussie.

Voor nadere toelichting zie hoofdstuk Projecten en de paragraaf Verbonden Partijen.

Stedin

Voor de overgang naar schonere energie heeft netbeheerder Stedin extra vermogen nodig. Stedin en bestaande aandeelhouders zijn in overeenstemming met het Rijk over een investering van € 500 mln. Naar verwachting wordt de storting van het Rijk voor het eind van 2023 afgerond.

Voor nadere toelichting zie hoofdstuk Projecten en de paragraaf Verbonden Partijen.

Organisatieopgave

Bij de voorjaarsnota 2023 is gemeld dat het college zich een doel stelt om te besparen op de kosten van de gemeentelijke organisatie. Deze besparing op de organisatie van opgeteld € 150 mln komt bovenop de besparing op de organisatie in het coalitieakkoord. De besparingen moeten zo min mogelijk ten koste gaan van de

dienstverlening aan de Rotterdammers en worden de komende periode verder uitgewerkt. De raad zal separaat worden geïnformeerd over de voortgang van de organisatieopgave.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027 Pagina 16

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Financiële uitgangspunten

- Wij zorgen dat de structurele lasten niet groter zijn dan de structurele baten.
- Wij streven naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 in alle jaren.
- Wij respecteren als college van burgemeester & wethouders het budgetrecht van de gemeenteraad.
- Middelen worden doelmatig en efficiënt ingezet. Wij zijn hierbij kritisch in onze rol als gemeente: wij vullen niet zonder meer de gaten die andere overheidsinstanties/-lagen laten vallen.
- Tegenvallers worden zo veel mogelijk binnen de eigen portefeuille opgelost. Meevallers vallen in principe altijd in het algemeen beeld.

- Rijkstaken worden uitgevoerd met Rijksmiddelen. Bij het wegvallen van Rijksmiddelen vallen in principe ook taken weg. Wij compenseren alleen met eigen gemeentelijke middelen als we hiervoor als college expliciet over besluiten.
- Wij doen zo min mogelijk aan kaasschaven: wij maken doelbewuste keuzen om beleid minder of niet te doen.
- Wij houden vast aan de uitgangspunten van het huidige investeringsbeleid:
    - We gebruiken 1/3e deel van de groei van de algemene dekkingsmiddelen voor investeringen in het kader van groei van de stad.
    - Wij hanteren de vastgestelde kaders rondom de verkoopopbrengst van Eneco.
    - Wij brengen en houden de budgetten voor kapitaallasten van ons huidig bezit, op peil.

Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente (Gemeentefonds) Pagina 17

Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente (Gemeentefonds)

AlgemeenHerziening gemeentefonds en onderhoud verdeling gemeentefondsFinancieringssystematiek tot en met 2025Financieringssystematiek vanaf 2026/2027VNG-advies: Problematiek niet-taakgebonden kortingen RijkVal kabinet

Algemeen

Het gemeentefonds van het Rijk is de grootste, jaarlijkse inkomstenbron van de gemeente. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate hoeveel financiële ruimte de gemeente heeft. Tot het gemeentefonds behoren de algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen. Met het geld kunnen gemeenten zelfstandig beleid voeren. Gemeenten moeten echter wel de hen wettelijk opgedragen taken betalen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de betaling van de jeugdzorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.
Minimaal drie keer per jaar informeert het Rijk de gemeenten over het gemeentefonds:

- in mei/juni op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk;
- in september op basis van de Miljoenennota van het Rijk;
- in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk.

De financiële effecten van de meicirculaire 2023 voor het lopende jaar en volgende jaren zijn verwerkt in de Begroting 2024/Tweede Herziening 2023.
Over de effecten van de septembercirculaire voor zowel 2023 als voor latere jaren krijgt de gemeenteraad in oktober 2023 nadere informatie. Het moment van verschijnen van de circulaire maakt het onmogelijk de effecten te verwerken in de Begroting 2024/Tweede Herziening 2023.
De effecten voor 2023 van de september- en decembercirculaire 2023 worden pas bij jaarrekening 2023 verwerkt. De effecten voor 2024 en volgende jaren worden meegenomen in de Voorjaarsnota 2024/Eerste Herziening 2024.

Herziening gemeentefonds en onderhoud verdeling gemeentefonds

De onderlinge verdeling van het gemeentefonds tussen de gemeenten gebeurt op basis van verdeelmaatstaven. Deze maatstaven zijn kenmerken van gemeenten en hun inwoners, zoals het aantal inwoners, het aantal bijstandsgerechtigden, de oppervlakte en zo meer. Het Rijk stelt de maatstaven meerdere keren per jaar bij. Regelmatig vindt ook een herijking plaats om de verdeling tussen de gemeenten zo accuraat mogelijk te maken.

De laatste herijking van de verdeelmaatstaven is doorgevoerd op 1 januari 2023. Voor gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lagere sociaaleconomische status, waaronder Rotterdam, geldt tot en met 2025 een aangepast ingroeipad om de effecten van deze herijking te verminderen. Met dit ingroeipad is meerjarig rekening gehouden in de begroting 2023. Het negatieve effect voor Rotterdam wordt hierdoor beperkt tot in totaal € 22,50 per inwoner voor de periode 2023 tot 2025. De verdeling van dit effect over de verschillende jaren is: € 5 per inwoner in 2023, € 7,50 per inwoner in 2024 en € 10 per inwoner in 2025.

Deze nieuwe verdeling is geen eindstation maar vraagt om voortdurend onderhoud. Doel is dat de verdeling van het gemeentefonds een zo actueel mogelijke weerspiegeling blijft van de gemeentelijke stand van zaken. Een

eerste evaluatie van het nieuwe model is in voorbereiding. De komende jaren komt er onderzoek naar gemeentelijke kenmerken als grootstedelijkheid, centrumfunctie sociaal domein, eenpersoonshuishoudens.

Financieringssystematiek tot en met 2025

Ontwikkelingen in de totale rijksuitgaven hadden tot voorkort direct invloed op de algemene uitkering vanuit het gemeentefonds, het zogenaamde ‘trap-op-trap-afsysteem’. Heeft het Rijk meer geld beschikbaar, dan komt er meer geld in het gemeentefonds. En andersom werd het gemeentefonds kleiner als het Rijk minder geld beschikbaar had. Deze jaarlijkse toe- of afname van het gemeentefonds heet ‘het accres’. Deze afhankelijkheid van het Rijk biedt gemeenten weinig financiële zekerheden.

Om voor gemeenten juist meer financiële zekerheden te krijgen, heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) vlak voor de zomer 2022 met het Rijk afgesproken het accres voor de periode 2022-2025 vast te zetten op de standen van de meicirculaire 2022. De algemene uitkering uit het gemeentefonds varieert nog wel beperkt. Dat komt door aanpassingen van de verdeelmaatstaven en de compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen.

Financieringssystematiek vanaf 2026/2027

Het Rijk wil vanaf 2026 het gemeentefonds niet langer aanpassen via het ‘trap-op trap-af-systeem’. In de Rijks Voorjaarsnota 2023 staat een beschrijving op hoofdlijnen van een nieuwe financieringssystematiek. Het Rijk heeft aangegeven dat nadere uitwerking van de financieringssystematiek volgt in de Miljoenennota 2024 van het Rijk.

Vooruitlopend op deze nieuwe financieringssystematiek heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 voor 2026 eenmalig € 1 mld beschikbaar gesteld. Daarvan gaat ca. € 47 mln naar Rotterdam. Het kabinet heeft bovendien aangekondigd dat dit bedrag vanaf 2027 elk jaar beschikbaar komt. Dit is verwerkt in het financieel beeld van de gemeentelijke Voorjaarsnota 2023/Eerste Herziening 2023.

In 2026 wordt alleen een accres voor loon- en prijsontwikkeling verstrekt, geen volumeaccres. De compensatie voor LPO wordt gebaseerd op basis van de door het CPB geraamde ontwikkeling van het prijs bruto binnenlands product (pBBP). Vanaf 2027 wordt het gemeentefonds ook weer bijgesteld voor volumeontwikkelingen op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP). In de Voorjaarsnota 2023 heeft het Rijk aangekondigd dat nadere uitwerking van de financieringssystematiek volgt in de Miljoenennota 2024 van het Rijk. Wel is het door de val van het kabinet ook mogelijk dat dit pas op een later moment zal gebeuren.

De VNG heeft het Rijk duidelijk laten weten dat de nieuwe financieringssystematiek, zoals deze tot dusver is uitgewerkt, niet volstaat. De VNG heeft gemeenten een begrotingsadvies gegeven.

VNG-advies: Problematiek niet-taakgebonden kortingen Rijk

Op de Algemene Ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) van 14 juni jl. is de resolutie ‘Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief’ met grote meerderheid aangenomen. In navolging hiervan heeft de VNG op 14 juli jl. een begrotingsadvies verzonden aan haar leden (de gemeenten) voor het opstellen van de programmabegroting 2024-2027.

Vooralsnog luidt het advies van de VNG om voor de jaren 2026 en 2027 het tekort dat als gevolg van de niet-taakgebonden korting van het gemeentefonds door het Rijk te tonen – dat wil zeggen: het tekort in die jaren te presenteren zonder nu al maatregelen te nemen om dit tekort te compenseren en zo tot een sluitende begroting te komen. Voordat dit VNG-advies er was gingen gemeenten op verschillende wijzen om met deze naderende korting. Zo heeft Rotterdam er bij het afsluiten van het coalitieakkoord Eén Stad in 2022 voor gekozen om de voorziene korting reeds in te passen. Rotterdam geeft daarom op een andere wijze invulling aan het advies van de VNG. Met deze toelichting wordt de gekozen werkwijze waar in Rotterdam voor is gekozen toegelicht.

In het Rotterdamse coalitieakkoord Eén Stad zijn reeds meerdere maatregelen getroffen om een sluitende begroting te presenteren. Deze maatregelen zijn niet een-op-een te koppelen aan de korting van het Rijk, maar de korting op het gemeentefonds droeg wel bij aan de noodzaak om maatregelen te treffen. Het betreft maatregelen in het zorgdomein, een verhoging van de parkeerbelasting en een bezuiniging op de organisatie. Ondanks de reeds geformuleerde maatregelen in het zorgdomein is er de komende jaren alsnog sprake van een tekort op de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), een taak in medebewind. Om die reden is een reeks in de gemeentelijke begroting opgenomen die uitgaat van extra rijksbijdragen. Deze reeks bedraagt in 2026 en latere jaren € 60 mln. per jaar. Door de gekozen manier van verwerking in de begroting geeft Rotterdam hier invulling aan, hetgeen onverlet laat dat Rotterdam zich in de lobby naar het rijk sterk inspant kortingen ongedaan te maken.

Val kabinet

Door de val van het kabinet-Rutte IV is er een tijd van bestuurlijke onzekerheid aangebroken. De discussie met het Rijk rondom de ontwikkelingen van het gemeentefonds loopt waarschijnlijk vertraging op.

Op 12 september jl. is de nieuwe financieringssystematiek van het gemeentefonds door de Tweede Kamer controversieel verklaard. Zolang dit onderwerp controversieel verklaard blijft zal de behandeling van dit onderwerp pas terug opgepakt kunnen worden door een volgend kabinet. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de Tweede Kamer op elk moment kan beslissen om de status van een onderwerp te herzien en zodoende alsnog kan overgaan tot behandeling ervan.

De inzet om een stabiele en rechtvaardige financiering van gemeenten te waarborgen na 2025 blijft echter onverminderd doorgaan. Het college maakt zich hiervoor hard in relevante overleggen.

Doel: Bestendig beheer Algemene middelen

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?IndicatorenToelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Het programma Algemene Middelen draagt bij aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting. Die is structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende middelen hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële tegenvallers op te vangen zonder direct in de begroting en in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit in de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het betreft dan om verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen en om beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijk. Daartoe wordt gestreefd naar:

- Sluitende begroting en meerjarenraming. Wij zorgen dat de structurele lasten niet groter zijn dan de structurele baten.
- Gedegen beheer van deelnemingen en verbonden partijen. De Raad wordt bij de P&C producten en het beheerslag deelnemingen hierover geïnformeerd.
- Weerstandvermogen van minimaal 1,0 in alle jaren.
- Gedegen treasury- en financieringsfunctie.
- Zorgen voor voldoende en gedegen financiële ruimte om investeringen mogelijk te maken, om samen met andere partijen te kunnen werken aan de toekomst van de stad. De uitdaging is om het beschikbare investerend vermogen zo in te zetten dat we een hefboom creëren om daarmee andere partijen mee te krijgen om samen te investeren.

Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen en indicatoren kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het nemen van beslissingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zorgdragen dat de hiervoor geldende indicatoren en kengetallen blijven binnen de geldende wettelijke normen en bestuurlijke kaders en de actuele streefwaarden zoals bepaald door de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland.
- Hierover verantwoording afleggen in de P&C-producten.

Indicatoren

De gemeente maakt gebruik van financiële kengetallen voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie. De volgende kengetallen en indicatoren zijn behorend tot het programma:

- Weerstandsvermogen
- Structurele exploitatieruimte
- Solvabiliteitsrisico
- EMU-saldo (vorderingssaldo)
- Kasgeldlimiet
- Renterisiconorm
- Schatkistbankieren
- Netto schuldquote

Toelichting indicatoren

Voor verdere informatie daartoe kunt u terecht bij de paragrafen: Financiering, Weerstandsvermogen en risicobeheersing en Financiële Kengetallen.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen Pagina 19

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Het programma Algemene middelen draagt via het gedegen beheer van bestaande deelnemingen en verbonden partijen, waarmee een verscheidenheid aan publieke belangen wordt gerealiseerd, aan de volgende Duurzame ontwikkelingsdoelstelling:

- SDG 17 Partnerschappen om diensten te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten: Aan de orde zijnde deelnemingen Pagina 20

Projecten: Aan de orde zijnde deelnemingen

RET

In mei 2023 heeft de RET haar toekomstperspectief 2024-2030 opgesteld. De RET stelt dat zij er financieel niet goed voor staan. dat komt door afgenomen reizigersaantallen, gestegen energiekosten en hogere personeelskosten. De RET werkt met concessieverlener Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en de gemeente Rotterdam als grootaandeelhouder aan een oplossing om de RET weer financieel gezond te krijgen.

De gemeente Rotterdam zal als aandeelhouder afhankelijk van de gekozen oplossingsrichtingen door de MRDH actie moeten ondernemen. Er moet worden bepaald of een extra kapitaalstorting noodzakelijk is. In november 2023 komen alle oplossingsrichtingen op tafel in de Advies- en Bestuurscommissie Vervoersautoriteit en het dagelijks bestuur van de MRDH. In december 2023 het Algemeen Bestuur van de MRDH een definitief besluit. De gemeenteraad wordt tijdig meegenomen in deze discussie door informatiesessies en in raadsbrieven.

Voor nadere toelichting zie paragraaf Verbonden Partijen.

Stedin

Voor de overgang naar schonere energie heeft netbeheerder Stedin extra vermogen nodig. Rotterdam is een van de aandeelhouders van Stedin. Stedin vraagt gemeenten en provincies uit het verzorgingsgebied die nog geen aandeelhouder zijn geld te storten. Dat zou een aanvulling zijn op de € 200 mln die Rotterdam en bestaande aandeelhouders in 2021 al hebben gestort en de €251 mln aan winst vanuit de verkoop van een dochteronderneming die door de aandeelhouders in Stedin is gelaten.
In september hebben de vertegenwoordigers van de aandeelhouders, Stedin en de Staat overeenstemming bereikt over een storting vanuit de Staat van € 500 mln om daarmee het eigen vermogen van Stedin te versterken. De voorwaarden en condities voor deze storting worden nu voorgelegd aan de Eerste en Tweede Kamer en de colleges en gemeenteraden van de 42 aandeelhoudende gemeenten die tot december 2023 hebben om daarover te besluiten. Naar verwachting wordt de storting van het Rijk voor het eind van 2023 afgerond als alle benodigde goedkeuringen zijn verkregen.

Vooralsnog vraagt Stedin geen nieuwe bijdrage van Rotterdam en de 41 andere gemeentelijke aandeelhouders. Met de bijdrage van het Rijk kan Stedin de komende periode vooruit. Door de omvangrijke investeringen in de energietransitie is de kans reëel dat in de toekomst aanvullend geld nodig heeft. De gemeenteraad is in september over geïnformeerd en in de besluitvorming betrokken. Een positieve ontwikkeling is dat de provincie Utrecht in haar recent gepubliceerde Coalitieakkoord heeft aangegeven aandeelhouder van Stedin te willen worden, ook de provincies Zeeland en Zuid Holland bekijken deze mogelijkheid.

Het dividend dat door Stedin aan Rotterdam uitkeert, wordt door veel factoren beïnvloed. Naast de daling van het relatieve aandelenbelang van Rotterdam (verwatering) ten gevolge van het geld dat de Staat stort en de aandelen die het Rijk daarmee verkrijgt, gaat het onder meer om een mogelijke boekhoudkundige stelselwijziging die van invloed is op het dividend, aanpassing van het dividendbeleid en de financiële performance van Stedin. Omwille

van deze onzekerheden is het wenselijk om pas bij de volgende herziening van de begroting te besluiten over eventuele wijzigingen als de besluitvorming van de betrokken partijen is afgerond.

Voor nadere toelichting zie paragraaf Verbonden Partijen.

Financiën

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Algemene middelen	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**2.287.066**	**2.259.666**	**2.366.967**	**2.364.709**	**2.275.917**	**2.271.039**
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.195.890	2.159.773	2.269.551	2.266.537	2.175.057	2.166.304
Dividenden	87.080	96.585	96.801	97.901	100.901	104.901
Financieringsbaten	4.290	4.173	1.662	1.319	1.007	882
Overige opbrengsten derden	92	7	2	0	0	0
Overige baten	-286	-872	-1.048	-1.048	-1.048	-1.048
Lasten exclusief reserves	**23.978**	**-15.112**	**-18.629**	**-188**	**-2.951**	**1.878**
Apparaatslasten	66	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Inhuur	66	0	0	0	0	0
Intern resultaat	47	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Intern resultaat	47	0	0	0	0	0
Programmalasten	23.864	**-15.112**	**-18.629**	**-188**	**-2.951**	**1.878**
Financieringslasten	13.868	22.415	41.337	55.226	64.251	69.205
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.071	6.462	8.849	19.567	14.340	18.758
Kapitaallasten	-43.081	-44.929	-69.155	-75.321	-81.881	-86.425
Overige programmalasten	50.006	340	340	340	340	340

Subsidies en inkomensoverdrachten	0	600	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	**2.263.088**	**2.274.778**	**2.385.596**	**2.364.897**	**2.278.868**	**2.269.161**
Vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo voor reserveringen	**2.263.088**	**2.274.778**	**2.385.596**	**2.364.897**	**2.278.868**	**2.269.161**
Reserves	**-358.193**	**-1.467**	**-55.693**	**-99.976**	**-80.032**	**-85.413**
Onttrekking reserves	36.332	191.736	53.818	53.058	52.546	45.251
Toevoeging reserves	394.925	195.103	109.511	153.035	132.578	130.664
Vrijval reserves	400	1.899	0	0	0	0
Saldo	**1.904.895**	**2.273.311**	**2.329.903**	**2.264.921**	**2.198.836**	**2.183.748**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	1.999.228	2.027.398	2.099.024	2.063.397	2.020.468	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	1.904.895					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		2.248.142	2.150.194	2.092.552	2.036.182	2.017.255
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		2.273.311	2.329.903	2.264.921	2.198.836	2.183.748

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Algemene middelen	**2.273.311**	**2.329.903**	**2.264.921**	**2.198.836**	**2.183.748**
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.159.765	2.269.568	2.266.555	2.175.075	2.166.321
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	34.189	-16.323	-74.198	-50.018	-59.611
Treasury	79.357	76.658	72.564	73.780	77.038
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.159.765	2.269.568	2.266.555	2.175.075	2.166.321
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	34.189	-16.323	-74.198	-50.018	-59.611
Treasury	79.357	76.658	72.564	73.780	77.038

Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit de bijdragen van het Rijk en medeoverheden - onder andere de algemene uitkering uit het gemeentefonds - , uit dividenden en uit financieringsbaten over verstrekte leningen en garanties.

Lasten

De twee grootste posten zijn de financieringslasten over aangegane geldleningen en de kapitaallasten, waaronder de interne doorbelasting van de rente die gemeente betaald aan zijn financiers. Verder vormen de organisatiebrede stelposten de belangrijkste posten onder ‘Inkopen en uitbestede werkzaamheden’. De organisatiebrede stelposten zijn bedoeld om de nog over de programma’s te verdelen taakstellingen voor de organisatie en de trendcorrecties op te vangen.

Reserves

Onder het programma Algemene middelen is een aantal organisatiebrede reserves opgenomen. Het gaat hoofdzakelijk om de Algemene reserve, de Kredietrisicoreserve, de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) en de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds.

Meerjarig verloop

Door toename van de rijksbijdragen stijgen de totale baten in 2024 ten opzichte van de begroting 2023. Vanaf 2025 nemen, ondanks stijgende dividendopbrengsten, de totale baten af door dalende rijksbijdragen en financieringsbaten.
De totale lasten dalen in 2023 ten opzichte van de realisatie 2022. Dit heeft te maken met de financiële afwikkeling van de verkoop van het Warmtebedrijf Rotterdam in 2022. De daling van de lasten in 2024, 2026 en 2027 komt door hogere kapitaallasten. In 2025 is er een stijging ten opzichte van 2024; deze stijging komt vooral door hogere financieringslasten. Verder beïnvloeden diverse stelposten het meerjarige saldo. Deze stelposten zijn vooralsnog centraal verwerkt.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Algemene middelen	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027

Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**2.248.142**	**2.150.194**	**2.092.552**	**2.036.182**	**2.017.255**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**25.169**	**179.709**	**172.369**	**162.654**	**166.493**
Actualisatie gemeentefonds	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	9.150	3.130	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.309	-558	-382	444	2.337
Actualisatie rente	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.639	-924	-5.080	-5.898	-7.047
Afdracht Rotterdamse Investeringsmotor	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	4.290	4.620	4.400	3.430
Afronding Tower Hotel Rotterdam	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	176	0	0	0	0
Bijstelling dividendramingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	81	50	200	200	200
Teruggaaf dividendbelasting	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	25	0	0	0	0
Actualisatie rente	Reserves	0	0	0	0	0
Algemene reserve	Reserves	1.528	-2.045	-9.361	-530	9.192
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	-5.295	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	-63	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	-600	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdam Circulair	Reserves	-400	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	827	18.211	20.315	21.294	21.408
Kredietrisicoreserve	Reserves	0	0	0	0	0
Bijdrage centrale financiering GDI	Taakmutaties	-280	-297	-312	-297	-297
Taakmutaties meicirculaire	Taakmutaties	25.471	11.867	20.967	6.795	214
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-250	139.964	138.273	136.247	137.056
Begroting na wijzigingen		**2.273.311**	**2.329.903**	**2.264.921**	**2.198.836**	**2.183.748**

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie Gemeentefonds

Vooruitlopend op aanpassingen van loon- en prijsontwikkelingen door het Rijk en het actualiseren van waarden van maatstaven in het gemeentefonds zijn hiervoor bij de Voorjaarsnota 2023 bedragen geraamd. Op basis van een recente berekening vallen de geactualiseerde bedragen voor 2024 met € 9,2 mln en voor 2025 € 5,1 mln gunstiger uit dan destijds is ingeschat.

Actualisatie kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege

nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf Investeringen is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Actualisatie rente

De rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten), zie ook Grondslagen. Door de stijgende marktrente moet de gemeente meer rente betalen voor het lenen van geld. De omslagrente - dat is de rente die intern toegerekend wordt aan de beleidsprogramma's - wordt daarom met ingang van 2024 verhoogd van 1,5% naar 2,0%. Er is ook bespaarde rente: dat is rente die de gemeente bespaart door eigen geld, bijvoorbeeld door reserves, in te zetten in plaats van het aangaan van een geldlening bij een bank. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) en met ingang van 2024 verhoogd van 1,5% naar 2,0%. De omslagrente voor de bouwgronden in exploitatie stijgt met ingang van 2023 van 0,8% naar 1,2%. Verder bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorziening bestuurders. Het hiervoor door De Nederlandsche Bank vastgestelde rentepercentage wordt met ingang van 2023 verhoogd van 0,528% naar 2,472%. De effecten van deze renteverhogingen op het financiële beeld zijn al grotendeels verwerkt bij de Voorjaarsnota 2023. In de voorliggende begroting heeft de verrekening van de financiële effecten met de betrokken programma's plaatsgevonden. Naar verwachting is er tot en met het derde kwartaal 2023 sprake van een liquiditeitsoverschot dat gestald wordt bij de schatkist. Daarna zal de gemeente weer geld moeten lenen. Door de hogere marktrente wordt in 2023 meer rente ontvangen dan eerder begroot. Aanpassingen in de omvang van de reserves en voorzieningen leiden tot beperkte renteresultaten. De hierboven genoemde ontwikkelingen leiden tot de reeks van € 2,6 mln in 2023 tot -€ 7,1 mln in 2027.

Afdracht Rotterdamse Investeringsmotor

Volgens het investeringsbeleid zet het college met ingang van 2024 een derde deel van de groei van de algemene dekkingsmiddelen in voor investeringen die de groei van de stad mogelijk maken: 'groei-met-groei'. De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit het geheel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de algemene belastingen.
Deze 'groeimiddelen' voegt het college toe aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Het wisselende beeld van de bijstellingen wordt onder andere verklaard door een nieuwe, tegenvallende prognose van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. In vergelijking met de prognose die bij voorjaarsnota is gegeven, krimpt deze uitkering met € 4,3 mln in 2024 tot € 3,4 mln in 2027. Daarnaast stijgen de algemene belastingen in 2023 waardoor de groei in 2024 lager uitvalt. De afdracht naar de RIM is hierdoor lager.

Afronding Tower Hotel Rotterdam

In 2020 heeft de gemeente haar belang in Tower Hotel Rotterdam (THR) verkocht. De transactie heeft in delen plaatsgevonden. In augustus 2023 heeft de gemeente de laatste betaling ontvangen en zijn de resterende aandelen in THR overgedragen. De betaling van € 176.000 was niet begroot. De verkoop van THR is volledig afgerond.

Bijstelling dividendramingen
De dividendramingen zijn meerjarig bijgesteld. De dividendramingen zijn voor Stedin verhoogd met € 1 mln in 2023. De aandeelhouderscommissie (AHC) van Stedin heeft een voorbereidende en adviserende taak richting de 42 aandeelhouders. De AHC heeft een budget om de kosten voor externe adviseurs te betalen In totaal is vanuit het dividend € 3 mln aan het AHC-budget toegevoegd, waarvan € 950.000 door de gemeente Rotterdam (een belang van 31%). In verband met de mogelijke toetreding van het Rijk zijn kosten gemaakt die hieruit worden gedekt. Het dient ook als een buffer om toekomstige kosten te dekken.
De dividendramingen voor Bank Nederlandse Gemeenten N.V. worden door de stijgende rentepercentages verhoogd met € 200.000 voor de jaren 2024 tot en met 2027. Voor het Sportbedrijf Rotterdam zijn de dividendramingen voor 2024 op basis van het verwachte resultaat 2023 naar € 0 bijgesteld. Hierbij is het dividend verlaagd met € 150.000.

Teruggaaf dividendbelasting
De teruggave dividendbelasting over 2022 door de Rijksbelastingdienst is vertraagd. De hiervoor aan de gemeente verschuldigde belastingrente bedraagt € 25.000 en wordt op dit programma verantwoord.

Algemene Reserve
Voor een sluitende meerjarenbegroting wordt het geraamde saldo verrekend met de Algemene reserve.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget/ Bestemmingsreserve Energietransitie
Eerder zijn middelen zin deze bestemmingsreserves beschikbaar gesteld bij programma Beheer van de stad voor de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark. Bij de voertuigen die de gemeente hiervoor aanschaft gaat het om investeringen die meerjarig worden afgeschreven. De bestemmingsreserves Duurzaamheidstransitiebudget (€ 5,3 mln in 2023) en bestemmingsreserve Energietransitie (€ 63.000 in 2023) worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM), zodat de meerjarige kapitaallasten gedekt kunnen worden.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling
Ter vergroening van de Architectenbuurt brengt de gemeente in programma Beheer van de stad extra groenvakken en bomen aan (€ 600.000 in 2023). Vanuit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling wordt er geld overgeheveld naar de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM), zodat de meerjarige kapitaallasten hieruit gedekt kunnen worden.

Bestemmingsreserve Rotterdam Circulair
De Upcycle Mall is een upgrade van een regulier milieupark naar een toekomstbestendig milieupark met een verbeterde dienstverlening aan Rotterdam (bedrijven en scholen). Circulaire ondernemers kunnen zich er vestigen en scholieren en studenten vinden er leer-werktrajecten, stageopdrachten en onderzoeksplekken. Door het inrichten van Upcycle Mall bij programma Beheer van de stad worden werkplaatsen gecreëerd. De bestemmingsreserve Rotterdam Circulair (€ 400.000 in 2023) wordt ingebracht in de bestemmingsreserve

Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) zodat de meerjarige kapitaallasten voor de inrichting van de Upcycle Mall gedekt kunnen worden.

Bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor

Het investeringsbeleid bevat de spelregels voor de voeding en inzet van de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor. Gezien deze spelregels en de genomen investeringsbesluiten wordt aan deze bestemmingsreserve geld toegevoegd of onttrokken.
Vanaf 2023 worden alle onttrekkingen aan de Rotterdamse Investeringsmotor ter dekking van kapitaallasten centraal verwerkt en gepresenteerd onder het programma Algemene middelen. Voorheen werd zij verspreid gepresenteerd onder de programma's waarop de investeringen betrekking hebben.
In 2023 bedraagt de dekking van de kapitaallasten € 13,5 mln en neemt in de komende jaren verder toe wegens stijging van het rentepercentage van 1,5% naar 2,0% en ingebruikname van nieuwe investeringen.
De onttrekking aan cilinder 5 voor dekking van de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen, renovaties en restauraties is geactualiseerd.
Daarnaast zijn er in 2023 diverse toevoegingen aan de Rotterdamse Investeringsmotor geweest, zoals € 10,0 mln voor Ruimtelijke ontwikkeling Project Mainport Rotterdam en aan diverse projecten voor een totaal van € 2,7 mln.

Bestemmingsreserve Kredietrisicoreserve

Volgens de afgesproken gedragslijn wordt € 352.000 aan renteopslagen over verstrekte geldleningen en garantiepremies over de verleende garanties toegevoegd aan de kredietrisicoreserve. Het effect op het programma Algemene Middelen is budgettair neutraal.

Bijdrage centrale financiering GDI

De financiering van de generieke digitale infrastructuur (GDI) wordt vanaf het begrotingsjaar 2023 centraal ondergebracht bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Een centrale financiering draagt bij aan de gewenste bredere deelname en een hoger gebruik van de GDI. In de Voorjaarsnota 2023/Eerste herziening 2023 is het benodigde budget tijdelijk gepresenteerd onder het programma Algemene middelen. Deze taakstelling van -€ 280.000 in 2023 oplopend naar € -€ 297.000 in 2027 is overgeheveld naar het programma Belastingen.

Taakmutaties meicirculaire

In de meicirculaire Gemeentefonds 2023 heeft het Rijk geld voor taakmutaties toegekend. Voor onze gemeente betekent dit voor Beschermd wonen € 7,5 mln voor 2023 tot en met 2027. Voor de herinvoering van de eigen bijdrage Wet maatschappelijke opvang betekent dit -€ 10 mln voor 2026 en 2027, voor Jeugdzorg -€ 6,4 mln in 2027 en voor het Nationaal actieplan dakloosheid € 6,1 mln in 2023.
Volgens de gemeentelijke spelregels worden deze budgettair verwerkt bij de betreffende programma's: Beheer van de stad, Bestaande stad, Cultuur, Dienstverlening, Energietransitie, Onderwijs, Sport en recreatie, Stedelijke ontwikkeling, Werk en inkomen en Zorg, welzijn en wijkteams. Deze ontvangen gelden voor de taakmutaties worden volledig op deze programma's verwerkt. Het effect is daarmee budgettair neutraal.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Voor het jaar 2024 vindt een actualisatie plaats van € 127,8 mln, aflopend naar € 119,7 mln voor 2027. Voor het lopende jaar 2023 vond een actualisatie plaats van € 250.000. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- De omslagrente voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2024 van 1,5% naar 2,0%. Daardoor zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Voor het jaar 2024 bedraagt de geactualiseerde rente € 12,1 mln, oplopend naar € 17,3 mln voor 2027. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 22

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het programma Algemene middelen is, anders dan de overige programma's van deze begroting, relatief beleidsarm te noemen. Het is eerder het financieel-technische sluitstuk van de begroting. In de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Financiële Kengetallen en Verbonden Partijen zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Wet- en regelgeving

- Financiële-verhoudingswet
- Circulaires uitkering Gemeentefonds
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Burgerlijk Wetboek Boek 2 (rechtspersonen)
- Gemeentewet
- Wet Financiering decentrale overheden (Fido)
- Code Corporate Governance

Beleidskaders

- Verordening Financiën Rotterdam 2021
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014
- Treasurystatuut Rotterdam 2021
- Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties

Monitoring

- Beheerverslag Deelnemingen 2021
- Beheerverslag Deelnemingen 2020
- Beheerverslag Deelnemingen 2018 - 2019
- Beheerverslag Deelnemingen 2017 - 2018
- Beheerverslag Deelnemingen 2016 - 2017
- Beheerverslag Deelnemingen 2015 - 2016
- Beheerverslag Deelnemingen 2014

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Gemeenschappelijke bezit Evides
- Bank Nederlandse Gemeenten Bank N.V.
- Royal Group Schiphol
- Stadion Feijenoord

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de Paragraaf Verbonden Partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 23

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Pagina 24

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Gelijke kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving. Daar zet de gemeente zich voor in. Centraal daarbij staan bestaanszekerheid en gelijkwaardigheid. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld nieuwe bewoners en Rotterdammers die moeite hebben met lezen en schrijven. Iedereen moet kansrijk, veilig en gezond kunnen leven.

Voortgang 2023
Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027
Doel: Minder armoede en schulden
Doel: Verbeteren taalbeheersing
Doel: Een inclusieve samenleving
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten: niet van toepassing
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Voortgang 2023

Armoede en Schulden

Collegetarget schuldhulpverlening: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten

Mijlpaal 2023: intakes 4.950, gestarte schuldregelingen 2.700

Realisatie t/m juli 2023: intakes 3.285, gestarte schuldregelingen 1.053

Het aantal intakes loopt op schema wat betreft de mijlpaal voor 2023. Het aantal gestarte schuldregelingen loopt nog achter. Dit zien we zowel terug in de doorstroom van intakes (vanuit het Expertise Team Financiën) naar start schuldregeling door de Kredietbank Rotterdam, als bij de rechtstreekse toeleiding door bijvoorbeeld bewindvoerders. Een verklaring is dat de overdracht naar de kredietbank zorgvuldig, met gevoel voor mogelijke stress, gebeurt en daardoor relatief veel tijd vergt. Hierdoor is een stijging van het aantal intakes altijd pas later merkbaar in de stijging van het aantal gestarte schuldregelingen. Meer specifiek geldt voor 2023 dat per 1 juli de aflossingstermijn voor schuldregelingen is verkort van 36 naar 18 maanden. Deze wetswijziging was al eerder bekend. Rotterdammers hebben vermoedelijk gewacht met het aangaan van een schuldregeling tot de datum van 1 juli, omdat dan de termijn van aflossing korter en daarmee aantrekkelijker is. Verder blijft het moeilijk om Rotterdammers te motiveren om een traject aan te gaan bij de KBR.

Taal

Aantal trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2022: **7.292 afgeronde taaltrajecten**

Streefwaarde 2023: 6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden

Realisatie t/m juni 2023: 3.760 gestarte trajecten basisvaardigheden

Op 2 februari 2023 stelde de gemeenteraad het beleidskader Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden' vast. Met een realisatie van 59% tot en met juni 2023 ligt de gemeente op koers. De ambitie voor de huidige collegeperiode is 25.000 gestarte trajecten basisvaardigheden.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de gemeente Rotterdam sinds maart 2022 de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Er is een bestuurlijke opgave vanuit het Rijk om 2.000 tijdelijke huisvestingsplekken te bieden. Eind augustus 2023 werden er in Rotterdam ongeveer 2.300 Oekraïense vluchtelingen opgevangen. Van hen verblijven er 1.175 in gemeentelijke opvanglocaties en 1.167 bij particulieren.

De gemeente maakt kosten op het gebied van tijdelijke huisvesting, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. De opvang van vluchtelingen uit Oekraïne is voor de gemeente budgetneutraal, omdat het Rijk deze kosten dekt.

Inburgering

Op 1 januari 2022 trad de Wet Inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding en biedt inburgeraars een programma inburgering aan op allerlei aspecten, waaronder leren financieel zelfredzaam te zijn, leren van de taal en toeleiding naar werk en of onderwijs. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat om te zorgen dat zij mee kunnen doen aan de Rotterdamse samenleving.

De rijksoverheid bepaalt elk half jaar hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij de inburgering moeten bieden. Deze taakstelling voor gemeente Rotterdam voor 2023 is 1.795 te huisvesten statushouders. Hiervan waren er tot augustus 815 statushouders gehuisvest. De verwachting is dat we de taakstelling dit jaar gaan halen, mede dankzij de inzet van de doorstroomlocatie.

Samenleven

In het tweede kwartaal is het concept actieplan Samenleven in één stad aan de raad gestuurd. Dit plan is onder andere tot stand gekomen op basis van stadsgesprekken die eind 2022 en begin 2023 plaatsvonden; 500 Rotterdammers spraken met elkaar en met ambtenaren over discriminatie, gelijkwaardigheid en inburgering. Op 20 juni is het concept actieplan besproken met deelnemers van de stadsgesprekken en aan de volgende

adviesraden voorgelegd: de Brede Raad 010, de adviesraad Antiracisme & Inclusie, en Burgerpanel Rotterdam. De collegereactie is in voorbereiding en een geactualiseerde versie van het actieplan wordt in september 2023 naar de gemeenteraad gestuurd. Intussen lopen alle activiteiten door die discriminatie tegengaan en inclusie bevorderen. In maart 2023 is de antidiscriminatie campagne ‘Zie het. Zeg het. Meld het’ intensiever dan voorheen ingezet. Als onderdeel daarvan is de Erasmusbrug blauw aangelicht in het teken van gelijkwaardigheid.

Financiële bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving (x 1.000)	**- € 438**
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 438

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 26

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Inclusie en samenleving

Wie in Rotterdam woont is een Rotterdammer en hoort erbij. In Rotterdam staan we open voor alle mensen. Onze gedeelde identiteit als Rotterdammer is waar de gemeente zich op richt, met respect voor de verschillen. De principes uit de Grondwet en de beginselen van de rechtsstaat zijn leidend. In één Rotterdam zijn allen één en worden allen gelijk behandeld. Voor iedereen gelden dezelfde regels in dezelfde mate. Wij verlangen van iedereen om deze principes te kennen en te respecteren. Dit staat verder uitgewerkt in het komende Actieplan Samenleven dat in juni 2023 in concept aan de raad is aangeboden.

Armoede en schulden

In Rotterdam zijn nog steeds te veel huishoudens die niet kunnen rondkomen en in armoede leven. Hoewel het de verantwoordelijkheid van iedere Rotterdammer is om te werken aan de eigen redzaamheid en te zorgen voor inkomen, is dat voor veel Rotterdammers niet de realiteit. De aanpak van armoede leidt ertoe dat mensen – eventueel opnieuw - mee kunnen doen en leidt ook tot minder stress en minder gezondheidsproblemen.

De gemeente staat klaar met ondersteuning en advies voor Rotterdammers met dreigende of al actuele financiële problemen. Rotterdam is een stad waarin we omkijken naar elkaar en waar we geen armoede accepteren. In de

aanpak van armoede en schulden in Rotterdam werken we aan preventie, ondersteuning en activering en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Doel: Minder armoede en schulden

Doel: Minder armoede en schulden

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Minder kinderen groeien op in armoede; ieder kind dat opgroeit in armoede is er één te veel. We willen met effectief en preventief beleid de intergenerationele 'vicieuze armoedecirkel' doorbreken en eraan bijdragen dat deze kinderen en jongeren een beter perspectief krijgen om zich gezond, veilig, kansrijk en als actieve participant aan de samenleving te ontwikkelen.
- Minder Rotterdammers hebben financiële problemen. Deze ambitie bestaat uit de volgende onderdelen:
    - We zorgen ervoor dat minder Rotterdammers – en dus ook minder kinderen – leven in armoede.
    - We helpen meer Rotterdammers uit de problematische schulden.
    - We beperken de gevolgen van het leven met financiële problemen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We zetten onder andere in op vroegsignalering van Rotterdammers met schulden en het vergroten van het bereik van inkomensondersteunende voorzieningen.

Op deze onderwerpen willen we aan het einde van deze collegeperiode de volgende resultaten behalen:

Effectieve vroegsignalering meten we door:

1. Een stijging van het aantal partijen dat zich aansluit bij ons convenant vroegsignalering en daarmee datasignalen vroegsignalering met ons deelt
2. Een stijgende lijn in het aantal aanmeldingen van het hulpteam geldzaken bij het ETF
3. Een daling van de mediane schuld van Rotterdammers die ondersteuning voor hun financiële problemen van de gemeente krijgen

Bereik van inkomensondersteunende regelingen

- Voor de regelingen die al een bereik van 100% of bijna 100% hebben, is het doel dit maximaal te behouden. Dit geldt voor:
    - Kindtegoed
    - Jeugdtegoed
    - Kwijtschelding afvalstoffenheffing
- Voor de regelingen die een lager bereik hebben, is het doel een minimaal bereik van 80 procent te realiseren. Dit geldt voor:
    - AOW-tegoed
    - Individuele Inkomenstoeslag.

Naast deze concrete acties, waarvan we de resultaten jaarlijks meten, zetten we allerlei andere acties in, bijvoorbeeld:

- Het betrekken van grote werkgevers in Rotterdam bij de aanpak van armoede en schulden. Voor het voorjaar van 2024 zijn de eerste 5 grote bedrijven gesproken
- Door het instellen van een crisisfonds kunnen Rotterdammers met acute nood geholpen worden
- We hebben een aanbod van verschillende energiebesparende maatregelen, zoals energieklussers en collectieve energiecoaching, om de energierekening van Rotterdammers te verlagen. We hebben hierbij specifieke aandacht voor werkende armen.

De verantwoording van bovenstaande resultaten treft u aan in de jaarlijkse armoede- en schulden monitor en de voortgangsrapportage op het beleidsplan: "Rotterdam voor iedereen. Samen sterk tegen armoede en schulden. Armoede en schuldenbeleid 2023-2026"

Hoe meten we dat?

Over al deze resultaten vindt jaarlijks in het voorjaar rapportage plaats in de voortgangsrapportage van het beleidskader armoede en schulden. Voor resultaten waar het cijfers betreft, wordt de Monitor Armoede en Schulden op hetzelfde moment meegestuurd.

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten	n.v.t.	Nulmeting					Eindwaarde cumulatief vanaf 2023	

a) Intakes	4.459	4.950	**Januari t /m juli: 3.285**	5.250	5.550	15.750
b) Gestarte schuldregelingen	1.886	2.700	**Januari t /m juli: 1.053**	2.800	2.700	8.200

Toelichting indicatoren

Collegetarget: Het aantal intakes van Rotterdammers die hulp zoeken voor hun geldproblemen neemt toe

Het aantal intakes van Rotterdammers die hulp zoeken voor hun geldproblemen neemt toe door samenwerking met partijen in de stad, onder meer met partijen die het vertrouwen hebben van Rotterdammers, en door vroegsignalering van problematische schulden en communicatie over ondersteuningsaanbod.

Doel: Verbeteren taalbeheersing

Pagina 28

Doel: Taalbeheersing van Rotterdammers verbeteren

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

De basisvaardigheden van Rotterdammers verbeteren, zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden. Verbetering van taal- en rekenvaardigheden en digitale vaardigheden heeft als doel dat Rotterdammers vooruitgaan in gezondheid, werk, geld en persoonlijke ontwikkeling. Het beleid richt zich op deze vier thema's. In de uitvoering van dit beleid werken we samen met netwerkpartners zowel binnen de gemeente, als in de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij zorgen voor kwalitatief goede trajecten basisvaardigheden en aanvullende taalactiviteiten voor laaggeletterde Rotterdammers, waarbij wij streven naar een klanttevredenheid van 80% die wij jaarlijks meten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Aantal gestarte trajecten basisvaardighenden			6.350	**T/m juni: 3.760**	6.350	6.150	6.150	
Klanttevredenheid			80%		80%	80%	80%	

Toelichting indicatoren

Er loopt een nieuwe aanbesteding gericht op trajecten basisvaardigheden in plaats van taaltrajecten. Hierdoor zijn de indicatoren anders dan voorheen, waardoor realisatiecijfers opnemen voor 2021 en 2022 geen juiste vergelijking geeft.

De klanttevredenheid wordt per kalenderjaar gemeten. Rapportage volgt in het tweede kwartaal na het betreffende kalenderjaar.

Doel: Een inclusieve samenleving

Pagina 29

Doel: Een inclusieve samenleving

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Inburgering

Rotterdamse inburgeraars participeren maximaal in de samenleving (door opleiding voor burgers jonger dan 27 jaar of werk boven27 jaar) en beheersen zo snel mogelijk de Nederlandse taal.

Samenleven

We willen discriminatie zoveel mogelijk voorkomen (acceptatie, kansengelijkheid) en de gevolgen ervan bestrijden (mentaal welzijn, emancipatie, empowerment). Rotterdammers zien dat de gemeente een bondgenoot is in de strijd tegen discriminatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inburgering

We voeren de Wet inburgering uit op basis van de hiervoor bedoelde rijksmiddelen. Statushouders uit eerdere wetten worden, zoals alle andere Rotterdamse werkzoekenden, begeleid naar werk of een opleiding. Als extra impuls blijven we de Rotterdamse Taalstart aanbieden aan nieuwkomers en begeleiden we gezinsmigranten. Jaarlijks wordt de raad geïnformeerd door een voortgangsrapportage statushouders. Vanaf 2023 heet die rapportage Monitor Inburgering.

Samenleven

Het actieplan Samenleven beschrijft welke concrete acties er worden ingezet om discriminatie te bestrijden op leefgebieden als woningmarkt, arbeidsmarkt, veiligheid op straat, en waar nodig welke specifieke inzet gericht is op de verschillende discriminatiegronden. Een conceptversie van het actieplan is voor de zomer naar de raad gegaan. De raad ontvangt in september een geactualiseerde versie ter vaststelling.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Bijstandsvolume statushouders	2.180	3.118						
Slagingspercentage inburgering								
Omnibusenquête (% acceptatie van diversiteit):								
Seksuele en gender- diversiteit	**87%**	87%		84%				
Culturele diversiteit	75%	73%		73%				
Religieuze diversiteit	75%	73%		75%				
Het is leuk om te wonen in een stad met mensen met verschillende achtergronden	80%	78%		75%				
Wijkprofiel: Zegt géén disciriminatie te ervaren in of buiten de eigen woonbuurt	**81%**	80%		83%				
Inclusiviteitsindex (EUR)								
Discriminatiemonitor:								
Aantal meldingen van discriminatie door Rotterdammer bij ADV (over voorval in of buiten Rotterdam)	674	355		301				
Aantal meldingen over voorval dat plaatsvond binnen Rotterdam	240	248		250				
Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten bij de politie	470	520		486				

Toelichting indicatoren

Slagingspercentage inburgering geldt voor de nieuwe instroom van inburgeraars die volgens de nieuwe wet onder de regie van gemeenten vallen. De eerste zijn vorig jaar gestart, het inburgeringstraject duurt minimaal drie jaar. Pas na die periode zullen slagingspercentages inzichtelijk zijn en te vergelijken met landelijke cijfers.

De indicatoren voor het nog vast te stellen actieplan blijven gelijk.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 30

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving draagt bij aan de Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 1 Geen armoede, 2 Geen honger, 5 Gendergelijkheid, 10 Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten: niet van toepassing

Pagina 31

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 32

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**49.050**	**60.968**	**18.558**	**18.558**	**18.358**	**18.358**
Bijdragen rijk en medeoverheden	41.906	52.714	9.249	9.249	9.049	9.049
Financieringsbaten	370	324	240	240	240	240
Overige opbrengsten derden	6.774	7.931	9.070	9.070	9.070	9.070
Lasten exclusief reserves	**241.622**	**212.700**	**139.434**	**128.830**	**127.015**	**125.996**
Apparaatslasten	31.533	**41.128**	**40.890**	**40.169**	**38.605**	**37.508**

Inhuur	2.016	998	453	453	453	453
Overige apparaatslasten	729	1.144	873	875	874	874
Personeel	28.788	38.986	39.564	38.841	37.278	36.181
Intern resultaat	1.658	**1.286**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**
Intern resultaat	1.658	1.286	1.100	1.100	1.100	1.100
Programmalasten	208.431	**170.286**	**97.444**	**87.562**	**87.310**	**87.388**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	37.917	68.730	31.275	22.779	22.528	22.606
Kapitaallasten	-25	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	1.982	1.368	99	99	99	99
Sociale uitkeringen	148.630	80.326	46.438	45.624	45.623	45.623
Subsidies en inkomensoverdrachten	19.928	19.863	19.632	19.060	19.060	19.060
Saldo voor vpb en reserveringen	**-192.572**	**-151.732**	**-120.876**	**-110.272**	**-108.657**	**-107.638**
Saldo voor reserveringen	**-192.572**	**-151.732**	**-120.876**	**-110.272**	**-108.657**	**-107.638**
Reserves	**-17.565**	**45.203**	**830**	**830**	**830**	**0**
Onttrekking reserves	2.435	42.108	0	0	0	0
Toevoeging reserves	20.000	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	3.095	830	830	830	0
Saldo	**-210.138**	**-106.529**	**-120.046**	**-109.442**	**-107.827**	**-107.638**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 196.228	- 94.843	- 93.988	- 93.309	- 93.236	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 210.138					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 106.090	- 108.267	- 105.066	- 103.389	- 103.124
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 106.529	- 120.046	- 109.442	- 107.827	- 107.638

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	**-106.529**	**-120.046**	**-109.442**	**-107.827**	**-107.638**
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	-62.079	-73.992	-65.916	-65.820	-66.447
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	-22.434	-23.649	-23.447	-22.967	-22.280
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	-7.382	-8.499	-7.935	-7.935	-7.935
Samenkracht en burgerparticipatie	-14.634	-13.905	-12.143	-11.104	-10.975
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	-62.079	-73.992	-65.916	-65.820	-66.447
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	-22.434	-23.649	-23.447	-22.967	-22.280
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	-7.382	-8.499	-7.935	-7.935	-7.935
Samenkracht en burgerparticipatie	-14.634	-13.905	-12.143	-11.104	-10.975

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De totale baten bestaan met name uit bijdragen van het Rijk voor noodopvang asielzoekers en het uitvoeren van de Wet inburgering. Verder bestaan de baten uit ontvangen bijdragen voor taaltrajecten en de Rotterdampas.

Lasten

De middelen worden ingezet voor onder andere taaltrajecten, inburgering, armoedebestrijding en schuldhulpverlening.

Reserves

Binnen het programma worden middelen uit diverse bestemmingsreserves ingezet. Dit betreft onder andere de bestemmingsreserves Armoedebeleid, Energietoeslag, Bijzondere bijstand studenten en Bijzondere bijstand schuldhulpverlening. In het hoofdstuk Reserves staat een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

Het jaar 2023 laat hogere baten, lasten en uitputting reserves zien dan het jaar 2024 en verder. Dit komt doordat zowel de baten als lasten voor noodopvang asielzoekers en het uitvoeren van de Wet inburgering alleen in 2023 zijn opgenomen in de begroting. Ook de onttrekking van reserves voor bijvoorbeeld de Energietoeslag zorgt eenmalig voor hogere lasten in de begroting voor 2023. Het verschil in saldo tussen 2023 en 2024 wordt verklaard door een kasschuif van 2023 naar 2024. Deze kasschuif van € 7,0 mln betreft middelen voor dienstverlening van de gemeente in de aanpak van armoede en schulden, middelen voor het tegengaan van energiearmoede en middelen voor de huisvesting van statushouders. Verder blijft het meerjarig verloop vanaf 2024 min of meer gelijk.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-106.090**	**-108.267**	**-105.066**	**-103.389**	**-103.124**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**-438**	**-11.779**	**-4.375**	**-4.438**	**-4.514**
Kasschuif Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	Kasschuiven	3.011	-3.011	0	0	0
Kasschuif Flankerend beleid energiearmoede	Kasschuiven	3.764	-3.764	0	0	0
Statushouders - Inburgering	Kasschuiven	262	-262	0	0	0
Doorstroomlocatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Kansrijke Wijken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Taal WEB Educatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietoeslag	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Inburgering	Reserves	0	0	0	0	0
Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen	Reserves	195	0	0	0	0
Armoedebestrijding kinderen	Taakmutaties	0	152	152	152	152
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	Taakmutaties	-3.011	0	0	0	0
Einde lening Inburgeringsplicht	Taakmutaties	-75	0	0	0	0
Flankerend beleid energiearmoede	Taakmutaties	-3.764	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	Taakmutaties	-498	0	0	0	0
Taal voor ontheemden uit Oekraine	Taakmutaties	-394	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	72	-4.894	-4.528	-4.590	-4.666
Begroting na wijzigingen		**-106.529**	**-120.046**	**-109.442**	**-107.827**	**-107.638**

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden
Het Rijk heeft in 2023 € 3,0 mln beschikbaar gesteld voor de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden. De gemeente Rotterdam zet deze middelen in 2024 in voor verbetering van de dienstverlening bij armoede en schulden.

Kasschuif Flankerend beleid energiearmoede
Het Rijk heeft in 2023 € 3,8 mln beschikbaar gesteld om sociale en maatschappelijke problemen te voorkomen die het gevolg zijn van de hoge inflatie. Deze middelen worden in 2024 gebruikt.

Kasschuif Statushouders - Inburgering
Bij de voorjaarsnota 2023 is budget beschikbaar gesteld voor de huisvesting van statushouders. Door de komst van een doorstroomlocatie verschuift budget (€ 262.000) voor het sociaal beheer, gekoppeld aan andere vormen van huisvesting dan de doorstroomlocatie, van 2023 naar 2024.

Doorstroomlocatie
De woningmarkt in Rotterdam staat onder druk. De beschikbaarheid van sociale huurwoningen is beperkt en wachttijden lopen op. De verdubbelde taakstelling voor het huisvesten van statushouders voert die druk nog verder op. Rotterdam heeft daarom afspraken gemaakt met het Rijk en een doorstroomlocatie gerealiseerd. Statushouders kunnen tijdelijk gehuisvest worden op de doorstroomlocatie. De doorstroomlocatie voorkomt zo dat voor Rotterdam de woningmarkt verder onder druk komt te staan door de toenemende taakstelling en de grote vraag vanuit de regulier woningzoekenden. De kosten voor de doorstroomlocatie worden gedekt door het Rijk.
Met deze bijstelling worden de baten en lasten incidenteel in 2023 opgehoogd met € 3,5 mln.
Onderdeel van de afspraken met het Rijk is ook dat Rotterdam subsidie ontvangt voor de bouw van extra flexwoningen en het verbouwen van leegstaande zorg- en kantoorpanden tot woonruimten voor voornamelijk starters, spoedzoekers en statushouders.

Kansrijke Wijken
Het Rijk heeft een specifieke uitkering beschikbaar gesteld voor kwetsbare stedelijke gebieden, verbonden aan het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV). Deze gelden worden onder andere ingezet voor de preventie van armoede en schulden. Het betreft € 600.000 voor 2023, € 200.000 voor 2024 en € 200.000 voor 2025. Hiermee zijn zowel de baten als lasten verhoogd. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage Taal WEB-educatie
Voor de aanpak van taalachterstanden zijn er rijksmiddelen toegekend. Voor 2023 zijn baten en lasten verhoogd met € 671.000. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening
Aan de bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening wordt in 2023 € 2,3 mln onttrokken voor de toegenomen vraag naar schuldhulpverlening. Deze onttrekking komt in de plaats van de onttrekking van de bestemmingsreserve Armoedebeleid van € 2,3 mln bij de Voorjaarsnota 2023.

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten

Aan de bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten wordt in 2023 € 3,2 mln onttrokken om financiële problemen bij studenten te voorkomen als gevolg van de hoge inflatie.

Bestemmingsreserve Energietoeslag
Uit Rijksmiddelen is de Bestemmingsreserve Energietoeslag gevormd om de huishoudens van Rotterdam met een laag inkomen te ondersteunen vanwege de hoge energielasten. In 2023 wordt een bedrag van € 32,6 mln onttrokken voor het uitkeren van de Energietoeslag na goedkeuring van de wet- en regelgeving van het Rijk.

Bestemmingsreserve Inburgering
Vanuit rijksmiddelen is de bestemmingsreserve Inburgering gevormd. Aan deze reserve wordt in 2023 € 1,2 mln onttrokken voor begeleiding van inburgeraars die nog steeds inburgering plichtig zijn en waarvan de lening volledig is uitgeput.

Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen
Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten om reserves kleiner dan € 1 mln te laten vrijvallen. Dit besluit geldt ook voor nieuwe reserves die zijn ontstaan na vaststelling van de jaarrekening 2022. Deze aanpassing gaat over de technische verwerking in de begroting van het vrijvallen van dergelijke nieuwe reserves van kleiner dan € 1 mln.

Armoedebestrijding kinderen
Het Rijk heeft de jaarlijkse actualisatie toegepast op de middelen voor armoedebestrijding bij kinderen.

Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden
Zie kopje Kasschuif Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden.

Einde lening Inburgeringsplicht
Van het Rijk zijn er extra middelen ontvangen voor het begeleiden van de inburgeraars die nog steeds inburgering plichtig zijn en waarvan de lening volledig is uitgeput.

Flankerend beleid energiearmoede
Zie kopje Kasschuif Flankerend beleid energiearmoede.

Maatschappelijke begeleiding
Van het Rijk zijn middelen ontvangen voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders en hun gezinsleden.

Taal voor ontheemden uit Oekraïne
Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld voor stimulering van het gemeentelijke aanbod van taalonderwijs aan volwassen ontheemden uit Oekraïne. Dit kunnen volwassenen zijn die daar behoefte aan hebben, die dat nodig hebben om werk te vinden of die werk willen vinden dat beter past bij hun vaardigheden, werkervaring en onderwijsachtergrond.

Technische wijzigingen
In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- De budgetten zijn vanaf 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (€ 8,4 mln in 2024 tot € 7,9 mln in 2027)
- Door hogere instroom van statushouders is meer personeel nodig. De formatie is opgenomen in de begroting. Dit wordt gedekt uit de programma-budgetten. Hiervoor wordt budget overgeheveld naar programma Werk en Inkomen (€ 581.000 in 2024 tot € 567.000 in 2027) en naar programma Overhead (€ 532.000 in 2024 tot € 329.000 in 2027).
- Voor diverse projecten is in 2023 eenmalig € 447.000 overgeheveld van het programma Volksgezondheid.
- Uit programma Werk en Inkomen wordt budget ontvangen in verband met knelpunten bij Inburgering en voor inzet schuld(hulp)dienstverlening (€ 550.000 in 2023).
- De ondersteuning van de wijkteams wordt aangepast. Dit heeft tot gevolg dat er budget wordt overgeheveld naar programma Zorg, Welzijn en Wijkteams (€ 993.000 in 2023 tot € 2,3 mln vanaf 2024).
- Er wordt in 2023 geen extra rijksbijdrage ontvangen voor de hogere instroom van de statushouders. Hiervoor wordt € 614.000 bijgedragen vanuit het programma Stedelijke ontwikkeling.
- In 2024 komt er een gemeentelijk klantcontactcentrum voor de eerstelijns telefonische dienstverlening aan Rotterdammers. Voor het inrichten van dit klantcontactcentrum wordt vanaf 2024 een bijdrage overgeheveld van € 175.000 naar het programma Dienstverlening.
- In 2023 wordt € 554.000 overgeheveld naar programma Zorg, Welzijn en Wijkteams voor de uitvoering van het AOW- en Jeugdtegoed.
- Vanuit programma Energietransitie is voor 2023 € 400.000 ontvangen voor schuldhulpverlening in het kader van Energiearmoede.
- Overige technische wijzigingen: (- € 9.000 in 2023 tot € 295.000 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 33

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Gelijke kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving. Daar zet de gemeente zich voor in. Centraal daarbij staan bestaanszekerheid en gelijkwaardigheid. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld nieuwe bewoners en Rotterdammers die moeite hebben met lezen en schrijven. Iedereen moet kansrijk, veilig en gezond kunnen leven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Beleidskader Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden’

- Actieplan‘Samenleven in één stad’
- Rotterdamse Aanpak Inburgering
- Monitor Inburgering
- Beleidskader armoede en schulden 2023-2026, ‘Rotterdam voor iedereen, Samen sterk tegen armoede en schulden’

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Er zijn geen verbonden partijen die worden ingezet voor dit programma.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 34

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie en waarnemend wethouder voor de portefeuille Armoedebestrijding, Schuldhulpverlening en Taal.

‘Het is belangrijk dat Rotterdam een stad is waarin iedereen zich thuis voelt en gelijk behandeld wordt.’

Beheer van de stad

Pagina 35

Beheer van de stad

Een schone, hele en veilige buitenruimte die de Rotterdammers en haar bezoekers optimaal kunnen benutten, waarbij wijkgestuurd werken, verduurzaming en circulariteit belangrijk zijn. De opgaven van de stad zoals verdichting en klimaatadaptatie worden innovatief aangepakt.

Voortgang 2023
Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027
Doel: Schone en circulaire stad
Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte
Doel: Prettige leefomgeving
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Voortgang 2023

Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

Collegetarget: we verminderen zwerfafval en plaatsingen van vuilnis naast afvalcontainers (hierna naastplaatsingen) in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in de huidige collegeperiode is een stijging van de CROW-score op plaatsingen naast containers en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt. De CROW-methode is ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te meten, waarbij wordt gekeken naar onkruid, zwerfafval, onderhoud groen en verharding, en zo meer. Bijna alle gemeenten gebruiken deze methode.

Realisatie 2022: **79,77% niveau B of hoger**

Begroting 2023: **81,5% niveau B of hoger**

Realisatie medio 2023: **79,98% niveau B of hoger**

Na vaststelling van de Nota Samen SchoonR 2023 - 2026 in 2023 is waar mogelijk direct gestart met de interventies. De verwachting is dat we de doelstelling gaan behalen voor het verwijderen van huisvuil naast containers. Voor de doelstelling voor zwerfafval is dat nog niet zeker, hoewel we kleine stappen vooruitzetten. Op dit moment is het fijne zwerfafval op straten, stoepen en verharde paden de grootste zorg omdat het lastig is om het probleem bij de bron aan te pakken. Daarnaast is het opruimen van zwerfafval tijdsintensief. In 2024 komen er aanvullende maatregelen om de doelstelling te halen. De verwachting is dat de interventies in de buitenruimte de resultaten aanzienlijk positief beïnvloeden.

Pop-up milieuparken

Collegetarget: we realiseren jaarlijks minimaal 100 pop-up-milieuparken.

Realisatie 2022: **85 pop-up-milieuparken**

Realisatie september 2023: 71 (in de planning: 37)

De verwachting is dat de doelstelling in 2023 ruimschoots behaald wordt.

Bruggen

Na inspectie van de Parkhavenbrug is besloten aan deze brug een zelfde reparatie uit te voeren als bij de Coolhavenbrug. De verwachting is dat de Parkhavenbrug begin oktober 2023 weer in gebruik is. Dat is later dan in de zomer, zoals aanvankelijk de verwachting was. Dat komt mede door de afhankelijkheid van levertijden van onderdelen.

Biodiversiteit

De uitvoeringsagenda Biodiversiteit 2023 komt naar verwachting in het najaar 2023 in de gemeenteraad. In het coalitieakkoord is afgesproken om in 4 jaar 40 hectare bijenlandschap te realiseren. Het bijenlandschap, onderdeel van de Groenagenda, is in 2023 uitgebreid. Dat gebeurde vooral door minder vaak maaien en bestaande begroeiing om te vormen naar grasvegetatie. Er is al 13,9 hectare gerealiseerd en realisatie loopt door in 2024. Daarnaast is de aanbesteding voor het Meetnet flora en fauna Rotterdam gegund.

Led-transitie

Het LED-transitieproject loopt sinds 2020 en duurt tot en met 2025. Het gaat om de vervanging van 90.000 armaturen. Inmiddels zijn er in totaal 61.500 armaturen vervangen. Voor 2024 is de planning dat 6.800 armaturen worden vervangen; dat zijn vooral grondspots en specials. Eind 2024 zijn dan de meeste armaturen in de wijk en langs de hoofd- en verzamelwegen omgezet naar LED armaturen.

Uitrol groente, fruit, etensresten (gfe) hoogbouw

In 2023 is vooral gefocust op het oplossen van storingsproblemen met de wijkcontainers. Verder is de plaatsing van gfe-wijkcontainers voorbereid in de overige delen van de stad. Eind 2023/begin 2024 start de plaatsing van de in 2023 verbeterde wijkcontainers, te beginnen met ongeveer 450 wijkcontainers in Kralingen en IJsselmonde. Medio 2024 komen daar Delfshaven en het Oude Westen bij. We verwachten elk jaar tussen de 400 en 500 containers te plaatsen. In totaal worden 2500-2800 gfe-containers geplaatst. Het tempo van plaatsing blijft wel afhankelijk van de levering van materialen als staal en chips, en van beschikbare software-updates.

Wijkgerichte dienstverlening

- We realiseren naar verwachting 108 pop-up-milieuparken in 2023
- De openingstijden van de milieuparken zijn en blijven verruimd.
- De pilot met betrekking tot het lenen van bakfietsen en aanhangwagens krijgt gezien het succes een structureel karakter. We onderzoeken of er in 2024 meer uitgifteplaatsen bij kunnen komen.

Zero-emissionvoertuigen

Per 1 juli 2023 waren de gemeentelijke personenwagens voor 81%, de lichte bedrijfsvoertuigen voor 37% en de zware bedrijfsvoertuigen voor 9% emissieloos. Daarmee lopen we met de personenwagens en lichte bedrijfsvoertuigen op schema. De realisatie van de doelstelling voor zware bedrijfsvoertuigen in 2030 is een uitdaging maar we handhaven de doelstelling. Dit is ook belangrijk in het kader van de invoering van Zero Emissie zone Stadslogistiek. Vanwege de verduurzaming van dienstreizen voert de gemeente deelvervoer in.

Financiële bijstellingen Beheer van de stad (x 1.000)	**- € 4.696**
Actualisatie kapitaallasten	- € 1.309
Bommenregeling	- € 458
Herstel Parkhaven- en Coolhavenbrug	- € 3.900
Hogere lasten autoschades	- € 1.500
Implementatie deelvervoer	- € 600
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 3.071

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 37

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Beheren en onderhouden van de openbare ruimte

We gaan mee met de ritmes van de stad. Elke dag halen we afval op, houden we toezicht en zorgen we ervoor dat het water afgevoerd wordt, riolen werken, bomen groeien en de straten er goed bij liggen. Elk weekend zorgen we ervoor dat de stad na het uitgaan en het feesten weer snel schoon en veilig is. We pieken in de seizoenen. ’s Zomers zijn we op de stranden en de parken, in de herfst ruimen we blad en ’s winters strooien we op tijd. Als het nodig is staan we paraat na stormschade, overstromingen of rellen. Als het areaal groeit of verandert groeien de exploitatiemiddelen (met dank aan de motie Sies). We zorgen met goed beheer dat onze assets hun levensduur halen en op tijd worden vervangen. Elk vervangingsmoment is daarbij een kans voor vernieuwing.

Schoonhouden

We zorgen voor schone buurten. Een schone buurt zonder vuil op straat, is een fijne buurt. Een schone en groene omgeving bevordert de verbinding met de wijk en draagt bij aan een veilige, diverse en toekomstbestendige leefomgeving. Twee van de grootste ergernissen van Rotterdammers zijn afval naast containers (naastplaatsingen) en zwerfafval. Daarom gaan we:

- meer preventieve maatregelen nemen om de stad schoon te houden;
- bewoners harder aanpakken die er een rotzooi van maken;
- meer investeren in het opruimen en ophalen van (zwerf)afval.

De focus ligt daarbij op de 20 wijken die het slechtst scoren op de beeldmeetlat van naastplaatsingen (de CROW-methodiek). Deze wijken moeten op deze meetlat gemiddeld een 5 procentpunt betere score laten zien in 2026.

Vergroenen

Beheer is meer dan behoud van het bestaande. Beheer is vormgeven van de toekomst door bij te dragen aan de grote transitieopgaven in de stad: we gaan de stad vergroenen, meer klimaatadaptief, meer biodivers maken en we willen steeds meer materialen hergebruiken. ‘Werk met werk maken’ is hierbij het motto: als we de riolering gaan vervangen vergroenen we meteen en nemen we klimaatmaatregelen. We investeren in waterberging, meer biodivers groen en bomen die voor verkoeling zorgen. We realiseren met onze groene partners 40 ha bijenlandschap en 20 ha extra groen en waterberging.

In de nieuwe Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 is voor alle objecten in de openbare buitenruimte berekend hoeveelgeld er nodig is om de bestaande openbare ruimte veilig en beschikbaar te beheren en te onderhouden. Bij de behandeling van de voorjaarsnota 2023 zijn er stapsgewijs extra exploitatiemiddelen toegekend omdat onze wegen en voetpaden, groen en parken en speelplekken extra aandacht nodig hebben.

Samen

We beheren de stad niet alleen. Samen met bewoners en ondernemers houden we buurten, pleinen en parken nog schoner. In de wijken werken we samen met bewoners en wijkraden. In de hoofdstructuren werken we samen met diverse partners zoals de waterschappen, Evides en Stedin.

Doel: Schone en circulaire stad

Doel: Schone en circulaire stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

In 2050 moet Rotterdam een stad zijn zonder afval. Om dat te bereiken moet de totale hoeveelheid afval afnemen en moeten Rotterdammers het huishoudelijk afval nog beter scheiden. In de Grondstoffennota staan de maatregelen om dit te stimuleren.

Rotterdammers willen een zichtbaar schonere stad. De stad ligt er voor het oog schoon bij en Rotterdammers waarderen het schoonniveau van de buitenruimte positief. De overlast door plaagdieren, zoals ratten, houden we onder controle door een gebiedsgerichte rattenaanpak. Rotterdam is daarnaast op weg naar een afvalvrije en grondstoffenrijke samenleving. Daarbij maken we stapsgewijs de omschakeling van een lineaire naar een circulaire economie. Rotterdam Circulair draagt bij aan de overgang naar een groener, duurzamer, veerkrachtiger, gezonder en schoner Rotterdam.

Met het oog op het klimaat en de volksgezondheid is het gehele gemeentelijke wagenpark in 2030 zonder uitstoot .

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verminderen naastplaatsingen in de 20 wijken die volgens de CROW-methodiek het slechtst scoren met gemiddeld 5 procentpunt (collegetarget). Dit doen we o.a. door de inzet van integrale NietRnaast-teams maar ook door vaker en strenger te handhaven. Een deel van de reinigingsmedewerkers is al opgeleid tot toezichthouder zodat zij kunnen optreden tegen afval naast de container. We maken meer gebruik van technieken die het gedrag beïnvloeden rondom wijkcontainers (nudging) en we experimenten met digitale middelen om vuil beter te herkennen; dit leidt tot efficiënter ophalen van het vuil.

- We stellen de Rotterdammers in staat om op een eenvoudige en verantwoorde manier afval te scheiden.

    - Ruimere openingstijden van een deel van de milieuparken.
    - Minimaal 100 pop-up-milieuparken per jaar in de verschillende wijken zodat Rotterdammers hun grofvuil makkelijker kunnen wegbrengen.
- We stimuleren circulair hergebruik door in te zetten op refuse, repair, reuse, recycling en afvalscheiding. Dit doen we o.a. in kleinschalige projecten met bewoners.
- Voortzetting van de aanpak van zwerfafval en reiniging van de buitenruimte. Dat gebeurt op een gemiddelde van 90% B-schoonniveau, volgens de CROW-methodiek.
    - We zetten de reinigingsteams vaker in, stadsbreed en óók in het weekend.
    - Deze zogenaamde ‘runners’ gaan elke dag ‘s ochtends vroeg de wijk in om, los van meldingen buitenruimte (MSB), naastplaatsingen weg te halen.
    - We zetten bij de in- en uitgangen van parken en stranden op piekmomenten grote containers neer.

    - Tegengaan van ongedierteoverlast op straat. Er komen afspraken met restaurants en de markten om te voorkomen dat etensresten op straat belanden.
    - We investeren in zogenaamde ‘Zakken-vullen’-acties. Bewoners en schoolkinderen ruimen zwerfvuil op voor een kleine tegenprestatie (koffie, voucher van de lokale supermarkt, etc.) .
- Vergroting van de bewustwording van en kennis over dierenwelzijn. Voortzetting van de acties uit de Nota dierenwelzijn 2019-2022 en het opstellen van een geactualiseerde nota. Daarbij zetten we in op gecombineerde acties in overlappende beleidsvelden, zoals biodiversiteit, groenbeheer, plaagdierbeheersing en evenementen.
- Gebiedsgerichte inzet van plaagdierbeheersing vanaf 2023. Dat gebeurt samen met alle functionarissen die onmisbaar zijn in de aanpak van rattenoverlast. De plaagdierbeheersers krijgen steeds meer een adviserende rol en zijn aanspreekpunt in hun wijk voor alle betrokken partners. Bestrijding is nog steeds een onderdeel van de aanpak, maar preventie en omgevingsmanagement staan bovenaan.
- We streven ernaar dat bewoners de ruimte in de stad als schoon ervaren. De neerwaartse trend van de schoonbeleving uit het Wijkprofiel buigen we om (de subjectieve score op de buitenruimte is gedaald van 96 in 2018 naar 88 in 2022) . Dit doen we door bovengenoemde acties en uitvoering van de interventies uit de Nota SamenschoonR.
- De personenwagens in het wagenpark van de gemeente zijn in 2023 volledig emissieloos. De lichte bedrijfsvoertuigen zijn dat in 2025 en het zware segment, machines en gereedschappen in 2030. Daarbij zijn er twee randvoorwaarden:
    - Het emissieloos rijden moet aansluiten bij de bedrijfsprocessen;
    - Er moeten voldoende laadvoorzieningen en vulpunten voorhanden zijn.
- Rotterdam Circulair maakt onderdeel uit van een grotere overstap waaraan breder binnen de gemeente gewerkt wordt. Meer toelichting daarop is te lezen in de paragraaf 'Klimaat' binnen deze begroting. De paragraaf gaat in op de bijdrage van de transitie naar een circulaire economie aan een:
    - groener en duurzamer Rotterdam.
    - betaalbaarder en economisch veerkrachtiger Rotterdam.
    - gezonder en schoner Rotterdam.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget verminderen naastplaatsingen en zwerfafval: Gemiddeld 5 procentpunt stijging 20 slechtst scorende wijken naastplaatsingen en zwerfafval	**Nvt**	**80,25% niveau B of hoger**	79,77% niveau B of hoger	81,5% niveau B of hoger	**medio 2023: 79,98%**	82,75% niveau B of hoger	84% niveau B of hoger	84% niveau B of hoger	
Restafval per inwoner per jaar	**281 kg**	**249 kg**	**264 kg**		**nnb**		**zie toelichting**	**240 kg**	

				zie toelichting		zie toelichting	
Schoon CROW-indicator norm: 90% niveau B	**behaald**	**90%**	**91% B**	**90%B**	nnb	**90%B**	**90%B**
100 pop-up milieuparken	Nvt	100	86	100	**september '23: 71**	100	100

Toelichting indicatoren

Naastplaatsingen en zwerfafval

Om te meten of we het collegetarget op naastplaatsingen halen, gebruiken we de:

- standaard beeldmeetlat Bijgeplaatst afval rondom container;
- meetmethoden uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte.

De realisatie is het gemiddelde van de scores op naastplaatsingen en zwerfafval. Aan beide wordt een even zwaar gewicht toegekend. De 20 slechtst scorende wijken zijn benoemd op basis van hun scores over 2021.

Op dit gecombineerde target zetten we stapjes vooruit. Het genoemde percentage in de tabel is een tussentijds resultaat (medio 2023). De verwachting is dat we de doelstelling voor plaatsing van huishoudelijk afval naast containers gaan behalen. Dat is nog niet zeker voor de doelstelling voor zwerfafval. In 2024 zijn aanvullende maatregelen nodig om dit te behalen. De interventies in de Nota SamenschoonR 2023 - 2026 zijn nog niet allemaal gestart. De verwachting is dat deze interventies in de buitenruimte de resultaten positief beïnvloeden. Dit zijn ook wijkgerichte maatregelen, zoals extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, werving van meer containeradoptanten, promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten, ‘Zakken-vullen’-acties, enzovoorts.

Restafval per inwoner

Het huishoudelijk restafval is het totaal aan ongescheiden fijn en grof restafval per inwoner per jaar. De streefwaarde voor 2026 is opgenomen in de Grondstoffennota 2023-2026. Deze was gesteld op 249 kg. Op basis van de motie ‘Een target waar je je best voor moet doen’ is de streefwaarde bijgesteld naar 240 kg restafval per inwoner in 2026. Er zijn voor deze indicator geen tussentijdse doelstellingen vastgesteld. In de jaarlijkse voortgangsrapportage van de Grondstoffennota staat de realisatie van het voorgaande jaar. Voor 2022 was dat 264 kg. In Voor 2023 en de twee jaren daarna is een flinke inzet nodig op het gescheiden inzamelen van GFE om de target in 2026 te behalen. Ook op het gescheiden inzamelen van materialen als glas, papier, karton en textiel valt veel winst te behalen.

Beeldkwaliteit Schoon

Sinds 2019 gebruikt de gemeente Rotterdam de landelijke CROW Beeldsystematiek om de kwaliteit van de openbare buitenruimte te monitoren. Voor ‘schoon’ meten we volgens de standaardset beeldmeetlatten en meetmethoden uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte. We sluiten ook zo veel mogelijk bij deze landelijke standaard aan als we meetlocaties bepalen en gebieden indelen.

Pop up milieuparken

Tot september 2023 zijn er 71 pop-up milieuparken georganiseerd en staan er nog 37 in de planning. Naar verwachting organiseren we dit jaar dus meer dan 100 pop-up milieuparken, waarmee de target zullen behalen. De inzet voor 2024 is hetzelfde.

Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte Pagina 39

Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een buitenruimte die veilig is en waarvan bewoners gebruik kunnen maken. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen eens per 4 jaar een nota vervangingsinvesteringen en een nota onderhoud kapitaalgoederen op. Eens per 5 jaar schrijven we het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). In 2023 wordt de nieuwe nota onderhoud kapitaalgoederen (2023-2026) afgerond.
- Het (vervangings-)onderhoud voeren we op tijd uit op basis van de vastgestelde nota’s en het GRP. Hierbij nemen we de thema’s circulair, duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie zoveel mogelijk mee. Hierdoor is er geen sprake van achterstallig onderhoud.
- We onderhouden ons areaal (gebied) groen op een gemiddelde beeldkwaliteit van 90% B. Onze verharding onderhouden we met een technische kwaliteit van 85%. We gebruiken hiervoor de normen van de CROW-methodiek.
- In 4 jaar gaan we 40 hectare bijenlandschap realiseren. Hiermee voegen we bijna 10% areaal toe aan het bestaande bloem- en kruidenrijk graslandschap in de stad.
- We voeren het dagelijks beheer uit van de buitenruimte en doen periodieke inspecties.
- Ontplofbare oorlogsresten brengen we in kaart. Waar deze een gevaar vormen, worden ze geruimd. Hierdoor voorkomen we toevallige vondsten van oorlogsresten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen en tunnels bedraagt minimaal 95% (Erasmusbrug).	**Minimaal 95%**	97,25%	Minimaal 95%	Minimaal 95%	Minimaal 95%	
Straatverlichting werkt voor minimaal 95% (conform landelijke norm).	**Minimaal 95%**	98%	**Minimaal 95%**	**Minimaal 95%**	**Minimaal 95%**	
Onderhoud groen heeft een gemiddelde beeldkwaliteit van 90% B.	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	89%	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	
Onderhoud verharding heeft een gemiddelde technische kwaliteit van 85% B.	Gemiddelde beeldkwaliteit 85% B	84,1%	Gemiddelde beeldkwaliteit 85% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 85% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 85% B	
Aantal hectare bijenlandschap toegevoegd.		13,9			40	

Toelichting indicatoren

Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen

De beschikbaarheid van de Erasmusbrug van 1 januari 2023 tot 31 juli 2023 is 97,25%. Dit is boven de gestelde 95%. Echter is de brug bijna 30 jaar oud en vraagt de komende jaren groot onderhoud. Zo wordt volgend jaar de conservering van de brug hersteld en is ook de hydrauliek op termijn aan vervanging en revisie toe. Dit geldt voor meerdere bruggen in Rotterdam. Daarom wordt gewerkt aan een grootschalig bruggenprogramma om de beweegbare bruggen en sluizen de komende jaren van het benodigde onderhoud te kunnen voorzien.

Straatverlichting

De landelijke norm voor straatverlichting is minimaal 95%. In Rotterdam werkt de straatverlichting 98%.

Onderhoud groen

Rotterdam hanteert de CROW-richtlijn om de beeldkwaliteit van het groen in de buitenruimte te meten. Deze richtlijn kent 5 niveaus van zeer goed naar slecht: A+, A, B, C en D. De ambitie van Rotterdam is om minimaal 90% van het areaal aan beeldkwaliteit niveau B te laten voldoen. In 2022 is 87% gerealiseerd, in de eerste helft van 2023 ruim 89%. Dit is een verbetering en voldoet vrijwel aan het beoogde ambitieniveau. Dat is een prestatie, gezien de wisselende groeiomstandigheden met een groeispurt en een hitteperiode, en gezien de aanpassingen in het beheer door het programma Biodiversiteit. Hierdoor ziet het groen er soms minder strak en ‘netjes’ uit, waardoor de beeldscores lager uitvallen. Deze spanning blijft de komende jaren bestaan. Daarom ontwikkelt het

CROW de meetsystematiek op dit punt verder. Voor 2024 streeft Rotterdam weer naar minimaal 90% op B kwaliteit.

Onderhoud verharding

De hoofd- en verzamelwegen scoren gemiddeld 88,4% kwaliteit B en hoger. Daarmee voldoet Rotterdam in 2023 aan het afgesproken kwaliteitsniveau. De overige wegen scoren gemiddeld 83,4% kwaliteit B en hoger. Hier wordt het gewenste kwaliteitsniveau nog niet gehaald.

Aantal hectare bijenlandschap

In het coalitieakkoord is afgesproken in 4 jaar 40 hectare bijenlandschap te realiseren. Het bijenlandschap, onderdeel van de Groenagenda, is in 2023 uitgebreid, vooral door minder vaak maaien en de bestaande vegetatie om te vormen naar grasvegetatie. Er is al 13,9 hectare gerealiseerd. De uitbreiding krijgt in 2024 een vervolg. De aanbesteding voor het Meetnet flora en fauna Rotterdam is gegund. De uitvoeringsagenda Biodiversiteit 2023 komt naar verwachting in het najaar 2023 in de gemeenteraad.

Doel: Prettige leefomgeving

Pagina 40

Doel: Prettige leefomgeving

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We starten 50 aansprekende klimaatadaptieve projecten in de openbare buitenruimte waarbij we onder andere groen en/of bomen toevoegen en buffers voor regenwater aanleggen. Hiermee beperken we hittestress, droogte en regenwateroverlast. De projecten worden waar mogelijk gekoppeld aan het (riool-) vervangingsprogramma.
- Groot onderhoud aan en vervangingen van areaal wordt zoveel mogelijk gecombineerd en integraal uitgevoerd teneinde de overlast tot een minimum te beperken.
- Bij vervangingsprojecten op speel- en sportplekken en recreatiegebieden wordt, ingezet op een meer divers aanbod voor meerdere doelgroepen. Hierbij realiseren we meer publieke sportvoorzieningen in de buitenruimte waar Rotterdammers gratis kunnen sporten.
- We realiseren jaarlijks 10 extra watertappunten en 50 extra bankjes.

- We investeren in de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mindervalide Rotterdammers. Dit doen we door jaarlijks 10 slechttoegankelijke plekken in de buitenruimte aan te pakken.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Het realiseren van 50 klimaatadaptieve projecten	5	6	15	30	50	
Aantal extra geplaatste bankjes	50	50	50	50	50	
Aantal extra geplaatste watertappunten	10	10	10	10	10	

Toelichting indicatoren

Het realiseren van 50 klimaat adaptieve projecten

We maken wijken groener, klimaatadaptiever en meer biodivers door extra groen en waterbergingen toe te voegen aan lopende buitenruimteprojecten (zoals rioleringsprojecten). Het doel is om in deze collegeperiode 50 projecten groener, klimaatadaptiever en meer biodivers uit te voeren. Dit ligt op koers, in 2023 worden 6 projecten en 6 pleinen uitgevoerd.

Aantal extra geplaatste bankjes en watertappunten

Er worden de komende vier jaar 50 extra banken en 10 extra watertappunten per jaar geplaatst. Het aantal extra bankjes en watertappunten zal dit jaar worden behaald.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 41

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Doelstelling is een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie. De vijf transitiepaden uit de Roadmap Next Economy (RNE) geven richting aan een aantal samenhangende en elkaar versterkende (systeem)doorbraken op het gebied van digitalisering, energietransitie, circulaire economie en onderwijs en inclusieve samenleving.

In de beleidsnota “Van Zooi naar Mooi” en de grondstoffennota worden maatregelen benoemd waarmee Rotterdam de transitie naar de circulaire economie gaat maken. De Grondstoffennota 2023-2026 is in 2023

vastgesteld. Hierin worden nieuwe maatregelen vastgelegd en nieuwe doelstellingen geformuleerd. Reductie van de hoeveelheid restafval (naar uiteindelijk 240 kg per inwoner) is opnieuw het uitgangspunt.

In 2050 wil Rotterdam volledig circulair zijn. Circulaire economie is een middel om de negatieve effecten van onze manier van produceren en consumeren terug te dringen en meer waarde toe te voegen voor mens, milieu en economie. Het programma Rotterdam Circulair focust zich ook hierop.

Door de inzet op een circulair havenindustrieel complex (HIC) en op de circulaire en duurzame economie wordt verantwoorde productie bevorderd.

De samenwerking met partijen in de stad door verschillende subsidieregelingen, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) leidt tot meer verantwoorde productie en consumptie.

Begrotingsprogramma's:

Indicator: omvang huishoudelijk afval

Het target voor restafval per inwoner is op verzoek van de gemeenteraad bijgesteld van 249 kg naar 240 kg per jaar in 2026. Er zijn geen tussentijdse targets vastgesteld. Jaarlijks rapporteren we in de voortgangsrapportage van de Grondstoffennota 2023-2026 de realisatie van het voorgaande jaar. Voor 2022 was dat 264 kg; voor 2023 verwachten we een kleine daling.

Het programma Beheer van de stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 6. Schoon water en sanitiair , 9. Industrie, innovatie en infrastructuur, 12. Verantwoorde consumptie en productie, 13. Klimaatactie, 14. Leven in het water en 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 42

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

Lichtmastvervanging projectVervoer en Materieel 2023-2026Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025CO^2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED

Lichtmastvervanging project

Het vervangingsprogramma verloopt volgens planning. Dit jaar worden de lichtmasten vervangen die een verhoogd risico hebben. Er is in april 2023 gestart met het vervangen van lichtmasten per gebied. Het gaat om de lichtmasten uit de jaren '70 en '80 in een bepaald gebied. Door inflatie, materiaal schaarste en capaciteitsgebrek

bij aannemers zijn er hogere kosten dan waarmee rekening is gehouden. Dit is een punt van aandacht. Het project lichtmastenprogramma wordt, naast andere zaken, bekostigd uit het investeringskrediet Assetgroep openbare verlichting 2023-2026.

x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
14.930	0	14.930	0	3.476	3.476	3.989	3.989	0

Vervoer en Materieel 2023-2026

Dit project betreft de jaarlijkse investering van ca. € 25 mln voor de aanschaf van (duurzame) bedrijfsvoertuigen. De gemeente is verantwoordelijk voor een duurzame mobiliteitskeuze en faciliteert andere duurzame modaliteiten in samenhang met de energietransitie. De keuze voor een (werk)voertuig maakt de gemeente op basis van de grootste bedrijfszekerheid en de schoonste techniek met de meest schone componenten. De meerkosten naar aanleiding van de overgang naar emissieloze (werk)voertuigen maken geen onderdeel uit van de ca. € 25 mln, maar voorgesteld is deze in 2023 en 2024 te dekken vanuit het Duurzaamheidstransitiefonds. Vervanging vindt plaats op natuurlijke momenten.

x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
104.000	0	104.000	0	0	0	0	0	0

Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025

Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025

Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) biedt een overzicht van de ontwikkelingen in het stedelijk watersysteem van Rotterdam. Kortgezegd bestaat dit systeem uit een samenhangend geheel van het rioolstelsel, de buitenruimte en het oppervlaktewatersysteem. Het onderhoud en beheer van dit systeem betaalt de gemeente uit de exploitatiemiddelen. Vervanging en renovatie van dit systeem betaalt de gemeente uit investeringskredieten: het investeringskrediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 en het krediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Het streven is om in 5 jaar tijd circa 200 km riool te vervangen. De laatste jaren is het erg lastig gebleken om dit streven waar te maken. Het oppakken van rioolwerkzaamheden samen met andere onderhoudsprojecten van de gemeente en andere stakeholders vraagt meer voorbereidingstijd dan gedacht. Hierbij speelt ook de energietransitie een rol.

Klimaat coaching private ruimte

In 2023 ligt het zwaartepunt op het betrekken van bewoners en eigenaren van de private ruimte bij de uitvoering van weg- en rioolvervangingsprojecten. Een goede combinatie van groen en water vergroot de ‘sponswerking’ van de stad, en de biodiversiteit en de leefbaarheid. Het is een taak voor de gemeente, en van private partijen, om de stad als geheel voor te bereiden op een extremer klimaat. Onder de noemer ‘klimaatcoaching private ruimte’ kijken we naar mogelijke inzet van een tuincoach, afkoppelcoach en klimaatcoördinator.

x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
98.512	0	98.512	23.920	26.597	42.165	5.830	0	0
185.043	33.150	218.193	68.667	53.233	48.000	48.000	606	0

CO^2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED

De gemeente streeft naar zuinige en duurzame openbare verlichting. Daarom gaat de straatverlichting volledig over op LED. Er komt een nieuw telemanagementsysteem. Dit systeem stelt de gemeente in staat om storingen zo snel te signaleren, dat hierbij geen burgermelding meer nodig is. Met de overgang naar LED wordt ca. 30% energie bespaard ten opzichte van het huidige verbruik. Hiermee leveren we een bijdrage aan de energietransitie. De vervanging doen we in stappen, wijk voor wijk.

Voortgang

Het LED-transitieproject loopt sinds 2020 en duurt tot en met 2025, waarbij 90.000 armaturen worden vervangen. Inmiddels zijn er in 61.500 armaturen vervangen.

Voor 2024 is de planning 6.800 armaturen te vervangen, vooral grondspots en specials in LED. Eind 2024 moeten de meeste armaturen in de wijk en langs de hoofd- en verzamelwegen zijn omgezet naar LED-armaturen.

Het jaar 2025 is gereserveerd voor de restpunten, de uitloop van specials en spots, en voor het aanlichten van kunstwerken die meer aandacht vragen voor de LED verlichting. De verwachte afronding is nog steeds voorzien voor eind 2025. Dat lukt als we de prestaties van de afgelopen periodes kunnen vasthouden.

x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
51.000	0	51.000	33.628	9.434	5.620	2.317	0	0

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Beheer van de stad	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**268.297**	**268.095**	**299.200**	**300.939**	**301.975**	**303.087**
Bijdragen rijk en medeoverheden	4.113	2.578	2.438	3.185	3.871	3.871
Belastingen	86.625	95.604	106.864	107.577	108.288	109.000
Overige opbrengsten derden	177.199	168.107	185.041	185.320	184.959	185.359
Overige baten	360	1.807	4.857	4.857	4.857	4.857
Lasten exclusief reserves	**442.529**	**480.750**	**496.292**	**498.673**	**504.826**	**512.769**
Apparaatslasten	168.847	**185.772**	**190.058**	**189.771**	**189.487**	**189.487**
Inhuur	11.360	10.497	5.027	5.027	5.027	5.027
Overige apparaatslasten	6.028	6.639	7.079	7.079	7.079	7.079
Personeel	151.459	168.636	177.952	177.665	177.381	177.381
Intern resultaat	-10.436	**-21.397**	**-19.823**	**-19.823**	**-19.823**	**-19.823**
Intern resultaat	-10.436	-21.397	-19.823	-19.823	-19.823	-19.823
Programmalasten	284.119	**316.376**	**326.057**	**328.725**	**335.162**	**343.105**
Financieringslasten	23	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	181.510	213.118	201.073	197.550	199.153	200.290
Kapitaallasten	61.712	63.886	80.705	88.102	92.195	98.350
Overige programmalasten	39.057	36.734	43.182	42.083	42.932	43.583
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.817	2.637	1.098	990	882	882
Saldo voor vpb en reserveringen	**-174.233**	**-212.655**	**-197.092**	**-197.734**	**-202.851**	**-209.682**
Vennootschapsbelasting	**872**	**800**	**868**	**868**	**868**	**868**
Saldo voor reserveringen	**-175.105**	**-213.455**	**-197.960**	**-198.602**	**-203.719**	**-210.550**

Reserves	**11.426**	**14.901**	**3.205**	**960**	**0**	**0**
Onttrekking reserves	8.472	7.291	3.205	960	0	0
Toevoeging reserves	1.500	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	4.454	7.610	0	0	0	0
Saldo	**-163.679**	**-198.555**	**-194.755**	**-197.641**	**-203.719**	**-210.550**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 150.293	- 164.927	- 164.443	- 169.963	- 173.624	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 163.679					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 193.859	- 176.916	- 178.817	- 184.155	- 188.824
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 198.555	- 194.755	- 197.641	- 203.719	- 210.550

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Beheer van de stad	**-198.555**	**-194.755**	**-197.641**	**-203.719**	**-210.550**
Afval - Grondstoffen	15.582	25.701	29.163	29.192	29.251
Begraafplaatsen en crematoria	-1.922	-961	-952	-945	-946
Cultureel erfgoed - Archeologie	-1.562	-1.618	-1.616	-1.614	-1.614
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-1.809	-1.905	-1.905	-1.905	-1.905
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	-50.113	-56.235	-58.131	-59.202	-60.403
Openbare orde en veiligheid - Ontplofbare oorlogsresten	-1.563	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	7.489	4.291	4.321	4.338	4.237
Riolering	13.830	14.102	14.071	13.991	14.046
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-8.746	-9.220	-9.181	-9.142	-9.142
Verkeer en vervoer - Beheer	-169.741	-168.910	-173.412	-178.432	-184.076
Afval - Grondstoffen	15.582	25.701	29.163	29.192	29.251

Begraafplaatsen en crematoria	-1.922	-961	-952	-945	-946
Cultureel erfgoed - Archeologie	-1.562	-1.618	-1.616	-1.614	-1.614
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-1.809	-1.905	-1.905	-1.905	-1.905
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	-50.113	-56.235	-58.131	-59.202	-60.403
Openbare orde en veiligheid - Ontplofbare oorlogsresten	-1.563	0	0	0	0
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	7.489	4.291	4.321	4.338	4.237
Riolering	13.830	14.102	14.071	13.991	14.046
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-8.746	-9.220	-9.181	-9.142	-9.142
Verkeer en vervoer - Beheer	-169.741	-168.910	-173.412	-178.432	-184.076

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan hoofdzakelijk uit inkomsten uit lokale lasten. Dat zijn heffingen voor het gebruik van gemeentelijke bezittingen en voor de levering van gemeentelijke diensten. De lokale lasten betreffen onder andere rioolheffing, afvalstoffenheffing, bedrijfsreinigingsrecht, de lijkbezorgingsrechten, leges leidingen en leges gebruik van de weg. Daarnaast bestaan de baten uit reclameactiviteiten en opbrengsten van het bedrijfsonderdeel Vervoer & Materieel.

Lasten

De lasten bestaan hoofdzakelijk uit kosten voor beheer en onderhoud van gemeentelijke bezittingen en kosten voor de levering van gemeentelijke diensten. Dit betreft afvalinzameling, reiniging, archeologie, begraven en cremeren, Vervoer en Materieel, wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, water, groen, riolen, gemalen en het ruimen van ontplofbare oorlogsresten.

Reserves

De volgende reserves zijn opgenomen onder het programma Beheer van de Stad:

- bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor voor kapitaallasten van onder andere de Weenatunnel, de ondergrondse straat Kruispleingarage en Rotterdams Weerwoord
- bestemmingsreserve Energietransitie en Duurzaamheidstransitiebudget voor kapitaallasten van ledverlichting en de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark
- bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling voor kapitaallasten van vergroening van de Architectenbuurt
- bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid voor kapitaallasten van het vervangen van 2 speeltoestellen in de Zwederstraat
- bestemmingsreserve Rotterdam Circulair voor kapitaallasten van de inrichting van een toekomstbestendig milieupark (Upcycle Mall)
- bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas

Onder Financiën/Balans/Reserves is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop
De belangrijkste mutaties:

- Conform het gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025 (GRP5) is sprake van een structurele stijging van de rioolheffing.
- Terugloop van de baten Vervoer en Materieel in de komende jaren doordat externe opdrachtgevers een deel van de contracten niet meer zal verlengen.
- Meer geld is beschikbaar gesteld voor het sneller en effectiever schoon maken van de stad door het inzetten van reinigingsteams.
- Meer geld is beschikbaar gesteld voor het handhaven van het huidig niveau van dienstverlening. Dit komt door intensiever gebruik van de buitenruimte en noodzakelijke inzet op naastplaatsingen.
- Begrotingsjaar 2024 is bijgesteld voor de gestegen energieprijzen. Door de grote mate van onzekerheid en beperkte voorspelbaarheid is de bijstelling niet meerjarig doorgetrokken.
- Structurele middelen zijn beschikbaar gesteld voor de transitieopgave van Rotterdam naar een circulaire economie.
- Door een toename van de vervangingsinvesteringen stijgen de kapitaallasten meerjarig.
- De knelpunten vermeld in de Nota Kapitaalgoederen zijn gedekt door een jaarlijks oplopend bedrag aan extra middelen.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Beheer van de stad		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-193.859**	**-176.916**	**-178.817**	**-184.155**	**-188.824**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**-4.696**	**-17.839**	**-18.825**	**-19.564**	**-21.727**
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.309	558	382	-444	-2.337
Bijdragen derden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bommenregeling 2023	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-458	0	0	0	0
Herstel Parkhaven en Coolhavenbrug	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-3.900	0	0	0	0
Hogere lasten autoschades	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.500	0	0	0	0
Implementatie deelvervoer	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-600	0	0	0	0

Lokale lasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	5.295	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	63	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	600	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdam Circulair	Reserves	400	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	-1.936	-3.428	-4.109	-3.606	-3.789
Bommenregeling	Taakmutaties	-1.105	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-246	-14.968	-15.097	-15.514	-15.601
Begroting na wijzigingen		**-198.555**	**-194.755**	**-197.641**	**-203.719**	**-210.550**

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf investeringen is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bijdragen derden

Voor de Schaderegeling Ingravingen Rotterdam (SIR) maakt de gemeente kosten waar een bijdrage van derden tegenover staat. Actualisatie door prijs- en volumeontwikkelingen leiden tot extra kosten en baten van € 700.000 die saldo-neutraal zijn verwerkt.

Bommenregeling 2023

De kosten voor het ruimen van ontplofbare oorlogsresten worden geraamd op € 1,4 mln. In overeenstemming met de bommenregeling wordt 32% gefinancierd door de gemeente Rotterdam (€ 448.000 + € 10.000 onkosten). Het Rijk vergoedt het restant.

Herstel Parkhaven en Coolhavenbrug

Bij inspecties van de 1e Coolhavenbrug en de Parkhavenbrug zijn gebreken in de draaipunten geconstateerd. Om deze bruggen te herstellen moesten de draaipunten worden vervangen. De reparatie van de 1e Coolhavenbrug is gereed en de Parkhavenbrug wordt eind 3e kwartaal 2023 afgerond. Calamiteiten van deze omvang zijn niet voorzien in de begroting en daarom is extra budget toegekend.

Hogere lasten autoschades

De kosten die vallen onder het eigen risico van de WA-verzekering zijn in 2023 naar verwachting hoger. De oorzaak is meer autoschades. De begroting is aangepast.

Implementatie deelvervoer
Door te wandelen, te fietsen en door gebruik van het openbaar vervoer en deelauto's vermindert de gemeente haar CO2-uitstoot. Hiermee draagt de gemeente bij aan een duurzame en milieubewuste stad, efficiënter gebruik van voertuigen en vermindering van de parkeerproblemen. Om het project Deelvervoer in te voeren moet de gemeente eenmalig kosten maken die niet in de begroting waren opgenomen.

Lokale lasten
Op basis van zowel historische als recente gegevens zijn de lokale lasten voor 2024 en volgende jaren geactualiseerd. De bijstellingen zijn saldo-neutraal en raken de volgende lokale lasten:

- Leges leidingen, een bijstelling van de baten met - € 214.000
- Lijkbezorgingsrechten, een bijstelling van de baten met - € 564.000
- Retributie openbare werken, een bijstelling van de baten met - € 83.000
- Rioolheffing, een bijstelling van de baten met € 14.000 in 2023 tot - € 3,1 mln in 2027
- Afvalstoffenheffing, een bijstelling van de baten met - € 6,6 mln in 2024
- Bedrijfsreinigingsrecht, een bijstelling van de baten met - € 193.000 in 2024

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget / Bestemmingsreserve Energietransitie
Eerder zijn middelen in deze bestemmingsreserves beschikbaar gesteld voor de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark. Bij de voertuigen die de gemeente hiervoor aanschaft gaat het om investeringen die meerjarig worden afgeschreven. De bestemmingsreserves Duurzaamheidstransitiebudget (€ 5,3 mln in 2023) en bestemmingsreserve Energietransitie (€ 63.000 in 2023) worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM), zodat de meerjarige kapitaallasten gedekt kunnen worden.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling
Ter vergroening van de Architectenbuurt brengt de gemeente extra groenvakken en bomen aan (€ 600.000 in 2023).

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid
Om een aantrekkelijk openbaar binnenterrein te realiseren in de Zwederstraat vervangt de gemeente twee speeltoestellen (€ 56.000 in 2023). Tegenover deze begrote lasten staat eenzelfde bedrag voor de begrote onttrekking aan deze reserve. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Rotterdam Circulair
De Upcycle Mall is een upgrade van een regulier milieupark naar een toekomstbestendig milieupark met een

verbeterde dienstverlening aan Rotterdam (bedrijven en scholen). Circulaire ondernemers kunnen zich er vestigen en scholieren en studenten vinden er leer-werktrajecten, stageopdrachten en onderzoeksplekken. Door het inrichten van Upcycle Mall worden werkplaatsen gecreëerd. De bestemmingsreserve Rotterdam Circulair (€ 400.000 in 2023) wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) zodat de meerjarige kapitaallasten voor de inrichting van de Upcycle Mall gedekt kunnen worden.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

- Door verhoging van de omslagrente van 1,5% naar 2% is de bijbehorende dekking vanuit deze bestemmingsreserve aangepast.
- Ter dekking van kapitaallasten zijn ontvangen bedragen aan de bestemmingsreserve toegevoegd voor de volgende investeringen:
    - verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark
    - vergroening van de Architectenbuurt
    - vervangen van 2 speeltoestellen in de Zwederstraat
    - inrichting van toekomstbestendig milieupark Upcycle Mall
    - vergroening van parkeerplaatsen en gemeenschappelijke tuinen aan de Platostraat
- Wijziging systematiek: de dekking van de kapitaallasten van alle investeringsprojecten uit de Rotterdamse Investeringsmotor wordt samengebracht in het programma Algemene Middelen. Voorheen was de dekking verspreid over verschillende programma's.

Bommenregeling

Voor de financiële afwikkeling van de kosten voor het ruimen van ontplofbare oorlogsresten in 2022 heeft het Rijk via de algemene uitkering een bedrag toegekend van € 1,1 mln.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen doorgevoerd. De grootste wijzigingen zijn:

- Indexering: de begrotingsbudgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil van 2024 (- € 12,4 mln in 202 tot - € 12,3 mln in 2027). Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- Actualisatie rente: de omslagrente voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2024 van 1,5% naar 2%. Daardoor zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld (- € 4,7 mln in 2024 tot - € 5,4 mln in 2027). Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- De formatie is uitgebreid met 42,5 fte in 2023 en voor de volgende jaren met 78,4 fte. Deze uitbreiding is saldo-neutraal verwerkt. De belangrijkste mutaties zijn:
    - Extra inzet van de uitwerking van de "nota Vervangingsinvesteringen" en de "nota Kapitaalgoederen (groen, wegen en water)". Het gaat om structureel 35,9 fte, € 4,7 mln vanaf 2024. De uitbreiding is binnen de begroting opgevangen.
    - Formalisering van formatieplaatsen om de jaarlijkse inhuur te verminderen. Dit zijn diverse uitvoeringsfuncties zoals chauffeurs, handvegers en beladers (structureel 45 fte, € 2,9 mln vanaf

2023). De dekking ontstaat door het omzetten van inhuurbudget naar vast personeel en de opbrengsten van de afvalstoffenheffing.
    - Diverse kleinere mutaties binnen het programma (- 2,8 fte) en herwaardering van functies. Deze mutaties zijn binnen de begroting opgevangen.
- Voor de uitbreiding van de eigen formatie wordt budget naar het programma Overhead overgeheveld (structureel € 891.000 vanaf 2024).
- Voor het project Opzoomer Mee is budget overgeheveld van het programma Zorg, welzijn en wijkteams (€ 183.000 in 2023).
- Voor de aanpak van de gemeenschappelijke tuinen in de Platobuurt wordt voor de periode van 4 jaar vanuit het programma Stedelijke ontwikkeling een budget overgeheveld (- € 128.000 in 2023 tot - € 128.000 in 2026).
- Vanuit het project Leerwerktrajecten Statushouders worden statushouders geplaatst. Vanuit het programma Werk en inkomen is ter dekking van de personeelskosten budget overgeheveld (- € 376.000 in 2023).
- In 2024 wordt er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening aan Rotterdammers een gemeentelijk klantcontactcentrum ingericht. Voor het inrichten van dit klantcontactcentrum wordt vanaf 2024 een bijdrage overgeheveld van € 1,2 mln naar het programma Dienstverlening.
- Diverse kleinere budgetoverhevelingen naar andere programma's voor het projectplan monitoring biodiversiteit, het onderzoeksproject "Verkoeling bij hitte" en City-lab (€ 83.000 in 2023 tot € 44.000 in 2027).
- Overige diverse technische wijzigingen (- € 7.000 in 2023 tot - € 51.000 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 44

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het college staat voor een kwaliteit van de buitenruimte die eraan bijdraagt dat:

- alle Rotterdammers fijn kunnen wonen en leven in de stad;
- bezoekers prettig verblijven in onze wereldstad.

Het beheer van de openbare ruimte is daarbij een stuwende kracht. Een functionele, aantrekkelijke en goed beheerde buitenruimte is:

- de motor achter sociale en economische ontwikkelingen;
- een voorwaarde voor de verdichting van de stad en het bevorderen van circulariteit;
- een kans voor het oplossen van effecten van klimaatverandering, het realiseren van de energietransitie en het stimuleren van de ecologische diversiteit binnen de stad;
- een stimulans voor participatie van Rotterdammers, bezoekers en bedrijven;
- een inspiratiebron voor innovaties, (datagestuurde) methoden en technieken.

Wij doen dat met Slim Beheer: samen met de Rotterdammers in een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak in Rotterdamse wijken. Wij stimuleren bewoners en bezoekers de openbare ruimte respectvol te gebruiken en treden op waar de regels en algemeen aanvaarde normen worden overtreden.

Daarbij zetten we in op:

- afvalscheiding bevorderen. Dat doen we door het faciliteren van gescheiden inzameling van gfe voor hoogbouw en het organiseren van pop-up- milieuparken;
- meer en strenger handhaven als afval naast de containers wordt gezet. Daartoe gaan we ook medewerkers van Reiniging opleiden tot handhaver specifiek voor naastplaatsingen;
- het verder uitrollen van de NietRNaast-aanpak, gericht op naastplaatsingen;
- meer groen in plaats van steen. Dat maakt Rotterdam mooier en duurzamer en zorgt tegelijk voor wateropvang;
- onderhoud van onze bruggen en wegen. De basis hiervoor is de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen Openbare Ruimte Rotterdam (nieuwe nota wordt in 2023 opgesteld);
- onze ambities zoals genoemd in het Urgentiedocument Rotterdams Weerwoord;
- zoveel mogelijk circulaire producten. We gebruiken deze voor de inrichting, gebruikte materialen en het onderhoud van wegen, groen en water;
- een emissieloos wagenpark. We vervangen gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten door emissieloze opvolgers voor de verbetering van de luchtkwaliteit;
- het bieden van ondersteuning bij evenementen in de stad vanuit onze expertise.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Grondstoffennota 2023-2026
- Programma Circulair 2019 - 2023
- Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009
- Wet milieubeheer
- Landelijk Afvalbeheerplan 3
- Nota Samen SchoonR 2023 - 2026
- Nota Dierenwelzijn Rotterdam 2019-2022
- Nota Onderhoud Kapitaalgoederen
- Nota Vervangingsinvesteringen
- Gemeentelijk Rioleringsplan

- Meerjarenplan Vervoer & Materieel 2020-2023: Op weg naar een emissieloos wagenpark

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stedin Groep N.V.

Een uitgebreide toeliichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 45

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

"Komende jaren staan er behoorlijk wat werkzaamheden in de stad op de planning. Voor noodzakelijk onderhoud aan straten en wegen, nieuwe inrichting van gebieden
mét vergroening en ook bouwwerkzaamheden. Daarmee ontkomen we niet aan tijdelijke vertraging en omleidingen in het verkeer. We gaan ervoor zorgen dat we hier zo veilig en goed mogelijk doorheen komen. Rotterdam wordt er echt mooier en goed bereikbaar van!’

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

‘Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad,’

Belastingen

Pagina 46

Belastingen

Het programma Belastingen levert een bijdrage aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma omvat de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen (onroerendezaakbelasting, roerendezaakbelasting en logiesbelasting), en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere het taxeren en waarderen, de heffing en inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Voortgang 2023

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten: niet van toepassing.

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 47

Voortgang 2023

Bijstelling van verwachte opbrengsten

In Rotterdam wordt veel gebouwd. Meer woningen en bedrijfspanden, en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen, leiden tot hogere belastingopbrengsten.

In 2023 verwacht de gemeente hogere baten voor de onroerendezaakbelasting voor niet-woningen. Deze hogere baten hebben betrekking op de belastingjaren 2021 tot en met 2023. In de meerjarige begroting heeft de gemeente deze meeropbrengsten verwerkt. De reden van deze hogere belastingopbrengsten baten is een toename in het aantal objecten en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen.

Ook voor de logiesbelasting verwacht de gemeente meer opbrengsten dan begroot. De overnachtingsprijzen in Rotterdam stijgen gemiddeld met 15%. De begroting van de gemeente van 2023 is gebaseerd op de consumentenprijsindex van 6,9%. In werkelijkheid stijgen de overnachtingsprijzen dus harder dan dat de gemeente vooraf had verwacht. Dit leidt tot meeropbrengsten.

Betaalgedrag en betalingsregelingen

Eerder dit jaar zag de gemeente een toename in het aantal aangevraagde betalingsregelingen. Deze lijn zet door. Tot nu toe heeft de gemeentelijke belastingdienst ongeveer 15% meer betalingsregelingen getroffen dan in dezelfde periode in 2022. Het kan zijn dat de gemeente een groter risico loopt op de inning van de opgelegde belastingen. Uiteraard wordt de invloed op de verwachte belastingopbrengsten gevolgd.

Naast het treffen betalingsregelingen kan de gemeente ook Rotterdammers en ondernemers helpen door bijvoorbeeld actieve doorverwijzing naar schuldhulpverlening, en waar nodig een combinatie van beide. Dit doet de gemeente conform de uitgangspunten van het keurmerk sociaal incasseren.

Financiële bijstellingen Belastingen (x 1.000)	**€ 1.320**
Bijstelling lokale belastingen	€ 11.466
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	**- € 10.146**

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 48

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Sociaal incasseren

De wereldwijd genomen coronamaatregelen hebben grote gevolgen gehad voor zowel ondernemers als bewoners. Nu de meeste maatregelen zijn opgeheven, legt de gemeente op de reguliere manier belastingaanslagen op, zonder tijdelijke opschorting. De huidige inflatie heeft invloed op het betaalgedrag. De gemeente spreekt meer betalingsregelingen af dan in de jaren voor de corona-uitbraak.

De komende jaren houdt de gemeentelijke belastingdienst oog voor de menselijke gevolgen en spant ze zich in om het keurmerk sociaal incasseren te behouden. Waar nodig maakt de gemeente met belastingplichtigen maatwerkafspraken. Daarbij houdt de gemeente rekening met de financiële draagkracht van de belastingplichtige. Dit gebeurt binnen de geldende wet- en regelgeving.

Cruisebelasting

Tijdens de bestuursperiode 2022 tot 2026 voert de gemeente de cruisebelasting in voor passagiers van cruiseschepen. De komende tijd werkt de gemeente aan de voorbereiding van deze – voor Rotterdam – nieuwe belastingsoort. Vanaf 2025 start de gemeente met het opleggen van cruisebelasting.

Kadernota Lokale Lasten

Een toelichting op de gemeentelijke belastingensoorten staat in de paragraaf Lokale heffingen en in de kadernota Lokale Lasten 2022-2026.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen Pagina 49

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Belastingen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten: niet van toepassing. Pagina 50

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën Pagina 51

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Belastingen	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027

Baten exclusief reserves	**337.220**	**370.686**	**381.998**	**384.819**	**387.315**	**390.228**
Bijdragen rijk en medeoverheden	386	0	0	0	0	0
Belastingen	311.310	346.443	356.613	359.651	362.363	365.276
Overige opbrengsten derden	25.265	24.242	25.386	25.169	24.952	24.952
Overige baten	259	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**16.794**	**20.811**	**15.937**	**23.732**	**14.994**	**17.735**
Apparaatslasten	19.299	**22.170**	**22.622**	**22.540**	**22.547**	**22.557**
Inhuur	1.155	779	304	304	304	314
Overige apparaatslasten	511	618	663	662	661	661
Personeel	17.634	20.773	21.655	21.574	21.582	21.582
Intern resultaat	-14.210	**-15.971**	**-17.277**	**-17.206**	**-17.206**	**-17.206**
Intern resultaat	-14.210	-15.971	-17.277	-17.206	-17.206	-17.206
Programmalasten	11.705	**14.611**	**10.592**	**18.397**	**9.653**	**12.383**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.520	3.982	4.187	11.992	3.248	5.978
Kapitaallasten	334	311	0	0	0	0
Overige programmalasten	7.851	10.318	6.405	6.405	6.405	6.405
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	**320.425**	**349.875**	**366.061**	**361.088**	**372.321**	**372.493**
Saldo voor reserveringen	**320.425**	**349.875**	**366.061**	**361.088**	**372.321**	**372.493**
Reserves	**120**	**-14.285**	**2.000**	**10.000**	**1.240**	**1.240**
Onttrekking reserves	120	500	2.000	10.000	1.240	1.240
Toevoeging reserves	0	14.981	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	196	0	0	0	0
Saldo	**320.545**	**335.590**	**368.061**	**371.088**	**373.561**	**373.734**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	304.217	311.194	323.286	324.036	324.548	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	320.545					

Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023	334.270	331.863	334.643	337.301	340.225
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024	335.590	368.061	371.088	373.561	373.734

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Belastingen	**335.590**	**368.061**	**371.088**	**373.561**	**373.734**
Belastingen overig	-9.096	13.289	13.255	13.014	10.274
Logiesbelasting	15.602	16.768	17.094	17.094	17.094
OZB niet-woningen	261.171	266.237	268.420	270.591	272.761
OZB woningen	67.913	71.767	72.319	72.862	73.605
Belastingen overig	-9.096	13.289	13.255	13.014	10.274
Logiesbelasting	15.602	16.768	17.094	17.094	17.094
OZB niet-woningen	261.171	266.237	268.420	270.591	272.761
OZB woningen	67.913	71.767	72.319	72.862	73.605

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit verschillende belastingopbrengsten, zoals opbrengsten uit onroerendezaakbelasting, precariobelasting, reclamebelasting en logiesbelasting.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit kosten voor de aanslagoplegging en invordering van belastingen.

Reserves

Jaarlijks bepaalt het college of het een bedrag onttrekt aan de diverse bestemmingsreserves. Momenteel is de bestemmingsreserve toeslagenaffaire actief.

Meerjarig verloop

Ten opzichte van 2023 stijgen de totale baten meerjarig. Deze stijging komt hoofdzakelijk door de indexatie op de belastingopbrengsten vanaf 2024 en verder, door de verwachte areaaluitbreidingen van de onroerendezaakbelasting en de verwachte waardeontwikkelingen door investeringen. In 2023 zijn de totale lasten begroot op € 35,3 mln. De begroting wijkt af van de jaren verder. Dit heeft te maken met de hogere dotatie

dubieuze debiteuren door het verslechterde betaalgedrag en de vorming van een nieuwe bestemmingsreserve voor het nieuwe belastingsysteem. Verder is het meerjarig verloop van de lasten stabiel: van € 13,9 mln in 2024 tot € 16,5 mln in 2027.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Belastingen		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**334.270**	**331.863**	**334.643**	**337.301**	**340.225**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**1.320**	**36.198**	**36.444**	**36.261**	**33.509**
Kasschuif Nieuw Belastingsysteem	Kasschuiven	-10.464	3.793	3.561	3.110	0
Bijstelling raming lokale belastingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	11.466	2.120	2.300	2.300	2.300
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingsysteem	Reserves	0	0	0	0	0
Bijdrage centrale financiering GDI	Taakmutaties	280	297	312	297	297
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	38	29.988	30.271	30.554	30.912
Begroting na wijzigingen		**335.590**	**368.061**	**371.088**	**373.561**	**373.734**

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Nieuw Belastingsysteem

Belastingoplegging is een zorgvuldig proces. Alle gegevens die op een belastingaanslag staan moeten kloppen en naar de juiste ontvanger worden verstuurd. De gemeente maakt hiervoor gebruik van een belastingsysteem. Het einde van de levensduur van het huidige systeem komt in zicht. Daarom werkt de gemeente toe naar de introductie van een nieuw belastingsysteem. De verwachting is dat over een paar jaar gewerkt kan worden met dit nieuwe systeem. Dit implementatietraject kost de gemeente geld. Om deze kosten te kunnen dekken vormt het college een bestemmingsreserve van € 15 mln met einddatum 31 december 2027. Hiervoor wordt een kasschuif gedaan van -€ 10,5 mln in 2023 tot € 3,1 mln in 2026.

Bijstelling raming lokale belastingen

De lokale belastingen worden met € 11,5 mln in 2023 aflopend tot € 2,3 mln in 2027 bijgesteld. Voor de onroerendezaakbelasting niet-woningen verwacht de gemeente als gevolg van areaaluitbreiding in 2023 € 12 mln hogere baten. In de meerjarige begroting (2024-2027) wordt hiervoor een reeks van € 4 mln opgenomen. Voor logiesbelasting verwacht de gemeente hogere baten van € 2 mln in 2023. Dit is een gevolg van een stijging van de overnachtingsprijzen. De verwachting is dat deze baten incidenteel van aard zijn en daarom worden ze niet in de meerjarige begroting verwerkt. Tot slot worden door nieuwe inzichten de verwachte invorderingsrente, griffie-

en proceskosten en overige opbrengsten meerjarig bijgesteld met -€ 2,5 mln in 2023 tot -€ 1,7 mln in 2027.

Bestemmingsreserve Nieuw Belastingsysteem
Naast de kasschuif van € 10,5 mln voor een nieuw belastingsysteem wordt aanvullend € 4,5 mln toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Dit betreft een saldo neutrale bijstelling.

Bijdrage centrale financiering GDI
De financiering van de generieke digitale infrastructuur (GDI) wordt vanaf het begrotingsjaar 2023 centraal ondergebracht bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Een centrale financiering draagt bij aan de gewenste bredere deelname en een hoger gebruik van de GDI. In de Voorjaarsnota 2023/Eerste herziening 2023 is het benodigde budget tijdelijk gepresenteerd onder het programma Algemene middelen. Deze taakstelling van -€ 280.000 in 2023 tot -€ 297.000 in 2027 is overgeheveld naar het programma Belastingen.

Technische wijzigingen
Hieronder worden de grootste technische wijzigingen opgesomd:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Dit heeft tot een financieel effect geleid van € 28,1 mln in 2024 tot € 28,8 mln in 2027. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- In 2024 wordt er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening aan Rotterdammers een gemeentelijk klantcontactcentrum ingericht. Voor het inrichten van dit klantcontactcentrum wordt vanaf 2024 structureel budget overgeheveld van € 1,6 mln naar het programma Dienstverlening.
- Overheveling van € 74.000 in 2023 tot € 342.000 in 2027 van het programma Belastingen naar het programma Overhead ter dekking van perceptiekosten en dekking van het project Data gedreven werken.
- Overige posten van -€ 36.000 in 2023 tot € 152.000 in 2027 van het programma Belastingen naar het programma Dienstverlening.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Pagina 52

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het programma Belastingen levert een bijdrage aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma omvat de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen (onroerendezaakbelasting, roerendezaakbelasting en logiesbelasting), en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere het taxeren en waarderen, de heffing en inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Wet en uitvoeringsbesluit waardering onroerende zaken (Wet Woz)
- Wet belastingen op milieugrondslag
- Uitvoeringsbesluit kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken
- Invorderingswet 1990 (Iw 1990)
- Nadere regels kwijtschelding gemeentelijke en waterschapsbelastingen
- Verordeningen onroerende-zaakbelastingen 2022 (jaarlijks)
- Verordeningen logiesbelasting 2022 (jaarlijks)
- Verordeningen kwijtschelding gemeentelijke belastingen Rotterdam 2022 (jaarlijks)
- Verordeningen belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2022 (jaarlijks)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Er zijn geen Verbonden partijen die bijdragen aan het programma Belastingen.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 53

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Bestaande stad

Pagina 54

Bestaande stad

Het doel van het programma Bestaande stad is een aantrekkelijke stad en prettige leefomgeving realiseren voor alle Rotterdammers. Met veerkrachtige wijken en een toekomstbestendige gebouwde omgeving. Het programma waakt over het cultureel erfgoed en beheert en ontwikkelt waar nodig gemeentelijk vastgoed. Het programma stuurt op de integrale ontwikkeling van de Bestaande stad vanuit de rol van marktmeester, rentmeester en huismeester.

Voortgang 2023
Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027
Doel: Instandhouden erfgoed
Doel: Verstedelijken en verbinden
Doel: Vitale wijken
Doel: Doelmatige vastgoedportefeuille
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Voortgang 2023

Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Kernportefeuille, onderdeel Maatschappelijk Vastgoed

Duurzaamheid is van groot belang voor het toekomstbestendig houden van de vastgoedportefeuille. Het afwegingskader is opgesteld om de duurzaamheidsambities bij nieuwbouw en grote renovatieprojecten te kunnen bepalen. Op dit moment wordt een tool toegevoegd, waarmee we ook de kosten van de te maken keuze kunnen bepalen. Met de vervanging van de bestaande voorraad vanuit de Integrale Huisvestingsplannen, wordt een deel van de duurzaamheidambitie van de gemeente ingevuld door de projecten Bijna Energie Neutraal (BENG) te realiseren. Voor volledige verduurzaming naar Energie Neutrale Gebouwen (ENG), kijken we bij iedere projectstart in hoeverre hiervoor aanvullende investeringen nodig en beschikbaar zijn. Wanneer dit past binnen het beschikbare budget, wordt ENG gerealiseerd.

Daarnaast worden de duurzaamheidsambities voor de bestaande gebouwenvoorraad via het onderhoud gerealiseerd via de Duurzame Meerjarenonderhoudsplannen (Duurzame MJOP's). Bij het opstellen van de MJOP’ s brengen we de kansen voor verduurzaming in beeld. De pilot met 6 objecten is afgerond en geëvalueerd. We rollen deze aanpak in een aangepaste vorm verder uit. Dit jaar worden 40 objecten van een DMJOP voorzien. We werken met de CO2-prestatieladder, waarmee de CO2-uitstoot van de gemeente, inclusief haar eigen huisvesting, zichtbaar wordt. De certificering voor de CO2 prestatieladder is rond.

Niet-Kernportefeuille

Er staan in totaal nog 133 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden er naar verwachting 51 in 2023, 79 in 2024 en de 3 resterende in 2025 verkocht. Het is mogelijk dat er nog enkele panden van de verkooplijst afgehaald worden. Dit doordat er vanuit het college besloten wordt dat deze panden toch nodig zijn voor de gemeentelijke taken en daarom niet verkocht kunnen worden.

Stijgende huurprijzen maatschappelijke portefeuille

Na de hoge prijsstijgingen in 2022 en begin 2023 is de verwachting voor 2024 dat de huurprijzen minder hard zullen stijgen. Hoewel de inflatie nog relatief hoog is, zal deze lager zijn dan de afgelopen periode. Het blijft nog wel noodzakelijk dat de portefeuillehouders kijken of het nieuwe accres zorgt dat de subsidiebudgetten voldoende meegroeien met de prijsinflatie.

Kadernota Vastgoed

Er is een vernieuwde Kadernota Vastgoed opgesteld met actualisaties en aanpassingen, onder meer als gevolg van het zogenaamde ‘Didam-arrest’. De Kadernota geeft de hoofdkoers en spelregels aan voor de gemeentelijke vastgoedportefeuille en geldt voor meerdere jaren. De vernieuwde Kadernota is in september 2023 in de gemeenteraad besproken.

Voor de maatschappelijke portefeuille is bestuurlijk besloten om een kostendekkende verhuur te hanteren. De afdeling Vastgoed is een beoogde nuldienst, maar tot en met 2024 vindt er bijpassing plaats op de nuldienstbegroting van Vastgoed vanuit de algemene middelen. Na 2024 fungeert Vastgoed daadwerkelijk als een nuldienst en dient het gedeelte dat voorheen gedekt werd door deze bijpassing uit de algemene middelen, voortaan gedekt te worden via de kostendekkende huur, te betalen door de portefeuillehouders.

Eigenheid en erfgoed

De Erfgoedagenda Rotterdam is in mei 2023 door het college vastgesteld en voorzien van een geactualiseerd uitvoeringsprogramma tot en met 2027.

Vanaf 2023 zetten we extra in op aandacht en waardering voor de particuliere monumenteneigenaren. En op de voorlichting en communicatie rond nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten. Hiervoor zijn in 2023 extra middelen beschikbaar.

In 2023 wordt de aanpassing en uitbreiding van het Rotterdams Restauratiefonds (RRF) voorbereid met een beoogde inwerkingtreding in het voorjaar van 2024. De wens hierbij is om leningen voor restauraties van gemeentelijk beschermde monumenten te kunnen verstrekken. Maar ook om bescheiden éénmalige tegemoetkomingen aan te kunnen bieden voor de instandhouding van het erfgoed in de stad. In dit kader onderzoeken we of het RRF ook inzetbaar kan zijn voor het verduurzamen van erfgoed.

In 2023, maar ook in de daaropvolgende jaren, werken we een aantal actuele cultuurhistorische onderzoeksprogramma’s uit. Tot en met 2027 zijn dit: het religieus erfgoed, de onderwijsgebouwen en de architectuur tussen 1965 en 1990. De inventarisatie van deze laatste categorie, Post 65, is publiekelijk te volgen en staat open voor reactie Post65010.

Financiële bijstellingen Bestaande stad (x 1.000)	- € 5.379
Gederfde verkoopopbrengsten vastgoed	- € 1.900
Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten	- € 1.267
Voorziening dubieuze debiteuren	€ 1.162
WABO-leges	- € 2.201
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 1.173

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Vitale wijken

Het vitaliteitsonderzoek wordt gedurende 2023 geactualiseerd. De uitkomsten worden daarna samengevat in een nieuwe notitie, ambtelijk vastgesteld en aangeboden aan het bestuur. Dit onderzoek bouwt verder op het onderzoek uit 2019.

Uit dit onderzoek komen de gebieden naar voren waar eigenaren de meeste moeite gaan krijgen om de woning op een ‘toekomstbestendig niveau’ te brengen. Dat wil zeggen dat de woning geen onderhoudsachterstanden heeft, goed geïsoleerd is, van het gas af is (aardgasvrij) en waar het wooncomfort zodanig goed is dat een bewoner nog jarenlang met plezier kan wonen. Al deze elementen kosten veel geld: de stapeling van opgaven, gaan de mogelijkheden van eigenaar-bewoners in bepaalde gebieden in de stad te boven. Deze gebieden komen grotendeels overeen met de gebieden, die in de Omgevingsvisie Focuswijken voor Stedelijke Vernieuwing zijn genoemd.

Met behulp van de leidraad Stedelijke Vernieuwing worden locaties ‘geprioriteerd’. De noodzaak om woningen in de Stedelijke Vernieuwing gebieden is hoog, maar de kosten om de woningen op een toekomstbestendig niveau te brengen enorm. Door een prioritering bepalen we waar we eerst projecten starten en op welk niveau, waar een basisaanpak dan wel grondige aanpak gewenst is.

Met de basisaanpak worden eigenaren - veelal in Vereniging van Eigenaren vve-verband (vereniging van eigenaren) - gestimuleerd om achterstallig onderhoud weg te werken. De vve wordt hierbij ge(re)activeerd.

Door middel van het onderhoudsprogramma Steigers op Zuid zijn vanaf 2015 6.593 woningen aangewezen en inmiddels 3.085 woningen opgeknapt. Deze collegeperiode worden door middel van de Aanpak Basiskwaliteit de volgende 3.000 woningen in aanpak genomen. De voorbereiding van dit nieuwe uitvoeringsprogramma – dat op 27 juni 2023 is vastgesteld door het college – is gestart. De grondige aanpak richt zich op meer verschillende en grotere woningen in een gebied (woningdifferentiatie) en stimuleert eigenaren om substantiële stappen te zetten in verduurzaming. In deze collegeperiode worden 1.000 tot 2.000 woningen via de grondige aanpak verbeterd: door verduurzaming, verbeteren bouwkundige staat en waar differentiatie gewenst is door het vergroten van de woningen.

De tweede tranche van Het Volkshuisvestingsfonds is door het Rijk opengesteld. Hiermee vindt cofinanciering van de grondige aanpak plaats. Medio oktober 2023 moet de aanvraag zijn ingediend. Afhankelijk van toekenning van deze middelen worden maximaal 500 woningen opgeknapt.

Ook het funderingsprogramma wordt geactualiseerd. Het aandeel eigenaren dat daadwerkelijk funderingsonderzoek laat doen naar aanleiding van een gebiedsaanpak funderingsonderzoek is nog te laag. De uitvoering van noodzakelijk funderingsherstel blijft daardoor achter. Ook komen bij het funderingsloket steeds meer vragen binnen over problematiek bij niet onderheide panden. Het huidige funderingsprogramma is niet op dit type funderingen gericht. De informatievoorziening (website en kaartmateriaal) van het funderingsloket wordt hierop uitgebreid.

Op 1 juli 2023 heeft de gemeente, tegelijkertijd met de inwerkingtreding van de Wet goed verhuurderschap, het verplichte meldpunt geopend. Huurders kunnen hier misstanden in hun huursituatie melden. Op 1 juli is ook een vergunningplicht ingevoerd in de wijk Carnisse: de verhuurvergunning woonruimte. Verhuurders in deze wijk moeten uiterlijk op 31 december 2023 de vergunning in bezit hebben om te kunnen blijven verhuren. De vergunning wordt verleend als de verhuurder aantoont dat de gevraagde huurprijs overeenkomt met het woningwaarderingsstelsel. Vanaf 1 januari 2024 gaat de gemeente de vergunning handhaven.

Met toetsing, toezicht en handhaving draagt de gemeente, aan de hand van regulering en in het uiterste geval repressief optreden, bij aan een veilige en gezonde leefomgeving. Bewoners en ondernemers kunnen bij de gemeente terecht voor advies, ondersteuning en meldingen. De meldingen en eigen waarnemingen vormen de basis om te bepalen waar controles worden ingezet. Een belangrijke afweging hierbij is het risico voor gebruikers en de omgeving bij calamiteiten. In 2023 voeren we ongeveer 2000 integrale controles uit binnen 25 branches.

Verstedelijken en verbinden

In 2023 bereiden we ons voor op de invoering van de Omgevingswet (Ow) en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) per 1 januari 2024.

In verband met deze stelselwijziging zijn beleid en verordeningen aangepast. We zorgen ervoor dat de dienstverlening optimaal blijft tijdens de overgangsfase.

Sinds de zomer van 2022 heeft de bouw last van economische tegenwind. Het aantal aanvragen in de eerste twee kwartalen is lager dan verwacht. De bouwproductie staat onder druk door onder andere de stijgende hypotheekrente, hogere kosten voor materialen en dalende huizenprijzen. Desondanks blijft de woningbouwopgave onveranderd groot.

Bestemmingsplannen vormen in 2023 het actuele planologische-juridische kader. In verband met de invoering van de Omgevingswet moeten de huidige gebieds- en projectbestemmingsplannen worden omgezet naar hét Omgevingsplan voor heel Rotterdam. Op het moment van de inwerkingtreding van de Omgevingswet vormen de geldende bestemmingsplannen. Tijdens de transitiefase geldt het tijdelijke omgevingsplan.

Zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

De gemeentelijke missie is om richting 2050 vanuit een professionele en gezonde werkomgeving een volledig duurzame en betaalbare vastgoedportefeuille te beheren en te ontwikkelen. Deze portefeuille moet aansluiten bij de behoeften van gebruikers en de inwoners van Rotterdam.

Jaarlijks ontvangt de gemeenteraad de ‘Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam’. Hierin staat een update van de ontwikkelingen op de terreinen van grond en vastgoed , zoals de gevolgen van de Oekraïne-oorlog, de inflatie- en prijsontwikkelingen en capaciteitsproblemen in de bouwwereld, die gevolgen hebben voor de gemeentelijke portefeuille. De gemeente is verantwoordelijk voor de instandhouding van 1.100 gebouwen in de maatschappelijke portefeuille. Een groot deel daarvan is gebouwd tussen de wederopbouwperiode en de oliecrisis van 1973. Daarom voldoen de gebouwen veelal niet geheel meer aan de eisen voor het huidige gebruik en verduurzaming. Deze gebouwen zijn aan vernieuwing toe. De beleidsafdelingen hebben hiervoor integrale huisvestingsplannen (IHP's) opgesteld.

Besloten is om tot 2030 ongeveer 25% van deze gebouwen te vernieuwen. Bij de vervangingsopgave worden multifunctionaliteit en de bredere waarde in de wijk belangrijke onderdelen van de ruimtelijke afweging. Ontwerpend ontwikkelen wordt vaker als instrument ingezet. Daarnaast komen er duurzaamheidsmaatregelen voor gebouwen die de gemeente nog niet vervangt. Dit gebeurt zowel via Duurzame Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) als op projectbasis.

De panden die geen beleidsmatig gemeentelijk doel meer dienen, worden verkocht. We hanteren hierbij de uitgangspunten, zoals geformuleerd in de Kadernota Vastgoed. De planning is dat in 2025 de laatste objecten van de verkooplijst zijn verkocht.

Vitale wijken

Wijken waar onderhoud op orde is en de woningkwaliteit op pijl, dragen bij aan een vitale stad.

Onze inzet is vooral gericht op de particuliere voorraad in de meest kwetsbare wijken in de stad. De problematiek van achterstallig onderhoud is hier het meest zichtbaar en eigenaren zijn veelal niet in staat om de situatie zelfstandig te verbeteren.

Het vitaliteitsonderzoek laat zien waar deze opgave het grootst is. Voor een actueel beeld wordt het vitaliteitsonderzoek continu verbeterd met informatie uit de praktijk en nieuwe inzichten. Duidelijk is dat de opgave in de bestaande woningvoorraad fors is en de kosten om de situatie te verbeteren enorm. Het is noodzakelijk om met meerdere partijen afspraken te maken om te komen tot toekomstbestendige woningen.

Samen met de kennis van experts helpt het vitaliteitsonderzoek om te bepalen waar welk type inzet noodzakelijk is. Aandacht voor de basiskwaliteit van woningen vormt de basis. Daarmee ondersteunen we in projecten 3.000 eigenaren om onderhoudsachterstanden weg te werken. Naast deze continue inzet voeren we vanaf 2024

projecten uit waarbij woningen ingrijpend worden verbeterd. Dit gaat in samenwerking met Nationaal Programma Rotterdam-Zuid (NPRZ). Waar mogelijk spreken we subsidieregelingen aan, zoals het Volkshuisvestigingsfonds.

Naast de fysieke verbetering van woningen zijn er ontwikkelingen bij de (particuliere) verhuur van deze objecten. Een nieuw wetsvoorstel, Wet betaalbare huur, moet bescherming bieden aan huurders met een woning in het middenhuursegment. Daarnaast wordt het woningwaarderingsstelsel dwingend voor het hele gereguleerde segment. Dat geldt daardoor ook voor het middenhuursegment. Door de val van het kabinet in juli 2023 is het onzeker of en wanneer de wet in werking treedt. De gemeente voert een lobby bij de landelijke partijen voor het doorzetten van wetgeving rondom betaalbare huur.

Verstedelijken en verbinden

Per 1 januari 2024 hebben we te maken met de Omgevingswet, maar ook nog met de lopende aanvragen onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), het stelsel tot 1 januari 2024. De verwachting is dat grotere aanvragen een langere doorlooptijd hebben voor afronding onder deze oude regeling. Dat betekent dat de komende jaren ook procedures actief blijven, die onder het oude stelsel zijn gestart.

De bouwproductie staat in 2024 nog steeds onder druk. Hierdoor verwachten we dat het aantal aanvragen voor een omgevingsvergunning lager is dan in voorgaande jaren en verwachten we een afname in het werkaanbod. De woningbouwopgave blijft echter onveranderd groot.

Verleende omgevingsvergunningen moeten voldoen aan de eisen van ruimtelijke kwaliteit, die door de gemeenteraad zijn vastgesteld in de Welstandsnota Rotterdam 2012. De Commissie voor Welstand en Monumenten heeft de taak om aanvragen omgevingsvergunningen aan het welstandsbeleid te toetsen en het college van B&W hierover te adviseren. Dat is bepaald in de Bouwverordening Rotterdam 2010, waarin ook de mogelijkheid is opgenomen een welstandskamer in te richten. Voor de gebiedsontwikkeling Feyenoord City, is de advisering een taak van de welstandskamer Q-Team Feyenoord City. Dit geldt tot 31 december 2023, omdat op 1 januari 2024 de Omgevingswet inwerking treedt.

Onder de Omgevingswet zetten de zittende commissies deze taak voort onder de naam Commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed Rotterdam en Subcommissie Quality-team Feyenoord City.

Continuering van het welstandsbeleid onder de Omgevingswet wordt gewaarborgd doordat de huidige welstandsnota onderdeel wordt van het Omgevingsplan. De gehele welstandsnota wordt in verband met de invoering van de Omgevingswet herzien.

Eigenheid en erfgoed

Het college vindt behoud van cultureel erfgoed belangrijk voor verrijking, inspiratie en verbinding van de samenleving. Naast de uitvoering van de wettelijke erfgoedtaken, is het uitvoeringsprogramma van de in mei 2023 vastgestelde Erfgoedagenda Rotterdam de komende jaren de basis voor de activiteiten rondom het gebouwde en aangelegde erfgoed in Rotterdam. Hierbij is nadrukkelijk ook aandacht voor de particuliere monumenteneigenaren. En voor communicatie en voorlichting rond nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderhoud, restauratie en verduurzaming van stedelijk erfgoed.

Doel: Instandhouden erfgoed

Doel: Eigenheid en Erfgoed

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Onze Erfgoedagenda heeft als doel het gebouwde en aangelegde erfgoed in stand te houden, te koesteren, te laten inspireren en van betekenis te laten zijn bij de ontwikkeling van de stad. De Erfgoedagenda Rotterdam is opgebouwd vanuit drie programmalijnen:

- **Bescherming en instandhouding**
  Deze programmalijn is gericht op de invulling van wettelijke taken vanuit de landelijke en gemeentelijke regelgeving.

- **Kennisontwikkeling en onderzoek**
  Kennis van de stadsgeschiedenis en inzicht in de ruimtelijke, architectonische en (bouw)historische achtergronden van de bebouwing vormt een basis bij het ontwikkelen in de stad.

- **Kennisoverdracht en dialoog**
  Bijzondere gebouwen en gebieden zijn altijd verbonden met verhalen. Verhalen over het ontstaan, het gebruik en de manier van leven en werken in een bepaalde periode. Verhalen helpen bij het creëren van bewustwording en draagvlak voor het erfgoed in de stad en bij het gesprek over de betekenis en waarde van gebouwen en plekken. Daarbij gaat het ook om de verhalen die van waarde zijn bij discussies over herontwikkeling of sloop.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Bescherming en instandhouding**

  We zetten hierbij in op behoud van het gebouwde erfgoed door dit te beschermen met een bijzondere (juridische) status. Rotterdam heeft op dit moment zo'n 1200 beschermde monumenten.

  We treden op als vergunningverlener en houden toezicht bij restauratie, renovatie herbestemming en vernieuwing van cultuurhistorisch erfgoed. Vanaf 2023 is er extra aandacht en waardering voor de particuliere monumenteneigenaren. En voor de voorlichting en communicatie rond nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten.

- **Kennisontwikkeling en onderzoek**

  We bevorderen en bewerkstelligen specifiek onderzoek door middel van Cultuurhistorische Verkenningen, Bouwhistorisch Onderzoek en Waardestellingen. Wij brengen de conclusies uit deze onderzoeken actief in

bij alle planprocessen, transformaties en de ontwikkelingen in de stad, waarbij beschermd erfgoed betrokken is.

Wij doen in het kader van aanwijzingsprogramma's voor gemeentelijke monumenten ook gericht onderzoek naar voor Rotterdam kenmerkende gebouwtypen, perioden en stromingen. In deze collegeperiode vindt er naast specifiek gebiedsgericht onderzoek onder meer onderzoek plaats naar religieus erfgoed, scholen en naar de architectuur na 1965.

- **Kennisoverdracht en dialoog**

  We bevorderen actief de ontsluiting en verspreiding van cultuurhistorische kennis en de daarmee verbonden verhalen. We doen dit onder meer door het ontwikkelen en onderhouden van het erfgoednetwerk en de bevordering van de onderlinge samenwerking tussen cultuurhistorische partners in de stad. In 2023 wordt bijvoorbeeld een uitgebreid cultuurhistorisch onderzoek naar Pernis via de wijkraad gedeeld met bewoners en betrokkenen. Ook verschijnen er jaarlijks een aantal kleine publicaties die actuele cultuurhistorische gebeurtenissen in de stad markeren. Zo zullen er in 2023 uitgaven verschijnen over Pernis en over de Rotterdamse architectuur na 1965

Doel: Verstedelijken en verbinden

Pagina 58

Doel: Verstedelijken en verbinden

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Rotterdam werkt met vereende krachten aan de bouwopgave van de stad. Een belangrijk onderdeel daarvan is een efficiënt proces van vergunningverlening. Dat betreft niet alleen de bouwgerelateerde vergunningverlening. Maar ook de vergunningverlening met een raakvlak met het fysieke domein, zoals vergunningen voor standplaatsen, Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV), woningvorming en -splitsing. Ook dragen we zorg voor actuele kaders en voldoende participatie.

Daarmee faciliteren we de bouwopgave, de ruimtelijke ordening en bewaken we de ruimtelijke kwaliteit. Zo dragen we bij aan:

- goede groei van de stad
- een toekomstbestendige stad
- leefbare wijken

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Faciliteren bouwopgave**
  Het college blijft zich deze collegeperiode inspannen voor een hoge bouwproductie. Participatie bij de

totstandkoming van plannen wordt gestimuleerd. Met als doel een zo groot mogelijk draagvlak en het verminderen van het aantal bezwaar- en beroepsprocedures. Met de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) (beide per 1 januari 2024) ontstaan belangrijke wijzigingen in de vergunningverlening. De Wkb is gericht op privatisering van toezicht op de bouwproductie. De gemeente blijft echter bestuurlijk verantwoordelijk voor het beoordelen, toezicht en ingrijpen wanneer dat nodig is.

- **Bewaken ruimtelijke kwaliteit**
    - Integratie huidige welstandbeleid in het kader van de invoering Omgevingswet per 1 januari 2024
    - Actualisatie Welstandsnota in verband met invoering Omgevingswet
    - Verduurzaming van erfgoed: verruiming mogelijkheden tot het plaatsen van zonnepanelen op erfgoed
- **Faciliteren ruimtelijke ordening**

  De bestemmingsplannen vormen het planologische-juridische kader van de stad. Op grond van wettelijke voorschriften dienen deze bestemmingsplannen actueel te zijn. Daarnaast passen we deze bestemmingsplannen aan naar aanleiding van concrete initiatieven en politieke wensen.

  Een van de onderdelen van de transitie is het omzetten van de huidige gebieds- en projectbestemmingsplannen naar hét Omgevingsplan voor heel Rotterdam. Op het moment van de inwerkingtreding van de Omgevingswet vormen de geldende bestemmingsplannen, tijdens de transitiefase, het tijdelijke omgevingsplan. Het omgevingsplan is breder. De ruimtelijk relevante zaken worden vastgelegd, maar ook de regels voor de fysieke leefomgeving. Het deel van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor het kappen van bomen bijvoorbeeld wordt straks opgenomen in het omgevingsplan.

  Het grondgebied van Rotterdam is nu opgedeeld in ongeveer 150 bestemmingsplannen. Deze worden opgedeeld in 39 gebieden, die omgezet moeten worden naar één omgevingsplan. Hiervoor is een planning gemaakt, die niet in beton gegoten is. Voor deze omzetting (transitiefase) hebben we tot eind 2030 de tijd. In de transitiefase werken we zoveel mogelijk beleidsneutraal.

Indicator	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Omzetten gemiddeld aantal gebieden per jaar naar omgevingsplannen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	6	6	6	6

Doel: Vitale wijken

Pagina 59

Doel: Vitale wijken

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Gezond wonen en een klimaatneutraal gebouwde omgeving zijn uitgangspunten voor een toekomstbestendige stad. De gemeente levert, als toezichthouder op de basiskwaliteit van de bestaande woningvoorraad, in toenemende mate een bijdrage aan de toekomstbestendige stad. Dat begint bij een goede fundering.

Door de druk op de woningmarkt en de stijgende energielasten staat de betaalbaarheid van wonen onder druk. In de rol als marktmeester op de particuliere verhuurmarkt stuurt de gemeente op goed verhuurderschap.

Om een brede groep Rotterdammers een aantrekkelijke wooncarrière te kunnen bieden, is in sommige wijken een grotere differentiatie in de woningvoorraad noodzakelijk.

Om een basisniveau van fysieke veiligheid en leefbaarheid te behalen of vast te houden is toezicht op het naleven van omgevingsrecht noodzakelijk. Een hoog niveau van naleefgedrag draagt bij aan het doel om te komen tot een aantrekkelijke woonstad. De wettelijke bevoegdheden van de gemeente en expertise op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving worden ingezet om het naleefgedrag vast te houden, te verhogen en desnoods af te dwingen. Waar mogelijk werken we hiervoor samen met veiligheidspartners.

Concreet willen we het volgende bereiken:

- een woningvoorraad waarvan de basiskwaliteit op orde is
- een toekomstbestendige woningvoorraad doordat investeringen in onderhoud en verbeteringen worden gecombineerd met slim, stapsgewijs verduurzamen
- wijken met een gedifferentieerde woningvoorraad die aantrekkelijk is voor diverse doelgroepen
- wijken die goed worden verhuurd en gehuurd met redelijke huurprijzen
- een goed gefundeerde woningvoorraad
- inzicht in de stapeling van opgaven en de eigendomssituatie in de bestaande particuliere woningvoorraad
- naleving van wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsrecht, zodat de veiligheid en leefbaarheid zijn geborgd

Wat gaan we daarvoor doen?

Basiskwaliteit op orde

- Door middel van de Aanpak Basiskwaliteit worden eigenaren en VvE’s in de meest kwetsbare wijken in de stad gestimuleerd, (financieel) ondersteund en begeleid in het wegwerken van onderhoudsachterstanden. Daarbij worden de eerste verbeter- en verduurzamingsstappen van de woning gezet.

- Eigenaren worden ondersteund in het opstellen van een onderhoudsplan. Daarbij streven we naar een duurzaam meerjarenonderhoudsplan.
- Per collegeperiode worden 3.000 woningen aangepakt.
- Ieder jaar wordt een deel van het totaalaantal woningen projectmatig opgenomen in de Aanpak Basiskwaliteit. Zodat uiteindelijk alle 3.000 woningen worden aangepakt. Gemiddeld zijn dit 750 woningen per jaar.

Toekomstbestendige woningvoorraad

- Door middel van het programma Bestaande Voorraad worden eigenaren – ook in VVE-verband – door middel van financiële ondersteuning en advies bijgestaan om de woning op een toekomstbestendig niveau te brengen. Dat wil zeggen: beter geïsoleerd, aardgasvrij, bouwkundig en constructief op orde, gezond en veilig.
- Het programma wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma Particuliere Woningvoorraad. Zodat in de periode 2023-2027 1.000 tot 2.000 eenheden in het spoor grondige aanpak worden vergroot en/of verbeterd.

Gedifferentieerde woningvoorraad

- Om een breder woningaanbod te creëren en een kwaliteitsslag te maken in de particuliere woningvoorraad in de focuswijken van Rotterdam-Zuid, ondersteunen we eigenaren (financieel) en begeleiden we hen in het samenvoegen en vergroten van de woning.
- De inzet om te komen tot een gedifferentieerd woningaanbod wordt geleverd in zeven focuswijken in Rotterdam-Zuid en de Landbouwbuurt in Vreewijk.
- Woningeigenaren kunnen 35.000 euro subsidie krijgen voor het samenvoegen van woningen en 20.000 euro subsidie voor het vergroten van hun woning.

Betaalbaar en fijn wonen

- Huurders op de sociale particuliere markt betalen de maximaal redelijke huur volgens het woningwaarderingsstelsel en kunnen rekenen op goed verhuurderschap van hun huisbaas.

Aanpak funderingsproblematiek

- Het funderingsloket voert een actief meersporenbeleid uit dat bestaat uit het informeren, faciliteren, stimuleren en handhaven van particuliere woningeigenaren met woningbezit in funderingsrisicogebieden.

Kennisontwikkeling van de bestaande voorraad

- Om zicht te hebben en te houden op de opgave binnen de bestaande woningvoorraad kan met de verschillende programma’s, instrumenten en uitvoering van taken de noodzakelijke inzet geleverd worden in de meest kwetsbare wijken van de stad.

Naleving

Om het naleefgedrag te bevorderen hebben bewoners en ondernemers de mogelijkheid om contact op te nemen met de gemeente voor advies. En we gaan actief gebieden en wijken in voor controles samen met netwerkpartners.

- Dienstverlening is optimaal om bewoners bijvoorbeeld te adviseren over onderhoud en verduurzaming van hun woning
- Reguliere handhaving zetten we onder andere in bij handhaving op strijdigheden met het bestemmingsplan, achterstallig onderhoud, illegaal gebruik van objecten en strijdigheid met de huisvestingsverordening. Maar ook bij sociale problematiek, zoals bij vervuilde woningen
- Aanpak hennepkwekerijen en ondermijning
- Uitvoeringscontrole (toezicht op de bouw)
- Met programmatisch toezicht en handhaving in samenwerking met veiligheidspartners voeren we het Integraal Handhavingsplan uit.

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)	12.600	17.900	22.900	22.300	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	
Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)	864	778	750	n.n.b.*	1500	2250	3000	
Verstrekte subsidies woningvergroting	21	40	40	40	40	40	n.n.b.**	n.n.b.**

Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)

Het betreft het aantal woningen met houten paalfunderingen. De eigenaren daarvan zijn door het Funderingsloket benaderd in het kader van bewustwording van dit probleem. De eigenaren worden gestimuleerd om funderingsonderzoek uit te voeren. Hiervoor is subsidie beschikbaar. In 2023 wordt de funderingsaanpak bijgesteld. Op basis van de bijstelling kan de indicator verder ingevuld worden.

Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)

De ambitie is om deze collegeperiode stadsbreed 3.000 woningen aan te pakken. Het overgrote deel daarvan bevindt zich in NPRZ-gebied. Gemiddeld betreft het op jaarbasis 750 woningen.

** = Binnen het opvolgende programma Aanpak Basiskwaliteit – in juni 2023 vastgesteld door het college – wordt gewerkt aan gebiedsaanwijzingen. Deze aanwijzingen worden naar verwachting eind 2023 voorgelegd aan het college ter vaststelling. Hiermee kan de realisatie over 2023 weergegeven worden.*

Verstrekte subsidies woningvergroting

*** = Jaren 2026 en 2027 zijn nog niet te ramen omdat de regeling loopt tot september 2026.*

Doel: Doelmatige vastgoedportefeuille

Doel: Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

We streven naar een doelmatige inzet van de vastgoedportefeuille voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen, het afstoten van vastgoed dat geen gemeentelijk beleidsdoel meer dient, het bevorderen van urgente transities in de stad bevorderen en het goed onderhouden en verduurzamen van onze portefeuille.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Monitoren van de behoefte. Voor het maatschappelijk vastgoed monitort de gemeente de behoefte aan voorzieningen. We bekijken of in de stad in die behoefte wordt voorzien. Wij voeren hier als gemeente de regie op, zodat het voorzieningenniveau op peil is. Prioriteit ligt bij onderwijs, cultuur, sport en recreatie, zorg, welzijn, parkeren en concernhuisvesting. Bij deze inzet spelen aspecten als betaalbaarheid en duurzaamheid een belangrijke rol. Vanuit het beleid van de programma’s wordt bepaald wat er moet gebeuren en wordt gezorgd voor de benodigde financiële middelen. Via de Integrale Huisvesting Plannen (IHP's) dragen we zorg voor vervanging van maatschappelijke panden aan het einde van hun levensduur.

- Onderhoud en verduurzaming. Het goed uitvoeren van het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed en het verduurzamen van de vastgoedportefeuille. We streven ernaar om in 2027 de totale portefeuille van een geactualiseerde Duurzame MJOP te hebben voorzien. Op basis van de resultaten van de uitgevoerde pilot hebben we de verdere invulling vormgegeven. Met de uitvoering van de Duurzame MJOP kijken we hoe dit duurzaam kunnen realiseren.
  We sturen op verduurzaming van gemeentelijke bezittingen om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen en met vergroening en waterberging aan de leefbaarheid in vitale wijken. Met deze aanpak borgen we de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke objecten. Onder verduurzaming valt in dit verband niet alleen energiezuinig of neutraal, maar ook circulair qua materiaalgebruik en aangepast aan klimaatveranderingen. Daar waar nog mogelijk gebruiken we daken van onze panden voor het plaatsen van zonnepanelen. Dit doen we zelf, stellen ze ter beschikking aan energiecoöperaties of werken mee aan plannen van onze huurders. Eind september 2023 lagen er in totaal 15.932 panelen op objecten in eigendom van de gemeente Rotterdam. Daarnaast bekijken we de mogelijkheden voor groene daken en wateropvang.

- Bijdragen aan de CO2-ambities. De bijdrage van de concernhuisvestigingsplannen aan de CO2-ambities van de gemeente, wordt met behulp van de CO2-prestatieladder bijgehouden. Omdat de gemeente van veel huurders geen inzicht heeft in het daadwerkelijke energieverbruik, houden we voor de energieprestaties van de gebouwen de energielabels bij. Bij op te leveren nieuwbouw en grote renovaties

wordt de BREEAM- (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) of GPR-score geregistreerd. De CO2-prestatieladdder staat al online op Energie - Duurzaam 010.

- Verkoop van objecten. Als een object niet meer bijdraagt aan de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsdoelstellingen, verkoopt de gemeente in beginsel dit object volgens de Kadernota Vastgoed. Tot aan het verkoopmoment zoeken we naar mogelijkheden om de objecten zo goed mogelijk te verhuren. Is dit niet mogelijk? Dan plaatsen we leegstandsbeheer in de panden. De af te stoten portefeuille bestaat uit objecten, die de gemeente voor haar kerntaken niet meer nodig heeft.
  Er staan in totaal nog 133 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden er naar verwachting 51 in 2023, 79 in 2024 en de 3 resterende in 2025 verkocht.
  Het is uiteraard mogelijk dat er in de loop van de tijd nieuwe af te stoten objecten aan de verkooplijst worden toegevoegd. Het afstoten van vastgoed is als indicator opgenomen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Aantal te verkopen objecten	107	51	11	79	3	
Resultaat verkoop objecten (opbrengst minus boekwaarde)	€ 24,3 mln	€ 22,5 mln	€ 5,8 mln	€ 25,4 mln	€ 21,5 mln	

Toelichting indicatoren

Projecten

Om een toekomstbestendige vastgoedportefeuille te hebben is het nodig projecten uit te voeren. In de voortgangsrapportage van de Integrale Huisvestingsplannen informeren we de raad door middel van een voortgangsrapportage over de voortgang van de projecten. De laatste versie dateert van oktober 2022.

Doelstelling voor de periode 2022-2026 is om 59 projecten, die nu in de ontwerp- en uitvoeringsfase zitten, op te leveren. Met uitzondering van de grote ontwikkelingen die in het begin van de ontwerpfase zitten, zoals Boijmans Van Beuningen en de Centrale Bibliotheek Rotterdam.

In 2022 zijn voor de onderwijsportefeuille 8 gebouwen opgeleverd ter waarde van 62 mln. euro. De verwachting is dat in 2023 7 schoolgebouwen worden opgeleverd ter waarde van € 40 mln. Voor de start van het schooljaar 2023 /2024 zijn er in 2023 3 scholen opgeleverd. De Vrije school Vedehof, De Plevier en de Shri Saraswatie. Om inzicht in de op te starten en opgeleverde projecten voor alle portefeuilles te krijgen, ontwikkelen we een monitor.

Verkoopopgave

Er staan in totaal nog 133 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden er naar verwachting 51 in 2023, 79 in 2024 en de 3 resterende in 2025 verkocht. Per peildatum 1 juli 2023 waren er 11 objecten verkocht /geleverd.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 61

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Bestaande stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn, 11. Duurzame steden en gemeenschappen en 13. Klimaatactie.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 62

Projecten

Programma NPRZ-WonenProjecten Vastgoedontwikkeling

Programma NPRZ-Wonen

De inzet van alle professionele partners in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is gericht op het vergroten van de kansen voor de Zuiderlingen. Binnen het NPRZ wordt daartoe samen met bewoners invulling geven aan de drie hoofdpijlers: school, werk en wonen. Daarnaast zetten we ook aanvullend in op veiligheid en cultuur.

Hoofdambitie van de pijler wonen is ervoor te zorgen dat de inwoners van Zuid op korte termijn het verschil merken in de kwaliteit van wonen. Dat kan bijvoorbeeld doordat de eigen woning kwalitatief beter wordt. Of omdat er meer mogelijkheden zijn voor een wooncarrière. Of omdat de woonomgeving verbetert (meer groen, meer speelgelegenheid, veilige routes, betere bereikbaarheid). Het samenleven in de wijk verbetert ook (meer verbinding, misstanden voorkomen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid).

Pijler NPRZ-Wonen

In het eerste kwartaal van 2023 hebben alle partners in het NPRZ, waaronder de gemeente en de corporaties, het nieuwe Uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027 vastgesteld. Ter uitwerking van de ambities uit het Uitvoeringsplan is in het tweede kwartaal een aantal deeltrajecten opgestart gericht op diverse deelopgaven binnen de pijler Wonen.

Belangrijke stap in het tweede kwartaal vormt onder meer de start van het traject prestatieafspraken 2024-2025. Daarin wordt de inzet van corporaties in het NPRZ geconcretiseerd ten aanzien van de differentiatie en kwaliteitsverbetering van hun eigen voorraad en de wijze waarop ze zaken als toewijzings-, huurprijs- en verkoopbeleid inzetten ook zal in de prestatieafspraken worden opgenomen hoe de samenwerking van de gemeente en corporaties in de aanpak van de particuliere voorraad nader vorm krijgt. De prestatieafspraken zullen eind 2023 worden ondertekend.

Daarnaast is in het tweede kwartaal gestart met het opstellen van de twee deelprogramma's binnen de pijler Wonen, namelijk het programma Grondige Aanpak Particuliere Voorraad en het programma Buitenruimte (incl mobiliteit). Beide programma's zijn kaderstellend voor de besteding van de deelbudgetten voor de aanpak van respectievelijk de woningvoorraad en de buitenruimte (incl mobiliteit) binnen de in het coalitieakkoord Eén Stad reeds gereserveerde 80 mln. euro voor de pijler Wonen. Beide deelprogramma's zullen in de tweede helft van 2023 de besluitvorming in gaan.

Ook is in het tweede kwartaal door gemeente, de grote corporaties op Zuid en het programmabureau NPRZ een plan van aanpak opgesteld voor de herijking van de handelingsperspectieven. Het wijkgericht werken en bewonersbetrokkenheid vormen hierin belangrijke uitgangspunten. Het voornemen is om op basis van dit plan van aanpak eind 2023 te beginnen met de eerste tranche herijking van de handelingsperspectieven.

Tevens zijn in het tweede kwartaal de voorbereidingen van de aanvraag gestart in het kader van de tweede tranche Volkshuisvestingsfonds. De aanvraag zal in het derde kwartaal formeel worden ingediend bij het Rijk. Het Rijk zal naar verwachting eind 2023 op de aanvraag besluiten. Vanuit het Rijk is in het tweede kwartaal een positief besluit op de vijfde tranche Woningbouwimpuls aanvraag gekomen voor het project De Kaai in Feijenoord, bestaande uit een Rijksbijdrage van € 3,76 mln. De cofinanciering van de aanvragen in het kader van het Volkshuisvestingsfonds en de Woningbouwimpuls wordt, zoals eerder gecommuniceerd, gedekt uit de € 80 mln. die het college met het coalitieakkoord heeft vrijgemaakt voor de pijler Wonen.

Belangrijke mijlpalen in projecten waren de start van de sloop van het Dahliablok en het slaan van de eerste paal bij de Mijnkintbuurt. Dat geldt ook voor de start van de verkennende gesprekken met eigenaren en bewoners voor nieuwe projecten in o.a. Carnisse en Oud-Charlois. Doel is niet alleen informeren over het waarom van een aanpak maar ook gevoel krijgen bij de ideeën en wensen van bewoners over hun woning en woonomgeving. Daar komen vaak ook vragen over dagelijkse zaken over schoon, heel en veilig op tafel. Die proberen we ook direct aan te pakken.

Projecten Vastgoedontwikkeling

Vastgoedontwikkeling draagt bij aan panden met een maximale maatschappelijke en economische impact voor de stad. De maatschappelijke partners, van onderwijs- en cultuurinstellingen tot welzijnspartijen, dragen bij aan de aan het welzijn van de bevolking. Kwalitatief onderwijs, de verduurzaming van de stad en attractieve plekken met hedendaags vastgoed versterken de economie. In de bestuurlijk vastgestelde Integrale Huisvestingsplannen (IHP's) staat de planning voor te vervangen gebouwen. Het gaat om de programma’s Onderwijs (onderwijshuisvesting), Sport (sportvelden en gebouwen), Cultuur (musea, theaters, etc.), Welzijn & Zorg (Huizen in de Wijk, etc.), Concernhuisvesting (huisvesting van de gemeentelijke dienstverlening en ambtenaren, en ook de Wijkhubs) en Parkeren (Parkeergarages, fietsparkeren).

In de gezamenlijke IHP’s is een vernieuwing van ongeveer 25% van de circa 1.100 objecten voor de komende 10 jaar opgenomen. Dit zijn allemaal projecten in de maatschappelijke portefeuille (Kernportefeuille). Het IHP Onderwijs liep al langer waardoor de projecten zich in verschillende projectfasen bevinden. Aan de hand van de voortgangsrapportage van de IHP's, informeert het cluster MO tweemaal per jaar de raad over de stand van zaken van de projecten.

Door de inflatie van de bouwkosten worden de afzonderlijke projecten duurder. Op programmaniveau is een vertraging van de uitgaven te constateren ten opzichte van de voorspellingen in de IHP’s. Oorzaken zijn de beperkte capaciteit bij de gemeente en onze ontwikkelpartners. En door de gestegen bouwprijzen is hernieuwde ambtelijke en soms ook bestuurlijke besluitvorming noodzakelijk. Deze tendens was zichtbaar in 2023 en de verwachting is dat deze zich doorzet in 2024.

	Onderwijs inclusief Gym	Sport/recreatie	Cultuur	Welzijn	Zorg	CHV	Parkeren (inclusief fiets /P+R)	Totaal
Initiatieffase	31	15	6	4	5	8	2	76
Ontwerpfase	35	1	4	1	3	3	3	51
Uitvoeringsfase	15	4	0			1	2	22
Totaal	81	20	10	5	8	12	7	149

Financiën

Pagina 63

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestaande stad	**Realisatie 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Baten exclusief reserves	**167.071**	**155.842**	**159.202**	**136.816**	**114.793**	**119.536**
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.867	2.522	167	99	99	99
Financieringsbaten	215	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	164.024	153.320	159.036	136.717	114.694	119.437
Overige baten	-1.035	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**160.589**	**182.032**	**166.846**	**155.718**	**131.630**	**140.597**

Apparaatslasten	43.850	**50.149**	**44.803**	**42.658**	**42.456**	**42.456**
Inhuur	7.388	9.028	1.889	725	649	649
Overige apparaatslasten	887	850	928	920	920	920
Personeel	35.575	40.271	41.986	41.013	40.887	40.887
Intern resultaat	-107.238	**-119.921**	**-127.493**	**-134.205**	**-139.059**	**-141.275**
Intern resultaat	-107.238	-119.921	-127.493	-134.205	-139.059	-141.275
Programmalasten	223.977	**251.804**	**249.537**	**247.264**	**228.233**	**239.416**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	102.691	144.572	117.121	127.784	105.157	101.592
Kapitaallasten	90.497	84.748	109.757	97.581	102.659	116.007
Overige programmalasten	28.321	17.972	19.118	18.472	18.321	18.312
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.469	4.512	3.541	3.426	2.096	3.506
Saldo voor vpb en reserveringen	**6.482**	**-26.190**	**-7.644**	**-18.902**	**-16.836**	**-21.062**
Vennootschapsbelasting	**1.253**	**1.267**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo voor reserveringen	**5.229**	**-27.458**	**-7.644**	**-18.902**	**-16.836**	**-21.062**
Reserves	**-83.077**	**39.053**	**7.542**	**3.642**	**491**	**4.038**
Onttrekking reserves	18.619	42.002	11.242	7.342	4.191	4.238
Toevoeging reserves	101.700	3.700	3.700	3.700	3.700	200
Vrijval reserves	4	752	0	0	0	0
Saldo	**-77.847**	**11.596**	**-102**	**-15.260**	**-16.345**	**-17.024**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 85.266	18.019	14.936	- 3.414	- 3.206	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 77.847					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		16.975	9.601	- 6.179	- 6.964	- 6.571
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		11.596	- 102	- 15.260	- 16.345	- 17.024

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Bestaande stad	**11.596**	**-102**	**-15.260**	**-16.345**	**-17.024**
Beheer overige gebouwen en gronden	25.555	18.921	2.613	2.269	1.554
Cultureel erfgoed - Monumenten	-1.205	-1.275	-1.275	-1.275	-1.275
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	406	439	439	439	439
Wonen en bouwen	-13.160	-18.188	-17.037	-17.778	-17.741
Beheer overige gebouwen en gronden	25.555	18.921	2.613	2.269	1.554
Cultureel erfgoed - Monumenten	-1.205	-1.275	-1.275	-1.275	-1.275
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	406	439	439	439	439
Wonen en bouwen	-13.160	-18.188	-17.037	-17.778	-17.741

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit aangevraagde omgevingsvergunningen. Er komen baten binnen door het in rekening brengen van uitgaven voor ontmanteling hennepkwekerijen en uitvoering van gemeentewege van onderhoud aan panden. Ook zijn er inkomsten uit huur en verkoopopbrengsten van vastgoed, brandstofverkooppunten en reclamecontracten.

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten voor omgevingsvergunningen, bestemmingsplannen, inspectie, toezicht, woningverbeteringen en hennepkwekerij ontmantelingen. Daarnaast worden uitgaven verantwoord voor personele inzet, kosten voor de exploitatie van onroerend goed zoals onderhoud, beheerkosten en eigenaarslasten (zakelijke lasten en verzekeringen), verkoopkosten (taxaties, kosten verkoop gereedmaken) en afboekingen van de boekwaarde van het verkochte vastgoed. Ook vindt doorbelasting naar andere programma’s plaats, zoals Onderwijs, Stedelijke ontwikkeling, Cultuur, Sport en Recreatie.

Reserves

De mutaties op de reserves hebben voor de toevoegingen betrekking op het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves worden ingezet voor NPRZ, Rivièrahal Blijdorp, Wabo-leges (Wabo is Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) en de vanuit 2021 en 2022 doorgeschoven onderhoudswerkzaamheden vastgoed.

Meerjarig verloop

Vanaf 2025 nemen de baten en lasten af. Dit is te verklaren door het bijna volledig wegvallen van verkoopopbrengsten vastgoed en de hiermee samenhangende afschrijving van boekwaardes van vastgoedobjecten.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Bestaande stad		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**16.975**	**9.601**	**-6.179**	**-6.964**	**-6.571**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**-5.379**	**-9.704**	**-9.081**	**-9.382**	**-10.453**
Wet kwaliteitsborging	Kasschuiven	1.248	-1.248	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Gederfde verkoopopbrengsten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.900	0	0	0	0
Inkomende bijdragen en subsidies buitenruimteprojecten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.267	0	0	0	0
Voorziening dubieuze debiteuren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.162	0	0	0	0
WABO-leges	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-2.201	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Fonds vitale kerngebieden	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rivièrahal Blijdorp	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	-1.432	-2.393	-2.354	-2.354	-2.354
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Handhaving energielabel C kantoren	Taakmutaties	-9	-10	-10	10	10
Wet Goed verhuurderschap	Taakmutaties	-551	-134	-142	-139	-140
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-430	-5.918	-6.575	-6.898	-7.969
Begroting na wijzigingen		**11.596**	**-102**	**-15.260**	**-16.345**	**-17.024**

Toelichting financiële bijstellingen

Wet kwaliteitsborging

Rekening was gehouden met invoering van deze wetten per 1 juli 2022 en daarna per 1 januari 2023. Nadat de invoering van beide wetten meermaals is uitgesteld is de verwachting dat beide wetten per 1 januari 2024

ingevoerd worden.
Om het risico te vermijden dat uitvoering van de Wkb-taken in het gedrang komt per 1 januari 2024, en om de periode van verdere financiering vanuit het rijk te overbruggen, zijn de daarvoor bestemde middelen voor de benodigde inzet doorgeschoven naar 2024. Het gaat om een eenmalige kasschuif van 2023 naar 2024.

Actualisatie kapitaallasten
De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf investeringen is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Gederfde verkoopopbrengsten
Bij de actualisatie van de verkooplijst, dit is de lijst waarop de door de afdeling Vastgoed te verkopen objecten staan, bleek dat 16 objecten nodig waren voor mogelijke gebiedsontwikkelingen, maatschappelijke of culturele doeleinden en dus niet verkocht konden worden. De opbrengsten van deze objecten zijn opgenomen in de begroting van het programma Bestaande Stad, maar worden niet gerealiseerd. Daarom wordt voor 2023 een ramingsbijstelling van € 1,9 mln voorgesteld. Een deel (€ 2,3 mln) van de gederfde opbrengsten heeft betrekking op 2024.

Inkomende bijdragen en subsidies buitenruimteprojecten
De begroting is bijgesteld op basis van een actualisatie van de dekking voor projecten met inkomende bijdrages en subsidies. In de komende begrotingsjaren wordt respectievelijk € 5,0 mln in 2023, € 9,0 mln in 2024, € 2,2 mln in 2025 en € 5,8 mln in 2026 meer aan bijdragen en subsidies ingezet. Het gaat onder andere om de projecten Blankenburgtunnel, Swiego, Evides verleggen waterleiding, Overkluizing (gedeelte Prorail), Uitplaatsing Shunter (Feyenoord City) en Uitplaatsing tankstations Esso en Shell Kieboom (Feyenoord City).

Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten
In 2022 is een voorziening getroffen voor het risico dat de gemeente vennootschapsbelasting (VPB) moet betalen over de gerealiseerde opbrengsten uit reclame-concessies over de jaren 2016 tot en met 2022. Deze voorziening wordt jaarlijks bijgesteld. Op basis van de verwachte opbrengsten in dat jaar wordt berekend hoeveel VPB dit met zich meebrengt. Voor 2023 komt dit neer op € 1,3 mln. Dit bedrag wordt toegevoegd om de voorziening op het gewenste niveau te krijgen.

Voorziening Dubieuze debiteuren
Er heeft voor de hele organisatie een herijking plaatsgevonden van de percentages voor de berekening van de voorziening dubieuze debiteuren. Dit resulteert in een vrijval van € 1,2 mln binnen dit programma.

WABO-leges
In 2023 is een terugval in de bouwproductie ontstaan. De bouwproductie staat onder druk door onder andere de stijgende hypotheekrente, hogere kosten voor materialen en dalende huizenprijzen.
Het aantal aanvragen is lager dan vooraf verwacht en hierdoor zijn er ook lagere leges opbrengsten (€ 5,4 mln). Door besparingen op onder andere het inhuurbudget, lagere BTW-lasten en minder restituties van de leges betreft het per saldo een tekort van € 1,5 mln voor 2023 inclusief de lagere overhead van € 669.000.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget
De kosten en bijbehorende onttrekking aan de bestemmingsreserve voor Duurzaamheidstransitiebudget zijn opgevoerd in overeenstemming met de huidige projectbegroting (2023 € 136.000, 2024 € 161.000). Hierdoor is deze boeking saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Fonds vitale kerngebieden
De kosten en bijbehorende onttrekking aan de bestemmingsreserve voor Fonds vitale kerngebieden zijn geactualiseerd in overeenstemming met de huidige projectbegroting (2023 € 289.000, 2024 € 285.000, 2025 267.000). Hierdoor is deze boeking saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid
De prognose van de projecten Oud-Carnisse (€ 456.000) en Swiego (€ 320.000) binnen het programma NPRZ voor 2023 zijn bijgesteld. Tegenover deze hogere begrote lasten staat een hogere begrote onttrekking van € 776.000 aan de reserve. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Rivièrahal Blijdorp
Deze bestemmingsreserve is ingesteld voor de restauratie van de Rivièrahal in diergaarde Blijdorp. De geraamde kosten van € 17,8 mln worden voor 2023 onttrokken en het budget wordt overgedragen aan het Nationaal Restauratiefonds. Hierdoor is deze boeking saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor
Wijziging systematiek: De dekking van de kapitaallasten van alle investeringsprojecten uit de Rotterdamse Investeringsmotor wordt gecentraliseerd op het programma Algemene Middelen. Voorheen was dit verspreid over verschillende programma's.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds
De gemeentelijke begroting bevat een fors aantal bestemmingsreserves. Een groot deel hiervan is relatief klein (minder dan € 1,0 mln). In de voorjaarsnota is besloten deze te laten vrijvallen. Dat was nog niet gebeurd voor bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds Greendeal (€ 79.000 structureel). Dat is nu bij deze rechtgetrokken en deze bestemmingsreserve is daarmee vrijgevallen. Hierdoor is deze boeking saldo neutraal.

Handhaving energielabel C kantoren
In het Bouwbesluit is vastgelegd dat per 1 januari 2023 een kantoor energielabel C of beter moet hebben om nog als kantoor gebruikt te mogen worden. De gemeente is het bevoegde gezag en handhaaft de wetgeving. Via de algemene uitkering ontvangen gemeenten compensatie voor de handhavingslasten voor de periode 2021 tot en met 2029. De spreiding van het budget voor toezicht en handhaving over een lange periode, zoals oorspronkelijk gepland, is ongewenst. Daarom worden middelen naar voren gehaald, zodat het zwaartepunt van de financiering ligt in de jaren 2023 tot en met 2025. Het budget is € 9.000 in 2023 oplopend tot € 10.000 in 2025.
In de meicirculaire 2024 zullen de jaren 2026 tot en met 2029 worden verwerkt.

Wet goed Verhuurderschap
In het Coalitieakkoord is afgesproken dat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om malafide verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gerichter aan te pakken. Deze afspraken worden uitgevoerd in de vorm van het

wetsvoorstel Goed Verhuurderschap. Het wetsvoorstel introduceert een landelijke basisnorm voor goed verhuurderschap, in de vorm van algemene regels, waaraan verhuurders en verhuurbemiddelaars zich dienen te houden. Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. De financiering bestaat uit een incidentele bijdrage van € 426.000 voor de eenmalige kosten die de gemeente maakt voor de invoering van de landelijke regels en het instellen van het meldpunt. Daarnaast bestaat de financiering uit een structurele bijdrage vanaf 2023 van € 125.000 (meerjarig oplopend tot € 140.000) voor de structurele kosten voor de handhaving van de landelijke algemene regels en het meldpunt.

Technische wijzigingen
In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- In de begroting 2024 zijn de lasten en baten van de leges van de Omgevingswet opgenomen. De geraamde baten zijn € 24,6 mln. Voor wat betreft de legestarieven is er sprake is van een kostendekking van 98% voor 2024. Door teruggang in de bouw en de invoering van de Wkb worden minder bouwaanvragen verwacht. Meldingen onder de Wkb zijn niet leges plichtig (-€ 2,1 mln in 2024 en 2025 aflopend naar -€ 2,0 mln in 2026 en 2027).
- In de begroting 2024 zijn de lasten en baten van de overige vergunningen zoals splitsingen en woningonttrekkingen opgenomen. De geraamde baten zijn € 309.000. Voor wat betreft de legestarieven is er sprake van een kostendekking van 98% voor 2024.
- Door indexatie zijn de budgetten vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij grondslagen (€ 1,6 mln in 2024 oplopend naar € 2,1 mln in 2027).
- Sinds april 2023 is er een nieuw cao-akkoord 2023. De gevolgen hiervan voor 2023 zijn bij de voorjaarsnota verdeeld over de betrokken programma's. Voor het jaar 2024 heeft deze verdeling nu plaatsgevonden (-€ 2,2 mln in 2024 en vanaf 2025 structureel -€ 2,1 mln).
- De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2024 van 1,5% naar 2,0%. Daardoor zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij grondslagen (-€ 2,7 mln in 2024 oplopend naar -€ 5,2 mln in 2027).
- De Omgevingswet gaat in per 1 januari 2024. Met deze wijziging wordt de btw-correctie van € 1,3 mln structureel bijgesteld. Voor deze correctie is het inhuurbudget en overhead daarop aangepast.
- De opgave om de vrijval van € 752.000 voor de reserve Muziekkoepel en de concern brede taakstelling 2023 van € 560.000 op te lossen binnen de afdelingsbegroting wordt met deze wijziging bewerkstelligd. De financiering voor beide wordt gerealiseerd door een eenmalig surplus van het totale werkpakket binnen het programma Bestaande stad. (saldo neutraal).
- Een formatie-uitbreiding met 5 fte strategische adviseurs (€ 280.000 in 2023 en structureel € 325.000 vanaf 2024).
- Er is een Data & Analyse Competence Center (DACC) opgericht om het gebruik van data en data gedreven werken verder te ontwikkelen. Ook is besloten tot uitbreiding van de formatie om het proces rondom bestuurlijke documenten te verbeteren en te professionaliseren. De kosten hiervan worden verdeeld over de programma’s Bestaande Stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke ontwikkeling . Vanuit dit programma is -€ 355.000 in 2023 en structureel -€ 664.000 vanaf 2024 beschikbaar gesteld.
- De bezuiniging op de gemeentelijke organisatie uit het coalitieakkoord die vorig jaar bij de Begroting 2023 is ingeboekt is in dit P&C product verdeeld over de begrotingsprogramma’s Bestaande Stad, Economische

ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke ontwikkeling. (De bijdrage vanuit dit programma is -€ 182.000 in 2023 tot -€ 88.000 in 2027).

- Bij de voorjaarsnota 2023 is de claim van € 940.000 voor het tankstation aan de ’s Gravendijkwal toegekend en verwerkt op het programma Stedelijke Ontwikkeling, maar deze hoort bij het programma Bestaande Stad (-€ 940.000 in 2023).
- Er zijn diverse organisatie-opgaven verdeeld over de programma’s Bestaande stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke ontwikkeling. (De bijdrage vanuit dit programma is € 658.000 in 2023).
- Overige technische wijzigingen (€ 109.000 in 2023, € 196.000 in 2024 aflopend tot -€ 41.000 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 64

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het doel van het programma Bestaande Stad is veerkrachtige wijken realiseren met een toekomstbestendige woningvoorraad voor alle Rotterdammers. Voor deze ambitie zetten we de aanpak van de woningvoorraad in de wijken op Zuid, via het NPRZ, door.

Om de bestaande woningvoorraad in Rotterdam voldoende beschikbaar te houden voor eigen bewoning en de particuliere woningvoorraad die betaalbaar moet zijn betaalbaar te houden, treden we op als marktmeester. Door opkoopbescherming toe te passen en het programma 'Goed Huren en Verhuren' door te zetten.

Bestaande Stad waakt ook over het erfgoed en beheert en ontwikkelt als rentmeester gemeentelijk (maatschappelijk) vastgoed. De verduurzaming van beide is een belangrijke opgave, die komende periode extra investeringen vraagt. Het programma stuurt op de integrale ontwikkeling van de Bestaande Stad vanuit de rol van marktmeester, rentmeester en huismeester. Zo dragen we bij aan het versterken van Rotterdam als aantrekkelijke en prettige leefomgeving.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Omgevingsvisie Rotterdam 2040

Woonvisie 2030

Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht 2021-2025

Beleidskader verkoop huurwoningen

Meerjarenplan Bouw- en Woningtoezicht 2022-2026

Hoogbouwvisie 2020

NPRZ Uitvoeringsplannen (waaronder 2023-2027)

Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 -2022

Subsidie en/of lening woningverbetering aanvragen | Rotterdam.nl

Programma Funderingsaanpak

Actieplan goed huren en verhuren

Wet goed verhuurderschap | Rotterdam.nl

Rotterdam Architectuurstad

Vuistregels voor het bouwen (Binnenstad, Stadswijken, Uitbreidingswijken)

Welstand | Rotterdam.nl

Monumenten | Rotterdam.nl

Erfgoedagenda Rotterdam en uitvoeringsagenda 2023-2027

Kadernota Vastgoed

Grondprijsbeleid

Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed

De afzonderlijke Integrale huisvestingsplannen van de beleidsdiensten (zie punt 19)

Referentiewaarden

Duurzaamheidskompas

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende verbonden partijen zetten we in om het doel van het programma te realiseren:

- VRR
- DCMR
- Havenbedrijf Rotterdam
- RET NV
- Sportbedrijf
- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 65

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'Rotterdam groener maken! Dat staat hoog op de agenda. Groen is niet alleen fijn maar ook nodig. Om de stad af te koelen als het heet is, om regen op te vangen en te zorgen voor schone lucht.'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

‘Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad’

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen). Onderdeel hiervan is ook het vastgoed van de gemeente.

Bestuur

Pagina 66

Bestuur

Het programma Bestuur bevat de lasten en baten van de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders (college van B en W) griffie, de Rotterdamse Rekenkamer en de gemeentelijke Ombudsman.

De gemeente Rotterdam wil een transparante, democratische overheid zijn, met oog voor verleden, heden en toekomst. De gemeenteraad is de democratisch gekozen volksvertegenwoordiging. De gemeenteraad stelt kaders en controleert het college van B en W. De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad.

Voortgang 2023

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Voortgang 2023

College

Het huidige college van Leefbaar Rotterdam, VVD, D’66 en DENK is in juni 2022 aangetreden met het coalitieprogramma ‘Eén Stad’.

Koers van de Stad

Koers van de Stad is de naam voor een project en een budget waarmee de gemeenteraad een aantal zelf, of door inwoners ingebrachte ideeën en initiatieven kan ontwikkelen en uitvoeren.

Met het aannemen van twee amendementen, op 6 juli 2023, besloot de gemeenteraad een deel van het budget voor Koers van de Stad anders te gebruiken. Met de budgettaire wijzigingen voor de jaren 2023, 2024 en 2025 draait de raad een deel van de door het college voorgestelde bezuinigingen terug. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Bewonersinitiatieven Budget Wijken
- Couleur Locale en Stedelijk Welzijn
- Handgeld wijkmanagers
- Subsidie Burgerpanel
- Aanpak Armoede en Schulden

Tenslotte maakte de raad geld vrij om huismeesters weer een vaste plek te geven binnen de seniorenflats.

Over de benutting van het overgebleven budget neemt de gemeenteraad een besluit in de tweede helft van 2023.

Raad en griffie

Wijziging verordening fractieondersteuning

Alle 14 gemeenteraadsfracties ontvangen voor hun ondersteuning een vaste vergoeding en een bedrag per zetel. In de vergadering van 22 juni 2023 stemde de gemeenteraad in met een wijziging in de verordening fractieondersteuning 2022. Deze wijziging maakt meer continuïteit binnen de fracties mogelijk en komt tegemoet aan de toegenomen werkdruk van raadsleden.

Audiovisuele middelen

De aanbesteding voor het vervangen van de audiovisuele middelen in de raadzaal en de Suze Groenewegzaal heeft plaatsgevonden; er is een aanbieder gekozen. De nieuwe apparatuur wordt in de komende drie jaar geplaatst. Als eerste is in de zomer van 2024 de vervanging van audiovisuele middelen in de raadzaal aan de beurt.

Financiële bijstellingen Bestuur (x 1.000)	€ 0

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 68

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Effectief, integer en resultaatgericht bestuur

Het college staat voor een effectief, integer en resultaatgericht bestuur, dat open staat voor iedereen in onze stad. Bij het formuleren van beleid verplaatst het college zich in de belevingswereld van de Rotterdammer. Rotterdammers moeten invloed hebben op het beleid en op hun directe omgeving. Daarom werkt het college goed samen met de wijkraden: zij zijn onze ogen én oren in de wijken. De wijkraden kunnen zelf voorstellen voorleggen aan de gemeenteraad.

Gemeenteraad en griffie

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente en bestaat uit 45 leden. Alle leden zijn in principe lid van een politieke partij, maken deel uit van een fractie, en zijn rechtstreeks gekozen door de inwoners van Rotterdam die mogen stemmen.

De gemeenteraad geeft de hoofdlijnen voor het beleid in de stad aan en controleert het college van burgemeester en wethouders (college van B en W).

De gemeenteraad heeft drie belangrijke taken:

1. Volksvertegenwoordiging: de gemeenteraad treedt op namens de inwoners van de stad.
2. Geeft kaders aan ('Wij, of beter gezegd de Rotterdammers, willen graag dat er op dit gebied dat gebeurt').
3. Controleert of het college van B en W zijn werk goed doet.

De griffie ondersteunt en adviseert de gemeenteraadsleden op inhoud en proces. Bij alles wat de griffie doet, houdt zij steeds het belang van de raad als geheel in het oog: waar is de raad en zijn besluitvormingsproces het best mee gediend? Ze zorgt ook voor de planning en verspreiding van alle documenten die voor de gemeenteraad van belang zijn. Tenslotte bereidt de griffie de vergaderingen van raad en commissies voor. De griffie is hierin onafhankelijk en neutraal.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 69

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Bestuur draagt bij aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten, en 17. Partnerschap om doelstellingen te bereiken.

Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Sustainable development goals.

Financiën

Pagina 70

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**11.768**	**1.882**	**1.617**	**1.617**	**1.617**	**1.617**
Bijdragen rijk en medeoverheden	13	36	12	12	12	12
Overige opbrengsten derden	1.658	799	556	556	556	556
Overige baten	10.097	1.048	1.048	1.048	1.048	1.048
Lasten exclusief reserves	**19.991**	**21.169**	**23.692**	**23.692**	**24.585**	**24.008**
Apparaatslasten	10.388	**11.880**	**12.795**	**12.795**	**12.688**	**12.291**
Inhuur	152	432	301	301	301	140
Overige apparaatslasten	642	735	713	713	713	691
Personeel	9.594	10.713	11.781	11.781	11.674	11.459
Intern resultaat	739	**605**	**691**	**691**	**691**	**691**
Intern resultaat	739	605	691	691	691	691
Programmalasten	8.865	**8.684**	**10.206**	**10.206**	**11.206**	**11.026**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.027	3.588	3.251	3.251	4.251	4.071
Kapitaallasten	34	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	2.960	2.167	1.957	1.957	1.957	1.957
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.844	2.929	4.998	4.998	4.998	4.998
Saldo voor vpb en reserveringen	**-8.224**	**-19.286**	**-22.076**	**-22.076**	**-22.968**	**-22.391**
Saldo voor reserveringen	**-8.224**	**-19.286**	**-22.076**	**-22.076**	**-22.968**	**-22.391**
Reserves	**366**	**-110**	**-110**	**-110**	**-110**	**-110**
Onttrekking reserves	713	20	20	20	20	20
Toevoeging reserves	346	130	130	130	130	130
Vrijval reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	**-7.857**	**-19.396**	**-22.186**	**-22.186**	**-23.078**	**-22.501**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	2022	2023	2024	2025	2026	2027

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 17.292	- 18.905	- 18.910	- 18.910	- 18.910	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 7.857					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 19.396	- 18.874	- 18.874	- 19.774	- 19.238
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 19.396	- 22.186	- 22.186	- 23.078	- 22.501

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Bestuur	**-19.396**	**-22.186**	**-22.186**	**-23.078**	**-22.501**
Bestuur - College	-4.633	-4.399	-4.399	-5.399	-5.399
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	-14.763	-17.786	-17.786	-17.679	-17.102
Bestuur - College	-4.633	-4.399	-4.399	-5.399	-5.399
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	-14.763	-17.786	-17.786	-17.679	-17.102

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten betreffen bijdragen van de regiogemeenten voor de diensten van de Rekenkamer Rotterdam en de gemeentelijke Ombudsman. Daarnaast is er een opbrengst voor de toegerekende rente voor reserves en voorzieningen.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit loonkosten. Daarnaast zijn bij dit programma de lasten van vergoedingen aan raadsfracties, de externe accountant en de contributie aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten opgenomen.

Reserves

Jaarlijks wordt bepaald of er een bedrag wordt toegevoegd of onttrokken aan de diverse bestemmingsreserves. De huidige bestemmingsreserves zijn B&W Fonds, Commissiereizen en Voorlichting/communicatie verkiezingen. Alle organisatieonderdelen binnen het programma, uitgezonderd College, hebben een egalisatiereserve waar jaarlijks het saldo van de jaarrekening aan toegevoegd of onttrokken wordt.

Meerjarig verloop

De opbrengsten laten een bestendig verloop zien voor de jaren 2023 en verder. In 2022 zijn er incidentele opbrengsten geweest door verkoop van pensioenpolissen. De lasten nemen ten opzichte van 2022 toe. Dit heeft te maken met bij de voorjaarsnota 2023 extra toegekende budgetten aan de organisatieonderdelen binnen het programma om een goede basis voor de toekomst te leggen, de bedrijfsvoering structureel te versterken, het vertrouwen in de overheid te herstellen en de dienstverlening te verbeteren.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Bestuur		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-19.396**	**-18.874**	**-18.874**	**-19.774**	**-19.238**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**0**	**-3.311**	**-3.311**	**-3.304**	**-3.263**
Ophoging fractiekosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-1.853	-1.853	-1.853	-1.853
Egalisatiereserve Rekenkamer	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	-1.458	-1.458	-1.451	-1.410
Begroting na wijzigingen		**-19.396**	**-22.186**	**-22.186**	**-23.078**	**-22.501**

Toelichting financiële bijstellingen

Ophoging fractiekosten

Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad de verordening fractieondersteuning 2022 aangepast. De wijziging gaat op 1 januari 2024 in. Deze verordening regelt de financiële ondersteuning van de fracties in de gemeenteraad. De gemeenteraad achtte de aanpassing van de verordening noodzakelijk vanwege de toegenomen werkdruk en complexiteit van de vraagstukken. In relatie hiermee vond de gemeenteraad de huidige financiële vergoeding van de fractieondersteuning niet langer voldoende. Bovendien voorzag de verordening niet in een jaarlijkse indexering van deze vergoeding. De aanpassing van de verordening leidt tot een bijstelling van € 1,9 mln.

Egalisatiereserve Rekenkamer

De Rekenkamer Rotterdam is de afgelopen jaren niet meegegroeid in haar taken en verantwoordelijkheden. Om de organisatie en bedrijfsvoering te verbeteren en te versterken is structureel extra geld toegekend. De Rekenkamer Rotterdam zet dit geld onder meer in voor voor dekking van hogere loonkosten. Bij de interne

budgetronde was voor 2023 een onttrekking aan de egalisatiereserve van € 80.000 begroot. Door de toekenning van extra budget bij de voorjaarsnota 2023 komt de begrote onttrekking aan de egalisatiereserve te vervallen.

Technische wijzigingen

Indexering 2024 en verdere jaren (-€ 1,5 mln in 2024 tot -€ 1,4 mln in 2027). De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 71

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Gemeenteraad

- Kwalitatief hoogwaardige besluitvorming.
- Controle op de gemeentelijke financiën.
- Betere ontsluiting van informatie die relevant is voor kwalitatief hoogwaardige besluitvorming.

.

College van B en W

- Het uitvoeren van besluiten en afleggen van verantwoording.
- In de uitvoering van besluiten van de gemeenteraad, en van wetten en regelgeving draagt ieder collegelid verantwoordelijkheid voor een eigen portefeuille.
- Het college krijgt bij zijn werkzaamheden ondersteuning van de gemeentelijke ambtenaren.
- Het college legt verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid en neemt zijn besluiten gezamenlijk, in 'collegiaal bestuur'.

Griffie

- Continu verbeteren van de informatievoorziening aan de gemeenteraad, aan Rotterdammers en anderen betrokkenen.
- Optimale vergaderondersteuning voor de gemeenteraad.

- Betere zichtbaarheid van de gemeenteraad.
- Onderwijsprogramma’s ontwikkelen

De Rekenkamer

- De Rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid.
- Het op grond van dit onderzoek geven van een onafhankelijk oordeel over het functioneren van het gemeentebestuur voor de stad en haar inwoners.
- De Rekenkamer legt de uitkomsten van de onderzoeken vast in rapporten en brieven, en biedt deze aan aan de gemeenteraad, voor politieke behandeling.
- Rapporten en brieven van de Rekenkamer zijn altijd openbaar.
- De Rekenkamer kan toezicht houden, bijvoorbeeld bij de telling van de verkiezingsresultaten.
- De Rekenkamer organiseert waar nodig bijeenkomsten over bepaalde thema’s.

De gemeentelijke Ombudsman

- De gemeentelijke Ombudsman is onafhankelijk en bevordert dat de gemeente luistert naar de stad, zodat de bewoners zich gehoord en gezien voelen.
- De Ombudsman is er voor burgers, en ook voor bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- De gemeenteraad benoemt samen met de gemeenteraden van enkele omliggende gemeenten de Ombudsman Rotterdam-Rijnmond voor een periode van 6 jaar.
- De Ombudsman onderzoekt en beoordeelt klachten over gemeentelijke diensten, gemeenteambtenaren en bestuurders.
- De Ombudsman probeert klachten zo veel mogelijk snel op te lossen. Als dat niet lukt, geeft hij aan de hand van de behoorlijkheidsvereisten een oordeel over het overheidsoptreden, vaak met aanbevelingen.
- Daarnaast doet de ombudsman op eigen initiatief onderzoek naar gemeentelijke afdelingen of structurele problemen binnen de gemeente.
- De Ombudsman beoordeelt, op grond van de Regeling Melding Vermoeden Misstand, in laatste instantie meldingen van Rotterdamse ambtenaren over integriteitsschendingen binnen de gemeente.
- De gemeente leert van klachten van de Rotterdammers en een goede afhandeling van klachten leidt tot herstel van vertrouwen tussen burger en overheid.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Gemeentewet
- Reglement van orde gemeenteraad
- Verordening fractieondersteuning
- Verordening rechtspositie Raads- en Commissieleden Rotterdam 2019
- Mandaatbesluit presidium en griffier

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De gemeente zet de volgende verbonden partijen in om het doel van het programma Bestuur te realiseren:

- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Een uitgebreide toelichting hierop staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 72

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Cultuur

Pagina 73

Cultuur

Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij de internationale, innovatieve en diverse stad die Rotterdam is. We streven naar een cultureel aanbod dat alle Rotterdammers bereikt en verrijkt, ook dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op de Rotterdamse scholen. Daarnaast is het beleid erop gericht om de kracht van kunst en cultuur in te zetten bij de opgaves die er leven in de stad.

Voortgang 2023 Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027 Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

Doel: Evenwichtig cultureel ecosysteem
Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Voortgang 2023

Cultuur voor alle Rotterdammers

- Wij voeren de regelingen uit ter ondersteuning van creatieve en culturele projecten in de stad. In Q2 2023 is er opnieuw een overvraging van het beschikbare subsidiebudget. Het aantal aanvragers blijft onveranderd hoog. Ook de kosten per project stijgen door hogere lasten en fair pay (redelijke beloning voor verricht werk).
- Goed werkgeverschap bij instellingen staat onder druk door de hoge inflatie, stijgende energieprijzen en huren. De gemeente levert waar mogelijk maatwerk.
- Instellingen die dreigen om te vallen, kunnen najaar 2023 eenmalig een beroep doen op noodfondsmiddelen.

Een evenwichtig cultureel ecosysteem

- Er zijn vanuit het culturele veld vijf samenhangende New Deals opgesteld als uitkomst van het advies van de Denktank New Deal Cultuur. Deze deals dragen bij aan de transitie van de culturele sector naar een bloeiend geheel. De planfase is in Q2 van 2023 afgerond en uitvoering begint najaar 2023. Het college heeft hiervoor ongeveer € 2,3 mln beschikbaar gesteld.
- Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad 'Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028' vastgesteld. Dit beleidskader is richtinggevend voor de komende cultuurplanperiode. Bureau BlueYard organiseert en faciliteert de betreffende adviescommissie.
- Op 27 maart 2023 vond een startbijeenkomst plaats van gemeente, sector en andere belanghebbenden om samen te bouwen aan een veerkrachtige en toekomstbestendige sector. Om deze beweging te ondersteunen is een kernteam Transitie geformeerd. De laatste plekken binnen het kernteam Transitie

worden Q3 2023 ingevuld. Uiterlijk eind Q4 2023 gaat een kwartiermaker aan de slag in een adviserende en organiserende rol. De inhoudelijke veranderagenda van de transitie krijgt de komende periode verdere vorm met als basis de rijke opbrengst van de startbijeenkomst.

Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

- We zien veel dwarsverbanden tussen cultuur en andere domeinen. Kunstenaars, ontwerpers en makers vormen veelal het vliegwiel voor economische groei. Daarom is er specifiek beleid op Creatieve Industrie en investeren we in deze zzp'ers, zoals door uitvoering van New Deals. Daarnaast maken we ons hard voor betaalbare werkruimte en vragen we werkgevers om eerlijke beloningen te bieden. De Creatieve Coalitie Rotterdam is hierin onze gesprekspartner.

Financiële bijstellingen Cultuur (x 1.000)	€ 467
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 467

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 75

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

De bestuurlijke hoofdlijnen kijken vooruit. Kan hetzelfde zijn als bij de Voorjaarsnota 2023 aangevuld met meerjarige nieuwe inzichten.

Een dynamisch cultureel klimaat

De gemeente Rotterdam wil een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij het karakter van de stad. Daarom stimuleren wij drie speerpunten:

- inclusie
- innovatie
- interconnectiviteit.

Deze zogenoemde drie I's staan centraal in ons actuele cultuurbeleid en continueren we in de volgende beleidsperiode. We werken vanuit de overtuiging dat kunst en cultuur een belangrijke rol spelen bij het bereiken van stadsbrede doelen, waaronder kansengelijkheid, economische ontwikkeling en goede groei van de stad. Daarnaast dragen kunst en cultuur ook bij aan de veerkracht van de stad en haar bewoners en maken ze de stad aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers.

Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een breed en aantrekkelijk cultureel aanbod voor een divers publiek.
- Cultuur is voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk. Alle Rotterdammers kunnen iets van hun gading vinden en kunnen meedoen.
- Voldoende en kwalitatief goede voorzieningen en passend (laagdrempelig) aanbod in Rotterdamse wijken en een evenwichtige relatie tussen de wijkgerichte en stedelijke voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We willen bevorderen dat iedere Rotterdammer kunst en cultuur kan ervaren, beoefenen en beleven. Hierbij is van belang dat cultuur toegankelijk is voor iedereen.

- Dit doen we door een breder cultureel aanbod te creëren.
    - We stimuleren binnen het Cultuurplan het toetreden van nieuwkomers die met hun aanbod een aanvulling zijn op het huidige culturele aanbod. Dit stimuleren we door de impulsregeling.
    - We geven ruimte aan nieuwe vormen van cultuur door de projectsubsidies, Pitcherperfect010 en CityLab010.
    - Makers en culturele organisaties ondersteunen we door inzet van andere financiering: Rotterdamse Cultuurlening en Crowdfunding. Dit laatste doen we door tot 25% bijdragen aan geselecteerde Rotterdamse projecten via Voordekunst.
- We vinden het belangrijk dat cultuur bereikbaar en toegankelijk is. Daarom brengen we met een Ruimtelijk Kader Cultuur in kaart wat de verhouding is tussen de cultuurparticipatie en de nabijheid van cultureel aanbod. Ook draagt de regeling Lokale Culturele Programmering bij aan een toegankelijk cultuuraanbod. Dit doen we samen met Cultuur Concreet.
- Elke Rotterdammer moet iets van zijn gading kunnen vinden in het aantrekkelijke aanbod. We werken daarom met het culturele doelgroepenmodel, waarmee in kaart wordt gebracht welke doelgroepen onze culturele instellingen bereiken. We zetten in op een verbreding van deze doelgroepen en specifiek op doelgroep Licht, die weinig tot geen cultuur bezoekt.
    - Het plusprogramma ‘Maak mee in je Wijk’ wordt ingezet om verder te onderzoeken welke activiteiten en communicatie succesvol zijn in het bereiken van de doelgroep Licht.
- Kansengelijkheid: met beleid op Cultuureducatie bevorderen we dat alle bewoners de kans krijgen zich artistiek en cultureel te ontwikkelen. Kinderen en jongeren beschikken over de benodigde 21e-eeuwse

vaardigheden om volwaardig te kunnen deelnemen aan de Rotterdamse samenleving. We zetten daarom in op het vergroten van het aantal scholen in Rotterdam dat het cultuuronderwijs verankert in het curriculum. Dit doen we door scholen en culturele partijen te inspireren en met elkaar te verbinden.

- Met de Uitvoeringsagenda Cultuur op Zuid stimuleert en faciliteert de gemeente talent op Zuid, bouwt ze aan een sterke culturele infrastructuur en zorgt ze voor passende, goede voorzieningen op Rotterdam Zuid. Deze maatregelen dragen bij aan de veerkracht van dit gebied.
- We voeren evenementenbeleid uit dat leidt tot een aantrekkelijk aanbod voor alle Rotterdammers, tot een goede balans tussen levendig en leefbaar en tot versterking van het nationale en internationale profiel van de stad. We doen dit samen met Rotterdam Festivals en andere organisaties.
- Van de structureel gesubsidieerde instellingen wordt een plan van aanpak gevraagd op de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners) genoemd in de Code Diversiteit & Inclusie.

Hoe meten we dat?

Bezoek aan cultuur in % van Rotterdammers

- In 2022 bracht 86% van de Rotterdammers een bezoek aan cultuur. 72% van Rotterdam bezocht gesubsidieerd cultuuraanbod. Bron: Cultuurmonitor Rotterdam 2022. Monitoring vindt eens per 4 jaar plaats.

Verder

- In het begrotingsprogramma Cultuur wordt niet gewerkt met kwantitatieve indicatoren, maar met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar geëvalueerd worden en rapportage vindt daarom op een apart moment plaats. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. Najaar 2023 wordt de evaluatie van de beleidsperiode 2021-2024 gepubliceerd. Hierin worden naast de kwalitatieve analyse van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen op o.a. de 4 p’s (programma, publiek, personeel en partners), kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen.
- Daarnaast zijn er enkele aparte evaluaties en rapportages:
    - Ruimtelijk Kader Cultuur is in ontwikkeling en dient als nulmeting voor onder andere cultuurparticipatie per wijk en fysieke afstand van culturele voorzieningen.
    - Evaluatie Lokale Culturele Programmering.
    - Publieksbereik van de cultuurplaninstellingen aan de hand van het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals, verwacht najaar 2023 Rapportage vindt elke twee jaar plaats.
    - Aan de hand van het Evi-instrument monitoren we naar verwachting vanaf 2024 de verankering van cultuuronderwijs op scholen. Evi is een landelijk veelgebruikt monitoring en evaluatie-instrument waarmee scholen in het primair- en voortgezet onderwijs op eenvoudige wijze cultuureducatie kunnen evalueren en inzichtelijk kunnen maken. De thema’s die bij Evi aan bod komen, hebben betrekking op de belangrijkste pijlers van cultuureducatie: visie, deskundigheid, programma en samenwerking.

- Cultuuronderwijs vormt een van de interventies van de collegetarget Schil om de School. Deze interventie betreft één project, te weten de inzet van kunstvakdocenten om het lerarentekort in het primair onderwijs tegen te gaan.
- Voortgangsrapportage NPRZ.
- Evaluatie evenementenbeleid volgt in najaar 2023.

Doel: Evenwichtig cultureel ecosysteem

Pagina 77

Doel: Een evenwichtig cultureel ecosysteem

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een compleet en evenwichtig cultureel ecosysteem dat elementen binnen de culturele sector met elkaar verbindt en een stevige meerwaarde heeft voor andere sectoren.
- Een veerkrachtige en weerbare culturele sector.
- Ruimte voor nieuwe makers, creatieven, kunstenaars en talenten uit de hele stad om zich optimaal te ontplooien.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met de Stichting Kunstaccommodaties Rotterdam (SKAR) werken we aan slim over de stad verspreide werk- en atelierruimten voor kunstenaars en creatieven. Dit gebeurt op basis van gemeentelijk atelier- en broedplaatsenbeleid. Het nieuwe uitvoeringsbeleid ateliers en broedplaatsen wordt najaar 2023 vastgesteld.
- We faciliteren nieuwe vormen van samenwerking tussen instellingen onderling en cultuursector en gemeente. Dit maakt de sector weerbaarder, wendbaarder en veerkrachtiger.
- We stellen een noodsteunregeling Energie en Inflatie ter beschikking om de culturele infrastructuur in stand te houden.
- We maken de betekenis van de culturele en creatieve sector voor andere domeinen zichtbaar- concreet en beleefbaar met de plusprogramma’s. Er worden coalities gesmeed om de samenwerking en integrale aanpak tussen cultuur en andere domeinen te verduurzamen.
- We stellen een Ruimtelijk Kader Cultuur op waarop de bestaande culturele voorzieningen te zien zijn en waarop aanvullende stedelijke voorzieningen een plek krijgen die daarmee een bijdrage kunnen leveren aan het evenwichtige cultureel ecosysteem.
- We werken aan een Integraal Huisvestingsprogramma dat de investeringsopgave volledig, gestructureerd en toekomstgericht in beeld brengt. Naar verwachting wordt deze eind 2023 vastgesteld.
- We starten met kenniswerkplaats om het culturele ecosysteem beter meetbaar te maken.

Hoe meten we dat?

- Aantal m2 werk- en atelierruimte in 2022: 67.500 m2.
- In het begrotingsprogramma Cultuur wordt niet gewerkt met kwantitatieve indicatoren, maar met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar geëvalueerd worden en rapportage vindt daarom op een apart moment plaats. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. Najaar2023 wordt de evaluatie van de beleidsperiode 2021-2024 gepubliceerd. Hierin worden naast de kwalitatieve analyse van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen op o.a. de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners), kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen.
- Ruimtelijk Kader Cultuur is in ontwikkeling en dient als nulmeting voor onder andere het aantal m2 culturele voorzieningen.
- Aantal plusprogramma's en evaluatie van de plusprogramma's.

Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

Pagina 78

Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- Dat de stad levendig én leefbaar blijft. Dit vraagt om een goede verankering van cultuur in beleidsdomeinen die een relatie hebben met de fysieke groei van de stad, zoals gebieds- en vastgoedontwikkeling.
- Een stad die aantrekkelijk is voor bewoners, bedrijven en bezoekers, zodat Rotterdam nu en op de lange termijn zowel nationaal als internationaal interessant is als werk-, woon- en verblijfplaats, en als toeristische trekpleister.
- Zichtbaarheid van Rotterdam nationaal en internationaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Evenementenbeleid uitvoeren dat leidt tot een aantrekkelijk aanbod voor alle Rotterdammers, een goede balans tussen levendig en leefbaar en een sterker nationaal en internationaal profiel van de stad. We doen dit samen met onder meer Rotterdam Festivals.
- Meerjarige architectuuragenda uitvoeren die is gericht op Rotterdamse eigenheid, een krachtige ontwerpsector, goed opdrachtgeverschap en innovatie. Er is daarbij een sterke samenhang met stedelijke ontwikkeling en maatschappelijke ontwikkeling.
- Film- en mediabeleid uitvoeren door het Rotterdam Film en Media Office als aanspreekpunt. Op die manier investeert de gemeente in talentvolle makers en bindt de gemeente producenten aan de stad. De gemeente werkt hierin samen met diverse partners, waaronder de lokale omroep.

Hoe meten we dat?

- In het begrotingsprogramma Cultuur wordt niet gewerkt met kwantitatieve indicatoren, maar met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar geëvalueerd worden en rapportage vindt daarom op een apart moment plaats. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. Najaar2023 wordt de evaluatie van de beleidsperiode 2021-2024 gepubliceerd. Hierin worden naast de kwalitatieve analyse van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen op o.a. de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners), kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen.
- Evaluatie evenementenbeleid volgt in najaar 2023.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 79

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Cultuur draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 3. Goede gezondheid en welzijn, 8. Eerlijk werk en economische groei en 10. Ongelijkheid verminderen.

Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 80

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

Museum Boijmans van BeuningenVernieuwing Centrale bibliotheekIntegraal Huisvestingsplan (IHP) Cultuur

Museum Boijmans van Beuningen

Het oorspronkelijke gebouw van Museum Boijmans Van Beuningen is ontworpen door architect Van der Steur en dateert uit 1935. Met de latere uitbreidingen van de architecten Bodon, Henket en Robbrecht & Daem ontstond een gebouw dat een unieke verzameling van ongeveer 150 duizend museumobjecten herbergt. De bouwdelen Van der Steur, Bodon en Henket zijn Rijksmonument.

Eind 2018 heeft de gemeente besloten tot asbestsanering en grootschalige renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen. Het laatste besluit dateert uit december 2021. De gemeente schrijft daarin dat zij met ambitie wil

renoveren waarbij verdere stappen in de toekomst mogelijk blijven. Op 4 april (23bb002281) en 29 juni (23bb002798) van dit jaar is de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang in het ontwerpproces. In overleg met de museumorganisatie, de architect en het projectteam is er voor de renovatie een Erfgoedvisie opgesteld. Een vernieuwd ontwerpschema en de Erfgoedvisie vormen de basis voor een breed gedragen ontwerp voor een duurzaam en exploitabel museumgebouw.

Waar mogelijk halen wij zoveel mogelijk no-regret ingrepen (ingrepen die, onafhankelijk van hoe het integrale ontwerp eruit zal zien, sowieso uitgevoerd moeten worden en niet leiden tot kapitaalsvernietiging of obstakels in het verdere proces) naar voren voor meer ruimte in de uitvoeringsfase. Wij onderzoeken nu of deze ingrepen daadwerkelijk no-regret zijn, zodat ze zo snel mogelijk voorbereid en uitgevoerd kunnen worden. In 2024 verwachten wij de raad te rapporteren over de voortgang rond het ontwerp en de no-regretmaatregelen.

x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
34.800	0	34.800	20.987	6.000	7.813	0	0	0

Vernieuwing Centrale bibliotheek

Het project omvat de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam als gebouw en voorziening. De bibliotheek voldoet zowel ruimtelijk, functioneel als technisch niet meer aan de gestelde eisen. De huidige huisvesting van de Centrale Bibliotheek Rotterdam (CBR) is sinds 1983 in gebruik. Het is de drukstbezochte culturele instelling van de stad met ruim 1,4 miljoen bezoekers per jaar.

De CBR heeft de ambitie om te transformeren van 'collectie naar connectie'. De vernieuwde CBR wordt een uitnodigend platform voor ontmoeten, ontwikkelen, ontspannen, ontdekken, onderzoeken en ondernemen. Alles is gericht op inspiratie en beleving. Dit leidt tot meer bezoekers, een grotere sociaal-maatschappelijke rol en een laagdrempelig, inclusief en op maat gesneden aanbod voor uiteenlopende typen Rotterdammers.

Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad het Voorlopig Ontwerp voor zowel de Vernieuwing CBR als de Tijdelijke Huisvesting CBR unaniem vastgesteld. Met dit raadsbesluit is het benodigde investeringskrediet van € 150,3 mln. voor de Vernieuwing CBR en het benodigde investeringskrediet van € 9,7mln. voor de Tijdelijk Huisvesting CBR beschikbaar gesteld. Hiervan is in 2022 reeds € 10 mln. beschikbaar gesteld als voorbereidingskrediet. Voor de tijdelijke huisvesting is een krediet beschikbaar gesteld van € 9,7 mln. Het krediet dat op 22 juni 203 voor de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek beschikbaar is gesteld omvat o.a. € 3,15 mln uitvoeringskrediet voor herinrichting van omliggende buitenruimte. Dit uitvoeringskrediet is aangevraagd, terwijl het dekkingsbesluit nog niet is genomen. Voorgesteld wordt om het beschikbaar gestelde krediet hiervoor te corrigeren, na bijstelling bedraagt het krediet Vernieuwing CBR € 147,15 mln. In de tabel hieronder is het krediet opgenomen voor de deelprojecten; Inrichting CBR, Fietsenstalling, de investering voor de tijdelijke huisvesting op de Librijesteeg en het voorbereidingskrediet voor de buitenruimte. Het krediet voor de vernieuwing van het gebouw op de Hoogstraat zelf valt onder het verzamelkrediet IHP.

De voortgang van dit project is onderdeel van de Monitor Grote Projecten.

x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	**Raming 2023**	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
10.000	26.910	36.910	1.995	1.678	2.053	2.252	9.404	6.272

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Cultuur

Het Integraal Huisvestingsplan Cultuur (IHP) geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande culturele voorzieningen voor 10 jaar, gerekend vanaf de start in 2021. Het huisvestingsplan geeft ook een doorkijk naar de komende 20 tot 25 jaar. In 2023 wordt het IHP herijkt. Het doel is om in 2024 het product op te leveren met een doorkijk van 2024 tot 2034.

Het IHP is een plannings- en sturingsinstrument. Het is noodzakelijk om het IHP om de paar jaar te actualiseren om de financiën en in het bijzonder de dekking kloppend te maken en houden.

Financiën

Pagina 81

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultuur	**Realisatie 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Baten exclusief reserves	**303**	**3.135**	**919**	**919**	**919**	**328**
Bijdragen rijk en medeoverheden	249	1.433	591	591	591	0
Overige opbrengsten derden	9	1.702	328	328	328	328
Overige baten	45	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**148.763**	**167.298**	**168.159**	**167.980**	**167.677**	**167.087**
Apparaatslasten	4.443	**4.698**	**4.848**	**4.804**	**4.791**	**4.791**
Inhuur	185	190	203	203	203	203

Overige apparaatslasten	57	86	93	92	92	92
Personeel	4.202	4.423	4.553	4.509	4.496	4.496
Intern resultaat	48	**436**	**547**	**547**	**543**	**543**
Intern resultaat	48	436	547	547	543	543
Programmalasten	144.272	**162.164**	**162.763**	**162.629**	**162.343**	**161.752**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.429	1.310	-877	-187	-474	-474
Overige programmalasten	117	100	108	108	108	108
Subsidies en inkomensoverdrachten	142.726	160.754	163.532	162.708	162.708	162.118
Saldo voor vpb en reserveringen	**-148.460**	**-164.163**	**-167.240**	**-167.062**	**-166.759**	**-166.759**
Saldo voor reserveringen	**-148.460**	**-164.163**	**-167.240**	**-167.062**	**-166.759**	**-166.759**
Reserves	**4.326**	**2.730**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves	3.426	2.500	0	0	0	0
Vrijval reserves	900	230	0	0	0	0
Saldo	**-144.134**	**-161.433**	**-167.240**	**-167.062**	**-166.759**	**-166.759**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 147.293	- 152.428	- 151.864	- 151.123	- 150.847	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 144.134					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 161.900	- 156.039	- 155.898	- 155.622	- 155.622
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 161.433	- 167.240	- 167.062	- 166.759	- 166.759

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Cultuur	**-161.433**	**-167.240**	**-167.062**	**-166.759**	**-166.759**
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-102.293	-101.449	-102.047	-102.031	-102.031

Media	-24.310	-26.157	-24.536	-24.536	-24.536
Musea - Cultuur	-34.829	-39.633	-40.479	-40.192	-40.192
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-102.293	-101.449	-102.047	-102.031	-102.031
Media	-24.310	-26.157	-24.536	-24.536	-24.536
Musea - Cultuur	-34.829	-39.633	-40.479	-40.192	-40.192

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten betreffen voornamelijk inkomsten van het rijk voor Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Informatiepunten Digitale Overheid en cultuurparticipatie. Daarnaast zijn er giften ontvangen voor Koningsdag.

Lasten

Dit betreft de lasten voor het ontwikkeling- en uitvoering van het cultuurbeleid.
Een groot deel van de programmalasten betreft het verlenen van subsidies. Jaarlijks worden subsidies toegekend aan culturele organisaties opgenomen in het Cultuurplan 2021 – 2024. Daarnaast wordt jaarlijks subsidie verleend aan de stichting Bibliotheek Rotterdam en ontvangen de organisaties die behoren tot de “Rotterdamse culture basis”, zoals theaters en musea, eveneens een jaarlijkse subsidie. Verder zijn er specifieke (subsidie)budgetten voor mediabeleid, creatieve industrie, cultuureducatie, evenementen en algemene subsidiebudgetten voor incidentele aangelegenheden.

Reserves

Dit betreft de onttrekking van de bestemmingsreserve evenementenfonds voor Koningsdag en Regio Deal Nationaal Programma Rotterdam zuid. In de voorjaarsnota zijn de reserves minder dan € 1 mln vrijgevallen. In het Hoofdstuk Financiën/Balans/Reserves staat een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt onder andere door het incidentele karakter van bepaalde uitgaven, zoals die in het kader van de Regiodeal, en die voor specifieke eenmalige evenementen en activiteiten.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Cultuur	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023	**-161.900**	**-156.039**	**-155.898**	**-155.622**	**-155.622**

Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**467**	**-11.201**	**-11.164**	**-11.137**	**-11.137**
Regiodeal Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches	Taakmutaties	591	591	591	591	591
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-124	-11.792	-11.755	-11.728	-11.728
Begroting na wijzigingen		**-161.433**	**-167.240**	**-167.062**	**-166.759**	**-166.759**

Toelichting financiële bijstellingen

Regiodeal Nationaal Programma Rotterdam Zuid
De Regiodeal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam-Zuid aan te pakken. Met deze bijstelling worden de baten en lasten aangepast op basis van het afgesproken bestedingsplan. In 2023 wordt er € 100.000 aan rijksmiddelen ingezet. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026
Vanuit het rijk zijn aanvullende financiële middelen toegekend om sport, gezondheid, cultuur en de gemeenschap te versterken Het doel is om meer kinderen, jongeren en volwassenen te laten sporten, bewegen en mee te laten doen aan cultuur. Voor cultuurparticipatie wordt vanuit deze regeling van 2023 tot 2026 jaarlijks € 591.000 ingezet. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches
De bijdrage vanuit het gemeentefonds voor de Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches van € 591.000 is overgegaan naar de specifieke uitkering sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026.

Technische wijzigingen
In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Indexering 2024 en verder. De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (structureel -€ 11,7 mln vanaf 2024).
- Overige technische wijzigingen (-€ 93.000 in 2023 en -€ 33.000 in 2024).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 82

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij de internationale, innovatieve en diverse stad die Rotterdam is. We streven naar een cultureel aanbod dat alle Rotterdammers bereikt en verrijkt. Daarnaast is het beleid erop gericht om de kracht van kunst en cultuur in te zetten bij de opgaves die er leven in de stad.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Stad in transitie, cultuur in verandering; Uitgangspuntennota voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2021-2024
- Stad in transitie, cultuur in verandering; Cultuurplan 2021-2024
- Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028
- Cultuurmonitor Rotterdam 2022: Een onderzoek naar Cultuurdeelname
- Visie Cultuur op Zuid
- Cultuureducatiebeleid
- Beleidskader Evenementen 2019
- Advies Denktank New Deal Cultuur 2021
- Film- en mediavisie 2019-2022
- Beleidsvisie Creatieve Industrie
- Architectuurbeleid
- Beleidsvisie Pop
- Projectsubsidies Cultuur | Rotterdam.nl
- Impulsregeling Cultuur | Rotterdam.nl
- CityLab010 | Rotterdam.nl
- Subsidie pitcher perfect 010 | Rotterdam.nl
- Subsidie jaarlijks amateurverenigingen | Rotterdam.nl
- Subsidie Lokale Culturele Programmering | Rotterdam.nl
- Evaluatie Atelier- en broedplaatsenbeleid

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stadsherstel
- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 83

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Ook de komende jaren zet ik mij met onverminderde energie in voor het behoud van een sterke en weerbare cultuursector. Met een divers cultuuraanbod, dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op onze Rotterdamse scholen.'

Dienstverlening

Pagina 84

Dienstverlening

De gemeente levert passende, eigentijdse en betrouwbare dienstverlening, met oog voor de menselijke maat. De manier van werken draagt bij aan herstel van het vertrouwen in de overheid. De overheidsinformatie vanuit het Stadsarchief is toegankelijk, bruikbaar en op orde. Dat levert een bijdrage aan een goed werkende democratie.

Voortgang 2023
Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027
Doel: Betrokken overheid
Doel: Betrouwbaar stadsarchief
Doel: Goed klantcontact
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten: niet van toepassing
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 85

Voortgang 2023

De Wijk aan Zet

De afgelopen maanden hebben de wijkraden, samen met de wijk en de gemeente, wijkplannen opgesteld. In elk wijkplan staat:

- Een toekomstbeeld van de wijk en de wijkopgaven voor de komende jaren.
- Een actieplan met daarin doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te bereiken.

Alle wijkraden hebben hun wijkplan aangeboden aan het college. Zowel het college als de gemeenteraad heeft de wijkplannen vastgesteld. De gemeente gaat 98% van de acties in de wijkplannen uitvoeren en doet dit vaak samen met de wijkraden. Inmiddels is de uitvoering begonnen.

Collegetarget wijk aan zet Het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.
Mijlpaal 2023: 75%

Wijkhubs

Eind 2023 wil het college dat alle 39 Wijk aan Zet-wijken een wijkhub hebben. Sinds augustus 2023 zijn er 27 wijkhubs, wordt er aan 5 wijkhubs gewerkt en zijn voor 6 hubs de gesprekken over het huurcontract bijna afgerond. Er komt ook een mobiele wijkhub. Zo is er straks alle 39 wijken een wijkhub.

De wijkhubs hebben drie belangrijke functies in de wijk:

- De gemeente en partners in de wijk werken er samen aan – soms ingewikkelde - vragen uit de wijk.
- Faciliteren van ontmoeting en uitwisseling.
- Zorgen voor een werkplek dichtbij de wijk.

Een wijkhub maakt de gemeente zichtbaarder in de wijk. De Wijkhubs bevinden zich nog in de ontwikkelfase, waarbij de gemeente onderzoekt welke programmering en openingstijden passen bij de behoefte van de wijk.

Meedenken, meedoen en meebeslissen

Met het Programma Betrokken stad geeft het college Rotterdammers meer zeggenschap over hun stad en wijk. Naast het bieden van een beleidskader dat de samenwerking met Rotterdammers stimuleert, is ook een andere manier van werken in ontwikkeling.
In maart 2023 heeft het college het plan van aanpak Betrokken stad 2023-2026 en het jaarplan 2023 vastgesteld. Bij bespreking in de gemeenteraad is de toezegging gedaan om het stuk meer SMART te maken. Het vernieuwde

plan is inmiddels ter kennisname aangeboden aan de raad. De uitvoering van het plan van aanpak is in volle gang. Enkele concrete resultaten zijn georganiseerde trainingen en bijeenkomsten voor wijkraadsleden, de eerste kinderburgemeester, een nieuw initiatievenloket en een succesvol eerste jaar van Mijn Rotterdam.

Voor 2023, 2024 en verder staan de volgende projecten op de agenda:

- Doorontwikkeling Citylab010.
- Doorontwikkeling Right 2 Cooperate.
- Verdere verbetering van het proces voor bewonersinitiatieven.
- Voorzetting pilot Kinderburgemeester.
- Pilot Wijkcommunicatie in het kader van doorontwikkeling Mijn Rotterdam.
- Voorbereiding en uitvoering van het Rotterdams Burgerberaad Klimaat.
- Ontwikkeling van participatieprocessen om ook bij de uitvoering van Wijkakkoorden participatief te blijven werken.

Bewonersinitiatieven

In juni 2023 heeft het college de definitieve regels vastgesteld voor bewonersinitiatieven. Dit gebeurde op basis van advies van de werkgroep met vertegenwoordigers van de wijkraden, initiatiefnemers en de stichting Opzoomer Mee. Op 1 juni 2023 nam de gemeenteraad de motie Mogelijkheid mandaat wijkraden bij kleine bewonersinitiatieven aan:

- Wijkraden krijgen per september 2023 de bevoegdheid om een besluit te nemen op aanvragen voor een bewonersinitiatief, zowel grote als kleine aanvragen.
- Wijkraden kunnen per september 2023 wijkmanagers mandateren om een besluit te nemen op aanvragen.
- Wijkraden krijgen vanaf 2024 de mogelijkheid om bij het college binnen het beschikbare budget aan te geven om 1) subsidierondes vast te stellen, 2) de bijbehorende subsidieplafonds vast te stellen en 3) een maximum van €10.000 of €20.000 per aanvraag vast te stellen.

Aanpak Kleine Kernen

Het uitvoeringsprogramma Kleine Kernen Aanpak (KKA) is voor de zomer vastgesteld. Het is een dynamisch uitvoeringsprogramma dat jaarlijks kan worden aangevuld of bijgesteld. De gemeenteraad heeft via de voorjaarsnota 2023 een bedrag van € 8 mln toegekend voor de uitvoering van de eerste reeks projecten. In elke wijk en elk dorp worden nu projecten voorbereid en gestart. De dorps- en wijkraden worden betrokken bij de uitwerking en realisatie. Ook betrekt de gemeente wijkpartijen zoals woningcorporaties en andere partners bij de integrale ontwikkeling van de kernen. Voor maatwerk op het vlak van communicatie en participatie is er extra budget.

Financiële bijstellingen Dienstverlening (x 1.000)	**- € 2.202**
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 2.202

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

CityLab010

CityLab010 is het programma dat Rotterdammers en organisaties uitnodigt om hun vernieuwende droom voor de stad waar te maken. Jaarlijks is er € 1 mln subsidie beschikbaar.
In 2023 is het inhoudelijke kader aangepast aan het collegeakkoord Eén Stad. Om subsidie te krijgen moet een plan bijdragen aan het groener, socialer of veiliger maken van Rotterdam. Het maximaal aan te vragen bedrag is verlaagd van € 100.000 naar € 50.000. Daardoor kunnen meer Rotterdammers en organisaties subsidie krijgen. Ongeveer 150 plannenmakers hebben zich in 2023 aangemeld voor CityLab010. Begin 2024 ontvangen de aanvragers de beslissing op hun initiatief en is er een feestelijke uitslagenavond. Bovendien is er een nieuwe Stadsjury benoemd. Uit 30 aanmeldingen zijn 8 nieuwe leden benoemd. Dit heeft geresulteerd in de benoeming van een nieuwe Stadsjury van 12 Rotterdammers voor de komende drie jaar. Om ervaring in het beoordelen van plannen te behouden zijn 4 leden herbenoemd.

Verkiezingen

Op 15 maart 2023 vonden de verkiezingen voor Provinciale Staten en Waterschappen plaats. De opkomst in Rotterdam lag op ruim 42%. De verkiezingen zijn goed verlopen en de uitslag is tijdig en onbetwist vastgesteld. Na de val van het kabinet op 6 juli is voor 22 november 2023 de Tweede Kamerverkiezing uitgeschreven. De voorbereidingen zijn in volle gang. Er wordt een hoge opkomst verwacht; daarom zijn er meer stemlocaties en meer vrijwilligers nodig.

Stadsarchief

In het kader van de herdenking van 150 jaar afschaffing van de slavernij is de tentoonstelling ‘Koloniaal Rotterdam in het archief’ te zien in het Stadsarchief. Tot en met de zomer van 2023 zijn onder de naam ‘Peter Peper’ 12 educatieve voorstellingen voor Rotterdamse basisschoolkinderen georganiseerd. Zij maken daarin kennis met het koloniaal en slavernijverleden van Rotterdam. In het najaar staan nog eens 13 voorstellingen gepland. Het Stadsarchief verwierf in de zomer op een veiling in New York een zeer zeldzaam affiche van ontwerper, fotograaf en cineast Paul Schuitema (1897-1973). Verschillende stukken gaf het Stadsarchief in bruikleen aan musea. Zo is de ingekleurde plattegrond van Rotterdam van Johannes de Vou uit 1694 gerestaureerd en vervoerd naar de Kunsthal voor een tentoonstelling. Het Stadsarchief wil zoveel mogelijk digitaal toegankelijk zijn. Op verzoek van burgers werden bijna 2000 inventarisnummers gedigitaliseerd en online geplaatst. Ook nam het websitebezoek met 18 procent toe. In het najaar van 2023 start een onderzoek naar de grootste gebruikersgroep van het Stadsarchief: verbouwers.

Tevredenheid concerndienstverlening

Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020.

Realisatie 2022: + 2%

Mijlpaal 2023: - 7%

Realisatie januari t/m augustus 2023: **-1%**

In mei tot en met augustus is 14,6% van de Rotterdammers ontevreden (rapportcijfer 6 of lager) over het contact met de gemeente. In de eerste 4 maanden van 2023 was dit 15,2%. Op dit moment komt het totale percentage ontevreden Rotterdammers van 2023 uit op 15%. Door een gevonden omissie in de nulmeting is de nulmeting aangepast van 2021 naar het jaar 2020. Deze aanpassing heeft geen invloed op de ambitie van het college: het percentage ontevreden Rotterdammers is in 2025 met 30% gedaald. De gemeente gebruikt signalen van Rotterdammers om de dienstverlening te blijven verbeteren. De inhoud van de signalen in de eerste 8 maanden van 2023 laten grotendeels hetzelfde beeld zien. De gemeente voert op basis van deze signalen concrete verbeteringen door in de dienstverlening. Meer informatie is te vinden in de Voorjaarsnota 2023.

Concrete verbeteringen op basis van signalen van Rotterdammers zijn onderdeel van de nieuwe opgave ‘De Rotterdamse Dienstverlening’. Daarmee bouwt de gemeente verder aan persoonlijk, betrouwbaar en eigentijds contact met Rotterdammers, via alle contactkanalen. De opgave is aan de gemeenteraad voorgelegd.
In 2024 realiseert de gemeente een integraal 1e-lijns klantcontactcentrum (KCC) waar Rotterdammers hun vragen kunnen stellen over alles wat de gemeente doet en biedt.

Naast de opgave om de dienstverlening te verbeteren, bereidt de gemeente zich voor op de piek van aanvragen naar reisdocumenten in 2024 tot 2028 (als gevolg de langere geldigheidsduur van reisdocumenten per 2014). Om deze piek op te vangen, heeft de raad geld beschikbaar gesteld om de capaciteit in de stadswinkels te vergroten.

% van de Rotterdammers dat tevereden / ontevreden is over het contact met de gemeente op de volgende onderdelen	Realisatie 2020	Realisatie 2022	T1 2023	T2 2023
Norm ontevredenheid		-4%		
Realisatie ontevredenheid		+2%	+1%	-1%
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	**85% (15%)**	**85% (15%)**	**85% (15%)**	**85%% (15%)**

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 86

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Tevredenheid Dienstverlening

Tevreden zijn over het contact met de gemeente is een belangrijke voorwaarde voor vertrouwen in de overheid. Op basis van signalen van Rotterdammers werkt de gemeente aan een steeds betere dienstverlening. Dit betekent overzichtelijke communicatie naar de Rotterdammer, het (blijven) werken aan eenvoudige formulieren en een één-loketgedachte. Gedurende de bestuursperiode realiseert de gemeente één dienstverleningsapp en zet de gemeente de Rotterdammer centraal: de gemeente investeert in de menselijke maat en de samenwerking met de Ombudsman wordt geïntensiveerd.

De voorgenomen activiteiten moeten leiden tot betere dienstverlening die aansluit bij de behoefte van de Rotterdammer. En tot de realisatie van de collegetarget: aan het eind van de collegeperiode 2022-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020. ‘Ontevreden’ is iedereen die contact met de gemeente beoordeelt met een rapportcijfer van 6 of lager.

Wijk aan Zet

Met Wijk aan Zet krijgen Rotterdammers meer invloed op wat er gebeurt in hun wijk. Bewoners doen en denken actief mee over de (stedelijke) plannen in hun wijk door onder andere het indienen van bewonersinitiatieven. De wijkraden krijgen een grotere rol bij het beoordelen van bewonersinitiatieven. Nu de wijkraden geïnstalleerd zijn, krijgt ook de samenwerking in en met de wijk een andere vorm.

De wijkraden hebben een wijkakkoord opgesteld. In de wijken Hoek van Holland en Rozenburg is er een dorpsraad en een bijbehorend dorpsakkoord. Deze twee wijken vormen, samen met Pernis en Heijplaat, de kleine kernen. Met het Uitvoeringsprogramma Kleine Kernen maakt het college meer werk van de vitaliteit en leefbaarheid van deze Rotterdamse havendorpen. Het wijkakkoord is het uitgangspunt voor de samenwerking met de wijk, het wijknetwerk en de gemeente. De ambtelijke samenwerking is geborgd in het wijkmanagementteam (wijk-MT), dat monitort op de uitvoering en voortgang van het wijkakkoord en zorgt dat opgaven integraal worden opgepakt.

Voor het eind van 2023 zijn er 39 wijkhubs. Bewoners kunnen hier binnenlopen met vragen of problemen, en de gemeente en andere organisaties uit de wijk kunnen elkaar hier ontmoeten of met elkaar samenwerken. Ook maakt de gemeente het makkelijker om een financiële bijdrage aan te vragen voor ideeën en initiatieven voor de wijk. Dit realiseert de gemeente door verschillende regelingen voor bewonersinitiatieven samen te voegen. Op deze manier werkt de gemeente toe naar een sterkere samenwerking in en met de wijken. Het college realiseert tot en met 2025 75% van de door de raad vastgestelde doelen/opgaven in de wijkplannen die onderdeel zijn van het wijkakkoord.

Doel: Betrokken overheid

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

De gemeente zet zich in om een betrouwbare en betrokken overheid te verwezenlijken voor alle Rotterdammers.

- Grotere betrokkenheid van burgers, ondernemers en instellingen bij het bepalen van het gemeentelijke beleid.
- Betere aansluiting van het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke activiteiten bij de opgaven in de wijken. Zowel bovenstaand punt als dit punt wordt gedaan door middel van de doenvermogentoets. We voeren een Doenvermogentoets in om bij de totstandkoming van beleid al rekening te houden met hoe dit beleid neerslaat in de uitvoering.
- Zorgvuldige, betrouwbare en toegankelijke verkiezingen en referenda.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan Wijk aan Zet
- Uitvoering van de Verordening Wijkraden, met het onderdeel ‘wijkakkoorden’.
- Het organiseren van een inclusief en laagdrempelig, stadsbreed participatieaanbod.
- Regie voeren op een integrale aanpak in de wijken.
- Toegankelijke en betrouwbare verkiezingen organiseren.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023 (t/m aug)	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget wijk aan Zet: **Het college realiseert (in deze collegeperiode) 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.**			75%	N.v.t.	75%	75%*	75%	
Groei aantal actieve Rotterdammers:								
• Bezoekers MijnRotterdam.nl • Bewoners welke een initiatief indient • Aantal reacties op Mijn Rotterdam*	N.v.t.	N.n.b.	• 75.000 • N.v.t. • 12.000	• 54.201 • 161 • 10.030	Score 2023+5% groei	Score 2024+5% groei	Score 2025+5% groei	

Meer Rotterdammers hebben vertrouwen in de wijkraden (voorheen deelgemeenten en bestuurscommissies) o.b.v. het Wijkprofiel eens in de twee jaar	**Realisatie 2020: 48%**	48%	N.v.t.	N.v.t.	**49%**	N.v.t.	**50%**
% Toegankelijkheid stembureaus	96%	97%	96%	N.t.b.	96%	96%	96%
Aantal wijkhubs	13	19	39	27	39	39	39

Toelichting indicatoren

Collegetarget Wijk aan zet

Aan de hand van alle behaalde acties uit de voorgangsrapportages van de jaaractieplannen van de 39 wijkraden wordt het percentage bepaald.

* peildatum 1-11-2025

Doel: Betrouwbaar stadsarchief

Pagina 88

Doel: Betrouwbaar stadsarchief

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- Een transparante, democratische overheid met oog voor verleden, heden en toekomst van Rotterdam en de regio.
- Het historisch besef bevorderen door actief de Rotterdamse geschiedenis onder de aandacht te brengen.
- Openbaarheid en toegankelijkheid van overheidsinformatie.
- Bijdragen aan het democratische, culturele, economische en sociale klimaat en het nationale en internationale imago van de stad Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Via verschillende kanalen beschikbaar blijven stellen van bronnen, met voorrang voor het maatschappelijk debat.
- Wegwerken van achterstanden in de toegankelijkheid van archieven en collecties.
- Grootschalige digitaliseringsprojecten, zoals de digitalisering van de bouwtekeningen 1945-1995.
- Actieve verwerving van archieven en collecties die de huidige diverse Rotterdamse samenleving representeren.

Hoe meten we dat?

- Bezoekerswaardering: bronnen voor de waardering zijn de kwaliteitsmonitor van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland en zelf gehouden gebruikersonderzoeken. Het Stadsarchief meet de waardering eenmaal per twee jaar.
- Aantal bezoekers website Stadsarchief: er is sprake van een verwachte toename in verband met digitalisering, functionele en inhoudelijke verbetering website en de inzet van sociale media.
- Aantal bezoeken studiezaal: het bezoek aan de studiezaal zal naar verwachting verder afnemen naarmate het digitale aanbod groeit.
- Aantal scans digitaliseren op verzoek: door de publieksservice ‘digitaliseren op verzoek’, door digitale dienstverlening en door tegelijkertijd te bouwen aan een online toegankelijk digitaal archief.
- Aantal bereikte leerlingen en volwassen door educatie: de nulmeting is het aantal leerlingen en volwassenen wat deelneemt aan activiteiten georganiseerd door het Stadsarchief in 2021, daarna is de norm 10% groei per jaar.

De cijfers 'realisatie 2023' zijn bijgewerkt t/m 24 augustus.

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Bezoekerswaardering, norm 8, onderzoek 2-jaarlijks	N.v.t.	N.v.t.	8	N.v.t.	N.v.t.	8	N.v.t.	
Aantal bezoeken website Stadsarchief	N.b.*	441.957	525.000	444.660	550.000	575.000	600.000	
Aantal bezoeken studiezaal	3.818	3.161	7.000	3.670	6.650	6.500	6.325	
Aantal scans via digitaliseren op verzoek	N.v.t.	290.599	500.000	339.535	500.000	500.000	500.000	
Aantal bereikte leerlingen en volwassenen door educatie	8.998	1.374	10.888	6.666	11.976	13.174	14.491	

Doel: Goed klantcontact

Pagina 89

Doel: Goed klantcontact

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun

contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020. ‘Ontevreden’ is iedereen die het contact met de gemeente beoordeelt met een rapportcijfers 6 of lager.
- Rotterdammers zijn juist en volledig ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering van de opgave 'De Rotterdamse Dienstverlening 2023-2026' (23bb003841). De communicatie naar de Rotterdammer moet overzichtelijker en begrijpelijker. De gemeente blijft werken aan eenvoudige formulieren.
- De gemeente werkt aan een logische één-loketgedachte.
- De gemeente werkt gedurende deze bestuursperiode aan één gemeentelijke dienstverleningsapp.
- Voor 2025 zijn er minder én duidelijkere gemeentelijke websites.
- Verbetering van processen en beheersing van risico's Basisregistratie Personen
- Aan de hand van jaarlijkse en maandelijkse controles werken aan verbeteringen voor de BRP (basisregistratie personen).

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2020	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023 t/m augustus	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (kleiner of gelijk aan 6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente 30% gedaald ten opzichte van 2020.								
Norm Ontevredenheid		-4%	**- 7%**		**-20%**	**-30%**	**-30%**	
Realisatie Ontevredenheid		+2%		-1%				
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	**84,9% (15,1%)**	**85,5% (14,5%)**	**86,0% (14,0%)**	**85% (15%)**	**87,9% (12,1%)**	**89,4% (10,6%)**		
De Basisregistratie Personen voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)	99,9%	99,9%	99,6%		99,6%	99,6%		
% van de gegevens in de 100-persoonslijst dat correct is (inhoudelijke controle)	73%	69%	80%		80%	80%		

Toelichting indicatoren

De gemeente meet voortdurend de tevredenheid van burgers, ondernemers en bezoekers op algemene tevredenheid, tijdigheid, duidelijkheid en vriendelijkheid. De meting van de tevredenheid van Rotterdammers

gebeurt met de methode Netto Promotor Score (NPS). Dat is een wereldwijd gebruikte onderzoeksmethode voor klanttevredenheid. De gemeente meet de klanttevredenheid op de volgende eerstelijns contactopties: chat, telefoon, digitale balie en de publiekslocaties voor burgerzakenproducten. Door een geconstateerde omissie in de berekening van de oorspronkelijke 0-meting is er een ander peiljaar (2020) gekozen dan het oorspronkelijke peiljaar: 2021. Met deze keuze blijft de ambitie van het college onveranderd. De Rekenkamer kan zich vinden in het nieuwe peiljaar en de onderbouwing daarvan.

Rotterdammers zijn minder ontevreden over hun contact met de gemeente

Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. Richtpunt: een daling van 30% van het percentage ontevreden (rapportcijfer 6 of lager) Rotterdammers in 2025 ten opzichte van 2020. Basisdienstverlening op orde versterkt het vertrouwen van burgers in de overheid.

De Basisregistratie Personen (BRP) voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)

Persoonsgegevens staan opgeslagen in de Basisregistratie Personen (BRP). Voor de manier waarop dat gebeurt zijn voorwaarden en regels. Maandelijks voert de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens een technische controle uit.

BRP: Inhoudelijke controle

Gemeenten zijn verplicht om jaarlijks de zelfevaluatie op de Basisregistratie Personen uit te voeren. Dit onderzoek bestaat uit een vragenlijst over de kwaliteit van de processen en controle op de kwaliteit van de gegevens. Jaarlijks is er een controle van 100 persoonslijsten aan de hand van brondocumenten. Minimaal 80% van de gegevens in deze 100-persoonslijsten moet goed zijn.

Voor de collegeperiode 2023-2026 zijn er een aantal verbeteracties in gang gezet waaronder het invoeren van een vier-ogen-principe bij de verwerking van aktes in de BRP, trainingen voor medewerkers en inhoudelijke controles bij de Stadswinkel Centrum.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen Pagina 90

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Dienstverlening draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling: 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten: niet van toepassing

Pagina 91

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 92

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Dienstverlening	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**11.996**	**10.394**	**17.003**	**17.166**	**18.524**	**18.524**
Bijdragen rijk en medeoverheden	886	299	347	250	250	250
Overige opbrengsten derden	11.110	10.095	16.655	16.916	18.274	18.274
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**82.529**	**90.759**	**98.283**	**92.832**	**97.729**	**96.888**
Apparaatslasten	50.630	**58.070**	**71.362**	**70.162**	**70.176**	**70.221**
Inhuur	1.181	1.125	970	969	1.033	1.033
Overige apparaatslasten	1.216	1.218	1.888	1.868	1.866	1.866
Personeel	48.233	55.727	68.505	67.325	67.277	67.322
Intern resultaat	4.243	**3.920**	**3.007**	**1.288**	**1.288**	**1.288**

Intern resultaat	4.243	3.920	3.007	1.288	1.288	1.288
Programmalasten	27.656	**28.768**	**23.914**	**21.383**	**26.265**	**25.378**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	20.496	21.191	17.921	15.419	20.389	19.504
Kapitaallasten	91	87	221	162	130	128
Overige programmalasten	5	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	7.064	7.489	5.772	5.802	5.746	5.746
Saldo voor vpb en reserveringen	**-70.533**	**-80.364**	**-81.280**	**-75.666**	**-79.205**	**-78.364**
Saldo voor reserveringen	**-70.533**	**-80.364**	**-81.280**	**-75.666**	**-79.205**	**-78.364**
Reserves	**1.875**	**2.438**	**910**	**222**	**222**	**222**
Onttrekking reserves	3.366	3.027	1.699	1.699	1.699	1.699
Toevoeging reserves	1.491	2.315	1.477	1.477	1.477	1.477
Vrijval reserves	0	1.726	689	0	0	0
Saldo	**-68.658**	**-77.927**	**-80.370**	**-75.444**	**-78.984**	**-78.142**

Vergelijk saldo

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 74.765	- 67.999	- 62.866	- 63.085	- 63.145	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 68.658					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 75.724	- 70.290	- 69.286	- 69.390	- 68.529
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 77.927	- 80.370	- 75.444	- 78.984	- 78.142

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Dienstverlening	**-77.927**	**-80.370**	**-75.444**	**-78.984**	**-78.142**
Bestuur - Gebieden, inspraak en participatie	-32.642	-30.155	-30.520	-30.755	-30.482
Burgerzaken	-38.861	-43.216	-37.903	-41.165	-40.674

Musea - stadsarchief	-6.424	-6.999	-7.022	-7.064	-6.986
Bestuur - Gebieden, inspraak en participatie	-32.642	-30.155	-30.520	-30.755	-30.482
Burgerzaken	-38.861	-43.216	-37.903	-41.165	-40.674
Musea - stadsarchief	-6.424	-6.999	-7.022	-7.064	-6.986

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit de opbrengsten van leges voor publiekszaken en leges voor dienstverlening door het stadsarchief.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit personeelskosten, de vergoedingen aan de leden van de wijkraden en hun (vice-) voorzitters, de overige kosten voor invoering van het nieuwe bestuursmodel Wijk aan Zet. Verder komen de lasten voort uit het budget voor bewonersinitiatieven, de organisatie van de verkiezingen en uit het programma Menselijke Maat.

Reserves

Jaarlijks bepaalt het college of het een bedrag toevoegt of onttrekt aan de diverse bestemmingsreserves. De huidige bestemmingsreserves zijn: Citylab, Achterstanden Stadsarchief, Verkiezingen en Menselijke Maat.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop van de baten laat een stijgend beeld zien: van € 10 mln in 2023 tot € 18,5 mln in 2027. De stijging komt grotendeels door de verwachte piek in de vraag naar verlenging van reisdocumenten vanaf 2024. Deze piek is het gevolg van de beslissing in 2014 om de geldigheidsduur van paspoorten te verlengen naar 10 jaar.
De lasten blijven stabiel: van € 98,3 mln in 2024 tot € 96,9 mln in 2027. De reserves laten een stabiel beeld zien van € 0,9 mln in 2024 tot € 0,2 mln in 2027. De daling in 2024 komt door het collegebesluit in 2021 om te stoppen met Citylab. Hierdoor valt de reserve in 2024 eenmalig met € 0,7 mln vrij. In het huidig coalitieakkoord 2022 is besloten om Citylab in gewijzigde vorm voort te zetten.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Dienstverlening	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023	**-75.724**	**-70.290**	**-69.286**	**-69.390**	**-68.529**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024	**-2.202**	**-10.080**	**-6.159**	**-9.593**	**-9.613**

Leren en ontwikkelen	Kasschuiven	164	-164	0	0	0
Veerkrachtig BoTu 2028	Kasschuiven	594	-135	-135	-135	-188
Verkiezingen 2023	Kasschuiven	-3.400	0	3.400	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Ophoging externe opbrengsten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Opvoeren extra leges opbrengsten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Subsidie Verbetering digitale dienstverlening	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Citylab	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	Reserves	0	0	0	0	0
Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen	Reserves	713	0	0	0	0
Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag	Taakmutaties	-114	-122	-129	-126	-126
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-160	-9.658	-9.295	-9.332	-9.299
Begroting na wijzigingen		**-77.927**	**-80.370**	**-75.444**	**-78.984**	**-78.142**

Toelichting financiële bijstellingen

Leren en ontwikkelen

Het opleidingsprogramma, bestaande uit diverse opleidingsdagen en begeleiding/coaching, voor de invoering van het nieuwe bestuursmodel Wijk aan Zet heeft vertraging opgelopen. De lasten worden deels in 2023 en deels in 2024 verwacht. Voor 2023 betekent dit een lastenverlaging van € 164.000, voor 2024 een lastenverhoging van € 164.000.

Veerkrachtig BoTu 2028

In 2023 is er incidenteel budget beschikbaar gesteld vanuit de intensivering focuswijken en ondermijning. Het programma veerkrachtig BoTu en de bijbehorende uitvoeringskosten lopen door tot 2028. Door middel van een kasschuif worden de middelen ingezet over de resterende looptijd. Voor 2023 betekent dit een lastenverlaging van € 594.000, voor 2024 tot en met 2026 een lastenverhoging van € 135.000 en voor 2027 een lastenverhoging van € 188.000.

Verkiezingen 2023

Op 22 november 2023 vindt de Tweede Kamerverkiezing plaats. Het Rijk geeft voor deze vervroegde verkiezing geen compensatie. In de begroting was voor de Tweede Kamerverkiezingen in 2025 al budget opgenomen. Om een knelpunt in 2023 te voorkomen, worden de in de begroting beschikbare middelen vooruitgeschoven naar 2023. Voor 2023 betekent dit een lastenverhoging van € 3,4 mln en voor 2025 een lastenverlaging van € 3,4 mln.

Actualisatie Kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf investeringen is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Ophoging externe opbrengsten
Vanwege een externe detachering van een medewerker zijn zowel de baten en personele lasten in 2023 met € 54.000 verhoogd.

Opvoeren extra leges opbrengsten
Zoals in de voorjaarsnota gemeld, zijn de leges in Rotterdam aanmerkelijk lager dan gemiddeld in de G4-gemeenten. Voor een aantal producten heeft nog een bijstelling plaatsgevonden waarmee het tarief dichterbij het gemiddelde voor de 4 grote steden komt. De leges en personele lasten zijn naar boven bijgesteld met € 146.000.

Subsidie Verbetering digitale dienstverlening
Er wordt onderzocht of de aanpak van Rotterdam voor verbetering van de digitale dienstverlening aan bewoners en ondernemers aan de hand van klantsignalen breder toepasbaar is binnen andere gemeenten. Het Rijk heeft hiervoor een subsidie toegekend van € 146.000. Rotterdam zet bedrag deels in 2023 inzet (€ 49.000) en deels in 2024 (€ 97.000).

Bestemmingsreserve Citylab
In 2023 vallen de subsidielasten € 166.000 lager uit, omdat een deel van de activiteiten in 2024 en verder plaats vindt. Dit betreft een saldoneutrale boeking.

Bestemmingsreserve Menselijke Maat
De gemeenteraad is geïnformeerd over de inzet van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)-middelen. De onttrekking aan de bestemmingsreserve valt € 577.000 lager uit dan voorzien. De voornaamste reden is de krapte op de arbeidsmarkt. Een aantal projecten verschuift hierdoor deels van 2023 naar 2024. Dit betreft een saldo-neutrale boeking.

Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen
Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten om reserves kleiner dan € 1 mln te laten vrijvallen. Dit besluit geldt ook voor nieuwe reserves die zijn ontstaan na vaststelling van de jaarrekening 2022. Deze aanpassing gaat over de technische verwerking in de begroting van het vrijvallen van dergelijke nieuwe reserves van kleiner dan € 1 mln.

Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag
Op 1 januari 2023 is de Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag in werking getreden. De wet maakt het mogelijk om tijdig voor de vaststelling van de verkiezingsuitslag eventuele telfouten te constateren en op een transparante en controleerbare manier te corrigeren. Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld voor de uitvoering van deze wet. Het effect op het programma Dienstverlening is voor 2023 € 114.000 en loopt op tot € 126.000 in 2027.

Technische wijzigingen
In het programma Dienstverlening zijn diverse technische wijzigingen opgenomen, de grootste wijzigingen zijn:

- In 2024 komt er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening aan Rotterdammers een gemeentelijk klantcontactcentrum. Dit klantcontactcentrum brengt de eerstelijns contactkanalen samen en maakt het mogelijk de kwaliteit van het contact met Rotterdammers verder te verbeteren. De dekking hiervoor komt vanuit bijdragen uit het hele concern. In 2024 en verder -€ 6,1 mln.

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Dit heeft tot een financieel effect geleid van -€ 4,2 mln in 2024 tot -€ 4 mln in 2027. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- Overheveling budget naar het programma Overhead vanwege personele mutaties. In 2024 € 661.000, tot € 879.000 in 2027.
- Overheveling budget naar het programma Overhead vanwege programma Datagedreven Werken van € 221.000 voor 2024 en 2025.
- Overheveling budget van programma Zorg, welzijn en wijkteams naar programma Dienstverlening voor Toegankelijkheid: Rotterdam Onbeperkt in 2023 en 2024 -€ 150.000.
- Overige technische bijstellingen van -€ 10.000 in 2023 tot -€ 78.000 in 2027.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Pagina 93

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

De gemeente biedt dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers. Dat doet ze via diverse frontoffice-kanalen: fysiek (via locaties), telefonisch (via 14010), digitaal (via Rotterdam.nl) en schriftelijk. Kortom, we leveren passende dienstverlening voor elke Rotterdammer. De gemeente regisseert een eenvoudige en duidelijke dienstverlening volgens het Programma Dienstverlening 2019-2022. Er komt een opvolger van dit programma: de opgave #010incontact. Hierin staat de mening van de Rotterdammer centraal en werkt de gemeente aan het verbeteren van de dienstverlening van buiten naar binnen.

Het beheer van de basisregistratie personen (BRP) en het organiseren van verkiezingen en referenda maken ook onderdeel uit van Dienstverlening.

Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Deze doelstellingen zijn alle drie gekoppeld aan de programmadoelstelling: Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Het doel van verwerving van particuliere archieven en collecties is om een representatief beeld te kunnen bieden van de geschiedenis van de stad Rotterdam, nu en in de toekomst. De afgelopen decennia is de samenstelling van de bevolking van Rotterdam sterk veranderd. Dit moet zich ook gaan vertalen in de collectie. Dit doet eveneens recht aan de toenemende aandacht voor diversiteit en de herkomst en geschiedenis van migranten in de stad.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Programma-Dienstverlening-2019-2022.pdf (rotterdam.nl), het Programma Dienstverlening 2023-2026 '010incontact' (wordt in het najaar 2022 aan de raad ter vaststelling aangeboden)
- Raadsbesluit Wijk aan Zet
- Implementatieplan Wijk aan Zet
- Verordening op de Wijkraden
- Archiefwet
- Kieswet

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- MultiDiensten Rotterdam B.V.
- Dimpact

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 94

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Economische ontwikkeling

Pagina 95

Economische ontwikkeling

Het programma richt zich op het verdienvermogen van Rotterdam. Door te zorgen voor de juiste omstandigheden voor het bedrijfsleven komen banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners. Het gaat om versterking van het ondernemersklimaat, een uitstekende gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven en ruimte voor ondernemerschap. De gemeente Rotterdam steunt de ontwikkelingen in het midden- en kleinbedrijf naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap. Zo draagt het programma bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Voortgang 2023

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Doel: Toekomstbestendig ondernemerschap

Doel: Excellent ondernemersklimaat

Doel: Meer ruimte voor economie

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten: niet van toepassing

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 96

Voortgang 2023

Economische ontwikkelingen

De economische groei vlakt in 2023 af, na een stevig herstel van de Rijnmondse economie van ruim 4,4 % in 2022. Een deel van de ondernemers, zoals uit de horeca, kampt nog met een grote schuldenlast uit het ‘coronatijdperk’. In het eerste halfjaar van 2023 zijn de opgelopen energielasten gelukkig gedaald. De gemeente volgt de ontwikkelingen nauwgezet en speelt daar zo goed mogelijk op in. Via het project Klus & coach krijgen ondernemers in winkelgebieden hulp door het laten maken van een energiescan, invoering van energiebesparende maatregelen en een coachgesprek. Het plan is om tot eind 2025 nog zo’n 1.000 ondernemers te helpen.

Voor 2023 verwachten economen een matige groei. Dit komt doordat de coronacompensatie niet meer beschikbaar is, bedrijfsfaillissementen geleidelijk toenemen, de hoge inflatie bestedingen van huishoudens beperkt en doorat de arbeidsmarkt nog uiterst krap is. De Rotterdamse economie heeft het met een stevige economische groei en lage werkloosheid (4,5%) in de afgelopen jaren dus goed gedaan. Wel zijn er met de krappe arbeidsmarkt en hoge inflatie zorgen. Waakzaamheid blijft dus geboden.

De belangrijkste gebeurtenissen in 2023 zijn hieronder weergegeven.

- Onder de vlag van het Mkb actieprogramma zijn er in 2023 diverse activiteiten ontplooid om de gemeentelijke dienstverlening te versterken. Zo heeft het coronaloket sinds begin 2023 een structurele doorstart gemaakt met het Team Ondernemersmaatwerk (TOM). Tussen januari en medio juli heeft dit team 42 maatwerkverzoeken van horecaondernemers behandeld. Daarnaast is in juni livechat op Ondernemen010 gelanceerd. Nieuw in Rotterdam gevestigde ondernemers krijgen een persoonlijke welkomstbrief van de wethouder Economie: in het eerste half jaar van 2023 waren dat ruim 1.300 brieven.
- Op 23 februari 2023 stelde de gemeenteraad het nieuwe Uitvoeringsplan Horeca vast. Ondernemers mogen nu op vrijdag en zaterdag een uur langer open zijn en hun terras uitbreiden. Ook worden meer ‘verlaatjes’ (incidenteel langer open zijn) en meer geluid toegestaan. De gemeente stelt gratis circulaire terrasvlonders beschikbaar - meer dan 170 ondernemers hebben hiervan gebruikgemaakt. Eind 2023 volgt onderzoek naar de effectiviteit van het uurtje-langer-open-zijn. Ook vindt een evaluatie plaats van het hele Uitvoeringsplan Horeca. Begin 2024 gaan de resultaten naar de gemeenteraad.
- In maart 2023 startte Rotterdam Square officieel. Deze stichting is opgericht op initiatief van Erasmus MC en de gemeente Rotterdam en werkt aan versterking van de Life Sciences and Health-sector in Rotterdam. Fysiek uit zich dat in de realisatie van een campus bij het Erasmus MC. Daar kunnen innovatieve zorgondernemers zich vestigen, zodat ondernemerschap, onderzoek, onderwijs en zorg effectiever samengaan. Rotterdam Square heeft hierin een verbindende rol en vult die in door netwerkbijeenkomsten, coachingstrajecten voor startende ondernemers en koppeling van partijen die elkaar kunnen versterken.
- Er is ruim €60 mln beschikbaar uit het Just Transition Fund (JTF)-programma voor de regio Groot-Rijnmond. In januari 2024 is de eerste 41 miljoen beschikbaar. Dit bedrag is verbonden aan 29 projecten. De eerste zes projecten hebben een positief besluit ontvangen. Alle JTF-projecten dragen bij aan de energietransitie in de haven, aan het opvangen van de effecten voor huidige banen en aan ontwikkeling van toekomstige werkgelegenheid. In augustus 2023 startte een nieuwe JTF-openstelling van €0,5 miljoen. Scholen kunnen scholingsvouchers aanvragen voor de opleiding van mensen voor banen in de energietransitie en de haven.
- Er is in 2023 een eerste subsidieaanvraag toegekend uit de derde ronde van het Europese programma Kansen voor West II. Inzet van deze ronde zijn activiteiten die ondernemers helpen in de transitie naar de circulaire economie. Er is subsidie verleend aan een Rotterdamse mkb-onderneming die een innovatieve verwerkingsinstallatie voor textiel ontwikkelt.
- In mei 2023 vond in samenwerking met de gemeente Rotterdam Upstream plaats. Dit is het grootste evenement voor vernieuwende bedrijven in de regio. Het evenement brengt startups, scale-ups, investeerders, corporates, beleidsmakers en studenten samen. Doel is dat ze de innovatiekracht van de regio vergroten en voor groei van bedrijven zorgen. Op het evenement kwamen ongeveer 3000 deelnemers af.
- De volgende generatie internet voegt zintuigelijke beleving toe aan websites en internetproducten. Augmented Reality kan bijvoorbeeld een kledingstuk tonen die op afstand tast kan overdragen voor fabrieksmedewerkers op afstand: ‘immersive experiences’. Vanwege de potentie kent het Rijk maximaal €200 mln. toe uit het Nationale Groeifonds aan de Creative Industries Immersive Impact Coalition (CIIIC). De gemeente is partner en wil de technologiebedrijven helpen in Rotterdam te laten landen die actief zijn in zintuigelijke internettechnologie,.
- In mei 2023 heeft de gemeente de eerder toegezegde €2,6 miljoen geïnvesteerd in het regionale innovatiefonds UNIIQ. Deze investering steunt kansrijke innovatieve bedrijven die bijdragen aan slimme energieoplossingen en een toekomstbestendige economie. Het fonds biedt ondernemers startkapitaal om

plannen te realiseren en de meest risicovolle fase - van concept tot veelbelovend bedrijf - te overbruggen. Samen met andere publieke partners wordt totaal €10 mln. extra geïnvesteerd.

- Op 28 juni 2023 ging in het M4H-gebied het pand aan de Vierhavenstraat 56/Keileweg 4, ook bekend als Keilewerf 1, door brand volledig verloren. Daarbij raakten 52 creatieve en ambachtelijke makers hun werkplek kwijt. In stad en land zijn acties in gang gezet om hen te helpen. De gemeente staat de Keilewerf zoveel mogelijk bij. Een integraal ambtelijk crisisteam staat dagelijks in contact met de oprichters van de Keilewerf B.V. en inventariseert via hen de vragen en behoeften van de gedupeerde ondernemers. Zo denkt de gemeente mee over mogelijkheden voor alternatieve huisvesting en werkt de gemeente samen met het Regionaal Bureau Zelfstandigen (RBZ), het Ondernemersklankbord en de Belastingdienst. Ondernemers kunnen snel direct contact opnemen met een medewerker die op de hoogte is van hun situatie. Waar mogelijk biedt de gemeente maatwerk.

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau.

Realisatie 2022: nulmeting 4.248.765 m²

Mijlpaal 2023: 4.248.765 m²

Tussenstand augustus 2023: 4.287.397 m²

Uit prognoses blijkt de voorraad bedrijfsruimte stabiel en met een lichte stijging ligt het collegetarget op koers. Op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen is de verwachting dat de komende jaren sprake is van een forse afname. Dit komt vooral door de transformatie van bedrijven naar wonen bij enkele bedrijventerreinen in de binnenstad. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad.

Bij het opstellen van het collegetarget is voor deze collegeperiode rekening gehouden met 180.000m2 aan afname door grote gebiedsontwikkelingen waar woningbouw gepland is. Deze ontwikkelingen variëren tussen hard en zacht planaanbod (vanuit de woningbouw). Het tempo van de gebiedsontwikkelingen wordt door markmechanismen vertraagd of versneld.

In het in het najaar 2023 door het college vast te stellen actieplan bedrijfsruimte noemt acties en instrumenten om te sturen op de toekomstige hoeveelheid bedrijfsruimte en de juiste ruimtelijke invulling daarvan.

Aanpak 25 winkelstraten

Aanpak van 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode te transformeren naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebied.

De basis van deze meting en monitoring is het programma vitale kerngebieden op basis van de gebiedsgerichte aanpakken.

Tussenstand augustus 2023: De aanpak is sinds 2022 gestart in 17 winkelgebieden. Als start hanteren we in de regel een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document wordt de ambitie en een strategie voor de straat omschreven. Voor nog

eens vier andere gebieden worden de voorbereidingen gestart. Dit gebeurt door middel van voorgesprekken met allerlei vertegenwoordigers en belanghebbers in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

10.000 keer mkb-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Deze indicator meten we door het aantal klantcontacten met ondernemers op de ondernemersbalie inzichtelijk te maken dat heeft geleid tot advies of informatievoorziening aan de ondernemer. Ook ondernemers die deelnemen aan bijeenkomsten of workshops die we organiseren vallen onder deze indicator, bijvoorbeeld op het gebied van digitalisering van hun bedrijfsvoering, het koppelen van investeerders aan mkb'ers of netwerkevents zoals Upstream en BT010.

Het kan voorkomen dat sommige ondernemers van meerdere mogelijkheden gebruik maken en dubbel worden geteld. De contacten die de bedrijfscontactfunctionarissen, accountmanagers en projectmanagers hebben met ondernemers zijn geen onderdeel van deze indicator. De (unieke) bezoeken aan de website Ondernemen010 en de klantcontacten vanuit 14010 tellen we ook niet mee maar maken we wel inzichtelijk.

Tussenstand augustus 2023: Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand wordt opgenomen in de jaarstukken.

Uitlokken van € 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

In deze collegeperiode is de doelstellig om 1 miljard investeringen uit te lokken die 2.000 banen opleveren. In deze indicator nemen we onder mee de financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen begeleid door InnovationQuarter en/of Rotterdam Partners.

Tussenstand augustus 2023: Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand van deze indicator wordt opgenomen in de jaarstukken.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%

Sinds eind 2022 is er ingezet op het tegengaan van de leegstand van marktkramen door middel van het per januari 2023 uitgeven van nieuwe vaste plaatsen aan marktondernemers. Door het met voorrang een vaste plaats geven aan ondernemers die een artikel verkopen welke nog niet op die markt wordt verkocht wordt de verkoop van nieuwe producten gestimuleerd. Verder is eind eerste kwartaal 2023 de meldplicht meelopers ingevoerd. Kooplieden die op de wachtlijst staan voor een vaste marktplaats worden verplicht zich op dagbasis te melden met als doel een dagplaats in te nemen. Verder wordt de overlast van marktafval aangepakt.

Tussenstand augustus 2023: Deze monitor wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand wordt opgenomen in de jaarstukken.

Financiële bijstellingen Economische ontwikkeling (x 1.000)	**€ 1.762**
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.762

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Ondersteunen van het Rotterdamse MKB

De Rotterdamse ondernemers zijn van grote waarde voor de stad en de Rotterdamse economie. Ze dragen bij aan een duurzame en aantrekkelijke stad en haven, en zorgen voor banen voor de inwoners van Rotterdam en de regio.

Het Rotterdamse bedrijfsleven kent een lange periode van onzekerheid, na de coronapandemie, het uitbreken van de oorlog in Oekraïne en de daaropvolgende energiecrisis. Hoge inflatie en rentestijgingen belemmeren bedrijven in hun groei en weerhouden ondernemers ervan te investeren. Met het opgezette Mkb-Actieprogramma wil de gemeente de dienstverlening aan ondernemers verbeteren en hen ondersteunen om toekomstbestendig te blijven. Het programma moet leiden tot minder regels en bureaucratie en hantering van een ‘ja, mits-houding’ bij plannen van ondernemers. Het succesvolle coronaloket waar ondernemers snel hulp krijgen en dat maatwerk levert, krijgt een vervolg. Het bestaande mkb krijgt hulp in het ontwikkelen van een toekomstbestendig bedrijfsmodel. De gemeente wil dat innovatieve en startende, groeiende mkb’ers zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De komende jaren is er minder geld beschikbaar voor het programma Economische ontwikkeling. De gemeente stopt een aantal programma’s en samenwerkingsverbanden, of bouwt deze gedeeltelijk af, om financieel ruimte te maken om de ambities voor het mkb te kunnen uitvoeren.

Transformatie winkelstraten, versterking horeca en spreiding van toerisme

De gemeentelijke inzet is gericht op stimuleren van samenwerking tussen partijen in winkelgebieden om leegstand en achteruitgang tegen te gaan en aantrekkelijkere ontmoetings- en verblijfsgebieden te creëren. Dit gebeurt in samenwerking met pandeigenaren, winkeliers, wijkraden en klanten. Het gaat om een brede aanpak, met maatwerk per winkelgebied. In de komende vier jaar begint in minimaal 25 winkelgebieden een gezamenlijke aanpak.

Stimulering van nieuwe producten en tegengaan van leegstand moeten de warenmarkten aantrekkelijker maken voor marktondernemers en bezoekers. De gemeente streeft naar een hogere bezettingsgraad van de warenmarkten. Dit is ook nodig om de warenmarkten kostendekkend te maken. Waar mogelijk krijgt de horecasector meer ruimte, bijvoorbeeld door uitbreiding van terrassen, verkenning van nieuwe locaties voor

nachthoreca en ruimere openingstijden in de weekends. Hiervoor heeft de gemeente met organisaties in de stad een uitvoeringsplan horeca opgesteld.

Klimaatneutraal en circulair haven industrieel complex

De opdracht in de Havenvisie 2030 is het haven-industrieel complex voor 2050 klimaatneutraal te maken. Hiervoor zijn primair het Havenbedrijf Rotterdam en de bedrijven in de haven aan zet. De gemeente ondersteunt hen bij waterstofprojecten - gericht op innovatie, maakindustrie en kennis - en bij projecten voor energiebesparing in de industrie, door versnelling van vergunningverlening (het ‘Versnellingshuis’), en door sturing op de ontwikkeling van infrastructuur. De gemeente realiseert tot en met 2026 walstroomaansluiting aan publieke kades in de stad. Met het Havenbedrijf Rotterdam komen er afspraken over walstroom voor de zeevaart. Rotterdam werkt op dit vlak samen met Antwerpen en Hamburg.

Ruimte voor bedrijvigheid

De bedrijfsruimte in Rotterdam is schaars en neemt in de stad nog verder af. Juist deze ruimte blijft echter hard nodig. Bedrijven die belangrijk zijn voor de stad vinden steeds moeilijker een plek. Daarom heeft het college het doel gesteld dat het aantal vierkante meters aan bedrijfsruimte tot 2026 minimaal gelijk blijft.

Het collegetarget bedrijfsruimte is vastgesteld om in de toekomst genoeg ruimte te bieden aan bedrijven. Bedrijven leveren een belangrijke bijdrage aan de stad, zorgen voor werkgelegenheid voor onder andere praktisch geschoolde Rotterdammers en zijn nodig voor het realiseren van ambities voor duurzaamheid, digitalisering en circulariteit.

Realisatie van het collegetarget bedrijfsruimte gaat niet vanzelf. Na de zomer 2023 komt er een actieplan waarin de inspanningen staan die de gemeente gaat leveren. Daarnaast staat in het plan hoe de gemeente het resultaat van deze inspanningen volgt.

Aantrekken van congressen en bedrijven

De internationale positie van Rotterdam op het gebied van beurzen en congressen wordt versterkt. Dat gebeurt door zakelijke evenementen aan te trekken die aansluiten bij de ambities van de stad, samen met de branche en Rotterdam Partners.

Daarnaast komen er activiteiten om buitenlandse bedrijven naar Rotterdam te halen die bijdragen aan de ontwikkeling naar een digitale, schone, innovatieve en circulaire economie. In de komende vier jaar wil het college een miljard euro aan investeringen uitlokken in Rotterdamse bedrijven en bedrijven die zich in Rotterdam komen vestigen.

Doel: Ondersteuning van het mkb naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap

Het moet voor alle bedrijven en ondernemers - groot en klein, nieuw en bestaand - mogelijk zijn om zich succesvol voor te bereiden op de toekomst. Daarom laat het programma Economische ontwikkeling het brede mkb meebewegen naar een schoon, innovatief en circulair ondernemerschap.

Wat wil de gemeente bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat wil de gemeente bereiken?

- Ondernemers ervaren optimale dienstverlening
- Bestaande mkb’ers krijgen ondersteuning bij het invoeren van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen
- De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aansluitend op de aangenomen motie Ondernemend Rotterdam krijgen zowel het bestaande midden- en kleinbedrijf als startende en groeiende bedrijven ondersteuning om zich voor te bereiden op de toekomst. Begin 2023 is het Mkb Actieprogramma opgeleverd om ondernemers te helpen hun bedrijfsvoering te vernieuwen zodat zij succesvol kunnen blijven ondernemen.

Ondernemers ervaren optimale gemeentelijke dienstverlening.

- De gemeente verbetert de dienstverlening door verdere ontwikkeling van het platform Ondernemen010 (website, nieuwsbrief en social media-kanalen). We versterken de samenwerking in winkelstraten en bedrijventerreinen door inzet van bedrijfscontactfunctionarissen en accountmanagers. De gemeente verbetert de informatievoorziening en organiseert netwerkbijeenkomsten.
- De gemeente zet in op minder regels en bureaucratie en een ‘ja, mits-houding’. Het succesvolle bestaande coronaloket krijgt een nieuwe vorm waarbij een gemeentelijk expertteam snel handelt, integraal afweegt in de geest van regelgeving, en maatwerk levert in de facilitering van ondernemers.
- Gemeentelijke plannen worden in de conceptfase via de MKB-toets nader onderzocht op impact op het ondernemersklimaat en waar nodig bijgesteld.
- De gemeente versterkt de wijkeconomie door goede aansluiting bij de gebiedsgerichte vragen, kansen en mogelijkheden. En we intensiveren de samenwerking met de gebiedsorganisatie op het gebied van de wijkeconomie. Dit krijgt vorm door structureel contact tussen de bedrijfscontactfunctionarissen en wijkmanagers- en netwerkers, monitoring van de voortgang op managementniveau en inzet van integrale gebiedsteams die regie houden op de uitvoering door de gemeente.

Bestaande mkb’ers krijgen ondersteuning bij de invoering van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen in het mkb:

- De gemeente ondersteunt bedrijven om toekomstbestendig te ondernemen, zodat ze bijdragen aan een schone, innovatieve, digitale en circulaire economie. Dit gebeurt door de organisatie van activiteiten voor en door ondernemers met als doel ondernemers te informeren, inspireren en activeren.
- De gemeente zet de subsidie voor initiatieven van ondernemerscollectieven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden voort.

De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

- De gemeente ondersteunt innovatieve, startende en groeiende bedrijven bij de financiering, het vinden van talent en aanboren van nieuwe markten. Dit gebeurt met verschillende partners en netwerken in de stad.
- De gemeente investeert in fondsen, zoals IQCapital, UNIIQ, het Energietransitiefonds Rotterdam (uitvoering door InnovationQuarter) en ICOS Cleantech Fund. Bedrijven kunnen bij deze fondsen financiering aanvragen voor de ontwikkeling van vernieuwende producten en diensten die werkgelegenheid voor Rotterdammers creëren.
- De gemeente helpt ondernemers – waaronder uit het mkb - om gebruik te maken van Europese fondsen voor vernieuwing, digitalisering en verduurzaming, met als voorbeelden Kansen voor West (ca. 30 miljoen) en het Just Transition Fund (ca. 60 miljoen). Voor Kansen voor West zijn wij ook de managementautoriteit.
- De gemeente voert gesprekken met regiopartners en het Rijk om het mkb te betrekken bij projecten van het Nationaal Groeifonds.

- Kansen benutten van de digitale economie door koplopers te faciliteren en het mkb te helpen mee te komen in de toenemende digitalisering. Ook biedt de gemeente ondersteuning bij de aanleg van een excellente digitale infrastructuur door operationele samenwerkingsafspraken te maken met aanbieders voor de aanleg van glasvezel, bewoners en bedrijven te informeren en lobbyactiviteiten uit te voeren ten aanzien van wet- en regelgeving.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
10.000 keer ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien		2.500	zie toelichting	2.500	2.500	10.000	

Toelichting indicatoren

10.000 keer MKB ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Deze indicator meten we door het aantal klantcontacten van de ondernemersbalie inzichtelijk te maken dat heeft geleid tot advies of informatievoorziening aan ondernemers. Ook ondernemers die deelnemen aan bijeenkomsten

of workshops die we organiseren vallen onder deze indicator. Het gaat bijvoorbeeld om workshops over digitalisering van de bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb'ers en om netwerkevents als Upstream en BT010.

De contacten die de bedrijfscontactfunctionarissen, accountmanagers en projectmanagers hebben met ondernemers zijn geen onderdeel van deze indicator. Ook het aantal unieke bezoeken aan de website Ondernemen010 en de klantcontacten vanuit 14010 telt niet mee, maar is wel inzichtelijk.

Tussenstand augustus 2023: Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand wordt opgenomen in de jaarrekening.

Doel: Excellent ondernemersklimaat

Pagina 99

Doel: Excellent ondernemersklimaat

Rotterdam richt zich op de onderdelen van de economie waarin Rotterdam internationaal en nationaal een onderscheidende positie heeft of kan innemen en die bijdragen aan de verandering van de economie. Het gaat om de verandering naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex, invoering van de waterstofeconomie, een sterk Life Science & Health-cluster en de circulaire economie.Rotterdam richt zich op de onderdelen van de economie waarin Rotterdam internationaal en nationaal een onderscheidende positie heeft of kan innemen en die bijdragen aan de verandering van de economie. Het gaat om de verandering naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex, invoering van de waterstofeconomie, een sterk Life Science & Health-cluster en de circulaire economie.

Daarnaast is de inzet gericht op het aantrekken van bedrijven, investeerders, congressen, zakelijke en toeristische bezoekers en talent om het investerings- en ondernemersklimaat in de stad te versterken.

Wat wil de gemeente bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat wil de gemeente bereiken?

- Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren:
- Versterking en spreiding van toerisme, horeca en hotels in de stad
- Versterken van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent
- Faciliteren circulaire economie en energietransitie in stad en haven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren:

- De gemeente zet in op een internationaal concurrerende en toekomstbestendige haven en maritieme economie die welvaart biedt voor de stad. De gemeente ondersteunt maritieme bedrijven om innovatiever, digitaler, circulairder en duurzamer te werken om voorbereid te zijn op de energie- en grondstoffentransitie. Die transities kunnen enkel worden behaald met voldoende gekwalificeerd personeel en daar draagt de gemeente samen met maritieme bedrijven, kennis- en scholingsinstelling aan bij. Aangezien de haven en de maritieme economie niet stoppen bij de gemeentegrenzen werken we regionaal samen om het maritieme cluster internationaal te profileren als leidende maritieme stad van Europa. Verder brengen we partijen in de regio bij elkaar voor maritieme samenwerking.
- De gemeente versterkt het Life Science & Health (LSH) innovatie- en vestigingsklimaat door de fysieke ontwikkeling van de Erasmus MC health tech campus te ondersteunen. Verder draagt de gemeente de komende jaren bij aan de stichting Rotterdam Square dat als verbindend netwerk- en campusorganisatie het LSH-ecosysteem in de stad verder versterkt en uitbouwt. Door haar activiteiten zal de Erasmus MC health tech campus aangevuld worden met ondernemerschap.

Versterking en spreiding van toerisme, hotels en horeca in de stad:

- De gemeente geeft waar mogelijk meer ruimte voor de horecasector in de vorm van uitbreiding van terrassen, verkenning van nieuwe locaties voor nachthoreca en een goede mix van horeca en woningen. Daartoe is begin 2023 een nieuw Uitvoeringsplan Horeca vastgesteld.
- De gemeente stimuleert de spreiding van bezoekers door samen met ondernemers en bewoners verder te bouwen aan de identiteit en het aanbod van de stad. Die identiteit en dat aanbod brengt de gemeente samen met Rotterdam Partners voor het voetlicht. Daarnaast zetten we in op een spreiding van hotels en andere horeca, zodat de stad in zijn geheel aantrekkelijker wordt voor Rotterdammers, bezoekers en ondernemers.
- De gemeente faciliteert toeristische marktinitiatieven die bijdragen aan vernieuwing - en waar nodig herstel - van de aantrekkingskracht van de stad en de ontwikkeling van aantrekkelijke gebieden en wijken.
- De gemeente werkt aan een toeristische sector die klaar is voor de toekomst, Dat doen we door bezoekers bewust te maken van de mogelijkheden van duurzaam vervoer, zoals trein en ander openbaar vervoer, deelfietsen en zo meer. De gemeente werkt met de sector zelf aan onder meer een verduurzamingstraject voor de hotelsector onder de noemer Hotel Neutraal.
- De gemeente geeft mede richting aan marketingcampagnes, zoals die van Rotterdam Partners, om specifieke bezoekersdoelgroepen aan te trekken, in lijn met de visie Toerisme.

Versterking van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent:

- De gemeente zet zich in om buitenlandse bedrijven naar Rotterdam te halen die bijdragen aan de verandering naar een digitale, schone, innovatieve en circulaire economie. Dat gebeurt door samen met Rotterdam Partners, InnovationQuarter en het Havenbedrijf Rotterdam de vestiging van deze bedrijven actief te ondersteunen
- We versterkende internationale positie van Rotterdam op het gebied van beurzen en congressen. Dit gebeurt door zakelijke evenementen aan te trekken die aansluiten bij de ambities van de stad. Hiertoe werkt de gemeente samen met de branche en Rotterdam Partners.

- Samen met bedrijven, onderwijsinstellingen – waaronder de IT Campus - en andere partijen in de stad versterkt de gemeente lopende uitvoeringsprojecten die zijn gericht op talentontwikkeling en het aantrekken van talent. Dit is een bijdrage aan de oplossing van het tekort op de arbeidsmarkt.
- We ondersteunen Rotterdam Partners om de (financiële) betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de activiteiten van Rotterdam Partners te vergroten.

Faciliteren van de circulaire economie en energietransitie in stad en haven:

- Met het programma Energietransitie Haven-Industrieel Complex brengt de gemeente focus aan op zes thema's: ondersteunen van de ontwikkeling van Rotterdam tot Europe's Hydrogen Hub (met daarbij een speciale focus op innovatie, waterstofmaakindustrie en handel), ondersteunen van projecten op het gebied van energiebesparing in de industrie, versnelling vergunningverlening (Versnellingshuis), werken aan om- en bijscholing van technisch personeel, ondersteuningen van initiatieven voor versnelling van die de grondstoffentransitie, zoals Carbon Capture and Utilization (CCU)- ontwikkeling en vorming van een plastic-hub, en tenslotte sturen op de ontwikkeling van infrastructuur om de transitie mogelijk te maken
- De gemeente zet in op activiteiten die nieuwe en bestaande ondernemers ondersteunen in de transitie naar de circulaire economie. Het zwaartepunt ligt hierbij op de chemische maakindustrie in de haven en op maakbedrijven en consumentendiensten in de stad. We zetten in op dienstverlening aan bedrijven met onder meer het circulair loket en het netwerkactiviteiten die bedrijven informeren en activeren. Bedrijven en andere partners die op circulair gebied vernieuwende producten en diensten ontwikkelen - en zo daarmee ook werkgelegenheid voor Rotterdammers kunnen creëren – , ondersteunen we naast kennis en advies ook mogelijk met maatwerksubsidies.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Het uitlokken van € 1 miljard aan investeringen die 2.000 banen opleveren.						1 miljard	
						2.000 fte	

Toelichting indicatoren

Uitlokken van 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

In deze collegeperiode is de doelstellig om 1 miljard investeringen uit te lokken die 2.000 banen opleveren. In deze indicator zitten de financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, en Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven en aan bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

Tussenstand augustus 2023: Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand wordt opgenomen in de jaarrekening.

Doel: Meer ruimte voor economie

Doel: Meer ruimte voor economie en vernieuwend ondernemerschap

Met een groeiend aantal inwoners en de economische opgaven waar we voor staan, neemt de ruimtebehoefte van economische functies toe. Tegelijkertijd is er ruimte nodig voor woningbouw, energietransitie, voorzieningen en natuur. Dit zorgt voor conflicterende ruimteclaims. De opgave is het behouden en creëren van ruimte voor werk en ondernemingen, en van werklocaties die klaar zijn voor de toekomst. Werklocaties moeten passen bij de eisen van de economie van de toekomst en aansluiten bij de principes van goede groei. Ook moet er een goede combinatie zijn van de ruimte voor bedrijven, voor woningbouw én voor voorzieningen zoals winkelgebieden. Een goede combinatie draagt bij aan een aantrekkelijke stad voor ondernemers, inwoners en bezoekers.

Wat wil de gemeente bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat wil de gemeente bereiken?

- Aantrekkelijke winkelgebieden
- Innovatieve werkgebieden
- Toekomstbestendige werklocaties

Wat gaan we daarvoor doen?

Aantrekkelijke winkelgebieden:

- De gemeente zet in op de transformatie van winkelstraten naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden. Hiervoor is het Fonds vitale kerngebieden beschikbaar. We werken samen met vastgoedeigenaren, winkeliers, wijkraden en klanten. Het gaat om een brede aanpak per gemeente waar per winkelgebied maatwerk wordt toegepast.
- We voeren daarnaast gesprekken met de grote verhuurders van winkelpanden om leegstand te voorkomen die het gevolg is van hoge huren.
- De gemeente realiseert aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten voor bezoekers en marktkooplieden. De regelgeving is eind 2021 aangepast om een gevarieerd aanbod mogelijk te maken, zet in op aantrekkelijke marktterreinen en heeft zorg voor een goede bezetting.

Innovatieve werkgebieden

- De gemeente subsidieert de organisatie Erasmus MC Campus (Stichting Rotterdam Square). Deze stichting is de nieuwe spil die innovaties, wetenschap en bedrijven met elkaar verbindt en zo werkt aan een optimaal health tech-vestigingsklimaat in Rotterdam

- De gemeente geeft invulling aan de ambitie om M4H te ontwikkelen voor innovatieve maakbedrijven die bijdragen aan de energietransitie, de circulaire economie en digitalisering. Samen met het Havenbedrijf Rotterdam zorgt de gemeente voor de juiste ruimtelijke randvoorwaarden
- De gemeente stimuleert het aanbod aan betaalbare werkruimtes voor innovatieve bedrijven in verschillende werkgebieden in de stad. Hiervoor ontwikkelt de gemeente in samenwerking met andere overheden sturingsinstrumenten.

Toekomstbestendige werklocaties:

- De gemeente vernieuwt bedrijventerreinen, om ruimte te bieden aan economische vernieuwing en verplaatsing van economische functies uit andere delen van de stad. Zoals in de Spaanse polder waar de gemeente in samenwerking met de bedrijvenraad de mogelijkheden onderzoekt om de Spaanse polder beter te benutten.
- We stellen ook integrale kaders voor werklocaties en voorzieningen op in samenhang met andere opgaven zoals wonen. Het doel is een evenwichtige ontwikkeling van werkruimtes in relatie tot de groei van het aantal woningen
- De gemeente voert de subsidieregeling ‘Ruimte voor de maakindustrie’ uit. Hiermee biedt de gemeente in de Spaanse Polder en het Makersdistrict nieuwe bedrijven de mogelijkheid zich te vestigen in Rotterdam en bestaande bedrijven te groeien. Beide bedrijfsterreinen zijn voor de maakindustrie interessant. In 2023 is het voorstel gedaan om zowel de gebieden uit te breiden als de looptijd van de regeling te verlengen. Hiermee willen we een beter bereik van de regeling conform de doelstelling bewerkstelligen.
- Inzet van transformatiemanagers die helpen bij de transformatie van leegstaande winkelpanden naar bedrijfsruimten
- De gemeente onderzoekt de inzet van meer sturingsinstrumenten om de beschikbaarheid van bedrijfsruimte te garanderen. Sturingselementen zijn bijvoorbeeld inzet van wet- en regelgeving en van subsidies.
- Inzet van de subsidieregeling ‘Energievouchers’ om ondernemers te ondersteunen die de duurzaamheid van hun bedrijfspand op bedrijventerreinen willen verbeteren.
- We hebben als doelstelling om de omvang m² bvo bedrijfsruimte in de komende vier jaar gelijk aan het huidige niveau gelijk te laten blijven én met een op te stellen actieplan zetten we in op sturing op het juiste bedrijf op de juiste plek.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau.	**Nulmeting: 4.248.765 m²**	**4.248.765 m2**	**Meting augustus 2023: 4.287.397 m²**	**4.248.765 m2**	**4.248.765 m2**		
	5	12	In 13 winkelgebieden	19	25		

Aanpak van 25 winkelstraten om deze te transformeren naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebied	gestart en in 7 bezig met opstarten.	
Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80% *	68%	80%

Toelichting indicatoren

Collegetarget bedrijfsrsuimte

Dit meten we door op 1 januari van elk tussenliggende jaar (in de periode 2022-2026) een uittreksel uit de Basisadministratie Adressen en gebouwen (BAG) te halen. Gemeten wordt het metrage bedrijfsruimte dat geregistreerd staat op de functie industrie. Het collegetarget richt zich op de stedelijke economie en daarom vallen de luchthaven en het havengebied (met uitzondering van de op termijn te verstedelijken Sluisjesdijk) hier niet onder.

Tussenstand augustus 2023:

Uit voorlopige prognoses blijkt de voorraad bedrijfsruimte stabiel en met een lichte stijging ligt het collegetarget op koers. Echter, we verwachten op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen nog een forse afname in de komende jaren. Dit is vooral het gevolg van de transformatie naar wonen van enkele binnenstedelijke bedrijventerreinen waarbij sprake is van beperkte vervanging ter plekke of compensatiemogelijkheden elders in de stad.

Bij het opstellen van het collegetarget is voor deze collegeperiode rekening gehouden met 180.000m2 aan afname door grote gebiedsontwikkelingen waar woningbouw gepland is. Deze ontwikkelingen variëren tussen hard en zacht planaanbod (vanuit de woningbouw). Het tempo van de gebiedsontwikkelingen wordt door markmechanismen vertraagd of versneld.

In het -dit najaar vast te stellen- actieplan bedrijfsruimte worden acties en instrumenten benoemd om te sturen op de (toekomstige) hoeveelheid bedrijfsruimte en de juiste ruimtelijke invulling daarvan.

Aanpak 25 winkelstraten

De basis van deze meting en monitoring is het programma vitale kerngebieden op basis van de gebiedsgerichte aanpakken.

Tussenstand augustus 2023: De aanpak is sinds 2022 gestart in 13 winkelgebieden. Als start hanteren we in de regel een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document wordt de ambitie en een strategie voor de straat omschreven. Voor nog eens vijf andere gebieden worden de voorbereidingen gestart. Dit gebeurt door middel van voorgesprekken met allerlei vertegenwoordigers en belanghebbers in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%.

De bezettingsgraad is gebaseerd op het aantal beschikbare marktplaatsen die zijn ingenomen per markt op jaarbasis.

Tussenstand augustus2023: Deze monitor wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand wordt opgenomen in de jaarrekening.

Sinds eind 2022 is er ingezet op het tegengaan van de leegstand van marktkramen door middel van het per januari 2023 uitgeven van nieuwe vaste plaatsen aan marktondernemers. Door het met voorrang een vaste plaats geven aan ondernemers die een artikel verkopen welke nog niet op die markt wordt verkocht wordt de verkoop van nieuwe producten gestimuleerd. Verder is eind eerste kwartaal 2023 de meldplicht meelopers ingevoerd. Kooplieden die op de wachtlijst staan voor een vaste marktplaats worden verplicht zich op dagbasis te melden met als doel een dagplaats in te nemen. Verder wordt de overlast van marktafval aangepakt.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 101

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Economische ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei en 9. Industrie, innovatie en infrastructuur.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten: niet van toepassing

Pagina 102

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 103

Financiën

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische ontwikkeling	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**4.444**	**5.481**	**5.370**	**5.913**	**6.455**	**6.455**
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.492	3.059	2.350	2.350	2.350	2.350
Overige opbrengsten derden	1.943	2.422	3.021	3.563	4.106	4.106
Overige baten	10	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**36.765**	**39.673**	**38.610**	**35.321**	**34.781**	**34.106**
Apparaatslasten	10.481	**10.766**	**11.143**	**11.120**	**11.073**	**11.073**
Inhuur	21	268	189	170	151	151
Overige apparaatslasten	174	224	231	231	231	231
Personeel	10.287	10.274	10.723	10.719	10.690	10.690
Intern resultaat	5.962	**5.430**	**5.348**	**5.348**	**5.348**	**5.348**
Intern resultaat	5.962	5.430	5.348	5.348	5.348	5.348
Programmalasten	20.321	**23.477**	**22.119**	**18.853**	**18.360**	**17.685**
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.722	10.899	10.910	9.241	9.227	9.077
Kapitaallasten	293	131	175	175	175	175
Overige programmalasten	80	87	85	85	85	85
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	11.226	12.359	10.950	9.352	8.873	8.348
Saldo voor vpb en reserveringen	**-32.321**	**-34.192**	**-33.240**	**-29.409**	**-28.326**	**-27.651**
Saldo voor reserveringen	**-32.321**	**-34.192**	**-33.240**	**-29.409**	**-28.326**	**-27.651**
Reserves	**524**	**4.735**	**2.318**	**72**	**51**	**28**
Onttrekking reserves	1.264	2.670	2.318	72	51	28
Toevoeging reserves	740	411	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	2.476	0	0	0	0

Saldo	-31.797	-29.457	-30.922	-29.337	-28.275	-27.623

Vergelijk saldo

×

Vergelijking begrotingssaldi	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 32.988	- 33.938	- 30.604	- 27.474	- 26.839	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 31.797					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 31.218	- 30.293	- 26.864	- 26.244	- 25.881
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 29.457	- 30.922	- 29.337	- 28.275	- 27.623

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Economische ontwikkeling	**-29.457**	**-30.922**	**-29.337**	**-28.275**	**-27.623**
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	-3.743	-5.209	-4.135	-4.137	-4.137
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	-1.650	-910	-364	182	182
Economische ontwikkeling	-10.249	-12.371	-13.259	-12.743	-12.091
Economische promotie	-12.030	-11.894	-11.041	-11.038	-11.038
Wonen en bouwen	-1.785	-538	-538	-538	-538
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	-3.743	-5.209	-4.135	-4.137	-4.137
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	-1.650	-910	-364	182	182
Economische ontwikkeling	-10.249	-12.371	-13.259	-12.743	-12.091
Economische promotie	-12.030	-11.894	-11.041	-11.038	-11.038
Wonen en bouwen	-1.785	-538	-538	-538	-538

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben vooral betrekking op marktgelden, inschrijfgelden, leges en de bijdragen vanuit de Europese Unie (EU) voor de managementautoriteit Kansen voor West.

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten voor dienstverlening aan MKB, door stimuleren en faciliteren van innovaties en transities Rotterdamse economie, inzet op toerisme en horeca, vitale winkelstraten en bedrijventerreinen. Daarnaast zijn er ook lasten voor toezicht, exploitatie en onderhoud van marktterreinen. Ook zijn er lasten voor de uitvoering voor de managementautoriteit Kansen voor West.

Reserves

De voornaamste onttrekkingen aan de bestemmingsreserves betreffen Duurzaamheidstransitiebudget (projecten Circulair ondernemerschap en Groeiversnelling MKB) en Rotterdamse Investeringsmotor (subsidie UNIIQ).

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop na reserves daalt, vanwege het aflopen van de volgende intensiveringen: Werklocaties en Nieuw ondernemerschap (2023), herstel- en vernieuwingsagenda-middelen 2024 en Digitale voorbeeldstad / CDO Office (2025). Vanuit het coalitieakkoord zijn middelen toegevoegd voor aantrekkelijke winkelstraten en vindt een bezuiniging plaats op Rotterdam Partners.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Economische ontwikkeling		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-31.218**	**-30.293**	**-26.864**	**-26.244**	**-25.881**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**1.762**	**-629**	**-2.473**	**-2.031**	**-1.742**
Kasschuif Klusbus	Kasschuiven	200	-200	0	0	0
Kasschuif Urban Future Global Conference	Kasschuiven	110	-110	0	0	0
Maakindustrie	Kasschuiven	1.198	430	-888	-500	-240
Actualisatie begroting Economie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Voorziening dubieuze debiteuren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-2	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	256	-749	-1.585	-1.531	-1.502

Begroting na wijzigingen	**-29.457**	**-30.922**	**-29.337**	**-28.275**	**-27.623**

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Klusbus

In het najaar wordt weer gestart met de klus- en coachaanpak. Beschikbare middelen komen uit de toegekende Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) middelen (€ 400.000) en uit de herstel- en vernieuwingsagenda coronacrisis (€ 600.000). Inzet is nog benodigd in 2024.

Kasschuif Urban Future Global Conference (UFGC)

Voor 2023 zijn er middelen in de begroting opgenomen voor de Urban Future Global Conference (UFGC). De voorbereidingen zijn in 2023 en het congres zelf vindt plaats in 2024. Om dit te kunnen financieren vindt een verschuiving in de begroting plaats.

Maakindustrie

De subsidieregeling bedrijfsruimte maakindustrie is eind 2022 gepubliceerd. Er is vertraging opgetreden door veel maatwerk en lange doorlooptijden. Een voorstel voor verruiming van de subsidieregeling, zowel in gebieden als in tijd, wordt in september 2023 voorgelegd aan het college. Ondernemers krijgen meer tijd om hun aanvragen te doen en het geld effectief te besteden. Dit houdt in dat de beschikbaar gestelde middelen verschuiven in tijd.

Actualisatie begroting Economie

De subsidiekosten voor MKB Digicafé wordt gedekt uit de inkomende bijdragen en subsidies.

Voorziening dubieuze debiteuren

Er heeft op organisatieniveau een herijking plaatsgevonden van de generieke percentages binnen de voorziening dubieuze debiteuren. Dit resulteert in een toevoeging binnen dit programma van € 2.000.

Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies

De kosten van de Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) subsidie voor het project Airport Technology Lab (ATL) van het programma Rotterdam The Hague Innovation Airport worden hoger. De lasten en onttrekking aan de bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies worden met € 21.000 opgehoogd in 2024.

In 2023 is het EU-Programma Scale Up afgerond. Binnen de programmabegroting zijn daarvoor gemaakte kosten de afgelopen jaren niet onttrokken aan het betreffende fondsproject, maar gedekt binnen de eigen middelen. Hierdoor blijven er fondsmiddelen beschikbaar die de gemeente kan inzetten voor een opvolger van dit programma. Volgens de wens van het college en de gemeenteraad om meer externe investeringsmiddelen aan te trekken, voegen we het restant toe aan deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

De uitwerking van het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) heeft geresulteerd in de volgende toedeling aan het programma Economische ontwikkeling. Toegekend budget is voor de projecten Groeiversnelling mkb, Innovatieve Circulaire Economie en waterstofprojecten. De lasten en onttrekking aan de bestemmingsreserve DTB worden verhoogd met € 40.000 in 2023 en € 1,1 mln. in 2024.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

Voor de subsidie van UNIIQ was er een voorschot beschikbaar in 2023, maar de kostentoerekening wordt verspreid over de jaren 2023 tot en met 2027. Dit resulteert in lagere lasten en onttrekking aan de bestemmingsreserve RIM in 2023 (-€ 1,3 mln) en hogere lasten en onttrekking in 2024 en verder (€ 1,2 mln in 2024 tot € 28.000 in 2027).

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Indexering 2024 (-€ 2,4 mln in 2024 tot -€ 2,0 mln in 2027). De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- Budgetoverheveling naar programma Werk en Inkomen voor Sociaal ondernemen (VoorGoed) (€ 538.000 in 2024 en verder).
- Budgetoverheveling in 2023 van programma Werk en Inkomen (RAP010) voor JTF rondom scholingsvouchers (-€ 500.000).
- De bezuiniging op de gemeentelijke organisatie uit het coalitie akkoord die vorig jaar bij de begroting 2023 is ingeboekt, is in de begroting 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's Bestaande stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke ontwikkeling. Bijdrage vanuit dit programma (€ 239.000 in 2023 tot € 138.000 in 2027).
- Er is een Data & Analyse Competence Center (DACC) opgericht om het gebruik van data en datagedreven werken verder te ontwikkelen. Ook is besloten tot uitbreiding van de formatie om het proces rondom bestuurlijke documenten te verbeteren en te professionaliseren. De kosten hiervan worden verdeeld over de programma's Bestaande stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke ontwikkeling. Vanuit dit programma is - € 71.000 in 2023 tot -€ 132.000 in 2027 beschikbaar gesteld.
- Budgetoverheveling in 2023 naar programma Volksgezondheid (-€ 10.000) voor Mobile Health Care.
- Budgetoverheveling in 2023 en 2024 naar programma Zorg, welzijn en wijkteams voor Digitale inclusie (€ 580.000 in 2023 en € 1,1 mln in 2024).
- Budgetoverheveling naar programma Stedelijke ontwikkeling in 2023 (€ 2.000) voor de uitvoering toeristische voetgangersbewegwijzering.
- Budgetoverheveling naar programma Cultuur in 2023 voor bijdrage Pleinbeheer (€ 30.000).
- Er zijn diverse organisatie-opgaven verdeeld over de programma’s Bestaande stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke ontwikkeling. Bijdrage vanuit dit programma (-€ 11.000 in 2023).
- Diverse kleine technische wijzigingen (-€ 3.000 in 2023 tot -€ 46.000 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het begrotingsprogramma Economische ontwikkeling gaat over het ‘verdienvermogen’ van Rotterdam. Waarmee verdienen onze bedrijven en ondernemers hun geld en waar kunnen Rotterdammers aan het werk? Het programma zorgt voor de juiste omstandigheden zodat bedrijven en ondernemers in Rotterdam hun werk optimaal kunnen doen. Daardoor komen binnen die bedrijven banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners en dragen we bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Omgevingsvisie Rotterdam
- Herstel- en vernieuwingsagenda Rotterdamse economie
- Havenvisie 2030
- Horecanota Rotterdam 2017-2021
- Gebiedskoersen…..
- Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten
- Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad
- Roadmap Next Economy
- Visie Toerisme
- Hotelbeleid
- Acquisitiestrategie
- Visie en strategie Rotterdam Makers District
- REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025
- Detailhandelsnota Rotterdam (2017)
- Nota Kantoorruimte (2019)
- Nota bedrijfsruimte (2019)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Glazen Maas Exploitatie B.V.
- Glazen Maas Infrastructuur B.V.
- ICOS Capital Fund 3 C.V.
- ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.
- Innovation Quarter B.V.
- StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.

- Havenbedrijf Rotterdam N.V.
- Swanbridge Capital B.V.
- Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechststeden

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 105

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Een schone, vernieuwende economie en haven en ondernemerschap maximaal de ruimte geven.'

Energietransitie

Pagina 106

Energietransitie

Rotterdam maakt werk van de energietransitie. We werken toe naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050. Rotterdam draagt bij aan de landelijke reductienorm van 55% in 2030 en zet voor het stedelijk gebied in op minimaal 25% CO2-reductie in 2025 ten opzichte van 1990. Rotterdam houdt nauwgezet de voortgang en omvang bij van de plannen richting 2030. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot op het gehele Rotterdamse grondgebied. Voor de haven ondersteunen we met allerlei innovaties de ambities van het Rijk voor reductie in 2030. We versnellen procedures daar waar mogelijk met het Versnellingshuis. Per 2040 moet het stedelijk verkeer in Rotterdam vrij zijn van uitstoot van schadelijke stoffen. Al deze doelen haalt Rotterdam alleen in samenwerking met de partners in de stad en de nationale inspanningen vanuit het Rijk.

Voortgang 2023 Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027 Doel: Duurzaam energiesysteem

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving
Doel: Energietransitie in mobiliteit
Doel: Duurzame haven en industrie
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 107

Voortgang 2023

CO2 breed

Collegetarget CO2-reductie: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied ten opzichte van 1990.

Realisatie 2022: -18%

Mijlpaal 2023: -15%

Realisatie t/m augustus 2023: bekend najaar 2024

De rapportage van de Milieudienst Rijnmond (DMCR) van september 2023 laat zien dat de totale CO2-uitstoot in Rotterdam 26,0 Mton (megaton) was. De DCMR-doorrekening van de Rotterdamse klimaataanpak (mei 2023) voorziet dat de dalende trend de komende jaren doorgaat tot minimaal 11,4 Mton minder CO2-uitstoot in 2030.

Het aandeel van de stad in de totale Rotterdamse CO2-uitstoot is 2,8 Mton in 2022 voor de directe uitstoot - brandstoffen en aardgas - en indirecte uitstoot: elektriciteit en warmtegebruik. In 1990 was de stedelijke uitstoot nog 3,4 Mton. We kunnen in 2022 dus spreken van een CO2-uitstoot reductie van 18% in de stad ten opzichte van 1990. Deze reductie is hoger dan de verwachte 10%. Een verklaring hiervoor is dat het aardgasverbruik sterk is verminderd door de hoge gasprijzen. Het is nog de vraag in hoeverre deze verminderde afname in stand blijft nu de gasprijzen weer wat zijn gedaald.

De uitgebreide rapportages zijn te vinden op deze website van de DCMR

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

De beschikbaarheid van infrastructuur voor de energie bepaalt steeds meer wat er mogelijk is in en rond Rotterdam. Eind 2022 hebben delen van Rotterdam te maken gekregen met krapte op het elektriciteitsnet. Daarom werken we met netbeheerder Stedin aan een strategische actieagenda en intensiveren we de samenwerking in diverse verbanden zoals de Regionale Energie Strategie (RES), Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (MIEK), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Windenergie

- Windwinning Hoeksebaan: 2 turbines, 12 megawatt totaal potentieel. Vergunningaanvraag van initiatiefnemer Eneco/FMT wordt in het derde kwartaal 2023 verwacht. Het proces ‘lokaal eigendom’ loopt.
- Uitbreiding landtong Rozenburg: de ter inzagetermijn van de plannen is op 31 juli 2023 afgerond. De ingediende zienswijzen hebben een antwoord gekregen. Bewoners en andere belanghebbenden hebben de mogelijkheid beroep in te stellen bij de Raad van State.
- Charloisse Poort: onderzoek naar haalbaarheid is gaande.
- Beneluxplein: met klankbordgroepen Albrandswaard, Pernis en Hoogvliet zijn de criteria voor de nieuwe plan-MER (milieu-effectrapportage) opgesteld. Proces plan-MER is van start gegaan.
- Wind in de haven: 300 megawatt in de haven is gerealiseerd. Met Havenbedrijf Rotterdam loopt een verkenning hoe voor de toekomst in de haven minimaal 300 MW behouden kan blijven (repowering)

Zonne-energie

- Rotterdam is goed op weg naar de 3,2km2 zonnepanelen in 2026. De analyse van maart 2023 laat zien dat er al 1,1 km2 aan zonnepanelen is gerealiseerd.
- Servicepunt Zon heeft in 2023 39 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken.
- Energie van Rotterdam heeft van de beoogde 90 coöperatieve zonnedaken eind 2025 naar alle waarschijnlijkheid eind 2023 10 gereed. Waarschijnlijk is dat de 90 daken deze collegeperiode niet gehaald worden. Met Energie van Rotterdam worden nieuwe afspraken gemaakt voor deze collegeperiode.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

- Rotterdam is in volle vaart aan de slag met de verduurzaming van vve's. Voor eigenaar-bewoners starten eind 2023 de eerste gebiedsaanpakken voor isolatie. Met corporaties zijn de nieuwe prestatieafspraken aanstaande. Deze afspraken dragen bij aan verduurzaming van woningen voor huurders.
- Twee gebiedsaanpakken aardgasvrij zijn in uitvoering. In vier gebiedsaanpakken is vertraging ontstaan door een investeringsstop van de warmtebedrijven. Die zijn veroorzaakt door achtereenvolgens de problemen rond Warmtebedrijf Rotterdam en het voorstel voor de Wet collectieve warmtevoorziening. We werken aan een oplossing. Tegelijkertijd ontstaan nieuwe initiatieven in de stad. Daarnaast is de voorbereiding gestart van het warmteprogramma dat elke gemeente uiterlijk in 2026 moet hebben vastgesteld.

- Ondernemers in het mkb in de stad krijgen ruime mogelijkheden voor het toekomstbestendig maken van hun bedrijven. De duurzaamheidsvoucher voor ondernemers is een succes. De Klus & Coach-aanpak voor de detailhandel begint in het najaar 2023.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

Voor de invoering van de zero-emissiezone komt er een verkeersbesluit. Publicatie van het ontwerpbesluit is voor eind september 2023 voorzien. Vaststelling vindt naar verwachting plaats in het eerste kwartaal van 2024.

- In februari 2023 is de eerste elektrische touringcar in gebruik genomen
- Inmiddels doen 74 werkgevers met meer dan 110.000 werknemers mee aan de werkgeversaanpak met als doel de uitstoot van woon-werk- en werk-werkritten te halveren.
- In de zomer van 2023 is het 5000e openbare laadpunt geplaatst om elektrische voertuigen te kunnen laden.

Financiële bijstellingen Energietransitie (x 1.000)	**€ 1.503**
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.503

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 108

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Energietransitie

Om de aangescherpte landelijke norm van 55% CO2-reductie in 2030 te halen, moet Rotterdam meer maatregelen nemen, vooral in de stad. We sturen op merkbare effecten van ons beleid:

- Toetsing van de doelmatigheid van de huidige programma’s en van toekomstige maatregelen om CO2 te reduceren. We investeren in projecten met de hoogste reductie van uitstoot van schadelijke stoffen per bestede euro en vermindering van de afhankelijkheid van fossiele bronnen.
- Monitoring door de DCMR van inzet en doelstellingen, zodat tijdige bijsturing mogelijk is als de dalende trend onvoldoende doorzet om de landelijke norm van 55% CO2-reductie te halen. Hierbij is er onderscheid tussen de verantwoordelijkheden van het Rijk, de haven en de stad.

We zorgen ervoor dat alle bewoners kunnen meedoen aan de energietransitie en daarvan de vruchten kunnen plukken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het helpen van bewoners met schulden en het creëren van lokale banen in de energietransitie. Rioolvervanging en energietransitie gaan zoveel mogelijk samen om de overlast voor de Rotterdammer zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast zetten we in op energiebesparing. Dat wat we niet aan energie of grondstoffen gebruiken, hoeft ook niet opgewekt, geproduceerd of vervoerd te worden. Uiteraard geldt dit ook voor de gemeentelijke organisatie. Bij maatregelen waarvoor bewoners moeten betalen, ontzien we kwetsbare Rotterdammers.

Doel: Duurzaam energiesysteem

Pagina 109

Doel: Duurzaam energiesysteem

In het regeerakkoord is een vermindering opgenomen van 55% op de uitstoot van CO2 op weg naar 2050. Dit betekent dat in 2030 de CO2-uitstoot die samenhangt met de voeding van het landelijk elektriciteitsnet 67% lager ligt dan in 1990. Daarnaast werkt de gemeente Rotterdam aan een robuust, duurzaam energiesysteem dat is aan te passen is aan nieuwe ontwikkelingen. Het elektriciteitsnet is een onderdeel van dit duurzame systeem. Het biedt alternatieven voor de huidige oplossingen bij warmte en kou. Het energiesysteem moet de groei versnellen van de stad en van de uitvoering van andere ruimtelijke opgaven, zoals vergroening, klimaatadaptatie en rioolvervanging.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd

Hiervan staat in 2026 ongeveer 2 km2 aan panelen op daken. Ongeveer 0,3 km2 staat in 2026 langs wegen en pleinen. De gemeente geeft het goede voorbeeld en stelt alle geschikte publieke gebouwen beschikbaar voor de plaatsing van zonnepanelen.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

De gemeente houdt zich aan bestaande afspraken over vijf te realiseren windparken op Rotterdams grondgebied.

Rotterdam werkt aan alternatieve warmte - en koudeoplossingen

De gemeente zet in op duurzame warmte- en koudebronnen voor ruimteverwarming in de gebouwde omgeving.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

We werken aan een duurzaam, robuust, flexibel maar ook rechtvaardig energiesysteem. In de komende jaren ligt de focus met name op het elektriciteitsnet, waar ontwikkelingen zoals elektrificatie van vervoer, de warmtevraag maar ook industriële processen resulteren in capaciteitstekort op het net, ofwel netcongestie. We werken samen met verschillende stakeholders, waaronder netbeheerder Stedin, om er enerzijds voor te zorgen dat we het elektriciteitsnetwerk ingepast krijgen in een steeds dichterbebouwde stad en anderzijds om samen slimme oplossingen te realiseren om de bestaande capaciteit van het net te realiseren. De gemeente is zorgt ervoor dat we de juiste informatie op tijd bij Stedin krijgen om tijdig het net uit te breiden, zoekt samen met stakeholders naar slimme oplossingen en faciliteert en stimuleert waar nodig om deze te realiseren. Daarnaast stimuleert de gemeente innovaties in het energiesysteem, bijvoorbeeld door vanuit Smart Energy Systems subsidies te verstrekken.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd

- Stimuleren Zon op daken (bedrijven, scholen, instellingen, energie coöperaties, VvE's). We maken een leidraad Zon op daken voor daken die vallen onder het Besluit Risico Zware Ongevallen (BRZO), welke naar verwachting in het vierde kwartaal van 2023 gereed is.
- Stimuleren Zon op en langs infrastructuur, voor (snelwegen, gemeentelijke infrastructuur en parkeerplaatsen;
- Uitvoering van de zonneparken Slufter en Oranjepolder;
- Voor de daken van het gemeentelijk vastgoed met grotere oppervlakte dan 250 m2 komt er bouwtechnisch onderzoek naar de geschiktheid voor zonnepanelen. Voor kleinere daken brengen meerjarenonderhoudsplannen de maatregelen in beeld, waarna uitvoering volgt.
- De gemeente stimuleert plaatsing van zonnepanelen op daken van monumenten en gebouwen in beschermde stadsgezichten als de karakteristieke waarden van een monument dat toelaten. Ook het programma Bestaande Stad draagt hier aan bij.
- We stimuleren innovatieve technieken voor de opwek, opslag en distributie van zonne-energie.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

- De gemeente ontwikkelt de vanuit de Visie Ruimte en Mobiliteit aangewezen locaties voor windparken
- Zoals in het coalitieakkoord is afgesproken, is de gemeente in gesprek geweest met de provincie over de vraag of er een andere locatie mogelijk is voor de geplande windmolens op de Landtong en het Beneluxplein. De provincie heeft geen ruimte gegeven andere locaties te onderzoeken. Er komt een onderzoek naar de mogelijke ontwikkeling van een windpark op de strekdam bij Hoek van Holland, zoals vastgelegd in de RES 1.0.
- Er komt een kader voor windparken, met duidelijke uitgangspunten, zoals afstandsnormen en financiële participatie van bewoners via onder andere energiecoöperaties. Hierbij gelden de landelijke richtlijnen als uitgangspunt, tenzij Rotterdam die kan verbeteren.

We werken aan alternatieve warmte - en koude oplossingen

- De gemeente werkt aan een strategie voor warmte- en koudebronnen. Daarmee gaat de gemeente na of restwarmte, geothermie en aquathermie goede alternatieven zijn voor het gebruik van fossiele brandstoffen. Onderdeel is een verlaging van de temperatuur van het warmtenet van hoogtemperatuur naar middentemperatuur. Dat maakt het mogelijk dat naast restwarmte uit de haven andere duurzame bronnen met een lagere temperatuur kunnen worden gebruikt, zoals geothermie en aquathermie,. Verlaging van de temperatuur zorgt voor een betere capaciteit en beperking van het warmteverlies van het warmtenet.
- De WAT-kaart: dit is de kaart die onderdeel uitmaakt van de vastgestelde transitievisie warmte. Deze kaart laat per buurt het beste alternatief zien voor aardgas en wordt onderdeel van de Rotterdamse warmte-koudestrategie.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

- We zijn continue in gesprek met Stedin en andere betrokken organisaties om het bestaande elektriciteitsnet slimmer en efficiënter te benutten. Door nieuwe praktijkvoorbeelden samen vast te pakken leren we hoe we beleidsmatig de juiste keuzes maken om de ruimtelijk en financiële impact van de energietransitie op het netwerk kunnen beperken.
- Samen met Stedin werken we aan het opzetten van een data uitwisseling platform, om ervoor te zorgen dat we Stedin tijdig en slimmer kan investeren in de energie-infrastructuur, maar ook om ervoor te zorgen dat Rotterdam het energiesysteem meeneemt als belangrijke voorwaarde in haar stadsontwikkeling.
- Smart Energy Systems koppelt innovaties in het energiesysteem aan economische kansen voor Rotterdam.
- Rotterdam werkt samen met het Rijk in de nationale verkenning naar de verkenning van kernenergie, omdat onderzoek naar alternatieve energiebronnen hoort bij de energietransitie.
- We nemen deel aan de RES-regio Rotterdam-Den Haag met de uitvoeringsagenda en RES 2.0.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie in 2025 voor het stedelijk gebied, gemeten ten opzichte van 1990.	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -10% t.o.v. 1990 (3.09 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot -18% t.o.v. 1990 (2,82 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -15% t.o.v. 1990 (2,92 Mton)	Bekend najaar 2024	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -20% t.o.v. 1990 (2,75 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990: (2,58 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25 % t.o.v. 1990 (2,58 Mton)	n.v.t.

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd.	0,7km2	1,1km2		3,2 km^2	n.v.t.
In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven.			350 MW, waarvan 300 MW in haven	n.v.t.	n.v.t.

Toelichting indicatoren

Target CO2

Om aan te sluiten bij het nationale beleid voor terugdringing van CO2- uitstoot, stelt Rotterdam het volgende doel: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie in 2025 voor het stedelijk gebied, gemeten ten opzichte van 1990.

Voor de haven steunt Rotterdam met innovaties de rijksambities voor reductie in 2030. Er komt een monitoring van de plannen op voortgang en omvang. Er komt ook een jaarlijkse berekening van de uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Uiteraard zijn we voor het behalen van de doelen ook afhankelijk van inzet Rijk en EU.

Op basis van de DCMR-doorrekening zijn de mijlpalen voor 2023 en 2024 bepaald.

Zonnepanelen

*Meting gebeurt met luchtfoto’s. Dat is alleen in maart mogelijk, omdat er dan nog geen bladeren aan de bomen hangen. De cijfers volgen in de zomer, na analyse van de foto’s. Over de indicator 2026 is het daarmee pas in de zomer van 2027 mogelijk conclusies te trekken.

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Pagina 110

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Het doel van de energietransitie gebouwde omgeving is duurzame en toekomstbestendige wijken, woningen en gebouwen te realiseren. Alle gebouwen moeten in 2050 vrijwel CO2-neutraal zijn. De tussenstap is een stevige CO2-reductie in 2030. Dit gebeurt kosteneffectief en in samenhang met andere beleidsterreinen. Zoveel mogelijk wordt overlast voor bewoners en ondernemers vermeden. Daarom lopen de rioolvervanging en de energietransitie zoveel mogelijk samen.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- **Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen**

    - Bestaande woningen: eigenaar-bewoners en vve's nemen duurzame energiebesparende maatregelen om hun woningen toekomstbestendig te maken. Het streven is dat er in 2028 geen corporatiewoningen en geen bezit van particuliere verhuurders een energielabel E, F en G heeft. Rotterdammers met krappe financiële mogelijkheden nemen kleine duurzame energiebesparende maatregelen met hulp van energieklussers.
    - Nieuwbouw: Rotterdam heeft een ambitieus nieuwbouwprogramma met flinke duurzame ambities. Met Duurzaamheid in Gebiedsontwikkeling (DGO) helpen we planteams en ontwikkelaars om Rotterdamse duurzaamheidsambities concreet in hun projectplannen op te nemen. Door duurzaamheid vanaf het begin in elk proces mee te laten nemen, blijft er bovendien tempo in de bouwopgave en wordt vertraging verderop in het proces voorkomen. De ontwikkelde Quickscan Duurzaamheid helpt hierbij.
    - Mkb-ruimtes, horecagelegenheden en andere gebouwen: 95% van de kantoren voldoet in 2025 aan de energie label C-verplichting. We ondersteunen het mkb met energiebesparende maatregelen.
- **Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energie armoede**. De energietransitie moet betaalbaar zijn voor alle Rotterdammers. Alle Rotterdammers moeten kunnen meedoen Daarom ontzien we kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen waarvoor bewoners moeten betalen. In het programma armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving staat meer informatie hierover.
- **Geen fossiele energie in woningvoorraad per 2050**.In 2026 heeft Rotterdam minder aardgasaansluitingen dan in 2022. We voeren de Rotterdamse Transitievisie Warmte (RTvW) uit. Voorwaarde hiervoor is dat er externe financiële middelen beschikbaar komen.
- **Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming**. Er komt een organisatiebrede en stadsbrede verduurzaming. Het doel is dat binnen heel Rotterdam, zowel in de stad als in de ambtelijke organisatie, alle duurzaamheidsambities als vanzelf meegaan in de normale werkzaamheden. Dit gebeurt nu al bij bijvoorbeeld gebiedsontwikkeling en inkoop van gemeente Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen

Bestaande woningen

- Hulp aan actieve Rotterdammers die met duurzaamheid aan de slag willen gaan. De behoeftes zijn divers. Daarom komt er waar mogelijk maatwerk en vindt aansluiting plaats bij de ontwikkeling van Wijk aan Zet.
- De gemeente promoot rijksregelingen en het Rotterdamse Energietransitiefonds. We blijven energietransitieleningen beschikbaar stellen voor Rotterdammers, vve’s, ondernemers, scholen en sportverenigingen die hun pand willen verduurzamen. We maken dit zo toegankelijk mogelijk.
- De gemeente maakt in 2023 inzichtelijk in welke buurten/wijken isoleren het leidende principe is en tot welk niveau, hiervoor voegen we ‘isolatiewaarden’ toe aan de bestaande WAT-kaart. We starten in 2024 ook met het werken aan een nieuwe WANNEER-kaart en wijkuitvoeringsplannen.
- Vaststelling van de Rotterdamse norm voor energiebesparing. Deze norm zet de Standaard- & Streefwaarden om naar de Rotterdamse situatie.
- De start in 2023 met wijkgerichte aanpakken voor isolatie, als het Rijk hiervoor geld beschikbaar stelt.

- Voortzetting van VvE-010 als hét adviesloket voor vve's die aan de slag willen met het onderhoud en verduurzaming van hun gebouw.
- De gemeente maakt in 2023 prestatieafspraken met woningcorporaties. Hierin is duurzaamheid een belangrijk onderdeel.

Nieuwbouw

- Concreet duurzaamheidsadvies helpt bij de verduurzaming van nieuwbouw, vanaf het eerste begin van de gebiedsontwikkelingen. Projectteams en ontwikkelaars krijgen instrumenten om zelf met duurzaamheid aan de slag te gaan.
- De gemeente heeft een Quickscan gelanceerd waarmee iemand in 5 minuten en 4 stappen een duurzaam advies op hoofdlijnen krijgt voor een bouwproject.

Mkb ruimtes, horeca gelegenheden en andere gebouwen

- Sinds 1 januari 2023 moeten kantoorpanden minimaal energie label C hebben. In 2022 en 2023 is vooral ingezet op informatievoorziening en ondersteuning van vastgoedeigenaren. In 2024 en 2025 werkt de gemeente vooral aan handhaving.
- We bieden alle ondernemers in het midden- en kleinbedrijf in de stad, inclusief de horeca, energiescans. Deze geven inzicht in de meest effectieve aanpassingen om de energierekening te verlagen, inzicht in praktische hulp voor de uitvoering van kleine maatregelen en inzicht in subsidies die helpen verduurzaming van panden en bedrijventerrein te realiseren. In de eerste helft van 2023 zijn al 500 energiescans aangevraagd, voor de tweede helft van 2023 komen nog eens 500 Duurzaamheidsvouchers beschikbaar.
- Ondernemersverenigingen krijgen hulp met een aanpak op bedrijventerreinen om collectieve energiemaatregelen te kunnen uitvoeren. Het gaat om praktische kennis en hulp bij het benutten van subsidies van provincie, Rijk en regio.

Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energiearmoede

- Bij hulp om de woning energiezuiniger te maken, biedt de gemeente praktische, gratis hulp aan Rotterdammers die financieel krap zitten. Het gaat om energiebesparende producten en hulp bij de installatie hiervan, door de inzet van energieklussers. Daaronder zijn mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- We trekken samen op met woningcorporaties, aangezien 70% van de Rotterdammers met energiearmoede bij één van de corporaties een woning huurt.
- We bieden extra subsidie aan vve's met appartementen met een lage Waardering Onroerende Zaken (WOZ-waarde)

Geen fossiele energie in de woningvoorraad in 2050

- Bestaande pilots voor aardgasvrije gebieden maakt de gemeente af, waarbij we doorgaan met de acties om lokale banen te creëren volgens het leerwerkakkoord. Er komen gesprekken met het Rijk en met 'Europa' over een betaalbaar aanbod.

- 17.500 Rotterdammers zijn op het warmtenet aangesloten, maar koken nog op gas. Hierdoor betalen zij dubbel vastrecht. Zij krijgen informatie over elektrisch koken. We reserveren ruimte voor een toekomstig warmtenet bij projecten waar een start met aardgasvrij maken nog niet mogelijk is.
- De gemeente maakt voor Rotterdammers helder wanneer ze wat ze moeten doen om hun woning goed te isoleren en aardgasvrij te maken. Dit doen we via de Rotterdamse Transitievisie Warmte. De komende jaren gaat de gemeente aan de slag met de invoering van de Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie en de Wet collectieve warmtevoorziening. De inwerkingtreding van deze wetten is voorzien op respectievelijk 1 januari 2024 en 1 juli 2024. Tijdig herijken we dan ook de Rotterdamse Transitievisie Warmte, zodat deze in lijn is met de nieuwe wetgeving en met de Omgevingswet
- We starten nieuwe gebiedsaanpakken als er voldoende extern geld beschikbaar is en we een betaalbaar aanbod aan gebouweigenaren kunnen doen. Zo moeten alle bewoners kunnen profiteren van duurzame warmte.

Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming

- We jagen organisatiebreed verduurzamingsinitiatieven aan. Inhoudelijk leggen we hiervoor verantwoording af via de paragraaf klimaat.
- We zetten extra in op effectieve lobby, om de kans op het verkrijgen van rijks- of EU-subsidies voor duurzaamheidsprojecten nog verder te vergroten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Drie gebiedsgerichte aanpakken isolatie gestart in 2023		3**		n.t.b. (nog geen budget)			n.t.b.
Per jaar traject advies & ondersteuning verduurzaming voor 30 grote VvE's en 20 kleine VvE's***	**Groot: 23 gestart** **Klein: 38**	Groot: 30 Klein: 20		Groot: 60 Klein: 40	Groot: 90 Klein: 60	Groot: 120 Klein: 80	n.t.b.
Energielabel van 8.358 corporatiewoningen met E, F, of G-label verbeterd in 202.						8.358 (in 2028)	n.v.t.
Aantal huis-aan-huis bezoeken van energieklussers		3.500		n.t.b. (nog geen budget na 2023)	n.t.b. (nog geen budget na 2023)	n.t.b. (nog geen budget na 2023)	n.t.b. (nog geen budget na 2023)

Afname aantal aardgasaansluitingen en aantal WEQ dat aardgasvrij is gemaakt (gebruikt geen aardgas meer voor koken, verwarming en bereiding van warm tapwater)	We zijn in overleg met Stedin over een correcte nulmeting en we werken toe naar een goede jaarlijkse monitor hiervoor					10.000*	
Afname aardgasgebruik stad in m3	We zijn in overleg met Stedin over een correcte nulmeting en we werken toe naar een goede jaarlijkse monitor hiervoor	-10% t.o. v. 2021	-15% t. o.v. 2021	-20% t. o.v. 2021	-25% t. o.v. 2021*		n.t.b.

Toelichting indicatoren

*De streefwaarden zijn afhankelijk van het beschikbare geld voor de gebiedsaanpakken.

** Er is voor 2023 Duurzaamheidstransitiebudget (DTB). Daarna: onder voorbehoud van toekenning van geld door het Rijk. Deze middelen zijn in mei 2023 aangevraagd.

*** Als DTB hiervoor wordt toegekend.

Doel: Energietransitie in mobiliteit

Pagina 111

Doel: Energietransitie in mobiliteit

In de stedelijke mobiliteit liggen veel mogelijkheden voor vermindering van de CO2-uitstoot. De ontwikkelingen op het gebied van uitstootvrije mobiliteit gaan hard. Door hiervan gebruik te maken, lijkt het haalbaar om al voor 2040 over te schakelen naar een uitstootvrij mobiliteitssysteem in de stad. Daarbij vullen fiets, openbaar vervoer en deelmobiliteit elkaar aan en is het gemotoriseerd verkeer schoon. Dat is goed voor het klimaat én voor schone lucht.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Per 2040 stoten het stedelijk verkeer en mobiele werktuigen geen schadelijke stoffen meer uit. Voor 2026 is de inzet: 20% schone passages binnen de ring.
- In de collegeperiode 2022 tot 2026 spant de gemeente zich in voor de invoering van de zero-emissiezone voor stadslogistiek binnen de ring van Rotterdam per 2025. Voor een aantal voertuigcategorieën geldt een overgangsregeling tot 2030.

- We verbeteren de laadpaalinfrastructuur en breiden deze uit. We komen met een aanpak voor de komende 10 jaar. Daarin wordt aangegeven waar de laadpalen komen en hoe het energienetwerk dit aan kan. We kijken daarbij naar betere technieken en waar mogelijk dubbel gebruik met andere auto’s, andere soorten voertuigen of schepen (walstroom).
- Er komen stappen in de richting van emissievrij personenvervoer in 2040 hieronder vallen taxi's, doelgroepenvervoer, openbaar vervoer en deelmobiliteit. Daarnaast wordt doelgroepgericht ingezet op verduurzaming, bijvoorbeeld via werkgevers en een nog op te zetten bewonersaanpak.
- Verduurzaming van mobiele werktuigen.
- Het gemeentelijke wagenpark is emissievrij in 2030. De voortgang hierop wordt twee keer per jaar gerapporteerd in het Klimaatactieplan Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Rotterdam spant zich in om 1 januari 2025 een zero-emissiezone voor alle zakelijke bestel- en vrachtauto’s in te voeren. Deze inspanningsverplichting heeft het college in 2020 in het Convenant ZES vastgesteld. Invoering van de zone gebeurt in samenspraak met de logistieke sector en de partners uit het Convenant ZES. Bijkomende acties, zoals persoonlijk advies en subsidieregelingen, zorgen ervoor dat de zero emissiezone voor iedere ondernemer haalbaar is, van zzp’er tot multinational. Huidige milieuzones worden voortgezet, uitgezonderd de milieuzone stad die vervalt met de invoering van de zero-emissiezone.
- De gemeente stimuleert de versnelling van de aanleg van laadinfrastructuur zodat iedereen in Rotterdam makkelijk kan laden waar en wanneer dat nodig is. Dit betekent meer openbare laadpalen en laadpleinen, snelladers voor logistiek en taxi, en ondersteuning van bedrijven, vve’s en huurders. Uitbreiding van het laadnetwerk gebeurt in nauwe samenwerking met de netbeheerder en sluit aan bij de energiesysteemvisie van de stad. Invoering van ‘slim laden’ op alle publieke laadpunten.
- Inzet op minder reizen, meer fietsen en lopen, en emissievrije gemotoriseerde voertuigen. De gemeente benadert alle werkgevers in Rotterdam voor de overgang naar duurzame mobiliteit. Kennisdeling en goede voorbeelden versnellen de mobiliteitstransitie in werk gerelateerd verkeer. De gemeente onderzoekt hierbij ook hoe we beter met partijen als Rijkswaterstaat en Havenbedrijf Rotterdam (HbR) op kunnen trekken in onze gezamenlijke ambities.
- Er komt een aanpak voor de verduurzaming van mobiele werktuigen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Nulmeting 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Schone passages binnen de ring	8,6%	10,6%				20%		

Toelichting indicatoren

Schone passages binnen de ring

Het gaat hierbij om het percentage passages van schone motorvoertuigen (ook vracht) binnen de ring: elektrisch, waterstof en hybride. Het gaat hier niet om unieke voertuigen, wat in de praktijk betekent dat een voertuig meerdere keren geregistreerd kan worden. Met deze indicator meten we de voortgang van elektrificatie, ook wel verschoning.

Doel: Duurzame haven en industrie

Doel: Duurzame haven en industrie

Tijdens de collegeperiode 2022 tot 2026 stuurt de gemeente aan op verduurzaming van gevestigde bedrijven voor de circulaire haveneconomie. De huidige uitstoot van de haven en industrie is nog 11% hoger dan in 1990. In 2019 was dit nog 24%. De benodigde transities in de haven, zoals sluiting van de kolencentrales, komst van de waterstofeconomie of afvang van CO2, start in de huidige collegeperiode, maar kan pas na 2026 doorgroeien. De transities zijn afhankelijk van wereldwijde ontwikkelingen en nationale sturing. De uitstoot bij de kolencentrales nemen toe door de oorlog in Oekraïne en de ambitie om aardgas te besparen. Ondanks deze afhankelijkheid wil Rotterdam voor 2025 sturen op vermindering van uitstoot en gerealiseerde projecten, om het routeplan naar 2030 in te vullen. Dat draagt bij aan de positionering van de haven als waterstof-hub van Europa, en mede daardoor als dé duurzame wereldhaven van de toekomst.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Versnelde invoering van walstroom en stimulering van verduurzaming in de scheepvaart. Kades in stedelijk gebied, voor binnenvaart en zeescheepvaart, krijgen deze coalitieperiode walstroom. Voor de binnenvaart is walstroom al goed uitgerold en gaat het om opvolgen of er locaties ontbreken. Voor de zeescheepvaart gaat het om Parkkade, Lloydkade en Wilhelminakade.
- Er komt een generatorverbod op plekken waar generatoren overlast veroorzaken voor bewoners.
- Ondersteuning van innovatie in het varen op elektriciteit voor de binnenvaart, en het gebruik van waterstof en groene brandstoffen.
- Doelstellingen - die de gemeente nastreeft voor 2030: 90% van de roll-on roll-of, offshore, ferry’s, 100% van de cruiseschepen gebruikt walstroom, en dat geldt voor 50% van de grootste containerschepen. Als de EU de ambities omhoog bijstelt doen wij dat ook.

Elektrificatie, aanlanding Wind op zee en energiebesparing industrie

De gemeente wil:

- Energiebesparing in de grote industrie in de haven aanjagen en opvolgen.
- Infrastructuur en innovatie voor elektriciteit en stoom bevorderen.
- Verdere inzet op aanlanding en landinfrastructuur bevorderen van grootschalige wind op zee voor de elektrificatie van het haven-industrieel complex (HIC) en de lokale productie van groene waterstof.
- Infrastructuur en opslagcapaciteit op orde brengen van zowel elektriciteit als waterstofinfrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Samen met het Havenbedrijf Rotterdam werken aan walstroomprojecten. De gemeente is aanjager voor de kades in stedelijk gebied. Oplossing van knelpunten, zowel in de ruimtelijke inrichting als financieel. Voor de kades in het havengebied is het Havenbedrijf Rotterdam de voortrekker en helpt de gemeente daarbij
- Stimuleren van vergroening van de binnenvaart
- We zorgen dat de grondstoffentransitie en de energietransitie in de haven zoveel mogelijk elkaar versterken.

Elektrificatie en energiebesparing industrie

- Rotterdam is onderdeel van het Groei door Reductie-project. Daarin krijgen bedrijven ambitieuze energiescans en monitoring van de voortgang die ze maken.
- Samenwerking met DCMR en Deltalinqs voor kennisdeling op het gebied van energiebesparing. Verkenning van de mogelijkheden voor handhaving van de verplichting tot energiebesparing in de industrie.
- De gemeente gaat in gesprek met Stedin, Havenbedrijf en Deltalinqs voor uitbreiding van de infrastructuur voor elektriciteit en stoom en waar nodig faciliteren we aanlanding van windparken op zee in de haven en op de tweede Maasvlakte.

Hoe meten we dat?

Rotterdam ondersteunt met innovaties de ambities van het Rijk voor de vermindering van uitstoot in 2030 voor de haven. Er komt een strakke monitoring van de plannen. De DCMR rekent de voortgang jaarlijks door. Ook komt er een jaarlijkse meting van de uitstoot van schadelijke stoffen voor het gehele Rotterdamse grondgebied.

Indicatoren	Nulmeting 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Walstroom 1	Geen walstroom aan de Park- Lloyd- en Wilhelminakade	6x Parkkade gerealiseerd		5x Lloydkade gerealiseerd	Cruiseterminal gerealiseerd		
Walstroom 2	0 van de 8			4 van de 8	8 van de 8		

Walstroom 3	0% van de plannen	Heatmap, lijst alle ligplaatsen, uitvoeringsplan 1, vouchers, generatorverbod en nieuwe maatwerksubsidies	50% van de plannen	100% van de plannen

Toelichting indicatoren

In de uitwerking van het programma Energietransitie zullen we een concrete indicator formuleren op het aantal of de kwaliteit van de vergunningen dat per jaar wordt aangevraagd in het Versnellingshuis.

Specifieke versnelling van de aanleg van drie types walstroom, waarbij ook de inzet van Havenbedrijf Rotterdam en partijen in de haven essentieel is:

1. Walstroom 1: Tot en met 2026 komen er walstroomvoorzieningen voor zeeschepen aan de volgende stedelijke kades: een ligplaats voor een cruiseschip aan de Wilhelminakade, zes ligplaatsen aan de Parkkade, vijf ligplaatsen aan de Lloydkade;
2. Walstroom 2. Tot en met 2026 komen er walstroomvoorzieningen voor de grootste zeeschepen: drie ligplaatsen voor ‘deep sea’-containerschepen, drie ligplaatsen voor ferry’s en twee ligplaatsen voor offshore-schepen. Alle container- en ferryterminals moeten voor 2030 walstroomfaciliteiten hebben en hebben projecten hiervoor in voorbereiding. Het is nog onzeker welke van deze vóór 2026 walstroom krijgen en welke tussen 2026 en 2030; de aantallen zijn ambitieus maar haalbaar.
3. Walstroom 3: Voor alle ligplaatsen in de Rotterdamse haven komt een Plan van Aanpak versnelling walstroom voor de periode 2024 tot 2030. Rotterdam stimuleert versnelling van de aanleg met nieuw beleid, een inventarisatie en analyse van alle ligplaatsen in de haven, selectie van de ligplaatsen voor het eerste uitvoeringsplan en vervolgens uitgifte van vouchers voor quickscans, instelling van generatorverboden en nieuwe maatwerksubsidies.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 113

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Energietransitie draagt bij aan:

- SDG 1 Geen Armoede
- SDG 3 Goede gezondheid en welzijn
- SDG 7 Betaalbare en duurzame energie
- SDG 8 Waardig werk en economische groei
- SDG 9 Industrie, innovatie en infrastructuur

- SDG 11 Duurzame steden en gemeenschappen
- SDG 12 Verantwoorde consumptie en productie
- SDG 13 Klimaatactie
- SDG 14 Leven in het water
- SDG 15 Leven op het land
- SDG 17 Partnerschap om doelstellingen te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 114

Projecten

In het _____ _____ is een overzicht van de projecten te vinden.

Klimaat Actieplan Rotterdam

Klimaat Actieplan Rotterdam

In het Klimaat Actieplan Rotterdam is een overzicht van de projecten te vinden.

Financiën

Pagina 115

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Energietransitie	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**4.894**	**29.274**	**43.575**	**37.607**	**36.637**	**34.601**
Bijdragen rijk en medeoverheden	4.090	28.539	43.543	37.575	36.605	34.569
Financieringsbaten	8	32	32	32	32	32
Overige opbrengsten derden	1.481	703	0	0	0	0

Overige baten	-685	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**32.986**	**80.063**	**61.236**	**38.375**	**36.070**	**21.275**
Apparaatslasten	6.431	**11.917**	**11.453**	**11.454**	**11.412**	**11.412**
Inhuur	16	1.208	-40	-57	-75	-75
Overige apparaatslasten	103	141	154	154	154	154
Personeel	6.312	10.567	11.338	11.356	11.332	11.332
Intern resultaat	9.462	**8.477**	**3.452**	**3.452**	**3.452**	**3.452**
Intern resultaat	9.462	8.477	3.452	3.452	3.452	3.452
Programmalasten	17.093	**59.669**	**46.331**	**23.469**	**21.207**	**6.411**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	12.522	38.027	36.321	19.013	19.019	5.170
Kapitaallasten	607	894	1.105	1.164	1.188	1.241
Overige programmalasten	46	-13	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.918	20.761	8.905	3.292	1.000	0
Saldo voor vpb en reserveringen	**-28.092**	**-50.788**	**-17.660**	**-768**	**567**	**13.327**
Saldo voor reserveringen	**-28.092**	**-50.788**	**-17.660**	**-768**	**567**	**13.327**
Reserves	**-10.489**	**8.303**	**11.014**	**-5.590**	**-6.890**	**-19.650**
Onttrekking reserves	9.511	38.213	31.014	14.410	13.110	350
Toevoeging reserves	20.000	34.361	20.000	20.000	20.000	20.000
Vrijval reserves	0	4.451	0	0	0	0
Saldo	**-38.581**	**-42.485**	**-6.647**	**-6.358**	**-6.323**	**-6.323**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 40.864	- 11.997	- 2.182	- 2.259	- 2.231	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 38.581					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 43.988	- 4.965	- 4.968	- 4.945	- 4.945
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 42.485	- 6.647	- 6.358	- 6.323	- 6.323

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Energietransitie	**-42.485**	**-6.647**	**-6.358**	**-6.323**	**-6.323**
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-38.944	-6.365	-6.358	-6.323	-6.323
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	-3.541	-281	0	0	0
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-38.944	-6.365	-6.358	-6.323	-6.323
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	-3.541	-281	0	0	0

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben betrekking op rijksbijdragen voor inzet op aardgasvrije wijken, het tegengaan van energiearmoede en de inzet op energiebesparing en/of reductie.

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten gericht op de CO2-reductie (waaronder aardgasvrije wijken), uitvoering van het klimaatakkoord en inzet op energiearmoede.

Reserves

De onttrekkingen op de reserves betreffen de reserve Energietransitie (waaronder Walstroom, Smart Energy Systems, Zero Emissie Zones) en diverse reserves voor gebiedsaanpakken aardgasvrije wijken. Daarnaast vindt een toevoeging aan de reserve Duurzaamheidstransitiebudget plaats voor inzet op klimaat-brede activiteiten.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop na reserves daalt met ingang van 2024 door het aflopen van diverse incidentele middelen. De benodigde meerjarige middelen voor uitvoering van activiteiten en projecten gericht op de CO2-reductie en het klimaatakkoord zijn volledig gedekt door rijksbijdragen.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Energietransitie	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027

Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-43.988**	**-4.965**	**-4.968**	**-4.945**	**-4.945**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**1.503**	**-1.682**	**-1.390**	**-1.378**	**-1.379**
Actualisatie begroting Duurzaam	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Voorziening dubieuze debiteuren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	13	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	-4.451	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	3.618	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	-410	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	2.734	-1.682	-1.390	-1.378	-1.379
Begroting na wijzigingen		**-42.485**	**-6.647**	**-6.358**	**-6.323**	**-6.323**

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie begroting Duurzaam

De Gemeente Rotterdam diverse rijksgelden ontvangen om projecten te financieren, waaronder aanpak Energiearmoede, Walstroom en de gebiedsaanpak Bospolder Tussendijken.
De lasten voor de gebiedsaanpakken Reyeroord en Buiten de gebieden worden gedekt uit een rijksbijdrage voor Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). De lasten voor gebiedsaanpak Pendrecht worden deels gedekt uit een rijksbijdrage voor NPRZ en deels uit een rijksbijdrage voor Proeftuinen Aardgasvrije wijken (PAW).

Actualisatie kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf investeringen staat een gedetailleerd overzicht van deze aanpassingen.

Voorziening dubieuze debiteuren

Er heeft op concernniveau een herijking plaatsgevonden van de generieke percentages binnen de voorziening dubieuze debiteuren. Dit resulteert in een vrijval binnen dit programma van € 13.000..

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

Het Duurzaamheidstransitiebudget is de opvolger van het Energietransitiebudget en is in januari 2023 beschikbaar gekomen.
Bij de update van het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR) worden de tussentijdse resultaten en voortgang uit de projecten in het Duurzaamheidstransitiebudget meegnomen.

De verdeling van het geld van het Duurzaamheidstransitiebudget is geactualiseerd in de Begroting 2023 en de Begroting 2024. In 2023 is geld voor het waterstofbudget en voor verduurzaming mobiele werktuigen toegekend. Voor 2024 is er geld toegekend aan onder andere gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen, Smart

Energy Systems, versnelling van walstroom, emissieloze taxivoertuigen, verduurzaming mobiele werktuigen en het waterstofbudget. De lasten en onttrekking aan de bestemmingsreserve duurzaamheidstransitiebudget worden met € 600.000 opgehoogd in 2023, met € 12,2 mln. in 2024 en met € 650.000 in 2025.

Uit de bestemmingsreserve energietransitie valt € 4,5 mln vrij; dit bedrag zal worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve duurzaamheidstransitiebudget.

Gebleken is dat uit de rijksbijdrage Zero Emissie Stadslogistiek (ZES) activiteiten bekostigd kunnen worden, waardoor dekking door het Duurzaamheidstransitiebudget niet nodig is. Zodat deze middelen (€ 2,8 mln) ingezet kunnen blijven worden voor diverse projecten.

Bij de verwerking van de financiële uitkomsten van de voorjaarsretraite is er een vergissing gemaakt bij de toevoeging aan de reserve duurzaamheidstransitiebudget. In het coalitieakkoord is besloten tot instelling van een duurzaamheidstransitiebudget van € 100 mln, waarvan € 20 mln afkomstig uit erfpachtbaten en € 80 mln uit rijksbaten. In de Begroting 2022 heeft de toevoeging van € 20 mln uit erfpachtbaten al plaatsgevonden. De rijksmiddelen vallen echter zo dat toevoeging aan het duurzaamheidstransitiebudget niet mogelijk is. In de voorjaarsnota 2023 is daarom voorgesteld voortaan per jaar te kijken naar een geschikte alternatieve dekkingsbron. Tegelijk is met de vaststelling van de voorjaarsnota 2023 besloten om voor 2024 hiervoor de erfpachtbaten te benutten. Bij de verwerking van dit besluit is echter vergeten de toevoeging ten laste van de rijksgelden terug te draaien. Hierdoor komt de eindstand van de reserve hoger uit dan de € 100 mln. Dit is nu gecorrigeerd. Omdat het gaat om de correctie van een reserve zijn er geen gevolgen voor het saldo van de gemeente.

Bestemmingsreserve Energietransitie
Uit de bestemmingsreserve Energietransitie valt € 4,5 mln vrij. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget. Voor deze vrijval zijn verschillende redenen:

1. Voor sommige projecten zijn er (subsidie)regelingen die toch minder zijn benut dan was verwacht. Het gaat bijvoorbeeld om Stappen Zero Emissie Stadslogistiek en Energievouchers voor ondernemers.
2. Ook was het bij een aantal pilotprojecten van tevoren moeilijk in te schatten hoe goed deze zouden lopen. Voorbeelden van projecten die achteraf minder geld hebben gekost zijn Verkeersexperimenten schone lucht en Verduurzamingspakketten.
3. Daarnaast bleek voor een aantal projecten gaandeweg een andere financieringsvorm beter gepast. Voorbeelden zijn de walstroomvoorziening Landtong Rozenburg en de energiearmoede bestrijding door coaching.

Het uitvoeringsplan Energietransitie is geactualiseerd in de begroting 2023. Een aantal wijzigingen heeft te maken met verlagijng van Gebiedsaanpakken aardgasvrij met € 1,4 mln en het doorschuiven van € 400.000 van 2023 naar 2024 voor de programmatische aanpak Smart Energy Systems en ophoging van het budget voor energievouchers en energiearmoede bestrijding. De lasten en de onttrekking aan de bestemmingsreserve Energietransitie worden met € 1,8 mln verlaagd in 2023 en met € 400.000 verhoogd in 2024.

Voor het stimuleren van slimme bouwlogistiek is in totaal € 1 mln beschikbaar. Daarvan wordt € 833.000 niet in 2023, maar in 2024 en 2025 benut. Daarnaast worden in 2023 de lasten en dekking uit de bestemmingsreserve

Energietransitie binne het programma Stedelijke ontwikkeling herbestemd voor het project Rochussenstraat voor € 100.000.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)
De subsidie van Walstroom Wilhelminakade wordt gedekt uit de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). De lasten en onttrekking aan de reserve worden opgehoogd met € 7,9 mln in 2023 en € 875.000 in 2024.

In de voorjaarsnota is volgens het coalitieakkoord € 52,9 mln van erfpachtbaten toegekend voor afronding van de lopende gebiedsaanpakken aardgasvrij met de woningcorporaties en warmtebedrijven in de stad. Dit bedrag is inclusief de apparaatslasten tot en met 2026. De lasten en de onttrekking aan de reserve RIM worden met € 7,7 mln opgevoerd in 2023 en met € 12,8 mln in 2024 tot en met 2026.

De lasten van de pilots aardgasvrij Pendrecht Zuid en Noord.worden gedekt uit de bestemmingsreserve RIM. Hiervoor worden zowel de lasten als de onttrekking aan de reserve met € 4,4 mln opgevoerd in 2023 en met € 400.000 in 2024 tot en met 2027.

Taakmutaties Gemeentefonds
Bij de voorjaarsnota is besloten reserves onder de € 1 mln vij te laten vrijvallen. Gebleken is echter dat dit voor de reserve Klimaatmiddelen wijkaanpak niet mogelijk is, omdat er een verplichting was aangegaan. Er is geld nodig voor de uitvoering van de gebiedsaanpak Pendrecht, waarbij voor bewoners een aanbod voor het aardgasvrij maken is gedaan.

Technische wijzigingen
In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen:

- Formatie-uitbreiding (meer personeel): dit komt hoofdzakelijk voort uit de toegekende exploitatiekosten voor de uitvoering van de energietransitie. Het geld komt uit de voorjaarsnota en uit de ontvangen rijksmiddelen. Voor de nodige overhead gaat er in 2023 € 1 mln naar het programma Stedelijke ontwikkeling.
- Wat betreft de indexering 2024 (-€ 1,4 mln in 2024 aflopend tot -€ 1,1 mln in 2027) zijn de budgetten vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil van 2024. Nadere informatie staat bij het hoofdstuk Grondslagen.
- Er is een Data & Analyse Competence Center (DACC) opgericht om het gebruik van data en datagedreven werken in de gemeentelijke organisatie verder te ontwikkelen. Ook is besloten de formatie uit te breiden om het proces rondom bestuurlijke documenten te verbeteren. De kosten hiervan worden verdeeld over de programma's Bestaande stad Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke ontwikkeling. Vanuit dit programma is -€ 69.000 in 2023 tot -€ 129.000 in 2027) beschikbaar gesteld.
- De afdeling Mobiliteit heeft het werkpakket geactualiseerd. Dit resulteert in lagere lasten en hogere baten voor de duurzaamheidsprojecten die onder het programma Energietransitie vallen. De budgetten voor dit programma zijn voor duurzaamheidsprojecten met € 1,3 mln verlaagd en worden overgeheveld naar het programma Stedelijke ontwikkeling voor inzet op diverse mobiliteitsprojecten.
- Actualisatie rente (-€ 164.000 in 2024 tot -€ 150.000 in 2027). De omslagrente die geldt voor het berekenen van de rentelasten stijgt in 2024 van 1,5% naar 2%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie staat bij Grondslagen.

- Er zijn diverse organisatie-opgaven verdeeld over de programma's Bestaande stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke ontwikkeling. De bijdrage aan de organisatiebrede taakstellingen van het programma Energietransitie is € 168.000 in 2023.
- De bezuiniging op de gemeentelijke organisatie volgens het coalitie akkoord die in 2022 is ingeboekt, is in deze begroting verdeeld over de programma's Bestaande stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke ontwikkeling (-€ 57.000 in 2023 tot € 1.000 in 2027).
- Budgetoverheveling naar het programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving voor de bijdrage voor Grip op Geldzaken bedraagt € 400.000 in 2023.
- Diverse kleine technische wijzigingen (-€ 8.000 in 2023 tot -€ 3.000 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 116

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Rotterdam maakt werk van de energietransitie. We werken aan lange termijn oplossingen: toewerken naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050 en per 2040 is het stedelijk verkeer in Rotterdam uitstootvrij van schadelijke stoffen (inclusief mobiele werktuigen). We leveren de Rotterdamse bijdrage aan de landelijke reductienorm van -55% in 2030 en zetten voor het stedelijk gebied in op minimaal -25% CO2-reductie in 2025, gemeten ten opzichte van 1990. Voor de haven zorgen we dat de Rijksambities voor voldoende reductie in 2030 worden ondersteund door onze inzet op innovaties. We zullen de plannen richting 2030 strak monitoren op daadwerkelijke voortgang en omvang. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Uiteraard zijn we hierbij afhankelijk van inzet Rijk en EU.

We zorgen ervoor dat alle bewoners kunnen meedoen aan de energietransitie en daarvan de vruchten kunnen plukken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het helpen van bewoners met schulden en het creëren van lokale banen in de energietransitie. Rioolvervanging en energietransitie trekken samen op om de overlast voor de Rotterdammer zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast zetten we in op energiebesparing. Dat wat we niet aan energie gebruiken of grondstoffen, hoeft ook niet opgewekt, geproduceerd of vervoerd te worden. Uiteraard geldt dit ook voor onze gemeentelijke organisatie. We ontzien kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen die een financiële inbreng nodig hebben.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Aanpak Nul emissie mobiliteit
- Actieplan isolatie woningen en toekomstbestendige VvE's
- Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam
- Bouwverordening 2010
- Convenant ZES - Zero Emissie Stadslogistiek Rotterdam
- Gemeentelijke visie duurzame biomassa
- Gemeentelijke visie waterstof
- Havenvisie
- Hoogbouwvisie 2019
- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Klimaat Actieplan Rotterdam
- Leidraad werkwijze gebiedsaanpakken aardgasvrij
- Leidraad Windenergie
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- Nieuwe energie voor Rotterdam (Drift rapport)
- Omgevingsvisie
- Raadsakkoord Energietransitie
- RES 1.0 - Regionale Energiestrategie Rotterdam – Den Haag
- Van zooi naar mooi, programma Rotterdam Circulair 2019-2023
- Rotterdam gaat voor groen
- Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- Rotterdams Duurzaamheidskompas
- Rotterdamse Energiesysteemvisie
- Rotterdamse Transitievisie Warmte 1.0 (2021)
- Resilient Rotterdam
- Schone Energiestrategie
- Staat van de stad 2020
- Stappenplan aardgasvrije wijken
- Stappenplan Zero Emissie Stadsdistributie;
- Startnota versnelling windenergie
- Startnota versnelling zonne-energie
- Strategie Walstroom Rotterdamse Haven
- Trend CO2-uitstoot & effect Rotterdamse klimaataanpak
- Uitvoeringsagenda Biodiversiteit
- Verhaal van de stad
- Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam
- WANNEER-kaart aardgasvrij
- WAT-kaart aardgasvrij

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Energie Transitie Fonds

- Stedin Groep N.V.
- Warmtebedrijf Holding B.V.
- Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 117

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Een schone en vernieuwende economie met een haven die vooroploopt als waterstofcentrum en energie-hotspot stelt toekomstige werkgelegenheid voor Rotterdammers zeker.'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Klimaat is de grootste uitdaging waar we concreet mee aan de slag gaan. Daarom zetten we in op stevige versnelling van verduurzaming en helpen we Rotterdammers en Rotterdamse bedrijven bij de uitvoering daarvan.'

Onderwijs

Pagina 118

Onderwijs

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten, onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers en onderwijshuisvesting. Daarnaast voert de gemeente stedelijk onderwijsbeleid uit waarvoor zowel gemeentelijke als rijksmiddelen worden ingezet.

Voortgang 2023

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Doel: Aanpak personeelstekort

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 119

Voortgang 2023

Schil om school

Collegetarget Schil om de school: In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:

- Tutoren

- Mentoren

- Schoolzorgteams

- Preventief jongerenwerk op school

- Slim organiseren met kunstvakdocenten

- Expeditie Digitaal

Realisatie 2022 (0-meting): 61

Begroting 2023: 74

Realisatie 2023: Volgt. De volgende meting vindt plaats op 1 november 2023 en wordt opgenomen in de Jaarstukken 2023.

We boeken goede voortgang in het aantal scholen dat een schil om de school heeft. Met name de interventie schoolzorgteam groeit enorm. Op dit moment zijn er 69 basisscholen waar actieve schoolzorgteams zorgen voor snelle en effectieve ondersteuning bij kinderen met zorgvragen.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor een goede huisvesting van scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) staat hoe de gemeente de Rotterdamse schoolgebouwen renoveert of vernieuwt. Een nieuw Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027 is in voorbereiding. Vaststelling van het IHP volgt eind 2023 of begin 2024.

De voortgangsrapportage Integraal Huisvestingsplan (IHP) informeert jaarlijks over de geboekte voortgang van het huidige IHP. De verwachting in 2023 is 15 projecten – scholen en gymzalen - op te leveren. Een uitgebreidere toelichting op de voortgang van het IHP staat in de paragraaf ‘projecten’.

Rotterdams Onderwijsbeleid (ROB)

We werken aan een nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid, een cruciale stap binnen het onderwijsprogramma. We stellen het Rotterdamse kind en de jongvolwassene centraal in dit nieuwe onderwijsbeleid. Het onderwijs moet aansluiten bij hun talenten en ambities, en hen voorbereiden op een actieve deelname aan de samenleving.

Om ervoor te zorgen dat het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid optimaal aansluit bij de behoeften van onze stad, zetten we succesvolle interventies van het Nationaal Programma Onderwijs door binnen dit beleid. We investeren in het jonge kind, zodat elke peuter die extra ondersteuning nodig heeft deel kan nemen aan de voorschoolse educatie. Onze inzet voor onderwijskwaliteit en de aanpak van het lerarentekort blijft onverminderd. Daarnaast werken we aan passende zorg en ondersteuning, zodat elke leerling de kans krijgt om zijn of haar potentieel te bereiken.

Bovendien integreren we zorg, welzijn, sport en cultuur in de schoolomgeving om het onderwijs te versterken en leerkrachten te ontzorgen. Het versterken van deze ‘schil’ van partners om de school is opgenomen in de collegetarget van het programma Onderwijs.

Het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid wordt naar verwachting eind november 2023 bestuurlijk vastgesteld.

Financiële bijstellingen Onderwijs (x 1.000)	**- € 1.606**
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 1.606

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 120

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Gelijke kansen

Iedereen in Rotterdam moet de kans krijgen zich te ontwikkelen en zijn of haar dromen na te jagen. Dat begint met het bieden van dezelfde kansen aan alle kinderen, jongeren en studenten om zich te ontwikkelen en te ontplooien. Rotterdam investeert in kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle jonge Rotterdammers het beste uit zichzelf kunnen halen

Verbetering van de basiskwaliteit van het onderwijs is de meest duurzame en effectieve oplossing om leerachterstanden weg te werken. Bij scholen die dit het hardste nodig hebben, komen er daarom gerichte maatregelen om de onderwijskwaliteit te verhogen. Daarnaast organiseert de gemeente zorg, welzijn, sport en cultuur dichtbij of in de school. Een sterkere ‘schil’ van partners om de school leidt tot beter onderwijs en ontzorgt leraren.

De beschikbaarheid en de kwaliteit van leraren is van essentieel belang. Het lerarentekort staat niet op zichzelf. Er is momenteel sprake van een grote krapte op de hele arbeidsmarkt. De grote tekorten maken het vanzelfsprekend dat de gemeente het lerarentekort blijft aanpakken. Daarbij gaat het erom hoe Rotterdam leraren naar de stad kan trekken én in de stad kan houden. De gemeente spant zich in om zij-instromers te werven. Ondanks al deze inspanningen kunnen de gemeente en de schoolbesturen het lerarentekort niet alleen oplossen. Daarom vraagt de gemeente het Rijk om structurele maatregelen.

De gemeente voert vanzelfsprekend haar wettelijke taken uit, zoals onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve) en de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente in een sterk en gevarieerd aanbod aan scholen in de buurt, en in toekomstbestendige schoolgebouwen.

De gemeente werkt daarnaast aan passende zorg en ondersteuning voor leerlingen, de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt, dagprogrammering en veiligheid binnen het onderwijs. Bijzondere aandacht is er voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden in het onderwijs. Ook gaan we het gesprek aan met onze partners om het aantal stage- en studieplekken te vergroten.

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Het vergroten van het aantal doelgroepkinderen dat gebruikt maakt van het aanbod voorschoolse educatie (VE). Dit doel weerspiegelt ons streven naar een inclusieve educatieve omgeving, waarin elk kind, ongeacht achtergrond, gelijke toegang heeft tot kwalitatief onderwijs en de bijbehorende kansen

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Een wijkgerichte aanpak voor het vergroten van het bereik**
  We ontwikkelen een wijkgerichte aanpak en voeren deze in om het bereik van doelgroeppeuters te vergroten. Deze aanpak omvat nauwe samenwerking met lokale gemeenschappen, scholen en ouders om ervoor te zorgen dat het voorschoolse educatie-aanbod zo toegankelijk mogelijk is voor alle doelgroepkinderen. Door in te spelen op de specifieke behoeften en uitdagingen van elke wijk willen we het aantal deelnemende kinderen aanzienlijk vergroten.

- **Toegankelijke voorschoolse educatie voor peuters in gezinnen met beperkte inkomens**
  We erkennen het belang van financiële barrières in de toegang tot onderwijs. Daarom komt er een grondig onderzoek naar het gratis aanbieden van VE aan peuters met een indicatie uit gezinnen met een inkomensgrens tot in 110% van het wettelijk sociaal minimum (WSM). Door voor deze gezinnen de financiële drempel weg te nemen, verwachten we een meer inclusieve deelname van kinderen aan het VE-programma.

Hoe meten we dat?

Het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid wordt naar verwachting eind november 2023 bestuurlijk vastgesteld. Daarna volgen de prestatie-indicatoren.

Doel: Aanpak personeelstekort

Doel: Aanpak personeelstekort

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijkere werkstad creëren voor onderwijsprofessionals. Rotterdam is een stad die onderwijsprofessionals uit diverse sectoren aanspreekt en uitnodigt om er te werken en te wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Bevorderen van zij-instroom**
  We bevorderen actief de zij-instroomtrajecten naar het onderwijs. Dit houdt in dat we medewerkers uit andere sectoren stimuleren en ondersteunen om over te stappen naar het onderwijs. We organiseren onder meer voorlichtingsbijeenkomsten en stellen hiervoor subsidie beschikbaar aan de onderwijsinstellingen.

- **Stimuleren anders organiseren**
  We stimuleren het anders organiseren van het onderwijs om de duurzame inzetbaarheid van onderwijzend personeel en de onderwijskwaliteit te vergroten. We stellen hiervoor onder meer subsidie beschikbaar aan de onderwijsinstellingen.

- **Uitbreiding van lerarenbeurzen en Rotterdampas**
  We zetten ons in voor de uitbreiding van lerarenbeurzen en het beschikbaar stellen van de Rotterdampas voor onderwijsprofessionals in alle onderwijssectoren.

- **Verbetering van parkeren en beschikbare woningen voor leraren**
  We richten ons op het verbeteren van de parkeervoorzieningen en het vergroten van de beschikbaarheid van betaalbare woningen voor onderwijsprofessionals.

Met deze maatregelen willen wij een omgeving creëren waarin onderwijsprofessionals zich gewaardeerd, ondersteund en gemotiveerd voelen om hun cruciale rol in het onderwijs uit te voeren.

Hoe meten we dat?

Het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid wordt naar verwachting eind november 2023 bestuurlijk vastgesteld. Daarna volgen de prestatie-indicatoren.

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Pagina 123

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van een beter en passender ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte. We streven naar een onderwijslandschap waarin elk kind en elke jongere, ongeacht hun specifieke behoeften, de juiste ondersteuning ontvangt om succesvol te leren en zich te ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Taskforce wachtlijsten gespecialiseerd onderwijs**
  Een speciale taskforce gaat de wachtlijsten voor gespecialiseerd onderwijs aanpakken. Deze taskforce richt zich op het in beeld brengen van knelpunten in de toeleiding en het vinden van oplossingen om de wachtlijsten te verminderen. Door nauwe samenwerking met de samenwerkingsverbanden en de scholen streven we naar snellere en meer gestroomlijnde doorstroom tot gespecialiseerd onderwijs.

- **Taskforce thuiszitters**
  Een andere taskforce richt zich op het verminderen van thuiszitters. Samenwerking met scholen, hulpverleners en ouders moet leiden tot beter begrip van de oorzaken van thuiszitten en tot effectieve oplossingen. Door middel van gepersonaliseerde plannen, intensieve begeleiding en samenwerking met lokale instanties, streven we ernaar om thuiszitters terug te leiden naar passend onderwijs.

- **Stimuleren innovatieklassen**
  We investeren in de uitbreiding en ontwikkeling van innovatieklassen. Deze schoolklassen krijgen een aanbod van intensieve ondersteuning en gepersonaliseerd onderwijs voor kinderen en jongeren met ondersteuningsbehoeften. Op maat gemaakte leermethoden, gespecialiseerde leraren en ander ondersteunend (zorg)personeel creëren een omgeving waarin deze leerlingen succesvol kunnen leren en groeien.

Door deze maatregelen zetten we in op een fundamentele verbetering van het ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte.

Hoe meten we dat?

Het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid wordt naar verwachting eind november 2023 bestuurlijk vastgesteld. Daarna volgen de prestatie-indicatoren.

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Pagina 124

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Wat willen we bereiken?

Een betere en meer doelgerichte ondersteuning van scholen, inclusief een schil om de school. We streven naar een onderwijslandschap waarin scholen de juiste middelen en begeleiding krijgen om doelgerichter en effectiever onderwijs te bieden. Onze focus ligt op het versterken van scholen en het creëren van een omgeving waarin leerlingen optimaal kunnen leren en groeien, zowel binnen als buiten de klaslokalen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- **Verhogen onderwijskwaliteit**
  We stellen subsidie beschikbaar aan scholen om de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen op specifieke thema's. Door het richten van financiële middelen op specifieke onderwijsgebieden, stellen we scholen in staat om gerichter en effectiever te werken aan het versterken van de kennis en vaardigheden van hun leerlingen.

- **Stimuleren educatief partnerschap**
  We stellen subsidie beschikbaar voor het verstevigen van educatief partnerschap om de samenwerking en betrokkenheid tussen scholen en ouders/verzorgers te versterken. Het bevorderen van educatieve partnerschappen en het actief betrekken van ouders bij het onderwijsproces, leidt tot een gezamenlijke inspanning om het leren van leerlingen te ondersteunen en te versterken.

- **Mbo-werkagenda uitvoeren**
  We ontwikkelen en implementeren een werkagenda voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Deze agenda is gericht op twee maatregelen:
  - het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
  - het versterken van de samenwerking tussen de gemeente, mbo-scholen en het bedrijfsleven;

- **Veiligheid in en om scholen vergroten**
  We stellen subsidie beschikbaar om de veiligheid van scholen en hun omgeving te vergroten.

Door deze maatregelen te implementeren, zetten we ons in voor een betere en meer doelgerichte ondersteuning van scholen en hun bredere gemeenschap.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027

Collegetarget schil om school:						
In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0 een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:	**61**	**74**	**volgt bij Jaarstukken 2023**	**87**	**100**	**100**

- **Tutoren**
- **Mentoren**
- **Schoolzorgteams**
- **Preventief Jongerenwerk op school**
- **Slim organiseren met Kunstvakdocenten**
- **Expeditie Digitaal**

Toelichting indicatoren

Collegetarget: Schil op school

De volgende meting vindt plaats op 1 november 2023 en wordt opgenomen in de Jaarstukken 2023. We boeken goede voortgang in het aantal scholen dat een schil om de school heeft. Met name de interventie schoolzorgteam groeit enorm. Op dit moment zijn er 69 basisscholen waar actieve schoolzorgteams zorgen voor snelle en effectieve ondersteuning bij kinderen met zorgvragen (peildatum mei 2023).

Het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid wordt naar verwachting eind november 2023 bestuurlijk vastgesteld. Daarna volgen de prestatie-indicatoren.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 125

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Onderwijs draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 4. Kwaliteitsonderwijs.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 126

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Samen met het Rotterdamse onderwijs is het Integraal Huisvestingsplan 2020-2023 (IHP) opgesteld. Hierin staat hoe Rotterdamse scholen in de komende jaren gerenoveerd of vernieuwd worden. Een nieuw Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027 is in voorbereiding. Eind 2023/begin 2024 volgt de bestuurlijke vaststelling. Een 0-meting is uitgevoerd om te komen tot een nieuwe lijst gebouwen panden die in aanmerking komen voor vervangende nieuwbouw of renovatie.

Via het gemeentelijk Huisvestingsprogramma kunnen schoolbesturen elk jaar een aanvraag indienen voor huisvestingsvoorzieningen. Het gaat bijvoorbeeld om uitbreiding, tijdelijke huisvesting, medegebruik en ingebruikname van een gebouw. Schoolbesturen dienden 127 aanvragen in die zijn opgenomen in het huisvestingsprogramma 2023.

Zowel projecten uit het IHP en het Huisvestingsprogramma zijn in voorbereiding of in uitvoering. De realisatie wordt gemeten aan de hand van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Via de voortgangsrapportage IHP wordt de gemeenteraad jaarlijks over de geboekte voortgang geïnformeerd. De verwachting is in 2023 15 projecten – scholen en gymzalen - op te leveren.

Rotterdam werkt daarnaast ook met een voortschrijdende indicatieve meerjareninvesteringsplanning (VIMIP). Deze planning geeft een overzicht van de verwachte oplevering van projecten voor de komende vijf jaar en de uitputting van het investeringskrediet als gevolg van die oplevering. Jaarlijks is er een toelichting op de uitputting van het investeringskrediet en de financiële gevolgen van de integrale huisvestingsplannen onderwijs. In juli 2023 is er een actualisatie van het VIMIP opgeleverd.

Campus internationaal onderwijs en sport
In Rotterdam neemt de behoefte aan internationaal onderwijs toe. Daarom werkt de gemeente aan een businesscase voor een campus ‘internationaal onderwijs en sport’. De businesscase is naar verwachting eind 2023 gereed.

x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
516.214	0	516.214	258.692	95.000	91.501	81.940	75.513	50.380

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijs	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**71.481**	**75.893**	**68.946**	**60.463**	**60.210**	**60.400**
Bijdragen rijk en medeoverheden	69.936	74.823	67.348	58.950	58.698	58.888
Overige opbrengsten derden	1.544	1.070	1.597	1.512	1.512	1.512
Lasten exclusief reserves	**208.793**	**227.881**	**230.108**	**219.678**	**216.112**	**216.148**
Apparaatslasten	18.074	**20.506**	**20.305**	**20.293**	**20.278**	**20.278**
Inhuur	352	427	458	458	458	458
Overige apparaatslasten	271	338	359	361	360	360
Personeel	17.452	19.742	19.488	19.475	19.460	19.460
Intern resultaat	61.647	**62.031**	**69.367**	**76.942**	**84.290**	**87.120**
Intern resultaat	61.647	62.031	69.367	76.942	84.290	87.120
Programmalasten	129.072	**145.344**	**140.436**	**122.444**	**111.544**	**108.751**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9.820	15.862	5.422	-5.892	-13.756	-16.739
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	10	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	13.834	14.830	1.126	1.126	1.126	1.126
Subsidies en inkomensoverdrachten	105.409	114.651	133.889	127.210	124.174	124.364
Saldo voor vpb en reserveringen	**-137.313**	**-151.988**	**-161.162**	**-159.216**	**-155.902**	**-155.748**
Saldo voor reserveringen	**-137.313**	**-151.988**	**-161.162**	**-159.216**	**-155.902**	**-155.748**
Reserves	**941**	**934**	**289**	**219**	**219**	**219**
Onttrekking reserves	876	934	289	219	219	219
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0

Vrijval reserves	65	0	0	0	0	0
Saldo	**-136.372**	**-151.054**	**-160.874**	**-158.996**	**-155.683**	**-155.529**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 139.691	- 152.059	- 155.876	- 155.155	- 151.626	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 136.372					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 149.448	- 150.712	- 149.320	- 146.553	- 146.553
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 151.054	- 160.874	- 158.996	- 155.683	- 155.529

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Onderwijs	**-151.054**	**-160.874**	**-158.996**	**-155.683**	**-155.529**
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-73.587	-78.946	-79.296	-76.504	-76.504
Onderwijshuisvesting	-77.467	-81.928	-79.700	-79.179	-79.025
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-73.587	-78.946	-79.296	-76.504	-76.504
Onderwijshuisvesting	-77.467	-81.928	-79.700	-79.179	-79.025

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De totale baten bestaan met name uit bijdragen van het Rijk voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB), het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en de continuering van de dagprogrammering.

Lasten

De lasten zijn voor uitvoering van het Rotterdams onderwijsbeleid. Met dit geld worden met name subsidies verstrekt voor vroeg- en voorschoolse educatie, schoolontwikkeling en leraren. Ook wordt er geld ingezet voor onderwijshuisvesting, bewegingsonderwijs, ouderbetrokkenheid, overgangsmomenten in het onderwijs, loopbaanoriëntatie en leerlingenvervoer.

Reserves

Het betreft de bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex voor 2023 en de reserve Convenant ID-banen die voor meerdere jaren wordt ingezet.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt door het wegvallen van rijksmiddelen voor het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en nieuwe Regiodeal Onderwijs die nog niet in deze begroting verwerkt is. De aanpassingen die voortkomen uit de nieuwe collegeambities zoals uiteengezet in de Voorjaarnota 2023, dragen tevens bij aan een verlaging van de begroting.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Onderwijs		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-149.448**	**-150.712**	**-149.320**	**-146.553**	**-146.553**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**-1.606**	**-10.162**	**-9.676**	**-9.130**	**-8.976**
Nationaal Programma Onderwijs	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïners	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage continuering Dagprogrammering	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rotterdams Onderwijsbeleid	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex	Reserves	0	0	0	0	0
Aanpak lerarentekort G4	Taakmutaties	-1.000	0	0	0	0
Leerlingenvervoer Oekraïne	Taakmutaties	-511	0	0	0	0
Toezicht voorschoolse educatie	Taakmutaties	-99	-49	-51	-51	-51
Voorschoolse voorzieningen peuters	Taakmutaties	40	40	40	40	40
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-36	-10.153	-9.664	-9.119	-8.965
Begroting na wijzigingen		**-151.054**	**-160.874**	**-158.996**	**-155.683**	**-155.529**

Toelichting financiële bijstellingen

Nationaal Programma Onderwijs

Vanwege de uitdagende arbeidsmarkt zijn de initiatieven voor 'Zorg in het Voortgezet Onderwijs', 'Aanpak van

Thuiszitters' en 'Leefstijl en Beweging' later gestart dan oorspronkelijk gepland. Ook is er nog geld beschikbaar voor het project 'Tutoren op Zuid'. De totale kosten voor 2024 worden geraamd op € 3,1 mln en worden gefinancierd door rijksmiddelen. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Opvang vluchtelingen Oekraïners
De gemeente Rotterdam heeft de taakstelling om Oekraïners op te vangen die door de inval van Rusland in Oekraïne zijn gevlucht. De hierdoor nodige bijstelling past de baten en lasten voor onderwijs in 2023 met € 118.000 aan op basis van de verwachte uitgaven. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage continuering Dagprogrammering
Voorschoolse educatie voor ontheemde peuters creëert een leerzame omgeving voor kinderen die door conflicten, migratie of andere moeilijke situaties zijn gevlucht. Het Rijk heeft voor 2023 € 288.000 toegewezen om in samenwerking met kinderopvangorganisaties deze educatie te verzorgen. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage voorschoolse educatie aan ontheemde peuters
Voorschoolse educatie voor ontheemde peuters creëert een leerzame omgeving voor kinderen die door conflicten, migratie of andere moeilijke situaties zijn gevlucht. Het Rijk heeft € 288.000 toegewezen voor 2023 om in samenwerking met kinderopvangorganisaties deze educatie te verzorgen. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Aanpak lerarentekort G4
Voor 2023 heeft het Rijk aanvullende financiële middelen toegekend om het lerarentekort aan te pakken. Het geld wordt ingezet om meer mensen te interesseren voor het leraarschap, leraren te behouden voor het onderwijs en het werk van leraren makkelijker en aantrekkelijker te maken.

Leerlingenvervoer Oekraïne
Voor 2023 heeft het Rijk financiële steun toegewezen voor het leerlingenvervoer van Oekraïense vluchtelingen. Het geld wordt gebruikt voor vervoer van leerlingen uit Oekraïense vluchtelingengezinnen naar scholen binnen onze gemeente.

Toezicht voorschoolse educatie
Vanuit het Rijk zijn aanvullende financiële middelen toegekend voor intensiever toezicht en handhavingsbeleid op de voorschoolse educatie.

Voorschoolse voorzieningen peuters
Het doel van de decentrale uitkering voor peutervoorzieningen is alle peuters die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag of voorschoolse educatie, toegang te geven tot een peutervoorziening. Het budget is opgehoogd vanwege de toegenomen aantallen.

Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex
Voor het jaar 2023 zijn de verwachte frictiekosten voor de afbouw van de inzet van SSC Flex medewerkers € 623.000. Deze kosten worden gedekt vanuit deze bestemmingsreserve. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Technische wijzigingen
In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024, Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (-€ 8,4 mln in 2024 tot -€ 7,2 mln in 2027).
- De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2024 van 1,5% naar 2,0%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (structureel -€ 1,7 mln vanaf 2024).
- Overige technische wijzigingen (-€ 36.000 in 2023, tot -€ 65.000 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 128

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit. Daaronder zijn onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten (vsv) en onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers.

Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente in toekomstbestendige schoolgebouwen. Het accent ligt bij onderwijshuisvesting op het efficiënt en doelmatig gebruik van onderwijsgebouwen en de beschikbaarstelling van voldoende capaciteit voor bewegingsonderwijs.

Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk onderwijsbeleid. Er diverse doelen: betere onderwijsresultaten, meer kansengelijkheid, talentontwikkeling, leerrecht, vermindering van het lerarentekort, vermindering van schooluitval, en de toeleiding van onderwijs naar arbeidsmarkt. Voor dit beleid is zowel gemeentelijk geld als geld van het Rijk beschikbaar. Ook is er stedelijk beleid voor schoolzwemmen.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Gelijke kans voor elk talent - Onderwijsbeleid 2019-2022
- Subsidieregeling Rotterdams Onderwijsbeleid 2022-2023
- Aanpak voortijdige schoolverlating: VSV-aanpak 2020-2024
- Voortgangsrapportage onderwijsbeleid 2019-2022
- Wet op het primair onderwijs (WPO)
- Wet op het voortgezet onderwijs (WVO)
- Wet op de expertisecentra (WEC)

- Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)
- Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHO)
- Leerplichtwet
- Jeugdwet
- Wet passend onderwijs
- Thuiszittersaanpak, in G4-verband (samenwerking van de vier grote steden)
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2021

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 129

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Iedereen verdient een goede toekomst. Daarom maak ik mij hard voor gelijke kansen, talentontwikkeling en goed onderwijs voor elk kind in Rotterdam.'

Overhead

Pagina 130

Overhead

De uitvoering van de gemeentelijke kerntaken en basisactiviteiten - de ‘primaire processen’ - krijgen centrale ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een variatie aan taken, zoals de ambtelijke voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, financiën en inkoop, juridische advisering, communicatie, HR, ICT, facilitaire zaken, onderzoek en innovatie, auditing en control.

Voortgang 2023

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 131

Voortgang 2023

HR

Formatie & bezetting

Bezetting 31 december 2022: **14.103 fte**
Formatie begroting 2023: **12.801 fte**
Bezetting 30 april 2023: **14.215 fte**
Formatie 1e herziening 2023: **13.030 fte**
Bezetting t/m augustus 2023: **14.238 fte**
Formatie 2e herziening 2023: **13.347 fte**
In de Tweede Herziening 2023 wordt de formatie met ruim 300 fte vergroot, ook voor 2024 en verder. Het hiervoor benodigde budget was voor een groot deel al in de begroting opgenomen en is deze herziening nader gespecificeerd. Met uitzondering van Bestuurs- en Concernondersteuning, hebben alle clusters in de gemeentelijke organisatie hun formatie verhoogd. Hiermee komen de formatie op papier en de bezetting in de praktijk meer met elkaar overeen. Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Bedrijfsvoering.

Arbeidskosten

Realisatie 2022 incl. Programma Corona GGD-GHOR: **€ 1.301 mln (excl. € 1.223 mln)**
Begroting 2023: **€ 1.183 mln**
1e herziening 2023 incl. Programma Corona GGD-GHOR: **€ 1.317 mln (excl. € 1.302 mln)**
2e herziening 2023 incl. Programma Corona GGD-GHOR: **€ 1.355 mln (excl. € 1.336 mln)**

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten (medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam) en kosten van ingehuurde medewerkers. Ten opzichte van Eerste Herziening 2023 stijgen de arbeidskosten met € 38 mln. Stijging is er bij alle programma`s, behalve de programma's Overhead en Bestaande Stad.

Percentage inhuur

Realisatie 2022: **14,6% (10,4% exclusief corona organisatie)**
Begroting 2023: **5,7%**
1e herziening 2023: **8,6% (7,5% exclusief corona organisatie)**
2e herziening 2023: **9,1% (8,8% exclusief corona organisatie)**

Begroting en realisatie is inclusief inhuur t.b.v. Programma Corona GGD-GHOR (exclusief staat tussen haakjes).

Verzuim

Realisatie 2022: **6,8%**
Streefwaarde 2023: **5,7%**
Realisatie t/m april 2023: **6,7%**
Realisatie t/m augustus 2023: **6,6%**

Het voortschrijdend verzuimpercentage is ten opzichte van april dit jaar met 0,1% gedaald naar 6,6%. De daling is zichtbaar in het kort verzuim en middellang verzuim. Dat is een positieve ontwikkeling, omdat minder medewerkers in het langdurig verzuim terecht komen.

Stages

Realisatie 2022: **1.048** stagiaires (waarvan **27%** op mbo-niveau)
Streefwaarde 2023: **1.000** stagiairs (waarvan **25%** op mbo-niveau)
Realisatie t/m april 2023: **342** stagiairs (waarvan **29%** op mbo-niveau)
Realisatie t/m augustus 2023: **456** stagiairs (waarvan **28%** op mbo-niveau)

Tot 13 augustus 2023 is 46% van de in het coalitieakkoord gestelde norm van minimaal 1.000 stageplekken per jaar behaald. De ervaring leert dat veel stages in september starten. Het aandeel mbo-stages ligt met 28% boven de norm.

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2022: **90%**
Realisatie 1e herziening 2023: **93%**
T/m april 2023 zijn **64.138** facturen betaald
Realisatie 2e herziening 2023: **93%**
T/m augustus 2023 zijn **150.030** facturen betaald

Financiële bijstellingen Overhead (x 1.000)	- € 2.735
Actualisatie dividend SSC Flex	- € 1.000
Uitgekeerde schade Verzekeringen	- € 1.200
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 535

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Informatievoorziening en IT

ICT kosten

Realisatie 2022: **€ 171 mln**
Begroting 2023: **€ 157 mln**
1e herziening 2023: **€ 177 mln**
2e herziening 2023: **€ 183 mln**

De verwachte ICT-kosten bedragen € 177 mln. Dit is inclusief te activeren kosten. De verwachte kosten zijn € 20 mln hoger dan de oorspronkelijke begroting. Voor € 12 mln zit dit in arbeidskosten, door de loonsverhoging vanwege de cao en in de stijging van het aantal opdrachten binnen de organisatie, wat overigens budgetneutraal is binnen de totale organisatieconcernbegroting. Bij de stijging van opdrachten gaat het voor € 8 mln om materiele kosten: € 5,5 mln voor het project GREAT – het nieuwe administratiesysteem – en het resterende deel vooral voor de Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI).

Volwassenheid Informatiehuishouding

Realisatie 2022:
Hybride processen: **24%** (norm **<20%**)
Gedigitaliseerde (primaire) processen: **27%** (norm **45%**)

Realisatie 1e herziening 2023:
Hybride processen: **22%** (norm **<20%**)
Gedigitaliseerde (primaire) processen: **77%** (norm **45%**)
Processen met Informatiebeheer-proof applicatie: **45%** (norm **55%**)
Geactualiseerde processen risicocategorie 3(zijnde bedrijfsrisico): **30%**

Realisatie 2e herziening 2023
Hybride processen: **22%** (norm **<20%**)
Gedigitaliseerde (primaire) processen: **73%** (norm **45%**)
Processen met Informatiebeheer-proof applicatie: **35%** (norm **55%**)
Geactualiseerde processen risicocategorie 3(zijnde bedrijfsrisico): **27%**

Positief is dat het aantal hybride processen is verminderd van 24% naar 22%. De gedigitaliseerde processen zijn zelfs sterk verbeterd: van 27% naar 77%.
Door wijzigingen op inhoud is een vergelijking voor de overige 2 KPI's (kritische prestatie-indicatoren) met 2022 niet mogelijk. Risicoclassificatie 3 bevat de processen met de meeste risico's.

ICT Dienstverlening

Realisatie 2022: **19.734** aantal accounts
Realisatie 1e herziening 2023: **19.392** aantal accounts
% Beschikbaarheid ICT (12maandsgemiddelde): **99,7%** (norm **99,5%**)
ICT-middelen: **16.046** smartphones, **12.974** laptops, **6.674** tablets

Realisatie 2e herziening 2023: **18.857** aantal accounts
% Beschikbaarheid ICT (12maandsgemiddelde): **99,5%** (norm **99,5%**)
ICT-middelen: **15.833** smartphones, **13.419** laptops, **6.637** tablets

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2022: **213**, waarvan **60** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens
Realisatie 1e herziening 2023: **87**, waarvan **8** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.
Realisatie 2e herziening 2023: **146**, waarvan **22** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

In dezelfde periode vorig jaar waren er 130 meldingen waarvan 41 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Dit is een daling ten opzichte van de stand 2022, 2e herziening.

Recht van betrokkenen

Realisatie 2022: **128** verzoeken
Realisatie 1e herziening 2023: **47** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **81%**
Realisatie 2e herziening 2023: **74** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **80%**

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) biedt burgers de mogelijkheid tot inzage in de eigen persoonsgegevens. In de eerste vier maanden maakten 74 Rotterdammers gebruik van dit recht.

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2022: **315** WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **61%**
Realisatie 1e herziening 2023: **148** WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **53%**
Realisatie 2e herziening 2023: **202** WOO-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **68%**

De tijdige afhandeling van verzoeken is een onderdeel waar het team scherp op blijft. Voor 68% van de in deze periode afgehandelde verzoeken was de afhandeling binnen de daartoe gestelde wettelijke termijn (van 6 weken). Dit is een verdere verbetering ten opzichte van de eerste herziening (t/m april, toen 53%).

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Wijkhubs

Eind 2023 is er in elke wijk een wijkhub. Dat is een plek waar bewoners zonder afspraak terechtkunnen met vragen en signalen.

Stageplaatsen

De gemeente biedt 1.000 stageplekken per jaar aan. Daarvan is een kwart voor mbo-studenten.

Organisatieopgave (vanuit het coalitieakkoord 2022)

De ambities voor Rotterdam zijn groot. Tegelijk heeft het college te maken met beperkte financiële mogelijkheden. Scherpe keuzes zijn dus nodig. Voor de organisatie leidt dit tot de taakstelling nog efficiënter te werken. Daarbij is het reëel te kijken naar een bezuiniging op de inhuur van personeel en andere organisatiekosten. Dit mag niet ten koste gaan van de directe dienstverlening aan de Rotterdammers. Daarom geldt de bezuiniging niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteert het college natuurlijk verloop.

Integriteit

Onze organisatie gaat uit van ‘verantwoord vertrouwen’. Integriteit dient vanzelfsprekend te zijn. Het is echter ook een onderwerp dat voortdurend aandacht vraagt van alle betrokkenen. Daarom werkt de organisatie voortdurend aan het bewust bezig zijn met integriteit. De gemeente organiseert dialoogsessies en gaat regelmatig te rade bij de ombudsman, als extern meldpunt integriteit. Zijn bevindingen en aanbevelingen zijn bijzonder waardevol.

Inclusie

De gemeentelijke organisatie spant zich in om het personeelsbestand een afspiegeling te laten zijn van de brede samenleving. Bij de werving van medewerkers geeft de kwaliteit van de kandidaten de doorslag.

Algoritmes

Algoritmes van de gemeente krijgen een periodieke check op discriminatie. De gemeente is open over de toepassing van algoritmes. De gemeente past echter geen algoritmes toe die direct of indirect beslissingen baseren op gegevens die terug te voeren zijn naar afkomst. Dit moet situaties als de toeslagenaffaire voorkomen.

Cybercriminaliteit

Cyber- en ransomeware-aanvallen (gijzelsoftware) vormen een reëel en toenemend risico. De gemeentelijke organisatie neemt voldoende maatregelen om de eigen cyberweerbaarheid zo hoog mogelijk te houden.

Wet open overheid

We gaan actief aan de slag met de Wet open overheid (Woo). Uitgangspunt is dat gemeentelijke data waar mogelijk open en herbruikbaar zijn. Daarbij hanteert de gemeente de volgende internationale FAIR-principes: vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar, herbruikbaar. De gemeente beantwoordt informatieverzoeken snel en inhoudelijk.

Communicatie

Voor 2025 zijn er minder en duidelijkere gemeentelijke websites.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 133

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Overhead draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 134

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

Anders werkenIntegraal Huisvestingsplan (IHP) ConcernhuisvestingVervanging ICTDatagedreven werkenDigitale stadRAVERotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI) GREAT

Anders werken

Het programma Anders Werken is een organisatieverandering met nieuw werkconcept voor de gemeentelijke organisatie na de corona-crisis periode. Digitaal samenwerken heeft de toekomst: het móet niet – het moet wel kúnnen. Plaats- en tijdonafhankelijk werken is werken waar en wanneer een medewerker op zijn of haar best is. De thuiswerkplek is ook een officiële werkplek, maar geen verplichting. ‘Het kantoor’ is waar medewerkers elkaar ontmoeten. Dat kan het grote kantoor zijn, maar ook een wijkhubs in de wijk of een horecagelegenheid.

Nieuwe vaardigheden moet de medewerker kunnen leren. Regelingen, zoals vergoedingen, veranderen mee. Anders Werken faciliteert medewerkers om zelf de touwtjes van het werk in handen te nemen om daadwerkelijk die ruimte te pakken, om in te springen op veranderende wensen en behoeften van de Rotterdammer. Om onze dienstverlening aan de stad te blijven optimaliseren. We zorgen dat collega’s hun werk kunnen blijven handen te nemen, in een veranderende wereld. Dat doet de gemeente door te faciliteren op de ‘harde’ kant, met onder andere veranderingen in apparatuur, systemen, processen en huisvesting. En ook op de ‘zachte’ kant, met aandacht voor leiderschap, vaardigheden, sociaal contact en een goede werk-privébalans.

Hybride werken binnen gemeente Rotterdam is onderdeel geworden van de organisatiecultuur, de wensen en behoeften van medewerkers over ICT- en huisvestingsfaciliteiten worden verder uitgewerkt. Het programma eindigt eind 2023; in 2024 worden de laatste investeringen in het kader van Anders Werken gedaan. Het betreft de laatste aanpassingen aan gebouwen, hybride vergaderen en de realisatie van de laatste wijkhubs.

x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
31.476	0	31.476	15.158	10.194	2.379	0	0	3.221

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Concernhuisvesting

Het Integraal huisvestingsplan voor concernhuisvesting geeft inzicht in de huisvestingsopgaven, zowel vanuit het perspectief van de gemeente als eigenaar/verhuurder, als vanuit het perspectief van de gemeente als huurder en gebruiker. Op basis van dit plan plant de gemeente de nodige vervangingsinvesteringen.

Twee keer per jaar informeert het college de gemeenteraad over de voortgang van de huisvestingsplannen.

x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
18.444	0	18.444	441	3.906	13.697	0	0	0
0	11.294	11.294	0	0	11.294	0	0	0

Vervanging ICT

Jaarlijks stelt de gemeente een meerjarig investeringsplan (MJIP) op, met daarin de vervanging in de ICT-infrastructuur, en van werkplekapparatuur, mobiele devices en concernbrede systemen.

Datagedreven werken

Het programma Datagedreven Werken (DGW) heeft tot doel dat de gemeentelijke organisatie steeds meer werkt op basis van data.

Data zijn de ‘grondstof’ voor beleidsplannen op allerlei terreinen. Op basis van de data bouwt de gemeente informatieproducten die helpen het beleid vorm te geven en uit te voeren. Deze informatieproducten helpen allerlei actuele vraagstukken effectiever en efficiënter aan te pakken en realtime aan te sturen.

Dit project maakt onderdeel uit van de Monitor ICT Projecten (MIP). De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden.

Digitale stad

Het doorlopen van een innovatietraject waarin allerlei (real-time) datastromen op gestandaardiseerde wijze ontsloten en zichtbaar gemaakt worden door middel van een 3D Digital Twin dataplatform met een datamarktplaats. Hierbij onderzoeken we ook de mogelijke rol(len) van de overheid en hoe zij vervolgens anderen kunnen stimuleren om (met hen) mogelijkheden te ontdekken.

Dit project maakt onderdeel uit van de Monitor ICT Projecten (MIP). De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden.

RAVE

Het beoogde resultaat van dit programma (Rotterdamse Aanpak Vervanging e-Suite) is de implementatie van een nieuw zaakplatform gebaseerd op Common Ground dat in ieder geval de huidige e-Suite vervangt in haar functionaliteiten.

Dit project maakt onderdeel uit van de Monitor ICT Projecten (MIP). De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden.

Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI)

In de datastrategie van de gemeente Rotterdam is beschreven dat wij voor een aantal integrale digitale opgaven staan. Om de digitale ambities van de verschillende clusters te kunnen voorzien is een toekomst vaste en schaalbare IT-infrastructuur nodig. De Corona-crisis heeft verschillende trends versneld waardoor we op een andere manier zijn gaan werken. De gemeente heeft de ambitie om ervoor te zorgen dat medewerkers, burgers en bedrijven flexibel, digitaal en met de juiste competenties kunnen (samen)werken en informatie met elkaar kunnen delen.
Om bovenstaande allemaal te kunnen faciliteren worden in het programma de Rotterdamse Digitale Infrastructuur de veranderingen teweeggebracht via een viertal project sporen op het gebied van toegang tot systemen, de digitale werkomgeving, de integratie van data en werkomgevingen en de IT- en data infrastructuur.

Dit project maakt onderdeel uit van de Monitor ICT Projecten (MIP). De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden.

GREAT

Implementatie van een nieuw toekomstbestendig en gebruiksvriendelijk standaardsysteem in de Cloud voor de concernadministratie en de ondersteunende Financiën en Inkoopprocessen.

Dit project maakt onderdeel uit van de Monitor ICT Projecten (MIP). De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden.

Financiën

Pagina 135

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**13.966**	**8.714**	**8.293**	**7.293**	**7.293**	**7.293**
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.424	1.782	1.050	1.050	1.050	1.050
Dividenden	4.681	0	1.000	0	0	0
Overige opbrengsten derden	5.775	6.051	6.243	6.243	6.243	6.243

Overige baten	1.086	880	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**421.472**	**459.409**	**461.491**	**454.465**	**451.198**	**449.367**
Apparaatslasten	298.851	**313.825**	**318.282**	**315.509**	**313.642**	**312.272**
Inhuur	36.977	34.993	27.234	27.195	27.116	27.114
Overige apparaatslasten	7.638	7.613	7.614	7.443	7.442	7.442
Personeel	254.236	271.220	283.435	280.872	279.084	277.715
Intern resultaat	-6.046	**-13.711**	**-17.466**	**-18.126**	**-18.483**	**-18.483**
Intern resultaat	-6.046	-13.711	-17.466	-18.126	-18.483	-18.483
Programmalasten	128.667	**159.295**	**160.676**	**157.083**	**156.039**	**155.578**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	99.701	129.203	126.005	118.669	121.043	126.194
Kapitaallasten	24.914	25.189	28.097	31.334	27.477	21.266
Overige programmalasten	2.012	2.738	591	591	591	591
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.040	2.165	5.983	6.489	6.929	7.527
Saldo voor vpb en reserveringen	**-407.505**	**-450.695**	**-453.199**	**-447.173**	**-443.906**	**-442.074**
Saldo voor reserveringen	**-407.505**	**-450.695**	**-453.199**	**-447.173**	**-443.906**	**-442.074**
Reserves	**4.922**	**3.953**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves	8.152	7.708	0	0	0	0
Toevoeging reserves	3.230	4.880	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	1.125	0	0	0	0
Saldo	**-402.583**	**-446.742**	**-453.199**	**-447.173**	**-443.906**	**-442.074**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 407.053	- 422.346	- 407.659	- 404.340	- 404.578	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 402.583					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 444.007	- 415.645	- 411.093	- 407.872	- 406.011
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 446.742	- 453.199	- 447.173	- 443.906	- 442.074

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Overhead	**-446.742**	**-453.199**	**-447.173**	**-443.906**	**-442.074**
Overhead - Activering Overhead	0	0	0	0	0
Overhead - Audit & Control	-20.047	-20.832	-20.789	-20.746	-20.746
Overhead - Concernondersteuning	-424.590	-431.485	-425.503	-422.279	-420.447
Verzekeringen	-2.105	-881	-881	-881	-881
Overhead - Activering Overhead	0	0	0	0	0
Overhead - Audit & Control	-20.047	-20.832	-20.789	-20.746	-20.746
Overhead - Concernondersteuning	-424.590	-431.485	-425.503	-422.279	-420.447
Verzekeringen	-2.105	-881	-881	-881	-881

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De opbrengsten derden hebben onder andere betrekking op detacheringen van personeel bij derden. Daarnaast is er op het gebied van verzekeringen sprake van externe premie-inning van alle verzekeringssoorten en opbrengsten uit de afhandeling van schades. De dividenden zijn afkomstig van SSC Flex BV. Voor 2023 vervalt het dividend door het negatieve jaarrekeningresultaat van de BV over 2022. Vanaf 2025 vervallen de geraamde opbrengsten als gevolg van de ontmanteling van SSC Flex BV (naar verwachting per eind 2023).

Lasten

De apparaatslasten betreffen voornamelijk inzet van personeel voor ondersteuning van de primaire processen die plaatsvinden binnen de andere programma's. Programmalasten zijn enerzijds inkopen en uitbestede werkzaamheden, zoals huur- en servicekosten, verzekeringspremies, onderhoudskosten, ICT kosten en facilitair gerelateerde kosten. Anderzijds bestaan de lasten uit kapitaallasten, zoals rente en afschrijving.

Reserves

Bestemmingsreserve Cloudkosten

Deze reserve is gevormd vanwege het niet meer mogen activeren van cloudkosten (BBV). De middelen in de reserve zijn / worden verkregen door middel van een kasschuif van de kapitaallasten (exploitatiebudget uit toekomstige jaren) naar deze reserve voor de dekking van de cloudkosten.

Meerjarig verloop

Het beeld vanaf 2023 lijkt vrij stabiel. Dit wordt echter vertekend door het prijspeileffect (indexering 2024). Afgezien van dit prijspeileffect (€ 26 mln), is de begroting (excl. mutaties reserves) in 2024 ca € 23 mln lager dan in 2023. Dit wordt vooral verklaard door eerder doorgevoerde kasschuiven (voor Huurdersonderhoud / huisvestingsprojecten, Anders werken, Cloudkosten en GREAT) en een eenmalig budget voor 2023 als gevolg van de stijgende energielasten en indexering voor ICT en Concernhuisvesting.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Overhead		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-444.007**	**-415.645**	**-411.093**	**-407.872**	**-406.011**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**-2.735**	**-37.554**	**-36.080**	**-36.033**	**-36.063**
Kasschuif in verband met uitstel verhuizing Schiedamsedijk naar 2024	Kasschuiven	500	-500	0	0	0
Kasschuif inrichtingskosten wijkhubs van 2023 naar 2024	Kasschuiven	400	-400	0	0	0
Uitgekeerde schade Verzekeringen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.200	0	0	0	0
Actualisatie dividend	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.000	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudskosten	Reserves	0	0	0	0	0
Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen	Reserves	100	0	0	0	0
Bijstellingen overhead als gevolg van groei /krimp van het concern (*)	Diverse categorieën	0	-8.767	-8.684	-8.772	-8.672
Diverse wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.535	-27.887	-27.396	-27.262	-27.391

Begroting na wijzigingen	-446.742	-453.199	-447.173	-443.906	-442.074

Toelichting financiële bijstellingen

(*) Onder de technische wijzigingen vallen ook diverse bijstellingen die het gevolg zijn van groei en krimp van het concern. Om het inzicht en de leesbaarheid te vergroten zijn de betreffende bedragen verwerkt als "Bijstellingen overhead als gevolg van groei/krimp van het concern"

Kasschuif in verband met uitstel verhuizing Schiedamsedijk naar 2024
De verhuizing van de GGD van de Schiedamsedijk naar de Zalmstraat was gepland voor 2023. De opening van de nieuwe locatie is vertraagd. De verhuizing naar en oplevering van de locatie aan de Zalmstraat schuiven door naar 2024, inclusief het bijbehorende budget van € 500.000.

Kasschuif inrichtingskosten wijkhubs van 2023 naar 2024
Het is in 2023 niet gelukt om voor 5 nieuwe wijkhubs een geschikte locatie te vinden. De inrichting van deze wijkhubs is nu gepland voor 2024. Het bijbehorende budget van € 400.000 schuift eveneens door naar 2024.

Uitgekeerde schade Verzekeringen
Vanaf 2023 is van het budget Verzekeringen € 1 mln afgeroomd. Hiermee is het risico van Verzekeringen verlegd naar het programma Algemene Middelen. De huidige prognose laat een tekort zien van € 1,2 mln door onvoorziene tegenvallers voor de Vaartuigenverzekeringen en Autoverzekeringen.

Actualisatie dividend
Door een negatief jaarrekeningresultaat 2022 van SSC Flex BV komt het begrote dividend van € 1 mln te vervallen.

Actualisatie kapitaallasten
De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf investeringen is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bestemmingsreserve Cloudkosten
In de jaarrekening over 2022 is gemeld dat een deel van de implementatiekosten voor GREAT - de aanschaf en invoering van een organisatiebreed administratieprogramma - is doorgeschoven naar 2023. De kosten (€ 2,3 mln) worden nu begroot voor 2023 en onttrokken aan de bestemmingsreserve. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Daarnaast wordt - vanwege het niet meer mogen activeren van cloudkosten - het kapitaallastenbudget met € 4,9 mln verlaagd en aan de bestemmingsreserve toegevoegd. Dit is gedaan voor de dekking van de cloudkosten voor ICT-infrastructuur. Ook deze bijstelling is per saldo neutraal.

Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten om reserves kleiner dan € 1 mln te laten vrijvallen. Dit besluit geldt ook voor nieuwe reserves die zijn ontstaan na vaststelling van de jaarrekening 2022. Deze aanpassing gaat over de technische verwerking in de begroting van het vrijvallen van dergelijke nieuwe reserves van kleiner dan € 1 mln.

Mutaties overhead als gevolg van groei/krimp van het concern

Voor de overhead geldt de zogenaamde meebeweegsystematiek. Daarbij groeit of krimp de overhead mee met de omvang van de totale organisatie. Volgens de gevolgde werkwijze bij de vorige P&C-documenten heeft bij de 2e herziening 2023 ook voor alle wijzigingen op arbeidskosten (personeel & inhuur) een herberekening van de overhead plaatsgevonden.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Indexering 2024 en verdere jaren (-€ 25,7 mln in 2024 tot -€ 25,8 mln in 2027). De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- Actualisatie rente. De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2024 van 1,5% naar 2,0%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld (van -€ 1,1 mln in 2024 tot -€ 749.000 in 2027). Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- Budgetoverdracht vanuit het programma Zorg, Welzijn en Wijkteams voor het onderhoud en de doorontwikkeling van software voor de Wmo en jongerenwerk (-€ 912.000 in 2023, daarna structureel -€ 744.000).
- Budgetoverdracht vanuit diverse programma's als bijdrage aan de organisatiebrede taakstelling "vermindering websites" uit het coalitieakkoord (-€ 240.000 in 2023, daarna structureel -€ 260.000).
- Budgetoverdracht vanuit het programma Dienstverlening voor Datagedreven Werken (DGW) (-€ 221.000 in 2023 t/m 2025).
- Budgetoverheveling naar programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving voor de uitvoering van de leerbaarheidstoets. (€ 99.000 in 2023 tot € 243.000 in 2027).
- Bijdrage aan de inrichting van het Klantcontactcentrum: In 2024 wordt er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening aan Rotterdammers een gemeentelijk klantcontactcentrum ingericht. Voor het inrichten van dit klantcontactcentrum wordt vanaf 2024 een bijdrage overgeheveld van € 135.000 naar het programma Dienstverlening.
- Diverse wijzigingen (-€ 261.000 in 2023 tot -€ 170.000 in 2027). Het gaat om meerdere geringe overhevelingen van materiële en personele budgetten vanuit verschillende programma's naar programma Overhead en vice versa.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

De uitvoering van de gemeentelijke kerntaken en basisactiviteiten - de ‘primaire processen’ - krijgen centrale ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een variatie aan taken, zoals de ambtelijke voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, financiën en inkoop, juridische advisering, communicatie, HR, ICT, facilitaire zaken, onderzoek en innovatie, auditing en control.

De samenwerking tussen deze ondersteuning enerzijds, en beleid en uitvoering anderzijds, draagt in belangrijke mate bij aan een kwalitatief hoogwaardige, efficiënt werkende organisatie. Dat is belangrijk voor een goede dienstverlening aan de Rotterdammers en aan de stad, op alle beleidsterreinen en op alle niveaus. Zo draagt het programma bij aan de collegedoelstellingen.

Een uitgebreide toelichting is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. Hierin zijn de inhoudelijke doelstellingen, programma's beschreven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Beleidskader

Visie open data

Beleidsmonitor

Vensters voor Bedrijfsvoering

Monitor ICT Projecten (MIP), de volgende Monitor ICT projecten verschijnt in november.

Wet- en regelgeving

Gebruiksvergunning

ARBO wet

BHV

Milieuvergunning

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- SSC FLEX B.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 137

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is als waarnemend wethouder verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie en Dienstverlening.

Sport en recreatie

Pagina 138

Sport en recreatie

Veel ruimte voor sporten, spelen en bewegen. Dat staat centraal binnen het programma Sport en recreatie. We zetten erop in dat zoveel mogelijk Rotterdammers gaan en blijven sporten en bewegen. Zo dragen we bij aan een prettig woon- en verblijfsklimaat voor Rotterdammers en de bezoekers van Rotterdam. Ook brengen we hiermee diverse Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) dichterbij. We bereiken deze doelen mede door een hoogwaardig aanbod voor sport, spel en bewegen. Daarnaast besteden we veel aandacht aan natuureducatie en -beleving en een gezonde en duurzame leefstijl.

Voortgang 2023 Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027 Doel: Stimuleren sport en bewegen

Doel: Inspirerende topsport

Doel: Toekomstbestendige verenigingen
Doel: Goede sportaccommodaties
Doel: Laagdrempelige natuureducatie
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten
Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 139

Voortgang 2023

Collegetarget

Collegetarget toename sportdeelname: realisatie van 10% toename in de sportdeelname (inclusief urban sports) in de periode 2022-2026.

- **Realisatie seizoen '21/'22: 62%**
- **Mijlpaal seizoen '22/'23: 63%**
- **Realisatie seizoen '22/'23: 63%**

Metingen vinden 2-jaarlijks plaats in april en november. Het resultaat van seizoen ’22-’23 is uitgekomen op 63%. Hiermee is de tussentijdse target gehaald.

Steunfonds energie sportverenigingen

In januari 2023 heeft Rotterdam Sportsupport een subsidie van € 1,2 mln ontvangen voor de ondersteuning van sport- en scoutingverenigingen die problemen ervaren met de gestegen energielasten. Per augustus 2023 heeft Sportsupport aan 6 verenigingen een financiële bijdrage toegekend. In totaal gaat het om € 60.000. Met 16 verenigingen lopen de trajecten nog en 60 verenigingen zijn op een andere manier ondersteund. Dat gebeurde bijvoorbeeld met een aanvraag voor een rijksbijdrage.

Voor de 57 speeltuinorganisaties in Rotterdam is een tijdelijke subsidieregeling opengesteld met een plafond van € 200.000. Eenmalig kan daaruit een financiële bijdrage in de gestegen energielasten aangevraagd worden.

Stimuleren sport en bewegen

De SPUK BREED (een specifieke uitkering voor versterking door sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026) bundelt de financiën die gemeenten van het Rijk krijgen voor preventietaken. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) maakt gemeentelijk integraal preventief beleid mogelijk. Rotterdam zet in op deze beide rijksregelingen, om samen met de domeinen sport, gezondheid, cultuur en welzijn gezondheidsachterstanden terug te dringen.

De gemeente is van plan openbare sportassen te creëren, met toegankelijke sporttoestellen. Onder meer de Folkert Elzingastraat wordt openbaar gemaakt en sporttoestellen toegevoegd.

Er wordt een impuls gegeven aan urban sports door, samen met de urban sporters en -aanbieders, een uitvoeringsagenda op te stellen.

De gemeente herijkt het programma Lekker Fit!

Het plan van aanpak Rotterdam Sport Onbeperkt heeft als doel het sporten voor mensen met een beperking te verbeteren.

Integraal Huisvestingsplan Sport (IHP Sport)

De herijking van het IHP-Sport is gestart. De thema’s toegankelijkheid en duurzaamheid krijgen extra aandacht. Zie Projecten voor meer informatie.

Natuur- en Milieueducatie

8 kinderboerderijen en 14 educatieve tuinen zijn gratis toegankelijk. Hier worden lessen voor basisscholieren gegeven en schooltuinieren aangeboden.

Inspirerende topsport

Rotterdam bereikt grote aantallen Rotterdammers, waaronder jongeren met een beperking, door nevenactiviteiten bij internationaal zeer aansprekende topsportevenementen. Denk aan de Nations League Finales en European Para Championships. De gemeenteraad heeft gevraagd om betrokkenheid van die laatstgenoemde doelgroep in de motie De Nations League is er voor iedereen.

De Grand Départ Tour de France Femmes 2024 is toegewezen aan Rotterdam, Den Haag en Dordrecht.

Er ligt een besluit voor bij het college met de vraag om samen met de KNVB een bid voor te bereiden op het WK Vrouwen Voetbal 2027. De FIFA beslist op 17 mei 2024 over de toekenning van dit evenement.

De gemeenteraad heeft ingestemd met een voorbereidingskrediet voor de ontwikkeling van nieuwbouw naast het Topsportcentrum. Daarin moet het Nationaal Vechtsportcentrum definitief gehuisvest worden. Een projectgroep

moet hiervoor een definitief ontwerp maken. De voorbereidende fase loopt tot eind 2024/begin 2025 en resulteert in een uitvraag voor een uitvoeringskrediet.

Toekomstbestendige verenigingen

De looptijd van het Actieprogramma Verenigingen (2018-2022) is voorbij. In 2023 vindt de evaluatie van het programma plaats. De geleerde lessen uit de evaluatie worden meegenomen en geborgd in de reguliere opdrachten aan Rotterdam Sportsupport.

Ondersteunen van speeltuinverenigingen om ieder kind in Rotterdam de mogelijkheid te bieden buiten te spelen in een veilige omgeving.

Goede sportaccommodaties

Herijking van het Integraal Huisvestingsplan Sport (2024-2034).

Aanpassen van de investeringsregeling (1/3 regeling) voor sportverenigingen. Doel hiervan is dat de verenigingen deze regeling vaker en beter gebruiken. Bij de nieuwe regeling is er extra aandacht voor renovatie en toegankelijkheid van clubgebouwen. De regeling wordt aantrekkelijker voor kleinere aanvragen.

Uitvoering van het plan van aanpak bezettingsgraad sportterreinen.

Inspelen op behoeften van kansrijke doelgroepen in de gymzalen waar de bezetting het laagst is. Dit gebeurt in afstemming met de behoeften in de wijk.

Financiële bijstellingen (x 1.000)	**€ 2.505**
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 2.505

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 140

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Stimuleren sport en bewegen

Sporten en bewegen zijn belangrijk. Daarom stimuleert de gemeente op verschillende manieren dat iedereen sport of beweegt. Jong of oud, met of zonder beperking. Zo verbetert hun gezondheid, is er sprake van een bijdrage aan sterke, sociale wijken en doen mensen uiteindelijk minder vaak een beroep op zorg.

De collegetarget Sport is: 'We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% relatieve toename in de wekelijkse sportdeelname (inclusief urban sports)'. De wekelijkse sportdeelname zal toenemen van 62% in seizoen 2021-2022 naar 68% in seizoen 2024-2025.'

Deze collegeperiode is er extra aandacht voor het stimuleren van sporten en bewegen door kwetsbare Rotterdammers, en voor sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte.

Inspirerende topsport

Rotterdam biedt jonge sporttalenten de kans zich te ontplooien tot topsporters. Van straat via sportvereniging tot de top. Het college is trots op de Rotterdamse topsporters en geeft hun een podium als sportambassadeurs. Hoogwaardige topsportevenementen inspireren Rotterdammers om meer te bewegen, te sporten en het beste uit zichzelf te halen. Daarmee wil Rotterdam internationale bekendheid, en positieve economische en maatschappelijke effecten realiseren.

Toekomstbestendige verenigingen

Rotterdam stimuleert sporten en bewegen voor iedereen. Sport-, speeltuin- en scoutingverenigingen zijn van groot belang. Naast een fijne plek om met plezier te sporten en te bewegen, vormt een vereniging een plek voor ontmoeting. Daarmee is de vereniging als het sociaal cement in onze wijken. Daarom stimuleert en koestert het college een vitaal en toekomstbestendig verenigingsleven. De afgelopen jaren is met het Actieprogramma Verenigingen 2019-2022 hierop ingezet. De komende jaren werken de geleerde lessen door in de reguliere opdrachten aan Rotterdam Sportsupport, Sportbedrijf Rotterdam en Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam.

Goede sportaccommodaties

Rotterdam zet in op hoogwaardige en duurzame sportvoorzieningen, voor iedereen goed bereikbaar en toegankelijk voor mensen met een beperking. Het streven is dat er voldoende sportvoorzieningen zijn die stuk voor stuk goed gebruikt worden en aansluiten op de sport- en beweegbehoeften. Op een groot aantal veldsportcomplexen worden de clubgebouwen vervangen, kunstgrasvelden aangelegd, ledverlichting aangebracht en beregeningsinstallaties geplaatst. Bij renovatie en nieuwbouw van gemeentelijke sportaccommodaties past de gemeente de beleidsregel ‘Basiseisen toegankelijkheid gemeentelijke binnensportaccommodaties’ (2014) toe. Voor sportverenigingen past Rotterdam de investeringsregeling (de 1/3 regeling’) aan, zodat verenigingen deze nog vaker en beter gebruiken. Binnen de nieuwe regeling gaat extra aandacht uit naar renovatie en de toegankelijkheid van clubgebouwen. De regeling wordt aantrekkelijker voor kleine aanvragers en aanvragen voor kleine initiatieven. Verder stimuleert de gemeente via Sportbedrijf Rotterdam het gebruik van voorzieningen op de

buitensportcomplexen: structurele en incidentele huur en medegebruik wordt makkelijker, waarbij de hoofdgebruikers - de verenigingen - meewerken én profiteren. Ook zet Sportbedrijf Rotterdam in op meer gebruik van gymzalen en sporthallen.

Natuur- en milieueducatie

Educatie vormt een belangrijke vorm van preventie. Dat geldt voor veel grotere opgaven in de stad. Natuur- en milieueducatie maakt Rotterdammers bewuster van het belang van een goede gezondheid, klimaat, duurzaamheid, circulariteit, dierenwelzijn en een schone stad.

Doel: Stimuleren sport en bewegen

Pagina 141

Doel: Stimuleren sport en bewegen

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Alle Rotterdammers hun leven lang met plezier aan het sporten krijgen en in beweging houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderzoek en kennisdeling

In kaart brengen van de behoefte van wijkbewoners en het aanbod aan sporten en bewegen. De gemeente stimuleert dat het aanbod in de wijk aansluit op de vraag.

Samenwerken sportpartners

De gemeente stimuleert tot sportdeelname en begeleidt naar structureel sporten bij een sportaanbieder. Door onder andere inzet van schoolsportclinics, programma's op Cruijff Courts en Krajicek Playground, verenigingen vitaal, toekomstbestendig en toegankelijk te maken en houden, starten van de 'living lab' voor mensen met een licht verstandelijke beperking, inzet van combinatiefunctionarissen, schoolsportverenigingen, swapgym en e-sports activiteiten. Dit doet de gemeente in het bijzonder voor jeugd, mensen met een beperking of achterstand, en ouderen.

Samenwerken niet-sportpartners

De basisschool is de vindplaats bij uitstek om de Rotterdamse jeugd vroegtijdig kennis te laten maken met sporten en bewegen. Het beleid is erop gericht basisschoolleerlingen structureel meer te laten bewegen, en hen meer te leren over gezonde voeding en een gezonde leefstijl. De inzet is om hierbij samen te werken met diverse uitvoeringspartners.

Via de subsidieregeling ‘Rotterdam Lekker Fit! primair onderwijs 2023-2024’ komen Lekker Fit!- basisscholen voor het schooljaar 2023-2024 in aanmerking voor subsidie voor Lekker Fit!-activiteiten. Het gaat om ongeveer de helft van alle Rotterdamse basisscholen. Niet-Lekker Fit!-scholen kunnen subsidie aanvragen voor losse onderdelen. Voor het nieuwe schooljaar wordt gewerkt aan een herijking van Lekker Fit!.

De gemeente zet erop in dat meer ouderen deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten door deze, bijvoorbeeld gericht op valpreventie, goed op elkaar te laten aansluiten.

De drempels voor Rotterdammers met een beperking om te gaan sporten of bewegen, moeten lager. Deze Rotterdammers krijgen via SportMee de mogelijkheid voor begeleiding naar een passend sport- of beweegaanbod.

Met financiering van het Rijk initieert de gemeente van 2023-2026 een ‘living lab‘. Het doel is samen met betrokken organisaties en met mensen met een licht verstandelijke beperking te experimenteren of betere ondersteuning en sterkere stimulans een positief effect heeft op sporten en bewegen binnen deze doelgroep.

Toegankelijkheid

De toegankelijkheid van sporten en bewegen moet nog beter voor mensen met een beperking. Hiervoor is samen met partners in de stad het plan Rotterdam Sport Onbeperkt opgesteld. Aanleiding hiervoor zijn de aanbevelingen uit het onderzoek van Mulier Instituut naar de ervaringen en belemmeringen van Rotterdammers met een beperking om te sporten.

De toegankelijkheid wordt verbeterd door:

- Betere informatietoegankelijkheid door inzet en promotie van de landelijke website Uniek Sporten met het sportaanbod voor mensen met een beperking, nieuwsberichten en evenementen.
- Sportverenigingen stimuleren nieuwe sporten aan te bieden via en met ondersteuning van Rotterdam Sportsupport.
- In kaart brengen van de toegankelijkheid van onze bestaande sportaccommodaties en hoe dit verbeterd kan worden.
- Nadrukkelijker opnemen van de toegankelijkheid binnen het IHP voor borging binnen huidige beleid en programma’s.
- Verbeteren van het zwemaanbod en zwemles voor kinderen met een beperking. Bijvoorbeeld door deskundigheidsbevordering van de zwemdocenten van onze exploitanten voor het geven van zwemles voor kinderen met een beperking en de ontwikkeling en start van zwemlessen voor kinderen met een beperking.
- Uit de geleerde lessen van het actieprogramma speeltuinverenigingen is er specifieke aandacht voor het verbeteren van de fysieke en sociale toegankelijkheid.
- Uitvoeren van een pilot om speeltuinen toegankelijker te maken en samen spelen tussen kinderen met en zonder beperking te stimuleren. Rotterdam werkt hierbij samen met onder de Stichting Buurt- en Speelwerk Rotterdam (BSW), SportMee en Stichting het Gehandicapte Kind (SGK).

Subsidies

De gemeente voert enkele subsidieregelingen uit voor diverse levensfasen en doelgroepen, zoals mensen met een beperking, kinderen, sport, scouting en speeltuinverenigingen, urban sport en kleine initiatieven.

Impact van sport/Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Rotterdam werkt samen met verschillende partijen, uit verschillende domeinen, in de stad. Die samenwerking moet leiden tot motivering van groepen die weinig bewegen om meer te gaan sporten en bewegen. Het zijn vooral volwassenen, tieners/jongeren en mensen met een beperking. Sport kan bijdragen aan het behalen van doelen voor gezondheid, participatie en tegengaan van eenzaamheid. Dit past ook binnen het landelijke Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Sportorganisaties geven hieraan invulling, samen met organisaties uit andere domeinen. Met de SPUK-rijksgelden, die gekoppeld zijn aan het GALA, kunnen zogenaamde combinatiefunctionarissen zich inzetten voor de genoemde doelgroepen. Zij richten zich op sport en bewegen, in combinatie met doelen als eenzaamheidsbestrijding, betere gezondheid, minder overgewicht, meer participatie en zo meer. Hiervoor stelt de gemeente met de partners in de andere domeinen vooraf doelen vast. Zo ontstaat een helder beeld waar de gemeente en partners naartoe werken en welke expertise en inzet vanuit het programma sport nodig zijn.

Openbare ruimte

Steeds meer Rotterdammers sporten en bewegen in de openbare ruimte. Door de openbare ruimte niet alleen prettig in te richten voor functionele verplaatsingen, maar ook voor recreatieve en sportieve activiteiten, nodigt de stad uit tot sporten en bewegen. Er loopt een verkenning van de rol van sport in de openbare ruimte. Onder andere door, net als voor binnen- en buitensport, een passende norm voor sporten in de openbare ruimte op te stellen. En het maken van een nieuwe uitvoeringsagenda voor urban sports. Presentatie van deze uitvoeringsagenda aan de gemeenteraad is voorzien in het tweede kwartaal van 2024.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie seizoen '21-'22	Begroting seizoen '22-'23	Realisatie seizoen '22-'23	Begroting seizoen '23-'24	Raming seizoen '24-'25	Raming seizoen '25-'26	Raming seizoen '26-'27
Collegetarget toename sportdeelname: We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% relatieve toename in de wekelijkse sportdeelname inclusief urban sports. De wekelijkse sportdeelname zal toenemen van 62% in 2022 naar 68% in 2026.							
Wekelijkse sporters	**62%**	**63%**	**63%**	**64%**	**68%**	**68%**	**68%**

Toelichting indicatoren

Target toename sportdeelname

Rotterdam realiseert in de periode 2022-2026 een toename van 10% in de wekelijkse sportdeelname (inclusief urban sports). De wekelijkse sportdeelname neemt toe van 62% in 2021 naar 68% in 2026.

Doel: Inspirerende topsport

Pagina 142

Doel: Inspirerende topsport

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

De sterke topsportpositie van Rotterdam verzilveren voor de stad op sportief, economisch, toeristisch en maatschappelijk vlak.

Wat gaan we daarvoor doen?

Hosten van het TeamNL-turnprogramma en samenwerking met de nationale kanosprintploeg aan de accreditatie door NOC*NSF. Bespreking met andere bonden over de huisvesting van hun nationale team. Startend met het Nationaal Vechtsportcentrum voor boksen, karate, taekwondo, aikido, sambo en judo.

Met het 010-puntenplan Turnen werken we aan een vruchtbare samenwerking tussen breedtesportverenigingen in het turnen, met een talentprogramma, scholen met een sportprofiel, topsportprogramma en topsportevenementen.

Via Rotterdam Topsport acquireren we verschillende topsportevenementen; van kleinschalige NK's tot aansprekende WK's zoals het WK Shorttrack in 2024. Die ondersteunen we zowel financieel als met advies en/of hulp in de organisatie.

Faciliteren van de Grand Départ Tour de France Femmes 2024 inclusief randprogramma en activaties. Om zoveel mogelijk Rotterdammers te bereiken en te inspireren. Rotterdam werkt nauw samen met Den Haag en Dordrecht.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Acquireren en faciliteren van minstens 1 eenmalig internationaal topsportevenement per jaar			1	1	1	1	1	1
Jaarlijks minimaal 17 side events bij sportevenementen			17		17	17	17	17

Toelichting indicatoren

Eenmalig internationaal topsportevenement

In augustus 2023 waren de European Para Championships in Rotterdam. Voor het eerst in de historie zijn de EK's van tien verschillende parasporten tegelijkertijd in één stad georganiseerd.

17 Side events bij sportevenementen

Volgt bij Jaarstukken 2023.

Doel: Toekomstbestendige verenigingen

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Vitale, toekomstbestendige en toegankelijke speeltuin-, scouting- en sportverenigingen. Deze verenigingen zijn verspreid over de stad en vervullen een maatschappelijke rol in de wijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Rotterdam helpt sport-, speel- en scoutingverenigingen vitaal en toekomstbestendig te blijven. Verenigingsconsulenten en specialisten van Rotterdam Sportsupport helpen de sport- en scoutingverenigingen in de volle breedte; vrijwilligers, accommodaties, veilig sportklimaat, financiën, leden en organisatie. Hiermee helpt de gemeente verenigingen in hun vitaliteit en toekomstbestendigheid, zodat Rotterdammers de mogelijkheid hebben en houden om bij een vereniging te sporten en bewegen. De gemeente werkt hierbij bovendien samen met regionale en landelijke netwerkpartners.

Op verschillende onderwerpen verleent de gemeente ondersteuning aan speeltuinverenigingen, zodat zij vitaal blijven, beter toekomstbestendig zijn en ieder kind in Rotterdam de mogelijkheid heeft om buiten te spelen in een veilige omgeving. De gemeente werkt hierin samen met Buurt- en Speeltuinwerk en de LOS, de landelijke brancheorganisatie voor speeltuinen. De speeltuinverenigingen kunnen verschillende ondersteunende mogelijkheden van overige partners gebruiken, in aanvulling op stedelijke voorzieningen als Zorgzaam 010 en van de Unie van Vrijwilligers Rotterdam (UVV),

De uitvoering van het huidige speeltuinenbeleid loopt tot en met 2024. Met de speeltuinverenigingen en andere belanghebbenden ontwikkelt de gemeente een vernieuwd beleidskader voor de speeltuinen. Het is de bedoeling dat dit kader in 2024 aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stabilisatie van het % sport-, scouting- en speeltuinvereningingen dat zichzelf als vitaal ziet (Bron Vitaliteitsmonitor)		90%						

Toelichting indicatoren

Rotterdam Sportsupport voert elk jaar een vitaliteitsonderzoek uit onder Rotterdamse sport- en scoutingverenigingen en publiceert de uitkomsten in een vitaliteitsmonitor.

De gemeente monitort de vitaliteit van speeltuinverenigingen via de jaarlijkse subsidieaanvraag van speeltuinverenigingen.

Doel: Goede sportaccommodaties

Pagina 144

Doel: Goede sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen, met aandacht voor mensen met een beperking.

Wat gaan we daarvoor doen?

Herijking van het Integraal Huisvestingsplan Sport (2024-2034).

Uitvoeren van het IHP Sport 2021-2025.

Aanpassen van de investeringsregeling (1/3 regeling) voor sportverenigingen. Doel hiervan is dat de verenigingen deze regeling vaker en beter gebruiken. Bij de nieuwe regeling is er extra aandacht voor renovatie en toegankelijkheid van clubgebouwen. De regeling wordt aantrekkelijker voor kleinere aanvragen.

Uitvoering van het plan van aanpak bezettingsgraad sportterreinen.

Inspelen op behoeften van kansrijke doelgroepen in de gymzalen waar de bezetting het laagst is. Dit gebeurt in afstemming met de behoeften in de wijk.

In kaart brengen van de toegankelijkheid van onze bestaande sportaccommodaties en hoe dit verbeterd kan worden.

Nadrukkelijker opnemen van de toegankelijkheid binnen het IHP voor borging binnen huidige beleid en programma’s.

Hoe meten we dat?

Aantal verleende subsidies aan verenigingen in kader van 1/3 regeling. In 2022 is aan 19 verenigingen subsidie verleend. Het streven is een toename van het aantal subsidieverenigingen.

Doel: Laagdrempelige natuureducatie

Doel: Laagdrempelige natuureducatie

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een zowel financieel als fysiek bereikbaar aanbod op het gebied van Natuur- en Milieueducatie (NME).

Wat gaan we daarvoor doen?

Een nieuwe uitvoeringsagenda NME beschrijft hoe de natuur- en milieueducatie eruit gaat zien. Deze nieuwe agenda komt in de plaats van de nog lopende beleidsnota NME en is naar verwachting eind 2023 afgerond. De uitvoeringsagenda houdt rekening met actuele ontwikkelingen en trends, en richt het aanbod meer vraag gestuurd in.

Belevenisgerichte activiteiten spelen een centrale rol in NME. De uitvoering van de NME-lessen in het onderwijs gebeurt hoofdzakelijk door de Stichting Natuurstad, maar ook kleinere NME-organisaties verzorgen lessen. Deze worden geborgd bij de vier grootste belevenisplekken van NME-activiteiten: Diergaarde Blijdorp, kinderboerderijen, educatieve tuinen en scouting.

Hoe meten we dat?

Aantal en percentage Rotterdamse basisscholen dat NME-lessen volgt. In 2022 betrof dit 204 Rotterdamse basisscholen (staat gelijk aan 94%). Rotterdam zet in op stabilisatie van deelname.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Sport en recreatie draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 1. Geen armoede, 3. Goede gezondheid en welzijn, 4. Kwaliteitsonderwijs, 8. Eerlijk werk en economische groei, 10. Ongelijkheid verminderen en 16. Sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 147

Projecten

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport

Het Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030 (IHP Sport) richt zich op vervanging en renovatie van sportaccommodaties en clubgebouwen van sportverenigingen. Het IHP Sport is uitgewerkt in het eerste Uitvoeringsprogramma IHP Sport 2021-2025. Dat richt zich op de projecten die tijdens de looptijd van het programma zijn opgestart of uitgevoerd.

Het IHP Sport is opgesplitst in twee tranches. In mei 2020 heeft het college besloten te prioriteren voor de urgente projecten die niet konden worden uitgesteld. Dit is benoemd als eerste tranche. Het gaat om de volgende projecten:

- Vervanging van zwembad Overschie (definitiefase)
- Huis op Zuid (in uitvoering)
- Sporthal Stadionpark (afronding ontwerpfase)
- Vervanging sporthal Schuttersveld (definitiefase)
- Vernieuwing van Nieuw-Terbregge (uitvoering)
- Uitbreiding van het Topsportcentrum (definitiefase)

Alle overige IHP-projecten zijn opgenomen in de tweede tranche. De eerste 4 projecten uit de tweede tranche zijn afgerond of worden begin 2024 opgeleverd. Ook is de herijking van het IHP-Sport gestart met het oog op de voorjaarsnota 2024. Toegankelijkheid en duurzaamheid krijgen hierbij extra aandacht.

Financiën

Pagina 148

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Sport en recreatie	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**4.153**	**12.004**	**5.595**	**5.595**	**5.595**	**3.192**
Bijdragen rijk en medeoverheden	734	8.791	2.402	2.402	2.402	0
Overige opbrengsten derden	3.420	3.212	3.192	3.192	3.192	3.192
Lasten exclusief reserves	**92.116**	**108.404**	**102.508**	**98.779**	**98.005**	**95.602**
Apparaatslasten	7.833	**8.421**	**8.693**	**8.688**	**8.674**	**8.674**
Inhuur	133	196	210	210	210	210
Overige apparaatslasten	225	196	216	217	217	217
Personeel	7.475	8.029	8.266	8.261	8.248	8.248
Intern resultaat	-1.769	**-2.201**	**-2.398**	**-2.398**	**-2.398**	**-2.398**
Intern resultaat	-1.769	-2.201	-2.398	-2.398	-2.398	-2.398
Programmalasten	86.052	**102.183**	**96.214**	**92.489**	**91.729**	**89.326**
Financieringslasten	-4	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9.860	15.872	9.673	12.128	11.370	10.494
Kapitaallasten	273	187	181	166	163	145
Overige programmalasten	655	1.056	953	1.103	1.103	1.103
Subsidies en inkomensoverdrachten	75.268	85.069	85.407	79.092	79.092	77.583
Saldo voor vpb en reserveringen	**-87.963**	**-96.400**	**-96.914**	**-93.184**	**-92.410**	**-92.410**
Saldo voor reserveringen	**-87.963**	**-96.400**	**-96.914**	**-93.184**	**-92.410**	**-92.410**
Reserves	**1.598**	**6.193**	**1.910**	**160**	**160**	**160**
Onttrekking reserves	1.599	4.353	1.910	160	160	160
Toevoeging reserves	1.401	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	1.400	1.839	0	0	0	0
Saldo	**-86.365**	**-90.207**	**-95.004**	**-93.024**	**-92.250**	**-92.250**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	2022	2023	2024	2025	2026	2027

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 89.273	- 91.971	- 90.602	- 89.762	- 89.749	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 86.365					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 92.712	- 90.732	- 88.892	- 88.179	- 88.179
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 90.207	- 95.004	- 93.024	- 92.250	- 92.250

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Sport en recreatie	**-90.207**	**-95.004**	**-93.024**	**-92.250**	**-92.250**
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	-17.374	-17.481	-17.306	-17.306	-17.306
Sportaccomodaties	-59.773	-64.293	-63.641	-63.641	-63.640
Sportbeleid en activering	-13.060	-13.230	-12.077	-11.304	-11.304
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	-17.374	-17.481	-17.306	-17.306	-17.306
Sportaccomodaties	-59.773	-64.293	-63.641	-63.641	-63.640
Sportbeleid en activering	-13.060	-13.230	-12.077	-11.304	-11.304

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan voornamelijk uit inkomsten van het recreatieoord Hoek van Holland, inkomsten van de scholen voor vakleerkrachten Lekker Fit, opbrengsten uit verhuur en subsidies van het Rijk.

Lasten

De apparaatslasten bestaan hoofdzakelijk uit personeelslasten van de medewerkers die het sportbeleid ontwikkelen en uitvoeren. Een groot deel van de programmalasten betreft het verlenen van subsidies. Naast de subsidies maakt ook het prestatiecontract met het Sportbedrijf deel uit van de lasten.

Reserves

De volgende onttrekkingen aan de reserves zijn geraamd voor het jaar 2023:

- bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex
- bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport

De volgende reserve is geraamd voor het jaar 2023 tot 2024

- bestemmingsreserve Evenementenfonds

In de voorjaarsnota zijn de reserves minder dan € 1 mln vrijgevallen. In het hoofdstuk Financiën/Balans/Reserves staat een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt onder andere door het incidentele karakter van bepaalde uitgaven, zoals de noodsteun energiekosten en uitgaven voor subsidies en projecten.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Sport en recreatie		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-92.712**	**-90.732**	**-88.892**	**-88.179**	**-88.179**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**2.505**	**-4.272**	**-4.132**	**-4.071**	**-4.071**
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Nieuwe organisatie Lekker Fit 2024	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage meerkosten energie openbare zwembaden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Sportakkoord 2020-2022	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Stimulering sport	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodsteun energiekosten sport	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	-39	-39	-39	-39	-39
Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen	Reserves	250	0	0	0	0
Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches	Taakmutaties	2.381	2.381	2.381	2.381	2.381
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-87	-6.614	-6.475	-6.414	-6.413

Begroting na wijzigingen	**-90.207**	**-95.004**	**-93.024**	**-92.250**	**-92.250**

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf investeringen is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen. De raming is voor € 16.000 in 2027 aangepast. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Nieuwe organisatie Lekker Fit 2024

Met ingang van schooljaar 2023 - 2024 is er een andere organisatie van de Lekker Fit!-aanpak (Subsidieregeling Rotterdam Lekker Fit! primair onderwijs 2023-2024). Daardoor kunnen meer scholen van het beschikbare aanbod gebruikmaken om een gezonde leefstijl op school te stimuleren. De vakleerkrachten bewegingsonderwijs Lekker Fit! zijn uit dienst getreden bij SSC-Flex en in dienst getreden bij andere werkgevers, zoals de schoolbesturen waarvoor ze werken. Het gehele budget voor Lekker Fit! is hierdoor anders verdeeld. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage meerkosten energie openbare zwembaden

De hoge energieprijzen hebben grote invloed op de openbare zwembaden. Deze zwembaden zijn van groot belang voor de sportinfrastructuur. Om de openbare zwembaden te behouden heeft het Rijk een regeling gemaakt waarbij gemeenten een deel van de meerkosten energie 2022 en 2023 aan zwembaden kan vergoeden. Rotterdam heeft € 4,5 mln aangevraagd. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage Sportakkoord 2020-2022

Met het Rijk is overeengekomen dat Rotterdam het overgebleven budget van het Sportakkoord 2022 in 2023 mag inzetten. Een bedrag van € 74.000 wordt toegewezen aan implementatie Living Lab e-sports. Daarnaast wordt € 100.000 toegekend aan 010 Sport en Spel, om Rotterdammers te ondersteunen bij sportieve evenementen en activiteiten. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage Stimulering sport

Van het Rijk is € 82.000 ontvangen als compensatie voor de betaalde btw op sportgerelateerde activiteiten van vakleerkrachten. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026

Het Rijk heeft aanvullende financiën toegekend om sport, gezondheid, cultuur en de gemeenschap te versterken. Het doel is het aanmoedigen van actieve deelname aan sport (€ 4,4 mln in 2023 tot € 4,1 mln in 2026). Per saldo is dit een neutrale boeking.

Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex

Voor het jaar 2023 zijn de verwachte frictiekosten voor de afbouw van de inzet van SSC Flex-medewerkers € 893.000. Deze kosten worden gedekt vanuit een bestemmingsreserve. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Bestemmingsreserve Evenementenfonds
Om bij te dragen aan de organisatie van zowel de European Para Championships 2023 als de Grand Départ van de Tour de France Femmes 2024 wordt voor 2023 respectievelijk € 1 mln en € 1,1 mln onttrokken aan de bestemmingsreserve. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Bestemmingsreserve Noodsteun energiekosten sport
Bij de eerste herziening is aanvankelijk een onttrekking van € 1,4 mln ingeschat om vanwege de gestegen energiekosten noodsteun te verlenen aan organisaties in de sportsector. Door een lager aantal ontvangen aanvragen wordt dit bedrag aangepast naar € 1,15 mln. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor
Wijziging systematiek: de dekking van de kapitaallasten van alle investeringsprojecten uit de Rotterdamse Investeringsmotor wordt gecentraliseerd op het programma Algemene Middelen. Voorheen was dit verspreid over verschillende programma's.

Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen
Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten om reserves kleiner dan € 1 mln te laten vrijvallen. Dit besluit geldt ook voor nieuwe reserves die zijn ontstaan na vaststelling van de jaarrekening 2022. Deze aanpassing gaat over de technische verwerking in de begroting van het vrijvallen van dergelijke nieuwe reserves van kleiner dan € 1 mln.

Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches
De bijdrage vanuit het gemeentefonds voor de Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches voor sport van -€ 2,4 mln is overgegaan naar de specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026.

Technische wijzigingen
In dit programma zijn diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

De budgetten zijn vanaf 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (-€ 6,5 mln in 2024 tot -€ 6,3 mln in 2027).
De overige technische wijzigingen bedragen -€ 87.000 in 2023, oplopend tot -€ 103.000 in 2027.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Pagina 149

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Veel ruimte voor sporten, spelen en bewegen. Dat staat centraal binnen het programma Sport en recreatie. De inzet is dat zoveel mogelijk Rotterdammers gaan en blijven sporten en bewegen. Dat draagt bij aan een prettig woon- en verblijfsklimaat in Rotterdam. Ook brengt Rotterdam hiermee de realisatie van diverse Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) dichterbij. Daarnaast is er veel aandacht voor natuureducatie en -beleving en een gezonde en duurzame leefstijl.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Visie en actieprogramma voor vitale en toekomstbestendige speeltuinverenigingen
- Uitvoeringsprogramma speeltuinverenigingen
- Beleidskader "NME heeft de toekomst – vernieuwing van natuur- en milieueducatie in Rotterdam" (november 2013)
- Sportnota 2021+ Rotterdam, wereldse sportstad
- Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030
- Beleidskader zwemmen
- Beleidsnota Urban Sport

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Sportbedrijf Rotterdam BV;
- Stichting Natuurstad Rotterdam.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 150

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met partners in de stad werken we aan sporten en bewegen voor jong en oud en een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Stedelijke ontwikkeling

Pagina 151

Stedelijke Ontwikkeling

Wie in Rotterdam woont, of de stad regelmatig bezoekt, ziet het gebeuren: Rotterdam verandert snel. Het aantal Rotterdammers stijgt en de stad groeit. Belangrijk is dat iedereen hier fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Het programma Stedelijke Ontwikkeling wil dit alles in goede banen leiden.

Voortgang 2023

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Doel: Goede groei en verbinding

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 152

Voortgang 2023

Openbaar groen

Collegetarget meer groen: In deze collegeperiode komt er 20 ha groen bij, of de planvorming hiervoor wordt afgerond met de bedoeling uitvoering ervan uiterlijk in 2026 te starten.

Mijlpaal 2023: 5 ha

Realisatie t/m juli 2023: 2,5 ha

De gemeente werkt via een Groenagenda om de collegetarget te realiseren. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan Rotterdam gaat voor groen 2023-2026 naar de gemeenteraad gestuurd. Dit actieplan bundelt de inzet van de gemeente op vergroening, klimaatadaptatie (Weerwoord) en biodiversiteit.

Mobiliteit

Rotterdam werkt aan de snelle verduurzaming van de stadslogistiek. Samen met bouwbedrijven is op 13 maart jl. de Samenwerkingsovereenkomst Duurzame Bouwlogistiek Katendrecht Pols Noord ondertekend. Ook is het verkeersbesluit zero-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's in voorbereiding. In het najaar 2023 vindt de besluitvorming hierover plaats.

De verkeersveiligheidsprojecten die onderdeel uitmaken van het Rotterdam Veilig Vooruit beleidsplan worden voortgezet. Een hierin bereikte mijlpaal is de ontwikkeling van de Rotterdamse Verkeersaso Aanpak, zoals benoemd in het coalitieakkoord. In juni 2023 is deze aanpak door het college van B en W vastgesteld. In juni en juli waren al zo'n 300 verkeersaso's beboet. Maatregelen richten zich op meer gemeentelijke handhavingsinzet, het afsluiten van straten en de inzet van communicatie- en gedragstechnieken.

Op 18 juli 2023 is bij Rotterdam Centraal de parkeerplek voor deelvervoer geopend. Het is tot nu toe de grootste in Rotterdam. De hub biedt ruimte aan 142 voertuigen.

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid: Verbeteren van de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.

Mijlpaal 2023: 10

Realisatie augustus 2023: In de zomer van 2023 is voor de aanpak van verkeersonveilige locaties overgestapt van de black spot-werkwijze naar de werkwijze conform de definitie van de collegetarget. Als start hebben we de eerste 16 locaties geselecteerd en in voorbereiding genomen. Daarvan is de verwachting dat er in 2023 één gereedkomt. Daarmee wordt een achterstand opgelopen ten opzichte van de jaarmijlpaal van 10 locaties. Deze achterstand zal in 2024 en 2025 worden ingehaald.

Wonen en bouwen

Afspraken samenwerking in de regio en met het Rijk voor verstedelijking en mobiliteit

Rotterdam werkt mee aan de rijksprogramma's voor een goede ruimtelijke ordening, in aanloop naar de nieuwe Nota Ruimte van het Rijk. Onderdeel van de rijksprogramma's zijn de uitwerking van het NOVEX-gebied Zuidelijke Randstad en het NOVEX-gebied Haven. Deze uitwerkingen hebben een directe relatie met de toegekende rijksmiddelen voor de MIRT-verkenning Oude Lijn en de nieuwe Stadsbrug.

Woningbouwproductie

Collegetarget bouw nieuwe woningen: **Het college start in de komende 4 jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment. Een uitzondering daarop zijn de tijdelijke woningen.**

Realisatie 2022: 3.006 (waarvan 10% in het sociale segment en 26% in het middensegment)

Mijlpaal 2023: **Cumulatief 7.000 – 8.000**

Realisatie cumulatief jan 2022 t/m juli 2023: **4.469 waarvan ongeveer 19% in het sociale segment, 24% in het middensegment en 57% in het hogere segment. De realisatie van het topsegment is onbekend.**

Net als in het voorjaar heeft de bouwopgave last van (economische) tegenwind. Zie voor verdere toelichting het doel "Integraal ontwikkelen van de stad". Het college zet zich met het Doorbouwakkoord maximaal in op de realisatie van betaalbare woningen conform de collegedoelstelling. Daarvoor is recent een bedrag van € 25 mln opgenomen in de begroting. Ook de inzet van de € 25 mln voor betaalbare woningbouw zal hieraan bijdragen.

Financiële bijstellingen Stedelijke ontwikkeling (x 1.000)	**- € 13.499**
Bijstelling resultaat grondexploitaties	- € 25.000
Bijstelling programma Stedelijke Ontwikkeling	- € 3.709
Motie 'Een upgrade voor de skate!'	- € 113
Ontwikkelingen Parkeren	€ 4.893
Voorziening dubieuze debiteuren	- € 107
Voorziening Naheffingsaanslag BTW-compensatiefonds Gratis OV 65+	€ 2.151
WABO-leges	€ 669
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 7.717

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 153

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Groenagenda

De Groenagenda is de aanpak om deze collegeperiode nogmaals 20 ha meer groen in de stad te realiseren. De gemeente werkt aan extra groen, aan klimaataanpassing in de stad (‘Rotterdams WeerWoord’), aan biodiversiteit en aan groenblauwe verbindingen. Dit is inclusief de rivieroevers. Op 20 juni 2023 is het actieplan Rotterdam gaat voor Groen: de groenagenda 2023-2026 naar de gemeenteraad gestuurd.

Via het Recreatieschap Rottemeren werkt de gemeente aan de realisatie van het Ontwikkelplan Landschapspark de Rotte. Het landschapspark omvat de hele Rotte, van oorsprong tot dam. De stedelijke Rotte moet beter en levendiger worden, als groenblauwe verbinding tussen stad en landschap.

Stadsprojecten

De komende jaren begint de uitvoering van de eerste stadsprojecten. Het doel is de stad mooier, beter en groener te maken. Ook komt er meer ruimte voor cultuur en buitenspelen. Verder zijn de projecten een vliegwiel voor woningbouw en een stimulans voor de lokale economie.

Bij de stadsprojecten en de uitvoering van de Visie op de Openbare Ruimte werkt de gemeente in samenhang met andere grote ontwikkelingen, zoals de Groei van de Stad, de energietransitie, klimaatadaptatie (Rotterdams WeerWoord) en de groei naar een circulaire economie.

Milieu

Het college heeft de ambitie dat er in deze collegeperiode 3.500 - 4.000 woningen per jaar bijkomen. Dat maakt het noodzakelijk om op milieubelaste locaties te bouwen, zoals bij snel-, spoor- en vaarwegen en industrieterreinen. Vanwege de grote opgaven voor de luchtkwaliteit, het geluid, de bodem en de externe veiligheid is het van groot belang om milieuaspecten vroegtijdig in beeld te brengen.

Hoek van Holland ligt tegen het stikstofgevoelige Natura 2000-gebied. Hiervoor wordt via het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG) een herstelprogramma uitgewerkt. Dit richt zich op natuurherstel enerzijds en vermindering van de stikstofdepositie anderzijds. Rotterdam is beheerder van een aantal deelgebieden in het N2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen. Dit brengt voor Rotterdam een beheersverantwoordelijkheid met zich mee, die nu nog niet volledig ingevuld wordt. We zoeken uit wat er nodig is aan duurzaam beheer en onderhoud van het N2000-gebied. Tegelijkertijd onderzoeken we wat de mogelijkheden zijn om in Hoek van Holland te kunnen blijven ontwikkelen in tijden van stikstofschaarste, onder andere via kansen die ontstaan als gevolg van de Metro aan Zee en de daaraan gekoppelde verminderde autoafhankelijkheid van bezoekers.

Omgevingsvisie

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Deze wet heeft grote gevolgen voor het ruimtelijk beleid. De invoering van de Omgevingswet is een opgave voor de hele organisatie. De opgave richt zich op de vier maatschappelijke doelen van de wet. Een belangrijke opgave is het voorsorteren op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Een van de vereisten in de wet is dat elke gemeente een Omgevingsvisie opstelt voor het eigen grondgebied.

De Omgevingsvisie Rotterdam is in december 2021 vastgesteld als levend document. De omgevingsvisie wordt geactualiseerd en aangepast bij bijvoorbeeld nieuwe inzichten, trends en ontwikkelingen en als de voortgang in de uitvoering daartoe aanleiding geeft. In 2023 bereidde de gemeente een eerste herziening van de Omgevingsvisie voor. Daarin wordt de ontwikkeling van de Oostflank vastgelegd, inclusief het voorkeursalternatief van de MIRT-verkenning oeververbindingen regio Rotterdam voor een stadsbrug.

De gemeenteraad heeft opdracht gegeven om de ruimtelijke stedelijke ambities uit de Omgevingsvisie én het coalitieakkoord te vertalen naar concrete, haalbare programma's en projecten voor de huidige collegeperiode en verder. Hiervoor komt er een Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie, waarin de prioritering, fasering en samenhang staat beschreven voor de uitvoering van de ambities uit de Omgevingsvisie. Zo geeft de Uitvoeringsstrategie langjarig richting aan het beschikbare geld, de gemeentelijke capaciteit en de focus.

Tot slot werkt de gemeente een kader uit voor monitoring en evaluatie van de Omgevingsvisie. Dit kader helpt om overzicht en regie te houden op de groei van de stad. De gemeenteraad stelt het kader vast.

Mobiliteit

In de komende jaren is de inzet op mobiliteit en verkeer, en op vervoer gericht op enkele beslissende stappen die de stad zullen veranderen. De gemeente maakt de drie stadsgebieden Noord (Oude Noorden, Agniesebuurt, Liskwartier), Centrum (Oude Westen) en West (Middelland en Nieuwe Westen) autoluwer, om daarmee de verkeersveiligheid en doorstroming te verbeteren. Binnen de gehele ring komt er betaald parkeren. Met de gemeentelijke partners kiest de gemeente één van de uitvoeringsvarianten van een nieuwe oeververbinding. Met deze stappen komt er meer ruimte in de stad en komen er mogelijkheden voor stedelijke groei en verdichting, zonder dat dit leidt tot meer verkeersopstoppingen en de stad verliest aan aantrekkelijkheid.

Wonen

De gemeente herziet de Woonvisie. De basis hiervoor is het Woonakkoord dat de gemeenteraad recent heeft gesloten. De Woonvisie wordt uitgewerkt in een koers voor de lange termijn en een uitvoeringsprogramma, dat de nadruk legt op de uitvoering in de komende vijf jaar.

Bij het woonbeleid gaat het om het creëren van een aantrekkelijk, divers en betaalbaar woningaanbod, in prettige en veilige wijken. Om te voorzien in de enorme vraag naar woonruimte, blijft de gemeente de komende jaren inzetten op:

- Het snel starten van nieuwbouw,
- Het omzetten van bedrijfsgebouwen naar woningen;
- Vernieuwbouw.

Ook op de bouw van flexwoningen en het beter benutten van de bestaande voorraad zet de gemeente in.

De doelstelling is te beginnen met de bouw van 14.000 – 16.000 woningen in de periode 2022-2026. De nadruk ligt op woningen voor studenten, sociale stijgers, mensen met een middeninkomen en ouderen. Hiervoor hebben we in 2023 een set Doorbouwmaatregelen 2023 - 2026 opgesteld.

De gemeente is op verschillende manieren bij de woonprojecten betrokken. Zo zijn er gebiedsontwikkelingen die de gemeente op eigen grond uitvoert, zoals Parkstad, Rijnhaven en Merwe-Vierhavens. Daarnaast ontwikkelen andere organisaties projecten op grond die niet van de gemeente is. In die gevallen faciliteert de gemeente de bouw en stelt zij kaders om een gewenste ontwikkeling te realiseren. Hierbij is het minder goed mogelijk om te sturen op planning, programma en verschijningsvorm.

Het wordt steeds belangrijker dat huur- en koopwoningen betaalbaar zijn. Er komen dan ook meer betaalbare nieuwbouwwoningen met de verdeling: 20% sociaal, 35% middensegment, 30% hoger segment en 15% topsegment. Stapsgewijs past de gemeente de verdeling voor nieuwbouw aan naar 25% sociaal, 40% middensegment, 20% hoger segment en 15% topsegment. Daardoor groeit het aandeel betaalbare woningen naar 65% (nu 50%).

Maar, fijn wonen vraagt om meer dan alleen een woning. Daarom zet de gemeente via de Omgevingsvisie in op ‘goede groei’ van de stad. In de plannen is er ook aandacht voor voldoende voorzieningen, een fijne buitenruimte, werklocaties, en uiteraard duurzaamheid en aanpassing aan het veranderende klimaat.

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad Pagina 154

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- **Werken met de Omgevingswet en uitvoering geven aan de doelen van de Omgevingsvisie**. In de Omgevingsvisie Rotterdam staan opgaven waar de stad voor staat. De koers en hoofdkeuzes geven richting aan hoe de gemeente hiermee omgaat. Uitwerken van deze doelen gebeurt in samenspraak met bewoners, ondernemers en gebruikers van de stad.
- **Een zo gunstig mogelijke balans vinden tussen maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat**. De gemeente krijgt geld door bijvoorbeeld grond te verkopen, erfpacht om te zetten of een bestemmings- of omgevingsplan aan te passen. Dit geld kan de gemeente gebruiken voor nieuwe plannen. Soms neemt de gemeente met lagere opbrengsten genoegen, als dat een maatschappelijk doel dient, zoals het bouwen van meer betaalbare woningen.
- **Voorbereiding en uitvoering geven aan gebiedsontwikkelingen**. Plannen maken voor elk gebied en wijk en waar nodig nieuwe ontwikkelingen voorbereiden. Dit gebeurt samen met bedrijven en andere organisaties. In de wijken komen de opgaven rond wonen, werken en verblijven samen. De uitvoering gebeurt in samenspraak met de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingswet

- Werken in de geest van de Omgevingswet met de vastgestelde Rotterdamse Omgevingsvisie en het maken van een Uitvoeringsstrategie, gekoppeld aan meerjarige investeringen. Medefinanciering zoeken bij andere partners en overheden.
- De Omgevingsvisie actualiseren of herzien. Dat gebeurt in 2023. Waar nodig trekt de gemeente samen op met anderen.

Balans maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat

- We starten ruimtelijke ontwikkelingen zoals Merwehaven en Parkhaven en sturen daarop door gemeentelijk grondbeleid. Afhankelijk van de situatie is dit verwerving, Wet voorkeursrecht gemeente (Wvg), onteigening, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden. We sturen passief door contractbeheer en dagen de markt uit om nieuwe ontwikkelingen te realiseren en te financieren die passen bij de gemeentelijke prioriteiten.
- Vertaling van de gemeentelijke ambities naar grondexploitaties (o.a. Merwehaven en Parkhaven). Sturing via de eigen grondexploitaties op Goede Groei. Veel ontwikkelingen vinden plaats op grond die niet in eigendom is van de gemeente, zoals in Brainpark en Stadsdriehoek. Daarom stroomlijnt de gemeente deze initiatieven. Samen vormen de gemeentelijke en particuliere ontwikkelingen de verstedelijkingsopgave.
- De gemeenteraad krijgt hierover verschillende rapportages, zoals de Monitor Grondexploitaties.

Gebiedsontwikkelingen

- Rotterdammers meer betrekken bij de inrichting en leefbaarheid van hun wijk. Ze hebben meer zeggenschap over hun wijk, met buitenruimte en mobiliteit als aandachtspunten.
- Bouwen van 3.500 tot 4.000 woningen per jaar, inclusief circa 400 studentenkamers. Daarbij is de gemeente afhankelijk van bouwondernemingen en andere marktpartijen, en van woningbouwcorporaties.
- Als basis hiervoor: goede monitoring van de woningvoorraad als geheel, naar prijssegment en eigendomssituatie. De prijsontwikkeling binnen de particuliere voorraad huur- en koopwoningen krijgt bijzondere aandacht.
- In samenhang met de woningbouw werken aan voldoende werklocaties (programma Economische Ontwikkeling) en groen- en maatschappelijke voorzieningen (programma Maatschappelijke Ontwikkeling) om ‘goede groei’ mogelijk te maken, bijvoorbeeld door een groennorm op te nemen bij de eisen voor nieuwbouw.
- Een zo integraal mogelijke uitvoering op wijkniveau van de vele verschillende beleidsdoelstellingen van de gemeente.
- Bouw van een nieuwe studentencampus. De gemeente dringt er bij de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Rotterdamse hogescholen op aan hun verantwoordelijkheid te nemen voor de huisvesting van studenten uit binnen- en buitenland.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie t/m aug 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start de in de komende vier jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen (uitgezonderd tijdelijke woningen) behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment	**3.006 (10% sociaal - 26% midden)**	**7.000 – 8.000 (20% sociaal - 35% midden)**	**4.469 (19% sociaal - 24% midden)**	**10.500 – 12.000** (20% sociaal - 35% midden)	**14.000 – 16.000** (20% sociaal - 35% midden)		
400 studentenkamers	0	800	394	1.200	1.600	1.600	

Toelichting indicatoren

Tot augustus 2023 is gestart met de bouw van 4.469 zelfstandige woningen en 15 onzelfstandige studentenkamers. Door middel van nieuwbouw, transformatie en vernieuwbouw.

Dit aantal is als volgt opgebouwd:

- Sociaal segment: 19% (820 woningen)
- Middensegment: 24% (1.046 woningen)
- Hoger segment: 25% (1.103 woningen)
- Topsegment: 23% (1.012 woningen)
- Onbekend segment: 9% (400 woningen)
- Flexwonen: 84 woningen

Ten opzichte van de vorige rapportage is het aandeel sociaal segment toegenomen, namelijk met 8% van de totale productie. De start bouw van het eerste wooncomplex op Brainpark aan de K.P. Mandelelaan – waarin ook 379 zelfstandige en 15 onzelfstandige studentenwoningen in het (geborgde) sociale segment zitten – draagt hieraan bij. De productie door de corporaties loopt nog achter op schema. Via de aanpak geformuleerd in het Doorbouwakkoord werken we samen met de corporaties aan het versnellen van deze sociale woningen.

De marktomstandigheden maken het zichtbaar moeilijker om de gewenste 3.500 – 4.000 woningen te bouwen. De impact is het grootst binnen het betaalbare segment. Belangrijke factoren die de opgave lastiger maken zijn:

- De sterk gestegen bouwkosten;
- De beschikbaarheid van voldoende arbeidscapaciteit bij zowel de overheid als marktpartijen;
- De gestegen rente;
- De afvlakkende kopersmarkt;
- De voorzichtigere beleggersmarkt.

De huidige situatie op de markt maakt de uitdaging voor 2023 onverminderd groot. Positief is de planvoorraad die grotendeels op orde is gebracht. Met 55.000 woningen in planvoorraad t/m 2030, waarvan ongeveer 18.000 als zodanig planologisch bestemd, is er grote inzet op de realisatie van voldoende woningen.

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Pagina 155

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toeliching indicatoren

Wat willen we bereiken?

- **Het realiseren van groene en blauwe verbindingen en het verlevendigen van de rivieroevers**. In een steeds drukkere stad is een prettige buitenruimte belangrijk. Daarom richten we ons op betere routes langs de rivieren, verlevendiging van de oevers door er functies aan toe te voegen, verbetering en vergroening van verbindingen tussen wijken en door wijken heen, zodat er aantrekkelijke routes ontstaan voor beweging, ontmoeting en recreatie. Deze collegeperiode ligt de focus met name op de volgende groenblauwe verbindingen: Heemraadssingel – Van Aerssenlaan, Rotterdamse Rotte en Rondje bruggen Nieuwe Maas.

- **Ruim baan voor fietsers en voetgangers**. In de hele stad, in het bijzonder in de binnenstad en bij ov-knooppunten, komt er meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het ov. Dit zorgt voor een veiliger gevoel en ruimte voor ondernemers, bijvoorbeeld in de horeca. Daarnaast zorgt dit voor mogelijkheden de stad te verdichten terwijl de gezondheid verbetert en de wijken prettig blijven. Waar nodig en mogelijk hanteren we een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur als norm. De ruimte die vrijkomt bij de mobiliteitstransitie kunnen we gebruiken voor kwaliteitsverbetering en vergroening. Dit draagt bij aan biodiversiteit en klimaatadaptatie.

- **Het groener en meer klimaatadaptief maken van parken, straten, plein en boulevards.** Om fijn te kunnen leven, maakt de gemeente de stad meer biodivers en groener. Dat staat in de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit die wordt opgenomen in de Groenagenda. In ‘stenige’ stadswijken verbetert en vergroent de gemeente de openbare ruimte. Verder zorgt zij voor betere pleinen door meer groen en groeiruimte voor bomen, betere wateropvang en nieuwe groene locaties in de wijken. Dit zorgt voor koelere buitenruimte in de zomer, een gezondere leefomgeving en minder kans op wateroverlast bij hevige regenbuien.

- **Verbetering van de (milieu)kwaliteit van de leefomgeving.** De overheid heeft de plicht om de milieukwaliteit op orde te brengen of te houden. Rotterdam doet dit door geluidsoverlast, luchtvervuiling en bodemverontreiniging terug te dringen en de kans te beperken op en het effect van milieu-incidenten bij het werken met en vervoeren van gevaarlijke stoffen. Dit is essentieel voor een gezonde fysieke leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Groene en blauwe verbindingen

- Nieuwe Maas versterken als centraal park met focus op het gebied tussen de stadsbruggen (Rondje Bruggen). We verkennen de mogelijkheden voor meer levendige functies, zoals horeca en recreatief gebruik van plekken langs de rivier.
- Het Rotterdamse deel van Landschapspark De Rotte versterken, van de dam tot de Zevenhuizerplas. We richten ons daarbij vooral op het recreatieve gebruik op en aan de Rotte. Via het recreatieschap Rottemeren draagt de gemeente bij aan de ontwikkeling van het Landschapspark ten noorden van Rotterdam.
- Groene verbindingen versterken, bijvoorbeeld langs singels en dijken. We verbeteren groenblauwe verbindingen, zoals de Rotterdamse Rotte en Heemraadssingel-Van Aerssenlaan. Dat is goed voor recreatie, biodiversiteit en biedt bescherming tegen wateroverlast. Hierover staat meer informatie in het begrotingsprogramma Beheer van de stad.
- De drie stadsprojecten Nelson Mandelapark, Rijnhavenpark en getijdenpark Feijenoord verder ontwikkelen. Deze projecten dragen bij aan levendige rivieroevers.

Ruim baan voor fietsers en voetgangers

- Stimulering van actieve mobiliteit voor alle doelgroepen door het aanleggen van fiets- en wandelpaden. Extra aandacht voor scholen en ov-knooppunten.
- Verkeerscirculatieplan voor de hele stad en uitvoeringsstrategie voor een autoluwere binnenstad en het Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden.
- Jaarlijks de aanpak van de tien meest verkeersonveilige plekken. Opsporing van asociaal rijgedrag en aanpakken van de daders.
- Voorbereiding op de snelheidsnorm van maximaal 30 km per uur in de stad.

Groenagenda: Groener en klimaatadaptief

- Vergroenen door 20 hectare extra groen aan te leggen. Waar mogelijk koppelen we de werkzaamheden hiervoor aan rioolvervanging en andere opgaven in de ondergrond en de herinrichting van de openbare ruimte (begrotingsprogramma Beheer van de stad).
- Meer en meer divers groen aanleggen om de groenstructuur van Rotterdam te versterken. Uitgangspunten: aanpassing aan klimaatverandering en meer biodiversiteit. Zo dragen we bij aan verkoeling en gaan we overlast bij neerslag en droogte tegen.
- Uitvoeren 50 klimaatadaptieve, groene projecten en 15 groenblauwe pleinen.
- Groenblauwe schoolpleinen realiseren.

- Stadsprojecten voorbereiden en waar mogelijk realiseren: Hofbogen, Hofplein, Westblaak, Schouwburgplein en Alexanderplein.
- Het ontwikkelkader Oostflank verder uitbouwen. Dit ontwikkelkader zet in op het versterken van het groene raamwerk, waarbij kwaliteit en verbindingen in de stad en met het ommeland verbeteren. Concreet op te lossen grote schakels: Rivieroeverpark, Bos-as Prinsenlaan.

Verbetering van de leefomgeving

- Per gebied bekijken wat nodig is om geluidsoverlast te verminderen en te voorkomen. Dat kan bijvoorbeeld door betere isolatie, stil asfalt of een slimme inrichting van het gebied (waarbij bijvoorbeeld kantoren dienen als geluidsschild voor woningen).
- Maatregelen nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren, onder andere door de uitstoot van het wegverkeer, de scheepvaart en de industrie terug te dringen. Deze maatregelen hangen sterk samen met verduurzaming van mobiliteit, vergroening, klimaatbeleid en de energietransitie. Zie ook het begrotingsprogramma Energietransitie.
- Risico's beperken bij het vervoer van gevaarlijke stoffen en bij bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen. Er wordt bijvoorbeeld bij vergunningverlening, toezicht en handhaving geprioriteerd op basis van de risico's van de activiteiten. Daarbij besteden we bijzondere aandacht aan de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën.
- De bodemkwaliteit in de stad verbeteren waar dat mogelijk is, gericht op het voorkomen van mogelijk contact met (bijvoorbeeld met lood) verontreinigde grond. Ook gaan we verspreiding van verontreinigingen in het havengebied tegen met een gebiedsgerichte aanpak, in samenwerking met o.a. de provincie en het Havenbedrijf Rotterdam.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget: In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026	Nog niet beschikbaar, voorzien najaar 2023	5	Nog niet beschikbaar	10	15	20	
Collegetarget: We verbeteren de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.	10	10	**T/m augustus: Nog geen locaties uitgevoerd, één volgt naar verwachting later dit jaar**	10	10	Eindwaarde: 30	

Toeliching indicatoren

Collegetarget verkeersveiligheid: In de zomer van 2023 is voor de aanpak van verkeersonveilige locaties overgestapt van de black spot-werkwijze naar de werkwijze conform de definitie van de collegetarget. Als start

hebben we de eerste 16 locaties geselecteerd en in voorbereiding genomen. Daarvan is de verwachting dat er in 2023 één gereedkomt. Daarmee wordt een achterstand opgelopen ten opzichte van de jaarmijlpaal van 10 locaties. Deze achterstand zal in 2024 en 2025 worden ingehaald.

NB de realisatie 2022 maakt nog geen onderdeel uit van de collegetarget, maar is voor de volledigheid opgenomen.

Doel: Goede groei en verbinding

Pagina 156

Doel: Goede groei en verbinding

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- **De stad groeit binnenstedelijk en versterkt daarbij bestaande plekken**. Binnenstedelijke groei ontziet de buitengebieden en geeft meer draagvlak voor bestaande voorzieningen in de stad. Dit leidt ook tot verbinding tussen bestaande wijken en de kleine kernen: ‘één stad gevoel’. Gevolg van binnenstedelijk bouwen is toenemende druk op recreatieve voorzieningen in de stad en de buitengebieden. Daarom vinden er investeringen plaats in bestaande en nieuwe groengebieden in en om de stad. Rotterdam bouwt bij voorkeur bij ov-haltes. Behoud en versterking van de karakteristieken van een plek of gebied vormen uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen.

- **Er is hoogwaardig ov op stedelijke en regionale schaal beschikbaar**. Opwaardering bestaande netwerk en aanleg van nieuwe verbindingen lost knelpunten op en geeft ruimte voor ontwikkelingen. Een modal shift naar ov en het creëren van snellere, directere verbindingen verbetert de stedelijke leefkwaliteit en vergroot de kansen op werk, onderwijs en sociale interactie. Met een nieuwe oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord en IJsselmonde, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer en een nieuw treinstation bij Stadionpark verbeteren de beschikbaarheid van ov. Toegankelijkheid van het ov bevorderen door het ov gratis te maken voor specifieke doelgroepen.

- **Gebieden zijn goed bereikbaar en de doorstroming blijft op peil, met gebruikmaking van nieuwe mobiliteitstechnologie**. Evenwichtige programmering, verdeeld over de verschillende stedelijke centra, om goede groei van de stad mogelijk te maken. Verzachten van verwachte verkeershinder door werkzaamheden door het optimaal benutten van beschikbare infrastructuur, mede door koppeling van netwerken en spreiding over verkeerssoorten (fiets, voetganger, auto, ov e.d.), met slimme services en informatie. Daarbij is bereikbaarheid een regionale opgave. Daarom intensieve samenwerking met andere overheden in de regio en het bedrijfsleven.

- **Ruimte verdelen we verstandig, met oog voor minder winstgevende functies en door mobiliteit (inclusief parkeren) anders te organiseren**. De urgentie om de ruimte goed te verdelen is hoog. Dat komt doordat Rotterdam aan verschillende transities tegelijk werkt, zoals de mobiliteitstransitie, de energietransitie en de klimaatopgaven. Deze komen allemaal samen in gebiedsontwikkelingen als M4H. De gemeente wil voorkomen dat sommige functies uit de stad verdwijnen. Denk aan werklocaties of maatschappelijke voorzieningen. Daarom zorgt zij voor efficiënt (dubbel-)gebruik van de schaarse ruimte. Met zogenoemde ‘mengmilieus’ blijven de bestaande schaarse functies in de stad en worden parkeervoorzieningen dubbel gebruikt. Daarnaast zorgt de gemeente voor een gastvrij betaald parkeersysteem binnen de ring Rotterdam. Dat draagt bij aan een optimale verdeling van ruimte voor mobiliteit over alle Rotterdammers en bezoekers.

- **Betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen**. Nieuwe bouwprojecten in de wijken dragen bij aan wijken voor iedereen. Nieuwbouwwoningen in het sociale segment en het middensegment worden vooral voor studenten, jongeren, ouderen en sociale stijgers gebouwd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnenstedelijke groei

- Plannen ontwikkelen om een aantrekkelijke omgeving te zijn voor woningen, werklocaties, voorzieningen en groen. De gemeente plant de grootste groei in de Binnenstad op twee oevers, in de Oostflank, op Zuid en in M4H.
- Een toekomstige planvoorraad met woningen voor de langere termijn ontwikkelen. Daarvan maken ook de maatschappelijke, culturele, landschappelijke en economische functies deel uit.
- Het StartR Flexwonen-concept verder uitwerken. De eerste twee locaties zijn in Feijenoord (Persoonsdam - KV100) en Hoogvliet (Sayhaey). Vooral jonge Rotterdammers en mensen met spoed vinden namelijk lastig een woning. Binnen dit concept versnellen we lopende projecten met flexwoningen en plaatsen we aanzienlijke aantallen flexwoningen op nieuwe locaties. Ook verkennen we innovatieve mogelijkheden om de woningvoorraad beter te benutten, zoals woningdelen en collectieve woonvormen.
- De kwaliteit en beleving van fiets- en looproutes tussen wijken verbeteren door bijvoorbeeld fietspaden of fietsstroken aan te leggen. Daarmee wordt de reistijd korter. Zo profiteren ook bestaande plekken van de groei van de stad. Dit sluit aan op de ambities voor de openbare ruimte voor verblijf en vergroening.
- Een 3D-ordeningsprincipe om goede keuzes te maken voor de ondergrond. De groei van de stad zorgt namelijk voor een enorme belasting op de ondergrond.
- Kaderstellende plannen als Oostflank ontwikkelen. Deze plannen zetten in op een gebalanceerde woningvoorraad.

Hoogwaardig openbaar vervoer

- Gratis openbaar vervoer voor ouderen en voor kinderen tot 12 jaar. Kleinere barrièrewerking van de rivier door deze te benutten voor personenvervoer over water. Onderzoek naar kansen van verbetering van ov naar Rozenburg en andere kleine kernen.

- Werken aan een nieuwe stadsbrug tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde inclusief hoogwaardig openbaar vervoer (tramkwaliteit) tussen Kralingse Zoom en Zuidplein en een nieuw treinstation bij Stadionpark. Het voorkeursalternatief wordt vastgelegd in een partiële herziening van de Rotterdamse Omgevingsvisie.
- Uitbreiding van capaciteit en frequentie van het bestaande Rotterdamse metronetwerk. Samen met RET en MRDH werken aan hogere kwaliteit van tramlijnen. Opwaardering van de spoorlijn Leiden-Dordrecht, incl. nieuwe treinstations bij Van Nelle en Stadionpark, met het Rijk en de regio. Daarbij oog houden voor het inlopen van het corona-effect en de ontwikkeling van het personeelstekort bij de RET.
- Inspanning om een snelle, hoogwaardige en vrij liggende busverbinding tussen Zuidplein en Rotterdam Centraal door de Maastunnel te realiseren.
- Hoogwaardig openbaar vervoer (hov) draagt bij aan de bereikbaarheid van bestaande woon-, werk-, onderwijs- en voorzieningenlocaties en een flink aantal nieuwe gebiedsontwikkelingen, zoals Feyenoord City, EMC Campus, Cultuur&Campus, Kralingse Zoom en de Van Nelleknoop.

Goede bereikbaarheid en doorstroming

- Verkeerslichtinstallaties en verkeersmonitoring up-to-date houden. Gebruikmaken van smart mobility-technologie. Innovatie, bijvoorbeeld door verkeerslichten intelligent te maken en te laten communiceren.
- Uitstekende benutting van beschikbare netwerken om de dagelijkse bereikbaarheid en doorstroming optimaal te houden. Bij incidenten sturing van het verkeer over alternatieve routes en informatie aan de reiziger via diverse kanalen. Afspraken binnen de provincie over beperking van verkeershinder. Bij werkzaamheden bevordering van de overstap op de fiets, het ov of deelmobiliteit.
- Bevordering van smart mobility, waarbij o.a. te denken valt aan onderling communicerende voertuigen en op termijn aan zelfrijdende voertuigen. Samenwerking met bedrijven en netwerken draagt bij aan een internationaal imago van Rotterdam als innovatieve stad.
- Verkeersmodellering, data-inwinning en databeheer als basis voor regeling van het verkeer en vorming van beleid.

Ruimte verstandig verdelen

- Gebruikmaking van referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen bij nieuwe ontwikkelingen. Dit zorgt voor een goede mix van functies en voorkomt dat functies uit de stad verdwijnen die minder winstgevend, maar wel hard nodig zijn.
- Verdeling van de ruimte voor mobiliteit met oog voor natuurvriendelijk bouwen op redelijke afstand van routes voor hoogwaardig openbaar vervoer en verstandige ordening van de ruimte in de ondergrond.
- Parkeerregelgeving en facilitering van parkeerproducten die doel- en klantgericht zijn. Invoering van betaald parkeren binnen de Ring Rotterdam. Groter betaal- en gebruiksgemak van betaald parkeren door innovatie, zoals digitalisering. Bevordering van parkeren in garages en P+R’s in plaats van op straat. Verwijzen van deelmobiliteit naar aangewezen plekken. Onderzoek naar plekken voor mobiliteitshubs, eventueel in combinatie met inpandig parkeren.
- Doorgaan met het faciliteren van fietsparkeren bij ov-haltes en publiekstrekkende bestemmingen. Deze voorzieningen komen op logische plekken en passen in de openbare ruimte.

- Ontwikkeling van Merwe-vierhavens (M4H) met meer ruimte voor groen door gebruik te maken van andere mobiliteitsvormen en het parkeren in collectieve bovengrondse mobiliteitshubs. Waardoor de bereikbaarheid is geborgd en de omliggende wijken minder worden belast.
- Met wijkbewoners nagaan welke behoeften en belemmeringen er zijn om zich te verplaatsen naar werk, onderwijs, zorg of sociale activiteiten. Op basis daarvan terugdringing vervoersarmoede en ervoor zorgen dat iedereen zich prettig en veilig kan verplaatsen.
- Zorgen voor balans tussen de verschillende vervoersstromen (ov, auto, fiets, voetganger) in de ontwikkelingsstrategie Oostflank.

Betaalbare woningen

- Beleidsmatig zetten we in op meer betaalbare woningen, zowel in de bestaande bouw als nieuwbouw. Hiervoor monitoren we de woningvoorraad als geheel, naar prijssegment en eigendomssituatie. De prijsontwikkeling binnen de particuliere voorraad huur- en koopwoningen krijgt bijzondere aandacht, bijvoorbeeld door het laten uitvoeren van aanvullende onderzoeken over verhuringen.
- Inzetten op specifieke groepen in de nieuwbouw. Nieuwbouwwoningen in het sociale segment en het middensegment worden namelijk vooral gebouwd voor studenten, jongeren, ouderen en sociale stijgers. Deze inzet op specifieke groepen moet zorgen voor doorstroming, zodat ook andere woningzoekenden meer kans maken.
- Voor studenten 400 woningen per jaar, waaronder een nieuwe studentencampus bouwen.
- Voor ouderen tien woon-zorgconcepten in nieuwbouw starten in de periode 2022-2026.
- Samen met belanghebbenden en stakeholders mogelijkheden bieden zodat er meer geschikte woningen voor ouderen komen. En in het licht van de toekomstige WoonZorgvisie beoordelen wat er qua opgave en financiën op de gemeente en stakeholders afkomt.
- De Woonvisie eind 2023 herzien met als basis het Woonakkoord. Raadsvoorstel over Uitgangspunten Woonakkoord Rotterdam. Hiervoor komt een zorgvuldig proces van participatie.
- De huisvesting van statushouders in 2023 vooral laten verzorgen door woningcorporaties. Daarnaast huisvesten we ook via leegstandsbeheer, via particuliere verhuur en in tijdelijke woningbouw.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Relatieve aandeel actieve en duurzame verplaatsingen	60,1%	63,8%						
Betalingsgraad bij betaald parkeren		90%	90%	90%	91%	91%	92%	
Bezettingsgraad gemeentelijke garages en P+R-voorzieningen		30%	32%	32%	34%	36%	38%	

Toelichting indicatoren

Relatieve aandeel actieve en duurzame verplaatsingen

Over deze indicator wordt alleen over het volledige jaar gerapporteerd omdat seizoensinvloeden anders een vertekend beeld zouden geven.

Betalingsgraad bij betaald parkeren

De realisatie in 2023 ligt met 90% op koers. Dit is gelijk aan het gemiddelde over 2022.

Bezettingsgraad gemeentelijke garages en P+R-voorzieningen

De realisatie in 2023 ligt met 32% op koers. De bezettingsgraad is gestegen ten opzichte van 2022, met name doordat er in 2023 geen beperkingen meer zijn i.v.m. corona en er dus weer meer bezoekers naar Rotterdam komen en de mate van thuiswerken afneemt (forensen op P+R en zakelijke abonnementen in openbare parkeergarages).

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 157

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Stedelijke Ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 9. Industrie, innovatie, 11. Duurzame steden en gemeenschappen en 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 158

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

Gebiedsontwikkelingen deels in of richting uitvoeringDiverse Gebiedsuitwerkingen in de OmgevingsvisieGrote opgaven randvoorwaardelijk voor grote gebiedsontwikkelingen

Gebiedsontwikkelingen deels in of richting uitvoering

Merwe-Vierhavens M4H

M4H is een gebiedsontwikkeling die komende jaren zorgt voor een bruisend stadsdeel met woningen, bedrijvigheid, horeca, evenementen, onderwijs en cultuur.

Eind mei is na goedkeuring door het college het ontwerp bestemmingsplan en de MER M4H ter inzage gelegd. Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie vastgesteld. Eind juni heeft het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijk Ordening bekend gemaakt dat vanuit het Gebiedsbudget bijna € 13 mln ter beschikking is gesteld voor de gebiedsontwikkeling M4H als onderdeel van Oude Lijn Leiden – Dordrecht en NOVEX Zuidelijke Randstad.

Feyenoord City

Feyenoord City is een grote gebiedsontwikkeling met duizenden woningen en een scala aan voorzieningen. Voor de Waterkantplot heeft dit voorjaar op basis van het consultatiedocument met nieuwe ambities voor dit gebied de participatie plaatsgevonden. Eind dit jaar worden de nieuwe plannen aan de gemeenteraad voorgelegd. Onderdeel hiervan is de hierbij behorende geactualiseerde grondexploitatie.

Op verzoek van de gemeenteraad wordt dit najaar de eindrapportage voor het project in het kader van de Regeling Risicovolle Projecten opgesteld. Zie voor de 9e en meest recente voortgangsrapportage: Voortgangsrapportage Feyenoord City.

Brainpark

Op 5 juli 2023 is de eerste paal in (het nieuwe) Brainpark geslagen. Greystar zal begin 2026 de eerste bewoners van de 614 (studenten)woningen verwelkomen. Verder is het bestemmingsplan voor het project Max Euwekwartier van Bakkers Hommen unaniem door de gemeenteraad vastgesteld.

Bakkers Hommen start in 2024 met de bouw van 743 woningen, die voornamelijk in de middenhuur worden gerealiseerd. Naast deze projecten wordt er gestaag gewerkt aan andere ontwikkelingen op Brainpark. Zo is bijvoorbeeld de bestemmingsplanprocedure voor het project van Vorm Vastgoed / SSH gestart.

Rijnhaven

De Rijnhaven is een samenhangende gebiedsontwikkeling die bestaat uit een verstedelijkingsprogramma en de aanleg van het Rijnhavenpark. In mei heeft de gemeenteraad unaniem ingestemd met het bestemmingsplan voor de ontwikkeling. Daarnaast is er vanuit het rijk een subsidie toegekend. Een deel van het geld is bestemd voor de aanleg van het stadspark en het andere deel wordt geïnvesteerd in een andere ambitie uit het Masterplan Rijnhaven: de verdere aanpak van de stadsas, de aanpak van metrostation Rijnhaven en de buitenruimte hier omheen.

Het dempen van de haven is ondertussen in volle gang en het nieuwe land wordt steeds beter zichtbaar. De komende tijd wordt de aanbesteding voor het eerste bouwblok voorbereid en wordt een aantal belangrijke kwaliteitskaders afgerond: het warmteplan, de welstandsparagraaf en het voorlopig ontwerp voor het landpark.

Hart van Zuid

Er zijn inmiddels een aantal mijlpalen bereikt: opening van het nieuwe busstation, opening van een nieuwe wandel- en fietsroute tussen het Motorstraatgebied en Zuidplein (door de parkeergarage) en vernieuwing en uitbreiding van het winkelcentrum. Daarnaast is gestart met de bouw van het hotel en de aanleg van de nieuwe inrichting van de Gooilandsingel. Deze zomer is de Gooilandsingel feestelijk geopend.

Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: Monitor grote projecten.

Hart van Zuid									x € 1.000
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**	
159.800	0	159.800	143.150	6.650	10.000	0	0	0	

Diverse Gebiedsuitwerkingen in de Omgevingsvisie

Oostflank

Tussen de Alexanderknoop en Zuidplein komen diverse ontwikkelingen samen:

- De grootste verstedelijkingsopgave van Rotterdam;
- Een nieuwe stadsbrug met een verbinding voor hoogwaardig openbaar vervoer (hov);
- Een nieuw station Stadionpark;
- Een rivieroeverpark aan beide zijden van de Nieuwe Maas;
- Sociaalmaatschappelijke kansen.

De gemeente werkt de gebiedskeuzes uit, inclusief de inpassing van hov, het station en de oeververbinding. Dit leidt tot partiële herziening van de Omgevingsvisie voor dit gebied.

De gemeenteraad neemt dit jaar een besluit over de partiele herziening van de Omgevingsvisie van de Oostflank.

Binnenstad op twee oevers

In december 2021 is gebiedsgerichte uitwerking voor de Binnenstad vastgesteld. In deze nieuwe koers is de inzet gericht op een groene en vitale binnenstad op twee oevers, voor iedereen in 2040. In 2023 is het Programma

Binnenstad gereed. Met dit eerste Programma Binnenstad maken we een start met het dichterbij brengen van die ambities in de collegeperiode 2022-2026. We werken aan diverse activiteiten om tot concrete resultaten te komen in deze collegeperiode. Het programma bevat inzicht in de voornaamste activiteiten waaraan we deze collegeperiode (2022 tot 2026) willen werken en vormt de inzet voor de komende jaren en wordt jaarlijks geactualiseerd. Zo kunnen we bijsturen en inspelen op nieuwe ontwikkelingen in de binnenstad van morgen. Meer informatie: Binnenstad.

Koers op Zuid

Dynamiek en nieuwe opgaven op Zuid vragen om een integrale ruimtelijk-economische koers om Zuid goed door te kunnen ontwikkelen. Deze koers staat in Koers op Zuid, de uitwerking van de Omgevingsvisie. Koers op Zuid zet onderwerpen op de agenda, bepaalt prioriteiten en brengt samenhang in de ambities voor Zuid. Kern is daarbij een goede balans te vinden tussen:

- De complexe opgaven in de wijken voor wonen, voorzieningen en openbare ruimte (inclusief verduurzaming en klimaat);
- De beoogde economische structuurversterking;
- De transitie van mobiliteit;
- De grotere gebiedsontwikkelingen.

Het college heeft het ontwerp van de Koers op Zuid per 1 juli vrijgegeven voor consultatie, definitieve vaststelling is beoogd dit najaar. Vervolgens wordt Koers op Zuid opgenomen in de Uitvoeringsagenda Omgevingsvisie, waar de prioriteiten op stedelijk niveau worden bepaald.

Grote opgaven randvoorwaardelijk voor grote gebiedsontwikkelingen

Oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde

De gemeente werkt met het Rijk en de regio aan twee projecten die belangrijk zijn voor de grote gebiedsontwikkelingen:

- Een nieuwe stadsbrug tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer (hov);
- Een nieuw station Stadionpark.

In het Bestuurlijk Overleg met het Rijk van november 2022 is gekozen voor een stadsbrug. Ook hebben gemeente, Rijk en regio afspraken gemaakt over de bekostiging. In 2023 wordt gewerkt aan de uitwerking in de zogenaamde Planning- en Studiefase, het vervolg van een MIRT-verkenning. De opdrachtgevers (Rijk, MRDH, Rotterdam) werken in 2023 aan de Kwartiermakersfase, naast de verankering van de besluiten uit het MIRT 2022 in de herziening van de Rotterdamse omgevingsvisie.

P+R Meijersplein en P+R Kralingse Zoom

Op dit moment wordt er voor beide P+R-uitbreidingen gewerkt aan de stukken t.b.v. de aanbesteding van het ontwerpteam. Gunning van deze opdracht zal eind Q1/begin Q2 2024 plaatsvinden, waarna het ontwerptraject tot definitief ontwerp kan worden opgestart.

Roseknoop

De renovatie van de Roseknoop is in volle gang. De werkzaamheden verlopen volgens planning en met beperkte meerwerken. De bereikbaarheid is ondanks de huidige afsluiting van Laan op Zuid redelijk op orde dankzij uitgebreide informatievoorziening en het aanbieden van alternatieven en deelmobiliteit op Zuid. De ondernemers aan de Beijerlandselaan geven aan serieus nadeel te ondervinden van de langdurige afsluiting van de 2e Rosestraat.

Naast de reguliere renovatiewerkzaamheden wordt in het tweede en derde weekend van september 2023 nieuw asfalt gelegd op de Laan op Zuid en Rosestraat. Dit zijn extra werkzaamheden die worden uitgevoerd om toekomstige hinder te voorkomen. Deze werkzaamheden passen binnen de planning van de Roseknoop en worden uitgevoerd in opdracht van cluster Stadsbeheer. Door de efficiënte samenwerking tussen aannemers, de RET en gemeente Rotterdam kan de Laan op Zuid zelfs vier weken eerder open op maandag 2 oktober 2023 voor auto en tram.

In 2024 wordt de ophoging en de nieuwe inrichting van het openbaar gebied afgerond. In de tweede helft van 2024 is het gebied gereed voor de verdere ontwikkeling en de start bouw van de omliggende wooncomplexen zoals de Colosseumplot. De verbinding van Hillesluis met Parkstad maakt daarmee een grote stap vooruit.

De afgelopen periode is getracht het dekkingstekort binnen het project op te lossen. Dit dekkingstekort is najaar 2022 bewust gecreëerd door niet de volledige aanvraag te honoreren. Het oplossen van het tekort is grotendeels niet gelukt. Er is geen mogelijkheid binnen de projectscope om nog een verdere kostenbesparing door te voeren. Juist het zorgvuldig behandelen van zorgen in omgeving leidt tot kostenverhoging (o.a. nadeelcompensatie ondernemers Beijerlandselaan). Aangezien het project is aanbesteed en in uitvoering is het tekort ad € 5,75 mln onvermijdelijk. Om die reden wordt een aanvullend krediet aangevraagd van € 5,75 mln. Deze wordt gedekt uit het onbenutte deel van de reguliere investeringsruimte 2023.

Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: Monitor grote projecten.

Roseknoop x € 1.000

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
34.065	5.750	39.815	3.043	25.750	11.021	0	0	0

A16 Rotterdam

Met de aanleg van de “A16 Rotterdam” zorgt Rijkswaterstaat aan de noordrand van Rotterdam voor een nieuwe snelwegverbinding tussen de A16 bij het Terbregseplein en de A13 bij de Doenkade, wat vanaf eind 2025 zal leiden tot een betere doorstroming en bereikbaarheid van stad en regio. Langs het vliegveld is een deel van de nieuwe snelweg in gebruik genomen als vervanging van de Doenkade. In het Lage Bergse Bos is de tunnel in ruwbouw gereed gekomen en worden de tunnelinstallaties aangebracht, zodat op maaiveldniveau het park weer heringericht kan gaan worden. Voor de vervanging van het bestaande viaduct in de A16 boven de Hoofdweg zijn de werkzaamheden gestart die de aanleg van de tijdelijke bypass aan de westzijde mogelijk moeten maken, waarbij wordt geprobeerd de (verkeers)hinder zoveel mogelijk te beperken.

Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: Monitor grote projecten

Stadsprojecten

We werken aan de Stadsprojecten. De Stadsprojecten zijn investeringen in de buitenruimte, met een veel breder effect dan alleen een aantrekkelijke buitenruimte. Ze dragen bij aan de mobiliteitstransitie en klimaatadaptatie, aan de economie van de stad en aan werkgelegenheid. Ze zorgen er ook voor dat er ruimte voor nieuwe woningen ontstaat in de stad. Het Definitief Ontwerp (DO) voor het Stadsproject Hofplein is inmiddels vastgesteld en ook een aantal andere Stadsprojecten is ver gevorderd met het ontwerp. Voor onder andere Hofbogenpark en Alexanderplein wordt naar verwachting het DO in 2023 vastgesteld. Middelen worden aangevraagd op basis van de projecten waarvan we verwachten dat ze het komende jaar een definitief ontwerp vast kunnen stellen; de hoogte van het krediet is daarom elk jaar anders.

De projecten Hofbogenpark, Hofplein en Rijnhavenpark vallen onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage de volgende link: Monitor grote projecten.

Zeven stadsprojecten								x € 1.000
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
133.433	63.401	196.834	19.259	18.028	32.831	58.762	52.700	15.250

Financiën

Pagina 159

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Stedelijke ontwikkeling	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**817.546**	**351.767**	**343.365**	**332.568**	**335.852**	**332.779**
Bijdragen rijk en medeoverheden	38.177	16.025	12.158	5.365	11.391	8.557
Financieringsbaten	1	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	815.772	364.478	302.003	298.044	301.786	301.786
Overige baten	-36.404	-28.736	29.204	29.158	22.675	22.437
Lasten exclusief reserves	**389.143**	**363.592**	**339.505**	**306.128**	**293.328**	**284.501**
Apparaatslasten	177.639	**201.953**	**194.298**	**194.859**	**194.210**	**197.090**
Inhuur	27.159	28.209	7.315	7.201	6.913	9.793
Overige apparaatslasten	3.389	3.804	4.086	4.087	4.087	4.087
Personeel	147.090	169.940	182.898	183.571	183.210	183.210
Intern resultaat	-30.194	**-31.894**	**-17.076**	**-18.094**	**-20.287**	**-20.911**
Intern resultaat	-30.194	-31.894	-17.076	-18.094	-20.287	-20.911
Programmalasten	241.699	**193.534**	**162.284**	**129.363**	**119.405**	**108.322**
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	188.407	143.910	104.554	69.729	55.894	43.517
Kapitaallasten	19.968	15.447	24.069	28.162	32.071	33.364
Overige programmalasten	6.927	4.883	3.003	3.004	3.006	3.007
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	26.396	29.293	30.657	28.466	28.434	28.434
Saldo voor vpb en reserveringen	**428.403**	**-11.825**	**3.860**	**26.440**	**42.523**	**48.278**
Saldo voor reserveringen	**428.403**	**-11.825**	**3.860**	**26.440**	**42.523**	**48.278**
Reserves	**45.583**	**56.365**	**39.102**	**28.693**	**19.498**	**14.840**
Onttrekking reserves	92.179	88.087	39.512	29.103	19.908	15.250
Toevoeging reserves	46.925	67.269	410	410	410	410
Vrijval reserves	329	35.548	0	0	0	0
Saldo	**473.986**	**44.540**	**42.962**	**55.133**	**62.021**	**63.119**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	351.678	158.115	47.120	48.001	56.620	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	473.986					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		58.040	49.397	57.401	66.188	65.905
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		44.540	42.962	55.133	62.021	63.119

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stedelijke ontwikkeling	**44.540**	**42.962**	**55.133**	**62.021**	**63.119**
Beheer overige gebouwen en gronden	76.988	17.286	18.659	19.166	19.166
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-23.334	4.635	4.673	4.726	4.726
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-25.485	-29.745	-28.672	-28.647	-28.614
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	-9.841	-13.106	-11.967	-11.979	-11.839
Openbaar vervoer	-10.831	-12.802	-12.612	-12.601	-12.600
Parkeerbelasting	131.227	156.045	159.895	164.278	164.306
Parkeren	-14.099	-22.987	-23.426	-25.798	-25.786
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	7.147	5.822	5.635	5.924	5.290
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-7.587	-7.825	-7.825	-7.821	-7.820
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	-18.299	-18.633	-19.435	-21.083	-21.030
Wonen en bouwen	-61.346	-35.727	-29.792	-24.145	-22.679
Beheer overige gebouwen en gronden	76.988	17.286	18.659	19.166	19.166
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-23.334	4.635	4.673	4.726	4.726
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-25.485	-29.745	-28.672	-28.647	-28.614
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	-9.841	-13.106	-11.967	-11.979	-11.839
Openbaar vervoer	-10.831	-12.802	-12.612	-12.601	-12.600

Parkeerbelasting	131.227	156.045	159.895	164.278	164.306
Parkeren	-14.099	-22.987	-23.426	-25.798	-25.786
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	7.147	5.822	5.635	5.924	5.290
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-7.587	-7.825	-7.825	-7.821	-7.820
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	-18.299	-18.633	-19.435	-21.083	-21.030
Wonen en bouwen	-61.346	-35.727	-29.792	-24.145	-22.679

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan grotendeels uit grondopbrengsten, canonopbrengsten, opbrengsten uit erfpachtconversies en het uitvoeren van opdrachten voor externe opdrachtgevers. Voor de grondopbrengsten geldt dat op basis van de wet- en regelgeving de baten van grondverkopen in de exploitatie worden verwerkt met een tegenboeking onder de overige baten. Hierdoor ontstaat er geen effect op het saldo. Daarnaast bestaan de baten uit parkeerinkomsten op straat en in de parkeergarages, uitpondingen (bijbetaling bij een functiewijziging van een object, zoals de verkoop van een voormalig sociale huurwoning) en de bijdrage voor het railinfrastructuurproject Hoekse Lijn.

Lasten

De lasten bestaan uit grondexploitaties voor gebiedsontwikkelingen en lasten voor personele inzet. Tevens zijn er lasten die voortvloeien uit onder andere het jaarlijks vervangen van verkeerslichtinstallaties, de inzet voor straatparkeren, de exploitatie en het beheer van parkeergarages en het fiscaal handhaven, fietsvoorzieningen, openbaar vervoer, stedelijke bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

Reserves

De mutaties op de reserves hebben betrekking op de bestemmingsreserves Autoluw fonds, Bodem, Doorbouwfonds, Energietransitie, Gebiedsontwikkeling, Rotterdamse Investeringsmotor, Middensegment Huur, Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), Stadsinitiatief, Taakmutaties Gemeentefonds en Verkeerscirculatieplan. De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves worden ingezet voor Hart van Zuid, Hoekse lijn, A16 Rotterdam, Stadshavens, Binnenstad, Inrichting buitenruimte gebieden stedelijke bereikbaarheid en andere projecten.

Meerjarig verloop

De baten laten voor de jaren 2023 tot en met 2027 meerjarig een licht dalend verloop zien. Dit wordt ondanks hogere parkeerbaten voornamelijk veroorzaakt door de eenmalige erfpachtopbrengsten in 2023, de daling van begrote grondopbrengsten en het aflopende project Hoekse lijn. De lagere grondopbrengsten en aflopen van project Hoekse lijn gaan ook gepaard met lagere lasten. Door de dalende lasten is er op bestemmingsreserves ook een dalende trend te zien.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Tabel Bijstellingen

Bijstellingen Stedelijke ontwikkeling		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**58.040**	**49.397**	**57.401**	**66.188**	**65.905**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**-13.499**	**-6.434**	**-2.268**	**-4.167**	**-2.786**
Coöperatieve Woonvormen	Kasschuiven	1.177	-400	-577	-800	600
Luchtkwaliteit	Kasschuiven	360	-360	0	0	0
Statushouders - Inburgering	Kasschuiven	3.820	-3.820	0	0	0
Stikstof, geluid en milieu	Kasschuiven	500	-500	0	0	0
Toegankelijkheid: Rotterdam Onbeperkt	Kasschuiven	720	-720	0	0	0
Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bijstelling programma Stedelijke Ontwikkeling	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-3.709	0	0	0	0
Bijstelling resultaat grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-25.000	0	0	0	0
Incidentele baten voor 4.400 woningen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Inkomende bijdragen en subsidies buitenruimteprojecten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Motie 'Een upgrade voor de skate!'	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-113	0	0	0	0
Ontwikkelingen Parkeren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	4.893	2.130	1.154	177	177
Voorziening dubieuze debiteuren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-107	0	0	0	0
Voorziening Naheffingsaanslag BTW-compensatiefonds Gratis OV 65+	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.151	0	0	0	0
WABO-leges	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	669	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Autoluw Fonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bodem	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	833	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Middensegment Huur	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	2.035	-12.350	-13.812	-15.294	-15.226
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.729	9.586	10.967	11.750	11.663
Begroting na wijzigingen		**44.540**	**42.962**	**55.133**	**62.021**	**63.119**

Toelichting financiële bijstellingen

Coöperatieve Woonvormen

Het eerste half jaar in 2023 is besteed aan het opzetten van een projectplan en een procesteam. Vanaf juli 2023 gaat het projectteam volledig aan de slag. De uitvoering start in 2024 en loopt door tot en met 2026. Hierdoor is het lastenbudget herverdeeld over de jaren 2023 t/m 2026, gekoppeld aan de verwachte uitvoering. De begroting wordt hierop bijgesteld.

Luchtkwaliteit

In 2023 wordt een nieuw maatregelenpakket over luchtkwaliteit voorbereid en dat is afhankelijk van de besluitvorming in de EU over de nieuwe richtlijnen luchtkwaliteit. Het Rijk heeft in het verleden middelen voor dit doel uitgekeerd aan Rotterdam. Daarvan resteert in 2023 € 360.000. Aan deze middelen zit een cofinancieringsverplichting verbonden van 50%. Om aan deze verplichting te kunnen voldoen wordt het budget ad € 160.000 voor houtstook doorgeschoven van 2023 naar 2024. Vanuit het budget Stikstof, geluid en haven wordt de overige € 200.000 doorgeschoven naar 2024. Hiermee ontstaat in 2024 een totaalbudget van € 720.000 (tweemaal € 360.000).

Statushouders - Inburgering

Bij de voorjaarsnota 2023 is budget beschikbaar gesteld voor de huisvesting van statushouders. Door de komst van de doorstroomlocatie schuift het benodigde budget in de tijd. Omdat het meerjarige effect nog niet goed is in te schatten, wordt het budget dat niet nodig is in 2023 overgeheveld naar 2024. In aanloop naar de voorjaarnota 2024 wordt het meerjarig beeld opgesteld.

Stikstof, geluid en milieu

Het programma havengeluid en omgeving bevindt zich nu in een opstartfase. De intensiteit van de werkzaamheden zal volgende jaar verder toenemen als er samen met de regiopartijen een gezamenlijk koers wordt uitgewerkt en deze wordt door vertaald in de juridische kaders van het omgevingsplan. Ook het stikstofdossier bevindt zich nu in een kwartiermakers fase. Komend jaar zal de inzet toenemen als onderdelen van de aanpak worden uitgewerkt in maatregelenpakketten. Gevolg is dat een deel van het budget € 500.000 wordt

doorgeschoven van 2023 naar 2024.

Toegankelijkheid: Rotterdam Onbeperkt
Bij de voorjaarsnota 2023 is budget beschikbaar gesteld voor Toegankelijkheid: Rotterdam onbeperkt.
De voorbereiding is gestart in 2023 en de uitvoering vindt in 2024 plaats. Hierdoor wordt er € 720.000 aan budget doorgeschoven vanuit 2023 naar 2024.

Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties
Alle baten en lasten van grondexploitaties verlopen conform het BBV via de balans, waardoor het effect van de wijzigingen van de grondexploitatieportefeuille saldoneutraal is. De verwachting voor 2023 is dat de lasten van de investeringen (met name bouw- en woonrijp maken, overige kosten en ureninzet) per saldo lager zullen uitkomen (€ 6,9 mln) en de desinvesteringen (uitgiften in eigendom en overige inkomsten) (€ 31 mln) lager.

Actualisatie kapitaallasten
De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf investeringen is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bijstelling programma Stedelijke Ontwikkeling

Op het programma Stedelijke Ontwikkeling wordt een lasten overschrijding voorzien van € 3,7 mln. Deze overschrijding is een optelsom van meerdere afwijkingen.

Dit betreft voornamelijk prijsstijgingen door hoge indexatie van de inhuurcontracten gedurende het jaar, de inzet voor (de ontwikkeling van) professioneel omgevingsmanagement, frictiekosten met externe partijen, hoge instroom en doorstroom en hiermee gepaarde kosten voor inwerken en opleiden van het personeel, het investeren in het onderhouden, ontwikkelen en toepassen van methoden en technieken voor project-, proces en programmamatig werken, leiden tot een tekort (€ 3,3 mln).

Verder zijn er kleinere knelpunten die betrekking hebben op het afwijzen van een jachthaven voor grote schepen in de Rijnhaven (€ 300.000) en een gemeentelijke bijdrage voor studie en onderzoek naar mogelijke ontwikkelingen in relatie tot het rangeerterrein nabij stadion de Kuip (€ 150.000).

Bijstelling resultaat grondexploitaties
Diverse ontwikkelingen op de woningmarkt, zoals de stijging van de hypotheekrente, de hoge bouwkosten, de voorzichtigheid bij investeerders en daling van de woningprijzen hebben tot gevolg dat bouwgronden minder snel worden uitgegeven en dat de uitgifteprijzen onder druk staan.
Op dit moment is de eerste inschatting dat het resultaat van de grondexploitatieportefeuille over 2023 zal uitkomen op - € 25 mln. Dit resultaat is nog met vele onzekerheden omgeven en het risico is aanwezig dat het negatieve resultaat nog kan oplopen.
De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatieportefeuille, inclusief het bepalen en doorrekenen van de nieuwe

kosten- en opbrengstenparameters, moet nog plaatsvinden in 2023. Net als voorgaande jaren kent de actualisatie een peildatum van 1 november. Na afronding van de actualisatie kan een betere inschatting worden gemaakt van het verwachte resultaat op de grondexploitatieportefeuille.
Daarnaast zijn er voor 2023 nog diverse scopewijzigingen onder handen in de grondexploitaties die mogelijk leiden tot lagere en of negatievere bijdragen aan het resultaat. Het toevoegen van meer betaalbare woningen aan de huidige portefeuille (aanpassing segmentering) heeft eveneens een negatief effect op het resultaat. Dit effect zal zoveel mogelijk worden gedekt uit het Doorbouwfonds.

Incidentele baten voor 4.400 woningen
Project 4.400 woningen behelst een administratieve en financiële afhandeling van circa 4.400 contracten. In 2023 bedragen de incidentele baten voor het project € 836.000. Om deze baten te realiseren worden kosten gemaakt. De incidentele baten dekken de lasten. Dit heeft per saldo geen resultaateffect.

Inkomende bijdragen en subsidies buitenruimteprojecten
De begroting is bijgesteld op basis van een actualisatie van de dekking voor projecten met inkomende bijdragen en subsidies. In de komende begrotingsjaren wordt respectievelijk € 4,5 mln in 2023, € 9,0 mln in 2024, € 2,2 mln in 2025 en € 5,8 mln in 2026 meer aan bijdragen en subsidies ingezet. Het gaat onder andere om de projecten Blankenburgtunnel, Evides verleggen waterleiding, Overkluizing (gedeelte Prorail), uitplaatsing shunter (Feyenoord City) en Uitplaatsing tankstations Esso en Shell Kieboom (Feyenoord City).

Motie 'Een upgrade voor the skate!'
Op 9 september 2021 is er een motie (21bb9678 d.d. 8 juli 2021) aangenomen met betrekking upgrade the skate Museumpark. Om invulling aan deze motie te geven is € 113.000 beschikbaar gesteld. Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn alle bestemmingsreserves kleiner dan € 1,0 mln vrijgevallen ten gunste van de algemene middelen. Voor dit project waren verplichtingen aangegaan die leiden tot uitgaven. Om deze lasten te dekken worden deze middelen alsnog toegevoegd aan de begroting.

Ontwikkelingen Parkeren
Dit betreft de volgende ontwikkelingen voor 2023 respectievelijk 2024 en verdere jaren:

- Voor 2023 zijn de parkeerbaten geactualiseerd op basis van de realisatiecijfers van het eerste halfjaar. Deze zijn naar verwachting € 4,5 mln hoger. Dit komt door een toename van kortparkeerders op straat en in de garages. Verder wordt er efficiënter gehandhaafd op het betaald parkeren en sinds 1 mei is er een extra scanauto in gebruik genomen. Aan de kostenkant wordt op de loonkosten een onderbesteding verwacht in 2023 van € 400.000 omdat door krapte op de arbeidsmarkt het langer duurt voordat vacatures worden vervuld;
- Voor 2024 en verder zijn de opbrengsten naheffingsaanslagen parkeerbelastingen naar boven bijgesteld op basis van het hogere kostentarief dat vanaf 2024 in rekening wordt gebracht. Door prijsontwikkelingen stijgen de kosten van handhaving op het betaald parkeren. De bijstelling is in 2024 € 2,1 mln en loopt af tot € 0,2 mln in 2027. De bijstelling is vanaf 2025 lager omdat voor deze jaren vanwege toekomstige uitbreidingen van parkeertijden-en gebieden reeds rekening is gehouden met extra opbrengsten uit

naheffingsaanslagen en het nog niet duidelijk is in hoeverre deze nog verder opgehoogd dienen te worden om, conform de huidige gemeentelijke richtlijnen, voor maximaal 98% kostendekkend te zijn. Bij het opstellen van de begroting 2025 zal worden bepaald of een aanvullende bijstelling nodig is voor 2025 e.v.

Voorziening dubieuze debiteuren
Er heeft op concernniveau een herijking plaatsgevonden van de generieke percentages binnen de voorziening dubieuze debiteuren. Dit resulteert in een toevoeging binnen dit programma.

Voorziening naheffingsaanslag BTW Compensatiefonds gratis OV 65+
Deze bij jaarrekening 2022 gevormde voorziening heeft betrekking op de periode 2016 - 2021. Op 8 augustus 2023 heeft de Belastingdienst uitspraak gedaan op het bezwaarschrift van RET over het al dan niet terecht in rekening brengen van Btw over de vergoeding die de RET in 2017 heeft ontvangen wegens het verzorgen van openbaar vervoer voor AOW-gerechtigden. Dit bezwaar is toegewezen, hetgeen erop neer komt dat RET in 2017 ten onrechte Btw in rekening heeft gebracht. De fiscus heeft toegezegd het door RET in rekening gebrachte bedrag over 2017 terug te betalen; RET zal dit bedrag vervolgens aan de gemeente terugbetalen. Op basis hiervan kan het deel van de voorziening over 2017-2021 vrijvallen. Over het 2016-deel loopt nog een bezwaarschrift van de gemeente.

WABO-leges
In 2023 is een terugval in de bouwproductie ontstaan. De bouwproductie staat onder druk door onder andere de stijgende hypotheekrente, hogere kosten voor materialen en dalende huizenprijzen. Het aantal vragen is lager dan vooraf verwacht en hierdoor ook de leges opbrengsten. Door besparingen op onder andere het inhuurbudget, lagere BTW-lasten en minder restituties van de leges betreft het per saldo een tekort van € 1,5 mln voor 2023 inclusief de lagere overhead van € 669.000.

Bestemmingsreserve Autoluw Fonds
In totaal zit in deze bestemmingsreserve € 20 mln. De inzet hiervan wordt gelijkelijk met € 5 mln per jaar verdeeld over 2023 t/m 2026. De lasten en de onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve worden in 2023 met € 1,0 mln naar boven en in 2024 met € 1,0 mln naar beneden bijgesteld. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Bodem
Spoed
Het saneringsproject Jericholaan loopt volgens planning en begroting en wordt in 2023 uitgevoerd. In 2024 t/m 2027 worden pilotprojecten uitgevoerd en wordt vervolgens een verdere uitrol uitgevoerd. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten en de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Bodem worden in 2024 met € 1,5 mln naar boven bijgesteld tot € 460.000 in 2027. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Gas
Door vertraagde besluitvorming bij een externe partij en de afhankelijkheid van ruimtelijke ontwikkelingen op de mogelijkheden tot saneren kan er in 2023 beperkt worden gesaneerd bij de gasfabrieken Keilehaven, Kralingen en

Feijenoord. Op basis van de geactualiseerde uitvoerings-aanpak wordt de begroting bijgesteld. De lasten en de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Bodem worden in 2023 met € 3,0 mln naar beneden bijgesteld. In de jaren 2024 t/m 2027 worden de lasten en onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Bodem naar boven bijgesteld, in 2024 met € 4,5 mln tot € 1,3 mln in 2027. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Doorbouwfonds
Voor de grondexploitatie Voetbalvelden Overschie wordt, in lijn met de besluitvorming van de raad, een verliesvoorziening gevormd van € 2,6 mln met dekking uit het Doorbouwfonds. Daarnaast worden uit de reserve Doorbouwfonds de projecten Blaak 333 voor € 624.000, Toermalijn Wildenburg voor € 100.000 en Flexwonen voor € 48.000 gefinancierd. De lasten en de onttrekking uit de bestemmingsreserve worden beiden bijgesteld. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Energietransitie
Voor het stimuleren van slimme bouwlogistiek is in totaal € 1,0 mln beschikbaar. Dit wordt niet volledig in 2023 ingezet; € 833.000 wordt in 2024 en 2025 benut. Daarnaast worden in 2023 de lasten en dekking uit de bestemmingsreserve Energietransitie binnen het programma Stedelijke ontwikkeling herbestemd voor het project Rochussenstraat voor € 100.000.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling
Diverse projecten die deels gedekt worden uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling zijn vanwege verschuivingen van werkzaamheden in de tijd geactualiseerd.

De grootste wijzigingen betreffen:
Meer financiering nodig uit bestemmingsreserve:

- € 144.000 voor Tiengemeten in 2023
- € 100.000 Bodemsanering KPSV in 2024
- € 150.000 in 2024 voor Vergroening Oude Plantage

Minder financiering nodig uit bestemmingsreserve:

- € 205.000 in 2023 voor Binnenban stadshart Hoogvliet
- € 296.000 in 2023 voor Museumparkgarage
- € 115.000 in 2023 en € 115.000 in 2024 voor Brainpark

Door aanpassing van de lasten en de onttrekkingen aan de reserve zijn de bijstellingen per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Middensegment Huur
Het project de Machinist is geactualiseerd; in 2023 is € 250.000 meer nodig. De lasten en de onttrekking uit de bestemmingsreserve worden beiden bijgesteld. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid
Diverse projecten die deels gedekt worden uit de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid zijn geactualiseerd.

De grootste wijzigingen betreffen:
Meer financiering nodig uit bestemmingsreserve:

- € 856.000 2023 Gebiedsaanpak Bloemhof
- € 300.000 Integrale aanpak winkelgebied Slinge
- € 300.000 in 2023, € 200.000 in 2025 en 2026 Beijerlandselaan/Groene Hilledijk verwijderen luifels
- € 220.000 Texelsestraat
- € 712.000 Tweebosbuurt
- € 30.000 2023 Buitenruimte Vreewijk
- € 1,0 mln Beijerlandselaan/Groene Hilledijk BLGH

Minder financiering nodig uit bestemmingsreserve:

- € 500.000 2023, € 500.000 2024 Buitenruimte kindercampus Bloemhof
- € 200.000 2023, € 200.000 2024 Zwartewaalschool
- € 80.000 2024 Buitenruimte Vreewijk
- € 300.000 in 2024, € 100.000 in 2027 Beijerlandselaan/Groene Hilledijk verwijderen luifels

Door aanpassing van de lasten en de onttrekkingen aan de reserve zijn de bijstellingen per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor
Diverse projecten die deels gedekt worden uit de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor zijn geactualiseerd.

De grootste wijzigingen betreffen:

- Hart van Zuid € 6,7 mln meer financiering nodig.
- Boergoensehof verschuiving van werkzaamheden voor € 400.000 van 2023 naar 2024.
- Buitenruimte Laurenskwartier verschuiving van werkzaamheden van € 1,4 mln van 2026 naar 2027.
- In overeenstemming met de besluitvorming door de raad voor de grondexploitatie Merwehaven is een verliesvoorziening van € 11 mln opgenomen met dekking uit deze bestemmingsreserve.
- Er is een dotatie gedaan aan de bestemmingsreserve van € 3,4 mln voor een ontvangen ontheffingsvergoeding van Brainpark I. Deze vergoeding zal worden ingezet voor de dekking van de kosten voor de inrichting van het openbaar gebied.
- Er is € 9,9 mln gedoteerd vanuit de eerdere administratieve vrijval bij jaarrekening 2022 van de middelen voor het project PMR150HA. Dit bedrag zal op een later moment ingezet worden voor de dekking van de kapitaallasten die ontstaan na activering van dit project.

Door aanpassing van de lasten en de onttrekkingen aan de reserve zijn de bijstellingen per saldo neutraal.

Verder een wijziging in systematiek:
De dekking van de kapitaallasten van alle investeringsprojecten uit de Rotterdamse Investeringsmotor wordt gecentraliseerd op het programma Algemene middelen. Voorheen was dit verspreid over verschillende programma's. Voor dit programma gaat het om € 7,8 mln in 2023, € 12,1 mln in 2024, € 14,1 mln in 2025, € 16,0 mln in 2026, en € 16,5 mln in 2027.

Bestemmingsreserve Stadsinitiatief
De verwachting was dat de onttrekking voor realisatie RIF010 van € 2,2 mln volledig in 2023 zou plaatsvinden; € 453.000 verschuift echter naar 2024. Door aanpassing van de lasten en de onttrekkingen aan de reserve zijn de bijstellingen per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds
De werkzaamheden voor de Aanpak Maastunnelcorridor worden meer gefaseerd uitgevoerd. Hierbij wordt de aanpassing van het hoogtemeldingssysteem voor de Maastunnel voorzien voor het jaar 2024 in plaats van 2023. De lasten en dekking uit de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds worden in 2023 met € 2,8 mln naar beneden bijgesteld en in 2024 met hetzelfde bedrag naar boven bijgesteld.

Daarnaast worden de lasten en dekking uit de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds in 2023 herbestemd binnen het programma Stedelijke ontwikkeling voor het project Rochussenstraat (€ 400.000).

Ook wordt in 2023 een nieuw maatregelenpakket voor luchtkwaliteit voorbereid en dat is afhankelijk van de besluitvorming in de EU over de nieuwe richtlijnen luchtkwaliteit. Het Rijk heeft in het verleden middelen voor dit doel uitgekeerd aan Rotterdam. Daarvan resteert € 360.000 die zijn gereserveerd. De lasten en onttrekking uit de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds worden met € 360.000 doorgeschoven naar 2024.

De lasten en onttrekking uit de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds worden in 2023 met € 774.000 naar boven bijgesteld. Dit maakt onderdeel van de € 3,3 mln, die bij de voorjaarsnota 2023 beschikbaar is gesteld voor het programma Omgevingswet. De wet wordt per 1 januari 2024 ingevoerd. In 2023 zijn er nog wijzigingen doorgevoerd die moeten worden verwerkt in het plan van aanpak omgevingsplan en andere processen die worden beïnvloed door de Omgevingswet. Om de urgentie van de invoer te blijven benadrukken, ondanks dat deze meerdere keren is uitgesteld, is in 2023 extra ingezet op opleiding en communicatie. De begroting wordt hierop bijgesteld.

Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan
In deze bestemmingsreserve zit € 2,5 mln. De verdeling van de inzet hiervan is geactualiseerd. Nu is in 2023 en 2024 ongeveer evenveel nodig.

Technische wijzigingen
In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2024 van 1,5% naar 2,0%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (- € 2,8 mln in 2024 tot - € 3,9 mln in 2027).
- Diverse budgetoverhevelingen tussen programma's (-€ 244.000 in 2023 tot € 121.000 in 2027)
    - Biodiversiteit: van Beheer van de Stad (€ 90.000) naar Stedelijke Ontwikkeling (- € 90.000).
    - Opzoomeren, project waterberging: van Stedelijke Ontwikkeling (€ 238.000) naar Zorg, welzijn en wijkteams (- € 238.000).
    - Huisvesting statushouders: van Stedelijke Ontwikkeling (€ 614.000) naar armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving (- € 614.000).
    - Campus Erasmus MC - Oostelijk tankstation: 2023: van Stedelijke Ontwikkeling (€ 940.000) naar Bestaande Stad (- € 940.000).
    - Werkpakket mobiliteitsprojecten: Van Energietransitie (€ 1,3 mln) naar Stedelijke Ontwikkeling (- € 1,3 mln); Hiervan heeft € 833.000 betrekking op het stimuleren slimme bouwlogistiek (zie kopje ‘Bestemmingsreserve Energietransitie).
    - Rotterdam Onbeperkt: Van Stedelijke Ontwikkeling (van - € 775.000 in 2023 tot - € 140.000 in 2027) naar Dienstverlening, Zorg, Welzijn en Wijkteams en Sport en Recreatie (van € 775.000 in 2023 tot € 140.000 in 2027).
    - Tuinen Platobuurt: van Stedelijke Ontwikkeling (€ 129.000) naar Beheer van de Stad (- € 129.000).
    - Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging Bouw: van Stedelijke Ontwikkeling (€ 124.000 in 2024) naar Bestaande Stad (- € 124.000 in 2024).
- Er zijn diverse organisatie-opgaven verdeeld over de programma's Bestaande Stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke Ontwikkeling. Deze taakstelling, totaal € 2,9 mln, die op dit programma stond is hiermee opgelost. Vanuit dit programma wordt hieraan € 2,1 mln bijgedragen. Per saldo betekent dit een mutatie van - € 814.000.
- De apparaatslasten zijn bijgesteld na de actualisatie van het werkpakket (van - € 1,3 mln in 2023 naar € 3,4 mln in 2027).
- Clusterbijdrage aan de concerntaakstelling "vermindering websites" uit het coalitieakkoord (€ 164.000 in 2023 tot € 178.000 vanaf 2024).
- Er is een Data & Analyse Competence Center (DACC) opgericht om het gebruik van data en datagedreven werken verder te ontwikkelen. Ook is besloten tot uitbreiding van de formatie om het proces rondom bestuurlijke documenten te verbeteren en te professionaliseren. De kosten hiervan worden verdeeld over de programma's Bestaande Stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie en Stedelijke Ontwikkeling. Vanuit dit programma is - € 495.000 in 2023 tot € 1,8 mln in 2027 beschikbaar gesteld.
- De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (€ 6,3 mln in 2024 tot € 8,9 mln in 2027).
- In 2024 wordt er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening aan Rotterdammers een gemeentelijk klantcontactcentrum ingericht. Voor het inrichten van dit klantcontactcentrum wordt vanaf 2024 een bijdrage overgeheveld van € 1,2 mln naar het programma Dienstverlening.
- Diverse kleine technische wijzingen (€ 30.000 in 2023 tot € 36.000 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Rotterdam verandert snel. Samen met het aantal inwoners groeit de stad. Belangrijk is dat iedereen fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Het programma Stedelijke Ontwikkeling wil dit in goede banen leiden.

Nieuwe ontwikkelingen moeten positief uitpakken voor alle Rotterdammers en gebruikers, en bijdragen aan het erfgoed en de identiteit van de stad. Zij moeten ook bijdragen aan de vijf perspectieven van de Rotterdamse Omgevingsvisie:

- Compact
- Inclusief
- Gezond
- Productief
- Duurzaam

Voor deze ‘goede groei’ werkt de gemeente aan beleid voor wonen, mobiliteit, landschap, milieu, stedenbouw, planologie, gebiedsexploitatie, gebiedsontwikkeling en duurzaamheid. Dit beleid staat niet op zichzelf, maar is altijd in verbinding met de identiteit en de kwaliteiten van een plek. Vanzelfsprekend werkt de gemeente de collegeambities uit in samenhang met alle relevante begrotingsprogramma’s.

Maar de ruimte in de stad en het beschikbare geld zijn beperkt. Daarom moet de gemeente keuzes maken. Dit begrotingsprogramma maakt deze keuzes inzichtelijk. Onder het programma valt ook een aantal investeringen die voor 'goede groei' nodig zijn. Het gaat hierbij om investeringen voor een oeververbinding of de aanleg van stadsparken.

Centraal in dit begrotingsprogramma staat de Omgevingsvisie. Onderdelen van de hoofdkeuzes uit deze visie zijn benut bij het opstellen van de programmadoelen. De taken die de gemeente naast het programma uitvoert, hebben ook een plek in de doelenboom.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Aanpak Nul Emissie Mobiliteit

Actieplan Geluid 2019-2023

Actieplan Middenhuur

Actieplan Middenkoop

Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam

Architectuurnota

Beleidskader Groepsrisico

Beleidsnota betaald parkeren Rotterdam 2019

Beleidsregeling Parkeernormen 2018

Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam

Coalitieakkoord 2022 – 2026: Eén Stad

Fietskoers 2025

Gebiedsvisie Hoboken 2030

Gebiedsvisie Nieuw Kralingen

Gebiedsvisie Rotterdam Central District

Gebiedsvisie Stadionpark

Handboek Rotterdamse Stijl

Hoogbouwvisie 2019

Ik ga voor groen

Koersnota Bodemkwaliteit 2021

Koersnota Geluid

Koersnota Schone Lucht 2019-2022

Kwaliteitsbeleid Studentenhuisvesting

Langer Thuis-akkoord

Milieuzone kaart

Natuurkaart Rotterdam

Nota Actief Bodem- en Baggerbeheer 2013

Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte

OV-Visie Rotterdam 2018-2040

Programma Rivier als getijdenpark

Programma Rivieroevers

Programmakader WeerWoord 2030 - Rotterdams Weerwoord

Recreatiekader Rottemeren

Referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen 2021

Resilient Rotterdam

Rotterdam gaat voor groen 2018-2022

Rotterdam gaat voor groen: de groenagenda 2023-2026

Rotterdam gaat voor groen

Rotterdam Loopt 2025

Rotterdam Veilig Vooruit

Rotterdammers over Mobiliteit 2020

Rotterdamse Adaptatiestrategie

Klimaatopgaven in kaart

Rotterdamse agenda regionale landschap

Rotterdamse Mobiliteits Aanpak

Rotterdamse Omgevingsvisie (De Veranderstad: werken aan een wereldstad voor iedereen)

Rotterdamse Welstandsnota

Stadsprojecten

Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek 2025

Stedelijk verkeersplan

Thuis in Rotterdam: Addendum Woonvisie 2020

Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas

Toekomstperspectief binnenstedelijke Rotte

Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte

Uitvoeringsagenda Biodiversiteit (raadsinformatie.nl)

Uitvoeringsagenda 2023-2026: concrete acties tegen extremer klimaat - Rotterdams Weerwoord

Uitvoeringsagenda Biodiversiteit

Uitvoeringsprogramma Mobiliteit

Urgentiedocument Rotterdams WeerWoord

Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam

Verordening Starterslening

Verordening toegang woningmarkt en samenstelling woningvoorraad 2021 (doelgroepenverordening)

Visie Openbare Ruimte 2020-2030

Vuistregels Bouwen

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- RET Infrastructuur B.V.
- RET N.V.
- Stedin Groep N.V.
- Stadion Feijenoord
- Stichting Zuid Holland Bereikbaar
- Grondbank RZG Zuidplas
- Nieuw-Reijerwaard
- Instandhouding en Beheer DCMR
- Metropoolregio Rotterdam - Den Haag
- Recreatieschap Rottemeren

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 161

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'We zorgen ervoor dat iedereen zich in de stad op een veilige manier kan verplaatsen. Met het ov, de fiets, de auto of lopend, alle mooie plekken in de stad zijn bereikbaar!'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Ik heb Rotterdam zien veranderen van grauw en grijs naar aantrekkelijk, divers en groen. Ik kijk ernaar uit om samen met Rotterdammers verder te bouwen aan de stad.'

Veilig

Pagina 162

Veilig

Wij werken aan een veilige stad waar iedereen zich thuis en welkom voelt.

Voortgang 2023 | Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027 | Doel: Veilige stad

Doel: Crisisbeheersing en brandweer | Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen | Projecten: niet van toepassing

Financiën | Omschrijving, kaders en verbonden partijen | Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 163

Voortgang 2023

Wijkveiligheid

Collegetarget Veilig

- **De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110).**
- **De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien ten opzichte van 2022.**

*) De atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.

Samen met bewoners en het wijknetwerk voert de gemeente in 2023 143 acties uit die zijn opgenomen in de jaaractieplannen. Enkele voorbeelden van deze acties zijn het houden van schouwen, organisatie van veiligheidsbijeenkomsten met politie en andere veiligheidspartners, de aanpak van jeugdoverlast en van ‘verkeersaso’s’, en plaatsing van een toezichtpost. De acties worden volgens planning uitgevoerd. De wijkraad Dijkzigt-Oude Westen heeft geen jaaractieplan opgeleverd.

In de wijken Beverwaard en Pendrecht zijn samen met de bewoners acties bedacht om de subjectieve veiligheid te vergroten. Deze acties worden nu uitgevoerd.

In het derde kwartaal van 2023 is gestart met een aanpak van de veiligheidsbeleving in Bloemhof, Lombardijen, Hoek van Holland en Rozenburg. Nieuw is de stadsmarinier in de wijk Lombardijen.

In Bloemhof, Hillesluis, Carnisse, Oud-Charlois, Tarwewijk, Pendrecht en Zuidwijk loopt de aanpak van misstanden, uitbuiting en fraude achter de voordeur. Uitvoering gebeurt samen met verschillende organisaties.

In 2023 vindt de uitvoering plaats van drie nieuwe cameraprojecten. Momenteel – situatie augustus 2023 - loopt het project Delfshaven. In juli 2023 nam de driehoek een positief besluit over de aanvraag voor uitbreiding cameratoezicht in de wijk Bloemhof en aan de Merwehaven.

Daarnaast worden de maatregelen uitgevoerd die zijn vastgesteld in de evaluatie 2022 van cameratoezicht. De maatregelen zijn 5 verplaatsingen in de gebieden Noord en Charlois en 3 bijplaatsingen van camera’s in de gebieden Charlois, Feijenoord en Centrum. De camera’s in de Wielewaal zijn weggehaald.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers

In 2023 is de rol van wijkhandhaver verder ontwikkeld. Deze sluit steeds beter aan op de behoefte van de wijk. Een aantal wijken heeft inmiddels eigen wijkhandhavers en in 2024 geldt dit voor alle Rotterdamse wijken. De werving van nieuwe wijkhandhavers is in volle gang en met de nieuwe lichting worden er meer vaste handhavers per wijk ingezet. Een wijkhandhaver is het vaste gezicht in de wijk.

Pilot pool handhavingsreservisten

De gemeente heeft handhavers nodig die flexibel en slim inzetbaar zijn. In Rotterdam is een pilot gestart om een pool handhavingsreservisten op te zetten met medewerkers van het concern Rotterdam. De werving en selectie hiervoor is gestart.

Winkelstratenaanpak

Om steeds terugkerende parkeeroverlast in een aantal winkelstraten tegen te gaan, is er sinds begin juli 2022 intensievere handhaving. Het gaat vooral om overlast door dubbel parkeren. Het gaat om de Nieuwe Binnenweg, Zwart Janstraat, Mathenesserweg en de Vierambachtsstraat. De aanpak is geëvalueerd en wordt nu als reguliere taak binnen Handhaving ingevoerd, in balans met andere handhavingsprioriteiten en beschikbare capaciteit.

Rotterdamse Verkeersaso Aanpak

Rotterdam heeft te maken met een hardleerse groep verkeersasocialen. Rotterdammers ergeren zich massaal aan het gedrag van deze bestuurders, zoals hard optrekken, overschrijden van snelheidslimieten, knallende uitlaten en harde muziek uit de auto's. In lijn met de aangekondigde maatregelen uit het coalitieakkoord is er een Rotterdamse Verkeersaso Aanpak opgesteld bestaande uit verschillende maatregelen om de overlast aan te pakken.

Handhaving is één van de maatregelen uit de Rotterdamse Verkeersaso Aanpak. Bij deze aanpak handhaven handhavers op onnodig geluid en overlast en hinder van verkeersasocialen. De acties leiden tot aanzienlijk minder overlast. Deze succesvolle aanpak wordt gecontinueerd.

Financiële bijstellingen Veilig (x 1.000)	**€ 523**
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 523

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

De toename aan explosies in woon-en winkelstraten vraagt extra inzet van de ambtelijke organisatie op verschillende gebieden. De gemeente heeft extra aandacht voor communicatie met Rotterdammers. Zo starten de politie en gemeente met een campagne Meld Misdaad Anoniem (MMA). Doel is de meldingsbereidheid van Rotterdammers te verhogen. Rotterdammers krijgen informatie over het anoniem melden van explosies en explosiegevaar. Verder is er, samen met de politie, inzet op een sterkere informatiepositie van gemeente en politie en een meer gerichte inzet op jonge daders en op hun omgeving, met zaken als zorg en preventie.

Er komt ook een sterkere en langere nazorg voor Rotterdammers die met explosies te maken hebben gehad. In de weken na een incident organiseert de gemeente gesprekken met bewoners. Betere informatieverstrekking gaat speculeren tegen over mogelijke oorzaken van een explosie. Ook krijgen meer bewoners een uitnodiging voor bewonersbijeenkomsten. Het doel is dat alle maatregelen op korte termijn worden uitgevoerd. De in 2023 aangestelde stadsmarinier Excessief Geweld coördineert de uitvoering.

Ondermijning in haven en stad

Samen met publieke en private partijen pakt de gemeente drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven aan. Het Rijk financiert in 2023 de aanpak jaarlijks met € 13 mln. In 2023 zijn diverse aanpakken en projecten verder ontwikkeld, zoals een brede, samenhangende uithalersproblematiek. De kennis en ervaring die de aanpak van uithalers oplevert, deelt de gemeente met andere mainports en steden die kampen met dezelfde problematiek. Najaar 2023 en in 2024 komen er meer projecten voor het vergroten van de weerbaarheid van jongeren tegen de invloeden van drugscriminaliteit in de haven. Rotterdam versterkt verder de samenwerking met bron- en transitielanden en met andere Europese havensteden om drugssmokkel tegen te gaan.

In de winkelstraten Slinge en de Crooswijkseweg is naar aanleiding van de motie ‘Voor een (winkel)straat om trots op te zijn!’ begonnen met het in kaart brengen van de ondermijnende criminaliteit. Er worden kennismakingsgesprekken gevoerd, hebben de eerste extra controles plaatsgevonden en zijn brede overleggen op het gebied van schoon, heel en veilig gestart. De eerste resultaten van deze geïntensiveerde aandacht waren zomer 2023 al zichtbaar.

De campagne die is gericht op gebruikers van verdovende middelen krijgt steeds meer vorm. De lancering is voorzien voor eind september 2023.

Jeugdoverlast en criminaliteit

Group Violence Interaction

In de zomer van 2023 is vanuit de groepsaanpak ingezoomd op een door de driehoek geprioriteerde jeugdgroep. Een aantal jongeren uit deze groep is in het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond (ZVHRR) besproken. Om bestaande vraagstukken rond de Group Violence Interaction (GVI) te kunnen oplossen, bekijken we op welke manier de methodiek een aanvulling kan zijn naast of boven op de inzet vanuit bestaande, reguliere aanpakken. Op basis van deze ervaringen wordt het proces binnen de GVI duidelijker en hopen we privacyvraagstukken te kunnen oplossen. In het najaar 2023 begint een bredere start met de uitvoering van GVI.

Wapengeweld

De communicatiestrategie Geweldig Rotterdam wordt voortgezet. Het doel is om de norm onder jongeren voor wapen- en geweldgebruik te veranderen. Onderdeel hiervan zijn collegetours. De laatste daarvan was in mei 2023, met rapper ICE in de Maassilo. Er kwamen ruim 200 jongeren uit heel de stad op af. Later in 2023 volgen meer collegetours. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft opnieuw financieel bijgedragen aan voortzetting van de communicatiestrategie, tot half 2024. Preventie met Gezag.

In het najaar 2023 deelt het college het uitvoeringsprogramma Preventie met Gezag met de gemeenteraad. Dit uitvoeringsprogramma komt tot stand in nauwe afstemming met partners in de gebieden waar he uitvoeringsprogramma is bedoeld: Charlois, Delfshaven, Feijenoord en IJsselmonde.

Pleinstewards

De pleinstewards zijn begonnen op de plekken waar de veiligheidsregisseurs hun inzet noodzakelijk vinden. De pleinstewards zijn in de avonden van het weekend aanwezig. In de zomerperiode werken zij bij warm weer ook op de stranden van Nesselande en Hoek van Holland. Omwonenden zijn positief over de inzet.

Levendige en gastvrije stad

In het in 2023 vastgestelde Uitvoeringsplan horeca staan ruimte voor de horeca, ondernemerschap en het nachtleven centraal.

Het aantal keren dat in een horeca-inrichting incidenteel meer geluid mag worden gemaakt, is verhoogd van 10 naar 12. Het aantal keren dat de horeca-inrichting iets later mag sluiten dan de officiële sluitingstijd, is verhoogd van 10 naar 15. De avondhoreca mag een uur langer openblijven op vrijdag en zaterdagnacht, tot 03.00 uur in plaats van 02.00 uur. Dit geldt niet voor de terrassen.

Voor een veilige nacht is het aantal horecastewards in Rotterdam uitgebreid van 15 naar 21. Met deze uitbreiding zijn de Meent, het Rodezand en het Schouwburgplein aan het werkgebied van de stewards zijn toegevoegd.

Om het nachtleven voor alle bezoekers veiliger te maken, in het bijzonder voor kwetsbare personen, komt er een Sociaal nachtpunt in het stadscentrum. Het is een mobiele plek waar kwetsbare bezoekers terecht kunnen met vragen, en voor hulp. De pilot startte in het vierde kwartaal van 2023.

In 2023 wordt de nieuwe nota Horecavergunningen, toezicht en handhaving ter vaststelling aan de raad aangeboden.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 164

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Wijkveiligheid

Op basis van de voorjaarsnota 2023 is er budget voor de aanpak in kwetsbare wijken. Dit budget is voor 2024 lager dan voorgaande jaren. Ondanks deze verlaging blijft de aanpak veiligheidsbeleving bijzondere aandacht krijgen. Met hulp van de bewoners en wijkprofessionals is of wordt in een aantal wijken een aanpak bedacht en uitgevoerd om het gevoel van onveiligheid te verminderen of zelfs weg te nemen.

De samenwerking met de wijkraad en het wijknetwerk blijft belangrijk om wijkveiligheid te vergroten. Ook in 2024 verwachten wij acties uit te voeren die de wijkveiligheid vergroten en die de samenwerking met de Rotterdammer verbetert.

In het eerste kwartaal 2024 wordt het nieuwe Wijkprofiel aan de gemeenteraad aangeboden. Het is de eerste tussentijdse monitor die inzicht geeft hoe het gesteld is met de objectieve en subjectieve veiligheid in de focuswijken.

Toezicht en handhaving

Vanuit het coalitieakkoord zijn middelen toegekend om extra (wijk)handhavers te werven. Er wordt volop ingezet op de werving van extra handhavers, om deze voornamelijk in de kwetsbare wijken in te zetten.

Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt is naast de werving van ervaren handhavers een maatwerk BBL-traject (zgn. traineeship) ontwikkeld, in samenwerking met de onderwijsinstellingen Zadkine en Albeda en het interne opleidingscentrum van de gemeente. Vanaf januari 2023 wordt vanuit Toezicht en Handhaving een één-jarig leerwerktraject (beroepsbegeleidende leerweg) aangeboden met als afronding een diploma richting MBO-3 Handhaving, Toezicht & Veiligheid.

Het college heeft grote waardering voor onze boa's en heeft daarom de inschaling van de huidige boa's in het salarishuis van de gemeente verhoogd. Ook wordt het daardoor aantrekkelijker om als boa in Rotterdam te werken.

De Fietskoers 2025 en de Fietsparkeerstrategie Binnenstad zijn gericht op uitbreiding van de fietsparkeervoorzieningen. Het fietsgebruik blijft de komende jaren toenemen. Fietsparkeren kan tot overlast leiden. De handhavingscapaciteit op fietsparkeren moet daarom toenemen tot 2030, wanneer de fietsparkeercapaciteit op orde is.

Ondermijning in haven en de stad

De Rotterdamse haven is een van de belangrijkste logistieke knooppunten en de grootste haven van Europa. Daarmee is de haven aantrekkelijk voor de invoer en doorvoer van verdovende middelen. Het ministerie van Justitie en Veiligheid financiert in 2024 de aanpak van drugscriminaliteit in de haven met jaarlijks € 16 mln. Vanaf 2025 stelt het Rijk jaarlijks € 16.5 mln. beschikbaar. Dit leidt tot een stevigere repressieve en preventieve aanpak. De publieke partners en het bedrijfsleven werken de komende jaren samen aan een veilige, weerbare en integere haven.

In de stad versterkt de gemeente samen met partners de vastgoedaanpak vanuit de brede aanpak van ondermijning.

Doel: Veilige stad

Pagina 165

Doel: Veilige stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Rotterdam is een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt. Dit meten we aan de hand van de Veiligheidsindex dat deel uitmaakt van het Wijkprofiel.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wijkveiligheid

- In samenwerking met de wijkraad, bewoners en wijkprofessionals, acties uitvoeren die gericht zijn op het vergroten van de wijkveiligheid.
- Werken aan wijkveiligheid met bijvoorbeeld de pleinenaanpak, stewards, jongerenwerkers, mosquito's, cameratoezicht, Buurt Preventie en het Veiligheidsloket waar bewoners en ondernemers overlast kunnen melden. Ook zijn er actieprogramma's, waaronder Geweldig Beverwaard, het Buurtverbeterplan Pupillenbuurt en het actieprogramma 'werken aan een menswaardig bestaan EU-arbeidsmigranten'.
- In alle wijken zijn accounthouders Veiligheid actief. In de wijken Bloemhof, Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Lombardijen en in het Centrum is er extra aandacht voor wijkveiligheid, bijvoorbeeld door de inzet van stadsmariniers.
- In 2024 wordt de uitvoering van het cameraproject Bloemhof voltooid. Het gaat om een uitbreiding met 9 camera's. Dit project heeft als doel om de openbare orde te herstellen die – veelal - jongeren met crimineel gedrag veroorzaken. Andere cameraprojecten zijn op dit moment nog niet vastgesteld.

Toezicht en handhaving

- Een belangrijk aspect van handhaving is de zichtbare aanwezigheid van handhavers in de wijk. Door regelmatig te patrouilleren en op straat aanwezig te zijn, kunnen handhavers direct optreden bij overtredingen en overlast. Bovendien heeft hun aanwezigheid een preventieve werking. Burgers houden zich eerder aan de regels als ze weten dat handhaving in de buurt is. De gemeente zet daarom in op voldoende zichtbare handhavers in alle wijken.
- Bijdragen aan een veilige stad, een groter veiligheidsgevoel en minderen overlast op straat, door inzet van handhavers op plekken en momenten dat de stad daar om vraagt. (Prestatieindicator: totaal aantal handhavers)
- Uitbreiding aantal (wijk)handhavers, voornamelijk in de focuswijken. (Prestatieindicator: totaal aantal handhavers)
- We pakken straatoverlast aan door meer inzet in de nachtelijke uren.
- Inzet van (wijk)handhavers en jongerenwerkers tegen seksuele straatintimidatie op hotspots, en een sterkere samenwerking met horecaondernemers en de RET.

Ondermijning in de haven en de stad

- In de Rotterdamse haven is de gemeente met publieke en private partners een langdurige en integrale aanpak gestart: de Uitvoeringsagenda Haven. Doel is de drugscriminaliteit en corruptie te verminderen en te voorkomen, met aandacht voor de economische concurrentiepositie. Dat gebeurt onder andere door drugs tegen te houden bij bron- en doorvoerlanden, de weerbaarheid onder haven- en overheidspersoneel en jongeren te vergroten door voorlichting en training, en uithalers en andere criminelen of criminele bedrijven preventief en repressief aan te pakken. Daarnaast wordt voorkomen dat bedrijven in de haven drugscriminaliteit kunnen faciliteren en dat drugscriminelen fysieke en digitale toegang hebben tot de logistieke keten van de Rotterdamse haven.
- De gemeente zet met partners in op de aanpak van ondermijnende criminaliteit in Rotterdam. Het gaat bij de aanpak om signalering om daarmee de informatiepositie te verbeteren, om voorkoming door barrières

op te werpen, bewustwording en het creëren van weerbaarheid, en om een concrete bestuursrechtelijke, strafrechtelijke, privaatrechtelijke of fiscaalrechtelijke aanpak. Ook gaat het hierbij om de publiek-private samenwerking en stimulering van positieve ontwikkelingen.
- Op basis van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen (Bibob) en volgens het gemeentelijke Bibob-beleid onderzoeken van vergunningaanvragen, vastgoedtransacties en subsidieverstrekking. Aan de hand van de onderzoeksresultaten kan de gemeente voorkomen dat ze onbedoeld criminele activiteiten faciliteert.

Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust

Rotterdam wil radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust tegengaan. Dat gebeurt op basis van de Rotterdamse aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisatie (REP). De aanpak bestaat uit preventieve groepsgerichte interventies, deskundigheidsbevordering, een persoonsgerichte aanpak bij radicalisering en extremisme, alertheid op mogelijke sociale instabiliteit, en advies en inzet bij polarisatie.

Digitale criminaliteit

De komende jaren zet de gemeente in op:

- deelname aan en organiseren van – al dan niet bestuurlijke - oefeningen met belangrijke partners.
- samenwerking met FERM; FERM is een stichting die zich inzet voor een sterkere weerbaarheid tegen digitale criminaliteit in het havenindustrieel complex van Rotterdam.
- het bestrijden van digitale criminaliteit in samenwerking met de politie, het Openbaar Ministerie en de Veiligheidsalliantie Rotterdam.
- uitvoering van de actielijnen uit het Cyberbeeld Rotterdam 2022.

High Impact Crimes

De gemeente zet in op het voorkomen en terugdringen van overvallen, straatroven en woninginbraken. Dat gebeurt met een integrale persoonsgerichte aanpak van HIC-daders, organisatie van preventieacties – zowel online als in de wijken -, gericht op ondernemers en inwoners van de stad. Slachtoffers van HIC-delicten krijgen de nodige nazorg om hun gevoel van veiligheid te herstellen.

Jeugdoverlast en -criminaliteit

Er komt een nieuw actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren. Inzet is om de kans op strafbaar gedrag te verkleinen en herhaling daarvan te voorkomen door een intensieve ondersteuning van jongeren die in aanraking komen met politie en justitie.

Veilig Openbaar Vervoer

- Financiering van de volledig risicogestuurde inzet van ov-surveillanten in de metro op woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag van 17.30 uur tot einde dienst.
- Financiering van de opleiding van ov-surveillanten tot ov-surveillant-plus of junior boa-ov, en financiering van hun daadwerkelijke inzet als ov-surveillant-plus. Deze surveillanten krijgen de bevoegdheid om beperkt te kunnen handhaven, bijvoorbeeld door het uitdelen van boetes. De ov-surveillant-plus kan eventueel

doorgroeien tot een volwaardige boa-ov. Op deze manier maakt het college, in nauwe afstemming met de RET, de ambitie waar om toezicht en handhaving in de metro tijdens de avond en het begin van de nacht te versterken om zo de sociale veiligheid op peil te houden.

Woonoverlast

- Het laten toetreden van meer particuliere verhuurders tot het samenwerkingsverband voor de aanpak van complexe woonoverlast.
- Nog meer benutten van bestuurlijke gedragsaanwijzingen, op grond van de Wet aanpak woonoverlast, zowel voor overlastgevende huurders als verhuurders die zich niet of onvoldoende inzetten tegen woonoverlast.
- Vergroting van het vertrouwen van de melder in de samenwerking van de verschillende organisaties die meewerken aan de aanpak van woonoverlast.
- Betere communicatie met melders over de aanpak van complexe woonoverlast.
- Meer bekendheid geven aan de aanpak van woonoverlast en het Meldpunt Woonoverlast.

Levendige stad

Inzet van 21 horecastewards in de avond en nacht, niet alleen op vrijdagen en zaterdagen, maar ook op donderdagen.

Actieprogramma EU-arbeidsmigranten

Sinds 2021 kent Rotterdam met het actieprogramma ‘Werken aan een menswaardig bestaan’ een integrale aanpak op het gebied van arbeidsmigratie. In het aangescherpte actieprogramma ‘Meer grip op arbeidsmigratie’ (medio 2023-medio 2026) gaat Rotterdam onverminderd door met inzet op het gebied van registratie, het bevorderen van zelfredzaamheid en het tegengaan van uitbuiting en overlast. De gemeente versterkt de inzet in de geprioriteerde wijken, start een regionale coalitie met werkgevers en zet druk op het Rijk om wetgeving te realiseren. De doelen en acties per actielijn staan vermeld in het actieprogramma ‘Meer grip op arbeidsmigratie’. De gemeenteraad ontvangt jaarlijks een voortgangsrapportage.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget Veilig: De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110)	**nvt**	**110**	**nvt**	**nvt**	**110 of hoger**	**nvt**	**110 of hoger**	

Collegetarget Veilig:

De 5 laagst scorende wijken op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarweijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o. v. 2022.							
Carnisse	**nvt**	**85**	**nvt**	**nvt**	**87**	**nvt**	**90**
Hillesluis	**nvt**	**88**	**nvt**	nvt	**90**	**nvt**	**93**
Tussendijken	**nvt**	**89**	**nvt**	nvt	**91**	**nvt**	**94**
Tarwewijk	**nvt**	**89**	**nvt**	nvt	**91**	**nvt**	**94**
Lombardijen	**nvt**	**90**	**nvt**	nvt	**92**	**nvt**	**95**
Bezetting totaal aantal handhavers	**409,9 fte**	**399,9 fte**	**385,5 fte**	**per juli 2023: 426,1 fte**			
Aantal HIC-delicten :							
Woninginbraken	1.012	1.150	**nvt**	**per 1 juli 2023: 655**	**nvt**	**nvt**	**nvt**
Straatroven	265	304	**nvt**	**Per 1 juli 2023: 145**	**nvt**	**nvt**	**nvt**
Overvallen	80	86	**nvt**	**per 1 juli 2023: 24**	**nvt**	**nvt**	**nvt**

Toelichting indicatoren

Veiligheidsindex

Over de target veiligheid, veiligheid in de stad en ontwikkelingen die wij in de stad zien, rapporteert het college eens per twee jaar aan de raad aan de hand van het wijkprofiel. Het Wijkprofiel wordt iedere twee jaar samengesteld op basis van data van het voorgaande jaar. Het Wijkprofiel 2022 is dus gebaseerd op data uit 2021. De Veiligheidsindex is een van de drie pijlers van het Wijkprofiel en bestaat uit een subjectieve en een objectieve index.

De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.

*) hierbij worden de atypische wijken (Zuiderpark/Zuidrand, Cool, Zuidplein) buiten beschouwing gelaten. In deze wijken zijn relatief veel bezoekers. De score op de Veiligheidsindex is hierdoor vertekend.

Totaal aantal handhavers

Definitie handhavers: boa's, wijkbeheerders en de taakaccenten jeugd, wonen, drank & horeca, bike, motor, gevaarlijke en hinderlijke honden, markten, ondermijning, schoon en milieu (inclusief inhuur).

Aantal HIC-delicten

Resultaten:

Halfjaarcijfers 2023 (januari t/m juni)

Inbraken: 655 stijging van 31% t.o.v. dezelfde periode 2022

daling van 25,9% t.o.v. dezelfde periode 2019 (pre-corona)

Straatroven: 145 stijging van 7,4% t.o.v. dezelfde periode 2022

daling van 32,9% t.o.v. dezelfde periode 2019 (pre-corona)

Overvallen: 24 daling van 46,7% t.o.v. dezelfde periode 2022

daling van 65,2% t.o.v. dezelfde periode 2019 (pre-corona)

De halfjaarcijfers 2023 laten zien dat het aantal woninginbraken met 31% is gestegen ten opzichte van de dezelfde periode (januari t/m juni) vorig jaar. Deze procentuele stijging zit vooral in de maanden januari, februari en maart, de laatste maanden van het Donkere Dagen Offensief. In 2022 waren in deze maanden nog coronamaatregelen van kracht en werkten veel mensen thuis. In het tweede kwartaal van 2023lag het aantal woninginbraken in Rotterdam onder de 100 per maand. De nieuwe preventiecampagne 'Houd Boeven Buiten' richt zich volop op het voorkomen van woninginbraak tijdens het Zomeroffensief en het Donkere Dagen Offensief.

Het aantal straatroven - vooral het aantal overvallen - blijft historisch laag. Met subsidie van het ministerie van Justitie en Veiligheid laat de gemeente een onderzoek uitvoeren naar de samenstelling van de categorie daders en naar eventuele verschuivingen in misdadig gedrag.

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Pagina 166

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

Wat willen we bereiken?

Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren.

In de Veiligheidsregio Rijnmond (VRR) werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR), Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulancedienst intensief samen. Zij bieden professionele hulp bij en bescherming tegen mogelijke risico's en bedreigingen.

De gezamenlijke brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied en de gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening. Ook heeft de organisatie de wettelijke verplichting overgenomen om een bedrijfsbrandweer van de aangesloten bedrijven in stand te houden.

Er zijn geen prestatie- of effectindicatoren.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 167

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Veilig draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingl 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten: niet van toepassing

Pagina 168

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 169

Financiën

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Veilig	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**22.302**	**30.000**	**13.688**	**14.403**	**14.403**	**14.403**
Bijdragen rijk en medeoverheden	16.212	23.594	8.194	8.352	8.352	8.352
Overige opbrengsten derden	6.090	6.405	5.494	6.051	6.051	6.051
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**179.393**	**204.677**	**209.007**	**209.435**	**208.889**	**209.208**
Apparaatslasten	79.996	**93.197**	**96.921**	**96.664**	**95.794**	**95.402**
Inhuur	2.224	1.792	412	412	412	412
Overige apparaatslasten	2.213	2.487	2.625	2.623	2.623	2.623
Personeel	75.559	88.917	93.884	93.629	92.759	92.367
Intern resultaat	1.575	**834**	**1.287**	**1.287**	**1.287**	**1.287**
Intern resultaat	1.575	834	1.287	1.287	1.287	1.287
Programmalasten	97.822	**110.646**	**110.799**	**111.484**	**111.808**	**112.520**
Financieringslasten	7	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	25.951	33.883	26.400	25.298	24.607	25.331
Kapitaallasten	380	564	529	290	656	643
Overige programmalasten	328	178	138	138	138	138
Sociale uitkeringen	17	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	71.139	76.022	83.733	85.758	86.408	86.408
Saldo voor vpb en reserveringen	**-157.090**	**-174.678**	**-195.320**	**-195.031**	**-194.485**	**-194.805**
Saldo voor reserveringen	**-157.090**	**-174.678**	**-195.320**	**-195.031**	**-194.485**	**-194.805**
Reserves	**369**	**504**	**400**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves	369	255	400	0	0	0
Vrijval reserves	0	248	0	0	0	0
Saldo	**-156.722**	**-174.174**	**-194.920**	**-195.031**	**-194.485**	**-194.805**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 160.075	- 169.455	- 174.246	- 173.896	- 173.468	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 156.722					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 174.697	- 182.047	- 182.136	- 181.626	- 182.009
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 174.174	- 194.920	- 195.031	- 194.485	- 194.805

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Veilig	**-174.174**	**-194.920**	**-195.031**	**-194.485**	**-194.805**
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	-71.776	-80.243	-81.317	-81.968	-81.968
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	-59.368	-66.345	-65.840	-65.720	-65.719
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-43.030	-48.332	-47.874	-46.797	-47.118
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	-71.776	-80.243	-81.317	-81.968	-81.968
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	-59.368	-66.345	-65.840	-65.720	-65.719
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-43.030	-48.332	-47.874	-46.797	-47.118

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

In 2023 zijn inkomende subsidies toegekend voor programma Samen, maar die zijn wel lager dan voorheen voor de versterkingspijlers (€ 3,1 mln). In 2022 en 2023 zijn ook grote subsidies toegekend aan het programma Mainport Haven en de subsidies van 2022 zijn voor een groot deel meegenomen naar 2023 (€ 13,6 mln in totaal). De omvang van de subsidies voor beide programma's voor 2024 en verder zijn nog niet definitief en zijn zijn daarom nog niet volledig in de begroting opgenomen. De overige baten in dit programma blijven de komende jaren nagenoeg ongewijzigd. Dit betreft onder andere legesinkomsten voor horeca- en evenementenvergunningen en diverse inkomende bijdragen en subsidies. De begrote baten vanuit de legesinkomsten voor Horeca en Evenementen zijn in 2023 naar beneden bijgesteld met € 266.000 (nu € 1,4 mln) op basis van de laatste inzichten.

Lasten

Vanaf 2023 is er structureel extra budget toegekend voor de ontwikkelagenda Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (€ 2,2 in 2023 tot € 5,3 mln in 2027). Vanuit het coalitieakkoord zijn extra intensiveringen toegekend € 9,1 mln in 2023 tot € 16,8 mln in 2027 voor:

- Uitbreiding en inschaling Buitengewoon opsporingsambtenaren;
- Fysieke veilige plek uitgaansgebieden;
- Ondersteuning Politie voor iedereen;
- OV Surveillanten maar dan Buitengewoon opsporingsambtenaren, Pleinstewards het hele jaar;
- Publiekscampagne illegaal drugsgebruik;
- Seksuele straatintimidatie;
- Veiligheidspunt (stadsgarderobe);
- Uitbreiding cameratoezicht;

Verder zijn er extra budgetten vanuit het Rijk (€ 1,0 mln voor: Personen met verward gedrag). De projectuitgaven die horen bij de inkomende subsidies voor programma Samen eindigen vooralsnog in 2024 (- € 3,1 mln). Voor het programma Mainport Haven zijn in 2023 zowel de bedragen voor materieel als personeel begroot (€ 13,6 mln), maar voor de jaren erna zijn alleen de personele uitgaven begroot (2024 en verder € 1,9 mln), omdat de (materiele) budgetten voor die jaren nog niet definitief zijn. Tenslotte zijn de budgetten vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. De bijdrage voor de brandweerkazerne Maasvlakte 2 stijgt in 2024 meerjarig met € 493.000 als gevolg van toenemende personeelskosten. Daarnaast is er sprake van een contributiestijging voor de Gezamenlijke Brandweer meerjarig met € 378.000 als gevolg van de hogere inflatie dan oorspronkelijk begroot.

Reserves

De bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag dossier is in 2023 vrijgevallen (€ 248.000). De bestemmingsreserve Personen met verward gedrag betreft een resultaatbestemming 2021 van € 1,0 mln. Dit wordt in de periode 2022 tot 2024 besteed (€ 255.000 in 2023 en €400.000 in 2024). In het hoofdstuk Financiën /Balans/Reserves staat een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

De budgetten voor dit programma nemen toe door diverse nieuwe intensiveringen toegekend voor 2023 - 2027 (zie lasten). Ook is er extra geld vanuit het Rijk voor het programma Mainport Haven en personen met verward gedrag. Door de verlenging van sommige bestaande intensiveringen vanaf 2024 (Focuswijken en Cyber) en het verlagen van de bijdragen voor programma Samen in 2023, nemen sommige budgetten voor dit programma de komende jaren af. Het verlagen van de intensiveringen voor Focuswijken heeft ook consequenties voor de formatie.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Veilig		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-174.697**	**-182.047**	**-182.136**	**-181.626**	**-182.009**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**523**	**-12.873**	**-12.895**	**-12.860**	**-12.796**
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Intensivering Gezamenlijke Brandweer	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-871	-871	-871	-871
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	523	-12.002	-12.024	-11.989	-11.925
Begroting na wijzigingen		**-174.174**	**-194.920**	**-195.031**	**-194.485**	**-194.805**

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie kapitaallasten

De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf investeringen is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Intensiveringen Gezamenlijke Brandweer

De bijdrage voor de brandweerkazerne Maasvlakte 2 stijgt in 2024 meerjarig met € 493.000. Dat komt door toenemende personeelskosten. Daarnaast is er een structurele contributiestijging begroot vanaf 2024 voor de Gezamenlijke Brandweer met € 378.000 vanwege de hogere inflatie.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De wijzigingen zijn:

- Indexering: de budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (-€ 13,6 mln. in 2024 tot -€ 13,7 mln. in 2027);
- De omslagrente voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2024 van 1,5% naar 2,0%. Daardoor zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (-€ 6.000 in 2024 oplopend naar -€ 7.000 in 2027);

- Volgens het coalitieakkoord wordt het aantal handhavers uitgebreid. Hierdoor is een hogere afdracht verschuldigd aan het programma Overhead om de overheadkosten te dekken: € 1,8 mln. jaarlijks vanaf 2024;
- Aanpassing van het jaarplan 2023, onder andere door verschuiving van materieel naar apparaatslasten vanuit de intensivering op ondermijning (€ 235.000 in 2023);
- Budgetoverdracht voor personele inzet voor het programma EU-arbeidsmigranten naar diverse programma's (€ 183.000 in 2023);
- De toerekening en verdeling van budgetten voor inzet van personeel, inhuur en uitbestede werkzaamheden zijn geactualiseerd voor het organisatiedeel dat werkt voor programma Veilig en Stedelijke ontwikkeling. Dit leidt tot een budgetverschuiving van programma Veilig naar programma Stedelijke Ontwikkeling in 2023 van € 129.000 en van programma Stedelijke Ontwikkeling naar programma Veilig van € 92.000 in 2024 en verder;
- Bijdrage voor aanstelling van de stadsmarinier Discriminatie, uit programma Zorg, welzijn en wijkteams (-€ 78.000 in 2023 tot -€ 100.000 in 2026);
- In 2024 wordt er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening aan Rotterdammers een gemeentelijk klantcontactcentrum ingericht. Hiervoor wordt vanaf 2024 een bijdrage overgeheveld van € 106.000 naar het programma Dienstverlening;
- Bijdrage aan de concerntaakstelling "vermindering websites" uit het coalitieakkoord (€ 15.000 in 2023, oplopend tot € 17.000 in 2027);
- De begrote legesinkomsten 2023 zijn budgetneutraal naar beneden bijgesteld;

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Pagina 170

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

De samenleving verandert snel en wordt complexer. Rotterdam is een grote, internationale stad en gebeurtenissen in de wereld hebben in toenemende mate hier hun impact. Dreiging van terrorisme, gevoelde tegenstellingen tussen groepen, verstoringen in de openbare ruimte, incidenten met verwarde personen, ondermijnende criminaliteit en vuurwapengeweld vormen nieuwe uitdagingen en hebben effect op de veiligheid in de stad en op het gevoel van veiligheid van Rotterdammers. Ontwikkelingen kunnen elkaar bovendien versterken. In combinatie met verregaande digitalisering brengt dit nieuwe risico’s met zich mee.

De handhavers van Toezicht en Handhaving dragen bij aan de veiligheid en leefbaarheid in wijken. Vanwege de verdichting van de stad, groeit de druk op de buitenruimte en neemt het belang van het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving toe.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Actieplan Samen tegen woonoverlast 2019-2023
- Coffeeshopbeleid
- Wijziging coffeeshopbeleid
- Beleidsregel ‘Wet aanpak woonoverlast in Rotterdam’
- Jaarverslag aanpak woonoverlast 2022
- Vuurwerkverkoopbeleid
- Bibob beleid
- Veiligheidskoers 2023-2027
- Hoofdlijnen Veiligheidskoers 2023-2027
- De Rotterdamse aanpak High Impact Crime 2020-2023
- Collegebrief over Vernieuwde Aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisatie
- Uitvoeringsplan Horeca
- Jaarverslag Ondermijnende Criminaliteit in de stad
- Jaarverslag 2022 bestuurlijke handhaving
- Burgemeestersbrief over Evaluatie Cameratoezicht
- Evaluatie Cameratoezicht
- Algemene plaatselijke verordening Rotterdam
- Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009
- Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet ‘Mulder’)
- Visie Stadswachten Vertrouwd op Straat
- Programma In de bak. Naastplaatsingen 2019-2022
- Schoon Genoeg! Rotterdams offensief tegen zwerfvuil

- Algemene wet bestuursrecht
- Beleidsregels boa’s
- Domeinlijst boa’s
- Verordening parkeerregulering en parkeerbelastingen
- Taxiverordening Rotterdam 2013
- Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht 2021-2025
- Uitvoeringsplan aanpak complexe woonoverlast
- Fietskoers 2025
- Fietsparkeerstrategie binnenstad

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De gemeente zet als Verbonden partijen in:

- Glazen Maas
- Havenbedrijf Rotterdam
- Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam
- Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 171

Verantwoordelijke collegeleden

Burgemeester Aboutaleb

Burgemeester Aboutaleb is verantwoordelijk voor de portefeuille Openbare Orde en Veiligheid.

'Extremisme en radicalisering hebben telkens een ander gezicht. Daarom moeten we voortdurend alert zijn. Onze belangrijkste taak is om spanningen in de samenleving te signaleren en te voorkomen dat er dreigende situaties ontstaan.'

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'Onze handhavers zijn onmisbaar in de Rotterdamse straten. We zetten ze daar in waar het nodig is om de rust en veiligheid te vergroten.'

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

‘Ook al zijn ze hier vaak tijdelijk, EU-arbeidsmigranten horen er ook gewoon bij. We willen dat ook zij een goed leven kunnen hebben in onze stad. Malafide uitzendbureaus die hen uitbuiten, pakken we aan.’

Volksgezondheid

Pagina 172

Volksgezondheid

Het programma Volksgezondheid ondersteunt beweging en gezonde leefstijl, bevordert een gezonde leefomgeving en verschuift inzet van mensen en middelen van genezing naar preventie. Dit wordt onder meer gedaan door vroege signalering van risico’s en het verbeteren van de preventie-infrastructuur, zodat gezondheidsverschillen afnemen. De gemeente stelt hulp en ondersteuning beschikbaar om gezond – of gezonder - te kunnen leven. Ook stimuleert en ondersteunt de gemeente een passende houding en vaardigheden tegen bijvoorbeeld drugs en ten opzichte van alcohol. Daarbij hoort ook dat Rotterdammers oog hebben voor het belang van beweging voor een gezond leven, en dat de leefomgeving voor Rotterdammers bijdraagt aan een gezond leven.

Voortgang 2023

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit

Doel: Gezonde stad

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten: niet van toepassing

Voortgang 2023

Voortgang 2023

Gezond 010: het akkoord

Preventieve gezondheidsaanpak

In het verlengde van het integrale plan voor de rijksbijdrage loopt in 2023 nog uitwerking van de gezondheidsaanpak voor de periode 2024-2026. Deze uitwerking gebeurt in samenhang met het landelijke zorgakkoord en de bestuursopdracht zorg.

In 2023 heeft het college een rijksbijdrage aangevraagd voor gezondheid, sporten en sociale basis. Deze aanvraag past in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). In het tweede kwartaal van 2023 startte een onderzoekspilot van een jaar naar mogelijkheden om alcoholmisbruik bij nog te selecteren doelgroepen tijdig te signaleren en de mogelijkheden wat vervolgens hiermee is te doen. Dit gebeurt in opdracht en met subsidie van het RIVM en in samenwerking met het Trimbos Instituut. In het eerste kwartaal van 2024 sluit deze pilot met een overzicht van de opbrengst en aanbevelingen.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

In voorbereiding op de landelijke invoering van flexibel toezicht per 2025 vindt bij twee grote Rotterdamse kinderopvangorganisaties flexibel toezicht plaats. Hierbij inspecteert de toezichthouder bepaalde domeinen, afhankelijk van de situatie, uitgebreider dan gewoonlijk.

Om kinderopvangorganisaties meer ruimte te bieden, zijn per 1 juli 2023 enkele wettelijke eisen aangepast. Het gaat om 2 zaken. De eerste aanpassing is gedaan in de drie-uursregeling. Een kinderopvangorganisatie mag nu drie uur per dag afwijken van de verhouding tussen een beroepskracht en het aantal kinderen: de beroepskracht-kindratio. De tweede aanpassing gaat om het vaste gezichtencriterium. Een kinderopvangorganisatie mag nu onder voorwaarden tijdelijk een andere beroepskracht inzetten in plaats van een ‘vast gezicht’. Per 1 juli 2024 zijn verdere versoepelingen in de regelgeving voorzien.

GGD

In de 1e helft van 2023 heeft de programmaorganisatie corona de opgedane kennis en ervaring overgedragen aan de GGD.

De GGD heeft een rol in de publieke gezondheid bij de opvang van vluchtelingen. Omdat er opnieuw vluchtelingen in de regio en ontheemden uit Oekraïne zijn, pakt de GGD haar rol op. Met de GHOR (Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen) borgt de GGD de coördinatie van zorg voor vluchtelingen.

Programma organisatie corona

Op 30 juni 2023 is de coronaorganisatie gestopt. Dit geldt ook voor de uitvoeringsorganisatie Publieksactiviteiten Corona (PAC). De coronapandemie is voorbij en daarmee is er een einde gekomen aan de meerkostenregeling COVID-19 van het Rijk. Toch heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de GGD gevraagd de voorlichting over en vaccinatie tegen COVID-19 te blijven uitvoeren. Via de Regeling Specifieke Uitkering (SPUK) krijgt de gemeente hiervoor geld. Om in de toekomst volwassenen te kunnen vaccineren, zet de GGD de voorlichtings- en vaccinatieactiviteiten voort door oprichting van een tijdelijke afdeling.

Financiële bijstellingen Volksgezondheid (x 1.000)	**- € 104**
Opvang vluchtelingen Oekraïners	- € 1.220
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.116

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027 Pagina 174

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Gezond 010: het akkoord

In 2023 werkt de gemeente de integrale gezondheidsaanpak – een vervolg op Gezond010: het akkoord - voor 2024-2026 uit. De gemeente blijft investeren in de prioriteiten van het landelijke preventieakkoord: obesitas, roken, alcohol, mentale gezondheid en de doelen van de landelijke nota en GALA, zoals terugdringing van gezondheidsachterstanden.

Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit Pagina 175

Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een robuuste en slagvaardige GGD-organisatie voor Rotterdam en de regio Rijnmond, die ook in geval van crisis in staat is de publieke gezondheid te beschermen en te bevorderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De GGD past geleerde lessen vanuit de programmaorganisatie corona toe. De GGD werkt en denkt mee aan de landelijke ontwikkelingen ter versterking van de infectieziektebestrijding, zoals de Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding (LFI) en de Pandemische Paraatheid van het Ministerie van VWS. De GGD bereidt zich voor op nieuwe wetgeving, waaronder de Omgevingswet en aanpassing van de Wet publieke gezondheid (Wpg).

Hoe meten we dat?

Eens in de vier jaar verschijnt de GGD-gezondheidsmonitor die inzicht geeft in de gezondheid, het welzijn en de leefstijl van de inwoners van Rotterdam-Rijnmond. Via surveillance monitort de GGD de ontwikkeling van infectieziekten, inclusief tbc en soa’s

Doel: Gezonde stad

Pagina 176

Doel: Gezonde stad

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een leefomgeving die beschermt tegen gezondheidsschade en die uitnodigt tot gezond gedrag.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samen met partners werkt de gemeente vanuit ‘Gezond010: het akkoord 2020-2023’ aan een gezonde woon- en leefomgeving door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit doen ze door het bewaken van kwaliteitsnormen, het geven van advies en het verbeteren van een gezonder voedselaanbod op diverse plekken in de stad en door meer plekken in de stad rookvrij te maken.

Hoe meten we dat?

Over de voortgang van de uitvoering van het lokale preventieakkoord en de lokale nota volksgezondheid (Gezond 010: het akkoord 2020-2023) vindt jaarlijks rapportage aan de gemeenteraad plaats.

Eens in de vier jaar verschijnt de GGD Gezondheidsmonitor.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 177

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Volksgezondheid draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn en 11. Duurzame steden en gemeenschappen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten: niet van toepassing

Pagina 178

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 179

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**134.236**	**68.815**	**23.060**	**23.052**	**15.419**	**15.419**
Bijdragen rijk en medeoverheden	130.564	64.296	18.370	18.362	10.729	10.729
Overige opbrengsten derden	3.672	4.520	4.690	4.690	4.690	4.690
Lasten exclusief reserves	**172.136**	**103.344**	**60.464**	**60.422**	**52.728**	**52.971**
Apparaatslasten	99.378	**47.460**	**22.825**	**22.784**	**22.616**	**22.188**

Inhuur	71.878	19.559	301	301	301	301
Overige apparaatslasten	1.177	499	521	523	521	514
Personeel	26.323	27.402	22.003	21.960	21.794	21.373
Intern resultaat	4.279	**9**	**82**	**82**	**82**	**82**
Intern resultaat	4.279	9	82	82	82	82
Programmalasten	68.479	**55.874**	**37.557**	**37.556**	**30.030**	**30.701**
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	41.268	26.539	7.293	7.308	7.308	7.308
Kapitaallasten	18	18	18	0	0	0
Overige programmalasten	6	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	27.186	29.317	30.246	30.249	22.723	23.393
Saldo voor vpb en reserveringen	**-37.900**	**-34.528**	**-37.404**	**-37.370**	**-37.309**	**-37.552**
Saldo voor reserveringen	**-37.900**	**-34.528**	**-37.404**	**-37.370**	**-37.309**	**-37.552**
Reserves	**399**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves	399	0	0	0	0	0
Saldo	**-37.501**	**-34.528**	**-37.404**	**-37.370**	**-37.309**	**-37.552**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 38.631	- 33.975	- 33.954	- 33.920	- 33.894	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 37.501					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 34.424	- 34.978	- 34.945	- 34.919	- 34.919
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 34.528	- 37.404	- 37.370	- 37.309	- 37.552

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**

Volksgezondheid	**-34.528**	**-37.404**	**-37.370**	**-37.309**	**-37.552**
Volksgezondheid	-34.528	-37.404	-37.370	-37.309	-37.552
Volksgezondheid	-34.528	-37.404	-37.370	-37.309	-37.552

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit rijksbijdragen voor:

- bestrijding en het voorkomen van het COVID-19 virus
- opvang vluchtelingen Oekraïners
- versterking infectieziektebestrijding GGD
- gezondheidsbevordering

De overige baten hebben betrekking op de bijdragen van regiogemeenten voor bevorderen van de publieke gezondheid en bescherming tegen infectieziekten. Daarnaast zijn er nog inkomsten vanuit de vergoedingen voor reizigerszorg en technische hygiëne zorg op schepen.

Lasten

De lasten bestaan uit personele inzet en materiele kosten voor het beschermen, bewaken en bevordering van de publieke gezondheid. Daarnaast worden er subsidies verstrekt voor gespecialiseerde jeugdhulp en maatschappelijke opvang.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt voornamelijk door het wegvallen van de rijksbijdragen vanaf 2024 voor de bestrijding en het voorkomen van het COVID-19 virus en opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. De rijksbijdragen voor gezondheidsbevordering vallen na 2025 weg.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Volksgezondheid		**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-34.424**	**-34.978**	**-34.945**	**-34.919**	**-34.919**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**-104**	**-2.426**	**-2.425**	**-2.390**	**-2.633**
Bijdrage Regiogemeenten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0

Bijdrage VWS	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïners	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.220	0	0	0	0
Rijksbijdrage Covid-19 vaccinatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking GGD'en	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	1.116	-2.426	-2.425	-2.390	-2.633
Begroting na wijzigingen		**-34.528**	**-37.404**	**-37.370**	**-37.309**	**-37.552**

Toelichting financiële bijstellingen

Bijdragen Regiogemeenten
Voor onderstaande plustaken GGD is een bijdrage van € 298.000 toegekend door de regiogemeenten:

- Gemeentelijke advisering gezonde leefomgeving
- Programma Nu Niet Zwanger
- Centrum Seksueel Geweld

Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Bijdrage VWS
Het programma 'Nu Niet Zwanger' zet in op het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen bij de meest kwetsbaren in de samenleving. Van het rijk is voor 2023 een bijdrage van € 179.000 ontvangen. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Opvang vluchtelingen Oekraïners
De gemeente maakt kosten voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Omdat dit op verschillende fronten, zoals onderwijs, zorg en opvang wordt gedaan, staan de budgetten verspreid over verschillende programma's. In totaal wordt de begroting opgehoogd met € 66,5 mln. De kosten worden geheel vergoed door het Rijk. Zowel de baten als de lasten worden in totaal met € 66,5 mln opgehoogd. Per saldo is dit een neutrale boeking.
Op Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams wordt een voordeel van € 1,2 mln verwacht. Omdat het normbedrag van de particuliere opvang hoger is, dan de te verwachten kosten. Op Programma Volksgezondheid wordt een nadeel van € 1,2 mln verwacht. Omdat voor de specialistische zorgkosten voor gehandicapte vluchtelingen uit Oekraïne geen specifieke regeling is. De laatste regeling voor de opvang van de Oekraïners geeft aan dat alle kosten vergoed worden. Voor de gehele begroting van de opvang van de Oekraïnse vluchtelingen wordt het budget voor de lasten en baten met hetzelfde bedrag opgehoogd.

Rijksbijdrage covid-19 vaccinatie
Voor het toedienen van de COVID-19 vaccinatie en het in stand houden van de daarvoor benodigde infrastructuur is voor 2023 een rijksbijdrage van € 17 mln toegekend. Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage versterking GGD'en
Voor de versterking van infectieziektebestrijding en de pandemische paraatheid bij GGD'en is voor 2023 een rijksbijdrage van € 1,9 mln toegekend. Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 (GALA)
Binnen dit programma vallen twee onderdelen van deze rijksregeling:

- Versterking van de kennis- en adviesfunctie van de GGD (-€ 107.000 in 2023 tot 2025)
- Gezondheidsbevordering (€ 7,3 mln in 2023 en € 7,5 mln in 2024 en 2025)

Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Technische wijzigingen
In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Voor diverse projecten is eenmalig € 449.000 budget overgeheveld naar het programma Zorg, Welzijn en Wijkteams en € 447.000 naar het programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving. Totaal is in 2023 een bedrag van € 896.000 verschoven.
- Indexering: de budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024, Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen. Voor dit programma heeft dit een structureel effect van -€ 2,8 mln vanaf 2024.
- Overige technische wijzigingen (€ 220.000 in 2023 tot € 209.000 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Pagina 180

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Het programma volksgezondheid ondersteunt bewegen en gezonde leefstijlen, bevordert een gezonde leefomgeving en verschuift inzet van mensen en middelen van curatie naar preventie, onder andere door vroege signalering van risico's, verbeteren van de preventie-infrastructuur, zodat gezondheidsverschillen afnemen. Dit doet de gemeente door hulp en ondersteuning beschikbaar te stellen om gezond – of gezonder - te kunnen leven. Ook stimuleert en ondersteunt de gemeente een positieve houding en vaardigheden bijvoorbeeld tegenover drugs en alcohol. Daarbij hoort ook dat Rotterdammers oog hebben voor het belang van bewegen voor een gezond leven, en dat de leefomgeving voor Rotterdammers bijdraagt aan een gezond leven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

De GGD voert wettelijke taken uit voortvloeiend uit de Wet Publieke gezondheid.

En Wet Kinderopvang wetten.nl - Regeling - Wet kinderopvang - BWBR0017017 (overheid.nl)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- GGD Rotterdam-Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 181

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met de partners in de stad werken we aan een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Wethouder Buijt

Wethouder Buijt is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg.

Werk en inkomen

Pagina 182

Werk en inkomen

Rotterdammers die niet zelfstandig in een inkomen kunnen voorzien, krijgen een bijstandsuitkering. Deze uitkering geeft de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten in de mens- en arbeidsontwikkeling. Daarbij krijgen deze Rotterdammers steun van de gemeente om hun economische zelfstandigheid naar vermogen te vergroten.

Voortgang 2023

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Doel: Iedereen vooruit richting werk!

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 183

Voortgang 2023

Ontwikkeling bijstandsvolume

Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000

Realisatie 2022: **32.975**

Mijlpaal 2023: **32.325**

Realisatie 31 augustus 2023: **32.864**
In de eerste maanden van dit jaar is het aantal bijstandsuitkeringen licht gestegen door een hogere instroom. Vanaf april is sprake van een licht dalende trend van het bijstandsvolume. Dit komt door een hogere uitstroom, terwijl de instroom (vrijwel) gelijk blijft. Het aantal bijstandsuitkeringen bedroeg eind augustus 2023 32.864. Dit aantal is iets minder dan begin dit jaar (111 minder). Hiermee liggen we op koers om de streefwaarde voor dit jaar (32.325) te behalen.

Monitor tweede tertaal 2023 Werk en Inkomen

Voor meer informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen wordt verwezen naar de tweede tertaalmonitor 2023.

Financiële bijstellingen Werk en inkomen (x 1.000)	€ 3.373
Extra middelen begeleiding naar werk	€ 2.100
Onderbesteding Rotterdam Inclusief	€ 2.000
Technische wijzigingen, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 727

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Rechtmatigheid

Tot en met eind augustus zijn er 444 fraudeonderzoeken op basis van vermoedelijke fraude van Rotterdammers afgerond. Hiermee is de doelstelling van 700 afgeronde fraudeonderzoeken nog steeds in zicht. Momenteel vindt een herijking plaats van de handhavingsaanpak. Het doel hiervan is onder meer een duidelijke verbetering te laten zien in de effectiviteit van het toezicht- en handhavingsproces, de boodschap uitzenden dat fraude niet loont en het bieden van een duidelijk handelingsperspectief aan de uitvoering. Zo wordt er vanuit de keten toezicht en handhaving meer samengewerkt met collega’s om vermoedens van fraude kenbaar te maken en te onderbouwen, zodat deze onderzocht kunnen worden.

Inzet loonkostensubsidie

De Participatiewet biedt met de loonkostensubsidie (LKS) een effectief middel om meer mensen aan de slag te helpen. Met deze subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. Het vaker inzetten van deze subsidie biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk. In 2023 worden daartoe verschillende inspanningen verricht. Een daarvan is de mensen die in aanmerking komen voor loonkostensubsidie vaker vroegtijdig en beter te herkennen. Verder wordt al tijdens de arbeidsontwikkeling gezocht naar een passende baan. Voor 2023 is de ambitie een netto groei naar 1.500 banen met LKS. Eind augustus hebben 1.312 Rotterdammers een LKS-baan. Rotterdam ligt daarmee iets achter op de koers om de doelstelling van 2023 te realiseren. De groei van het aantal garantiebanen is nagenoeg in lijn met de verwachtingen, maar de groei van het aantal nieuw beschut banen stagneert. Daarentegen zijn er meer nieuw beschut banen beëindigd dan voorzien.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 184

Werk is geweldig!

Werk is meer dan alleen een inkomen. Het is productief zijn. Iets betekenen. Mensen ontmoeten. Bij een team horen. Eigenwaarde vergroten. Ertoe doen. En natuurlijk ook een inkomen, waardoor het dagelijks leven beter betaalbaar wordt, stress vermindert en de leuke dingen van het leven makkelijker worden. Werk is geweldig, en voor veel Rotterdammers met een te klein inkomen vaak precíes wat ze nodig hebben. Iedereen die kan werken, moet aan de slag kunnen komen. Dat is de essentie van de Rotterdamse uitvoering van de Participatiewet.

Voor iedereen die nu aan de kant zit, blijft er ergens in onze stad werk liggen. Dat is wat de personeelstekorten praktisch betekenen. Werk is van grote waarde, want het zorgt dat deze dingen wél gebeuren en dat de mensen die het werk doen een beter leven krijgen. Daarom: iedereen die kan, aan het werk. Het allerbelangrijkste wat we nodig hebben om de grote bijstandsafhankelijkheid te verminderen, is het geloof dat het daadwerkelijk anders kan. We slagen hier alleen in als werkzoekenden, gemeente, sociaal ondernemers, werkgevers, onderwijspartners én andere partners het gezamenlijk doen. We moeten er rekening mee houden dat iedere Rotterdammer anders is. We kijken goed naar wie wat op welk moment nodig heeft om een stap te zetten richting werk.

Het is de ambitie van het college om het aantal Rotterdamse huishoudens met een bijstandsuitkering te laten dalen naar 30.000 eind 2025.

Medio juni 2023 is het beleidskader Participatie 2023-2026 'Werk is Geweldig' aan de gemeenteraad aangeboden. Het nieuwe beleidskader beschrijft de manier waarop Rotterdam de Participatiewet wil uitvoeren. Het beleidskader schetst de gemeentelijke ambities en de voornaamste beleidsuitgangspunten. Ook staat erin hoe de gemeente haar ambities praktisch en concreet wil realiseren. Uitgangspunt zijn vijf actielijnen:

- Stimuleren duurzame uitstroom en beperken instroom
- Zorgen voor rechtmatige inkomensvoorziening
- De ontwikkeling van mensen bevorderen
- Zorgen voor meer passend werk
- Meer focus en samenwerking op de regionale arbeidsmarkt

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid Pagina 185

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Door het verstrekken van een uitkering wordt inkomenszekerheid geboden die Rotterdammers in staat stelt om mee te doen naar vermogen.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

We verstevigen de basis voor bestaanszekerheid door rechtmatige, tijdige en voorspelbare uitkeringsverstrekking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bieden van toegankelijke dienstverlening met de menselijke maat;
- Actief informeren over rechten en plichten;
- Opsporen van onrechtmatigheden en fraude door middel van een verbeterde ketenaanpak.

Toelichting

De gemeente zet digitale instrumenten in om het aanvragen van een bijstandsuitkering zo duidelijk en toegankelijk mogelijk te maken. Rotterdammers die digitaal minder vaardig zijn of niet beschikken over de juiste middelen kunnen langskomen op een van onze locaties. De aanvraag wordt zo snel mogelijk afgehandeld, zodat er snel duidelijkheid is over het inkomen. Elke Rotterdamse bijstandsgerechtigde heeft een eigen contactpersoon. Deze medewerker geeft bij vragen over de uitkering direct zelf antwoord of gaat op zoek naar het juiste antwoord. Het gaat altijd om de balans tussen rechtvaardigheid en rechtmatigheid, en het zo mogelijk leveren van maatwerk.

Bij het ontvangen van een bijstandsuitkering horen rechten en plichten. Zo moeten bijstandsgerechtigden, op basis van de inlichtingenplicht, wijzigingen doorgeven die van belang zijn voor het bepalen van het recht op en de hoogte van de uitkering. Op basis daarvan wordt de uitkering aangepast aan de nieuwe situatie.

Een afname van niet-verwijtbare onrechtmatigheden begint bij goede en duidelijke communicatie. De gemeente informeert alle Rotterdammers met een bijstandsuitkering over de rechten en plichten die horen bij de Participatiewet. Dat gebeurt digitaal, telefonisch en via persoonlijk contact.

Soms geeft een iemand met een uitkering wijzigingen of andere informatie bewust niet of foutief door. Rotterdam wil onrechtmatigheden en fraude zoveel mogelijk terugdringen. Op drie manieren vindt onderzoek plaats naar mogelijk misbruik: heronderzoek, fraudeonderzoek en de ketenaanpak toezicht inkomen. Een heronderzoek richt zich op de rechtmatigheid van de bijstandsuitkering zonder dat er een signaal is dat er iets niet klopt. Een fraudeonderzoek vindt plaats als er signalen van fraude zijn. De gemeente verhoogt het aantal uitgevoerde heronderzoeken en fraudeonderzoeken. Daarom komen er meer sociaal rechercheurs. Zij werken samen met collega’s binnen de gemeentelijke organisatie, zoals de directie Veiligheid, en met het Openbaar Ministerie en de politie. De handhavingsteams gaan dichter op de uitvoering opereren. Dit betekent dat de fraudeteams meer in een keten georganiseerd worden.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
% Rechtmatige verstrekking van bijstand	99,99%	98,4%	> 97%		> 97%	> 97%		
% Besluiten bijstandsaanvraag (levensonderhoud) binnen wettelijke termijn	95,3%	94,1%	> 90%	91,7%	> 90%	> 90%		
Aantal afgeronde fraudeonderzoeken	421	267	700	444	800	850		
Aantal ingediende klachten over bejegening	64	59	< 60	44	< 60	<60		

Toelichting indicatoren

Voor een nadere toelichting over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de Monitor Werk & Inkomen 2e tertaal 2023.

Doel: Iedereen vooruit richting werk!

Pagina 186

Doel: Iedereen vooruit richting werk!

Rotterdammers doen mee naar vermogen op de arbeidsmarkt of in de samenleving.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Het aantal Rotterdamse huishoudens met een bijstandsuitkering laten dalen naar 30.000 eind 2025;
- Zoveel mogelijk Rotterdammers doen mee naar vermogen en stromen uiteindelijk uit naar duurzaam werk;
- Meer mensen met een arbeidsbeperking aan de slag, passend bij hun vermogen, ontwikkeling en talenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Werkzoekenden ondersteunen bij de uitstroom naar duurzaam werk;
- Werkgevers – essentiële partners bij het realiseren van duurzame uitstroom – ondersteunen om gezamenlijk de personeelstekorten te verminderen;
- Rotterdammers stappen laten zetten richting werk door hen te helpen bij de praktische belemmeringen die zijn ervaren;
- Rotterdammers in een kwetsbare situatie specifieke ondersteuning bieden bij hun ontwikkeling;
- Via het gemeentelijk sociaal ontwikkelbedrijf Rotterdam Inclusief (RI) werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking en Rotterdammers die langdurig werkloos zijn;
- Loonkostensubsidie (LKS) inzetten om de drempel voor werkgevers te verlagen om kwetsbare Rotterdammers met een verminderde loonwaarde in dienst te nemen;

- Reguliere bedrijven, ondernemers en werkgevers stimuleren meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroepen;
- Regionaal intensief samen te werken met partners uit het bedrijfsleven, het onderwijs en regiogemeenten;

Toelichting

We ondersteunen Rotterdammers die aan het einde van hun WW-periode in hun zoektocht naar werk. Inzet is een baan te vinden voor de WW-uitkering eindigt. Dit voorkomt dat zij in de bijstand terechtkomen. Werkzoekende Rotterdammers die een uitkering aanvragen, worden zo snel mogelijk benaderd door een werkcoach. Die maakt afspraken over de weg naar werk. Het gaat om duurzame uitstroom naar werk; de inzet is dat zo weinig mogelijk mensen terugkeren in een uitkeringssituatie. Zodra een werkzoekende uitstroom, stopt onze dienstverlening niet. We bieden werkzoekenden met betaald werk en inkomsten boven de bijstandsnorm maximaal zes maanden begeleiding die is gericht op werkbehoud.

Deeltijdwerk kan een belangrijke opstap zijn naar een volledige baan. Tegelijkertijd brengt deeltijdwerk vanuit een uitkering (financiële) onzekerheden met zich mee. We experimenteren met mogelijkheden om de stap naar deeltijdwerk te vergemakkelijken door deze onzekerheden te minimaliseren.

Via het WerkgeversServicepunt Rijnmond (WSPR) ondersteunt de gemeente zowel het mkb als grotere ondernemingen bij personele vraagstukken. Momenteel zijn er meer vacatures dan beschikbaar personeel. De gemeente stimuleert daarom werkgevers om op een pragmatische manier personeel te werven, bijvoorbeeld door meer te kijken naar competenties dan formele kwalificaties. Daarnaast brengt de gemeente werkgevers en werkzoekenden op diverse manieren bij elkaar en maakt informatie over elkaar inzichtelijk. De focus ligt daarbij op maatschappelijk cruciale beroepen en de drie grote transities waar onze regio momenteel mee te maken heeft: digitalisering, energietransitie en de overgang naar een circulaire economie.

Rotterdammers die praktische belemmeringen ervaren om stappen te zetten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid, participatie en het vinden van werk, kunnen rekenen op hulp van de gemeente. Dat gebeurt bij voorkeur in combinatie met op werk en leren gerichte activiteiten. Maar ook is er inzet op de beheersing van de Nederlandse taal, op het voorkomen van schulden en op beschikbare kinderopvang.

Zo nodig krijgen Rotterdammers in een kwetsbare situatie specifieke ondersteuning bij hun ontwikkeling. Het gaat bijvoorbeeld over werkzoekenden met een specifieke belemmering, werkzoekenden uit bepaalde leeftijdscategorieën of met een bepaalde verblijfsstatus. Het gaat om: Rotterdammers met fysieke en/of psychische problematiek, jongeren, Rotterdammers met een licht verstandelijke beperking, ouderen, langdurig werklozen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, statushouders en niet-uitkeringsgerechtigden.

Om Rotterdammers met een arbeidsbeperking en/of langdurig werklozen aan het werk te helpen, zet Rotterdam Inclusief onder andere in op detachering van medewerkers met een SW- of Nieuw Beschut-indicatie bij reguliere werkgevers. Rotterdam Inclusief biedt hen zo nodig jobcoaching. Werknemers die door een arbeidsbeperking niet bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen, biedt Rotterdam Inclusief werk in een beschutte omgeving. Ook is er inzet op simpel switchen, supported employment en zichtbare aanwezigheid op Zuid.

Om meer Rotterdammers te laten werken, intensiveert de gemeente de inzet van loonkostensubsidie, het aanbieden van aanvullende voorzieningen als jobcoaching, werkplekaanpassingen en vervoer, en het realiseren van - al dan niet gemeentelijke - garantiebanen.

We stimuleren werkgevers om meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroep. Dat doen we door middel van het stimuleren van de beweging richting de impacteconomie, de Rotterdamse werkgelegenheidsparagraaf en social return. De kans op passende matches tussen werkzoekenden en werkgevers wordt verrgroot door instrumenten als jobcarving, jobcreatie en open hiring. Het WSPR adviseert werkgevers hoe zij deze instrumenten kunnen toepassen.

In regionale samenwerking zijn al meerdere geslaagde programma's en projecten opgezet. Alle partners hebben de ambitie uitgesproken om de komende jaren meer mensen uit de regio te helpen om ontwikkelstappen te zetten en duurzaam werk te vinden en te behouden. Om dat te kunnen doen, starten we met het Rijnmonds Arbeidsmarktperspectieffonds, komt er een Regionaal Werkcentrum en neemt de gemeente Rotterdam deel aan andere samenwerkingsinitiatieven.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000 *	34.624	33.375	32.325	realisatie 31 augustus 32.864	31.350	30.000	eindwaarde 30.000	
Instroom in de bijstand	8.264	7.336	8.425**	4.443				
Uitstroom								
- naar werk	4.649	4.101	4.825**	1.956				
- overig	5.194	4.881	4.650**	2.598				
Aantal Rotterdammers aan het werk met loonkostensubsidie (LKS)	928	1.179	1.500	1.312	1.800	2.100		
Aantal gerealiseerde gemeentelijke garantiebanen	446	509	550	542				
Aantal gerealiseerde banen Nieuw Beschut	190	237	317	272				
% van de werkzoekenden bij Prestatie010 heeft een geregistreerde tegenprestatie	80%	76%	85%	75%				
% van de meest kansrijke werkzoekenden bij Prestatie010 zet een vervolgstap in de persoonlijke ontwikkeling	26%	33%	50%	26%				

* Startpunt (0-meting Rekenkamer) voor deze collegetarget is de stand van 1 juli 2022, namelijk 34.028 bijstandsuitkeringen.

** Dit zijn ramingen die jaarlijks worden bijgesteld. Leidend hierin is de collegetarget om eind 2025 het aantal bijstandsuitkeringen te laten dalen tot 30.000.

Toelichting indicatoren

Voor een nadere toelichting over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de Monitor Werk & Inkomen 2e tertaal 2023.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 187

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Werk en inkomen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Pagina 188

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

Adidas

Adidas

In 2020 besloten de vier grote steden (G4) om hun samenwerking in IT-dienstverlening voor de domeinen Werk en Klantinteractie te stoppen. Voor beide domeinen vervangt de gemeente Rotterdam de IT-dienstverlening door de applicatie Thomas (project Adidas). Thomas maakt het mogelijk de digitale dienstverlening beter af te stemmen op de specifieke situatie van de Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Dat geldt voor de aanvraag levensonderhoud (ALO) en de aanvraag van de uitkering voor oudere werkzoekenden (IOAW), de duurzame uitstroom naar werk en de begeleide participatie.

Dit project maakt onderdeel uit van de Monitor ICT Projecten (MIP). De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden.

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Werk en inkomen	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**569.395**	**578.368**	**592.271**	**553.400**	**554.104**	**554.104**
Bijdragen rijk en medeoverheden	560.106	567.739	578.469	540.443	542.591	542.591
Financieringsbaten	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	9.327	10.630	13.802	12.956	11.513	11.513
Overige baten	-38	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**813.302**	**856.294**	**843.450**	**801.938**	**790.229**	**785.580**
Apparaatslasten	181.869	**185.329**	**176.897**	**172.869**	**168.944**	**167.928**
Inhuur	16.548	7.823	6.305	6.182	6.040	6.040
Overige apparaatslasten	5.310	5.264	5.409	5.421	5.416	5.416
Personeel	160.011	172.242	165.182	161.266	157.488	156.472
Intern resultaat	-908	**-3.059**	**-2.123**	**-2.703**	**-2.703**	**-2.703**
Intern resultaat	-908	-3.059	-2.123	-2.703	-2.703	-2.703
Programmalasten	632.341	**674.025**	**668.676**	**631.772**	**623.987**	**620.355**
Financieringslasten	-2	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	40.975	44.341	42.494	45.736	38.243	36.597
Kapitaallasten	16	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	-2.874	107	116	116	116	116
Salariskosten WSW en WIW	48.051	54.178	57.005	55.054	52.607	50.620
Sociale uitkeringen	535.023	560.784	554.075	516.274	516.274	516.274

Subsidies en inkomensoverdrachten	11.153	14.615	14.986	14.590	16.747	16.747
Saldo voor vpb en reserveringen	**-243.907**	**-277.926**	**-251.179**	**-248.538**	**-236.124**	**-231.476**
Saldo voor reserveringen	**-243.907**	**-277.926**	**-251.179**	**-248.538**	**-236.124**	**-231.476**
Reserves	**15.895**	**9.168**	**3.709**	**2.851**	**540**	**37**
Onttrekking reserves	10.820	36.243	4.940	2.851	540	37
Toevoeging reserves	4.627	28.817	1.231	0	0	0
Vrijval reserves	9.703	1.742	0	0	0	0
Saldo	**-228.012**	**-268.758**	**-247.470**	**-245.687**	**-235.584**	**-231.439**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 232.632	- 241.207	- 229.015	- 226.661	- 223.781	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 228.012					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 272.131	- 232.885	- 230.690	- 221.266	- 217.450
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 268.758	- 247.470	- 245.687	- 235.584	- 231.439

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Werk en inkomen	**-268.758**	**-247.470**	**-245.687**	**-235.584**	**-231.439**
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	-24.884	-23.075	-22.150	-21.107	-21.107
Arbeidsparticipatie - Werk	-64.005	-66.628	-66.675	-59.037	-57.726
Begeleide participatie	-99.766	-104.339	-102.940	-104.265	-101.441
Inkomensregelingen - Inkomen	-80.102	-53.427	-53.922	-51.175	-51.164
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	-24.884	-23.075	-22.150	-21.107	-21.107
Arbeidsparticipatie - Werk	-64.005	-66.628	-66.675	-59.037	-57.726
Begeleide participatie	-99.766	-104.339	-102.940	-104.265	-101.441
Inkomensregelingen - Inkomen	-80.102	-53.427	-53.922	-51.175	-51.164

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten
De baten bestaan voornamelijk uit rijksbijdragen in het kader van de Bundeling uitkeringen inkomensvoorzieningen gemeenten (BUIG) ten behoeve van de uitvoering van de Participatiewet. Vanuit deze bijdrage betaalt de gemeente bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies.

Lasten
De programmalasten bestaan voor het grootste deel uit de sociale uitkeringslasten. De participatiemiddelen, als integratie-uitkering in het Gemeentefonds, zijn bestemd voor re-integratie van werkzoekenden, werkzoekenden met een arbeidsbeperking en de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).

Reserves
De reserves bestaan voornamelijk uit de bestemmingsreserve BUIG. Deze reserve wordt gebruikt voor het dekken van eventuele tekorten op de BUIG.

Meerjarig verloop
Het meerjarig verloop van de programmalasten en baten wordt vooral beïnvloed door de geraamde ontwikkeling van de uitkeringslasten en het BUIG-budget. De lasten van de sociale uitkeringen zijn voor twee jaren (2023 en 2024) geraamd op basis van volume en prijs. Het BUIG budget voor deze jaren is gebaseerd op de laatst verkregen informatie van het Rijk. Voor de jaren daarna wordt de ontwikkeling in de verwachte rijksbaten gelijkgesteld aan de ontwikkeling van de verwachte lasten, waarvoor we aansluiten bij CPB-ramingen van de ontwikkeling van het landelijke aantal bijstandsuitkeringen.

Het meerjarig verloop op de apparaatslasten wordt voornamelijk veroorzaakt door de mutatie in de formatie en de aan het personeelsbestand gerelateerde kosten (loonkosten, overige personele kosten, inhuur). De formatie van Werk en Inkomen is gebaseerd op de benodigde capaciteit voor het bedienen van het geraamde bijstandsvolume. Deze formatie wordt vervolgens vertaald in het benodigde loonkostenbudget. Omdat het bijstandsvolume over de jaren heen fluctueert wordt een deel van de formatie ingevuld met inhuur. Dit om frictiekosten te vermijden.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Werk en inkomen	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023	-272.131	-232.885	-230.690	-221.266	-217.450
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024	3.373	-14.584	-14.997	-14.318	-13.989

Extra middelen begeleiding naar werk	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.100	0	0	0	0
Meerjarige begroting Regionaal Bureau Zelfstandigen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	229	229	229	229
Onderbesteding Rotterdam Inclusief	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.000	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïners	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Overbruggingsfinanciering NPRZ	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Subsidie Kansen voor West	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Verwerking AMIF-subsidie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	282	0	0	0
Verwerking ESF-baten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Breed Offensief	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Perspectief op Werk	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	545	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Uitvoering energietoeslag	Reserves	0	0	0	0	0
Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen	Reserves	1.742	0	0	0	0
Begeleiding jongeren naar werk	Taakmutaties	-678	0	0	0	0
Participatie IPS-regeling	Taakmutaties	0	-6	-6	-6	-6
Taakmutatie meicirculaire Gemeentefonds	Taakmutaties	-3.294	-3.132	-2.995	-2.891	-2.734
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	957	-11.958	-12.226	-11.652	-11.479
Begroting na wijzigingen		**-268.758**	**-247.470**	**-245.687**	**-235.584**	**-231.439**

Toelichting financiële bijstellingen

Extra middelen begeleiding naar werk

Voor begeleiding naar werk worden extra baten in 2023 verwacht vanuit het Europees Sociaal Fonds (€ 2,6 mln). Aan de lastenkant wordt een onderbesteding verwacht op enkele posten, maar worden dit jaar ook extra intensiveringen gedaan. Per saldo is er positief resultaat in 2023 van € 2,1 mln. Deze middelen vallen vrij ten gunste van de algemene middelen.

Onderbesteding Rotterdam Inclusief

In de meicirculaire is voor Rotterdam Inclusief een bedrag toegekend van € 3,3 mln voor de reguliere loon- en prijsbijstelling voor de WSW en Nieuw Beschut Werk. Ook wordt € 700.000 verwacht uit de septembercirculaire

voor de compensatie van de bijzondere loonstijging WSW. Door de snellere afbouw van de WSW en het nog niet behalen van de doelstelling Nieuw Beschut is hiervoor al dekking binnen de begroting. In 2023 worden nog extra kosten verwacht voor het herstelprogramma functiewaardering WSW. Verder is kortgeleden een pand beschikbaar gekomen voor de kringloopwinkel, dat ook ingezet wordt voor de start van een locatie op Zuid. Hiervoor worden nog kosten verwacht. Voor beide ontwikkelingen is niet duidelijk wat de precieze financiële effecten zijn. Rekening houdend met verwachte middelen vanuit de mei- en septembercirculaire en de genoemde onzekerheden wordt een onderbesteding verwacht van € 2 mln in 2023. Dit bedrag valt vrij ten gunste van de algemene middelen.

Meerjarige begroting Regionaalbureau Zelfstandigen
Door het structureel toegenomen aantal aanvragen bij het Regionaal Bureau Zelfstandigen, een onderdeel van WerkgeversServicePunt, is er meer personeel nodig om het werk uit te voeren. Hiertoe zijn de apparaatslasten verhoogd, inclusief de overhead van € 229.000. Voor deze hogere lasten is er dekking door hogere baten uit contractgemeenten en lagere programmalasten.

Opvang vluchtelingen Oekraïners
Door de inval van Rusland in Oekraïne heeft de gemeente Rotterdam sinds half maart 2022 de taak om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. De gemeente maakt kosten op het gebied van opvang, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Het Rijk dekt deze kosten. In de begroting van het programma Werk en Inkomen zijn de leefgelden en de apparaatslasten van € 6,7 mln opgenomen. Tegenover deze beide lasten staat een even grote dekking. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Overbruggingsfinanciering NPRZ
De financiering van de huidige regiodeal (2019-2022) liep voor de pijler Werk halverwege 2023 af. In de nieuwe regiodeal is geld aangevraagd voor re-integratie vanaf 2024. Om de inzet op Zuid te waarborgen heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) € 3,2 mln beschikbaar gesteld. Tegenover deze baten staat een even grote lastenbegroting. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Schoonmaak P&R Beverwaard en Meijersplein 2023
Vanuit het programma Beheer van de Stad is structureel € 33.000 vanaf 2023 beschikbaar gesteld voor de schoonmaakwerkzaamheden van de P&R terreinen Beverwaard en Meijersplein.

Subsidie Kansen voor West
Vanuit de subsidieregeling Kansen voor West III zijn de verwachte subsidiebaten voor het project Leer Praktijk Centrum verwerkt in de begroting. Het gaat om € 500.000 voor zowel 2024 als 2025. Tezamen met de verhoging van de baten is de lastenbegroting verhoogd met dit bedrag. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Verwerking subsidie Asiel-, migratie- en integratiefonds (AMIF)
Vanuit de subsidieregeling AMIF zijn de verwachte subsidiebaten voor 2024 verwerkt in de begroting: € 1,5 mln. Samen met de verhoging van de baten is de lastenbegroting - inclusief overhead van € 282.000 - verhoogd met dit bedrag.

Verwerking baten Europees Sociaal Fonds (ESF)
Vanuit de subsidieregeling Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) zijn de verwachte subsidiebaten verwerkt in de begroting. Dit bedraagt voor 2023 € 2,6 mln, voor 2024 en 2025 elk € 1,4 mln en voor 2026 en 2027 elk € 1,3 mln. Met de verhoging van de baten is ook de lastenbegroting verhoogd met deze bedragen. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Breed Offensief
Breed Offensief is een taak die het Rijk aan gemeenten heeft opgelegd. Het doel is werkgevers te stimuleren om mensen met loonkostensubsidie hun positie op de arbeidsmarkt te laten verbeteren. Hiervoor is de gemeentelijke verordening Participatie aangepast. De kosten hiervan bedragen € 579.000. Dekking van deze kosten is gevonden in de bestemmingsreserve Breed Offensief.

Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening
Met de Aanpak Jeugdwerkloosheid zetten gemeenten, scholen en hun partners zich in om kwetsbare jongeren te helpen naar vervolgonderwijs of werk. De jongeren op wie de Aanpak Jeugdwerkloosheid zich primair richt, hebben echter een structurele achterstand op de arbeidsmarkt. Het kabinet heeft daarom besloten de tijdelijke maatregelen om te zetten in wet- en regelgeving. Van het Rijk is op grond van de meicirculaire 2023 € 678.000 ontvangen. Dit gedrag wordt eerst toegevoegd aan de reserve Crisisdienstverlening in 2023.

Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt
Het actieplan ‘Dichterbij dan je denkt’ van het ministerie van SZW beoogt om op korte termijn de krappe arbeidsmarkt te benutten om mensen die nu langs de kant staan naar fulltime of parttime werk, of een leerwerkplek te begeleiden. Vanuit de septembercirculaire 2022 en de decembercirculaire 2022 zijn hiervoor gelden ontvangen. Deze gelden zijn in 2022 niet benut. Van deze gelden is een bestemmingsreserve gevormd. Voor 2023 is de verwachting € 359.000 te besteden en voor 2024 € 358.000. Tegenover deze begrote lasten staat eenzelfde begrote bedrag voor de onttrekking aan deze reserve. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Perspectief op Werk
Uit de resultaatbestemming van 2019 is de reserve Perspectief op Werk gevormd. Hierin is geld opgenomen dat uit een decentralisatie-uitkering is ontvangen. De doelstelling van dit geld is het te besteden aan een hernieuwde samenwerking tussen publieke en private partijen in de arbeidsmarktregio’s. Deze samenwerking is bedoeld om iedereen die wil en kan werken aan een baan te helpen Voor 2023 wordt hiertoe een bedrag van € 50.000 onttrokken voor activiteiten van het Regionaal Werkbedrijf. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden
Als onderdeel van het steun- en herstelpakket heeft het kabinet in 2022 extra geld beschikbaar gesteld voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden. Dit geld is toen toegevoegd aan de Bestemmingsreserve re-integratie bijstandsgerechtigden. In 2024 en 2025 wordt het resterende bedrag uit deze reserve onttrokken voor het betalen van personele lasten van werkcoaches. Het gaat zowel in 2024 als in 2025 om € 1,4 mln. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmonitor
Uit het saldo op de BUIG wordt € 545.000 gestort in de bestemmingsreserve RIM (Rotterdamse Investeringsmotor) cilinder ‘verkoopopbrengst Eneco’. Dit wordt gedaan in het kader van het Rotterdamse Scholingsfonds. Bij de dekking van dit fonds - uit de verkoopopbrengst Eneco - is namelijk afgesproken dat besparingen door uitstroom van bijstandsgerechtigden met een scholingsvoucher terugvloeien naar de RIM.

Bestemmingsreserve Uitvoering energietoeslag
Bij de jaarrekening 2022 is er een bestemmingsreserve gevormd van € 1,4 mln voor de afhandeling van de Energietoeslag 2022 in 2023. Met deze begrotingswijziging wordt het geld ook daadwerkelijk aan deze reserve onttrokken. Dit is per saldo neutraal, omdat voor hetzelfde bedrag het lastenbudget is verhoogd.

Vrijval reserves kleiner dan € 1 miljoen
Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten om reserves kleiner dan € 1 mln te laten vrijvallen. Dit besluit geldt ook voor nieuwe reserves die zijn ontstaan na vaststelling van de jaarrekening 2022. Deze aanpassing gaat over de technische verwerking in de begroting van het vrijvallen van dergelijke nieuwe reserves van kleiner dan € 1 mln.

Begeleiding jongeren naar werk
In de meicirculaire heeft het Rijk € 678.000 ter beschikking gesteld voor de regionale aanpak van jeugdwerkgelegenheid.

Participatie IPS-regeling
Voor de Regeling vergoeding Individuele plaatsing en steun (IPS) voor de gemeentelijke doelgroep is landelijk € 21,5 miljoen beschikbaar. Dit programmageld is bestemd voor de inzet van IPS-trajecten voor de re-integratie. In de meicirculaire kondigde het Rijk een verlaging aan van structureel € 6.000 vanaf 2024.

Taakmutatie meicirculaire Gemeentefonds
In de meicirculaire stelde het Rijk budget ter beschikking voor de reguliere loon- en prijsbijstelling van de WSW en Nieuw Beschut Werk. Voor 2023 gaat het om € 3,3 mln, aflopend tot € 2,7 mln in 2027.

Technische wijzigingen
In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Budgetoverheveling van programma Werk en Inkomen naar programma Beheer van de Stad en Maatschappelijke ontwikkeling voor het project Leerwerktrajecten Statushouders van € 432.000 in 2023.
- Budgetoverheveling van programma Werk en Inkomen naar programma Maatschappelijke ontwikkeling voor inzet schuld(hulp)dienstverlening van € 250.000 in 2023
- Budgetoverheveling van programma Werk en Inkomen naar programma Economische ontwikkeling voor financiering van scholingsvouchers van € 500.000 in 2023.
- Budgetoverheveling van programma Economische ontwikkeling naar programma Werk en Inkomen voor sociaal ondernemen structureel -€ 538.000 vanaf 2024.
- In 2024 wordt er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening aan Rotterdammers een gemeentelijk klantcontactcentrum ingericht. Voor het inrichten van dit klantcontactcentrum wordt vanaf 2024 een bijdrage overgeheveld van € 1,3 mln naar het programma Dienstverlening.
- Budgetoverheveling van programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving naar programma Werk en Inkomen door hogere instroom statushouders is meer inzet van personeel nodig van -€ 386.000 in 2023 tot -€ 1,5 mln in 2027.
- De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Structureel -€ 11,3 mln vanaf 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- Diverse technische wijzigingen (van € 161.000 in 2023 tot € 550.000 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen Pagina 190

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Rotterdammers, die niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien, krijgen een bijstandsuitkering. De gemeente ondersteunt deze Rotterdammers om hun economische zelfstandigheid naar vermogen te vergroten. Door inkomen te bieden ontstaat de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten naar mens- en arbeidsontwikkeling. Ook ontstaat de ruimte om zo veel mogelijk zelf de regie te houden. Het hebben van werk biedt naast een inkomen grote maatschappelijke waarde. Dat geldt ook voor het verrichten van een maatschappelijke activiteit. Het levert een bijdrage aan de ontwikkeling en ontplooiing van Rotterdammers, het onderhouden van sociale contacten en het toenemen van zelfvertrouwen, eigenwaarde, gezondheid en zelfstandigheid.

We geven uitvoering aan de missie door inzet op:

- Arbeidsparticipatie: zoveel mogelijk Rotterdammers werken (naar vermogen) en verdienen hun eigen inkomen.
- Arbeidsontwikkeling: versterken van de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden. Versterken van de arbeidsmarkt door regionale samenwerking en dienstverlening aan werkgevers.
- Begeleide participatie: bieden van specifieke arrangementen en passend werk aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking
- Inkomensregelingen: elke Rotterdammer die daar recht op heeft, ontvangt tijdig een juiste bijstandsuitkering. Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Beleidskader Participatie 2023-2026
- Tweede tertaaltertaalmonitor Werk en Inkomen 2023

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen zetten zich in om het doel van het programma te realiseren:

- Wigo4it C.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden Pagina 191

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & Inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

‘We willen zoveel mogelijk Rotterdammers aan het werk en uit de bijstand helpen. En met de grote hoeveelheid vacatures is dit HET moment om daarin flinke stappen vooruit te zetten. We hebben iedereen nodig in onze stad.’

Zorg, welzijn en wijkteams Pagina 192

Zorg, welzijn en wijkteams

Met het programma Zorg, welzijn en wijkteams beschermt en bevordert de gemeente de gezondheid van Rotterdammers. Het programma richt zich er ook op dat Rotterdammers zich op alle levensterreinen zelfstandig kunnen redden, zo nodig met een beroep op familie, vrienden en buren. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Voortgang 2023

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Doel: Jongeren zonder achterstand

Doel: Kwetsbaren doen mee

Doel: Ouderen gezond en vitaal

Doel: Gezonde Rotterdammers

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2023

Pagina 193

Voortgang 2023

Huiselijk geweld

Het Verandertraject Huiselijk Geweld is afgerond. Samen met de ketenpartners werkt de gemeente aan voortzetting van onderdelen ervan. Hierbij is aandacht voor de aanbevelingen uit het Evaluatieonderzoek. Het nieuwe beleidskader uit 2023 neemt onderdelen mee uit de opbrengst van het Verandertraject, waaronder werken met ervaringsdeskundigen, de leerwerkplaats Huiselijk Geweld en het plegersperspectief.

Jeugdzorg

Na vaststelling van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd (HAJ) is de verwachting dat het najaar 2023 een bijbehorend invoeringsplan tot stand komt. Dit plan geeft richting aan de lokale vertaalslag van de HAJ. In het lokale plan komt een verbinding met de ontwikkelopgaven uit de lokale en regionale contracten voor jeugdhulp en met alle andere landelijke programma's voor jeugd, zoals het Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming.

Daarnaast zijn er thema's die landelijke en regionaal spelen in de jeugdzorg:

Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming

Het Toekomstscenario beoogt een eenvoudiger en betere keten van veiligheid en bescherming voor de doelgroep 0-100 jaar. De ondersteuning en hulp aan jeugd en gezinnen waar onveiligheid en huiselijk geweld speelt, wordt hiermee geïntegreerd. Begin juli 2023 is het landelijke programmaplan goedgekeurd door de partners: Rijk, VNG /gemeenten, gecertificeerde instellingen, VeiligThuisorganisaties, Raad voor de Kinderbescherming en cliëntvertegenwoordigers. Op regionaal en lokaal niveau is in 2023 het toekomstscenario voorbereid. Eind 2023 /begin 2024 moet dit leiden tot een meerjarige ontwikkel- en implementatieproces.

Wachttijden specialistische Jeugdzorg

In april 2023 is de gemeenteraad geïnformeerd over de wachtlijstcijfers van 2022, op basis van het vierde kwartaal 2022. In september 2023 volgt een voortgangsbrief met de wachtlijstcijfers van het 1e en 2e kwartaal 2023. Later dat jaar volgen de cijfers van het 3e kwartaal 2023.

Gecertificeerde Instellingen (GI's)

De druk op de gecertificeerde instellingen blijft hoog door de krappe arbeidsmarkt, een hoog ziekteverzuim, verloop onder medewerkers en maatschappelijke druk door negatieve bejegening. Daardoor staat de kwaliteit van de hulpverlening aan ouders en gezinnen onder druk. Er zijn maatregelen getroffen (ten aanzien van o.a intensieve(re) werving waaronder zij-instromers, verzuimbeleid en behoud van personeel) om de kwaliteit van hulp door de gecertificeerde instellingen op goed niveau te krijgen. Nu al treden daarin verbeteringen op. De arbeidsmarkt situatie is echter nog steeds complex. Daardoor is de kwaliteit nog niet op het vereiste niveau.

De regionale knelpunten bij de GI's zijn deels in lijn met wat landelijk speelt. De regio volgt deze ontwikkelingen op de voet en ondersteund de lobby via VNG om de werkdruk van de GI's naar een acceptabel en werkbaar niveau te krijgen. Ver wacht wordt dat voor eind van dit jaar landelijke besluiten genomen worden op inhoud van de werkzaamheden van de GI's, de tarieven en bekostiging.

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning Wmo-arrangementen

Aan het begin van 2023 maakten ruim 33.000 mensen gebruik van een Wmo-arrangement. De prognose is dat het aantal cliënten in 2023 nog groeit, doordat het aantal zelfstandig wonende ouderen stijgt. Vanwege ICT-problemen is de actuele ontwikkeling van de aantallen in de eerste helft van 2023 niet goed vast te stellen.

Rotterdam blijft last houden van de aanzuigende werking door het vaste abonnementstarief Wmo. Ook in Rotterdam maken steeds meer mensen met een hoger inkomen gebruik van schaarse maatschappelijke ondersteuning waardoor deze in combinatie met onze hoge financiële opgave verder onder druk wordt gezet.

In G4- en VNG-verband overlegt Rotterdam over de lobby over het wetsvoorstel Eigen bijdrage Wmo. Duidelijk is dat deze wet op zijn vroegst in 2026 in werking treedt. De Tweede Kamer neemt het wetsvoorstel Resultaatgericht beschikken Wmo niet in behandeling omdat er naar verwachting te weinig politiek draagvlak voor zal bestaan. De verwachting is dat de VNG hierover in het najaar van 2023 met een advies zal komen.

In het tweede kwartaal 2023 is gewerkt aan een andere invulling van de raadsmonitor Wmo en jeugdhulp. Deze wordt in Q4 verwacht.

Er is stevig ingezet op uitwerking van de landelijke zorgakkoorden Integraal Zorgakkoord (IZA) en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO). De voorbereiding op het regiobeeld IZA verliep volgens planning. Dit IZA-regiobeeld vormt het vertrekpunt van het regioplan dat in de tweede helft van 2023 binnen de zorgkantoorregio met Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, de regionale zorgaanbieders en de zorgverzekeraar Zilveren Kruis wordt opgesteld.

Wat betreft de gemeentelijke middelen vanuit het IZA heeft de op 18 juli 2023 gepubliceerde IZA-SPUK – regeling duidelijkheid gegeven. Vanwege het programma WOZO vond overleg plaats met de VNG over de Stimuleringsregeling Zorggeschikte woningen die het Rijk voorbereidt. Daarnaast wordt met partners in het Langer Thuis Akkoord gewerkt om de landelijke opgave op wonen en zorg om te zetten in de opgave in Rotterdam.

Inkoop Wmo

In de eerste helft van dit jaar is de voorbereiding voor de nieuwe Wmo inkoop gestart, die gericht is op de ingangsdatum van 1 januari 2025. In deze nieuwe inkoop moeten de ambities uit het beleidsplan Heel de Stad en de doelstellingen uit de Bestuursopdracht Zorg worden verwerkt. Het doel is om zorg beschikbaar te houden voor Rotterdammers die dat het hardst nodig hebben.

Bestuurlijke Opdracht Zorg (BOZ)

De vraag naar zorg blijft groeien. Door de stijgende hulpvraag groeit de druk op zorgmedewerkers en stijgen de zorguitgaven voor de gemeente. Houdbaarheid, uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de zorg staan daardoor onder een toenemende druk. De bestuursopdracht zorg is bedoeld om oplossingen te bedenken om de groeiende vraag en daarbij oplopende zorguitgaven te remmen.

In januari en in juli zijn aanpassingen doorgevoerd. Deze zijn gericht op de interne sturing en het doorbreken van automatismen bij de Wmo en Jeugdhulp. Binnen de gemeentelijke organisatie is er een verandering gaande in de manier waarop naar zorg en ondersteuning wordt gekeken. Niet elke hulpvraag is een zorgvraag. Er is sprake van het begin van een cultuuromslag: met elkaar wordt kritisch gekeken naar de omvang van de uitgaven.

Wij doen dit niet alleen, maar samen met zorg- en welzijnsaanbieders. Zij onderschrijven de problematiek. In bijna alle gesprekken met hen kwam naar voren dat de grote uitdagingen, op alle aspecten van de zorg, een probleem zijn van de hele samenleving. Er is een andere blik op zorg van de samenleving nodig; een mentaliteitsverandering waar iedereen aan kan bijdragen. De aanbieders is gevraagd om voorstellen voor de toekomstbestendigheid van het zorgstelstel te formuleren. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met huisartsen, sociaal ondernemers en cliëntorganisaties. Dit leverde een lange lijst op met ideeën. De ideeën krijgen een nadere concretisering en er wordt onderzocht of de ideeën daadwerkelijk te realiseren zijn en bijdragen aan terugdringing van de zorgvraag.

Kwetsbare Rotterdammers doen mee

Het plan van aanpak ‘Op weg naar herstel en een thuis‘ is in augustus 2023 besproken in de commissie Zorg, Welzijn, Cultuur & Sport (ZWCS). Dit plan richt zich op de brede groep Rotterdammers die (dreigend) dakloos zijn en/of met psychische/psychosociale problematiek kampen. Het gaat om dakloze personen (jongvolwassenen 18-23 jaar, volwassenen 23+ en gezinnen), bankslapers en Rotterdammers met een extramurale of intramurale ggz-indicatie vanuit de Wmo 2015. Met het nieuwe plan willen wij deze mensen perspectief bieden op herstel en een thuis. Dit plan kent vier speerpunten:

1. Huisvesting: met aandacht voor een passend woon-zorglandschap en voldoende (innovatieve) woonoplossingen voor de doelgroep.
2. Opvang: verbetering van de kwaliteit van de opvang en bevorderen uitstroom uit de opvang.
3. Preventie en hulp: specifiek aandacht voor bankslapers en andere groepen zoals jongeren, ex-gedetineerden en dakloze EU-migranten om te voorkomen dat zwaardere zorg ingezet moet worden.
4. Meedoen: met als doel om een goede daginvulling te bevorderen, zowel vanuit het gefinancierde zorgaanbod als het aanbod gericht op werk.

Ouderen

De met samenwerkingspartners opgestelde actieagenda voor ouderen gaat in het najaar van 2023 naar de gemeenteraad. Met de meeste uitvoerende partners zijn afspraken gemaakt voor de uitwerking en uitvoering in de komende jaren.

Dit college vindt zorg- en wijkrestaurants belangrijk omdat ouderen elkaar daar kunnen ontmoeten en samen een betaalbare, gezonde maaltijd kunnen nuttigen. Samen eten is immers gezellig en voorkomt eenzaamheid. Daarom is de komende jaren ruim 2 miljoen euro beschikbaar gesteld met een subsidieregeling om de komst van nieuwe zorg- en wijkrestaurants te ondersteunen en bestaande restaurants te stimuleren om hun bedrijfsvoering te verduurzamen.

Een ander onderdeel van de actieagenda voor ouderen is om, in samenwerking met de wooncorporaties, in te zetten op extra huismeesters met een sociale rol in de seniorencomplexen.

De motie Stadsbreed uitrollen van huismeesters is in juli 2023 aangenomen, evenals het amendement dat hiervoor nog eens € 500.000 beschikbaar stelt. Samen met de corporaties komt er een plan van aanpak. (Document RotterdamRaad - [23bb004848] Stadsbreed uitrollen huismeesters - iBabs RIS)

Tenslotte heeft Rotterdam de ambitie om de meest dementievriendelijke stad van Nederland te worden. Onderdeel van de actieagenda voor ouderen is het actieplan dementie, waarin de concrete inzet op deze ambitie is opgenomen.

Er is budget beschikbaar voor valpreventie uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Met dit geld kunnen de gemeente en de partners in de stad de landelijke ketenaanpak ook in Rotterdam invoeren. We hebben het Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten NOOM betrokken als samenwerkingspartner zodat we ook migrantenouderen bereiken. Uit het GALA financieren we ook het programma Beter Thuis met Dementie, inclusief

een uitbreiding waarmee om meer migrantenouderen en hun mantelzorgers te bereiken met psycho-educatie over dementie.

Er is een training ontwikkeld. Daarin staan de signalering van dementie en ondersteuning en inclusie van dementerenden en mantelzorgers centraal. De training is afgestemd met en goedgekeurd door Alzheimer NL. Dit najaar gaan in vier gebieden trainingen van welzijnspersoneel van start.

Hieronder gaan we per collegetarget verder in op de voortgang 2023 en verwachtingen 2024.

Collegetarget woon(zorg)concepten: In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.

Realisatie 2022: 1

Mijlpaal 2023: 3

Realisatie augustus 2023: 1

De collegetarget heeft als doel ouderen in Rotterdam zo prettig mogelijk oud te laten worden. De collegetarget bestaat uit twee onderdelen: de uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en de bouw van nieuwe woon(zorg) complexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna. We hadden verwacht dat we in 2023 konden starten met de bouw van twee (cumulatief met Simeon en Anna drie) complexen, maar omdat voorbereidingen en planontwikkelingen langer duren ligt de startbouw waarschijnlijk in 2024.

Om te komen tot een uitbreiding naar 20 Thuisplusflats in de stad, zijn we een aanbesteding gestart. We kunnen de aanbestedingsstukken naar verwachting in het najaar van 2023 publiceren. Het streven is dat de nieuwe contracten in 2024 ingaan.

Heel de stad: Welzijn

Voor 2024 is de subsidieregeling Couleur Locale herijkt. Deze herijking geeft meer organisaties uit de wijken de mogelijkheid subsidie aan te vragen. Om dat te bereiken is het aantal voorwaarden aan de subsidieaanvraag flink verminderd. Ook is de maximaal per aanvraag toe te kennen subsidie verhoogd naar € 35.000.

Jongerenhubs gericht op talentontwikkeling

Het college wil jongeren meer ruimte geven. Daarom heeft dit college ingezet op hubs als ontmoetingsplekken voor jongeren. Het college wil daarom dat er in 2026, het eind van de huidige collegeperiode, niet 20, maar 33 jongerenhubs in Rotterdam zijn. Om dit te bereiken, heeft het college in de voorjaarsnota hiervoor extra geld vrijgemaakt.

In de eerste helft van 2023 is opdracht gegeven voor de verbouwing van 2 hubs: de Focus in IJsselmonde en

Antes in Feijenoord.
Gemeente, welzijnsinstellingen en ook de jongeren zelf hebben geleerd van de ervaringen van het programma ‘Rotterdam. Sterker door’. Op basis van die ervaringen hebben zij een programma van eisen voor de jongerenhubs opgesteld. Dit programma van eisen vormt de leidraad voor de vormgeving en inrichting van de jongerenhubs.

De vraag wat een jongerenhub is en moet kunnen, levert verschillende signalen op. Daarom is in het voorjaar en begin van de zomer 2023 tijdens diverse bijeenkomsten aan jongeren gevraagd naar hun ideeën. De opbrengst van deze gesprekken komt in een visiedocument. Daaraan worden de kennis en ervaringen van partnerorganisaties en andere steden toegevoegd. Dit moet leiden tot heldere verwachtingen van de jongerenhubs: wat is een jongerenhub precies – en wat is het juist niet, welke doelen helpen jongerenhubs realiseren en wanneer is een jongerenhub een succes.

Jeugdpreventie

Collegetarget Jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.

Mijlpaal 2023: 5.000

Realisatie t/m juni 2023: minimaal 933

In 2023 waren tot 1 september voor 6.300 deelnemers dergelijke preventieve jeugdinterventies gesubsidieerd. Minimaal 2.115 deelnemers zijn gestart met een goed onderbouwde of bewezen effectieve interventie. Van de jeugdpreventie-aanbieders moest 69% volgens de Subsidieverordening Rotterdam (SVR) een tussentijdse rapportage aanleveren, omdat ze meer dan € 100.000 subsidie ontvingen. Over welke periode gerapporteerd is, verschilt, maar in het algemeen is over de eerste 4 tot 6 maanden van 2023 gerapporteerd. De realisatiecijfers zijn de minimale aantallen omdat niet alle jeugdpreventie-aanbieders een tussentijdse rapportage hoeven aan te leveren.

De gerealiseerde aantallen blijven iets achter bij de verwachting. Volgens de jeugdpreventie-aanbieders komt dit vooral door een tekort aan trainers in combinatie met de krappe arbeidsmarkt. Zij hebben nieuwe trainers ingewerkt en verwachten de achterstand grotendeels in te halen in de resterende maanden in 2023.

Bij de opvoedinterventies Pittige Jaren en Stevig Ouderschap, en bij de Happy-lessen en Helder op School-lessen lijkt het lastiger om de achterstand in te halen. Dit komt doordat het moeilijk blijkt voldoende ouders of scholen te bewegen om deel te nemen. Acties om dit probleem op te lossen, zijn:

- een leersessie met de aanbieders van Pittige Jaren.
- met de aanbieder van Stevig Ouderschap is een plan gemaakt voor verbetering van het bereik. De gemeente werkt in het programma Stevige Start ook samen met de partners in de geboortezorg aan een betere signalering van en toeleiding naar Stevig Ouderschap.

- De aanbieders en de gemeente brengen de mogelijkheden rondom de Happy-lessen en Helder op Schoollessen opnieuw onder de aandacht bij scholen. Dit gebeurt onder meer via het schoolmaatschappelijk werk.

Met de subsidies via het Subsidiekader Jeugdpreventie: ‘Versterken en Voorkomen’ is er inzet op kwalitatief hoogwaardige preventieve jeugdinterventies. Dit zijn individuele trajecten en groepstrainingen voor Rotterdamse kinderen, jongeren en ouders om te helpen gezond, veilig en kansrijk te kunnen opgroeien.

De indicatoren en doelen die onder het programma Drugs & Alcohol zijn gericht op jeugd zijn onderdeel van de indicator Jeugdpreventie.

Financiële bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams (x 1.000)	**- € 5.961**
Opvang vluchtelingen Oekraïners	€ 1.220
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, reserves, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 7.181

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

Pagina 194

Bestuurlijke hoofdlijnen 2024-2027

De bestuurlijke uitdaging is om in tijden van schaarste aan mensen en geld toch de juiste ondersteuning te bieden aan Rotterdammers. Dit vraagt om het maken van scherpe keuzes.

Zorg

Het college heeft opdracht gegeven met maatregelen te komen die het zorgstelsel van Rotterdam toekomstbestendig maken. Deze bestuursopdracht Zorg moet leiden tot beperking van de groei van het beroep op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en het verlenen van jeugdhulp. De gemeente gaat hierover in gesprek met bewoners en zorgaanbieders in de jeugdzorg, de thuiszorg en de Wmo. Daarnaast werkt de gemeente binnen de zorgkantoorregio Capelle a/d IJssel en Krimpen a/d IJssel met de voorkeurszorgverzekeraar Zilveren Kruis en de regionale zorgaanbieders aan een regioplan. Dat plan moet het landelijke Integraal Zorgakkoord (IZA) voor de regio uitwerken en tegelijkertijd de rol en mogelijkheden van de gemeentelijke zorg in het sociaal domein wegen. De afspraken over de gemeentelijke zorg worden bij het plan betrokken.

Jeugdzorg

De inhoudelijke beweging van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd sluit grotendeels aan op de transformatie die is beschreven in de meerjarige inkoopcontracten jeugdhulp. Het regiobeeld met meerjarige prognoses voor jeugdhulp dat in het kader van IZA/ GALA is gemaakt, is de basis voor de beleidsontwikkeling in de komende jaren. Dit is in samenhang met Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de landelijke onderwijsagenda' s. Ook wordt gekeken naar de gevolgen van de nieuwe contracten Jeugdhulp voor de periode 2024 tot 2027, aangezien deze contracten zijn afgesloten voor het ingaan van de Hervormingsagenda Jeugd.

Digitale inclusie

Veel Rotterdammers hebben een digitale achterstand. De volgende actielijnen moeten ertoe leiden dat iedere Rotterdammer die dat wil digitaal mee kan doen:

- Samen met vertrouwde sociale organisaties en structuren in de stad zorgen we voor dat meer mensen de weg weten te vinden naar ondersteuning om digitaal mee te doen in de samenleving en om te kunnen voorzien in hun - soms primaire - levensbehoeften.
- We dragen bij aan de organisatie van de ondersteuning van mensen, bij voorkeur bij hen in de buurt. Denk aan locaties waar mensen gebruik kunnen maken van toegang tot internet en terecht kunnen voor begeleiding bij het ontwikkelen van digitale vaardigheden.
- Het opzetten van een aantrekkelijke participatievorm op het gebied van algoritmen en andere digitale technologie (Rotterdams Civic AI Lab).

Programma Drugs en Alcohol

In het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol & Drugs 2023-2027 zijn voor de jeugd interventies beschreven. Realisatie van deze doelen gebeurt vooral In het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol & Drugs 2023-2027 zijn voor de jeugd interventies beschreven. Realisatie van deze doelen gebeurt vooral door de gezondheidscoaches op verschillende onderwijsinstellingen. Zij trainen het onderwijspersoneel, zodat leraren tijdig problemen kunnen signaleren, gesprekken kunnen voeren met doorverwezen leerlingen of studenten, preventiebijeenkomsten kunnen organiseren en het beleid op school kunnen aanscherpen.

Dit zijn de doelen:

	Alcohol ooit 2021	Alcohol ooit 2027	Binge drinken 2021	Binge drinken 2027	Soft drugs ooiy 2021	Soft drugs ooit 2027	Hard drugs ooit 2021	Hard drugs ooit 2027
Regulier VO 13-18 jarigen	20%	17%	11%	9%	9%	7%		
PrO 16+	38%	30%	14%	10%	14%	10%		
VSO 16+	54%	50%	12%	10%	20%	17%		

Studenten MBO	29%	25%	18%	16%	8%	6%

Daarnaast is een betere naleving van NIX18 door alcoholverstrekkers een belangrijk doel. Dit gebeurt in samenwerking met Youz door verstrekkers informatie en materialen te geven. De gemeente en Youz zorgen met handhavers voor controles bij verstrekkers.

Aan het einde van de vierjarige inzet worden de resultaten met de gemeenteraad gedeeld. De resultaten worden gemeten door onderzoek op het mbo, vso en PrO. Objectief brengt in kaart hoe de naleving NIX18 door alcoholverstrekkers is ontwikkeld.

In onderstaand schema staan de doelstellingen op naleving van NIX18.

	Naleving NIX 18 2021	Naleving Nix 18 2027
Ketensupermarkten	63%	80%
Slijters	100%	100%
Avondwinkels	75%	80%
Sportverenigingen	10%	50%
Horeca	60%	80%

Ketensamenwerking: ontwikkelingen 2024-2027

Het voornemen is om de zichtbaarheid van het CJG in het onderwijs en kinderopvang te verbeteren. Onder het motto ‘vindplaats is werkplaats’ moet het CJG meer outreachend werken. Het CJG legt meer nadruk op zijn signalerende en toeleidende rol als kerntaak.

Doel: Jongeren zonder achterstand

Pagina 195

Doel: Jongeren zonder achterstand

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- De jeugd is ondersteund in zijn schoolsucces
- De jeugd is ondersteund in zijn sociaal-emotionele vaardigheden

- De jeugd groeit op in een positief pedagogische opvoedklimaat
- De jeugd wordt preventief ondersteund in het voorkomen van middelengebruik

De jeugd groeit veilig op

- De jeugd heeft een veilig thuis met opvoedvaardige ouder(s)/verzorger(s)

De jeugd is mentaal gezond

- De jeugd wordt vroegtijdig, preventief en effectief ondersteund bij mentale problemen
- De jeugd krijgt die ondersteuning zoveel mogelijk in zijn eigen leefomgeving
- De jeugd krijgt ondersteuning passend bij de vraag

Wat gaan we daarvoor doen?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- We versterken de sociaal emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren en de opvoedvaardigheden van ouders door het aanbieden van goed onderbouwde en effectieve preventie interventies. Dit doen we in alle gebieden en online via het Subsidiekader Jeugdpreventie: ‘Versterken en Voorkomen’ .

De Jeugd groeit veilig op

- Sinds 2018 kunnen Rotterdammers die dat nodig hebben Wmo-maatwerkondersteuning ontvangen, waarin ook een Wmo-gezinsarrangement zit inbegrepen. Dit gezinsarrangement is bedoeld om kwetsbare Ouders te ondersteunen bij hun taak als opvoeder van hun kinderen. Bovenop de uren vanuit de WMO is aanvullende zorg mogelijk om naast de wmo ondersteuning ook lichte (laagfrequente) opvoedingsondersteuning te geven
- Met de nieuwe inkoop MWO is besloten om de bestaande gezinsarrangementen uit te breiden in intensiteit (al blijft de totale inzet beperkt tot maximaal 3 uur per week). Daarnaast is de mogelijkheid geboden om een gezinsarrangement in te zetten voor de doelgroep die te maken heeft met huiselijk geweld. Volgens dezelfde systematiek (WMO ondersteuning + opvoedingsondersteuning)
- Met de aanduiding ‘uitbreiding’ gezinsarrangementen bedoelen het intensiveren van de intensiteit van de bestaande gezinsarrangementen en uitbreiding met de huiselijk geweld doelgroep (aanbieders WMO).

De jeugd is mentaal gezond

- Passende preventieve interventie/ondersteuning, toegankelijk en bewezen effectief. We creëren passende preventieve interventies en ondersteuning, toegankelijk en bewezen effectief. We versterken sociaal

emotionele vaardigheden en voorkomen psychosociale problematiek bij kinderen en jongeren. Dit doen we onder andere met inzet van het Schoolmaatschappelijk werk, CJG, Kinder- en jongerenwerk en het Subsidiekader Jeugdpreventie: ‘Versterken en Voorkomen’

- We bevorderen toegankelijke jeugdhulp, passend bij de vraag, en van goede kwaliteit
- We zorgen voor capabele, efficiënte hulpverleners
- We investeren in Schoolzorgteams zodat kinderen en hun ouders/gezinnen middels een goede signalering en zorgcoördinatie op de school - eerder en meer nabij – de ondersteuning en hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben en die passend is bij hun ondersteuningsbehoefte.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Collegetarget jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.	Nog niet te meten	Nog niet te meten	5.000	T/m augustus 2023: minimaal 933	5.000	5.000	5.000	
27 Jongerenhubs gericht op talentontwikkeling	11	16	10	nog niet te meten	15	20	27	
% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming (BBV-indicator)			**De gegevens over de 1e helft 2023 zijn nog niet beschikbaar in Cbs-data.**					
Rotterdam	**1,4%**	**1,3%**						
Nederland	**1,2%**	**1,1%**						
% Van alle jongeren van 12 tot 23 jaar met jeugdreclassering (BBV-indicator)			**De gegevens over de 1e helft 2023 zijn nog niet beschikbaar in Cbs-data.**					
Rotterdam	**0,7%**	**0,6%**						
Nederland	**0,3%**	**0,3%**						

Toelichting indicatoren

Target Jeugdpreventie

Minimaal 2.115 deelnemers zijn gestart met een goed onderbouwde of bewezen effectieve interventie en minimaal 933 deelnemers hebben zo'n interventie succesvol afgerond.

Het gaat hier om minimale aantallen omdat niet alle jeugdpreventie-aanbieders volgens de SVR een tussentijdse rapportage hoeven aan te leveren. Daarnaast zitten veel deelnemers nog in een langer durend traject, deze interventies zijn dus nog niet afgerond op het moment van rapporteren.

Jongenrenhubs

Een jongerenhub is een plek waarin jongeren elkaar kunnen ontmoeten, hun talenten en weerbaarheid respectievelijk ontwikkelen en versterken, en waarin zij laagdrempelig de weg kunnen vinden naar hulp, ondersteuning op het gebied van school, werk of mentale gezondheid. De jongerenhubs worden gerealiseerd binnen de kaders van de welzijnsopdracht in een Huis van de Wijk of als "stand alone" hub in de wijk. De inzet is om 4 extra jongerenhubs te openen in de tweede helft van 2023. Daarmee komt het totaal aantal nieuwe hubs dat eind 2023 is gerealiseerd op 5. We kijken nu al vooruit naar de planning van locaties voor 2024 en verder.

Doel: Kwetsbaren doen mee

Pagina 196

Doel: Kwetsbaren doen mee

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis
- Directe en duurzame veiligheid slachtoffers van huiselijk geweld (bij geweld eerst werken aan directe veiligheid van het slachtoffer en daarna aan onderliggende risicofactoren zodat het geweld niet terugkeert)
- Verminderen van het aantal daklozen

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis

- We bieden samenhangende professionele ondersteuning door verlenen basishulp en casusregie
- We werken samen met de regio ten aanzien van aanbod beschermd wonen inclusief spreiding
- We gaan differentiëren in woonzorgaanbod, onder andere door het inkopen van semimurale arrangementen

- We creëren goede randvoorwaarden voor zelfstandig wonen mét ondersteuning. Dit doen we bijvoorbeeld door middel van het uitsluitend via directe bemiddeling laten uitstromen van cliënten uit opvang en beschermd wonen naar een eigen woning met een huurzorgcontract waarbij cliënten minimaal een jaar nazorg krijgen. In dit kader worden de procesafspraken met corporaties en zorgaanbieders ook aangepast.

Directe en duurzame veiligheid slachtoffers van huiselijk geweld

- We zorgen tot passende hulp voor slachtoffers en plegers van huiselijk geweld door sterke wijkteams, de mogelijkheid van een huiselijk geweld arrangement, een vorm van directe toegang tot de crisisopvang en inzet van ambulante hulpverlening
- We werken aan het oplossen van knelpunten in de crisisopvang vanuit een ontwikkelagenda. Knelpunten zijn er vooral in de doorstroom en uitstroom vanuit de crisisopvang. Dat heeft onder anderen te maken met de krappe huizenmarkt. Er worden onder meer oplossingen gezocht in de vorm van urgentie, afspraken met wooncorporaties en het eerder in zetten van ambulante hulp om een crisissituatie te voorkomen. Dat moet nog verder worden uitgewerkt
- We zorgen voor het meer effectief inzetten van het tijdelijk huisverbod door het vergroten van kennis en verkennen van een ruimere toepassing
- We dragen zorg voor een sterk centrum huiselijk geweld en kindermishandeling (Filomena). De verhuizing naar Little C in 2023 zorgt voor betere verbinding met het centrum seksueel geweld en het ErasmusMC.

Verminderen van het aantal daklozen

- Verminderen van instroom in opvang en beschermd wonen o.a. via preventieve inzet
- In 2022 zijn er in totaal 1.031 volwassenen toegelaten tot de maatschappelijke opvang en 372 burgers hebben een eerste indicatie voor beschermd wonen ontvangen. Gedurende het plan van aanpak zal de ontwikkeling in de instroom gemonitord worden
- Maximale benutting voorraad sociale huurwoningen voor uitstroom uit voorzieningen en Wonen Eerst
- We benutten 25% van de vrijgekomen sociale huurwoningen voor de uitstroom uit voorzieningen en initiatieven, zoals Wonen eerst. Voor 2023 is de prognose 1.225 woningen
- Verblijfsduur in de opvang verkorten
- In 2022 verbleef 50% van de slapers langer dan 90 dagen per half jaar in de nachtopvang voor volwassenen. Het doel is dat per 2026 de maximale verblijfsduur voor volwassenen 3 maanden is
- Werktrajecten als IPS verhogen
- In de periode tot 2026 worden minimaal 50 mensen aan betaald werk geholpen via IPS (Individuele Plaatsing en Steun) of een soortgelijk traject.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027

Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar	78%	86%	79%	Cijfers zijn 1x per jaar beschikbaar, na afloop van het jaar	80%	80%	81%
Toename aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is	87%	88%	88%	**T/m april: 78%**	89%	89%	90%
NIEUW: Daling van het aantal hermeldingen bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond				40,4%	40%	39,5%	39,5%

Toelichting indicatoren

Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar.
Deze cijfers worden sinds 2017 geregistreerd in het systeem van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR). De registratie wordt steeds nauwkeuriger en volledi ger. Voor de indicator ‘duur geweld’, registreert VTRR de duur van het geweld vóór de eerste melding. Cliënten kunnen dit echter niet altijd aangeven. Het percentage is berekend over het aantal casussen waarvan de duur wél bekend is. De cijferszijn 1x per jaar beschikbaar, na afloop van het jaar.

Toename aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is
Deze cijfers worden sinds 2017 geregistreerd in het systeem van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR). De registratie is steeds nauwkeuriger en volledi ger geworden. Voor de indicator ‘duurzaam oplossen’ registreert de VTRR of de situatie van de cliënt na 12 maanden stabiel en veilig is. Dit doet de VTRR alleen voor de casussen die zelf zijn onderzocht.

In 2023 vinden er veranderingen in de registratie plaats en wordt er gewerkt aan een nieuw beleidskader. Mogelijk is dit van invloed op deze indicatoren vanaf 2024.

Doel: Ouderen gezond en vitaal

Pagina 197

Doel: Ouderen gezond en vitaal

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal

- Meer ouderen omarmen een gezonde leefstijl
- Minder ouderen zijn eenzaam

Oudere Rotterdammers wonen zo lang mogelijk zelfstandig

- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen
- Ouderen krijgen passende zorg en ondersteuning
- Rotterdam is een dementievriendelijke stad

Wat gaan we daarvoor doen?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal:

- Inzet op valpreventie, door inzet van de interventies Thuis Onbezorgd Mobiel en Minder vallen door meer bewegen.
- Ouderen sporten en bewegen meer, door inzet van bv laagdrempelig beweegaanbod, ‘walking sports’ en de Senior games.
- We zetten in op de huisbezoeken 75+’ers en verwijzen naar voorzieningen in de wijk
- Activiteiten rondom zingeving en rouwverwerking, zoals Ouderdom komt met vragen, Rouw en verlies, Zin in Leven en maatjesprojecten.

Oudere Rotterdammers wonen zo lang mogelijk zelfstandig:

- Ontwikkeling van woon(zorg)concepten voor ouderen. Dit gebeurt zowel in nieuwbouw als in bestaande seniorencomplexen. In bestaande complexen realiseren we, naast de reeds bestaande 6 Thuisplusflats, een Thuisplus-concept
- Wijkgerichte samenwerking en een dementievriendelijke stad
- Organisatie van niet-geïndiceerde dagbesteding en het stimuleren van projecten als bijvoorbeeld DemenTalent, voetbalherinneringen en BedtimeStories
- Brede uitvraag naar welke ondersteuning passend is om zelfstandig te kunnen blijven wonen
- Aanbod van passende ondersteuning vanuit wijkteam of Wmo- maatwerkvoorzieningen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Niet van	1	1	3	1	16	24	**24**		

Collegetarget woon(zorg)concepten: In de collegeperiode 2022-2026 worden, zowel in bestaande wooncomplexen voor ouderen als in nieuwbouw waarvan de bouw gaat starten, 24 woon(zorg)concepten voor ouderen gerealiseerd.	toepassing							
Aantal deelnemers valpreventietrainingen	75	288	300	608	400	608	608	608
Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk	**1.288** **859**	**2.500** **625**	**1.992** **525**	**2.500** **625**	**nntb**	**2.500** **625**	**2.500** **625**	**2.500** **625**
Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft				4	1	4	6	2

Toelichting indicatoren

Collegetarget woonzorgconcepten

Zie toelichting boven de tabel.

Aantal deelnemers valpreventietrainingen
Er zijn valpreventietrainingen Thuis Onbezorgd Mobiel en Minder Vallen door meer bewegen gegeven. Het aantal deelnemers vormt de indicator. Het gaat om absolute aantallen per jaar, niet optellend. In 2022 hebben 300 ouderen een valpreventietraining gevolgd. Voor 2023 zijn tot nu toe 400 ouderen bereikt.

Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk
Het gaat om de reguliere huisbezoeken, waarbij een 75+’er bezoek krijgt van een getrainde vrijwilliger. Bij de doorverwijzing naar voorzieningen gaat het om verwijzingen naar wijkteam, wijknetwerk, VraagWijzer of welzijnsaanbod. De cijfers over het eerste halfjaar van 2023 van de huisbezoeken zijn op dit moment nog niet compleet beschikbaar. Op basis van de al beschikbare cijfers verwachten we dat we de streefcijfers voor 2023 zullen realiseren.

Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft
In een dementievriendelijke stad kunnen mensen met dementie meedoen aan activiteiten. Voor hen en voor hun mantelzorgers is er passende ondersteuning. Knelpunten worden vroegtijdig gesignaleerd en er is een ketensamenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisaties en gemeente om signalen tijdig en adequaat op te kunnen pakken. Het predicaat dementievriendelijke reikt Alzheimer Nederland uit aan organisaties die dementievriendelijk willen worden. Als gemeente willen wij onze medewerkers van Publieksbalies en Maatschappelijke Ondersteuning in de Wijk (MOW) scholen in het herkennen en bejegenen van dementie. We stimuleren onze partners dit te doen en zo het predicaat te behalen. De cijfers zijn absolute aantallen per jaar, niet optellend.

In 2023 heeft tot nu toe één organisatie het predicaat dementievriendelijk ontvangen van Alzheimer Nederland: woningbouwcorporatie Havensteder. Meerdere welzijnsorganisaties willen hun organisatie dementievriendelijk maken en het predicaat te behalen. Een speciale training start in het najaar 2023.

Doel: Gezonde Rotterdammers

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Rotterdammers ontmoeten elkaar in de Huizen van de Wijk doen samen activiteiten.
- Rotterdammers ondersteunen elkaar zoveel mogelijk via vrijwilligerswerk.
- Rotterdammers weten de weg naar passende ondersteuning.
- Rotterdammers ontvangen indien nodig passende ondersteuning.
- Rotterdamse mantelzorgers blijven vitaal en voelen zich ondersteund in hun zorgtaak.
- Rotterdammers zijn digitaal vaardig en maken gebruik van e-health.
- Rotterdammers worden ondersteund in hun ‘right to cooperate.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen voor passend activiteitenaanbod in de Huizen van de Wijk.
- We zorgen ervoor dat Welzijn in ieder gebied gebruikt maakt van Zorgzaam 010 en zowel bewoners als organisaties hiernaar verwijst.
- We zorgen voor een mantelzorgondersteuner in ieder gebied.
- We bieden passende en integrale ondersteuning door verlenen van basishulp en casusregie.
- We gaan meer algemene en flexibele vormen van respijtzorg ontwikkelen.
- We versterken de digitale vaardigheden van Rotterdammers door meer passend aanbod en meer zichtbaarheid.
- We stimuleren het gebruik van e health door meer en meer zichtbaar aanbod, passend bij de specifieke hulpvraag. Voor digitale vaardigheid (of beperking) in relatie tot het digitale zorg - en welzijnsaanbod bieden zorgaanbieders, welzijnspartijen en de bibliotheek verschillende vormen van ondersteuning aan om digitaal vaardig te worden.
- We wijzen Rotterdammers de weg in het ondersteuningslandschap (bijvoorbeeld in de wijk/Wijkteam /zorgaanbieder).

Hoe meten we dat?

Indicatoren

	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement Wmo (BBV indicator)								

Rotterdam	**86**	**84**					
Nederland	**niet bekend**	**700**					
% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV indicator)							
Rotterdam	**8,7%**	**7,0%**					
Nederland	**13,2%**	**10,7%**					
Aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams	9.299	10.071		**9.946**			
Aantal vragen van Mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt	800	1.020	1.200		1.400	1.600	1.800

Toelichting indicatoren

Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement Wmo (BBV-indicator)
Deze indicator geeft een inschatting van het aandeel van de Rotterdamse bevolking dat gebruik maakt van een Wmo maatwerkvoorziening. Dit kan gaan om een integraal Wmo-arrangement, een woningaanpassing of vervoer op maat. Het gaat om alle vormen van ondersteuning die op grond van de Wmo verstrekt wordt en waarvoor in Rotterdam een beschikking vereist is. De indicator toont het aantal cliënten met een Wmo-maatwerkvoorziening per 1.000 inwoners.

De indicator heeft **geen streefwaarden, maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2023 t/m 2027 blanco.**

% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV-indicator)
Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Onder jeugdhulp wordt dan verstaan de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De indicator heeft geen streefwaarde maar laat de ontwikkeling zien daarom zijn de jaren 2023 tot en met 2027 blanco.

Aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams
Deze indicator geeft het gemiddeld aantal actieve casussen weer: hoeveel Rotterdammers maken op enig moment in een kalenderjaar gebruik van ondersteuning door de wijkteams. De Indicator heeft geen streefwaarden maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2023 tot en met 2026 blanco. Het aantal actieve casussen voor de realisatie 2023 is voor de periode 1 januari 2023 tot 1 augustus 2023. De stijging ten opzichte van 2022 wordt volledig veroorzaakt doordat de gedupeerden van de Toeslagenaffaire die wij als gemeente helpen nu ook bij de wijkteams worden opgeteld. Het totaal aantal actieve casussen is al langere tijd redelijk stabiel.

Aantal vragen van mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt
De gemeente blijft in zetten op een gestage groei van de bekendheid en het bereik van Mantelfoon bij mantelzorgers en partners.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Hier wordt aangegeven aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Zorg, welzijn en wijkteams draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn en 10. Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Projecten

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

SorgaIntegraal Huisvestingsplan (IHP) ZorgIntegraal Huisvestingsplan (IHP) Welzijn

Sorga

Met Sorga worden de Wmo en Jw processen in de backoffice vergaand geautomatiseerd, waarbij de gebruikers op een zo gebruiksvriendelijke manier worden ondersteund. Met als uiteindelijke doel dat de burger met zorgbehoefte zo snel mogelijk deze zorg geleverd krijgt. Rotterdam zal daarnaast deze software, inclusief bijbehorende ontwikkelaars overnemen van Wigo4it en in eigen beheer verder door ontwikkelen.

Helaas hebben we door diverse technische problemen bij de implementatie van Sorga op dit moment beperkte informatie beschikbaar en zijn er in Q2 technische problemen geweest bij het toekennen van indicaties. Deze laatste zijn inmiddels verholpen. In Q3 en Q4 wordt hard gewerkt om ons informatiemanagement beter op orde te krijgen, waardoor richting het einde van het jaar weer meer informatie beschikbaar komt.

Dit project maakt onderdeel uit van de Monitor ICT Projecten (MIP). De meest recente MIP is op de website van de gemeenteraad te vinden.

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Zorg

De gemeente heeft 16 panden in bezit voor maatschappelijke opvang: beschermd wonen en 24 uurs /nachtopvang. Op dit moment wordt het IHP vernieuwd. Het IHP Zorg geeft een investeringsagenda voor de

vervanging en renovatie van deze maatschappelijke opvangvoorzieningen. De horizon wordt 4 jaar, met een doorkijk naar 10 jaar. Op hoofdlijnen geeft het inzicht in benodigde kredieten voor vervanging en verbouwing van objecten, waarbij de uitvoering start in de periode 2024 - 2034. Daarnaast geeft het een doorkijk op ontwikkelingen in vervanging, verkoop of aankoop van panden.

De panden worden gefinancierd doordat de zorgaanbieder een kostendekkende huur betaalt waarmee de gemeente de kapitaallasten dekt. Bij een onrendabele top kan een aanvraag worden gedaan vanuit de Rotterdamse Investeringsmotor de (RIM). Dit is een bestemmingsreserve waarin we investeringen onderbrengen. Het doel hiervan is het dekken van de kapitaallasten (afschrijvingen en rente) die voortvloeien uit investeringen. De RIM maakt hiermee investeringen mogelijk. We vragen daarmee feitelijk akkoord om toekomstige lasten die op de begroting drukken te mogen veroorzaken. Het is immers niet het investeringsbedrag dat direct ten laste van de begroting komt, maar de afschrijvings- en de rentelasten (kapitaallasten).

Onderhoud en vervanging bestaande locaties in IHP

In totaal is voor de komende 10 jaar een investeringsbedrag van € 9.179.000, - nodig om de bestaande panden in de vastgoedportefeuille Zorg te renoveren en te vervangen. Het gaat om de renovatie en vervanging van beschermde woonlocaties aan de Slinge en de Nassaukade, de renovatie van de opvanglocatie aan de Heer Vrankestraat en renovatie van de dagbestedingslocatie aan de Boszoom.

- Voor de verbouwing van de Heer Vrankestraat, een opvangvoorziening in de Agniesebuurt, wordt na de zomer van 2023 de haalbaarheidsstudie opgeleverd
- Van het haalbaarheidsonderzoek naar een aanbouw aan de Snelfilterweg dat Fier, de organisatie voor opvang slachtoffers huiselijk geweld, huurt, volgt oplevering in het najaar van 2023
- Voorafgaand aan de vervanging van de Slinge wordt gekoerst op verlenging van de vergunning met een minimale verbouwing
- Voor de vervanging van de Nassaukade loopt een haalbaarheidsstudie naar een andere locatie.

Nieuwe locaties, nog niet in IHP

Naast werken aan de panden in het IHP heeft de gemeente gewerkt aan nieuwe panden voor de portefeuille Zorg. Het gaat om onderstaande locaties, die worden meegenomen in de herijking van het IHP:

- In 2022 heeft de gemeente het pand voor maatschappelijke opvang van het Centrum Voor Dienstverlening aan de Lange Hilleweg 256 aangekocht. Antes, voormalig eigenaar van het pand, wilde het afstoten. De gemeente heeft het pand door haar aankoop kunnen behouden voor opvang, vanuit het uitgangspunt in het IHP dat opvang tot de kernportefeuille van de gemeente behoort
- De gemeente gaat de oude jeugdgevangenis aan de Kralingse Plaslaan omzetten in een voorziening voor kwetsbare jongvolwassenen. De bouw start naar verwachting in 2026
- Voor een verouderd schoolgebouw aan de Oude Watering in de Beverwaard heeft de gemeente de verbouwing voorbereid. Het pand wordt in 2023 omgebouwd tot beschermde woonvoorziening voor kwetsbare jongvolwassenen. Het pand wordt geëxploiteerd door de Nico Adriaan Stichting
- De gemeente werkt aan een nog te bouwen multifunctionele opvanglocatie op de huidige locatie van het Leger des Heils bij de Capelse Brug. De haalbaarheidsstudie is in 2023 gestart.

Voor diverse percelen en panden lopen haalbaarheidsstudies waarover nog geen concrete informatie te delen is.

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Welzijn

Het Integraal Huisvestingsplan Welzijn geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande welzijnsvoorzieningen voor 10 jaar, gerekend vanaf de start in 2021 en een doorkijk naar 20 tot 25 jaar.

Voortgang lopende projecten:
Vanuit het IHP zijn er 6 panden in de initiatieffase. Van deze 6 panden moeten er 5 vervangen worden:

1. Huis van de Wijk Oud-Mathenesse
2. Huis van de Wijk Schiebroek-Zuid
3. Huis van de Wijk Irene
4. Huis van de Wijk de Hoekstee
5. Huis van de Wijk Riederkwartier

Voor het zesde pand, het Huis van de Wijk de Banier, loopt een traject om te beoordelen of het vervangen of gerenoveerd moet worden.

Financiën

Pagina 201

Financiën

Overzicht baten en lastenProgramma en Rotterdamse taakveldenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Zorg, welzijn en wijkteams	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**96.285**	**132.283**	**58.221**	**92.052**	**129.139**	**123.905**
Bijdragen rijk en medeoverheden	92.124	126.483	51.293	85.181	122.269	117.034
Overige opbrengsten derden	2.947	5.800	6.928	6.870	6.870	6.870
Overige baten	1.214	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	**902.950**	**1.048.088**	**978.011**	**973.183**	**963.030**	**954.296**

Apparaatslasten	123.274	**121.273**	**110.028**	**109.170**	**109.863**	**109.739**
Inhuur	10.336	6.039	1.658	1.666	1.674	1.674
Overige apparaatslasten	2.519	1.795	1.896	1.899	1.907	1.904
Personeel	110.419	113.439	106.474	105.604	106.282	106.161
Intern resultaat	10.328	**-436**	**-495**	**1.405**	**1.405**	**1.405**
Intern resultaat	10.328	-436	-495	1.405	1.405	1.405
Programmalasten	769.348	**927.251**	**868.478**	**862.609**	**851.762**	**843.152**
Financieringslasten	-1	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	176.519	150.770	154.983	148.314	144.330	138.576
Kapitaallasten	761	809	371	367	362	357
Overige programmalasten	221	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	310.090	461.646	428.658	428.047	421.498	421.498
Subsidies en inkomensoverdrachten	281.758	314.026	284.466	285.881	285.572	282.721
Saldo voor vpb en reserveringen	**-806.666**	**-915.805**	**-919.790**	**-881.132**	**-833.891**	**-830.391**
Saldo voor reserveringen	**-806.666**	**-915.805**	**-919.790**	**-881.132**	**-833.891**	**-830.391**
Reserves	**-17.199**	**52.012**	**-10.000**	**-10.000**	**-10.000**	**0**
Onttrekking reserves	8.701	48.553	0	0	0	0
Toevoeging reserves	25.900	0	10.000	10.000	10.000	0
Vrijval reserves	0	3.459	0	0	0	0
Saldo	**-823.864**	**-863.793**	**-929.790**	**-891.132**	**-843.891**	**-830.391**

VERGELIJK SALDO

×

Vergelijking begrotingssaldi	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 842.778	- 858.677	- 868.157	- 822.162	- 792.502	
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 823.864					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 857.831	- 868.412	- 821.568	- 788.772	- 775.530
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 863.793	- 929.790	- 891.132	- 843.891	- 830.391

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma/Rotterdams taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Zorg, welzijn en wijkteams	**-863.793**	**-929.790**	**-891.132**	**-843.891**	**-830.391**
Geëscaleerde zorg 18-	-160.625	-159.072	-161.866	-163.060	-157.109
Geëscaleerde zorg 18+	-161.836	-160.087	-158.227	-151.029	-153.674
Maatwerkdienstverlening 18-	-52.534	-69.340	-48.180	-47.788	-47.427
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	-235.310	-258.393	-237.330	-197.783	-187.122
Maatwerkvoorziening (Wmo)	-14.182	-12.359	-12.584	-12.104	-12.104
Samenkracht en burgerparticipatie	-97.058	-113.714	-113.645	-110.883	-111.765
Wijkteams en Wmo-loketten	-142.247	-156.825	-159.299	-161.245	-161.190
Geëscaleerde zorg 18-	-160.625	-159.072	-161.866	-163.060	-157.109
Geëscaleerde zorg 18+	-161.836	-160.087	-158.227	-151.029	-153.674
Maatwerkdienstverlening 18-	-52.534	-69.340	-48.180	-47.788	-47.427
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	-235.310	-258.393	-237.330	-197.783	-187.122
Maatwerkvoorziening (Wmo)	-14.182	-12.359	-12.584	-12.104	-12.104
Samenkracht en burgerparticipatie	-97.058	-113.714	-113.645	-110.883	-111.765
Wijkteams en Wmo-loketten	-142.247	-156.825	-159.299	-161.245	-161.190

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten op het Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams bestaan voornamelijk uit de extra rijksbijdragen voortvloeiend uit:

- De in het coalitieakkoord genoemde lobby richting het Rijk inzake de Hervormingsagenda Jeugd
- De Wmo (waaronder de lobby voor een eerlijkere eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp WMO)
- Bijdragen van regiogemeenten voor de uitvoering van de Gemeenschappelijke regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR)
- De eigen bijdragen voor Wmo-maatwerkvoorzieningen

Lasten

De lasten bestaan uit personeelslasten voor jeugdhulp, toegang tot de Wmo, de aanpak van huiselijk geweld, beleid en zorginkoop. Het grootste deel van de programmalasten wordt besteed aan de inkoop van

ondersteuningsarrangementen voor de Wmo en Jeugdwet. Ook worden er subsidies verstrekt voor de specialistische jeugdhulp en maatschappelijke opvang.

Reserves

Binnen het programma worden middelen uit diverse bestemmingsreserves ingezet. Dit betreft onder andere de bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en jeugdhulp, de bestemmingsreserve Blokhuismiddelen en de bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ. In het hoofdstuk Financiën/Balans/Reserves staat een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt voornamelijk door de verwachte oplopende rijksbaten voor de Hervormingsagenda Jeugd en de Wmo.

Financiële bijstellingen

Een negatief bedrag (met een – ervoor) is een financiële tegenvaller: de gemeente geeft meer geld uit of er komen minder opbrengsten binnen. Een positief bedrag is een financiële meevaller: de gemeente geeft minder geld uit of er komen meer opbrengsten binnen.

Bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams		Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2023		**-857.831**	**-868.412**	**-821.568**	**-788.772**	**-775.530**
Bijstellingen Tweede Herziening 2023 / Begroting 2024		**-5.961**	**-61.378**	**-69.563**	**-55.118**	**-54.861**
Kasschuif Nationaal Actieplan Dakloosheid	Kasschuiven	4.500	400	400	400	-5.700
Kasschuif Thuiszorgflats	Kasschuiven	600	-600	0	0	0
Kasschuif Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming	Kasschuiven	475	-475	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Acute Zorg GGZ	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Jeugdhulp	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïners	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.220	0	0	0	0
Rijksbijdrage Gemeentelijke Hulp Gedupeerden Toeslagenproblematiek	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering,	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0

cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	onvermijdelijk					
Rijksbijdrage voor begeleiden van ex-gedetineerden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	Reserves	0	0	0	0	0
Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen	Reserves	1.723	0	0	0	0
Beschermd Wonen	Taakmutaties	-7.539	-7.541	-7.544	-7.547	-7.547
Compensatieregeling voogdij 18+	Taakmutaties	1.436	0	0	0	0
Herinvoering eigen bijdrage Wmo	Taakmutaties	0	0	0	10.096	10.019
Integraal Zorgakkoord	Taakmutaties	0	0	-5.075	-4.966	-4.930
Jeugdhulp kinderen in een AZC	Taakmutaties	34	34	34	34	34
Jeugdzorg	Taakmutaties	0	-4.037	-3.754	0	6.433
Maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg	Taakmutaties	-97	-97	-97	-97	-97
Nationaal Actieplan Dakloosheid	Taakmutaties	-6.143	0	0	0	0
Overgangsrecht levenslang	Taakmutaties	0	0	2	2	2
Pilot EU-burgers	Taakmutaties	-1.618	0	0	0	0
Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijk hulp Wmo	Taakmutaties	0	0	-4.427	-4.335	-4.302
Vrouwenopvang	Taakmutaties	62	62	62	57	57
Werkdrukverlaging Jeugdbescherming	Taakmutaties	485	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.099	-49.124	-49.164	-48.762	-48.829
Begroting na wijzigingen		**-863.793**	**-929.790**	**-891.132**	**-843.891**	**-830.391**

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Nationaal Actieplan Dakloosheid

In de meicirculaire zijn middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak dakloosheid. Dit geld is verbonden aan het nationale actieplan dakloosheid. Omdat ze laat beschikbaar zijn gekomen, zijn er in 2023 nog weinig uitgaven. Om de doelstellingen en ambities uit het Nationaal Actieplan Dakloosheid te behalen zijn afspraken gemaakt met de betrokken partijen, waarbij er in de jaren 2027-2029 een dekkingsprobleem ontstaat. Dit is een onwenselijke situatie gezien de Verklaring van Lissabon om dakloosheid in 2030 te beëindigen.
Voorgesteld wordt om de onderbesteding in 2023 van € 4,5 mln over te hevelen naar 2027 en € 400.000 per jaar van 2024 tot en met 2026 ook over te hevelen naar 2027.

Kasschuif Thuiszorgflats

De kosten voor de thuiszorgflats zijn € 1,6 mln per jaar. Vanuit de intensiveringsmiddelen voor ouderen uit heel de

stad is er € 1 mln per jaar beschikbaar. Hierdoor ontstaat een tekort van € 600.000 per jaar. Door de benodigde opstartperiode van de werkzaamheden hiervoor wordt er dit jaar een onderbesteding van € 600.000 verwacht. Voorgesteld wordt om de onderbesteding van € 600.000 in 2023 over te hevelen naar 2024.

Kasschuif Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming
De middelen Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming van het Rijk zijn laat beschikbaar gekomen, waardoor er in 2023 nog weinig uitgaven zijn. Het is de wens om een aantal onderdelen van het Verandertraject huiselijk geweld (HG) te continueren, waaronder de HG-leerwerkplaats. De HG-leerwerkplaats past op inhoud goed bij de ambities van het Toekomstscenario. Voorgesteld wordt om de onderbesteding van € 475.000 in 2023 over te hevelen naar 2024 voor de doorontwikkeling van de HG-leerwerkplaats.

Actualisatie kapitaallasten
De afschrijvingen en rente op investeringen vormen de kapitaallasten. De kapitaallasten zijn aangepast vanwege nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en de geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de paragraaf investeringen is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Acute Zorg GGZ
Het Rijk heeft gelden beschikbaar gesteld voor het oplossen van de acute problematiek in de jeugdzorg. De regeling is verlengd tot eind 2023. Met deze bijstelling worden de baten en lasten hiervoor incidenteel in 2023 opgehoogd met € 9,8 mln. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Jeugdhulp
Het Rijk heeft specifieke uitkeringen beschikbaar gesteld voor:

- Activiteiten voor de transformatie naar meer kleinschalige woonvormen voor de jeugdhulp. Met deze bijstelling worden de baten en lasten opgehoogd met € 2,2 mln in 2023 tot € 1,6 mln in 2026.
- Activiteiten voor de instandhouding en doorontwikkeling van de bovenregionale expertisecentra jeugdhulp. Met deze bijstelling worden de baten en lasten opgehoogd met incidenteel € 5 mln in 2023.
- Activiteiten die nodig zijn in verband met de inkoop en organisatie van de volgende randvoorwaardelijke functies voor de jeugdhulp. Met deze bijstelling worden de baten en lasten opgehoogd met € 4,9 mln in 2023 en 2024.

Opvang vluchtelingen Oekraïners
De gemeente maakt kosten voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Omdat dit op verschillende fronten, zoals onderwijs, zorg en opvang wordt gedaan, staan de budgetten verspreid over verschillende programma's. In totaal wordt de begroting opgehoogd met € 66,5 mln. De kosten worden geheel vergoed door het Rijk. Zowel de baten als de lasten worden in totaal met € 66,5 mln opgehoogd. Per saldo is dit een neutrale boeking.
Op Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams wordt een voordeel van € 1,2 mln verwacht. Omdat het normbedrag van de particuliere opvang hoger is, dan de te verwachten kosten. Op Programma Volksgezondheid wordt een nadeel van € 1,2 mln verwacht. Omdat voor de specialistische zorgkosten voor gehandicapte vluchtelingen uit Oekraïne geen specifieke regeling is. De laatste regeling voor de opvang van de Oekraïners geeft aan dat alle kosten vergoed worden. Voor de gehele begroting van de opvang van de Oekraïnse vluchtelingen wordt het budget voor de lasten en baten met hetzelfde bedrag opgehoogd.

Rijksbijdrage Gemeentelijke Hulp Gedupeerden Toeslagenproblematiek
Het Rijk heeft gelden beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van (potentieel) gedupeerden in hulpvragen op de vijf primaire leefgebieden: financiën, wonen, zorg, gezin en werk. De kosten hiervoor zijn fors toegenomen doordat de bedragen per gedupeerde hoger zijn en dat er meer personeelskosten worden gemaakt. Het Rijk heeft aangegeven alle hogere kosten te vergoeden. Met deze bijstellingen worden de baten en lasten incidenteel in 2023 opgehoogd met € 11,4 mln. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026
Het Rijk heeft gelden beschikbaar gesteld voor de versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis voor de periode 2023-2026. Met als doel een gezonde generatie in 2040. Met deze bijstellingen worden de baten en lasten opgehoogd met € 12,8 mln in 2023 tot € 3,6 mln in 2026. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage voor begeleiden van ex-gedetineerden
Het Rijk heeft gelden beschikbaar gesteld voor het begeleiden van ex-gedetineerden voor wonen en werken over het jaar 2023. Met deze bijstellingen worden de baten en lasten incidenteel opgehoogd met € 518.000 in 2023. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen
Voor de bestrijding van de eenzaamheid van ouderen zijn kosten gemaakt. € 185.000 van deze kosten worden gedekt uit de bestemmingsreserve. Dit betreft een budgetneutrale boeking.

Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen
De bestemmingsreserve Blokhuismiddelen is gevormd voor de uitgaven in 2022 en 2023 voor de bestrijding van dak- en thuisloosheid. De verwachte kosten in 2023 zijn € 9,2 mln en worden gedekt uit deze bestemmingsreserve. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Vrijval reserves kleiner dan 1 miljoen
Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten om reserves kleiner dan € 1 mln te laten vrijvallen. Dit besluit geldt ook voor nieuwe reserves die zijn ontstaan na vaststelling van de jaarrekening 2022. Deze aanpassing gaat over de technische verwerking in de begroting van het vrijvallen van dergelijke nieuwe reserves van kleiner dan € 1 mln.

Taakmutaties
Er zijn verschillende aanpassingen in het budget door taakmutaties die het Rijk via het Gemeentefondsmutaties uitkeert. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Beschermd Wonen
  Dit gaat om de ophoging van de budgetten voor de loon- en prijsindexatie.
- Compensatieregeling voogdij 18+
  Dit is de verrekening van de bedragen voor de compensatieregeling over de jaren 2020 en 2021.

- Herinvoering eigen bijdrage Wmo / Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijk hulp Wmo
  Het abonnementstarief in de Wmo 2015 wordt afgeschaft vanaf 2025 en in plaats daarvan wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015 heringevoerd vanaf 2026.
- Integraal Zorgakkoord
  Het Rijk stelt extra gelden beschikbaar voor het Integraal Zorgakkoord, ter compensatie voor de gestegen kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief Wmo.
- Jeugdhulp kinderen in een AZC (asielzoekerscentrum)
  Voor de organisatie en financiering van jeugdhulp, inclusief de jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC heeft het Rijk gelden beschikbaar gesteld. Vanaf 2019 is deze taak bij de gemeentes neergelegd.
- Jeugdzorg
  Gemeenten en Rijk hebben een principeakkoord bereikt over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd. Deze bijstelling betreft de beschikbaarstelling van extra middelen en de verdeling ervan. De toegezegde extra middelen zijn meerjarig volledig verwerkt in de begroting. Bij het definitieve akkoord kan het zijn dat deze vergoeding wijzigt.
- Maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
  Door een wijziging in de verdeling één van de onderliggende basisgegevens van de maatstaf uitkeringsontvangers met drempel is er een kleine aanpassing in de bedragen die de gemeentes ontvangen.
- Nationaal Actieplan Dakloosheid
  Het Rijk heeft structurele gelden beschikbaar gesteld voor het Nationaal Actieplan Dakloosheid. Met als doel het voorkomen van dakloosheid en het realiseren van woonplekken met passende ondersteuning voor (dreigend) dakloze jongeren en volwassenen. Met deze bijstelling wordt het budget voor 2023 opgehoogd. Over de besteding van de middelen voor de jaren 2024 en verder vindt nog besluitvorming plaats.
- Overgangsrecht levenslang
  Deze mutatie in de budgetten betreft een correctie op de extrapolatie van extramurale zorgkosten binnen de Wmo 2015 en Jeugdwet.
- Pilot EU-burgers
  Het Rijk heeft incidentele gelden in 2023 beschikbaar gesteld voor de specifieke aanpak voor dakloze EU-burgers, volgens het plan van aanpak dakloze EU-burgers. Rotterdam is 1 van de 6 pilotgemeenten.
- Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijk hulp Wmo
  Zie kopje Herinvoering eigen bijdrage Wmo / Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijk hulp Wmo.
- Vrouwenopvang
  De verdeling van de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang is bij deze circulaire vanaf uitkeringsjaar 2023 aangepast door actualisatie van verschillende maatstaven, waaronder woonruimten en klantenpotentieel regionaal.
- Werkdrukverlaging Jeugdbescherming
  Gezien de acute situatie - met de hoge werkdruk en wachtlijsten - in de jeugdbescherming is er in overleg met de VNG besloten om extra geld hiervoor beschikbaar te stellen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit wordt gedekt door incidenteel in 2023 minder te verstrekken aan de gemeentes.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2024 geactualiseerd naar het prijspeil 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (-€ 49 mln structureel vanaf 2024).

- In 2024 wordt er voor het verlenen van de eerstelijns telefonische dienstverlening aan Rotterdammers een gemeentelijk klantcontactcentrum ingericht. Voor het inrichten van dit klantcontactcentrum wordt vanaf 2024 een bijdrage overgeheveld van € 1,1 mln naar het Programma Dienstverlening.
- De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2024 van 1,5% naar 2,0%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld (€ 1,1 mln in 2024 tot € 63 in 2026).. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.
- Vanuit Programma Economische Ontwikkeling wordt er budget overgeheveld naar Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams voor Digitale inclusie (€ 580.000 in 2023 en € 1,1 mln in 2024).
- De structuur van de formatie van de ondersteuning van de wijkteams wordt aangepast. Dit heeft tot gevolg dat er budget wordt overgeheveld van Programma Armoede, Schuldhulpverlening, Inburgering en Samenleving naar Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams (-€ 893 in 2023 tot -€ 1,8 mln vanaf 2024).
- Door het onderdeel Moeders van Rotterdam wordt de formatie opgenomen in de begroting. Dit wordt gedekt uit de programma-budgetten. Gedeeltelijk wordt hiervoor budget verschoven naar het programma Overhead (€ 530 structureel vanaf 2024).
- Overige technische wijzigingen (-€ 374 in 2023 tot -€ 341 in 2027).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 202

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

Met het programma Zorg, welzijn en wijkteams zet de gemeente in op het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers. Ook zet het programma er op in dat Rotterdammers op alle levensterreinen zich zelfstandig kunnen redden, en daarbij zo nodig een beroep kunnen doen op bijvoorbeeld familie, vrienden en buren. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Beleidskaders

- Heel de Stad - Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdhulp 2021-2026
- Bouwen aan een toekomst zonder geweld

Beleidsmonitor

- Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp

- Wijkprofiel
- Regionaal Beleidsplan 2018-2020 Beschermd Wonen

Wet- en regelgeving

- Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018

- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018
- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018
- Wmo 2015
- Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- Wet tijdelijk huisverbod

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Jeugdhulp Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 203

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Ik zet me in voor één Rotterdam, voor een stad waarin iedere Rotterdammer dezelfde kansen heeft.'

Wethouder Buijt

Wethouder Buijt is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg.

Paragrafen

Paragrafen

De paragrafen geven een overkoepelend beeld over de programma's. Er zijn paragrafen die vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn voorgeschreven en paragrafen die zijn toegevoegd om een totaal beeld te geven.

Verplichte paragrafen: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Niet verplichte paragrafen: BBV-indicatoren, Financiële kengetallen, Investeringen, Klimaat, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies en Sustainable development goals.

BBV-indicatoren

Bedrijfsvoering

Financiële kengetallen

Financiering

Grondbeleid

Investeringen

Klimaat

Lokale heffingen

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Onderhoud kapitaalgoederen

Subsidies

Sustainable development goals

Verbonden partijen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

BBV-indicatoren

BBV-indicatoren

Voor de vergelijkbaarheid tussen gemeenten wordt door het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) een verplichte set aan indicatoren voorgeschreven. De verplichte indicatoren over de laatste 4 jaar zijn hier opgenomen. Op de website www.waarstaatjegemeente.nl. vindt u een overzicht van de verplichte indicatoren van

alle gemeenten, waarbij ook een vergelijking wordt gemaakt met het gemiddelde over heel Nederland. De realisatiecijfers zijn niet voor alle jaren ingevuld. De realisatiecijfers kennen verschillende bronnen, bij deze bronnen zijn de realisatiecijfers dan (nog) niet beschikbaar.

	BBV-taakveld	Definitie	Bron	realisatie 2019	realisatie 2020	realisatie 2021	realisatie 2022	2023
0. Bestuur en ondersteuning								
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	18,0	18,4	18,8	19,3	
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	17,9	19,1	20,3	21,2	
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	1.583	1.673	1.934	2.008	
4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	13,9	14,1	18,1	15,7	
5	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	11,9	11,2	11,4	11,8	
1. Veiligheid								
6	Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	15	11	8	10	
7	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	4,2	3,2	3,0	3,9	
8	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	9,3	9,0	8,9	9,3	
9	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2,9	2,2	1,6	1,8	
10	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	8,1	9,0	8,8	8,5	
3. Economie								
11	Functiemenging	%	LISA	55,3	55,6	55,9	56,5	
12	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	131,3	139,9	151,0	163,2	
4. Onderwijs								
13	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2,1	2,4	2,6	2,5	
14	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	58	44	46	53	
15	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	3,1	2,5	2,7		
5. Sport, cultuur en recreatie								
16	Niet-sporters	%	Gezondheidsenquête		50,2			

			(CBS, RIVM)					
6. Sociaal domein								
17	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	871,3	884,4	899,2	919,0	
18	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2	2	2		
19	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	14	15	14		
20	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	65,0	64,8	65,9	68,2	
21	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2	3	2		
22	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	891,5	938,2	1001,8		
23	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	111,9	143,0	157,3	171,1	
24	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS			8,7	8,8	
25	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS			1,5	1,5	
26	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS			0,8	0,7	
27	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	840	850	860	840	
7. Volksgezondheid en Milieu								
28	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	278	297	286		
29	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS		13,3	11,7		
8. Vhrosv								
30	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	191	221	245	275	320
31	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	6,4	6,4	3,4	6,6	
32	Demografische druk	%	CBS	58,4	58,1	57,7	57,5	57,2
33	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro’s	COELO	668	691	707	792	830
34	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro’s	COELO	742	776	793	880	918

Bedrijfsvoering

Pagina 206

Bedrijfsvoering

In deze paragraaf treft u informatie aan met betrekking tot de bedrijfsvoering van de gemeente.

Organisatieontwikkeling
Huisvesting en facilitair
HRO
Informatievoorziening en automatisering
Privacy en AVG
Audits en control

Organisatieontwikkeling

Pagina 207

Organisatieontwikkeling

Onderdeel van de Voorjaarsnota 2023 is een bezuiniging van in totaal € 150 mln over de komende jaren. Stoppen met groeien, meer flexibel en efficiënter werken is het doel waarnaar de organisatie op weg gaat. Daardoor wordt er uiteindelijk structureel minder aan de organisatie uitgegeven en wordt er op die manier wat druk van de gemeentelijke begroting afgehaald.

Het op een andere manier inrichten van de organisatie om efficiënter te kunnen werken gaat niet van de ene op de andere dag. Zeker niet omdat de dienstverlening aan de Rotterdammer altijd door moet gaan. Ook bestaat er een afhankelijkheid van systemen en lopende contracten. Daarnaast blijft de ambitie staan om een efficiëntie-slag te maken zonder gedwongen ontslagen.

De vier speerpunten voor de financiële kant van deze organisatieontwikkeling zijn:

1. De opgave gaat zo min mogelijk ten koste van de dienstverlening aan de stad.
2. Er is geen verdeelsleutel over de clusters, keuzes worden gemaakt op basis van inhoud.
3. Er wordt gekeken naar de verhouding tussen beleid en de ondersteuning die daarvoor nodig is. Maar ook naar de balans tussen staf/ lijnverhouding en ook naar de balans tussen beleid en uitvoering.
4. Bij uitvoering kijken we hoe zaken nog efficiënter kunnen.

Op dit moment wordt in samenwerking met een extern bureau een tweetal zaken onderzocht.

- Ten eerste of er een efficiencyslag gemaakt kan worden op de manier waarop de bedrijfsvoering nu is geregeld. Denk bijvoorbeeld aan de ondersteuning op ICT, huisvesting, HRO en communicatie.

- Ten tweede wordt met de afdeling HRO gekeken naar manieren om medewerkers te helpen naar een andere functie, bijvoorbeeld wanneer hun werk verdwijnt als gevolg van de bezuinigingen. Een voorwaarde die noodzakelijk is om gedwongen ontslagen te voorkomen. De wens hierbij is om de organisatie zo in te richten dat collega's, met hun talenten en expertise, gemakkelijk door de organisatie kunnen bewegen. Dus daar werken waar de stad en organisatie hen op dat moment nodig heeft en waar de (bestuurlijke) prioriteiten liggen. Dat vraagt om flexibiliteit van collega's en de organisatie. Denk daarbij bijvoorbeeld aan processen en systemen.

Bezuinigingen: bewust omgaan met onze kosten

Tussen 2024 en 2027 zal in totaal € 150 mln bezuinigd worden op de organisatie. Concreet zal dit zijn op personeel, inhuur en materieel.

Het zwaartepunt voor 2024 ligt op vacaturemanagement. Dat betekent dat er goed gekeken wordt of vacatures bij het vertrek van een medewerker echt opnieuw ingevuld moeten worden. Ook in relatie met de keuzes die gemaakt worden. En als een vacature echt ingevuld moet worden, wordt er eerst gezocht naar een interne oplossing. Deze maatregel is alvast een doorkijk naar de komende jaren. Stoppen met groeien van de bezetting is daar een belangrijk onderdeel van. Bedoeling is dan uitdrukkelijk dat de werkdruk niet oploopt of dat er meer wordt ingehuurd. Dat betekent dus dat het management en het bestuur echt keuzes moeten maken waar de inzet op wordt gepleegd en waar het minder kan of volledig kan worden afgebouwd.

Alle maatregelen zijn erop gericht te bezuinigen op de organisatie, zodat de Rotterdammer er zo min mogelijk last van heeft. De maatregelen hebben daarmee wel direct of indirect invloed op de medewerkers. Zowel op het werk als op het werkplezier van medewerkers. Het management is zich hiervan bewust en maakt dit onderdeel van het gesprek met medewerkers. Aan de medewerkers is ook gevraagd om vooral zelf het gesprek hierover aan te gaan.

Voor 2024 wordt de eerste € 20 mln bespaard. Dat kan niet alleen vanuit vacaturemanagement worden ingevuld. De overige invulling betreft vooral besparingsmaatregelen. Dat zijn geen grote structurele posten. Maar vooral maatregelen die genomen worden uit kostenbewustzijn. Deze maatregelen zijn ingedeeld in twee categorieën:
- Versoberen: minder geld uitgeven aan bepaalde zaken. Denk aan versimpeling van het eindejaarsgeschenk, minder geld voor personeelsuitjes, dienstreizen, declaraties, borrels, lunches, bijeenkomsten, catering, huur externe locaties. Maar ook geen Management Talent Programma en minder trainees in 2024.
- Uitstellen of vertragen: in 2024 worden bepaalde investeringen of onderhoud uitgesteld en vertraagd. Voorbeelden zijn vertraging of verminderen van het standaard onderhoud en verbetering van gebouwen. Of het uitstellen van investeringen in ICT.

Huisvesting en facilitair

Pagina 208

Huisvesting en facilitair

Medewerkers kunnen blijven rekenen op een aantrekkelijke en veilige werkomgeving, met bijbehorende dienstverlening. Midden 2024 moeten de ontmoetings- en samenwerkplekken gereed zijn. Dat geldt ook voor extra werkplekken voor digitaal overleg in alle gebouwen.

Eind 2023 heeft elke wijk een wijkhub. Enkele hiervan krijgen in 2024 een definitieve plek of vorm. In 2024 opent de nieuwe locatie van de GGD aan de Zalmstraat. Ook komt er een nieuwe plek voor hulpverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld, seksueel geweld en kindermishandeling en een milieupark met Upcycle Mall aan de Soesterbergstraat.

Bij de voorjaarsnota is extra geld uitgetrokken voor energie, vanwege de hogere energietarieven dan voorgaande jaren. Het grootste deel van de voor 2024 benodigde energie is in de zomer 2023 ingekocht. Door de ontwikkelingen in de marktprijzen is de verwachting dat de stijging van de energiekosten in 2024 lager uitvalt dan de stijging in 2023, maar dat de energieprijs nog wel hoger is dan vóór 2023. Bij de voorjaarsnota 2024 is het actueel meerjarig effect bekend van de prijsstijging. De gemeente breidt de energiebesparende maatregelen in de gebouwen uit. Dit draagt bij aan verduurzaming en drukt de kosten voor energie.

HRO

HRO

BeleidOntwikkelingenVerzuimBemensingArbeidskosten

Beleid

De gemeente Rotterdam wil een betrouwbare, transparante en integere overheidsorganisatie zijn, een organisatie die toekomst- en doelgericht werkt. Basis hiervoor is de visie dat de gemeente Rotterdam een aantrekkelijke en goede werkgever is voor huidige en, waar nodig toekomstige medewerkers. Deze aantrekkelijke werkgever stelt alle medewerkers in de gelegenheid hun werk zo goed mogelijk te doen en vanuit hun eigen expertise en verantwoordelijkheid bij te dragen aan de ontwikkeling van de stad. Om dit voor elkaar te krijgen creëert de gemeente een veilige en vitale werkomgeving. Preventie en terugdringing van verzuim is een groot onderdeel. Dat gebeurt onder andere door een inzichtelijk verzuimproces voor iedereen die met verzuim te maken krijgt. Verder krijgen belangrijke cultuurthema’s een concrete invulling, zoals integriteit, menselijke maat, een veilige werkomgeving en een diverse, inclusieve en gelijkwaardige organisatie.

De huidige organisatieopgaven uit het coalitieakkoord en de voorjaarsnota vragen om goed en aantrekkelijk werkgeverschap. In deze context gebeurt dit onder andere door flexibele inzet mogelijk te maken en door medewerkers mogelijkheden te geven om toekomstbestendig te leren en zich te ontwikkelen. Het blijft van cruciaal belang dat de juiste mensen met de juiste kwaliteiten op de juiste plek zitten. Dat zijn mensen die al bij ons werken of, waar het niet anders kan, nieuwe medewerkers. De arbeidsmarkt blijft voorlopig een uitdaging, ook voor organisaties om ons heen. Juist in het licht van de organisatieopgaven vraagt dit van de gemeente Rotterdam om een bewust en weloverwogen inzet op het werkgeversimago en positionering op de arbeidsmarkt. Dit vraagt om blijvende aandacht voor het vinden, binden en boeien van (toekomstige) medewerkers.

Ontwikkelingen

Corona-organisatie

De resterende corona-organisatie gaat in afgeslankte vorm door, voor onder andere de ondersteuning van de komende vaccinatiecampagnes ter voorkoming van COVID-19, monkeypox, en baarmoederhalskanker (HPV-vaccinatie). Momenteel wordt bij vaccineren opgeschaald voor de najaarscampagne. Er is tijdelijk geld voor de campagne in 2023 en voorbereidend ook voor 2024. Voor de vaccinatie en ondersteuningsorganisatie werkt de organisatie met externe inhuur. Daarmee is snelle afbouw van de capaciteit mogelijk als de budgetten niet structureel worden.

Een groot deel van de ambtelijke medewerkers die werkzaam waren voor de coronaorganisatie zijn inmiddels werkzaam elders binnen de gemeente. De overige medewerkers blijven werkzaam voor de vaccinatiecampagne of worden ingezet in de crisisorganisatie Opvang Vluchtelingen Oekraïne. Een deel blijft mogelijk achter bij de GGD als de budgetten wel van structurele aard worden.

Diverse, inclusieve en gelijkwaardige organisatie

Onze organisatie werkt met een brede vertegenwoordiging vanuit alle organisatieonderdelen aan de verdere bevordering van diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid. De ambitie is het binnenbrengen en binnenhouden van verschillende perspectieven in de organisatie, die doorwerken aan een open en veilige werkcultuur. Dat is een cultuur waarin iedereen meedoet, zich gezien voelt, zichzelf kan zijn en talenten kan ontplooien. Deze cultuur moet aansluiting tot stand brengen met de stad, het vertrouwen in de Rotterdamse ambtenaren vergroten, de behoeften en wensen van Rotterdammers beter begrijpen en vertalen naar oplossingen. Dat is een combinatie van goed werkgeverschap en goed overheidsbeleid, die nodig is in de diverse stad die Rotterdam is. Daarom is het ook belangrijk om dit onderwerp te borgen in de hele HR-keten van beleid, proces en dienstverlening. Concreet gaat het daarbij over het werven en behouden van talent, met als uitgangspunt ‘de beste medewerker voor de juiste plek, bewustwording en communicatie’. Daar hoort ook leiderschap en werknemerschap bij, sociale veiligheid, goede omgangsvormen, sturing en monitoring. Deze beweging loopt de komende jaren door.

Integriteit

De collegeopdracht om het ambtelijk integriteitsbeleid te intensiveren is in 2021 gestart en vastgelegd in het Actieplan ambtelijke integriteit. Het grootste deel daarvan is uitgevoerd. Als vervolg is eind 2022 de toekomstvisie ambtelijk besproken en vastgesteld: de ingezette intensivering ligt de komende jaren vast. Aanpak en maatregelen sluiten aan bij de vijf pijlers van het gemeentelijk integriteitsbeleid: regelgeving, bewustwording, coördinatie & toetsing, blik naar buiten en blik naar binnen. In het jaarverslag ambtelijke integriteit 2023 zijn deze pijlers uitgebreid beschouwd. Het jaarplan ambtelijke integriteit 2024 wordt ter informatie verzonden aan de gemeenteraad.

Verzuim

Verzuim 2023

De lichte daling in het verzuim ten opzichte van eind 2022, die al zichtbaar was bij de voorjaarsnota in april 2023, heeft zich doorgezet. Het voortschrijdend verzuimpercentage is ten opzichte van april 2023 met 0,1% gedaald naar 6,6%.

De daling is zichtbaar in het kort en middellang verzuim, en geldt bij alle clusters. Een lichte stijging (0,02%) is zichtbaar in het lang verzuim en is verdeeld over meerdere clusters.

Gezien de omvang van het verzuim blijft aandacht nodig voor veilig, gezond en met plezier werken, thuis en op locatie. Leidinggevenden krijgen training voor en ondersteuning bij het faciliteren en begeleiden van hun medewerkers. Er is meer en meer aandacht voor het versterken van duurzame inzetbaarheid. Er is onder andere extra aandacht voor preventie van verzuim via fitfestivals, webinars en gesprekken over welbevinden, werkplezier, en mentale en fysieke fitheid.

Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de hele verzuimketen. Alle ketenpartners waren hierbij betrokken. Het resultaat is een top 4 van verbeterpunten. Deze zijn omgezet in concrete acties met een planning. De verbeterpunten zijn gericht op de hele verzuimketen. De inmiddels gestarte aanpak loopt door in 2024.

Verzuim begroting 2024

Jaarlijks vindt er een herijking plaats van de verzuimnorm. In sommige organisatieonderdelen is de norm bijgesteld. Deze bijstellingen hebben per saldo geen effect gehad op de organisatiebrede norm voor 2024.

Bemensing

Formatie en bezetting

Formatie Tweede herziening 2023

In de Tweede Herziening 2023 is de formatie met ruim 300 fte naar boven bijgesteld. Grotendeels gaat het om al in de begroting opgenomen budgetten die zijn geoormerkt voor loonkosten. In de begrotingsherziening zijn ze omgezet in de bijbehorende fte’s. In deze tweede begrotingsherziening zijn de effecten van de voorjaarsnota financieel verwerkt, zij het nog niet van alle hieraan gerelateerde fte’s. Daarnaast is er een kanteling in de organisatie in de kijk op de koppeling tussen formatie en budgetten. Voorheen was de formatie de registratie van de structureel benodigde capaciteit op basis van structurele middelen. Tegenwoordig worden nu steeds meer ook incidentele middelen omgezet naar formatie. Dit is een positieve ontwikkeling. Zo wordt namelijk de formatie de norm waartegen de realisatie van de loonkosten wordt afgezet. Dat is belangrijk voor de sturing op de realisatie van de begroting en de duiding van eventuele afwijking van de begroting.

In grote lijnen is de stijging van de formatie toe te schijven aan:

- Bijstelling van de formatie bij Dienstverlening met +50 fte; hieraan ligt recente bestuurlijke besluitvorming ten grondslag. Het gaat om formatie voor grote opgaven, zoals Wijk aan Zet, Menselijke Maat en ‘1 Loket’. Het gaat ook om externe ontwikkelingen, zoals de voortdurende oorlog in Oekraïne (inschrijving in de bevolkingsregistratie (BRP), het Briefadres en het Adres in Onderzoek.

- Maatschappelijke Ontwikkeling stelt de formatie bij met +92 fte. Hierbij worden vooral de incidentele middelen omgezet in formatie. Dit is het geval bij Moeders van Rotterdam en bij de wijkcoaches, en voor extra benodigde capaciteit bij het Jongerenloket.
- Volgend uit het coalitieakkoord is de formatie van Stadsbeheer bijgesteld met +80 fte. Het gaat hierbij vooral om Schone Stad en Toezicht & Handhaving.
- Stadsontwikkeling stelt de formatie bij met +92 fte. Gezien de financieringsstructuur van Stadontwikkeling was het minder noodzakelijk om de financiële dekking op voorhand om te zetten in formatie. Gezien de huidige organisatieopgaven en de noodzaak voor sturing op de omvang van de organisatie. Wordt dit nu, waar mogelijk, wel ingeregeld.
- De formatie van Werk & Inkomen wordt bijgesteld met +26 fte, bij zowel beheer van uitkeringen als bij het Werkgeversservicepunt.
- Bestuurs- en Concernondersteuning stelt de formatie bij met –27 fte. Deze daling is in lijn met de opgaven uit het coalitieakkoord en de voorjaarsnota.

Formatie 2024 en verder

Bovenstaande geschetste ontwikkelingen zijn meerjarig doorgetrokken. In het algemeen zijn de intensiveringen in de voorjaarsnota vertaald naar loonkosten, maar nog niet omgezet naar formatie. De formatie stijgt daarp, meerjarig nog iets verder, onder andere bij Dienstverlening (Paspoorten uitgifte). In de Eerste Herziening 2024 zal hier verder invulling aan worden gegeven.

Bezetting 2023

Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2023 is de bezetting licht toegenomen, met 23 fte. In deze herziening is de trend gesignaleerd dat de organisatie lang niet meer zo hard groeit als daarvoor. Momenteel is bij het merendeel van organisatieonderdelen al een krimp van de bezetting te zien (Maatschappelijke Ontwikkeling, Werk & Inkomen en Bestuurs- en Concernondersteuning). Daar waar nog sprake is van groei gaat het grotendeels om functies in de uitvoering. Dat is in lijn met het coalitieakkoord en geldt vooral voor de onderdelen Stadsbeheer, Dienstverlening, Stadsontwikkeling en Directie Veilig.

Stages

‘De stagiair van vandaag is de medewerker van morgen’. Vanuit die gedachte sluit onze organisatie aan op de strategische visie op arbeidsmarktbenadering. Inzet is zoveel mogelijk stageplekken te bieden: 1.000 per jaar. Extra aandacht gaat uit naar stageplaatsen in de organisatie waar sprake is van moeilijk vervulbare vacatures. Daarnaast is er aandacht voor mbo-stages (25% van de totale stages), zoals is opgenomen in het coalitieakkoord.

Tot en met augustus 2023 waren er 456 stagiairs gestart. Dat is 46% van de in het coalitieakkoord gestelde norm van 1.000 stageplekken per jaar. Van de gestarte stages is 28% ingevuld door mbo’ers. In september 2023 is de volgende stageperiode begonnen. De ervaring leert dat veel stages in september starten.

Arbeidskosten

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten voor de medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam en de kosten van ingehuurde medewerkers.

Arbeidskosten 2023

De Tweede Herziening 2023 laat een stijging van de begrote arbeidskosten zien (+€ 38 mln) Dit is verdeeld over verschillende programma's. De hoofdlijnen van de mutaties in de tweede begrotingsherziening zijn hieronder toegelicht op zowel loonkosten als kosten externe inhuur.

- Programma Stedelijke Ontwikkeling (+€ 12,8 mln, waarvan +€ 7,9 mln loonkosten en +€ 4,9 mln inhuur). De bijstelling bij Stadsontwikkeling gaat om ophoging van de formatie naar een realistisch niveau en een uitbreiding in formatie op het programma Stikstof, geluid en milieu. Het inhuurbudget is enerzijds verlaagd voor de dekking van de loonkosten en anderzijds verhoogd vanwege onder andere een actualisatie van het werkpakket Wijk aan Zet, het openbaar ruimteplan en automatisering. De bijstelling bij Stadsbeheer is gedaan voor invoering, uitvoering en beheer van de uitbreiding betaald parkeren.
- Programma Volksgezondheid (+€ 8,6 mln, waarvan +€ 4,9 mln loonkosten en +€ 3,7 mln inhuur). Het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling heeft de formatie bijgesteld voor de inzet van tijdelijk personeel (artsen, verpleegkundigen en voorlichters) voor de uitvoering van de vaccinaties COVID-19 en HPV, voor versterking infectiebestrijding en pandemische paraatheid, en voor tijdelijk personeel voor aanvullende seksuele gezondheidszorg en het centrum seksueel geweld.
- Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams (+€ 8,7 mln, waarvan +€ 8,6 mln loonkosten en +€ 136.000 inhuur). De bijstelling bij Maatschappelijke Ontwikkeling komt onder andere door het opvoeren van formatie bij Moeders van Rotterdam, formatie-uitbreiding voor het team Zorg en Maatschappelijke opvang, Toeslagen010 en Opvang vluchtelingen Oekraïne; beide laatste zaken zijn gefinancierd door de rijksoverheid.
- Programma Beheer van de Stad (+€ 3,5 mln, waarvan +€ 3,5 mln loonkosten en -€ 19.000 inhuur). In het cluster Stadsbeheer is de formatie bijgesteld voor een opleidingstraject waarbij handvegers en beladers zijn geworven om de structurele inhuur op deze functies te verminderen. Ook gaat het bij de bijstelling om de afdeling Schoon uit te breiden en herwaarderen van verschillende functies, zoals chauffeurs, milieuparkmedewerkers, projectmedewerkers, projectleiders en teamleiders.
- Programma Energietransitie (+€ 2,3 mln loonkosten en -€ 25.000 inhuur). Het cluster Stadsontwikkeling heeft de formatie bijgesteld, hoofdzakelijk vanwege de toegekende exploitatiekosten voor de uitvoering energietransitie (Voorjaarsnota) en ontvangen rijksmiddelen.
- Programma Dienstverlening (+€ 1,7 mln, waarvan +€ 1,8 mln loonkosten en -€ 40.000 inhuur). Door opvoering van de flexibele schil voor de verkiezingen nemen zowel de begrote loonkosten als de formatie toe. Ook heeft indexering van dit budget plaatsgevonden.
- Programma Armoede, Schuldhulpverlening, Inburgering en Samenleving (+€ 1,5 mln, waarvan +€ 1,1 mln loonkosten en +€ 356.000 inhuur). De bijstelling bij Maatschappelijke Ontwikkeling is onder andere bedoeld voor de begeleiding van gezinsmigranten, voor het Team Statushouders & Vreemdelingen en Grip op geldzaken energiearmoede.

- Programma Veilig (+€ 1,0 mln, waarvan +€ 485.000 loonkosten en +€ 519.000 inhuur). De bijstelling bij Stadsbeheer is bedoeld voor uitbreiding van de handhaving voor een veilige en schone stad, en voor veilige uitgaansgebieden. De directie Veilig heeft de bijstelling doorgevoerd voor formatie-uitbreiding bij team Haven (gefinancierd vanuit de rijksoverheid) en indexatie.
- Programma Overhead (-€ 1,3 mln, waarvan -€ 5,1 mln loonkosten en +€ 3,7 mln inhuur). Bestuurs- en Concernondersteuning heeft de loonkosten verlaagd door invulling van het restant organisatieopgave 2023 van diverse afdelingen binnen HRO en Communicatie (HRO-C). Inhuur is verhoogd door technische verschuivingen.
- Programma Bestaande Stad (-€ 1,4 mln, waarvan +€ 1,3 mln loonkosten en -€ 2,8 mln inhuur). Bij Vastgoed, onderdeel van Stadsontwikkeling, is de bijstelling bedoeld voor formatie-uitbreiding en actualisatie van de formatie. Bij de afdeling Bouw- en Woningtoezicht is de inhuur verlaagd door het teruglopen van de baten van WABO-leges (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht).

Arbeidskosten 2024 en verder

Bij de formatie en arbeidskosten zijn de geschetste ontwikkelingen meerjarig doorgetrokken. Dit is ook verwerkt in het meerjarig beeld van de arbeidskosten. Indexering en cao-effecten zijn meerjarig doorgevoerd, evenals de intensiveringen vanuit de voorjaarsnota.

Informatievoorziening en automatisering

Pagina 210

Informatievoorziening en IT

DigitaliseringInformatiehuishouding en de Wet open overheid Project opschonen websites

Digitalisering

Voor ons college en onze organisatie staan de maatschappelijke opgaven in de stad centraal. Digitalisering biedt voorzieningen om de dienstverlening te verbeteren en de collegedoelen sneller en beter te realiseren. De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering gaan snel. De manier waarop Rotterdammers werken, onderwijs volgen, wonen, zorg ontvangen, recreëren en zich verplaatsen verandert. De organisatie moet goed toegerust zijn om met deze ontwikkelingen mee te gaan. Dit betekent dat de gemeente over betrouwbare ICT-voorzieningen beschikt, en snel en flexibel inspeelt op nieuwe ontwikkelingen.

De basis hiervoor is vastgelegd in de Digitaliseringsagenda. Deze bevat projecten en programma’s die de clusters in onderlinge afstemming hebben gekozen. Met deze projecten en programma’s maken de clusters hun dienstverlening innovatiever, gebruiksvriendelijker, efficiënter en in een eigentijdse vormgeving. De Digitaliseringsagenda wordt herzien als de ‘Opgave digitale transformatie’.

Voor 2023 gelden de volgende speerpunten:

- Verdere invoering van de datastrategie als basis voor de verantwoorde inzet van data. Hierbij is aandacht voor het publiceren van open data.
- De algoritmegovernance van Rotterdam is ruim een jaar in werking. Inmiddels is deze geëvalueerd en zal een plan ter doorontwikkeling uitgevoerd worden. Eén van de instrumenten binnen deze governance is het algoritmeregister. Hiermee communiceert Rotterdam over de werkwijze naar geïnteresseerden. De eigenaren van het register zijn de algoritme-experts. Zij zijn aanspreekpunt, zijn actief betrokken bij landelijke en Europese ontwikkelingen en houden contact met de externe, onafhankelijke adviescommissie van Rotterdam: de Algoritme Advies Raad (AAR).
- De verbinding met Europa groeit en wordt relevanter. Er is een organisatiebrede betrokkenheid bij Europese subsidieprojecten. Verder werkt de organisatie samen met Europese partners en is er aandacht voor de zich continu ontwikkelende wet- en regelgeving. Door onder meer de ontwikkeling van het Digital Office Europe en de actieve rol van Rotterdam als vice chair (vice voorzitter van 2023 tot 2025) binnen het Digital Forum van Eurocities (grotestedennetwerk) versterkt Rotterdam zijn positie in Europa nog verder.
- De bestuurlijke samenwerking in VNG-verband (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en met andere grote gemeenten zetten we door. Waar mogelijk groeit deze samenwerking toe naar één digitale overheidsarchitectuur en één basisinfrastructuur, met gezamenlijke kaders en gezamenlijke voorzieningen: Common Ground en Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (‘1x ontwikkelen, 350x toepassen’). De gemeente Rotterdam is in samenwerking met de VNG en andere gemeenten gestart met de ontwikkeling van een aantal IT-producten die voor alle gemeenten beschikbaar komen.
- Informatiebeveiliging blijft in 2023 een belangrijk onderdeel van de digitaliseringsaanpak. De awareness-campagne ‘Blijf Alert’ loopt door in 2023. De gemeente zorgt in 2023 dat zij voldoet aan de landelijke verplichtingen, zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten: Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Daarnaast zet informatiebeveiliging in op professionalisering en ontwikkeling van de gehele securityketen, zowel intern als extern. Tenslotte continueert de securityketen in 2023 de uitvoering van haar meerjarenplan met een beschrijving van invoering van diverse producten en diensten in de gemeentelijke organisatie.
- Met het programma Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI) werkt onze ICT-organisatie aan vernieuwing van de toegang tot systemen, de digitale werkomgeving, de integratie van data en werkomgevingen, en de IT- en data-infrastructuur. Dit is onder meer nodig voor de nieuwe en andere manieren van werken in onze organisatie.
- De dienstverlening aan de Rotterdammers wordt steeds meer digitaal. Realisatie van generieke ICT-voorzieningen is hiervan een onderdeel, waaronder een veilige publieke WiFi-verbinding (publicroam) en livechat-voorzieningen voor het online aanvragen van verschillende diensten. Voor het ophalen van actuele gegevens, zoals subsidieverstrekkingen, verhuizingen, bezwaren en vergunningen, zijn verbeteringen via Haal Centraal API's (Application Programming Interface) ingebracht. De benodigde gegevens trekt onze gemeente van een centrale landelijke of gemeentelijke bron.

Informatiehuishouding en de Wet open overheid

Transparantie van overheidsinformatie staat volop in de maatschappelijke belangstelling. De invoering van de Wet open overheid (Woo), op 1 mei 2022, geeft een impuls aan de informatiehuishouding en het actief beschikbaar

stellen van informatie. De transparantie van het overheidshandelen vraagt om snel te kunnen laten zien wat, wanneer en met wie gecommuniceerd is, en welke acties zijn uitgevoerd. Dat geldt zowel voor het handelen van het bestuur – gemeenteraad, college, burgemeester – als van de ambtelijke organisatie.

Inzicht in de communicatie en besluitvorming is ook nodig vanwege de af te leggen verantwoording en bij mogelijke juridische geschillen. De inzichtelijkheid draagt bij aan de legitimiteit van en daarmee het draagvlak voor het openbaar bestuur. Het programma Rotterdam Transparant is ingesteld voor een soepele invoering van de Woo binnen de organisatie. Het programma werkt samen met de G4 (het verband van de vier grote steden) en de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten). Het programma richt zich op de 11 categorieën informatiestromen waarvan de overheid verplicht is documenten actief te publiceren. Er is tot eind 2026 tijd voor invoering van de wet. Het gemeentelijke invoeringsprogramma richt zich op organisatiebrede bewustwording van medewerkers van het belang van transparantie en het aanreiken van middelen als ‘e-learning’ en ‘openbaar-proof schrijven’.

Er is nog geen landelijk publicatieplatform beschikbaar. Wel is gestart met een verwijsindex (de Woo-index) voor de website overheid.nl. De verwachting is dat in 2024 de eerste document categorieën volgens de verplichtingen van de Woo worden gepubliceerd via de Woo-index. Het ministerie van Binnenlandse Zaken bepaalt het moment van invoering. Op de gemeentelijke website is per informatiecategorie een opsomming te vinden van welke openbare documenten van de gemeente Rotterdam beschikbaar zijn.

Afhandeling van Woo verzoeken

Tot en met halverwege augustus 2023 zijn er 202 zaken in het zaaksysteem van het Woo-team geregistreerd.

De afgelopen jaren is er een toename van het aantal ingediende verzoeken om openbaarmaking. Het totaal aantal Woo-verzoeken liep op van 251 (2020), 267 (2021) tot 316 in 2022. De verzoeken worden moeilijker en uitgebreider. Het kost daardoor steeds meer tijd deze verzoeken af te handelen. Veelal zijn het professionele partijen, zoals journalisten en advocaten, die dergelijke verzoeken indienen.

De tijdige afhandeling van verzoeken is een onderdeel waar het team scherp op blijft. Van de in deze periode afgehandelde verzoeken is 68% binnen de wettelijke termijn van 6 weken afgedaan. Dit is een verbetering ten opzichte van de stand per april 2023. Toen was 53% van de afgehandelde verzoeken op tijd.

Informatiehuishouding als randvoorwaarde

De organisatie werkt continu aan een betere informatiehuishouding. Het gaat om de vindbaarheid en volledigheid van een enorme hoeveelheid gegevens. De stroom aan digitale en deels nog papieren informatie is heel groot. Er is ook een rijke variatie aan verschijningsvormen: documenten, gegevensbestanden, e-mail, data, sms, audio- en videobeelden, en zo meer. Een goede informatiehuishouding vraagt om professioneel beheer van alle relevante informatie, in alle verschijningsvormen. Voor een goed beheer is bovendien samenhang nodig met openbaarheid, privacybescherming en informatiebeveiliging. Daarnaast zet de organisatie in op bewustwording bij alle medewerkers, zodat zij zorgvuldig met gegevens en informatie omgaan en zorgen voor juiste dossiervorming. Dit alles leidt tot het beschikbaar en vindbaar maken van informatie die de gemeente bovendien volledig en veilig bewaart.

Project opschonen websites

De gemeente is een concernbreed traject gestart om het aantal websites te verminderen en/of te laten voldoen aan wet- en regelgeving. Inmiddels is de hoeveelheid externe websites en domeinnamen teruggebracht van 360 naar 106. Hiermee is het einde nog niet in zicht, momenteel werken meerdere sites aan een overgang naar Rotterdam.nl.

Privacy en AVG

Pagina 211

Privacy

De gemeente beschikt over grote hoeveelheden persoonsgegevens. Die zijn noodzakelijk voor de uitvoering van beleid en de dienstverlening aan de burger. Van bijstandsuitkeringen tot cameratoezicht in de openbare ruimte, van wijkteams tot gemeentelijke heffingen, er zijn meer dan 500 processen waarbij de gemeente (gevoelige) persoonsgegevens van burgers verwerkt. De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) voorziet in de bescherming van die gegevens. De gemeente moet de AVG op alle aspecten naleven. Daar hoort bij dat alle medewerkers de nodige verantwoordelijkheid voelen bij het werken met persoonsgegevens. De AVG trad in 2018 in werking. Eind 2022 is de invoering van de AVG in onze organisatie afgerond. In deze invoeringsfase heeft de gemeentelijke organisatie het volledige AVG-instrumentarium ingevoerd, zodat ze het privacyrecht van burgers en medewerkers beter kan beschermen.

Medio 2023:

- Zijn in het register van verwerkingen de processen vastgelegd waarin de gemeente Rotterdam persoonsgegevens van burgers en ambtenaren verwerkt. Dit register bevat 609 verwerkingen;
- Zijn er 209 afgeronde Data Protection Impact Assessments (DPIA's). Elk nieuw proces krijgt een beoordeling of een DPIA nodig is. Een DPIA is een verplichte analyse van processen met een hoog privacyrisico bij de verwerking van gegevens. Op basis van zo'n analyse is het mogelijk gerichte maatregelen te nemen om het risico op privacyschending te verkleinen;
- Zijn voor 256 processen verwerkersovereenkomsten afgesloten met bedrijven die in opdracht van de gemeente persoonsgegevens verwerken;
- Houdt de gemeente een datalekkenregister bij. Bij een datalek zijn persoonsgegevens mogelijk of daadwerkelijk in handen gekomen van onbevoegden. Dat kan bijvoorbeeld zijn gebeurd door een verkeerd geadresseerde brief of e-mail. Tussen 1 januari tot 1 augustus 2023 waren er 146 datalekken. Daarvan zijn er 22 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Ter vergelijking: in dezelfde periode 2022 waren er 130 interne meldingen, waarvan 41 zijn gemeld bij de AP. Het aantal datalekken is dus iets afgenomen.

Uitdagingen en risico's

De afgelopen jaren is de advisering over privacy en AVG verder geprofessionaliseerd. Met de invoering van het plan van aanpak AVG is de basis op orde gebracht.

Ondertussen gaat de digitalisering van de samenleving steeds verder. De gemeentelijke organisatie blijft hierbij niet achter. Datatechnologie en algoritmes helpen om data te analyseren en de dienstverlening aan burgers en ondernemers te verbeteren. Maar aan de datatechnologie en algoritmes zijn ook risico's verbonden voor de privacy van burgers. Met beleidskaders als de algoritmegovernance en het privacyframework is gezorgd voor de vertaling van de AVG naar spelregels voor algoritmetoepassingen en datagedreven werken. De uitdaging ligt in het vinden van een goede balans tussen privacywetgeving enerzijds en de toenemende inzet van datatechnologie anderzijds.

Ook bij het delen van gegevens in samenwerkingsverbanden met partnerorganisaties, zoals binnen het sociaal domein en het veiligheidsdomein gebeurt, zijn er privacyrisico's. Overheden en andere betrokken organisaties moeten effectief kunnen samenwerken, zonder de risico's voor de privacy uit het oog te verliezen. Privacybeleid en de naleving van beleid moeten daarop aansluiten. Daaraan dragen verschillende acties bij: goede kaders en richtlijnen, transparantie en een groter bewustzijn bij opdrachtgevers en medewerkers van de waarde van privacy en privacybescherming.

De gemeentelijke organisatie legt deze uitdagingen vast in jaarplannen per cluster. Deze komen samen in een concernbreed jaarplan 2024 voor privacy met daaraan gekoppelde acties.

Audits en control

Pagina 212

Audits en control

Algemeen

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen.

Directie Middelen en Control is er om de organisatie en het bestuur te adviseren bij en toe te zien op het sturen, beheersen en verantwoorden, zodat de doelen voor Rotterdam gerealiseerd worden.

Doorontwikkeling stuurinformatie en P&C producten

De doorontwikkeling van de stuurinformatie omvat meerdere projecten die bijdragen aan een betere sturing van gemeentelijke activiteiten en daarmee tot een meer doeltreffende en doelmatige gemeente Rotterdam. Voor een goede sturing van de organisatie is het van belang dat periodiek op alle niveaus van de organisatie sturingsgesprekken plaatsvinden, op basis van betrouwbare stuurinformatie die geënt is op de doelstellingen die door het gemeentebestuur zijn bepaald en vastgelegd in de programma's. De sturingsinformatie is beschikbaar in voortgangsrapportages en in een concerndashboard. Het project werkt aan het automatisch genereren van deze voortgangsrapportages. De eerste voortgangsrapportages zijn in gebruik genomen. Andere rapportages zijn in voorbereiding. Het concerndashboard kan dagelijks worden geraadpleegd met de bedrijfsvoeringsinformatie tot en met de vorige dag.

Onderdeel van het project is ook het verbeteren van de producten in het kader van Planning en Control (P&C). De raad heeft aangegeven de P&C documenten beleidsmatiger en overzichtelijker te willen. Met ingang van de nieuwe collegeperiode is de opzet van de begroting vernieuwd. Begin 2023 is de nieuwe opzet met de raadsfracties geëvalueerd en zijn nieuwe verbeterpunten voorgesteld. Deze zijn toegelicht onder Totaalbeeld, Leeswijzer, Verbeteren P&C.

Auditprogramma

Concern Auditing voert, in opdracht van het college en/of de concerndirectie, audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en beleid.

Jaarlijks wordt een auditprogramma opgesteld. Het huidige auditprogramma bevat de volgende auditonderwerpen:

- Wijk aan Zet
- Collegetargets
- Uitvoeringstoets(en) op een aantal collegeambities (nog te bepalen)
- Organisatiereflectie van enkele directies

Daarnaast bevat het auditprogramma audits, die jaarlijks terugkeren:

- Grote projecten (het nieuwe financiële systeem GREAT, Cultuurcampus)
- Integriteit
- Informatieveiligheid.

Financiële kengetallen

Pagina 213

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruikt gemaakt van verschillende financiële kengetallen.

BeleidRegulier exploitatiesaldoStructureel exploitatiesaldoWeerstandsvermogenSolvabiliteitsratio
BelastingcapaciteitNetto schuldquoteNetto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningenKasgeldlimiet
RenterisiconormEMU-saldoKapitaallastenratioKengetal grondexploitatiesOntwikkeling

Beleid

De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting die structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële klappen te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit van de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het gaat dan om bijvoorbeeld verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen, apparaatslasten, beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van de gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijke termen. Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het maken van afwegingen. Onderstaande tabel geeft weer welke kengetallen hiervoor worden gebruikt. Met uitzondering van de kapitaallastenratio zijn alle kengetallen wettelijk voorgeschreven. Behoudens de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn de wettelijk voorgeschreven kengetallen niet van een wettelijke norm voorzien. Wel heeft de provincie Zuid-Holland, in zijn rol van financieel toezichthouder, zogeheten 'signaalwaarden' geïntroduceerd.

Kengetallen houdbare Rotterdamse gemeentefinanciën	
Weerbaarheid	• Weerstandsvermogen* • Solvabiliteitsratio*
Flexibiliteit: Saldo begroting	• Reguliere exploitatieruimte* • Structurele exploitatieruimte* • Belastingcapaciteit*
Flexibiliteit: Schuld	• Netto schuldquote* • Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen* • Kasgeldlimiet* • Renterisiconorm*
Flexibiliteit: Investeringen	• EMU-saldo* • Kapitaallastenratio • Kengetal grondexploitaties*
**Deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven.*	

Financiële kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting en de balans. Ze helpen bij de beoordeling van de financiële positie.

Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie. Centraal in de beoordeling staan naar het oordeel van het college het exploitatiesaldo (regulier en structureel) en het weerstandsvermogen. De andere kengetallen zijn zinvolle zijlichten.

Regulier exploitatiesaldo

Het reguliere exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de lasten en de baten. Het reguliere exploitatiesaldo voor 2023 en verder is begroot op 0. De begroting is 'sluitend'; er is geen sprake van een begrotingstekort, noch van een begrotingsoverschot.

Regulier exploitatiesaldo **(bedragen x € 1 mln)**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Baten exclusief onttrekkingen en vrijval aan reserves	4.077	4.871	4.423	4.408	4.358	4.285	4.275
Lasten exclusief toevoegingen aan reserves	4.152	4.388	4.654	4.415	4.290	4.211	4.191
Onttrekkingen en vrijval reserves	193	225	583	154	121	95	68
Toevoegingen aan reserves	145	623	352	146	189	168	153
Regulier exploitatiesaldo	**-27**	**85**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Norm o.g.v. BBV: evenwicht							

Structureel exploitatiesaldo

De Gemeentewet schrijft voor dat de begroting structureel in evenwicht is. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk kan worden gemaakt dat het structurele evenwicht in de komende jaren tot stand zal worden gebracht. Om te kunnen vaststellen of aan dit wettelijke voorschrift wordt voldaan, wordt het structureel exploitatiesaldo gepresenteerd. Het structureel exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de structurele lasten en de structurele baten. Indien de begroting niet structureel in evenwicht is, kan de Provincie Zuid-Holland de gemeente onder verscherpt toezicht plaatsen.

Het structureel exploitatiesaldo is alle jaren van de Begroting 2024 en de meerjarenraming (2025 - 2027) positief. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam in alle jaren de structurele lasten kan dekken door structurele baten en dus voldoet aan de daarvoor gestelde eisen. Bijzonderheid is de baat ‘verwachte extra Rijksbijdrage’ in het programma Zorg, welzijn en wijkteams en de soortgelijke baat voor inburgering op het programma Armoede, Schuldhulpverlening, Inburgering en Samenleving. Hoewel wij er van uit gaan dat onze lobby hiervoor terecht is en deze baat dus reëel is, hebben we in overleg met onze toezichthouder (provincie Zuid-Holland) besloten deze toch direct als incidenteel aan te merken. Dit omdat het nog zeer onzeker is en daarmee niet voldoet aan de kaders die de provincie stelt voor een reële, structurele baat.

In 2023 is het structureel exploitatiesaldo negatief. De besparingen die bij de afgelopen voorjaarsnota 2023 zijn opgenomen zullen voornamelijk in latere jaren geëffectueerd worden. Vanaf 2024 is het structureel exploitatiesaldo weer op orde.

Structureel exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Structurele baten exclusief onttrekkingen aan reserves	3.509	3.830	4.122	4.177	4.160	4.098	4.090
Structurele lasten exclusief toevoegingen aan reserves	3.294	3.761	4.316	4.183	4.114	4.051	4.044
Structurele onttrekkingen aan reserves	12	12	13	19	21	23	23
Structurele toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	0
Structureel exploitatiesaldo	**226**	**82**	**-181**	**12**	**67**	**70**	**69**
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.077	4.871	4.423	4.408	4.358	4.285	4.275
Structureel exploitatiesaldo (%)	**5,6%**	**1,7%**	**-4,1%**	**0,3%**	**1,5%**	**1,6%**	**1,6%**
Norm o.g.v. BBV: evenwicht							

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico’s die de gemeente loopt. In het Coalitieakkoord Eén Stad 2022-2026 is opgenomen dat wordt gestreefd naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,0.

Zichtbaar in onderstaande tabel is dat in de eerste jaren van de meerjarenraming het weerstandsvermogen een dip vertoont, vanaf 2025 is het weerstandsvermogen weer circa 1,0. De belangrijkste oorzaak voor deze dip in het weerstandsvermogen is de daling van de beschikbare weerstandscapaciteit. Deze daling is bij de afgelopen voorjaarsnota 2023 veroorzaakt door onder andere de cao-stijging waarvoor de gemeente niet wordt gecompenseerd.

De in de voorjaarsnota 2023 doorgevoerde besparingen hebben veelal pas in latere jaren effect. Het college accepteert daarom een tijdelijke dip in het weerstandsvermogen, deze dip is op vergelijkbare wijze terug te zien in de nu voorliggende begroting 2024. Voortbouwend op de voorjaarsnota 2023 is het weerstandsvermogen ook in deze begroting 2024 vanaf 2025 minimaal 1,0.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Beschikbare weerstandscapaciteit	302	274	163	168	203	220	245

Benodigde weerstandscapaciteit	222	182	182	200	200	203	208
Weerstandsvermogen	**1,36**	**1,51**	**0,90**	**0,84**	**1,02**	**1,08**	**1,18**
Norm gemeente Rotterdam o.g.v. Coalitieakkoord 2022-2026: minimaal 1,0							

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (i.c. het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (reguliere) exploitatiesaldo. De solvabiliteitsratio valt voor alle jaren van de meerjarenraming in de categorie minst risicovol.

Solvabiliteitsratio (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Eigen vermogen	2.331	2.815	2.584	2.576	2.645	2.718	2.803
Balanstotaal	4.162	4.396	4.691	5.010	5.258	5.600	5.647
Solvabiliteitsratio	**56,0%**	**64,0%**	**55,1%**	**51,4%**	**50,3%**	**48,5%**	**49,6%**
Signaleringswaarde opgesteld door Provincie Zuid-Holland: > 50% is minst risicovol, 20 - 50% is neutraal, < 20% is meest risicovol							

Belastingcapaciteit

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Rotterdam zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren.

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente in het komend begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het lopend begrotingsjaar en het voorgaand rekeningjaar. De uitkomst van deze vergelijking wordt uitgedrukt in een percentage. Het COELO zorgt voor de berekening van de landelijke gemiddelden. Die gaan over het voorafgaande jaar.

De gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden zullen op grond van de voorgestelde tarieven 2024 stijgt met 8% t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten in 2023. Op dit moment is nog niet bekend wat de vastgestelde ontwikkeling in gemeentelijke woonlasten voor 2024 bij de overige G4-gemeenten is. Een vergelijking is daarom nog niet te maken. In de jaarrekening 2023 komt het college hierop terug.

De onderlinge vergelijking van de hoogte van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen namelijk binnen dezelfde kaders van wet- en regelgeving onderling verschillende keuzen en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor de inwoners en rond de opgaven voor gemeenten vanwege de eigen fysieke en sociaaleconomische situatie en de kosten die zij daarvoor willen maken. Het gaat bij dat laatste bijvoorbeeld om welke kosten gemeenten toerekenen aan een tarief, een keuze voor een alternatieve dekking van kosten en om de bepaling welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Belastingcapaciteit (bedragen x € 1)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	192	260	276	292
Afvalstoffenheffing voor een gezin	377	384	384	437
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	226	236	259	287
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	**795**	**880**	**918**	**1.016**
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	776	868	904	944
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde in t-1	**1,02**	**1,01**	**1,02**	**1,08**

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de recente ontwikkeling van de netto schuldquote. De netto schuldquote is de gehele periode ruim onder de 90% en valt daarmee in de categorie minst risicovol.

Netto schuldquote (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vaste schulden	601	677	976	1.303	1.484	1.751	1.714
Netto vlottende schuld	556	221	448	448	448	448	448
Overlopende passiva	570	563	563	563	563	563	563
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	0	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-455	-509	-431	-431	-431	-431	-431
Liquide middelen	0	-14	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-305	-369	-369	-369	-369	-369	-369
Saldo	966	569	1.188	1.514	1.695	1.963	1.925
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.077	4.871	4.423	4.408	4.358	4.285	4.275
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / totale baten)	**23,7%**	**11,7%**	**26,9%**	**34,4%**	**38,9%**	**45,8%**	**45,0%**
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol							

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie.

Het kengetal wordt op dezelfde wijze berekend als de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden betrokken. Een aanzienlijk deel van de opgenomen gelden is doorgeleend aan woningcorporaties en deelnemingen. Dit bedrag neemt de komende jaren wel gestaag af.

De ontwikkeling van de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen laat een vergelijkbaar beeld zien als de ontwikkeling van de netto schuldquote. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen valt voor alle jaren in de categorie minst risicovol.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Vaste schulden	601	677	976	1.303	1.484	1.751	1.714
Netto vlottende schuld	556	221	448	448	448	448	448
Overlopende passiva	570	563	563	563	563	563	563
Financiële activa incl. verstrekte leningen en excl. kapitaalverstrekking	-115	-101	-84	-70	-56	-43	-41
Uitzettingen < 1 jaar	-455	-509	-431	-431	-431	-431	-431
Liquide middelen	0	-14	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-305	-369	-369	-369	-369	-369	-369
Saldo	851	469	1.104	1.444	1.639	1.919	1.884
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.077	4.871	4.423	4.408	4.358	4.285	4.275
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / totale baten)	**20,9%**	**9,6%**	**25,0%**	**32,8%**	**37,6%**	**44,8%**	**44,1%**
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol							

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal.

Indien de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, dient de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voor te leggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen.

In de meerjarenraming is geen overschrijding van de kasgeldlimiet voorzien, de gemeente voldoet daarmee aan de wettelijke norm.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.937	4.151	4.354	4.562	4.562	4.562	4.562
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	335	353	370	388	388	388	388
Gemiddelde korte schuld	189	191	40	300	300	300	300
Gemiddelde korte middelen	-56	-99	-90	0	0	0	0
Gemiddelde netto korte schuld	132	92	-50	300	300	300	300
In % begroting	3,4%	2,2%	-1,1%	6,6%	6,6%	6,6%	6,6%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**202**	**261**	**420**	**88**	**88**	**88**	**88**

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld.

Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen. Er wordt meerjarig ruim voldaan aan de wettelijke norm voor het renterisico.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.937	4.151	4.354	4.562	4.562	4.562	4.562
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	787	830	871	912	912	912	912
Renteherzieningen	0	0	0	0	0	50	0
Aflossingen	415	25	105	185	100	101	87
Risicobedrag	415	25	105	185	100	151	87
In % begroting	10,5%	0,6%	2,4%	4,1%	2,2%	3,3%	1,9%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**373**	**805**	**766**	**727**	**812**	**762**	**825**

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben.

De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen,

noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert.

In komende jaren lijkt onze gemeente een EMU-tekort te gaan realiseren. De ervaring leert dat het EMU-saldo, als gevolg van planningsoptimisme bij investeringen, bij jaarrekening altijd positiever uitvalt dan in de begroting werd aangenomen.

EMU-saldo (bedragen x € 1 mln)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-75	483	-231	-7	68	74	84
2. Mutaties (im)materiele vaste activa	-108	-123	-425	-351	-238	-342	-102
3. Mutatie voorzieningen	-6	16	-1	0	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-44	21	21	18	-25	-13	53
5. Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiele vaste activa							
Berekend EMU-saldo	**-232**	**397**	**-636**	**-340**	**-195**	**-281**	**35**

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten (met betrekking tot schulden en investeringen) af te zetten tegen de totale baten (excl. onttrekkingen aan reserves). Niet alleen het aangaan van schuld leidt tot lasten die de flexibiliteit van de begroting negatief beïnvloeden, hetzelfde geldt voor investeringen. Investeringen leiden tot kapitaallasten, die gedurende de afschrijvingstermijn van de investering als last op de begroting drukken, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten.

Kapitaallastenratio	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rentelasten	15	14	22	41	55	64	69
Afschrijvingen	133	145	141	161	174	180	189
Saldo	148	159	163	203	230	244	258
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.077	4.871	4.423	4.408	4.358	4.285	4.275
Kapitaallastenratio	**3,6%**	**3,3%**	**3,7%**	**4,6%**	**5,3%**	**5,7%**	**6,0%**

Kengetal grondexploitaties

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). De boekwaarde van de grondexploitaties is negatief, doordat de gemeente in het verleden verliezen heeft genomen op de

grondexploitaties. Een negatief kengetal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente loopt dus beperkt risico op zijn voorraden grond.

Grondexploitaties (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bouwgronden in exploitatie	-111	-146	-166	-184	-159	-146	-199
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.077	4.871	4.423	4.408	4.358	4.285	4.275
Ratio grondexploitaties	**-2,7%**	**-3,0%**	**-3,8%**	**-4,2%**	**-3,6%**	**-3,4%**	**-4,6%**
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is meest risicovol							

Ontwikkeling

In onderstaande tabel is aangegeven hoe de financiële kengetallen zich ontwikkelen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting voor 2023.

De financiële kengetallen tonen dat de financiële positie van de gemeente solide is. Het structureel exploitatiesaldo is in 2023 negatief maar vervolgens is er meerjarig een positief structureel exploitatiesaldo, waarbij de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. De solvabiliteitsratio ligt boven het minimumpercentage (20%) dat door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd. De netto-schuldquote past in de categorie die door de provincie als 'minst risicovol' wordt beschouwd. We voldoen aan de wettelijke financieringsvoorschriften (i.c. de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) en het risico met betrekking tot de grondexploitaties is gering.

Met betrekking tot de ontwikkeling van de kengetallen ten opzichte van de begroting 2023 valt op dat bij de eerste herziening het weerstandsvermogen gedaald is. De belangrijkste oorzaak voor deze dip in het weerstandsvermogen is de daling van de beschikbare weerstandscapaciteit door onder andere de cao-stijging waarvoor de gemeente niet wordt gecompenseerd. Ten opzichte van de eerste herziening 2023 laten de financiele kengetallen een vergelijkbaar beeld zien bij de tweede herziening 2023.

Ontwikkeling financiële kengetallen	Oorspronkelijke begroting 2023	1e herziening 2023	2e herziening 2023
Regulier exploitatiesaldo (x € 1 mln)	0	0	0
Structureel exploitatiesaldo (%)	0,0%	-2,8%	-4,1%
Weerstandsvermogen	1,07	0,89	0,90
Solvabiliteitsratio (%)	53,9%	55,8%	55,1%
Belastingcapaciteit* (%)	102%	102%	102%
Netto schuldquote (%)	32,8%	28,0%	26,9%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen (%)	30,8%	26,0%	25,0%
Ruimte t.o.v. kasgeldlimiet (x € 1 mln)	70	270	420

Ruimte t.o.v. renterisiconorm (x € 1 mln)	716	766	766
EMU-saldo (x € 1 mln)	-328	-649	-636
Kapitaallastenratio (%)	4,2%	3,9%	3,7%
Ratio grondexploitaties (%)	-4,1%	-3,8%	-3,8%

* Niet herberekend

Financiering

Pagina 214

Financiering

De treasuryfunctie van de gemeente omvat alle activiteiten die voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. De gemeente moet altijd over voldoende geld beschikken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen: het op tijd betalen van uitkeringen, subsidies, salarissen en facturen van derden. Indien nodig kan de gemeente hiervoor op dagelijkse basis korte geldleningen aantrekken. Om investeringen in de stad mogelijk te maken, trekt de gemeente geldleningen aan met een langere looptijd. Het financieringsbeleid is nodig om de rente die de gemeente moet betalen op de aangetrokken leningen te beheersen en de daarmee samenhangende risico's te beperken. Het andere belangrijke aandachtsveld binnen de treasuryfunctie betreft het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties door de gemeente bij de uitoefening van haar publieke taak.

BeleidOntwikkeling financieringRenteWettelijke normenRenterisicobeheerLeningverstrekkingGarantieverlening Kredietrisicobeheer

Beleid

Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie van decentrale overheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Ook stelt de Wet fido strenge eisen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen en de te gebruiken instrumenten.

Soms heeft de gemeente voor een bepaalde periode overtollig geld. De gemeente heeft dan meer geld op de bankrekeningen staan dan strikt noodzakelijk is. Dit mag tot een bepaald drempelbedrag. Daarboven moet de gemeente dat geld aanhouden bij het ministerie van Financiën in 's Rijks schatkist. Dit wordt 'verplicht schatkistbankieren' genoemd.

Artikel 212 van de Gemeentewet verplicht de gemeente de gemeentelijke regelgeving voor de financieringsfunctie vast te leggen. Dit heeft de gemeente gedaan in de Verordening financiën Rotterdam 2021. De regels zijn verder uitgewerkt in het Treasurystatuut Rotterdam 2021.

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met geld dat de gemeente al gespaard heeft in de vorm van reserves en voorzieningen, de interne financieringsmiddelen. Is er nog meer financiering nodig, dan gebeurt dat met extern aangetrokken geldleningen. Door eigen geld in te zetten en geen lening aan te gaan bespaart de gemeente rentelasten. In plaats daarvan wordt een rentevergoeding gerekend over de reserves en voorzieningen. Dit wordt de 'bespaarde rente' genoemd. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor (RIM).

De totale gemeentelijke financieringskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de opgenomen geldleningen en de bespaarde rente over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke financieringskosten via het programma Algemene Middelen worden toegerekend aan de overige gemeentelijke programma's op basis van de boekwaarde van desbetreffende investeringen op de balans.

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn bepalingen en richtlijnen opgesteld voor de berekening van de bespaarde rente, de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen en de omslagrente die wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE). Jaarlijks worden op basis van de BBV-richtlijnen de verschillende interne rentepercentages berekend. Dit gebeurt in het voorjaar voorafgaand aan het nieuwe begrotingsjaar, zodat er voldoende tijd is om eventuele wijzigingen te kunnen doorrekenen in de begrotingscijfers voor de meerjarenbegroting.

Door de gestegen marktrente wordt het aantrekken van geldleningen duurder. Als gevolg van de stijgende externe rentelasten is besloten de omslagrente investeringen met ingang van 2024 te verhogen van 1,50% naar 2,00%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen wordt met ingang van 2024 verhoogd van 1,50% naar 2,00%. Indien mogelijk worden beide rentepercentages aan elkaar gelijk gehouden. De omslagrente BIE wordt bepaald als het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille, naar de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen. Het begrote interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) stijgt met ingang van 2023 van 0,8% naar 1,2%. Voor de omslagrente BIE vindt volgens de BBV-richtlijnen bij jaarrekening nacalculatie plaats op basis van de werkelijk gerealiseerde rentelasten. Daarnaast bestaan er rijksregels voor het toerekenen van rente aan de Voorziening pensioenen bestuurders. Aan deze voorziening moet jaarlijks een toevoeging plaatsvinden voor het percentage waartegen de voorziening contant is gemaakt. Dit percentage is gebaseerd op de rentetermijnstructuur die wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank en is voor 2023 en verder verhoogd van 0,528% naar 2,472%.

In de begroting 2024 en verder worden de volgende interne rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente bouwgronden in exploitatie: 1,2%
- Omslagrente investeringen: 2,0%
- Bespaarde rente: 2,0%
- Rentetoerekening voorziening pensioenen bestuurders: 2,472%

Bij de voorjaarsnota 2024 wordt opnieuw bekeken of deze percentages moeten worden aangepast.

Leningverstrekking en garantieverlening

Gemeenten mogen volgens de Wet fido uitsluitend geldleningen verstrekken en garanties verlenen uit hoofde van de publieke taak. De gemeenteraad bepaalt of er sprake is van een publieke taak en of overheidsingrijpen noodzakelijk is. Dit is het geval als een externe partij voor de uitvoering van die publieke taak financiering nodig heeft en die niet zelfstandig kan aantrekken. Bij het verstrekken van geldleningen en garanties is een motivering van de overwegingen voor dit overheidsingrijpen vereist. Naast de gemeenteraad moet ook de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, dit kunnen toetsen. Een belangrijke overweging voor de gemeenteraad hierbij is of de te ondersteunen activiteiten direct of indirect van belang zijn voor de eigen inwoners. Daarnaast is een belangrijke afweging of de gemeente de meest geëigende overheidspartij is om deze activiteiten te ondersteunen.

De Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014 biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking en garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op. Daarbij houdt de gemeente nadrukkelijk rekening met wettelijke kaders. De gemeente beheerst en verlaagt de risico's die samenhangen met de leningverstrekking en garantieverlening door toepassing van een actief kredietrisicobeheer.

Ontwikkeling financiering

De ontwikkeling van de investeringen en de ontwikkeling van de financieringsmiddelen zijn belangrijk om de ontwikkeling van het financieringstekort te kunnen bepalen. Het financieringstekort is het verschil tussen het bedrag van de verwachte boekwaarde van de investeringen en de beschikbare financieringsmiddelen Door de ontwikkeling van de bestaande leningenportefeuille met die van het financieringstekort te combineren ontstaat inzicht in de ontwikkeling van de totale leningenpositie van de gemeente.

Investeringen
De onderstaande tabel toont de ontwikkelingen van de boekwaarde van de gemeentelijke investeringen. Het gaat hierbij om de investeringen in immateriële, materiële en financiële vaste activa en de voorraden. De immateriële vaste activa hebben betrekking op bijdragen aan activa van derden (Hart van Zuid: zwembad en kunstenpand) en voorbereidingskosten voor nog niet geactiveerde grondexploitaties. Tot de materiële vaste activa behoren onder andere de terreinen, gebouwen en vervoermiddelen van de gemeente. De financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit aandelenkapitaal door deelname in verbonden partijen en verstrekte geldleningen aan derden. De voorraden, die voornamelijk bestaan uit bouwgronden in exploitatie, worden in dit overzicht ook tot de investeringen gerekend.

De (im)materiële vaste activa stijgen in de komende jaren door diverse investeringen in bijvoorbeeld de stadsprojecten, integraal huisvestingsplan, vervanging riolering en onderwijshuisvesting, zie de paragraaf Investeringen. De boekwaarde van de investeringen stijgt in de meerjarenbegroting naar € 4,8 mld.

Investeringen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Immateriële vaste activa	**45.529**	**43.564**	**45.619**	**43.654**	**41.690**
Materiële vaste activa	**3.401.155**	**3.753.805**	**3.989.952**	**4.333.510**	**4.437.948**
Kapitaalverstrekkingen	443.935	443.453	442.972	442.491	442.009

Leningen (woningcorporaties en verbonden partijen)	52.643	39.240	25.565	13.308	11.245
Overige financiële vaste activa	31.091	30.752	30.358	30.010	29.717
Financiële vaste activa	**527.669**	**513.444**	**498.895**	**485.809**	**482.971**
Voorraden	**-83.208**	**-100.875**	**-75.650**	**-62.797**	**-115.619**
Netto banksaldi	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal investeringen	**3.891.145**	**4.209.939**	**4.458.817**	**4.800.177**	**4.846.990**

Financieringsmiddelen

De investeringen in vaste activa en voorraden worden gefinancierd met interne en externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen worden gevormd door de reserves en voorzieningen. De langlopende schulden bestaan uit lange leningen met een looptijd van 1 jaar of langer en overige vaste schuld. De overige vaste schuld bestaat vooral uit de ontvangen afkoopsommen erfpacht. De gemeente moet deze afkoopsommen als schuld op de balans opnemen en gedurende de oorspronkelijke looptijd van de afgekochte erfpachtcontracten jaarlijks laten vrijvallen in het resultaat. De kasgeldleningen zijn externe geldleningen met een looptijd van korter dan 1 jaar. Ten slotte wordt het overig netto werkkapitaal tot de financieringsmiddelen gerekend. Het netto werkkapitaal bestaat uit het saldo van de debiteuren, crediteuren en overlopende posten.

Extra reserveringen voor de dekking van toekomstige investeringen zorgen voor een toename van het eigen vermogen in de komende jaren. De bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is een belangrijke jaarlijkse voedingsbron voor de RIM. De bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid en het duurzaamheidstransitiebudget groeien de komende jaren ook nog verder door toevoeging van rijksmiddelen. Zie voor de ontwikkelingen van de reserves de balanspagina Reserves. De voorzieningen blijven stabiel. Zie voor de ontwikkeling van de voorzieningen de balanspagina Voorzieningen. De lopende langlopende schulden dalen in de komende jaren geleidelijk door reguliere aflossingen. Per saldo nemen de beschikbare financieringsmiddelen toe tot € 3,6 mld.

Financieringsmiddelen (standen ultimo jaar)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Eigen vermogen	2.583.925	2.576.499	2.644.526	2.718.306	2.802.694
Voorzieningen	119.361	119.315	119.268	119.222	119.176
Interne financieringsmiddelen	**2.703.287**	**2.695.814**	**2.763.794**	**2.837.528**	**2.921.870**
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	628.922	443.848	428.571	412.985	410.987
Overige leningen	37.221	36.117	35.012	33.908	32.804
Langlopende schulden	**666.143**	**479.965**	**463.584**	**446.893**	**443.790**
Kasgeldleningen	**300.000**	**300.000**	**300.000**	**300.000**	**300.000**
Overig netto werkkapitaal	**-88.562**	**-88.562**	**-88.562**	**-88.562**	**-88.562**
Totaal lopende financieringsmiddelen	**3.580.868**	**3.387.217**	**3.438.816**	**3.495.859**	**3.577.099**

Financieringstekort

Het financieringstekort geeft het bedrag weer van de nieuw aan te trekken leningen als de overige balansposten zoals vaste activa (investeringen), eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen zich volgens de begroting ontwikkelen. Het financieringstekort loopt in de komende jaren op tot € 1,3 mld. De gemeente past totaalfinanciering toe. Daarbij worden op basis van de werkelijke totale liquiditeitsbehoefte (het saldo van uitgaven en ontvangsten) van de gemeente leningen aangetrokken of middelen bij de schatkist gestald.

De ervaring van de laatste jaren leert dat, zeker onder de huidige marktomstandigheden, een deel van de voorgenomen investeringen trager verloopt dan gedacht. Dit achterlopen van de realisatie op de begroting wordt planningsoptimisme genoemd. Het gevolg is dat de werkelijke liquiditeitsbehoefte in de praktijk lager uitvalt dan het begrote financieringstekort. Volgens de Wet fido mag niet eerder worden geleend dan dat de middelen daadwerkelijk nodig zijn. Ook moet de looptijd van de leningen passen bij de verwachte duur van de liquiditeitsbehoefte. Pas bij een structurele liquiditeitsbehoefte worden langlopende leningen afgesloten.

Financieringstekort (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Investeringen	3.891.145	4.209.939	4.458.817	4.800.177	4.846.990
Lopende financieringsmiddelen	3.580.868	3.387.217	3.438.816	3.495.859	3.577.099
Financieringstekort	**310.277**	**822.722**	**1.020.000**	**1.304.318**	**1.269.891**

Ontwikkeling leningenpositie

Uitgaande van bovenstaande ontwikkeling van het financieringstekort neemt het totaal aan kort- en langlopende leningen tot eind 2027 toe tot € 2,0 mld. Dit patroon is ook zichtbaar in de ontwikkeling van de netto schuldquote, de netto schuldpositie gedeeld door het totaal van de baten. De netto schuldquote vertoont een stijgende lijn. Toch ligt de netto schuldquote met een maximum van 45,8% in 2026 gedurende de gehele meerjarenperiode volgens de toezichthouder in de categorie 'minst risicovol' (<90%). Er is ook sprake van een beperkt dalende solvabiliteitsratio, het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio blijft in deze meerjarenbegroting rond 50% en daarmee ruim aan de goede kant van de signaalwaarde die door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd (20%). Voor meer informatie over de kengetallen, zie de paragraaf Financiële kengetallen.

Ontwikkeling leningenpositie (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Kasgeldleningen	**300.000**	**300.000**	**300.000**	**300.000**	**300.000**
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	628.922	443.848	428.571	412.985	410.987
Financieringstekort	310.277	822.722	1.020.000	1.304.318	1.269.891
Lange leningen	939.199	1.266.570	1.448.572	1.717.302	1.680.878
Totaal korte en lange geldleningen	**1.239.199**	**1.566.570**	**1.748.572**	**2.017.302**	**1.980.878**

Rente

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in september 2023 de beleidsrente voor de tiende maal verhoogd naar 4% om de opgelopen inflatie te beteugelen. De ECB verwacht dat het tarief hoog genoeg is opgetrokken om de inflatie op termijn te laten dalen richting het streefpercentage van 2%. De onzekerheid rondom de rente blijft echter groot. Voor het begrotingsjaar 2023 wordt gerekend met een korte rente van 4% die in de meerjarenbegroting geleidelijk daalt naar 3%. Voor het financieringstekort wordt gerekend met een gelijkblijvende lange rente van 3,75%.

Renteresultaat

Het onderstaande renteschema geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat en de wijze waarop de rente wordt toegerekend aan de verstrekte leningen, investeringen en grondexploitaties. In de begroting wordt rekening gehouden met het planningsoptimisme door een correctie toe te passen op zowel de externe rentelasten als de toegerekende omslagrente.

De in de loop van de jaren stijgende financieringsbehoefte leidt tot een toename van de rentelasten. De toe te rekenen externe rente als saldo van de rentelasten, de rentebaten en de toerekening van de omslagrente BIE aan de grondexploitaties, bedraagt € 18,9 mln in 2023 en loopt op tot € 48,4 mln in 2027. De verhoging van de bespaarde rente in 2024 van 1,5% naar 2,0% leidt tot hogere rente over eigen vermogen en voorzieningen in 2024 en verder. Na toerekening van de rente aan de interne financieringsmiddelen, bedragen de totale financieringskosten in 2023 € 62,3 mln, oplopend tot € 104,0 mln in 2027. De toegerekende omslagrente stijgt in 2024 als gevolg van investeringen en de verhoging van het omslagrentepercentage van 1,5% naar 2,0%. De in de afgelopen tijd sterk gestegen rente leidt tot hogere financieringskosten. De financieringskosten zijn in de voorliggende begroting opgevangen, maar kunnen niet volledig worden doorgerekend aan de gemeentelijke programma's. Dit leidt tot negatieve renteresultaten van -€8,9 mln in 2023 tot -€18,3 mln in 2027. Deze resultaten passen binnen de marges die door het BBV zijn toegestaan. Bij de voorjaarsnota 2024 wordt bezien of een structurele verhoging van de omslagrente voor de begroting 2025 nodig is.

Renteschema	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Externe rentelasten korte en lange leningen	-19.538	-31.232	-39.330	-43.356	-45.622
Rentebaten verstrekte leningen	4.148	1.662	1.319	1.007	882
Saldo externe rentelasten en rentebaten	**-15.389**	**-29.570**	**-38.011**	**-42.349**	**-44.740**
Omslagrente bouwgronden in exploitatie (BIE)	-3.494	-3.722	-3.677	-3.450	-3.688
Toe te rekenen externe rente	**-18.884**	**-33.292**	**-41.688**	**-45.799**	**-48.428**
Rente over eigen vermogen (toevoeging RIM)	-42.218	-51.679	-51.530	-52.891	-54.366
Rente over voorzieningen (toevoeging RIM)	-141	-169	-168	-168	-167
Rente over voorzieningen (toevoeging pensioenvoorziening)	-1.048	-1.048	-1.048	-1.048	-1.048
Totaal toe te rekenen rente	**-62.291**	**-86.188**	**-94.434**	**-99.905**	**-104.009**
Toegerekende omslagrente	53.412	75.674	78.706	82.374	85.722

Renteresultaat	**-8.879**	**-10.514**	**-15.728**	**-17.531**	**-18.287**

Wettelijke normen

In de Wet fido zijn drie wettelijke normen opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen. Zo moeten tijdelijk overtollige middelen boven een vastgestelde drempel worden aangehouden in ‘s Rijks schatkist. Bij het aantrekken van korte leningen (met looptijd tot één jaar) mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet langdurig overschrijden. Het saldo aan aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille lange leningen (met looptijd van één jaar of langer) mag in enig jaar niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Drempel schatkistbankieren

Om de staatsschuld te beperken moeten gemeenten liquide middelen aanhouden in de schatkist bij het Rijk of uitzetten bij medeoverheden. Om te voorkomen dat onverwachte ontvangsten en uitgestelde betalingen direct leiden tot onrechtmatigheid mag er bij gemeenten een beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanwezig zijn. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Het drempelbedrag is gerelateerd aan de omvang van de begroting: 2% over de eerste schijf van € 500 mln en 0,2% over het meerdere daarboven. Voor 2023 is het drempelbedrag € 17,7 mln, in 2024 geldt een drempelbedrag van € 18,1 mln. Indien de gemiddelde banksaldi boven deze drempel komen, worden deze middelen in de schatkist van het Rijk aangehouden. Naar verwachting is er tot en met het derde kwartaal van 2023 nog sprake van een liquiditeitsoverschot dat gestald wordt bij de schatkist.

Kasgeldlimiet

De gemeente mag haar activiteiten niet onbeperkt met kort geld financieren. In de Wet fido is hiervoor de kasgeldlimiet opgenomen, waarmee een maximum wordt gesteld aan de netto kortlopende schuld. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting 2024. De in de tabel getoonde bedragen zijn jaargemiddelden. Er moet enerzijds rekening worden gehouden met beschikbare kredietlijnen en anderzijds met tijdelijke uitschieters in de behoefte aan kort geld. Daarom wordt voorzichtigheidshalve enige marge aangehouden onder de kasgeldlimiet en wordt er gestuurd op een gemiddelde netto korte schuld van € 300 mln. De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. Bij een dreigende structurele overschrijding van de kasgeldlimiet zullen nieuwe lange leningen worden aangetrokken. Het grootste deel van 2023 is er een liquiditeitsoverschot. De gemeente zal naar verwachting pas in het vierde kwartaal de markt op gaan om nieuwe leningen aan te trekken.

Kasgeldlimiet	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.354.412	4.561.733	4.561.733	4.561.733	4.561.733
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	**370.125**	**387.747**	**387.747**	**387.747**	**387.747**
Gemiddelde vlottende schulden	40.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Gemiddelde vlottende middelen	-90.000	0	0	0	0
Gemiddelde netto vlottende schulden	**-50.000**	**300.000**	**300.000**	**300.000**	**300.000**
In % begroting	-1,1%	6,6%	6,6%	6,6%	6,6%

Ruimte (+) / overschrijding (-)	**420.125**	**87.747**	**87.747**	**87.747**	**87.747**

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting. De omvang van de begroting 2024 geldt volgens de wet ook als grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren. De lange schuld is in de afgelopen jaren sterk gedaald door onder andere de verkoop van de deelneming Eneco en de erfpachtafkopen. Dit resulteert in relatief lage aflossingen in de komende jaren. Alleen in 2026 wordt de rente van een lening herzien. Het renterisicobedrag ligt in de meerjarenbegroting ver onder de renterisiconorm. Nieuw af te sluiten leningen worden zodanig gestructureerd dat de renterisiconorm ook in de toekomst niet wordt overschreden.

Renterisiconorm	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.354.412	4.561.733	4.561.733	4.561.733	4.561.733
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	**870.882**	**912.347**	**912.347**	**912.347**	**912.347**
Renteherzieningen	0	0	0	50.000	0
Aflossingen	104.736	185.074	100.277	100.587	86.998
Risicobedrag	**104.736**	**185.074**	**100.277**	**150.587**	**86.998**
In % begroting	2,4%	4,1%	2,2%	3,3%	1,9%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**766.146**	**727.273**	**812.070**	**761.760**	**825.349**

Renterisicobeheer

Bij het afsluiten van nieuwe leningen loopt de gemeente een renterisico. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Als onderdeel van het renterisicobeheer maakt de gemeente op beperkte schaal gebruik van renteswaps.

Renteswaps zijn instrumenten waarmee de lange rente kan worden vastgelegd. In 2009 en 2010 heeft de gemeente renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico’s te beperken. Daarbij zijn de renterisico's van € 185 mln aan onderliggende financieringsbehoefte ingedekt. Ter beperking van tegenpartijrisico’s zijn deze swaps alleen afgesloten bij de BNG Bank. Deze bank heeft met een AAA-rating de hoogst mogelijke kredietwaardigheid. Op deze renteswaps drukken geen onderpandverplichtingen. Bij een rentedaling heeft de gemeente dan ook geen verplichting om liquide middelen te storten.

Renterisico

Bij de berekening van het renterisico over de totale schuld worden zowel renterisico’s die samenhangen met de

korte als de lange schuld betrokken en wordt naast de herfinanciering ook eventuele uitbreiding van de financieringsbehoefte meegenomen. Dit resulteert in het bedrag dat blootstaat aan risico's van een rentestijging.

Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen. Voor meer informatie over het gemeentelijke beleid met betrekking tot risicobeheersing, zie de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Renterisico	2024	2025	2026	2027
Renteherzieningen	0	0	50.000	0
Financieringstekort (stand primo)	310.277	822.722	1.020.000	1.304.318
Renterisicobedrag vaste schulden	**310.277**	**822.722**	**1.070.000**	**1.304.318**
Renterisicobedrag netto vlottende schulden	300.000	300.000	300.000	300.000
Totaal renterisicobedrag	**610.277**	**1.122.722**	**1.370.000**	**1.604.318**
Renterisico (2%)	**12.206**	**22.454**	**27.400**	**32.086**

Leningverstrekking

De Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014 biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking en garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. Zo kan een externe organisatie alleen financieringssteun krijgen van de gemeente voor investeringen waarmee de publieke taak wordt uitgevoerd en waarbij de gemeente optreedt als 'lender of last resort' omdat er zelfstandig geen financiering kan worden verkregen. In afwijking hiervan worden bepaalde investeringen gestimuleerd via specifieke regelgeving. Zo kan onder de Regeling investeringssubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen naast een subsidie een aanvullende lening verstrekt worden.

De bestaande portefeuille verstrekte geldleningen heeft een aflopend karakter. Tot 1994 verstrekte de gemeente leningen aan woningbouwcorporaties. In 1994 is de gemeente een overeenkomst aangegaan met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waardoor de leningen van woningbouwcorporaties worden gewaarborgd door het WSW. Sinds dat moment trekken de woningbouwcorporaties zelfstandig hun leningen aan op de kapitaalmarkt en niet meer bij de gemeente. De komende jaren zal de omvang van de aan de woningcorporaties verstrekte leningen verder dalen. Oorspronkelijk was de gemeente ook de financier van RET Infrastructuur BV en RET Railgebonden Voertuigen BV. In 2016 is besloten dat de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) de rol als financier van beide entiteiten overneemt van de gemeente. Slechts een beperkt pakket met leningen bleef achter bij de gemeente. Deze worden in de komende jaren door de RET afgelost volgens het bestaande aflossingsschema en vervolgens geherfinancierd bij de MRDH.

De overige financiële activa betreffen leningen aan sportverenigingen en welzijnsorganisaties. Daarnaast gaat het om leningen voor de economische ontwikkeling. Ook de leningen die lopen via de Kredietbank Rotterdam, het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN) vallen onder deze categorie.

Verstrekte leningen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Woningcorporaties	27.143	22.240	17.065	13.308	11.245
Deelnemingen	25.500	17.000	8.500	0	0
Overige verbonden partijen	0	0	0	0	0
Totaal leningen	**52.643**	**39.240**	**25.565**	**13.308**	**11.245**
Sportverenigingen	3.741	3.616	3.440	3.315	3.201
Economische ontwikkeling	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025
Overig	17.325	17.110	16.893	16.670	16.491
Totaal overige financiële vaste activa	**31.091**	**30.752**	**30.358**	**30.010**	**29.717**
Totaal verstrekte leningen	**83.734**	**69.991**	**55.923**	**43.319**	**40.962**

Garantieverlening

Bij de gemeentelijke garantieverlening wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij de waarborgfondsen, garanties voor particulieren en garanties voor rechtspersonen.

Achtervang waarborgfondsen
De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen.

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheken die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Hierdoor neemt de Rotterdamse achtervangpositie bij WEW jaarlijks verder af.

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Als de buffers van het WSW op enig moment ontoereikend zijn, kan het WSW de woningcorporaties aanspreken op een obligoverplichting. Dit is een voorwaardelijke verplichting tot

liquiditeitssteun. Als deze steun onvoldoende blijkt om de liquiditeitsproblemen van het WSW op te lossen, dan wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gemaakte afspraken vastgelegd in verschillende overeenkomsten, waaronder ook nieuwe achtervangovereenkomsten met gemeenten. De nieuwe overeenkomsten bevatten een aantal verbeteringen voor de positie van de gemeente als achtervanger. De versterking van de positie van het WSW heeft onder andere geleid tot de invoering van een direct door het WSW bij de woningcorporaties opvraagbare obligolening en tot betere afspraken over het onderpand dat het WSW heeft op het vastgoed van woningcorporaties. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt.

In lijn met de voorgaande jaren wordt het risicobedrag in de onderstaande tabel weergegeven als het totaal van de toegerekende borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door het WSW voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, is de VNG gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Borgstellingen door waarborgfondsen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
WEW	2.073.000	1.873.000	1.673.000	1.473.000	1.273.000
WSW	7.576.507	7.576.507	7.576.507	7.576.507	7.576.507
Totaal borgstellingen door waarborgfondsen	**9.649.507**	**9.449.507**	**9.249.507**	**9.049.507**	**8.849.507**

Garanties voor particulieren

De garanties in de volkshuisvesting aan particulieren hebben voornamelijk betrekking op een regeling die gold tot 1995. Volgens deze regeling verstrekte de gemeente garanties voor hypothecaire geldleningen van particulieren. Bij verliezen op grond van deze regeling neemt het Rijk 50% voor zijn rekening. Met de komst van de NHG in 1995 is deze regeling gestopt. Daarnaast heeft de gemeente zich garant gesteld voor door het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekte leningen.

Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Hypotheekgaranties	21.787	19.063	16.340	13.617	10.893
Garantie NRF-leningen	1.529	1.129	929	829	779
Totaal garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	**23.316**	**20.192**	**17.269**	**14.446**	**11.672**

Garanties voor rechtspersonen

In het verleden zijn op verschillende beleidsgebieden garanties voor rechtspersonen verstrekt. Bij de risicobeoordeling van de garanties wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën met hun eigen specifieke kenmerken.

Garanties t.b.v. rechtspersonen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027
Zorg	3.157	2.619	2.082	1.866	1.651
Sport en recreatie	365	0	0	0	0
Kunst en cultuur	426	382	337	293	249
Overig	575	550	525	498	470
Totaal garanties t.b.v. rechtspersonen	**4.523**	**3.552**	**2.944**	**2.657**	**2.369**

Kredietrisicobeheer

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen. Daarom neemt de gemeente risicobeperkende maatregelen en voert een actief kredietrisicobeheer. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers. Dit wordt het kredietrisico genoemd. In 2012 is de kredietrisicoreserve ingesteld om deze risico's te kunnen afdekken. Bij leningverstrekking of garantieverlening dient eenmalig een bijdrage te worden gestort voor de dekking van deze kredietrisico's. Daarnaast betaalt de geldnemer aan de gemeente een renteopslag of garantiepremie, die als voeding dient voor de kredietrisicoreserve. De onderstaande tabel toont per ultimo 2023 de bedragen waarover risico wordt gelopen en de omvang van het kredietrisico.

Er is nu nog geen goede methodiek voorhanden om het kredietrisicobedrag voor de achtervangposities in het Waarborgfonds Eigen Woning en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw te berekenen. Daarom wordt dit op PM gesteld. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, kan een methodiek ontwikkeld worden om het kredietrisicobedrag van de achtervangpositie voor gemeenten te kunnen berekenen. Naar verwachting zal de VNG uiterlijk 2024 met een advies komen hoe het kredietrisicobedrag met betrekking tot de achtervangpositie in het WSW te berekenen.

Voor garanties ten behoeve van volkshuisvesting particulieren baseert de gemeente zich bij het berekenen van het kredietrisicobedrag op bancaire richtlijnen. Met behulp van een kredietrisicomodel zijn de bedragen berekend die minimaal zouden moeten worden gereserveerd om de risico's van de leningverstrekking en de garantieverlening voor rechtspersonen te kunnen opvangen. De kredietrisicoreserve (€ 19,6 mln) lijkt vooralsnog toereikend om het hier berekende totale kredietrisicobedrag te kunnen dekken. Pas als er ook een goede inschatting kan worden gemaakt van de risico's die samenhangen met de achtervang in de waarborgfondsen, kan worden vastgesteld of de kredietrisicoreserve toereikend is.

Kredietrisicoberekening	Uitstaand bedrag	Kredietrisico
Borgstellingen door waarborgfondsen	9.649.507	PM
Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	23.316	653
Garanties t.b.v. rechtspersonen	4.523	1.214
Verstrekte leningen	83.734	6.046

Totaal	**9.761.080**	**7.912**

Grondbeleid

Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid geeft de kaders weer voor de ruimtelijke economische ontwikkelingen in de stad. Daarnaast wordt ingegaan op de verwachte marktontwikkelingen voor woningbouw en werklocaties, de financiële uitgangspunten van het grondbeleid en de risico's voor de grondexploitatieportefeuille.

BeleidExterne ontwikkelingenWijze van uitvoering grondbeleidResultaten totale grondexploitatieWinstneming Reserves grondzaken

Beleid

Rotterdam werkt aan een aantrekkelijke woonstad met een sterke economie, zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie Rotterdam, en zoals verwoord in het coalitieakkoord 'Eén Stad'. De uitwerking van fijn wonen en leven in een wereldstad richt zich erop dat mensen in allerlei levensfasen en met verschillende inkomens en woonwensen fijn kunnen wonen, werken en verblijven in Rotterdam. Vandaag, morgen en overmorgen.

De ambities voor de toekomst zijn aangescherpt in de Omgevingsvisie Rotterdam: "De Veranderstad, werken aan een wereldstad voor iedereen". Daarin staat dat Rotterdam kiest voor goede groei. Groei die bijdraagt aan het welzijn van de inwoners, aan een duurzame samenleving en aan economische vooruitgang. Om richting te bepalen bij goede groei wordt gebruik gemaakt van het kompas met de perspectieven: compact, gezond, inclusief, duurzaam en productief. En om goede groei te concretiseren, worden in deze omgevingsvisie vijf hoofdkeuzes gemaakt. Belangrijke hoofdkeuzen voor het grondbeleid zijn daarbij: Verstedelijken & verbinden, Prettig leven in de delta en Schouders onder de energie- en grondstoffentransitie.

Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Het verlichten van de druk op de woningmarkt blijft daarbij de belangrijkste opgave, met name voor middeninkomens, studenten en ouderen.

De komende jaren wordt ingezet op het jaarlijks starten met de bouw van 3.500 tot 4.000 woningen, zowel vanuit een actieve als een faciliterende rol.

Het thema betaalbaarheid is nadrukkelijk een belangrijk aandachtspunt in deze bouwopgave. Zo zet het college zich met het Doorbouwakkoord maximaal in op de realisatie van betaalbare woningen conform de collegedoelstelling. Daarnaast spelen duurzaamheid en energiezuinig een grote rol. Dit te realiseren, vraagt om flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zet zich in om nieuw investerend en organiserend vermogen voor Rotterdam aan te trekken. Zodoende wil de gemeente innovatieve initiatieven stimuleren en optimaal ruimte bieden.

Externe ontwikkelingen

Ontwikkelingen woningbouw

De woningmarkt is de afgelopen jaren snel veranderd. Onder invloed van gestegen hypotheekrente, energiekosten en hoge inflatie nam de vraag naar woningen, met name (dure) nieuwbouwwoningen, af. Deze afkoeling op de koopmarkt heeft een daling van de landelijke transactieprijzen als gevolg.

De landelijke, macro-economische ontwikkelingen vormen een risico voor de realisatie en afzet van nieuwbouwwoningen. In het bijzonder voor de realisatie van betaalbare nieuwbouwwoningen, vanwege de stijgende kosten en terugtrekkende beleggers. De ontwikkelingen hebben vooral invloed op de afzet van het dure segment, omdat de dalende koopbereidheid voor vraaguitval in dit segment zorgt.

De tegenwind in de bouwsector is ook zichtbaar in Rotterdam. Dit uit zich in onrendabele projecten en stagnerende (voor)verkopen met als gevolg vertraging van de start bouw. Daarnaast is ook in de Rotterdamse bestaande koopmarkt sprake van een gedaald aantal transacties en gestegen aanbod.

Op korte termijn kunnen wij als gemeente weinig doen tegen deze macro-economisch ontwikkelingen die invloed hebben op de vraag en het aanbod op de woningmarkt. Dat neemt niet weg dat diverse maatregelen zijn en worden getroffen om de bouw en betaalbaarheid van woningen te borgen. Zo is het Doorbouwakkoord opgesteld en is het Doorbouwfonds opgericht.

Zie ook de toelichting op het programma Stedelijke Ontwikkeling voor de ontwikkelingen woningbouw.

Ontwikkelingen werklocaties

De afgelopen jaren is de Rotterdamse economie fors gegroeid, boven het landelijk gemiddelde en sneller dan de regio. Ondanks de Coronapandemie nam het aantal arbeidsplaatsen toe tot ruim 415.000 in 2022. Ook nam het aantal inwoners in Rotterdam toe. Dankzij de sterkere groei van de werkgelegenheid nam de werkloosheid afgelopen jaren af tot 5,3% in 2022.

Uitgesplitst naar opleidingsniveau nam vooral het aantal hoogopgeleiden afgelopen jaren toe. Tegelijkertijd nam het aantal laagopgeleiden af. Dit betekent dat het gemiddelde opleidingsniveau van de Rotterdamse beroepsbevolking stijgt.

In tegenstelling tot de ontwikkeling van bevolking en banen nam de voorraad bedrijfsonroerend goed in Rotterdam afgelopen jaren maar beperkt toe (bedrijfsruimte, vooral door grootschalige distributie) of zelfs af (kantoor- en winkelruimte). Dit betekent enerzijds dat de ontwikkeling van bedrijfsonroerend goed achterblijft bij de ontwikkeling van de economie. Anderzijds wordt het beschikbare bedrijfsonroerend goed steeds intensiever benut. Daarnaast vindt een toenemend deel van de werkgelegenheidsgroei in andersoortig vastgoed plaats. Het gaat daarbij vooral om ZZP’ers die vanuit hun woning werken.

Sectoren die versneld worden in hun groei zijn (stedelijke) distributie en ICT. Echter sectoren zoals de detailhandel (met name non-food winkels), groothandel en leisure (inclusief hotels) zijn door de coronacrisis fors geraakt. Vastgoedinvesteerders richten zich op groeiers, maar merken ook dat bijvoorbeeld de banken

voorzichtiger zijn en zich terughoudend opstellen. Ook bij economische krimp blijft er vraag naar kwalitatieve verbetering en zijn er bedrijven die zich aan de malaise weten te onttrekken.

Het gaat daarom in de komende jaren onverminderd om vervanging en/of herontwikkeling van verouderd vastgoed. Het planaanbod is de komende jaren ruim voor de meeste sectoren (kantoren, winkels en hotels). Maar bij met name (stads)logistiek vastgoed blijft het planaanbod fors onder de verwachte marktvraag. De uitbreidings- en vervangingsvraag naar kleinschalig vastgoed kan deels worden opgelost in bestaand vastgoed (bijvoorbeeld transformatie van leegstaande en incourante winkels) maar hier is en blijft concurrentie te verwachten met woningbouw die meer en zekerder rendement oplevert. Om een inclusieve en innovatieve economie te realiseren is behoud en vernieuwing van kleinschalige bedrijfshuisvesting in woongebieden en het beter benutten van bedrijventerreinen cruciaal. Het keren van deze trend is een opgave voor de komende jaren en dit geldt ook op regionaal niveau.

Voor de concurrentiepositie van Rotterdam op langere termijn is het een voorwaarde dat A-kwaliteit vastgoed op A-locaties, op korte termijn, beschikbaar is en komt. De ontwikkeling van mixed-use gebouwen op concentratielocaties (nabij hoogwaardig openbaar vervoer) kan en moet hier voor de kantorensector ook in de komende jaren in de vraag voorzien. Uit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen blijkt dat de voorraad kantoren jaarlijks krimpt en de transformatie van verouderde kantoren naar wonen zet fors door. Zo is in de periode 2019 tot 2022 230.000 m2 kantoorruimte getransformeerd naar woonruimte. Er is inmiddels ook nieuwbouw in ontwikkeling in het centrum. Veelal gaat het om het upgraden van bestaande kantoorgebouwen. Door de stijging van de bouwkosten en de rente is het echter waarschijnlijk geworden dat de andere plannen vertraging oplopen of bij- of zelfs uitgesteld worden.

In de retailsector is geen ruimte voor uitbreiding van de voorraad op stedelijk niveau, maar geldt wel dat de ontwikkeling van de binnenstad op Zuid in combinatie met de uitbreiding van de woningbouw tot nieuwe concentratielocaties (met name Rijnhavenkwartier en Feyenoord City) kan leiden. Voor de overige gebieden is de focus de komende jaren gericht op het verbreden van de functiemix in tenminste 25 vitale kerngebieden. Winkels en andere voorzieningen kunnen elkaar versterken bij het aantrekken van bezoekers en hierdoor de verblijfskwaliteit van gebieden een nieuwe impuls geven.

Wijze van uitvoering grondbeleid

De gemeente hanteert sinds 2013 de ‘normatief residuele methode’ voor het tot stand komen van grondprijzen. Hierbij wordt op basis van kengetallen bepaald welk aandeel (grondquote) de grond heeft in de stichtingskosten van het te realiseren vastgoed.

Daarnaast zet de gemeente zich in voor de marktbenadering en aantrekking van investerend vermogen. Specifieke beleidsdoelstellingen vragen om een gerichte aanpak in programma’s, zoals het actieplan Middenkoop. Om versnelling in de woningbouwopgave mogelijk te maken wordt het grondbeleidsinstrumentarium voortdurend vernieuwd en waar mogelijk verruimd of aangescherpt. In 2023 zal de herziening en actualisatie van het grondbeleid worden opgeleverd.

Het ruimtelijk economisch perspectief, de gemeentelijke rolopvatting en de gewenste sturing op gebiedsontwikkelingen met behulp van het grondinstrumentarium, hebben gevolgen voor de wijze waarop en het tempo waarin gebiedsontwikkelingen tot uitvoering komen. Gebiedsontwikkelingen zijn steeds complexer. Dat komt onder andere door de betrokkenheid van meerdere partijen en het bouwen in de bestaande leefomgeving.

De complexiteit van gebiedsontwikkelingen dwingt de gemeente scherp te zijn op de wijze waarop zij haar schaarse mensen en middelen inzet. De inzet van actief grondbeleid (grondexploitaties) biedt de meeste mogelijkheden om te sturen op de gebiedsontwikkeling. Daarnaast heeft de gemeente via in het verleden gesloten privaatrechtelijk grondcontracten de mogelijkheid om, behalve via publiekrechtelijke weg, ook privaatrechtelijk op het grondgebruik te sturen Een andere mogelijkheid is samenwerking met partners aan te gaan, maar er zijn ook veel situaties waarin de gemeente een ontwikkeling alleen faciliteert.

Op basis van actuele marktanalyses en van gemeentelijke ambities, bijvoorbeeld om een aantrekkelijke doelgroep in de gemeente te kunnen huisvesten, stelt de gemeente de eigen lopende grondexploitaties bij op project- en portefeuilleniveau. Voor het ondervangen van projectspecifieke risico’s bevat een aantal grondexploitaties een post 'onvoorzien’ als onderdeel van de reguliere kosten- en opbrengstsoorten. Projectoverstijgende risico's, zoals macro-economische effecten en marktontwikkelingen, hebben hun weerslag op het benodigde weerstandsvermogen voor de gemeentelijke begroting.

Voor het inzicht op portefeuilleniveau wordt de gemeenteraad jaarlijks de Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam (MGVR) aangeboden. Voor de MGVR onderzoekt de gemeente de trends en marktontwikkelingen bij woningbouw, werklocaties en maatschappelijke voorzieningen. De analyse van deze ontwikkelingen leidt tot een uiteenzetting van risico’s en kansen voor het planaanbod in Rotterdam en een raming van het benodigde weerstandsvermogen.

Resultaten totale grondexploitatie

Financieel resultaat

De projectadministratie bevat de onderhanden grondexploitaties. Het financiële resultaat van deze grondexploitaties is opgebouwd uit de reeds gerealiseerde kosten en opbrengsten en de verwachte nog te maken kosten en opbrengsten (ramingen). Deze realisaties en ramingen worden contant gemaakt. Zo ontstaat voor iedere grondexploitaties de netto contante waarde (NCW).

De NCW gebruikt de gemeente als basis voor de waardering van de grondexploitaties.

Verschillende externe factoren spelen een rol bij het maken van een betrouwbare inschatting van de waardeontwikkeling van de portefeuille. Door de economische ontwikkelingen kan sprake zijn van prijsontwikkelingen. In de grondexploitatie rekent de gemeente daarom met langjarige gemiddelden voor kosten- en opbrengstenstijging en voor renteontwikkelingen. Een verandering van deze langjarige parameters kan grote invloed hebben op de uitkomst van de NCW-berekening. Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of aanpassing van de langjarige parameters nodig is. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens (stand jaarrekening 2022):

- Rentepercentage 0,8% (naar rato van vreemd vermogen/totaal vermogen zoals voorgeschreven in de BBV);

- Disconteringsvoet 2% (voorgeschreven in de BBV);
- Kostenstijging 5% voor 2023 en 2024 en 2% voor 2025 en verder;
- Opbrengstenstijging 0% voor 2023, en 2024, 1% voor de jaren 2025 t/m 2032 en 0% voor 2033 en verder.

Jaarlijks actualiseert de gemeente de begrote posten (ramingen). Eens per jaar, tijdens het jaarrekeningproces, worden alle posten beoordeeld en voorzien van actuele onderbouwingen. Op die manier verantwoordt het College het juiste financiële resultaat in de jaarrekening.

Verdienvermogen

Het verdienvermogen van de totale grondexploitatieportefeuille omvat het saldo van alle grondexploitaties met een positief saldo. Dit is het bedrag dat de gemeente, bij gelijkblijvende uitgangspunten, en daadwerkelijke realisatie gedurende de looptijd van de onderhanden zijnde grondexploitaties gefaseerd conform de BBV-regelgeving als resultaat kan nemen.

Het verdienvermogen tegen netto contante waarde bedraagt ultimo 2022 € 130,9 mln (stand jaarrekening). Tegen eindwaarde bedraagt het verdienvermogen ultimo 2022 € 157,7 mln. Bij het jaarrekeningproces 2023 wordt het verdienvermogen opnieuw berekend en beoordeeld.

Dat sprake is van potentiële winsten komt grotendeels doordat de gemeente verliesnemingen tot 2015 als afwaardering op de boekwaarde verwerkte.

De omvang van het verdienvermogen wordt onder andere bepaald door de uitbreidingslocaties Park Zestienhoven en Nesselande (30%). Maar ook diverse binnenstedelijke locaties leveren een substantiële bijdragen aan het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille, zoals de ontwikkelingen op Katendrecht, Kop van Zuid, Laurenskwartier en Parkstad (30%).

Omdat binnenstedelijke (her)ontwikkelingen vaak complexer en risicovoller zijn dan de ontwikkeling van uitleggebieden zijn dit wel uitzonderingen. Zo zijn de kosten voor binnenstedelijke verwervingen meestal hoger en is de grond vaker vervuild.

Binnenstedelijke ontwikkelingen zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling zeer wenselijk, maar zonder de inzet van eigen middelen doorgaans niet haalbaar als ze traditioneel worden ontwikkeld. Daarom zoekt de gemeente voortdurend naar andere manieren van ontwikkelen, met als kenmerk meer samenwerking met eindgebruikers en investeerders. Het wordt steeds lastiger om nieuwe projecten met een positief plansaldo aan de portefeuille toe te voegen. Daardoor staat het verdienvermogen op de grondexploitaties de komende jaren flink onder druk.

Winstneming

De resultaatnemingen op de grondexploitatieportefeuille bestaan uit drie onderdelen, te weten:

1. Winstnemingen
    1. Tussentijdse winstneming

    2. Winstnemingen bij afsluiten van een grondexploitatie
2. Mutaties op de voorzieningen
3. Verliesnemingen

Ad 1 Winstnemingen

De berekeningswijze voor tussentijdse winstnemingen wordt voorgeschreven door het BBV en is gebaseerd op de financiële voortgang van het project in relatie tot het verwachte (positieve) resultaat. In overleg met de accountant is een berekeningswijze tot stand gekomen die voldoet aan de BBV-vereisten en die tevens recht doet aan het onzekere karakter van de grondexploitaties. Naar mate de resterende looptijd van een grondexploitatie langer is, worden de onzekerheden groter. De voorziene grondopbrengsten kunnen in de toekomst bijvoorbeeld fors tegenvallen. Reeds gerealiseerde winsten worden teruggenomen als de totale winst op basis van de huidige inzichten kleiner is dan de reeds gerealiseerde winst. In de systematiek wordt hier rekening mee gehouden.

Bij het afsluiten van een grondexploitatie met een positief saldo wordt het volledige saldo als resultaat genomen.

Ad 2 Voorziening verliesgevende grondexploitaties

In geval van een negatief NCW-saldo gedurende de looptijd van een project treft de gemeente bij de jaarafsluiting een (verlies)voorziening ter grootte van het negatieve saldo.

Het saldo van een project kan fluctueren gedurende de looptijd. Bij de jaarafsluiting wordt per project bepaald of de benodigde voorziening hoger of lager is dan de bij de vorige jaarrekening getroffen voorziening. Als de benodigde voorziening hoger is, vindt een toevoeging aan de voorziening plaats ter grootte van het verschil. Als de benodigde voorziening lager is, vindt een vrijval plaats ter grootte van het verschil.

Ad 3 Verliesnemingen

Verliesnemingen boekt de gemeente bij het afsluiten van een grondexploitatie met een negatief saldo.

Reserves grondzaken

Rotterdam heeft een groot aantal plannen voor nieuwbouw van woningbouw en werklocaties (bedrijven, kantoren en detailhandel) onderhanden. Het gaat hierbij om initiatieven van de gemeente zelf, maar ook om initiatieven van particulieren.

De gemeente heeft momenteel 78 grondexploitaties in uitvoering (stand jaarrekening 2022: 76 grondexploitaties). Onder andere door marktontwikkelingen kan de planning, het programma en/of de prijs van een grondexploitatie veranderen. Daardoor is van het geraamde saldo van een grondexploitatie niet zeker of dit saldo ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Risico’s op projectniveau

Om de financiële risico’s voor de gemeente te beperken, investeert de gemeente niet voordat een redelijke zekerheid bestaat over de realisatie van het project. Om te voorkomen dat een opeenhoping van financiële risico’s voor de gemeente plaatsvindt, beoordeelt de gemeente elk jaar of ingrepen nodig zijn op eventueel ontstane verliezen op plannen. Waar nodig wordt een (verlies)voorziening getroffen of wordt de reeds getroffen voorziening opgehoogd.

Jaarlijks voert de gemeente voor individuele grondexploitaties een risicoanalyse uit. Aan de hand van deze risicoanalyse wordt bepaald welke risicoreserve in het project nodig is om de project specifieke risico’s op te vangen. Voorbeelden van projectspecifieke risico’s zijn het slagen van een bestemmingsplanprocedure of het risico op bodemvervuiling.

In de Monitor Grondexploitaties geeft het college twee keer per jaar inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen per project.

Risico’s op portefeuilleniveau

De projectoverstijgende risico’s (macro-economische effecten, marktrisico’s etc.) worden meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en daarmee in de berekening van het weerstandsvermogen.

De gemeente beoordeelt periodiek het totale planaanbod in de stad in relatie tot actuele marktanalyses. De resultaten hiervan geven onder meer inzicht in wenselijke en noodzakelijke aanpassingen in de gemeentelijke grondexploitatieportefeuille en in de bijbehorende financiële effecten.

Het doel van portefeuillesturing is financiële risico’s te beperken en kansen tijdig te signaleren. De uitkomsten meldt het college jaarlijks in de MGVR.

In aansluiting op bovengenoemd beleid heeft de gemeente voor de grondexploitatieportefeuille het financiële effect bepaald van risico's die volgen uit de marktanalyse van woon- en werklocaties en van de algemene prijsontwikkelingen. Dit is gedaan aan de hand van een risicoanalyse. Hierbij zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's. De benodigde weerstandscapaciteit is berekend en vastgesteld op € 88 mln (stand jaarrekening 2022).

Investeringen

Pagina 216

Investeringen

In deze paragraaf wordt een overzicht van de nieuwe en lopende investeringen gepresenteerd. De raad geeft met het voteren van kredieten het college toestemming meerjarige investeringsuitgaven te doen en/of verplichtingen aan te gaan. Het college bewaakt de voortgang en afsluiting van het gevoteerde krediet.

BeleidKredietaanvragen nieuwe investeringen Lopende investeringen

Beleid

Rotterdam groeit, verandert en veroudert. Om hierop in te spelen moet de gemeente investeren. Om te kunnen investeren, moet de gemeente over investerend vermogen beschikken. Het beleid is erop gericht om dit investerend vermogen te borgen. Er worden drie investeringsruimten onderscheiden:

1. Investeringsruimte voor vervanging, renovatie of restauratie van huidige bezittingen;
2. Reguliere investeringsruimte voor investeringen die leiden tot nieuwe bezittingen;
3. Extra investeringsruimte voor investeringen die leiden tot nieuwe bezittingen, die is ontstaan uit de verkoop van aandelen Eneco (2020) en de eeuwigdurende afkoop van erfpacht door enkele woningcorporaties (2022-2023).

Met verstandig investeringsbeleid willen we zekerstellen dat deze investeringsruimten nu en in de toekomst voldoende omvang hebben, passend bij de verwachte groei van de stad, de maatschappelijke opgaven waarvoor de stad staat en bij het huidige voorzieningenniveau. Daarnaast willen we bevorderen dat de schaarse investeringsruimten weloverwogen en transparant worden ingezet.

De gemeente Rotterdam staat er gelukkig niet alleen voor. We trekken samen op met inwoners, ondernemers, woningcorporaties, waterschappen, de provincie Zuid-Holland, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), het Rijk, de Europese Unie en ander partijen. Daarbij geldt: hoe meer investerend vermogen van andere partijen wordt aangetrokken, hoe beter dat is voor Rotterdam en voor de Rotterdammers. Het eigen investerend vermogen fungeert daarbij als hefboom voor het aantrekken van extern investerend vermogen. Onderstaande afbeelding illustreert dit.

In de Beleidsnota Investeringen Rotterdam 2020 is aangegeven hoe we dit beleid vormgeven.

Kredietaanvragen nieuwe investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen de gemeente gaat doen vanuit de bestaande begroting.

Er worden vier typen investeringen onderscheiden, t.w.:

V= Vervangingsinvesteringen

L= Levensduur verlengende investeringen (i.c. renovaties en restauraties)

U= Uitbreidingsinvesteringen

K= Kwaliteitsverhogende investeringen

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd.

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Beheer van de stad		**17.625**	**5.475**	**12.150**	**0**	**0**	**0**
Upcycle Mall	K	400	50	350	0	0	0
Vangsysteem Keilehaven	K	125	125	0	0	0	0
Urgente vervangingsinvesteringen kademuren	K	7.500	0	7.500	0	0	0

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Beheer van de stad		**17.625**	**5.475**	**12.150**	**0**	**0**	**0**
Upcycle Mall	K	400	50	350	0	0	0

Doel krediet: Inrichten van de Upcycle Mall

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	400	50	350	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	48	47	46

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Beheer van de stad		**17.625**	**5.475**	**12.150**	**0**	**0**	**0**
Vangsysteem Keilehaven	K	125	125	0	0	0	0

Doel krediet: Aanschaf van een vuil-vangsysteem

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	125	125	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	27	27	26	26

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027

Beheer van de stad		**17.625**	**5.475**	**12.150**	**0**	**0**	**0**
Urgente vervangingsinvesteringen kademuren	K	7.500	0	7.500	0	0	0

Doel krediet: Krediet ten behoeve van de vervanging van kademuren

Details	**Nieuw bedrag**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.500	0	7.500	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	299	296	293

Aanleg 4 groenblauwe verbindingen	K	9.600	5.300	4.300	0	0	0

Programma	**Cat**	**Voorstel krediet**	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Beheer van de stad		**17.625**	**5.475**	**12.150**	**0**	**0**	**0**
Aanleg 4 groenblauwe verbindingen	K	9.600	5.300	4.300	0	0	0

Doel krediet: Met dit krediet worde de aanleg van 4 Groene/blauwe verbindingen gerealiseerd: Heemraadsingel, Steilrand, Rondje Bruggen en Landschapspark de Rotte.

Toelichting: De Groenagenda is opgesteld in opdracht van wethouder Karremans en heeft een aanpak geformuleerd via zes sporen: 1. Vergroenen Leefomgeving middels groene schoolpleinen en bewonersinititatieven, 2. Vergroenen wijken door extra groen toe te voegen 3. Aanleg 15 groen/blauwe pleinen, 4. Aanleg 4 Groene/blauwe verbindingen: Heemraadsingel, Steilrand, Rondje Bruggen en Landschapspark de Rotte, 5. Verbeteren Bestaande parken en 6. Koesteren, continueren en monitoren Biodiversiteit. De noodzaak om ook in te zetten op

Bestaande stad		**3.000**	**0**	**3.000**	**0**	**0**	**0**
Vastgoed 2024	K	3.000	0	3.000	0	0	0
Overhead		**35.554**	**0**	**29.554**	**2.000**	**2.000**	**2.000**
RAVE 2024 - 2027	K	8.000	0	2.000	2.000	2.000	2.000

groenblauwe verbindingen is om grotere groene plekken met elkaar te verbinden en zo betere randvoorwaarden voor biodiversiteit te creëren en mensen aan te zetten meer te bewegen. Het zijn tenslotte ook aantrekkelijke groene routes. 7,3 mln komt uit het investeringsvoorstel 2022 en 2,3 mln uit 2023.

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	9.600	5.300	4.300	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	509	503	496

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Bestaande stad		**3.000**	**0**	**3.000**	**0**	**0**	**0**
Vastgoed 2024	K	3.000	0	3.000	0	0	0

Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.000	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	50	110	110	110

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Overhead		**35.554**	**0**	**29.554**	**2.000**	**2.000**	**2.000**
RAVE 2024 - 2027	K	8.000	0	2.000	2.000	2.000	2.000

Doel krediet: Het programma RAVE uit de Digitaliseringsagenda heeft een investeringscomponent. De investering betreft de vervanging van E-Suite.

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	8.000	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	436	865	1.285

Vervangingsinvesteringen ICT 2024	K /V	16.261	0	16.261	0	0	0

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Overhead		**35.554**	**0**	**29.554**	**2.000**	**2.000**	**2.000**
Vervangingsinvesteringen ICT 2024	K /V	16.261	0	16.261	0	0	0

Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen.

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	16.261	0	16.261	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	3.679	3.612	3.544

Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025	K	11.294	0	11.294	0	0	0

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Overhead		**35.554**	**0**	**29.554**	**2.000**	**2.000**	**2.000**
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025	K	11.294	0	11.294	0	0	0

Doel krediet:
Vervangingsinvesteringen voor inrichting van CHV-locaties, die zijn opgenomen in het IHP-CHV 2021-2030 geactualiseerd met startdatum 2023 en 2024.

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027

								Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
								Netto investering (Rotterdams geld)		11.294	0	11.294	0	0	0
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	568	2.221	2.184
Stedelijke ontwikkeling		**35.416**	**7.604**	**12.487**	**5.215**	**3.805**	**3.805**								
Verzamelkrediet Gebiedsontwikkeling 2023	K	10.480	1.788	7.082	1.610	0	0	**Programma**	**Cat**	**Voorstel krediet**	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
								Stedelijke ontwikkeling		**35.416**	**7.604**	**12.487**	**5.215**	**3.805**	**3.805**
								Verzamelkrediet Gebiedsontwikkeling 2023	K	10.480	1.788	7.082	1.610	0	0
								Doel krediet: Krediet ten behoeve van gebiedsontwikkelingsprojecten							
								Details		**Nieuw bedrag**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
								Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
								Netto investering (Rotterdams geld)		10.480	1.788	7.082	1.610	0	0
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	213	1.053	1.227	1.206
SO GO Getijdenpark Keilehaven	K	514	514	0	0	0	0	**Programma**	**Cat**	**Voorstel krediet**	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
								Stedelijke ontwikkeling		**35.416**	**7.604**	**12.487**	**5.215**	**3.805**	**3.805**
								SO GO Getijdenpark Keilehaven	K	514	514	0	0	0	0
								Doel krediet: Transformatie van de haven bekken van Keilehaven naar een Getijdenpark							
								Details		**Nieuw bedrag**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
								Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
								Netto investering (Rotterdams geld)		514	514	0	0	0	0
								Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	44	44	43	42
Urban Water Buffer (deel HvZ)	K	602	602	0	0	0	0	**Programma**	**Cat**	**Voorstel krediet**	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
								Stedelijke ontwikkeling		**35.416**	**7.604**	**12.487**	**5.215**	**3.805**	**3.805**
								Urban Water Buffer (deel HvZ)	K	602	602	0	0	0	0
								Doel krediet: Het plaatselijk beperken van de invloed van brak							

SO GO Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	K	14.600	700	1.100	3.300	3.500	3.500

/zout water uit Nieuwe maas. Tegelijk invullen van wateropgave in dit deel van stad door het maken van een berging voor de opvang van hemelwater uit de omgeving. Het water in de berging wordt opgeslagen in een zoetwaterbel bij Ahoy en dat zoetwater wordt aangeboden aan Ahoy en Pathé als alternatief voor drinkwater. Daarnaast is er een optie dat het zoetwater kan worden benut voor het nabijgelegen zwembad bij het Zuidplein. De dekking is volledig geregeld door bijdragen van derden

Details	**Nieuw bedrag**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Bijdragen van derden	602	602	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	0	0

Programma	**Cat**	**Voorstel krediet**	**Raming 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Stedelijke ontwikkeling		**35.416**	**7.604**	**12.487**	**5.215**	**3.805**	**3.805**
SO GO Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	K	14.600	700	1.100	3.300	3.500	3.500

Doel krediet: Betreft de realisatie van 4 mobiliteitsingrepen Merwe Vierhavens: gebiedsontsluitingswegen, nieuwe entrees, last mile voorzieningen en verbinding dakpark..

Toelichting: In Merwe Vierhavens worden 4 mobiliteitsingrepen beoogd: gebiedsontsluitingswegen, nieuwe entrees, last mile voorzieningen en verbinding dakpark. Vanuit het Rijk wordt minimaal € 7,3 mln bijgedragen en resteert er een cofinancieringsverplichting van € 7,3 mln. Het Havenbedrijf draagt daar € 2,8 mln van bij en resteert er een

cofinancieringsverplichting voor de gemeente Rotterdam van € 4,5 mln.

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen van derden	8.845	455	715	2.425	2.625	2.625
Netto investering (Rotterdams geld)	5.755	245	385	875	875	875
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	0	0

SO GO Prgramma kleine kernen aanpak	K	8.000	4.000	4.000	0	0	0

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stedelijke ontwikkeling		**35.416**	**7.604**	**12.487**	**5.215**	**3.805**	**3.805**
SO GO Prgramma kleine kernen aanpak	K	8.000	4.000	4.000	0	0	0

Doel krediet: Activiteiten in het kader van het Toeristisch Recreatief Ontwikkelperspectief (TROP) in de kleine kernen Pernis, Hoek van Holland, Heijplaat en Rozenburg.

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	8.000	4.000	4.000	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	344	683	672	662

Vervanging fietstrommels	V	1.220	0	305	305	305	305

Programma	Cat	Voorstel krediet	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stedelijke ontwikkeling		**35.416**	**7.604**	**12.487**	**5.215**	**3.805**	**3.805**
Vervanging fietstrommels	V	1.220	0	305	305	305	305

Doel krediet: Het vervangen van verouderde fietstrommels.

Details	Nieuw bedrag	2023	2024	2025	2026	2027
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.220	0	305	305	305	305
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	36	72	107

TOTAAL	**91.595**	**13.079**	**57.192**	**7.215**	**5.805**	**5.805**

Lopende investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen thans worden gedaan. De kredieten voor deze investeringen zijn al verleend (gevoteerd). In sommige gevallen is echter een bijstelling van het krediet nodig. Dit kan komen doordat de kosten veranderd zijn, maar ook doordat de kredietaanvragen gefaseerd worden. Dit is te herkennen aan het bedrag dat is opgenomen in de kolom 'Bijstelling krediet'. Dit kan gaan om zowel een verhoging als een verlaging van het benodigde krediet. Voor de jaren 2023-2027 zijn de investeringsramingen weergegeven. Dit is het verwachte verloop van de uitgaven.

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd. Dit overzicht geeft inzicht in de eventuele bijdragen van derden, het netto-investeringsbedrag dat voor rekening van de gemeente komt en de jaarlijkse kapitaallasten die uit de investering zullen voortvloeien vanaf het moment dat de investering in gebruik wordt genomen. Soms is een investering reeds deels in gebruik genomen. Als hier sprake van is, hebben de getoonde kapitaallasten alleen betrekking op het nog niet in gebruik genomen deel.

Lopende investeringen

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Dienstverlening	**3.735**	**0**	**3.735**	**1.406**	**0**	**0**	**0**	**-7**	**8**
Vervanging Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)	1.700	0	1.700	0	0	0	0	0	0

Programma
Dienstverlening
Vervanging Gemeentelijke B Administratie (GBA)
Doel krediet: De vervanging de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) vindt pla onder de naam Operatie BRI (Basisregistratie Personen). Gemeenten kunnen op termi aansluiten op deze voorzieni met Burgerzakenmodules.
Details
Bijdragen van derden
Netto investering (Rotterdam geld)
Kapitaallasten (rente en afschrijving)

Digitalisering Persoonskaarten	1.085	0	1.085	1.129	0	0	0	-7	8	**Programma**

Dienstverlening

Digitalisering Persoonskaarte

Doel krediet: Het krediet wo
ingezet voor digitalisering va
persoonskaarten en akten vo
raadpleging voor onder mee
nalatenschapsonderzoeken
informatieverzoeken.
Digitalisering is noodzakelijk
de concernhuisvesting en ce
opslag bij het Stadsarchief.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Website Stadsarchief	350	0	350	277	0	0	0	0	0	**Programma**

Dienstverlening

Website Stadsarchief

Doel krediet: Het krediet wo
ingezet voor de vernieuwing
de website van het Stadsarc
in het generieke Content
Management Systeem (CMS

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Stadswinkelprojecten 2022	600	0	600	0	0	0	0	0	0	**Programma**

Veilig	**5.230**	**0**	**5.230**	**2.741**	**400**	**1.097**	**670**	**0**	**0**	
Handhavingssysteem Redline	1.700	0	1.700	130	200	700	670	0	0	**Programma**

Dienstverlening

Stadswinkelprojecten 2022

Doel krediet:

Stadswinkelprojecten 2022 o
twee projecten, beide uitgevo
door de afdeling Uitvoering
Klantcontact van cluster
dienstverlening. (1)
Pasfotocontrole; Dit project h
betrekking op de controle va
pasfoto en het reisdocument
het aanvragen van
reisdocumenten. (2) Controle
en digitaliseren van buitenlar
brondocumenten; Buitenland
brondocumenten worden ges
en digitaal gelezen.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Veilig

Handhavingssysteem Redlin

Doel krediet: Implementatie
nieuw Handhavingssysteem.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Taakapplicatie Stadszaken	1.500	0	1.500	903	200	397	0	0	0	**Programma**
										Veilig
										Taakapplicatie Stadszaken
										Doel krediet: Vervanging applicatie VIS, voor afhandel vergunningen horeca en evenementen, alsmede het registreren van dossiers voo Ondermijning en interventies
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Inrijbeperkende maatregelen	2.030	0	2.030	1.709	0	0	0	0	0	**Programma**
										Veilig
										Inrijbeperkende maatregelen
										Doel krediet: Rotterdam is e aantrekkelijke en toegankelijk stad met verschillende uitgaansgebieden en grote evenementen waar veel publ op af komt. Rotterdam moet echter door de aanslagen in recente jaren in verschillende Europese steden, extra alert op locaties waar veel mense bijeen komen. Het college wi deze locaties de nodige bescherming bieden door de fysieke weerbaarheid te vergroten. Uitgangspunt daa

Stedelijke ontwikkeling	**873.785**	**73.447**	**947.232**	**374.513**	**157.824**	**133.729**	**104.171**	**72.402**	**26.775**	
Fietsenstalling Capelsebrug	975	0	975	627	20	0	0	0	0	**Programma**

dat Rotterdam een aantrekke
en toegankelijke stad blijft, e
zoveel mogelijk beschermin
biedt voor grote groepen me
die in de stad uitgaan en
recreëren.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Stedelijke ontwikkeling

Fietsenstalling Capelsebrug

Doel krediet: Het verhogen
de capaciteit en het service-
niveau van fietsenstalling
Capelsebrug.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

A16 Rotterdam	31.625	0	31.625	1.063	26.364	2.519	1.679	0	0	**Programma**

Stedelijke ontwikkeling

A16 Rotterdam

Doel krediet: Het betreft de
kosten voor de werkzaamhe
in het kader van de nieuwe
rijksweg tussen A13 en A16.

										betreft specifiek de realisatie geluidsschermen, recreaduct meerkosten landtunnel en de verplaatsing Tunnelmond Ro **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Verkeersmanagementsystemen 2021	16.565	0	16.565	8.396	6.000	2.169	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Verkeersmanagementsystem 2021 **Doel krediet:** Dit krediet wor ingezet voor het vervangen c verwijderen na einde levensc van diverse verkeersmanagementsystem heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelinstallaties, verkeersgeleiding en ook de vervanging van benodigde software voor verkeersmanagement. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Ovonde Hoek van Holland	1.330	361	1.691	1.513	178	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling**

										Ovonde Hoek van Holland **Doel krediet:** De ovonde is e project in Hoek van Holland e onderdeel van het investeringsproject Strandboulevard. De ovonde maakt een goede verkeersafwikkeling mogelijk tussen de strandboulevard, Badweg, Strandweg en Paviljoensweg. **Toelichting:** Door een claim de aannemer en onvermijdel meerwerk wordt het krediet r 361.000 opgehoogd. De tota bruto-investering bedraagt € 1,691 mln hiervan wordt € 576.000 via derden gefinanci De kapitaallasten over de ne investering (1,115 mln) word vervolgens grotendeels gede de RIM (I225BX € 631.002 e O194BX € 81.882). **Details**
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Haltevoorzieningen personenvervoer over water	718	0	718	310	408	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Haltevoorzieningen personenvervoer over water **Doel krediet:** Dit betreft de aankoop van haltes voor personenvervoer over water. **Details**

Stationsomgeving Hoek van Holland Strand	3.170	460	3.630	3.309	321	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Stationsomgeving Hoek van Holland Strand **Doel krediet:** Uitvoering inrichtingsplan eindplein Hoe Holland Strand. **Toelichting:** Door een hoger aanbesteding wordt het kredi met € 460.000 opgehoogd. D totale bruto-investering bedra € 3,630 mln hiervan wordt € mln via derden gefinancierd. kapitaallasten over de netto investering (2.297 mln) word vervolgens grotendeels gede de RIM € 2.151 mln. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Vervanging Verkeersregelinstallaties 2020	6.000	0	6.000	5.906	94	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Vervanging Verkeersregelinstallaties 202 **Doel krediet:** Dit krediet wor

										ingezet voor het vervangen c verwijderen na einde levensc van diverse verkeersmanagementsystem heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelinstallaties en verkeersgeleiding, en ook de vervanging van benodigde software voor verkeersmanagement. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2020 - 2022	5.400	0	5.400	4.885	515	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2020 - 20 **Doel krediet:** Met dit krediet worden investeringen gedaar fysieke maatregelen te treffe wegen om de verkeersveiligh of –doorstroming te verbeter waaronder de aanpak van 1(black spots per jaar. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Fietspaden 2020 - 2022	14.400	0	14.400	6.871	5.000	2.529	0	0	0	**Programma**

Uitbreiding straatparkeren	997	0	997	1.134	0	0	0	0	0	**Programma**

Stedelijke ontwikkeling

Fietspaden 2020 - 2022

Doel krediet: Het krediet wo
ingezet voor het aanleggen v
fietspaden, het aanbrengen v
fietspadverlichting en
verbeteringen in het recreatie
knooppunten netwerk.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Stedelijke ontwikkeling

Uitbreiding straatparkeren

Doel krediet: Voor 2020 sta
invoering van betaald parker
Feijenoord, Kleiwegkwartier,
Charlois en Vreewijk geplanc

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Producteninnovatie straatparkeren	890	0	890	352	306	232	0	0	0	**Programma**

Stedelijke ontwikkeling

Producteninnovatie straatpar

Doel krediet: In het kader va

										nieuwe ontwikkelingen diene Integrale Scan Applicatie (IS. het door de afdeling Fiscaal gebruikte Handhavingsadministratiesy (HAS) en het parkeer managementsysteem Parksa geupgrade te worden. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Uitbreiding aantal fietstrommels	1.504	0	1.504	865	150	489	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Uitbreiding aantal fietstromm **Doel krediet:** Het aantal fietstrommels dient deze collegeperiode jaarlijks uitgel te worden met 80 nieuwe fietstrommels. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Bewegwijzering aanbrengen in parkeergarages volgens Rotterdamse huisstijl	418	0	418	55	400	309	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Bewegwijzering aanbrengen parkeergarages volgens Rotterdamse huisstijl

										Doel krediet: Aanbrengen v bewegwijzering in de parkeergarages zodat bezoe de uitgang, betaalruimte en/ liften eenvoudig kunnen vind **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen	5.995	0	5.995	1.074	400	1.700	1.500	1.300	21	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Vervangen parkeermanagementsysteme toegangscontrolesystemen v parkeervoorzieningen **Doel krediet:** Vervangen va huidige parkeermanagementsysteme toegangscontrolesystemen i garages en P+R terreinen. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Brandmeldinstallatie/ CO-LPG detectie veiligheid in parkeergarages	2.122	0	2.122	1.282	550	290	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Brandmeldinstallatie/ CO-LP detectie veiligheid in parkeergarages

										Doel krediet: De parkeergar Schouwburgplein 1, Kralings Zoom, Meent, Museumpark, Boompjes en Veranda laten voldoen aan de eisen van de veiligheidsregio en NEN-normeringen van het bouwbe LIST bekabeling wordt aangebracht, sprinklerinstalla vervangen en ventilatiesyste worden aangepast. Daarnaa moet ook de gas-en LPG detectectiesysteem worden vervangen.
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Uitbreiding van laadinfra in Parkeergarages	4.093	0	4.093	2.553	700	400	440	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										Uitbreiding van laadinfra in Parkeergarages
										Doel krediet: Het inrichten v 10% van alle parkeerplaatse parkeergarages voor het opla van elektrische voertuigen.
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Uitbreiding van beheer op	305	0	305	228	20	0	0	0	0	**Programma**

afstand in stallingsgarages

										Stedelijke ontwikkeling Uitbreiding van beheer op afs in stallingsgarages **Doel krediet:** Investeren in parkeersystemen en camerasystemen waardoor d stallingsgarages op afstand beheerd kunnen worden. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
H6-weg Hoek van Holland fase 2	17.991	0	17.991	10.957	50	0	0	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling H6-weg Hoek van Holland fa **Doel krediet:** Het krediet bet de aanleg van de H6-weg, aansluitend op de Hoekse Li waarmee Hoek van Holland tweede (calamiteiten-) ontslu krijgt en het dorp wordt ontla van verkeersdruk. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Beter Benutten - Bereikbaarheid	2.040	0	2.040	1.620	200	219	0	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling

Beter Benutten - Fietsbeleid	1.532	0	1.532	1.140	200	192	0	0	0	**Programma**
Bushaltetoegankelijkheid 2015	5.000	0	5.000	3.799	100	100	300	300	401	**Programma**

Beter Benutten - Bereikbaarh

Doel krediet: In het coalitieakkoord 2014-2018 w diverse intensiveringen opgenomen voor het prograr Verkeer en Vervoer. Een dee deze middelen wordt ingezet investeringen.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)

Stedelijke ontwikkeling

Beter Benutten - Fietsbeleid

Doel krediet: In het coalitieakkoord 2014-2018 zi diverse intensiveringen opgenomen voor het prograr Verkeer en Vervoer. Een dee deze middelen wordt ingezet investeringen.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)

Stedelijke ontwikkeling

Bushaltetoegankelijkheid 201

										Doel krediet: Toegankelijk maken van zoveel mogelijk bushaltes, minimaal 62% cor landelijke wetgeving en afspr met de Metropoolregio Rotte Den Haag. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2016	3.395	0	3.395	3.385	0	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2016 **Doel krediet:** Met dit krediet worden investeringen gedaar fysieke maatregelen te treffe wegen om de verkeersveiligh of –doorstroming te verbeter waaronder de aanpak van tie black spots per jaar. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2019	3.200	0	3.200	3.566	0	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2019

Vervanging Verkeersregelinstallaties 2018	4.812	0	4.812	4.770	0	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Vervanging Verkeersregelinstallaties 201 **Doel krediet:** Dit krediet wor ingezet voor het verwijderen vervangen van diverse verkeersregelinstallaties op meerdere kruispunten na ein levensduur. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Vervanging verkeersregelinstallaties 2019	3.900	0	3.900	3.880	0	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Vervanging verkeersregelinstallaties 201

Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaa fysieke maatregelen te treffe wegen om de verkeersveiligh of –doorstroming te verbeter waaronder de aanpak van tie black spots per jaar.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)

Centrum Fiets As	3.532	0	3.532	2.841	0	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Centrum Fiets As **Doel krediet:** Het project Centrum Fiets As heeft als d verbetering van de bestaand fysieke fietsinfrastructuur. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Fietspaden	2.926	0	2.926	3.111	0	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Fietspaden **Doel krediet:** Het krediet wo ingezet voor het aanleggen v circa 20 fietspaden, het aanbrengen van fietspadverlichting en

Doel krediet: Dit krediet wor ingezet voor het verwijderen vervangen van diverse verkeersregelinstallaties op meerdere kruispunten na ein levensduur.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)

										verbeteringen in het recreatie knooppunten netwerk.
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Fietspaden 2018	1.030	0	1.030	1.023	0	0	0	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										Fietspaden 2018
										Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor het verlengen c verbeteren van vier fietspade aan: het Terletpad (Rotterda The Hague Airport), de Argonautenweg/Jasonweg, c Krabbendijkestraat en de Ho Boezem.
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Fietsroutes (restant)	1.337	0	1.337	1.235	102	0	0	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										Fietsroutes (restant)
										Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor de gefaseerde aanleg van een klein deel va aantrekkelijke fiets- en loopro voor recreatie en woon- en

										werkverkeer vanaf de A20 to het centrum (volgens de doo gemeenteraad op 12 novem 2015 aangenomen motie Ro fietspad). **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Oprit verlengde Willemsbrug	168	0	168	73	94	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Oprit verlengde Willemsbrug **Doel krediet:** Het project Willemsbrug heeft als doel h verbeteren van de bestaand fysieke fietsinfrastructuur. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	0	8.018	7.247	100	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Buitenruimte Hoek van Holla Haven **Doel krediet:** Dit krediet wor ingezet voor het project buitenruimte en infrastructuu hoogte van het station Hoek Holland Haven. Voor de

										kapitaallsaten die ontstaan ontvangt de gemeente jaarlijl bijdragen van externe partije **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Fietsvoorziening Lijnbaan 30	400	0	400	299	4	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Fietsvoorziening Lijnbaan 30 **Doel krediet:** Realisatie fietsvoorziening aan de Lijnb 30. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Mobiliteit ANPR (Automatic Number Plate Recognition-camera's) systemen	1.000	0	1.000	252	375	373	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Mobiliteit ANPR (Automatic Number Plate Recognition- camera's) systemen **Doel krediet:** Betreft aansch ANPR-systemen Mobiliteit. D systemen verzamelen met be van Automatic Number Plate Recognition-camera's langs kant van de weg informatie v passerend verkeer.

Herontwerp Ontheffingen Verkeer en Vervoer/Toezicht Verkeer en Vervoer	500	0	500	90	110	150	150	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Herontwerp Ontheffingen Ve en Vervoer/Toezicht Verkeer Vervoer **Doel krediet:** Betreft het vervangen van software die i is om voor Rotterdamse gebi met voertuigrestricties (waar milieuzones) 1) een ontheffi aan te vragen en te beoordel en 2) vast te stellen of een voertuig in overtreding is, afhankelijk van de voertuigrestricties in betreffe gebied. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Optimalisatie OV-tracés Maastunnel en Van Brienenoordbrug	4.500	0	4.500	0	1.500	3.000	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Optimalisatie OV-tracés Maastunnel en Van Brienenoordbrug

A16 Rotterdam Vervolg 2	5.967	0	5.967	0	0	4.817	1.150	0	0	

Doel krediet: Verbetering va
OV tussen Zuid en Noord op
bestaande oeververbindinge
de Maastunnel (Zuidplein-
Rotterdam Centraal) en Van
Brienenoordbrugcorridor
(Zuidplein-Stadionpark-Kralir
Zoom) door versterking kwal
doorstroming, frequentie,
betrouwbaarheid en
aantrekkelijkheid van (deels)
bestaande busverbindingen
deze routes.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Programma

Stedelijke ontwikkeling

A16 Rotterdam Vervolg 2

Doel krediet: Het betreft de
kosten voor de werkzaamhe
in het kader van de nieuwe
rijkswerg tussen A13 en A16
betreft specifiek werkzaamhe
die in 2022 en 2023 zullen
plaatsvinden aan geluidsche
en wegdekverhardingen.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Inrichting fietsenstalling Beursgallery	2.029	0	2.029	9	200	1.820	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Inrichting fietsenstalling Beursgallery **Doel krediet:** Realisatie fietsvoorziening aan de Hoogstraat. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Scanunits	1.550	0	1.550	171	380	468	94	0	94	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Scanunits **Doel krediet**: Uitbreiding en vervanging scanunits. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Bewegwijzering Parkeren	1.855	0	1.855	49	300	500	500	506	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Bewegwijzering Parkeren **Doel krediet:** Het investeringskrediet is bedoel voor de realisatie bewegwijz

										parkeren. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
SO GO Buitenruimte A16 Rotterdam	6.462	0	6.462	0	534	969	4.174	785	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** SO GO Buitenruimte A16 Rotterdam **Doel krediet:** Het betreft de kosten voor de werkzaamhe in het kader van de nieuwe rijksweg A16. Het betreft werkzaamheden die tussen 2 en 2025 zullen plaatsvinden herinrichting gebied, vergroe parken, en fiets/wandelpade de buitenruimte in Terbregse en Schiebroeksepark. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
So GO Brainpark I	3.600	0	3.600	0	500	500	1.300	1.300	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** So GO Brainpark I **Doel krediet:** Aanleg/herinri van openbare ruimte, infrastructuur en geluidscher

										gekoppeld aan de herontwikl van Brainpark I (van kantoorgebied naar woon-werkmilieu).
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
SO GO Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning vrijval 2021	1.325	0	1.325	38	570	555	160	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										SO GO Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning vrijval 2021
										Doel krediet: Toekenningen projecten in de openbare ruir vanuit gebiedsontwikkelingsf
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
SO GO Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning juli 2022	5.000	0	5.000	26	3.022	1.575	352	26	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										SO GO Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning juli 2022
										Doel krediet: Toekenningen projecten in de openbare ruir vanuit gebiedsontwikkelingsf
										Details

SO GO Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning november 2022	5.000	0	5.000	146	2.001	2.459	393	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** SO GO Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning november 2022 **Doel krediet:** Toekenningen projecten in de openbare ruir vanuit gebiedsontwikkelingsf **Details**
SO MOB Pontons	3.025	0	3.025	0	3.025	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** SO MOB Pontons **Doel krediet:** Het betreft de overdracht van Pontons vanu havenbedrijf naar de gemeer Rotterdam. De pontons word overgenomen voor een bedr van 3 miljoen euro. Dit zijn pontons die worden gebruikt bijvoorbeeld de Waterbus, Watertaxi en partyvaart. **Details**

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)

										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
SO GO Voorbereidingskosten Grondexploitaties (IVA's) 2022-2026	10.000	0	10.000	0	1.000	2.500	2.500	2.500	1.500	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										SO GO Voorbereidingskoste Grondexploitaties (IVA's) 202 2026
										Doel krediet: Het tijdelijk activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitatie als immateri vaste activa.
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
SO MOB Verkeersmanagementsystemen 2023 - 2026	28.400	0	28.400	0	3.000	7.100	7.100	7.100	4.100	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										SO MOB Verkeersmanagementsystem 2023 - 2026
										Doel krediet: Dit krediet wor ingezet voor het vervangen o verwijderen na einde levensc van diverse verkeersmanagementsystem heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelinstallaties en verkeersgeleiding, en ook de

										vervanging van benodigde software voor verkeersmanagement. **Details**
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
SO GO vergroeningsopgave	3.491	0	3.491	644	2.300	791	0	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										SO GO vergroeningsopgave
										Doel krediet: Binnen de rese Gebiedsontwikkeling is geld gereserveerd voor programm extra vergroening. Een deel v de bijdragen is bestemd voor projecten die al gestart waren voor 2021. Die kosten blijven de exploitatie landen en word gedekt vanuit de reserve.
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
SO GO Paviljoens Coolsingel	21.500	0	21.500	21.429	0	0	0	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										SO GO Paviljoens Coolsinge
										Doel krediet: Verwerving paviljoens Coolsingel 191-21 Coolsingel 207-231

										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Hart van Zuid	159.800	0	159.800	143.150	6.650	10.000	0	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										Hart van Zuid
										Doel krediet: Het project Ha van Zuid, het gebied rond Ah Zuidplein en Vaanweg-Pleinv en het Motorstraatgebied, vir zijn oorsprong in de gemeent Stadsvisie 2030 en in het Pa Zuid. Met het Hart van Zuid z gemeente zich samen met externe partijen en andere overheden in voor een kwaliteitsimpuls om zo de so culturele en economische po van het gebied binnen wijk, s en regio te versterken.
										Details
										Bijdragen van derden
										Netto investering (Rotterdam geld)
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Voorplein Depotgebouw	6.500	0	6.500	1.595	4.905	0	0	0	0	**Programma**
										Stedelijke ontwikkeling
										Voorplein Depotgebouw
										Doel krediet: Herinrichting v

										de directe omgeving (het Voorplein) van het Depotgeb Boijmans Van Beuningen. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Vergroeningsopgaaf Museumpark	9.759	2.400	12.159	11.063	4.454	1.548	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Vergroeningsopgaaf Museun **Doel krediet:** Realiseren var betere verblijfskwaliteit en ee groenere omgeving bij het Museumpark voor zowel bezoekers als bewoners. Oo wordt een betere aansluiting het Museumpark op de omg beoogd. **Toelichting:** Aanvullend kre van 2,4 mln aan ter dekking financieringstekort inzake Pr 100014715 - DPM CBvB Vergroeningsopgave, kredietnummer 99908266 St **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Gebiedontwikkeling Merwehaven	6.700	0	6.700	5.728	0	0	0	0	0	**Programma**

										Stedelijke ontwikkeling Gebiedontwikkeling Merweha **Doel krediet:** Strategische verwerving gronden/panden Vaarpier binnen de Merweha **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Voetbalvelden Overschiese Kleiweg	1.400	0	1.400	0	50	0	0	0	150	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Voetbalvelden Overschiese Kleiweg **Doel krediet:** Woningbouwontwikkeling op voormalige voetbalvelden AV Germinal aan de Overschies Kleiweg. Vooruitlopend om a de grex te openen/verwerver percelen waar een voorkeurs op is gevestigd. **Details** Bijdragen van derden Netto investering (Rotterdam geld) Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Buitenruimte Leuvehaven	4.333	0	4.333	802	417	0	0	0	0	**Programma** **Stedelijke ontwikkeling** Buitenruimte Leuvehaven

Herinrichting Plein 't Landje	6.000	0	6.000	266	171	3.000	2.563	0	0
Bijdrage aan de herinrichting van het Lage Bergse Bos	4.035	0	4.035	15	0	0	4.020	0	0

Doel krediet: Herinrichting v
de buitenruimte rondom het
te bouwen Leuvehavenpavilj
aan de Leuvehaven.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Programma

Stedelijke ontwikkeling

Herinrichting Plein 't Landje

Doel krediet: Herinrichting v
Plein 't Landje inclusief
wateropvang en vergroening
het ontwikkelen van
voorzieningen voor de huidig
toekomstige bewoners.

Details

Bijdragen van derden

Netto investering (Rotterdam
geld)

Kapitaallasten (rente en
afschrijving)

Programma

Stedelijke ontwikkeling

Bijdrage aan de herinrichting
het Lage Bergse Bos

Doel krediet: Bijdrage aan d
Gemeenschappelijke Regelir
Rottemeren voor de realisati
de herinrichting van het Lage

									Bergse Bos tot een aantrekk park. Het park ligt direct tege Rotterdam aan en wordt veel gebruikt door Rotterdammers
									Details
									Bijdragen van derden
									Netto investering (Rotterdam geld)
									Kapitaallasten (rente en afschrijving)
Zeven Stadsprojecten	133.433	63.401	196.834	19.259	18.028	32.831	58.762	52.700	

Impuls maatschappelijke voorzieningen	18.880	0	18.880	0	1.200	380	0	0
Gebiedsontwikkeling Schiekadeblok	22.700	0	22.700	0	0	0	0	0

Voorbereidingskrediet	16.500	0	16.500	11.416	4.000	1.094	0	0
Grondexploitaties (IVA)								
Coolsingel	47.500	0	47.500	39.136	2.490	0	1.500	-4
Mobiliteitsmaatregelen	28.643	0	28.643	5.573	1.000	4.000	2.014	3.000
Feyenoord City								

Schieveen	9.700	0	9.700	6.320	2.059	1.321	0	0

Project Mainport Rotterdam (PMR) 150 ha (Vlinderstrik)	19.700	0	19.700	11.295	2.699	5.707	0	0

Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen	10.000	0	10.000	1.223	3.467	3.753	522	1.034
Flexibele Huivesting	3.025	0	3.025	84	0	0	0	0

Odeon	700	0	700	716	0	0	0	0

NPRZ - Verzamelkrediet	16.260	0	16.260	1.233	3.391	3.407	8.230	0

Programma Buitenruimte

Verzamelkrediet	4.114	1.074	5.188	373	2.391	422	711	811

Gebiedsontwikkeling 2021

Roseknoop	34.065	5.750	39.815	3.043	25.750	11.021	0	0

SO GO Museumtuin	3.000	0	3.000	0	118	89	55	45

SO Noordrand Zuiderpark (NPRZ)	500	0	500	0	350	150	0	0

SO MOB Fysieke Maatregelen verkeersveiligheid 2023 tm 2026	7.200	0	7.200	0	0	0	0	0

SO MOB Verkeersveiligheidsaanpak Centrum en omgeving	4.500	0	4.500	0	2.015	2.926	0	0

SO MOB Fietsstraten Ventwegen Maastunnelcorridor	200	0	200	0	0	0	0	0
SO MOB Buurtfietsenstalling Mauritsstraat	241	0	241	0	0	0	0	0
Control-room Bereikbaarheid en Veiligheid	525	0	525	0	125	400	0	0

SO GO Voorbereidingskosten	3.700	0	3.700	0	3.700	0	0	0

Buitenruimte

SO MOB Autoluw	1.000	0	1.000	0	561	439	0	0

SO GO Alexanderknoop (mobiliteitsfonds)	3.500	0	3.500	0	500	2.000	1.000	0
SO GO Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	7.300	0	7.300	0	1.000	5.300	1.000	0
SO GO Rijnhaven (mobiliteitsfonds)	4.000	0	4.000	0	500	2.500	1.000	0

Aanschaf en plaatsing parkeerautomaten op straat	6.227	0	6.227	0	1.100	2.200	1.000	1.000
Uitbreidingen en vervanging camera's in parkeervoorzieningen	1.500	0	1.500	0	1.000	500	0	0
Openbare parkeergarage Zoomstraat wijzigen naar stallingsgarage	212	0	212	0	212	0	0	0

Beheer van de stad	**1.631.914**	**56.230**	**1.688.144**	**911.298**	**182.335**	**192.324**	**154.250**	**105.198**
CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED	51.000	0	51.000	33.628	9.434	5.620	2.317	0
Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel	1.000	0	1.000	0	0	0	0	0

Rijksmonument Crooswijk	800	0	800	618	182	0	0	0

Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	98.512	0	98.512	23.920	26.597	42.165	5.830	0

Vervanging vrijverval riolen	185.043	33.150	218.193	68.667	53.233	48.000	48.000	606
2021-2025								

Rotterdams Weerwoord (gemeentelijk vastgoed)	10.116	0	10.116	8.338	0	0	0	0

Schiebruggen CE-Markering	8.000	0	8.000	0	0	0	0	0

Beweegbare objecten, modernisering, centralisering & CE-Markering	4.000	0	4.000	0	0	0	0	0
Urgente Vervaningsinvesteringen kademuren	19.921	0	19.921	2.840	2.534	4.000	3.000	0

Conservering grote stalen en betonnen bruggen	10.000	5.500	15.500	0	600	9.100	3.800	0
Digitaliseren Onderhoud Management Systeem	342	0	342	265	77	0	0	0

Inzamelmiddelen Containers	23.570	0	23.570	23.974	0	939	0	1.648

2018 t/m 2022

Vervanging Prullenbakken	4.765	0	4.765	4.350	0	-966	0	0

Vervanging vrijval riolen	196.700	0	196.700	215.471	0	0	0	0

Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020	61.073	0	61.073	52.328	0	0	0	0
Vervanging civiele kunstwerken	48.982	0	48.982	47.989	0	0	0	0

Maastunnel renovatie	204.741	0	204.741	190.454	2.921	0	0	0
Openbare verlichting 2017-2022	11.979	0	11.979	11.832	0	0	0	0

Assetbeheersysteem	1.015	0	1.015	108	0	0	0	0

Blauwe verbinding fase 2	7.026	0	7.026	4.460	0	0	0	0
Begraafplaatsen en Crematorium 2016-2019	1.000	0	1.000	943	0	0	0	0

Bruggen en tunnels	33.925	0	33.925	33.796	0	0	0	0
Thema vak natuur begraven op begraafplaats Hofwijk	1.384	0	1.384	1.311	0	0	0	0

Wastemanagementsysteem	2.038	0	2.038	1.915	0	0	0	1.004

Verkeersdynamisch systeem	810	0	810	757	53	0	0	0

Hoek van Holland

Investeringskrediet Wegen	113.461	0	113.461	101.642	7.039	1.800	1.800	800

2019 - 2022

Investeringskrediet Groen 2019 - 2022	27.362	0	27.362	28.134	0	0	0	0
Investeringskrediet Water 2019 - 2022	9.750	0	9.750	5.712	0	0	0	0
Investeringskrediet Spelen	7.373	0	7.373	7.000	0	0	0	0

Eiland van Brienenoord, brug	5.231	0	5.231	4.568	663	0	0	0

Zuiddiepje

Modernisering Schiebruggen	18.437	12.000	30.437	4.483	3.000	5.000	8.000	9.955

Maastunnel Roltrappen 2.0	4.320	0	4.320	2.386	1.934	0	0	0

Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026	4.900	0	4.900	5	3.900	1.000	0	0
Assetgroep Wegen 2023-2026	126.182	0	126.182	99	26.593	29.119	33.972	36.399

Assetgroep Groen en bomen	38.800	0	38.800	0	9.700	9.700	9.700	9.700
2023-2026								

Assetgroep Oppervlaktewater	16.215	0	16.215	0	4.054	4.054	4.054	4.054
2023-2026								

Assetgroep Beeldende kunst en monumenten 2023-2026	1.170	0	1.170	0	265	295	230	380

Assetgroep Openbare verlichting 2023-2026	14.930	0	14.930	0	3.476	3.476	3.989	3.989

Assetgroep Spelen 2023-2026	23.200	0	23.200	0	5.800	5.800	5.800	5.800
Begraven en Cremeren 2023-2026	4.225	0	4.225	160	1.640	825	850	750

Leiding Ingravingen Systeem (LIS)	835	0	835	523	312	0	0	0
Inzamelmiddelen 2023-2026	58.190	0	58.190	0	14.548	14.548	14.548	14.548
Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	0	61.800	28.131	700	2.050	8.360	15.565

Forza - MOR	1.991	880	2.871	489	1.583	799	0	0

Voertuigen/Werktuigen 2023 t /m 2026	104.000	0	104.000	0	0	0	0	0

Klimaatadaptatie: Vergroening Buitenruimte	1.800	4.700	6.500	0	1.500	5.000	0	0

Bestaande stad	**1.593.063**	**76.910**	**1.669.973**	**471.507**	**200.594**	**167.125**	**150.437**	**267.317**
Gymlokalen Lekker Fit	5.900	0	5.900	5.614	0	0	0	0
Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam (excl. gebouw)	10.000	26.910	36.910	1.995	1.678	2.053	2.252	9.404

Groen-blauw dak de Doelen	459	0	459	716	0	0	0	0

Baroeg	2.400	0	2.400	249	800	1.100	0	0

Aanleg sportcomplex Sperwers	1.500	0	1.500	0	1.500	0	0	0

Realisatie Dierenasiel	7.420	0	7.420	923	2.420	0	0	0

IHP Sport 2020	14.890	0	14.890	3.261	10.420	1.000	0	0
voorbereidingskrediet								

Vastgoed 2021	3.000	0	3.000	1.514	485	0	0	0

Vloercoating parkeergarages	3.650	0	3.650	413	0	1.337	0	0

Kantoorpanden label C	855	0	855	189	36	630	0	0

Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	0	10.000	0	0	0	0	0
Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	6.300	0	6.300	161	1.569	927	1.399	469

Huis van de Wijk t Steiger t.b.v planontwikkeling Schalm /Katendrecht	135	0	135	87	0	0	0	0

Energieplan de Doelen	2.769	0	2.769	230	1.804	1.005	0	0
Gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen	53.391	0	53.391	4.323	21.911	27.158	0	0
Onderwijshuisvesting	516.214	0	516.214	258.692	95.000	91.501	81.940	75.513

Onderwijshuisvesting - regiodeal	44.400	0	44.400	326	0	0	0	0
NPRZ Wonen	104.204	50.000	154.204	94.299	11.981	11.981	11.981	11.981

Nieuwbouw Hazelaarweg 50 -	13.318	0	13.318	5.145	5.733	2.359	0	0

Nieuwbouw Argonautenweg - Sport en Zorg	465	0	465	0	147	145	5	0

Top 6 parkeergarages	16.600	0	16.600	7.733	8.012	0	0	0

Leuvehaven Paviljoen	6.100	0	6.100	5.945	0	0	0	0
Gymzaal Heijplaat	2.917	0	2.917	2.610	0	0	0	0

Erasmus University College	20.300	0	20.300	13.068	0	0	0	0

Vastgoedbeheersysteem	4.356	0	4.356	4.401	0	0	0	0

Verbouwing Spinozaweg 300	500	0	500	150	0	0	0	0	

Zonnepanelen vastgoed	3.750	0	3.750	1.780	1.100	400	400	0

Huis op Zuid	33.200	0	33.200	11.834	15.732	5.146	0	0

Sportvoorzieningen (kunstgrasvelden /sportaccommodaties)	17.134	0	17.134	18.289	0	0	0	0

Museum Boijmans Van Beuningen	34.800	0	34.800	20.987	6.000	7.813	0	0

Aanpassing theater Oude Luxor	2.090	0	2.090	2.499	1.654	0	0	0

Uitbreiding P+R Kralingse Zoom	750	0	750	0	0	0	0	0

Uitbreiding P+R Meijersplein	880	0	880	0	132	0	0	0

Vervanging koelmachines	600	0	600	0	0	600	0	0
Nieuwe Luxor								

Uitbreiding atletiekcomplex Langepad	850	0	850	0	680	0	0	0

Vastgoed 2022	3.000	0	3.000	0	250	0	0	0

Fundatievervanging kunstgrasveld vv de Spartaan	135	0	135	131	0	0	0	0

Aankoop pand Kralingse Plaslaan	7.740	0	7.740	1.998	1.675	3.357	317	0

Cultuurcampus Rotterdam	5.000	0	5.000	7	600	800	950	950

Integraal Huisvestingsplan (IHP)	592.331	0	592.331	1.019	0	5.500	46.000	169.000

Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+	2.158	0	2.158	139	1.879	0	0	0

Kunstgrasveld Rozenburg	1.005	0	1.005	777	0	0	0	0

Integraal huisvestingsplan - Concernhuisvesting (IHP-CHV)	25.947	0	25.947	0	1.200	1.860	5.193	0

Digitalisering bouwdossier	300	0	300	0	300	0	0	0

Klimaatadaptief maken eigen vastgoed	385	0	385	0	385	0	0	0

Nieuw vastgoed -stimuleren adaptief bouwen	980	0	980	0	980	0	0	0
Vastgoed 2023	3.000	0	3.000	0	0	0	0	0

Aankoop opvanglocatie de Hille	2.310	0	2.310	0	2.310	0	0	0

CSG en Filomena in Little C	1.541	0	1.541	0	1.541	0	0	0

Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom	1.133	0	1.133	0	680	453	0	0

Energietranisitie	**23.100**	**0**	**23.100**	**12.177**	**5.195**	**1.951**	**1.220**	**596**
Rotterdam Climate Proof (RCP)	7.600	0	7.600	6.807	0	0	0	0
Groene Daken								
Rotterdam Climate Proof (RCP)	10.500	0	10.500	5.370	1.437	1.525	775	225
Waterpleinen								
Gebiedsaanpak aardgasvrij	2.800	0	2.800	0	1.558	426	445	371
Bospolder Tussendijken II								

Gebiedsaanpak Aardgasvrij (correctie 2021)	2.200	0	2.200	0	2.200	0	0	0
Overhead	**85.196**	**0**	**85.196**	**23.851**	**28.889**	**22.694**	**355**	**115**
Meldkamer fysieke beveiliging Concernhuisvesting	1.435	0	1.435	209	605	337	155	115

Businesscase Anders Werken	31.476	0	31.476	15.158	10.194	2.379	0	0

Vernieuwing Rotterdam.nl	544	0	544	146	398	0	0	0

Vervangingsinvesteringen IHP-CHV	18.444	0	18.444	441	3.906	13.697	0	0
Vervangingsinvesteringen ICT 2022	16.059	0	16.059	7.803	4.345	47	0	0

Vervangingsinvesteringen ICT 2023 (INV Krediet)	7.750	0	7.750	0	6.481	0	0	0
DA RAVE 2023	1.153	0	1.153	0	1.153	0	0	0
DWH GREAT 2022/2023	1.200	0	1.200	94	930	176	0	0

Vervanging AV apparatuur commissie- en raadszaal	1.000	0	1.000	0	330	470	200	0
Terreinvoorzieningen	5.400	0	5.400	0	400	5.000	0	0
Roompanels vergaderzalen	735	0	735	0	147	588	0	0

Onderwijs	**4.430**	**0**	**4.430**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Toekomstbestendige digitalisering primair/voortgezet onderwijs	4.430	0	4.430	0	0	0	0	0

Zorg, welzijn en wijkteams	**19.000**	**0**	**19.000**	**4.273**	**7.000**	**0**	**0**	**0**
OVO Transitiekosten	19.000	0	19.000	4.273	7.000	0	0	0

TOTAAL	4.239.453	206.587	4.446.040	1.801.765	582.236	518.920	411.102	445.621

De ervaring van de laatste jaren leert dat, zeker onder de huidige marktomstandigheden, een deel van de voorgenomen investeringen trager verloopt dan gedacht. Dit achterlopen van de realisatie op de begroting wordt planningsoptimisme genoemd. In deze begroting is reeds gedeeltelijk rekening gehouden met dit fenomeen. Komende periode zal onderzocht worden welke maatregelen kunnen worden getroffen om de mate van planningsoptimisme terug te dringen. Nadere toelichting is te vinden in de paragraaf Financiering.

Klimaat

Klimaat

De gemeente werkt aan zowel de energietransitie als aan de transitie naar een circulaire economie en tegelijkertijd creëren we een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving. Deze vier ambities zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en versterken elkaar in de uitvoering. Zo werken we aan goede groei van de stad en creëren we een robuust pad naar een gezond, groen en schoon Rotterdam met een duurzame toekomst. In deze paragraaf verantwoorden we onze integrale inspanningen en transitiebudgetten voor duurzaamheid. In de begrotingsprogramma's verantwoorden we de inspanningen en targets.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen? Prestatie-indicatorVoortgang 2023

Wat willen we bereiken?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Om onze klimaatdoelen te halen, hebben we de inzet van de hele stad nodig. De afgelopen periode zijn veel initiatieven ontwikkeld, netwerken ontstaan en afspraken gemaakt. Nu is het van belang meer naar uitvoering en opschaling te gaan. Hier willen we samen met de partners en de Rotterdamse samenleving de schouders onder zetten.

- De focus komt te liggen op de uitvoering en opschaling
- We trekken samen op in lobby richting het Rijk en de EU
- We blijven stevig sturen op CO2 impact, waarbij DCMR jaarlijks monitort op effect (terugkijkend) en op doorrekenen van de targets: liggen er voldoende plannen en ambities om de lange termijn doelen te halen. Integratie met doelstellingen rondom ketenimpacts (scope 3) en daarmee de grondstoftransitie is noodzakelijk om klimaatdoelstellingen te halen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

Rotterdammers weten wat zij zelf kunnen doen om een bijdrage te leveren aan het verduurzamen van hun leefomgeving en dus de stad. We ondersteunen effectieve bewonersinitiatieven waar nodig en mogelijk en laten hun stem meewegen in onze besluitvorming bijvoorbeeld via het Burgerberaad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We willen de juiste innovaties in de regio versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers bevorderen. En het mogelijk maken dat VvE's, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren voldoende en juiste financieringsmogelijkheden hebben voor het verbeteren en verduurzamen van hun panden.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

Rotterdam is een betrouwbare, geloofwaardige en inspirerende gemeente. Daarom geven we zelf het goede voorbeeld en zijn we transparant over wat we zelf doen op het gebied van duurzaamheid. Want goed voorbeeld doet goed volgen. We stellen prioriteiten en richten onze aandacht op onderdelen waar we het grootste verschil kunnen maken op het gebied van energiebesparing, CO2-reductie en grondstoffenreductie in onze bedrijfsvoering én in de keten. Daarnaast benutten we kansen voor synergie tussen verschillende initiatieven.

We maken jaarlijks ons energieverbruik en CO2-uitstoot openbaar, rapporteren over de maatregelen, communiceren intern en extern over ons interne verduurzamingsbeleid en nemen actief deel aan keteninitiatieven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Voor elke sector uit het landelijke Klimaatakkoord zijn doelen geformuleerd. Per sector werken we samen met onze partners een aanpak uit om de CO2 reductiedoelstellingen te halen. Ook maken we afspraken over de uitvoering. De gemeente coördineert de voortgang van de uitvoering en monitort het effect op de doelstellingen.

- We betrekken de verschillende sectoren, zoals de Haven en Indiustrie, Circulair, de gezondheidszorg bij de opgave.
- De gemeente maakt een concreet actieprogramma voor circulair en werken hierin nauw samen met de partners in de stad. De tafel richt zich vooral op voedselconsumptie, textiel, elektronica en verpakkingen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

We organiseren een Rotterdams Burgerberaad voor het klimaat: een gelote groep Rotterdammers wordt gevraagd welke klimaatmaatregelen zij voorstellen om de klimaatdoelen voor 2030 te realiseren. In 2024 zal het eerste Burgerberaad georganiseerd worden en worden de eerste plannen voorgelegd aan de Raad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) van €100 mln. Het fonds wordt ingezet voor het versnellen van innovatie, het bevorderen van het verdienvermogen en werkgelegenheid, de vergroening van de Rotterdam, het verduurzamen van de energie-opwekking, de transitie naar een circulaire economie voor Rotterdam. Daarnaast willen we ook het energiegebruik van bewoners en ondernemingen reduceren, als ook dat van de gemeente zelf. We investeren in projecten met de hoogste reductie van uitstoot van schadelijke stoffen per bestede euro en de grootste vermindering van de afhankelijkheid van fossiele bronnen.

We zetten het Energietransitiefonds (ETF) voort in samenwerking met Innovation Quarter en ondersteunen hiermee de financiering van innovatieve bedrijven en grote duurzame projecten die bijdragen aan de Rotterdamse energietransitie en circulaire economie. De middelen van het Energietransitiefonds worden revolverend ingezet, via leningen of aandelenkapitaal. We streven ernaar om ten minste drie deals per jaar af te sluiten, die nauw aansluiten bij onze doelen voor de energie- en grondstoffentransitie. Daarbij dienen deze projecten/investeringen bij te dragen aan nevendoelen, zoals werkgelegenheid en milieu. Daarnaast verstrekken we energietransitieleningen voor verduurzaming en verbetering van panden aan VvE's, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren. Dit doen wij samen met Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

We geven het goede voorbeeld als gemeentelijke organisatie. Daarbij richten we onze aandacht op processen binnen onze bedrijfsvoering waar we het grootste verschil kunnen maken. De verantwoording over de doelstellingen en afspraken vindt plaats via diverse programma's:

- Meerjarenplan 'Op weg naar een emissie loos wagenpark' (2030)
- Energiebesparing gemeentelijke vastgoedportefeuille en concernhuisvesting
- Energiebesparing assets openbare ruimte (gemaal van de toekomst, led transitie openbare verlichting e.d.)
- Verschoning zakelijke reizen (mobiliteitspas)
- Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)
- We richten een stuurcyclus in op basis van het 'Plan, Do, Check, Act'-principe (PDCA-cyclus) volgens de CO2-Prestatieladder, zodat een systeem ontstaat waarbij sprake is van continue verbetering. We starten met het in kaart brengen van de CO2 voetafdruk van ons eigen energie en brandstoffenverbruik en de zakelijke kilometers. En we maken een actieplan energiebesparing voor het gehele concern (aansluiten bij de landelijke Rijksoverheid campagne 'Zet ook de knop om'). Beide publiceren we op onze website. Het systeem wordt jaarlijks getoetst door een externe audit

- We verbreden onze scope naar ketenemissies van gemeentelijke opdrachten en projecten. Onze focus ligt op activiteiten en sectoren met de grootste uitstoot én potentiële invloed van de gemeente om een reductie-aanpak door te voeren.

Prestatie-indicator

- CO2-bewust certificaat trede 3 (2022/2023).
- Impact analyse concern inkoop; CO2 bewust certificaat trede 4 (2023/2024), trede 5 (2024/2025).

Voortgang 2023

Rotterdamse klimaataanjagers

In september 2022 besloot het college B&W om het Rotterdams Klimaatakkoord om te zetten in een vervolgaanpak: de Rotterdamse Klimaataanjagers. De kaders hiervoor zijn eind 2022 vastgesteld en met de gemeenteraad besproken. De aanvraag voor het Duurzaamheidstransitiebudget is toegekend, waarmee er daadwerkelijk gestart kan worden met de uitvoering.

In de collegeperiode 2023 – 2026 wordt ingezet op versnellen van acties in de stad. Hiervoor moeten netwerken en nieuwe doelgroepen & sectoren gemobiliseerd, uitgedaagd en aangejaagd worden om meer meters te maken in de energie- en grondstoffentransitie.

Thema's waarbinnen bijvoorbeeld kansen worden gezien om aan te jagen zijn Circulair, Haven & industrie, Zorg en Gebiedsontwikkeling (Platform Ontwikkeling Rotterdam).

Energietransitiefonds Rotterdam

In 2023 zullen ten minste drie investeringen worden gedaan vanuit het Energietransitiefonds. Tot op heden is daarvan de investering in het bedrijf Rable gerealiseerd. Rable produceert een innovatief montagesysteem voor zonnepanelen, die de montage van zonnepanelen op alle platte daken mogelijk maakt, zelfs wanneer de dakconstructie zeer zwak is. Daarnaast zijn verschillende mogelijke investeringen in de pijplijn; de target van drie investeringen in 2023 moet daarmee haalbaar zijn. InnovationQuarter is uitvoerder en beheerder van het fonds.

De energietransitieleningen voor verduurzaming en verbetering van panden zijn sinds 2021 beschikbaar. Tot juni 2023 ontvingen we ongeveer 500 aanvragen, waarvan 150 in 2023. Van deze zijn 288 in behandeling of verstrekt. Ten gunste van verduurzaming en verbeteren van panden is een totaalbedrag van € 3.808.000 in de stad geïnvesteerd.

Rotterdams Burgerberaad Klimaat

Er wordt een Rotterdams Burgerberaad Klimaat georganiseerd waar 130 gelote Rotterdammers zich gedurende een periode van ongeveer een half jaar (Q2 en Q3 van 2024) gaan buigen over de probleemstelling hoe we als stad meer kunnen doen om de klimaatdoelen kunnen halen.

In september 2023 wordt de startnotitie ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd. De startnotitie geeft een zo compleet als compact mogelijk beeld van de projectinhoud van het Rotterdams Burgerberaad Klimaat. Parallel aan de behandeling van de startnotitie is de projectorganisatie gestart.

Duurzaamheidstransitiebudget

Het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) is in januari 2023 gestart en is de opvolger van het Energietransitiebudget (ETB).

Voor de periode 2023 tot en met 2026 is vanuit het Coalitieakkoord €100 miljoen beschikbaar gesteld voor het DTB. Van enkele ETB-projecten lopen er kosten door (kapitaallasten) die ten laste komen van het DTB-budget. Het restant van de reserve ETB, circa €3,6 mln., wordt toegevoegd aan het DTB.

In januari 2023 is gestart met het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB). Deze is tot op heden gevuld met €50 mln.

Voor 2023 en 2024 zijn in de tweede aanvraagronde de volgende acht projecten toegekend:

- Ontwikkeling aanpak Circulair afdeling Vastgoed
- Rotterdams Burgerberaad Klimaat (RBK)
- Rotterdamse Klimaataanjagers
- Thermische energiewinning uit afvalwater - potentie en pilots
- Verduurzaming mobiele werktuigen
- Verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark
- Waterstofbudget
- Versnellen emissieloze taxivoertuigen door subsidieregeling

Het goede voorbeeld

In 2022 startte het implementatieproces van de CO2 Prestatieladder trede 3. Dit is een instrument om het CO2 reductiebeleid binnen de gemeentelijke organisatie te structureren en periodiek te evalueren op verbetermogelijkheden. Hiervoor bracht de gemeente de emissies in kaart van processen die zij beheert of in eigendom heeft zoals het eigen elektriciteits- en gasverbruik, het wagenpark en zakelijke dienstreizen. De gemeente stelde het CO2- en Energiemanagement Plan 2022-2023 vast met als doel de CO2-uitstoot van de eigen bedrijfsvoering in 2030 met 55% te verminderen ten opzichte van 2019. Ten opzichte van het referentiejaar is er tot en met 2021 een reductie van 15% behaald. De totale organisatie footprint over 2022 wordt later dit jaar vastgesteld. Het CO2 bewust certificaat trede 3 werd behaald in februari 2023.

De gemeente stimuleert haar leveranciers om milieubewust te ondernemen. Om de inzet van de eigen inkoop beter aan te wenden voor het behalen van maatschappelijke doelstellingen heeft CE Delft in 2022 de impact van Rotterdamse opdrachten geanalyseerd op CO2 uitstoot, grondstoffenuitputting, internationale arbeidsomstandigheden en werkgelegenheid. Van de geanalyseerde € 1,5 miljard aan uitgaven, bleek dat het inkoopsegment ‘Grond-, Weg- en Waterbouw’ (‘GWW’) de grootste bijdrage levert aan de klimaatimpact en grondstoffenuitputting. De ingezette koers om bij onderhoud in de openbare ruimte duurzaamheid mee te nemen als gunningscriterium zetten we door. Zo ontvangen geselecteerde aannemers binnen de raamovereenkomst asfaltering (contractwaarde 40 miljoen, gegund december 2022) gunningsvoordeel wanneer ze circulaire materialen toepassen met een lage milieukostenindicator (MKI) en gebruik maken van emissievrij bouwmaterieel.

Lokale heffingen

Pagina 218

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de samenstelling van het voorgestelde pakket aan gemeentelijke belastingen en heffingen in 2024; de relatieve druk van de lokale belastingen en heffingen; en de stand van zaken en de voornemens voor het begrotingsjaar rondom een aantal beleidsitems. Tot slot wordt ingegaan op het kwijtscheldingsbeleid.

BeleidInkomstenKostendekkendheid tarievenLokale lastendrukKwijtscheldingsbeleid

Beleid

Inwoners en ondernemers in Rotterdam betalen lokale heffingen. Hiermee dragen zij bij aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen in onze stad. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente.

Belastingheffing is een ingrijpende bevoegdheid van overheden in relatie tot de belastingbetalers. Dat vraagt om helderheid over de besteding van het belastinggeld, maar evenzeer om een correcte benadering van de belastingbetaler. Voor de relatie overheid - belastingbetaler gelden de volgende uitgangspunten:

- Rechtmatigheid
- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid
- Doelmatigheid
- Doeltreffendheid

De Kadernota Lokale Lasten 2022-2026, die tegelijkertijd met de begrotings- en belastingstukken 2023 ter besluitvorming heeft voorgelegen, bevat het Rotterdamse beleid op het gebied van lokale heffingen. Dit beleidskader geeft antwoord op vragen als: welke lokale lasten worden in Rotterdam geheven?, op grond waarvan?, wie betalen deze lasten?, wat zijn de opbrengsten? en welke beleidsuitgangspunten gelden hierbij? Daarmee stelt de gemeenteraad de kaders voor het door het college te voeren lokale lastenbeleid voor de komende jaren vast. En daarover legt het college periodiek verantwoording af richting raad. Het kan zijn dat, vanwege wijzigingen in wet- en regelgeving en beleid, de kadernota jaarlijks wordt herzien.

In de Kadernota Lokale Lasten 2022-2026 zijn de volgende uitgangspunten uit het coalitieakkoord ‘Eén Stad’ vertaald in beleid:

- Wij sturen op een gemiddelde lokale lastendruk (binnen G4 verband).
- De komende vier jaar verhogen we de OZB niet, met uitzondering van de gebruikelijke indexatie.
- Wij introduceren met ingang van 2024 een cruisebelasting (logiesbelasting voor cruisepassagiers). Passagiers die overnachten in Rotterdam op een cruiseschip gaan dus, net als bij hotels, logiesbelasting betalen. NB. In de voorjaarsnota 2023 is besloten om de introductie van de cruisebelasting te verschuiven naar 2025.
- Wij behouden de kwijtschelding voor gemeentelijke afvalstoffenheffing op het huidige niveau.
- Op dit moment is de afvalstoffenheffing in Rotterdam niet kostendekkend. Om de financiële tekorten op de afvalinzameling gedeeltelijk op te lossen verhogen wij de afvalstoffenheffing met 1% boven op de indexatie
- Betaald parkeren gaat overal tot 23.00 uur gelden. Om bewoners tegemoet te komen verlagen wij de kosten voor een 1e bewonersvergunning met 20%. Het betaald parkeren geldt alleen voor wijkvreemde parkeerders die de parkeerdruk veroorzaken. Om een autoluwe binnenstad te stimuleren verhogen wij het tarief voor kort parkeren op straat in het centrumgebied.

Inkomsten

De totale begrote inkomsten uit lokale heffingen voor 2024 zijn € 826,2 mln. In onderstaande tabel staat een specificatie van de opbrengsten van de belangrijkste belasting- en heffingssoorten:

Inkomsten lokale heffingen	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Onroerende zaakbelasting	330.480	339.456	342.168	344.881	347.794
Logiesbelasting	15.648	16.815	16.815	16.815	16.815
Reclame- en precariobelasting	13.691	14.638	14.421	14.204	14.204
Algemene parkeerbelasting	136.600	163.177	168.968	175.036	175.036
Leges omgevingsvergunningen	28.620	24.638	24.638	24.638	24.638
Rioolheffing	95.604	106.864	107.577	108.288	109.000

Bedrijfsreinigingsrecht	4.700	5.099	5.099	5.099	5.099
Afvalstoffenheffing	102.730	119.098	119.098	119.098	119.098
Totaal	**728.072**	**789.785**	**798.785**	**808.059**	**811.685**

Kostendekkendheid tarieven

Op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten (BBV) stelt de raad de programma's vast exclusief de overhead. Daarnaast stelt de raad het bedrag aan overhead vast en de wijze van doorbelasting van deze overhead in die gevallen waarin een integrale kostprijs een rol blijft spelen ten aanzien van taken/activiteiten en samenhangende diensten waarvoor de gemeente maximaal kostendekkende tarieven mag hanteren. Het niet maximaal toerekenen van deze overheadkosten zou – ongewenst – een begrotingstekort veroorzaken. Het BBV schrijft geen methode van kostentoerekening voor; wel dat deze methode toegelicht, consistent toegepast en door de raad vastgesteld moet worden. Met het vaststellen van de Kadernota Lokale Lasten door de raad wordt deze methode vastgesteld. Daarmee wordt voor deze collegeperiode vastgesteld welke kostencomponenten aan welke tarieven toegerekend worden en welke niet.

In het BBV wordt bepaald dat uit de begroting moet blijken hoe de tarieven worden berekend en welke (beleids-) keuzes bij de berekening ervan worden gemaakt (artikel I, onderdeel G). Daarom wordt in de paragraaf Lokale Heffingen opgenomen hoe bij de berekening van tarieven voor leges en heffingen bewerkstelligd wordt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten (inclusief overheadkosten) niet overschrijden en welke uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd. Deze BBV-bepaling geldt overigens alleen voor tarieven waarvoor uitsluitend maximaal kostendekkende tarieven mogen worden geheven (zoals riool- en afvalstoffenheffing, leges publiekszaken, lijkbezorgings-rechten en omgevingsvergunningen) en niet voor algemene belastingen (waaronder OZB, precario- en reclamebelasting, precario standplaatsen, liggeld woonschepen en parkeerregulering en -belastingen).
In onderstaande wordt hieraan invulling gegeven.

De transparantie omtrent de berekeningswijze voor de kostendekkende tarieven omvat in de eerste plaats een 'macroniveau' (verordening in zijn geheel) en in de tweede plaats een 'microniveau' (onderdeel van de verordening). Ten eerste moet de berekening van de kostendekkendheid van de tarieven inzichtelijk maken dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten (inclusief overhead) van de verordening (artikel 229b GW). Ten tweede dient de mate van kostendekkendheid inzichtelijk te zijn binnen een onderdeel van de verordening. Waar het hierbij om gaat is dat inzichtelijk wordt gemaakt hoe met de vaststelling van de tarieven in de verschillende onderdelen van de verordening wordt bewerkstelligd dat voor alle tarieven gezamenlijk in die verordening de geraamde baten niet boven de geraamde lasten (inclusief overhead) uitkomen. Dit geldt voor de Algemene Legesverordening die bestaat uit een tiental verschillende hoofdstukken voor uiteenlopende dienstverlening.

Tegenover de aan tarieven toegerekende kosten staan de geraamde opbrengsten uit heffing van deze tarieven. Deze bedragen zijn gebaseerd op de raming van het aantal te leveren producten / diensten in 2024 vermenigvuldigd met het voorgestelde tarief voor 2024. De totaal geraamde opbrengsten uitgedrukt in het totaal van toerekenbare kosten bepalen het kostendekkendheidspercentage 2024.

In onderstaande tabel staat per concept- belastingverordening 2024 aangegeven de toegerekende lasten, de geraamde baten uit tariefheffing en het kostendekkendheidspercentage. De algemene belastingverordeningen en de verordening Kwijtschelding gemeentelijke belastingen zijn allemaal verordeningen waarbij de kostendekkendheid niet inzichtelijk behoeft te worden gemaakt. Zij worden in onderstaande derhalve buiten beschouwing gelaten.

Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Verordening onroerendezaakbelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Verordening precario- en reclamebelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Algemene legesverordening 2024	**13.069**	**11.355**	**87%**

Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Verordening onroerendezaakbelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Verordening precario- en reclamebelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Algemene legesverordening 2024	**13.069**	**11.355**	**87%**

Berekening kostendekkendheid Algemene legesverordening	
Personeelskosten	6.907
Specifieke automatiseringskosten	208
Materiële kosten	2.012
Overhead (eigen cluster)	914
Overhead (concern)	3.002
Totale kosten	**13.069**
Opbrengst heffingen	**11.355**
Dekkingspercentage	**87%**

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De leges worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b van de Gemeentewet. De Algemene legesverordening bestaat uit twee delen: de verordening zelf met de formele en materiële bepalingen en de tarieventabel met een omschrijving van de belastbare feiten, de heffingsmaatstaven en de tarieven.

Artikel 229, eerste lid, onderdeel b van de Gemeentewet bepaalt dat gemeenten onder andere rechten kunnen heffen voor het genot van de diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt. Leges kunnen dus uitsluitend geheven worden voor diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt.

Is het algemene belang groter dan het individuele belang van de aanvrager of dat van degene voor wie de dienst wordt verleend, dan rechtvaardigt die dienst geen legesheffing.

Ten slotte gaat het bij het 'verlenen' van een dienst, zoals geformuleerd in de verordening, uitsluitend om het in gang zetten van de dienstverlening. Er is dus een inspanningsverplichting.

Logiesbelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Logiesbelasting 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Afvalstoffenheffing 2024	**135.278**	**119.098**	**88%**

Naam verordening 2024	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Afvalstoffenheffing 2024	**135.278**	**119.098**	**88%**
Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing			
Personeelskosten		28.315	
Materiële kosten		101.211	
Overhead (eigen cluster)		289	
Overhead (concern)		5.463	
Totale kosten		**135.278**	
Opbrengst heffingen		**119.098**	
Dekkingspercentage		**88%**	

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De gemeenteraad en het college van burgemeesters en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens. Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval bekostigen.

De basis voor de heffing ligt in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer. De heffing is een bestemmingsheffing en mag niet meer dan kostendekkend zijn.

De afvalstoffenheffing wordt door de gemeente gebruikt voor het inzamelen van afval en mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

De gemeente hoeft niet zelf het afval op te halen, maar kan ook een particulier bedrijf inschakelen of samen met andere gemeenten een gemeenschappelijk afvalbedrijf het afval laten ophalen. In Rotterdam is de inzameling van afval belegd bij de gemeente.

Aan de tarieven afvalstoffenheffing worden, naast de kosten voor afvalinzameling en –verwerking, ook 25% van de totale kosten van straatreiniging, de kosten van toezicht en handhaving (milieupolitie), afvalstoffenbelasting en de toerekenbare omzetbelasting aan het BTW-Compensatiefonds toegerekend.

De kwijtscheldingslasten afvalstoffenheffing worden, hoewel zij toerekenbaar zijn, niet aan de tarieven afvalstoffenheffing toegerekend. Dit

geldt ook voor een deel van de stortbelasting.

De totaal toegerekende kosten voor afvalinzameling en –verwerking worden toegerekend aan de tarieven afvalstoffenheffing en aan de tarieven bedrijfsreinigingsrecht. De opbrengst van de afvalstoffenheffing hoeft niet toereikend te zijn: eventuele extra kosten voor de inzameling kunnen vanuit andere geldstromen (zoals de algemene middelen) worden gedekt.

De toegerekende kosten aan de tarieven worden nagenoeg gedekt uit de opbrengsten van de heffing.

Bedrijfsreinigingsrecht 2024	**5.852**	**5.099**	**87%**

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Bedrijfsreinigingsrecht 2024	**5.852**	**5.099**	**87%**
Berekening kostendekkendheid Bedrijfsreinigingsrecht			
Personeelskosten		1.807	
Materiële kosten		3.664	
Overhead (eigen cluster)		32	
Overhead (concern)		348	
Totale kosten		**5.852**	
Opbrengst heffingen		**5.099**	
Dekkingspercentage		**87%**	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting

Iedere onderneming produceert in meer of mindere mate afval. Om het ophalen en verwerken van dit bedrijfsafval te bekostigen krijgt ieder bedrijf of instelling jaarlijks een aanslag bedrijfsreinigingsrecht. Als het bedrijf of de instelling een contract met een erkende afvalinzamelaar voor het ophalen en verwerken van het bedrijfsafval heeft afgesloten, behoeft niet ook nog bedrijfsreinigingsrecht te worden voldaan. Het tarief van het bedrijfsreinigingsrecht is afhankelijk van de branche en de grootte van de onderneming.

Rioolheffing 2024	**116.269**	**106.864**	**92%**

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Rioolheffing 2024	**116.269**	**106.864**	**92%**
Berekening kostendekkendheid Rioolheffing			
Personeelskosten		19.372	
Specifieke automatiseringskosten		775	
Materiële kosten		84.015	
Overhead (eigen cluster)		3.733	
Overhead (concern)		8.374	
Totale kosten		**116.269**	
Opbrengst heffingen		**106.864**	

Dekkingspercentage	**92%**

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De basis van de rioolheffing is artikel 228a van de gemeentewet. De rioolheffing is een bestemmingsbelasting waaruit de gemeentelijke watertaken gefinancierd worden.

De gemeente heeft bij wet een zorgplicht voor drie beleidsvelden op het gebied van water:

- zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater;

- zorgplicht voor de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;

- zorgplicht voor het grondwater.

De inkomsten uit rioolheffing zijn alleen beschikbaar voor uitgaven gerelateerd aan de hierboven zorgplichten.

Voor het uitvoeren van deze zorgplichten zijn middelen nodig, personele en financiële. De benodigde financiën worden gegenereerd door o. m. de inkomsten vanuit de rioolheffing.

Op grond van artikel 4.22 Wet milieubeheer stelt de gemeenteraad, telkens voor een daarbij vast te stellen periode, een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vast. In het GRP wordt aangegeven waar welke voorzieningen (gescheiden rioolstelsel, gemengd rioolstelsel, rioolgemalen of anderszins) zijn gerealiseerd of in de planperiode en daarna worden gerealiseerd en hoe deze worden beheerd om aan de wettelijke zorgplichten te kunnen voldoen. De uitgangspunten voor de berekening van de hoogte van de rioolheffing voor de periode 2022 – 2025 zijn beschreven in het voorjaar 2021 door de raad vastgestelde GRP-5.

De tarieven rioolheffing mogen- evenals de tarieven afvalstoffenheffing- maximaal kostendekkend zijn. Indien het tarief niet maximaal kostendekkend is dienen de inkomsten uit de rioolheffing aangevuld te worden met inkomsten uit de algemene middelen.

In de verordening is een gedifferentieerd tarief opgenomen voor objecten met een WOZ-waarde onder de € 50.000,00 zoals bijvoorbeeld garageboxen of bergingen.

Op grond van wet- en regelgeving kan de rioolheffing worden voldaan door zakelijk gerechtigden (doorgaans eigenaren) of feitelijk gebruikers van de riolering. Dit is afhankelijk van wat de gemeente in haar verordening op de rioolheffing vastlegt. Gemeenten kunnen ervoor kiezen beide partijen te laten betalen in een gecombineerde heffing of alleen gebruikers of eigenaren aan te slaan voor de rioolheffing. Daarnaast kan onderscheid gemaakt worden tussen woningen en niet-woningen.

In de gemeente Rotterdam geldt alleen een eigenarenheffing.

De woningeigenaren worden vanaf 2009 belast met een basistarief. Dit basistarief is het laagste bedrag dat jaarlijks voor het hebben van een rioolaansluiting en het uitvoeren van de zorgplichten in rekening wordt gebracht. Voor de niet-woningen is een tariefdifferentiatie op basis van de WOZ-waarde ingevoerd, tenzij de WOZ-waarde lager is dan € 200.000,00. In dat geval geldt eveneens het basistarief voor woningen.

Dat deze groep niet-woningen met het basistarief worden belast heeft als achtergrond dat met name de kleinere ondernemers niet onevenredig in de kostentoedeling mogen worden betrokken. De benodigde investeringsmiddelen voor rioolvervanging zijn bepaald bij het opstellen van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025.Door forse prijsstijgingen van arbeid, energie en materiaal is het aannemelijk dat deze investeringsmiddelen niet afdoende zullen zijn om de beoogde 40 km riool per jaar te vervangen. In dat geval zijn er aanvullende investeringsmiddelen noodzakelijk. Om hogere investeringen te kunnen dekken dienen de dotaties aan de voorziening vervangingsinvesteringen riolering te stijgen.

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Parkeerregulering en	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

parkeerbelastingen 2024			

Parkeerregulering en parkeerbelastingen 2024			n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	

Rechten markten 2024	**3.980**	**2.388**	**60%**

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Rechten markten 2024	**3.980**	**2.388**	**60%**
Berekening kostendekkendheid Rechten Markten			
Personeelskosten		1 .548	
Specifieke automatiseringskosten		26	
Materiële kosten		1.544	
Overhead (eigen cluster)		350	
Overhead (concern)		512	
Totale kosten		**3.980**	
Opbrengst heffingen		**2.388**	
Dekkingspercentage		**60%**	

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Marktgelden kunnen worden geheven voor het innemen van standplaatsen of het plaatsen van kramen op gemeentegrond die voor de openbare dienst bestemd is. De rechten markten zijn gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Deze rechten heten ook wel respectievelijk 'gebruiksretributies' en 'genotsretributies'. Bij de rechten is sprake van een individueel aanwijsbare prestatie van de gemeente. Als standplaatsen geen onderdeel van een markt zijn, vallen zij niet onder het marktgeld, maar wordt standplaats precariobelasting geheven.

Precario standplaatsen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Precario standplaatsen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Retributieverordening openbare werken 2024	**531**	**309**	**58%**

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Retributieverordening openbare werken 2024	**531**	**309**	**58%**
Berekening kostendekkendheid Retributies			
Personeelskosten		211	
Materiële kosten		187	
Overhead (eigen cluster)		41	
Overhead (concern)		91	
Totale kosten		**531**	
Opbrengst heffingen		**309**	

Dekkingspercentage	**58%**

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De rechten openbare werken worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef, en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Gebruiksretributies worden geheven voor het aanleggen van o.m. een gereserveerde gehandicaptenparkeerplaats, het plaatsen van (nieuw) kenteken bij deze parkeerplaats, . of voor het aanleggen van een gereserveerde parkeerplaats voor een hulpverleners.

Lijkbezorgingsrechten 2024	**7.468**	**7.337**	**98%**

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Lijkbezorgingsrechten 2024	**7.468**	**7.337**	**98%**
Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten			
Personeelskosten		1.909	
Materiële kosten		3.594	
Omslagrente		221	
Overhead (eigen cluster)		1.151	
Overhead (concern)		593	
Totale kosten		**7.468**	
Opbrengst heffingen		**7.337**	
Dekkingspercentage		**98%**	

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De Wet op de lijkbezorging verplicht gemeenten zorg te dragen voor de aanwezigheid van algemene begraafplaatsen. Ter zake van door de gemeente verrichtte diensten, zoals begraven en onderhoud van graven kan de gemeenterechten heffen. De lijkbezorgingsrechten worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Op basis van de Verordening lijkbezorgingrechten wordt een recht geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Leges publiekszaken 2024	**18.603**	**14.712**	**79%**

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Leges publiekszaken 2024	**18.603**	**14.712**	**79%**
Berekening kostendekkendheid Leges publiekszaken			
Personeelskosten		6.142	
Materiële kosten		7.885	
Overhead (eigen cluster)		1.437	
Overhead (concern)		3.139	

Totale kosten	**18.603**
Opbrengst heffingen	**14.712**
Dekkingspercentage	**79%**

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Leges publiekszaken worden geheven voor o.m. het verstrekken van reisdocumenten (paspoorten en ID-kaarten) rijbewijzen, uittreksels uit de Basisregistratie Personen en voor het voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.

Liggeld woonschepen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Liggeld woonschepen 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Leges Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging 2024	**25.213**	**24.638**	**98%**

Naam verordening 2024	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
Leges Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging 2024	**25.213**	**24.638**	**98%**
Berekening kostendekkendheid Omgevingswet/Wkb			
Personeelskosten		12.346	
Specifieke automatiseringskosten		851	
Materiële kosten		6.600	
Overhead (eigen cluster)		200	
Overhead (concern)		5.216	
Totale kosten		**25.213**	
Opbrengst heffingen		**24.638**	
Dekkingspercentage		**98%**	

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De gemeente Rotterdam gaat uit van kostendekkendheid van de leges volgens de normen van de wet (artikel 229b, eerste lid van de Gemeentewet). Die kostendekkendheid wordt conform regelgeving en jurisprudentie bepaald per verordening. Vanaf 2024 kent Rotterdam een aparte legesverordening Omgevingswet en Wey kwaliteitsborging. De kosten en opbrengsten worden over de gehele verordening beoordeeld. Opbrengsten uit de ene vergunning of activiteit kunnen worden gebruikt voor de dekking van kosten die voor andere vergunningen of activiteiten worden gemaakt (kruissubsidiëring).

Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met en relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in Rotterdam met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze. Het loslaten

van deze kruissubsidiëring zou tot onaanvaardbaar hoge tarieven voor de kleine bouwplannen leiden.

Binnen het legesstelsel voor aanvragen wordt gewerkt met een systeem met schijven.

Kostendekkendheid per hoofdstuk

De Algemene legesverordening bestaat uit hoofdstukken die de tarieven van een veelheid van uiteenlopende dienstverlening regelt. Per hoofdstuk bedragen de geraamde kosten, baten en daarmee het kostendekkendheidspercentage als volgt:

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2 Diverse gebruiksvergunningen	**317**	**310**	**98%**

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2 Diverse gebruiksvergunningen	**317**	**310**	**98%**
Berekening kostendekkendheid Diverse gebruiksvergunningen			
Personeelskosten		206	
Materiële kosten		4	
Overhead (eigen cluster)		3	
Overhead (concern)		104	
Totale kosten		**317**	
Opbrengst heffingen		**310**	
Dekkingspercentage		**98%**	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting:Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van splitsingsvergunningen als bedoeld in artikel 22 van de Huisvestingswet 2014. Dit betreft tevens de raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot kamerbewoning, woningonttrekking en -vorming en verhuurvergunningen.

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
3 Horeca en evenementen	**2.151**	**1.137**	**53%**

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
3 Horeca en evenementen	**2.151**	**1.137**	**53%**
Berekening kostendekkendheid Horeca en evenementen			
Personeelskosten		1.119	
Specifieke automatiseringskosten		94	
Materiële kosten		384	
Overhead (eigen cluster)		20	

				Overhead (concern)		534
				Totale kosten		**2.151**
				Opbrengst heffingen		**1.137**
				Dekkingspercentage		**53%**
				(bedragen x € 1.000)		
				Toelichting		
				Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen op grond van de Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam.		

4 Alcoholwet	**573**	**225**	**39%**	**Hoofdstuk**	**Totale kosten**	**Totale baten**
				4 Alcoholwet	**573**	**225**
				Berekening kostendekkendheid Alcoholwet		
				Personeelskosten		299
				Specifieke automatiseringskosten		25
				Materiële kosten		102
				Overhead (eigen cluster)		5
				Overhead (concern)		142
				Totale kosten		**573**
				Opbrengst heffingen		**225**
				Dekkingspercentage		**39%**
				(bedragen x € 1.000)		
				Toelichting		
				Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen tot ontheffing verstrekken van alcoholhoudende dranken.		

5 Wet op de kansspelen	**144**	**12**	**8%**	**Hoofdstuk**	**Totale kosten**	**Totale baten**
				5 Wet op de kansspelen	**144**	**12**
				Berekening kostendekkendheid Wet op de kansspelen		
				Personeelskosten		75
				Specifieke automatiseringskosten		6
				Materiële kosten		26
				Overhead (eigen cluster)		1

Overhead (concern)			36
Totale kosten			**144**
Opbrengst heffingen			**12**
Dekkingspercentage			**8%**
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen dan wel verlenging van een vergunning voor een of meerdere kansspelautomaten. De tarieven zijn rijkstarieven.

6 Leges Gebruik van de Weg	**1.745**	**1.704**	**98%**

Hoofdstuk	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
6 Leges Gebruik van de Weg	**1.745**	**1.704**	**98%**
Berekening kostendekkendheid Leges Gebruik van de Weg			
Personeelskosten		**991**	
Materiele kosten		**130**	
Overhead (eigen cluster)		**195**	
Overhead (concern)		**429**	
Totale kosten		**1.745**	
Opbrengsten heffingen		**1.704**	
Dekkingspercentage*(bedragen x € 1.000)*		**98%**	

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en opbrengsten verbonden aan de aanvragen voor het plaatsen van objecten in het kader van (bouw-) werkzaamheden. Daarbij wordt een gedifferentieerd tarief bij de aanvrager in rekening gebracht: hoe langer objecten worden geplaatst, des te complexer en des te meer handelingen Dit betekent dat een hoger tarief in rekening wordt gebracht naarmate het een langere plaatsingstermijn betreft.

7 Verkeer en vervoer	**718**	**701**	**98%**

Hoofdstuk	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
7 Verkeer en vervoer	**718**	**701**	**98%**
Berekening kostendekkendheid Verkeer en vervoer			
Personeelskosten		349	
Specifieke automatiseringskosten		83	
Materiële kosten		79	
Overhead (eigen cluster)		15	
Overhead (concern)		192	
Totale kosten		**718**	

Opbrengst heffingen	**701**
Dekkingspercentage	**98%**

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een (dag- dan wel langdurige-)ontheffing milieuzones, aanvragen tot het verstrekken van een ontheffing van een parkeerverbod en aanvragen van (een herbeoordeling voor) een Europese gehandicaptenparkeerkaart.

8 Dienstverlening stadsarchief	**709**	**694**	**98%**

Hoofdstuk	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
8 Dienstverlening stadsarchief	**709**	**694**	**98%**
Berekening kostendekkendheid Dienstverlening stadsarchief			
Personeelskosten		256	
Materiële kosten		453	
Totale kosten		**709**	
Opbrengst heffingen		**694**	
Dekkingspercentage		**98%**	

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Op grond van de Wet hergebruik van overheidsinformatie kunnen in bepaalde gevallen kosten in rekening worden gebracht voor de verstrekking van informatie. Voor de tarieven Stadsarchief is aangesloten bij het basisprincipe dat de marginale kosten van verstrekking in rekening mogen worden gebracht. Marginale kosten van verstrekking zijn volgens de memorie van toelichting kosten voor de vermenigvuldiging, de verspreiding en de kosten van informatiedragers. Deze kosten zijn direct te koppelen aan de distributie van de documenten. De kosten voor de bestaande infrastructuur mogen niet worden doorberekend evenmin als de kosten voor archivering, verkoop en marketing en een al bestaande helpdesk, tenzij extra kosten worden gemaakt om te voldoen aan het verzoek om hergebruik.

9 Leidingen	**6.639**	**6.500**	**98%**

Hoofdstuk	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
9 Leidingen	**6.639**	**6.500**	**98%**
Berekening kostendekkendheid Leidingen			
Personeelskosten		3.563	
Materiële kosten		833	
Overhead (eigen cluster)		701	
Overhead (concern)		1.542	

Totale kosten	**6.639**
Opbrengst heffingen	**6.500**
Dekkingspercentage	**98%**
(bedragen x € 1.000)	

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een vergunning, toestemming c.q. instemming voor onder meer het (ver-)leggen, rijzen, vervangen, verwijderen van kabels en leidingen. Tevens omvat bovenstaande een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het verbinden van een spuitriool op het gemeentenet.

10 Overige activiteiten buitenruimte	**69**	**68**	**98%**

Hoofdstuk	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
10 Overige activiteiten buitenruimte	**69**	**68**	**98%**
Berekening kostendekkendheid Overige activiteiten buitenruimte			
Personeelskosten		46	
Specifieke automatiseringskosten		0	
Materiële kosten		1	
Overhead (eigen cluster)		1	
Overhead (concern)		22	
Totale kosten		**69**	
Opbrengst heffingen		**68**	
Dekkingspercentage		**98%**	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot onder meer het verlenen van een Toegelaten Taxiorganisatie (TTO-vergunning), straatverkoopplaats of promotieplaats en een marktvergunning op Koningsdag.

11 Ligplaatsvergunning	**4**	**4**	**98%**

Hoofdstuk	**Totale kosten**	**Totale baten**	**% kostendekkendheid**
11 Ligplaatsvergunning	**4**	**4**	**98%**
Berekening kostendekkendheid Ligplaatsvergunning			
Personeelskosten		3	
Specifieke automatiseringskosten		0	
Materiële kosten		0	

Overhead (eigen cluster)	0
Overhead (concern)	1
Totale kosten	**4**
Opbrengst heffingen	**4**
Dekkingspercentage	**98%**
(bedragen x € 1.000)	
Toelichting	
Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen van nieuwe ligplaatsvergunningen voor bestaande locaties door nieuwe vergunninghouders als gevolg van eigendomsoverdracht van het onderhavige woonschip	

Lokale lastendruk

Voor een beeld van de lokale lastendruk 2024, volgt hierna een schets van de recente tarievenontwikkeling in de gemeente. Bedragen zijn in hele euro's tenzij anders vermeld.

Ontwikkeling woonlasten 2023-2024

Het totaal aan woonlasten is de som van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en het gemiddelde aanslagbedrag voor onroerendezaakbelasting. Op basis van de tariefvoorstellen 2024 stijgen de gemiddelde woonlasten in 2024 met ongeveer 10,5%, afhankelijk van de grootte van het huishouden. Deze stijging is inclusief de Consumentenprijsindex (CPI) trend van 8,5%.

De voorgestelde stijging van de tarieven ten opzichte van 2023 is als volgt samengesteld:

- Het gemiddelde aanslagbedrag onroerendezaakbelasting (OZB) voor eigenaren van koopwoningen stijgt met 6,1%.
- Het basistarief rioolheffing (RIO) stijgt € 6,00 plus 8,5% trendpercentage. Dit is op grond van het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025.
- Het tarief van de afvalstoffenheffing (ASH) stijgt met 13,9%. Zoals afgesproken in de Voorjaarsnota 2023 wordt de bevriezing van het tarief volgend jaar deels ingelopen.

	Tarief 2023 (in €)	Stijging 2023 t.o.v. 2022 (in %)	Tarief 2024 (in €)	Stijging 2024 t.o.v. 2023 (in %)
OZB aanslag	275,54	6,0%	292,25	6,1%
RIO (basistarief)	258,60	9,6%	286,50	10,8%
ASH - 1 persoons	296,00	0,0%	337,10	13,9%

Totale woonlasten	**830,14**	**4,8%**	**915,85**	**10,3%**

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2023

	Tarief 2023 (in €)	Stijging 2023 t.o.v. 2022 (in %)	Tarief 2024 (in €)	Stijging 2024 t.o.v. 2023 (in %)
OZB aanslag	275,54	6,0%	292,25	6,1%
RIO (basistarief)	258,60	9,6%	286,50	10,8%
ASH - tweepersoons	354,60	0,0%	403,90	13,9%
Totale woonlasten	**888,74**	**4,5%**	**982,65**	**10,6%**

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2023

	Tarief 2023 (in €)	Stijging 2023 t.o.v. 2022 (in %)	Tarief 2024 (in €)	Stijging 2024 t.o.v. 2023(in %)
OZB aanslag	275,54	6,0%	292,25	6,1%
RIO (basistarief)	258,60	9,6%	286,50	10,8%
ASH - meerpersoons	383,90	0,0%	437,30	13,9%
Totale woonlasten	**918,04**	**4,4%**	**1.016,05**	**10,7%**

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2022

Een van deze vijf financiële kengetallen is de zogeheten belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Dit wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente in het komend begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het lopend begrotingsjaar en het voorgaand rekeningjaar. De uitkomst van deze vergelijking wordt uitgedrukt in een percentage. Het COELO zorgt voor de berekening van de landelijke gemiddelden. Die gaan over het voorafgaande jaar.

	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A: OZB-eigenaar woning	192	260	276	292
B: Afvalstoffenheffing	377	384	384	437
C: Rioolheffing	226	236	259	287
D: Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
E: Totale woonlasten (A+B+C-D)	**795**	**880**	**918**	**1.016**
F: Landelijk gemiddelde woonlasten (t-1)	776	868	904	944
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde voorafgaand jaar (E/F) x 100%	**1,02**	**1,01**	**1,02**	**1,08**

Bronnen: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2021 en 2022 en COELO- Atlas van de lokale lasten 2021, 2022 en 2023

De gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden zullen op grond van de voorgestelde tarieven 2024 stijgen met 8% t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten in 2023. Op dit moment is nog niet bekend wat de vastgestelde ontwikkeling in gemeentelijke woonlasten voor 2024 bij de overige G4-gemeenten is. Een vergelijking is daarom nog niet te maken. In de jaarrekening 2023 komt het college hierop terug.

De onderlinge vergelijking van de hoogte van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen namelijk binnen dezelfde kaders van wet- en regelgeving onderling verschillende keuzen en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor de inwoners en rond de opgaven voor gemeenten vanwege de eigen fysieke en sociaaleconomische situatie en de kosten die zij daarvoor willen maken. Het gaat bij dat laatste bijvoorbeeld om welke kosten gemeenten toerekenen aan een tarief, een keuze voor een alternatieve dekking van kosten en om de bepaling welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor het heffingsjaar 2024 bedraagt het maximale kwijtscheldingspercentage 76,5% van de aanslag afvalstoffenheffing. De verwachting is dat de gemeente in ongeveer 40.000 gevallen kwijtschelding zal verlenen.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Pagina 219

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In deze paragraaf treft u meer informatie aan over de activiteiten binnen de Regiodeal (2018-2022) van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Voor de periode 2023 t/m 2026 komen er nieuwe middelen beschikbaar met een nieuwe Regiodeal en de NPLV regeling Kansrijke Wijk. Aangezien met het opstellen van de begroting hier nog geen formele besluiten over zijn genomen zal hier financieel nog niet over gerapporteerd worden in deze paragraaf. Inhoudelijk wordt, op basis van het uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027, wel ingegaan op wat we willen bereiken in 2024.

Wat willen we bereiken?Wat gaan we doen in 2024?Wat gaat het kosten in 2024?

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), werken Rijk, de gemeente Rotterdam, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, bewoners, politie en Openbaar Ministerie aan het verbeteren van de kansen voor Rotterdammers op Zuid. Samen zorgen deze partners dat de kansen van Zuiderlingen worden vergoot zodat opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 20 jaar stijgen naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland. Naast maatregelen op het gebied van school, werk en wonen, moet intensieve

inzet op veiligheid en cultuur de kwaliteit van leven van Rotterdammers op Zuid verhogen. De gemeente Rotterdam is dus één van de partners binnen het NPRZ. De wethouder NPRZ is één van de bestuursleden van het NPRZ en legt aan de gemeenteraad verantwoording af over de gemeentelijke inzet binnen het programma.

Deze integrale aanpak loopt inmiddels elf jaar en heeft op verschillende plekken in Nederland navolging gekregen. In de eerste helft van 2022 is een Midtermreview uitgevoerd o.l.v. oud Minister Martin van Rijn. Op basis van zijn bevindingen en het debat daarover met de partners en de gemeenteraad is een nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2023-2027.

Voor de periode 2018 tot en met 2022 is door de rijksoverheid € 130 mln beschikbaar gesteld: de gemeente Rotterdam heeft dit aangevuld met nogmaals € 130 mln. Deze cofinanciering is afgesproken met het Rijk in de Regiodeal Rotterdam Zuid. Een deel van deze middelen zijn doorgeschoven naar 2023 t/m 2025, maar voor veel activiteiten uit het programma liepen de middelen in 2023 af. Om de continuïteit van dagprogrammering (pijler school) en verlagen van de caseload van (werk)consulenten op Zuid (pijler Werk) te kunnen waarborgen is door het Rijk een overbruggingsfinanciering voor het jaar 2023 verstrekt van respectievelijk € 7,6 mln en € 3,2 mln. In het voorjaar 2023 is een nieuwe Regiodeal aanvraag goedgekeurd door het Rijk van in totaal € 30 mln voor de periode 2023-2026. Daarnaast is in het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) in juli 2023 de regeling Kansrijke Wijk opengesteld, waarin ook middelen beschikbaar komen waarmee een deel van de plannen van het NPRZ gefinancierd kunnen worden. De regeling Kansrijke Wijk bedraagt maximaal € 68,9 mln voor de periode 2023-2025. Voor beide regelingen is het eerder genoemde Uitvoeringsplan NPRZ 2023 – 2027 de basis van de aanvraag. Aangezien met het opstellen van de begroting voor beide regelingen nog geen formeel besluit is genomen, komen deze middelen nog niet terug in de financiële tabellen van deze paragraaf. De gemeenteraad wordt hierover separaat, voorafgaand aan de begrotingsbehandeling, geïnformeerd.

De financiële verantwoording in deze paragraaf is gebaseerd op de lopende Regiodeal en behandelt daarmee School, Werk, Wonen en Cultuur. In het kader van de Regiodeal worden deze thema’s pijlers genoemd. De gemeentelijke cofinanciering voor de Regiodeal is niet in deze paragraaf opgenomen, maar is verwerkt in de budgetten van de betreffende programma’s. Zodra de nieuwe Regio Deal en de regeling Kansrijke Wijk worden toegekend, landen ze ook in dit hoofdstuk van de begroting. Inhoudelijk zal in deze paragraaf al wel voor alle pijlers uit het nieuwe uitvoeringsplan (Thuisbasis op Orde, School, Werk, Wonen en Veilig) worden ingegaan op wat we willen bereiken en gaan doen in 2024.

Onder de kop ‘wat willen we bereiken?’ zijn de doelen per pijler benoemd en gedefinieerd. Deze volgen door een inhoudelijke toelichting op de activiteiten onder ‘wat gaan we doen in 2024?’ en de financiële tabellen en toelichting hierop onder ‘wat kost dat?’.

Wat willen we bereiken?

Onderstaand wordt ingegaan op wat we willen bereiken.

Op basis van het Uitvoeringsplan NPRZ 2023 – 2027 is ingezet op een versnelling op vijf pijlers: Thuisbasis op Orde, Wonen, School, Werk en Veilig waarvoor een integrale aanpak wordt nagestreefd om tot het grootste maatschappelijk effect te komen. De pijler Wonen wordt niet in dit hoofdstuk behandeld omdat de middelen

hiervoor niet via de Regio Deal en de regeling Kansrijke Wijk lopen. Daarnaast is een onderdeel economische structuurversterking toegevoegd onder de pijler Werk. De te behalen doelen van deze thema's zijn in het Uitvoeringsplan als volgt vastgesteld:

- Thuisbasis op Orde: het bieden van een stevige thuisbasis voor de bewoners op Zuid, om de kans op een succesvolle schoolcarrière voor kinderen en de kans op werk voor volwassen te vergroten.
- School: het aanpakken van onderwijsachterstanden, het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen en het toerusten van jongeren voor de arbeidsmarkt met name richting Techniek en Zorg. Hiertoe wordt onder meer de verlengde schooltijd in Rotterdam Zuid uitgebreid naar andere wijken buiten de Children's Zone en investeren we in onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs.
- Werk: het vergroten van de arbeidsparticipatie van bewoners van Rotterdam Zuid, waardoor het aantal mensen dat afhankelijk is van de bijstand structureel wordt verminderd.
- Wonen: ingrepen in de verouderde woningvoorraad van Rotterdam Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid. Gelijktijdig zetten we in op het toekomstbestendig maken van de woningvoorraad en daarmee aantrekkelijke, leefbare en inclusieve woonmilieus
- Veilig: het effectiever signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende activiteiten.

De te behalen resultaten worden in overleg met het Rijk in het najaar bepaald en worden bij het volgende begrotingsproduct opgenomen.

Wat gaan we doen in 2024?

In de onderstaande paragrafen wordt toegelicht wat er binnen de verschillende pijlers wordt gedaan in 2024. Overkoepelend geldt voor alle pijlers dat het beter betrekken van de inwoners van Rotterdam-Zuid als bondgenoten van het NPRZ een belangrijke ambitie is voor de komende jaren. Met de aanpak Wijk aan Zet is het afgelopen jaar ingezet op aansluiten bij wat de wijk nodig heeft en Rotterdammers meer zeggenschap geven over hun directe omgeving. Het ligt dan ook voor de hand om daar verder op te borduren, samenwerking op te zoeken met de wijkraden en aansluiting te zoeken bij de wijkakkoorden.

In het nieuwe uitvoeringsplan 2023-2027 zijn twee nieuwe pijlers toegevoegd: Thuisbasis op Orde en Veilig. Inhoudelijk zal in onderstaande paragrafen al worden toegelicht welke plannen hiervoor zijn geformuleerd voor 2024. Financieel zitten deze pijlers niet in de lopende Regiodeal 2019-2022.

Pijler Thuisbasis op orde
De Thuisbasis op is als volwaardige pijler toegevoegd aan het nieuwe uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027. Hierop inzetten is van belang om de ambities van met name de pijlers School en Werk te verwezenlijken. Een stevige thuisbasis vergroot immers de kans op een succesvolle schoolcarrière voor kinderen en de kans op werk voor volwassen. Voor de pijler Thuisbasis op orde zijn extra (rijks)middelen beschikbaar gekomen voor bepaalde activiteiten die we in 2024 gaan uitvoeren.

Wijkteams
Ook in 2024 geven we uitvoering aan de afspraak dat we ervoor zorgen dat er in het NPRZ-gebied geen wachtlijsten voor de wijkteams zijn. Wat concreet betekent: dat er geen burgers zijn die langer dan 14 dagen

moeten wachten voordat zij ondersteuning krijgen van het wijkteam. Hier blijft het randvoorwaardelijk dat de capaciteit binnen de wijkteams zowel kwantitatief als kwalitatief op orde is.

Children's Zone werkwijze en gezinsaanpak
In 2024 verbinden we de Children's Zone (CZ) werkwijze van de wijkteams en de gezinsaanpak in NPRZ-op 'slimmer' en efficiëntere manier in het kader van de integrale preventie (van gezinnen) in de wijken van Zuid. De CZ-werkwijze en gezinsaanpak overlappen elkaar en daarom willen we deze efficiënter met elkaar verbinden en versterken.
Het doel van de CZ-werkwijze is om de thuissituatie van gezinnen te versterken door ouders vaardigheden aan te leren zodat zij hun kinderen een betere toekomst kunnen bieden. Momenteel Is CZ actief in de volgende wijkteams: Afrikaanderwijk, Bloemhof, Carnisse, Feijenoord, Hillesluis, Oud-Charlois, Tarwewijk en Vreewijk. Vooruitlopend op de uitbreiding is een pilot gestart in Zuidwijk.
Het doel van de gezinsaanpak is het bereiken en ondersteunen van gezinnen met kinderen 0-18 jaar met geldzorgen die niet bereikt worden door het reguliere aanbod, zoals wijkteam en Vraagwijzer. Om zo om op middellange termijn een gezonde gezinssituatie te creëren en financiële problemen aan te pakken, zodat op lange (re) termijn de kansen van de kinderen worden versterkt.
We willen de werkwijze van de CZ aanpak en de werkwijze van de gezinsaanpak uiterlijk begin 2024 geïntegreerd hebben in één werkwijze zodat in alle wijkteams waar de CZ-medewerkers zitten samen met de gezinsondersteuners van de gezinsaanpak op deze manier werken. Verder willen we in 2024 de methodiek Brug naar een Positieve Toekomst doorontwikkelen en implementeren. Hier worden dan ook de werkzame ingrediënten van de gezinsaanpak in geïntegreerd Zowel de CZ teams als de gezinsaanpak werken met deze methodiek.

Ook hebben we de intentie om de CZ-werkwijze uit te breiden van 8 naar 16 wijken. De gezinaanspak wordt uitgevoerd in Tarwewijk en Carnisse en ook die aanpak willen we uitbreiden naar een nog nader te bepalen wijk.

Programmatische aanpak 0-4 jarigen
In 2024 geven we uitvoering aan de programmatische aanpak 0-4 jarigen zodat kinderen taalvaardig, motorisch goed ontwikkeld en mentaal gezond op de basisschool komen. In 2023 werkt een kwartiermaker deze programmatische aanpak 0-4 aanpak samen met partners uit.
Deze aanpak ziet op een aantal interventies, zoals opvoedondersteuning via programma's voor in de thuissituatie als in de omgeving zoals kinderopvang, voorschoolse educatie (VE), ontmoetingsplekken in de wijk en het vergroten van het bereik van bestaande voorzieningen zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

Pijler school
Om gelijke kansen te realiseren en de talenten van de kinderen beter te benutten werken wij in het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid met de scholen en vele partners aan tien uur extra schooltijd, de Dagprogrammering. In deze uren bieden scholen extra activiteiten aan voor hun leerlingen op het gebied van taal, rekenen, sociaal-emotioneel leren, sport en gezondheid, kunst en cultuur, wetenschap en techniek, ICT en media, natuur en milieu, burgerschap en loopbaanoriëntatie.

Ook in schooljaar 2023-2024 bieden wederom in totaal 41 scholen op Zuid Dagprogrammering aan: 34 scholen in het primair onderwijs en 7 scholen in het voortgezet onderwijs. In het voortgezet onderwijs wordt niet tien uur maar zes uur extra leertijd voor één derde van de leerlingen aangeboden. Op dit moment vinden er gesprekken plaats over eventuele uitbreiding van het aantal Dagprogrammeringscholen. Dit is afhankelijk van beschikbare middelen en van scholen die eventueel zouden willen meedoen aan de Dagprogrammering.

Ook in schooljaar 2023-2024 zal net als in voorgaande jaren een outputmeting Dagprogrammering worden gedaan. Deze outputmetingen geven inzicht in het aantal Dagprogrammeringsuren die scholen realiseren en welk type activiteiten de scholen aanbieden binnen de Dagprogrammering.

In 2022 is voor de eerste keer een schouw uitgevoerd onder 6 Dagprogrammeringsscholen naar de opbrengsten van Dagprogrammering. Deze schouw wordt in 2023-2024 nogmaals uitgevoerd onder andere Dagprogrammeringsscholen.

Voorschoolse educatie (ve)
Het Rijk heeft voor 2023 t/m 2025 extra middelen beschikbaar gesteld voor NPRZ in het kader van de SPUK (specifieke uitkering) Kansrijke wijken voor het thema Ontwikkeling Jonge Kind. Wij gaan deze extra impuls onder andere inzetten in NPRZ-gebied om de voorschoolse educatie (ve) gratis te maken voor kinderen uit de doelgroep Extra Spelen en Leren waarvan het inkomen van de ouders maximaal 130% van het wettelijk sociaal minimum om meer kinderen die er baat bij hebben gebruik te laten maken van VE.

De verwachting is dat we met onder andere deze maatregel de VE in NPRZ een flinke impuls kunnen geven bovenop de inzet vanuit het Rotterdams Onderwijsbeleid en dat we door middel van monitoring en evaluatie kunnen kijken wat mogelijk goed kan werken voor de rest van de stad.

Kwaliteit én aanpak leraren
Op dit moment wordt het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid (ROB) 2024-2027 uitgewerkt en eind november aan de raad aangeboden. De gemeente heeft voor verschillende onderdelen waar rijksmiddelen beschikbaar zijn gekomen voor NPRZ in principe 50% gemeentelijk cofinanciering geborgd. Dit als plus voor Zuid ten opzichte van de reguliere stedelijke inzet vanuit het nieuwe ROB. Het betreft de onderdelen kwaliteit en leraren.

Kwaliteit is in het uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027 gedefinieerd als extra capaciteit voor het versterken /ondersteunen van de schoolleiding zodat er ruimte komt om te sturen op de kwaliteit van het onderwijs. Voor leraren is in het uitvoeringsplan afgesproken dat in 2023 de NPRZ-partners gezamenlijke ambities formuleren om het personeelstekort binnen het onderwijs in NPRZ-gebied in ieder geval relatief te verminderen. Om vervolgens op basis van reguliere metingen van het personeelstekort én werkzame elementen om de tekorten aan te pakken, te bepalen wat we gezamenlijk kunnen gaan doen. Op dit moment werken het onderwijs, de gemeente en het NPRZ deze afspraken uit in concrete maatregelen en kaders op basis waarvan scholen in NPRZ gebied in 2024 subsidie kunnen aanvragen.

Pijler Werk
Een aanzienlijk deel van de beroepsbevolking van Zuid bevindt zich in een kwetsbare positie. Deze groep mensen wordt eerder en harder geraakt door economische crises, zoals de corona-crisis en de energiecrisis hebben laten zien. Zzp-ers en mensen met flexibele contracten met een lager opleidingsniveau die lager betaald werk doen, raken dan sneller hun werk en inkomen kwijt. Deze groepen beschikken ook minder dan anderen over de financiële buffers en vaardigheden om op eigen kracht met tegenslagen om te gaan en zijn sneller aangewezen op een uitkering.

Hoe langer een werkzoekende in een uitkeringssituatie zit, hoe lastiger het wordt om de connectie met de arbeidsmarkt (weer) te leggen en hoe groter de kans dat er problemen ontstaan rondom schulden of gezondheid die het perspectief op werk belemmeren. Juist voor mensen die de stap naar werk graag willen zetten en daarvoor bijgeschoold of omgeschoold moeten worden ontstaan dan ingewikkelde situaties.

Het is dan ook van groot belang om de uitgangspositie van schoolverlaters, werkzoekenden en werkenden van Rotterdam Zuid structureel te versterken. Dat is niet alleen in het belang van de mensen zelf, of van de gemeente Rotterdam. Ook werkgevers hebben er een groot belang bij om meer te investeren in het ontsluiten en ontwikkelen van het onbenutte arbeidspotentieel op Zuid. De personeelstekorten hebben – in weerwil van de opeenvolgende crises - een structureel karakter. Veel werknemers gaan namelijk met pensioen en moeten worden vervangen. Daarnaast verandert de economische structuur en ontstaan nieuwe verdienmodellen. Door deze ontwikkelingen worden werkgevers uitgedaagd om op een andere manier met hun vraag naar arbeidskrachten om te gaan. De bewoners van Zuid moeten kunnen meeprofiteren van de kansen die daardoor ontstaan.

Het in 2019 ingerichte programma Samen voor Zuid wordt daarom in 2024 gecontinueerd. Veel werkzoekenden op Zuid ervaren verschillende problemen bij het vinden van werk. Om deze belemmeringen zoveel mogelijk weg te nemen of beheersbaar te maken, worden op Zuid extra consulenten ingezet. Deze medewerkers besteden samen met de werkzoekende, met het perspectief op werk, gerichte aandacht aan de aanpak van de belemmeringen. Een grote verandering in het programma is dat er vanaf 2024 extra aandacht wordt besteed aan de inkomenszekerheid van mensen die vanuit de uitkering aan het werk gaan. We zien dat veel mensen die (meer) gaan werken dan worden geconfronteerd met schommelingen in hun maandelijks inkomen, bijvoorbeeld omdat de toeslagen die ze ontvangen aangepast worden. Ook wordt extra geïnvesteerd in de beschikbaarheid en toegankelijkheid van kinderopvang. Voor veel ouders in de bijstand is dit een belangrijke voorwaarde om de stap naar werk met vertrouwen te kunnen zetten.

Vanwege de veelheid en complexiteit van de problemen, is het programma gericht op werk én zorg. In de zestien wijken op Zuid wordt de begeleiding vanuit verschillende disciplines vormgegeven. Door de afgewogen inzet van taal, scholing, jobcoaching en indien nodig ook loonkostensubsidie, komt werk stap voor stap dichterbij. Om de positie van de werkzoekende verder te verstevigen kan via de wijkteams schulddienstverlening en zorg worden ingezet , De Leerpraktijkcentra spelen hierin een belangrijke rol. Rotterdammers worden daar in de gelegenheid gesteld om ín hun wijk leerwerktrajecten te volgen. De verbinding met betrokken werkgevers in de wijk, de sectoren die voor de economische transities van belang zijn (haven, bouw & techniek en zorg) en de cruciale maatschappelijke beroepen (o.a. kinderopvang, onderwijs, politie, OV) wordt daarbij verder versterkt.

Economische structuurversterking
Onder de noemer Cultuur&Campus werken de kunstacademies (Codarts en Willem de Kooning) samen met de Erasmus Universiteit en de gemeente Rotterdam aan een iconisch instituut op Zuid. Met innovatieve samenwerking van onderzoek, onderwijs en cultuur en door het iconische en innovatieve karakter, zal Cultuur&Campus bezoekers van binnen en buiten Rotterdam trekken. Zo wordt Zuid niet alleen een gebied om te wonen, maar ook om naartoe te komen. Op die manier zal Cultuur&Campus als economisch vliegwiel fungeren.

Een tijdelijke vestiging van Cultuur&Campus wordt eind 2024 in gebruik genomen aan de Putselaan (experimenteerruimte voor een snelle start). Daarnaast wordt vol ingezet op de lange-termijnontwikkeling van

Cultuur&Campus aan de Doklaan. Voor de tijdelijke huisvesting aan de Putselaan is een EU-subsidie toegekend. Cultuur&Campus Putselaan wordt ingezet als lighthouse project for the New European Bauhaus.

In het kader van de economische structuurversterking via het NPRZ wordt ook de aanpak van winkelstraten gecontinueerd. De afgelopen jaren is met name bij de Beijerlandselaan/Groene Hilledijk een integrale aanpak ontwikkeld, waarbij deze lange winkelstraat werd gerevitaliseerd. In de integrale aanpak is veiligheid een belangrijke randvoorwaarde. Deze straten hebben het in de breedte zwaar: de branchering is eenzijdig en kwetsbaar, veel ondernemers hebben het moeilijk en/of houden zich bezig met zaken die mogelijk niet volgens wet- en regelgeving zijn.

De integrale aanpak is ontwikkeld om te voorkomen dat deze straten nog verder afglijden. Door het aanpakken van de verouderde fysieke omgeving, een stevige veiligheidsaanpak ter voorkomen van ondermijning en het ontwikkelen van een aantrekkelijk winkelaanbod, worden de winkelstraten weer de economische haarvaten in de wijken die helpen de economie te versterken. Er wordt een begin gemaakt met de aanpak van de Wolphaertsbocht en de Slinge (beiden in Charlois).

Pijler Wonen

Projecten in de pijler Wonen kennen een lange doorlooptijd. Tussen start en realisatie ligt vaak een periode van 7 tot 10 jaar. Verwerving van vastgoed, participatie, overeenstemming bereiken met particuliere eigenaren, bouwplanvoorbereiding en herhuisvesting vraagt veel tijd. In 2024 zullen we een nieuwe stap zetten in de realisatie van de projecten uit het door de raad vastgestelde werkprogramma NPRZ 2019 -2022. Deze projecten lopen nog door.

Daarnaast werken we op basis van de uitkomsten van de midtermreview aan de ontwikkeling en uitvoering van projecten voor het nieuwe Uitvoeringsplan NPRZ 2023- 2027. Daarin is benadrukt dat – in aansluiting op de raadsbrief Stadsvernieuwing 2.0. en de introductie van Wijken aan Zet - wijkgericht werken en participatie van bewoners belangrijke uitgangspunten zijn bij al onze projecten.

We werken langs 4 sporen:

1. Basisaanpak Particuliere Voorraad (Steigers op Zuid)
   Dit programma is gericht op het wegwerken van achterstallig onderhoud in particuliere panden en activeren van de VVE's. Waar mogelijk wordt een koppeling met verduurzaming gelegd. Het streven is om iedere collegeperiode 3000 woningen aan te pakken. In 2024 werken we door aan het programma uit de voorgaande collegeperiode, waarbij de verwachting is dat in 2024 de laatste van de in aanpak genomen woningen bouwtechnisch gereed zullen worden opgeleverd. Tevens starten we in 2024 met het programma voor deze collegeperiode (2023-2026).

2. Grondige aanpak van de Particuliere Voorraad
   Hier gaat het niet alleen om wegwerken van achterstallig onderhoud maar om een structurele verbetering van de woningvoorraad zodat deze minimaal 20 jaar in goede staat is. We doen dit middels grondige renovatie (investering meer dan 37.500 euro per woning), gecombineerd met samenvoegen en vergroten, of sloop/nieuwbouw. In het kader van de lopende regiodeal is het streven om 700 – 900 woningen aan te pakken. De projecten hiervoor zijn vrijwel allemaal in uitvoering genomen. Daarnaast werken we nog aan

de aanpak van 600 woningen die voortkomen uit een convenant met de corporaties uit 2016. Deze projecten zijn nu dichtbij realisatie b.v. de Mijnkint blokken in de Tarwewijk. Oplevering wordt daar verwacht in 2024. In 2021 hebben we succesvol een aanvraag gedaan voor het Volkshuisvestingfonds. Hierdoor is budget beschikbaar voor de aanpak van ruim 600 woningen. Eind 2023 en in de loop van 2024 komen er voor de grondige aanpak Particuliere Voorraad mogelijk meer middelen beschikbaar uit de 2e en 3e tranche Volkshuisvestingsfonds.

3. Corporatie voorraad
   De corporaties zorgen voor de aanpak van 12.000 woningen op Zuid middels ingrijpende renovatie of sloop /nieuwbouw. Ze financieren dit uit eigen middelen.

4. Woonmilieu
   Goed wonen vraagt om meer dan een goede woning. Ook de woonomgeving is van groot belang. We zetten daarom in op verbetering van buitenruimte, winkelstraten en mobiliteit. In de regiodealmiddelen is 23 miljoen gereserveerd voor buitenruimteprojecten. Meerdere buitenruimteprojecten zullen in 2024 worden opgeleverd, zoals de buitenruimte bij de Walravenbuurt, Nijverheidsstraat, Ericaplein en het Slotboomplein. Tevens zal in 2024 worden gestart met de buitenruimteprojecten Park in de Maashaven (Nelson Mandelapark), Carnisse Goereesestraat, Eksterstraat e.o., parkeren in Carnisse, Mijnkintbuurt blok 1, 2 en 3 en project Tarwekracht: een groene verbindingsroute in de Tarwewijk tussen het Mijnsherenplein en het plein bij de Zwartewaal school. Ook de aanpak van de winkelstraten Katendrechtselagedijk /Wolphaersbocht en Beijerlandselaan/Groene Hilledijk draagt bij aan de verbetering van het woonmilieu. Er wordt een voorstel uitgewerkt om middelen uit de nieuwe Regiodeal in 2024 en 2025 te kunnen inzetten voor een multidisciplinaire “achter de voordeur” aanpak. Daarin worden diverse lopende trajecten, waaronder Goed Huren en Verhuren, Grip op Vastgoed en Instroom en Intensief Beheer nog beter gekoppeld. De aanpak vormt onderdeel van de wijkgerichte aanpak van gemeente en corporaties en draagt bij aan de bescherming van particuliere huurders in een kwetsbare positie, de aanpak van misstanden in de woningvoorraad en (op de langere termijn) verbeteren sociale samenhang en kwaliteit van wonen in de wijk.

In het gemeentelijk coalitieakkoord 2022-2026 zijn nieuwe middelen (€ 80 miljoen) gereserveerd voor de pijler wonen van NPRZ en zijn opgenomen in de gemeentebegroting. Deze middelen dienen (deels) als cofinanciering bij andere financieringsbronnen. Bij het schrijven van deze begroting is het uitvoeringsplan 2023 – 2027 vastgesteld door het college van B&W op 21 februari 2023, het basisdocument. In dit uitvoeringsplan, dat afzonderlijk is voorgelegd aan de gemeenteraad, staan de plannen opgenomen voor de komende periode en de besteding van het nieuwe budget.

Pijler Veilig

Integrale aanpak/proces op de winkel/woonstraten In Bloemhof: Putsebocht, Dordtselaan en Strevelsweg

Deze straten verdienen de aandacht vanuit economisch en leefbaarheidsoogpunt. Ook verdienen de bewoners in deze straten alle aandacht. Zeker op de Strevelsweg en Putsebocht waar ook meerdere zorginstellingen gevestigd zijn. De drie straten zijn niet vitaal en de inzet is om het winkelaanbod te verkleinen én meer woningen te creëren.

- Het deel van de winkelstraten dat blijft moet vitaler gemaakt worden.

- Er worden veel misstanden geconstateerd in de woningen.

De veiligheid en leefbaarheid van de straten moet worden vergroot door verschillende vormen van zorg, begeleiding, inzet van toezicht & handhaving en het opleggen van bestuurlijke maatregelen.

- Ondermijning bij ondernemingen en pandeigenaren moet worden aangepakt door de aanpak van ondermijnende criminaliteit.
- De koppeling met de pandenaanpak en de aanpak van de problematiek van de EU-arbeidsmigranten moet intensiever gelegd worden.

Voor deze integrale aanpak is procesregie nodig. De aanpak van winkelstraten, in combinatie met aanpak ondermijning, de aanpak van de problematiek van de EU-arbeidsmigranten, de pandenaanpak en de communicatie met bewoners is complex en moet integraal worden opgepakt. De borging bestaat uit het duurzaam aanpakken van misstanden en het vitaliseren van het winkelstratenaanbod.

Daarnaast wordt een groot deel van de interventies in NPRZ gebied voor de pijler Veilig gefinancierd met middelen vanuit de specifieke uitkering Preventie met Gezag.

Wat gaat het kosten in 2024?

In onderstaande tabel is op het niveau van de Regiodeal 2019-2022 het totaal van realisatie en begroting opgenomen. Daarna volgt per pijler meer inzicht.

Pijlers	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2022	Cumulatieve realisatie tm 2e herz. 2023	Begroting 2e helft 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
School	44	8,4	30,46	0,0	0,0	9,6	4,4	0,0
Werk	24	5,7	24	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wonen	60	3,52	29,63	3,33	5,94	8,10	7,01	6,00
Cultuur	2	0,22	1,95	0,05	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	**130**	**17,83**	**86,04**	**3,38**	**5,94**	**17,70**	**11,41**	**6,00**

Pijler school

School	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2022	Cumulatieve realisatie tm 2e herz 2023	Begroting 2e helft 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
1 Children's Zone	18,1	5,2	22,85	0,0	0,0	0,0		
2. Dagprogrammering buiten Children's Zone	2,2	1,0	1,46	0,0	0,0	0,0		
3. Herstructurering VO	14,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,6	4,4	0,0
4. Leraren	6,8	0,8	5,3	0,0	0,0	0,0		

5. Cultuurcampus	2,5	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0		
6. Dagprogrammering VO	0,4	0,5	0,79	0,0	0,0	0,0		
Totaal	**44,0**	**8,4**	**30,46**	**0,0**	**0,0**	**9,6**	**4,4**	**0,0**

Met uitzonderzondering van 'herstructurering VO' worden er in 2024 geen middelen meer ingezet vanuit de regiodeal 2019-2022 in de pijler School

3. Herstructurering VO

In 2018 is het convenant ‘herontwerp voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid’ gesloten. Naast de dekking van de regiodeal is ook de cofinanciering (door gemeente) geregeld. De middelen worden pas gerealiseerd bij oplevering van de nieuwe objecten.

Pijler werk

Werk	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2022	Cumulatieve realisatie tm 2e herz. 2023	Begroting 2e helft 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
1. Inzet op de vraagkant; Matching op Werk	4,0	1,90	6,51	0,0	0,0			
2. Aanpak Versterking Aanbodkant; Tegenprestatie	8,0	2,0	8,00	0,0	0,0			
3. Aanpak versterking Aanbodkant: Prematching en Tegenprestatie	6,0	1,50	5,60	0,0	0,0			
4. LeerWerkakkoord	4,0	0,30	3,70	0,0	0,0			
5. Onderzoek, monitoring, evaluatie, methodiek-ontwikkeling, professionalisering, communicatie.	2,0	0,00	0,19	0,0	0,0			
Totaal	**24,0**	**5,70**	**24**	**0,00**	**0,00**			

Er worden in 2024 geen middelen meer ingezet vanuit de Regiodeal 2019-2022 in de pijler Werk.

Pijler wonen

Wonen	Totale Rijksbijdrage	Realisatie 2022	Cumulatieve realisatie tm 2e herz 2023	Begroting 2e helft 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
1 Grondige aanpak particuliere voorraad: sloop /nieuwbouw + transformatie bestaande voorraad	46,7	2,07	23,74	2,06	3,75	5,55	5,60	6,0

2 Woonmilieus: buitenruimte + winkelstraten	12,3	1,44	5,89	0,77	1,69	2,55	1,41	0,0
3. Regionale Spreiding	1,0	0,0	0,0	0,50	0,50	0,0	0,0	0,0
Totaal	**60,0**	**3,51**	**29,63**	**3,33**	**5,94**	**8,10**	**7,01**	**6,00**

1. Grondige aanpak

Binnen de grondige aanpak via sloop-nieuwbouw is er voor het jaar 2024 € 3,75 mln begroot:
Eind 2020 is de gemeenteraad niet akkoord gegaan met de integrale herstructurering van de Fazantstraat en daarom wordt er een gewijzigde aanpak uitgewerkt waarin samenvoeging en woningverbetering een prominente plaats hebben. Hierbij worden voor 2024 € 3,75 mln aan bestedingen verwacht voor alternatieve projecten waarvan de planvoorbereiding inmiddels is gestart. Dit betreft vooral de gebiedsaanpak in de wijk Bloemhof waarvan het proces in 2023 is gestart en in 2024 doorloopt in voorbereiding.

2. Woonmilieus: buitenruimte en winkelstraten

Binnen de meerjarige en integrale aanpak woonmilieus: winkelstraten en buitenruimte is er voor het jaar 2024 € 1,69 mln begroot.
Voor de aanpak van de buitenruimte rondom de nieuwe woningen is de totale rijksbijdrage in het kader van de regiodeal NPRZ € 6,3 mln. Voor 2024 wordt hiervan aan bestedingen begroot € 1,69 mln voor o.a. de projecten Carnisse Goereestraat, parkeren in Carnisse, Eksterstraat, Mijnkintbuurt fase 1, 2 en 3 en Park in de Maashaven.

3. Regionale spreiding

Binnen de regionale Spreiding werkt de provincie Zuid-Holland aan het borgen van de ontwikkeling van de goedkope woningvoorraad in de regio. Onderdeel hiervan is een financiële incentive in het kader van de opgave in Rotterdam Zuid voor díe regiogemeenten waar extra DAEB-woningen (Dienst van Algemeen Economisch Belang) worden gerealiseerd. De financiering van deze stimuleringsmaatregel bestaat naast de provinciale inbreng (€ 4 mln) uit een bijdrage vanuit de regiodeal Rotterdam Zuid van € 1 mln. De regeling is ingegaan per 1 juni 2020 en loopt tot 1 januari 2024. In 2021 heeft de gemeente Rotterdam overeenkomstig eerder gemaakte afspraak aan de provincie Zuid-Holland een bijdrage van € 1 mln formeel verleend als cofinanciering voor de door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland vastgestelde subsidieregeling “Spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam” (totaal subsidiebudget € 5 mln). De eerste € 0,5 mln (50%) is in 2021 als voorschot naar de provincie overgemaakt. Naar verwachting zal in 2024 op basis van de provinciale eindverantwoording het laatste bedrag (maximaal € 0,5 mln) worden overgemaakt. Bijdragen worden zowel in het kader van de jaarrekening van de gemeente Rotterdam als in deze rapportage naar het Rijk pas als besteding opgenomen wanneer de provincie subsidies heeft vastgesteld op basis van door de gemeenten geleverde prestaties (gestart zijn met de bouw van de extra woningen).

Pijler cultuur

Cultuur	Totale	Realisatie	Cumulatieve realisatie tm 2e	Begroting 2e	Begroting	Raming	Raming	Raming

	rijksbijdrage	2022	herz 2023	helft 2023	2024	2025	2026	2027
1 Culturele Programmering	0,9	0,0	1,02	0,0	0,0			
2 Talentontwikkeling	1	0,22	0,82	0,05	0,0			
3 Planvorming NCWI en onderzoek	0,1	0,00	0,12	0,0	0,0			
Totaal	2,0	0,22	1,95	0,05	0,0			

Er worden in 2024 geen middelen meer ingezet vanuit de regiodeal 2019-2022 op de pijler cultuur. De resultaten van de Pijler Cultuur regiodeal 2018-2022 worden in de jaarrapportage 2023 vermeld.

Onderhoud kapitaalgoederen

Pagina 220

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente is eigenaar en beheerder van de openbare ruimte. Een goed onderhouden openbare ruimte draagt in hoge mate bij aan een veilige en fijne woon- en leefomgeving. Rotterdam investeert jaarlijks veel geld in het onderhoud van haar openbare ruimte, om te zorgen dat die schoon, heel en veilig is. Het in stand en op orde houden van de openbare ruimte vraagt voortdurende aandacht, verantwoorde keuzes en investeringen. Het beleid hiervoor staat in de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027, Nota Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte 2021-2071 en de Kadernota Vastgoed 2018.

BeleidFinanciële consequenties

Beleid

Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027

De assets in de openbare ruimte zijn kapitaalgoederen die van grote maatschappelijke waarde zijn en onderhoudskosten en vervangingsinvesteringen met zich meebrengen. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen vormt een aanzienlijke post op de gemeentelijke begroting. Achterstallig onderhoud zorgt voor mogelijk onveilige situaties en meer kosten en inspanning dan bij tijdig onderhoud. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is daarom bepaald dat in de gemeentelijke begroting en jaarrekening een verplichte paragraaf ‘Onderhoud Kapitaalgoederen’ wordt opgenomen. Basis daarvoor is een integrale Nota Onderhoud Kapitaalgoederen, die eens in de vier jaar door de gemeenteraad wordt vastgesteld. De Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023 - 2027 beschrijft hoe de gemeente Rotterdam haar beschikbare middelen in wil zetten om de bestaande kapitaalgoederen in de openbare ruimte verantwoord te beheren en te onderhouden. Het doel is om verwaarlozing van de openbare ruimte te voorkomen, en daarmee verlies van waarde van investeringen die in het verleden in de stad zijn gedaan en de komende jaren nog gaan plaatsvinden. De financiele consequencies van de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027 zijn per assetgroep structureel in de begroting verwerkt.

Nota Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte 2021-2071

De Nota Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte wordt om de vier jaar opgesteld. De eerste Nota Vervangingsinvesteringen dateert van 2021. Op basis van kengetallen is de investeringsbehoefte, en daarmee de kapitaallasten voor de vervangingsinvesteringen, voor vijftig jaar vooruit doorgerekend. Het is een theoretische, beleidsarme doorrekening, als onderdeel van de doorrekening van de vervangingsbehoefte van het gehele Rotterdamse bezit.

Kadernota Vastgoed 2018

De Kadernota Vastgoed bevat richtlijnen hoe om te gaan met gemeentelijk vastgoed en het vastgoed zowel financieel als functioneel optimaal te benutten voor de stad.

Financiële consequenties

Assetgroep (* €1 mln)	Exploitatie	Investeringen	Totaal budget 2024
Wegen	53.1	29.1	82.2
Groen en bomen	45.0	9.7	54.7
Speelvoorzieningen	5.9	5.8	11.7
Civiele kunstwerken	22.4	26.6	49.0
Beeldende kunst en monumenten	2.2	0.3	2.5
Begraafplaatsen	1.8	0.8	2.6
Oppervlaktewater	5.9	4.1	10.0
Verkeersinstallaties	3.7	7.1	10.8
Openbare verlichting	6.6	9.1	15.7
Parkeervoorzieningen	5.0	4.2	9.2
Toezichtcamera's	0.2	-	0.2
Afvalvoorzieningen	2.1	4.8	6.9
Vastgoed	33.9	170.9	204.8
Totaal	187.8	272.5	460.3

Subsidies

Pagina 221

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van een door de gemeenteraad vastgesteld beleidsdoel.

BeleidSubsidielijst

Beleid

De gemeentelijke Subsidieverordening Rotterdam 2014 (SVR 2014) bevat de spelregels voor subsidieverlening. De verordening bepaalt dat er twee subsidievormen zijn: eenmalige subsidies en jaarlijkse subsidies. Een eenmalige subsidie verstrekt de gemeente voor één of meer prestaties of activiteiten die in beginsel van bepaalde duur zijn. Een jaarlijkse subsidie verstrekt de gemeente per kalender- of boekjaar.

Hieronder zijn de relevante subsidiebeleidsvelden nader toegelicht.

Cultuur

Rotterdam wil een zo breed en divers mogelijk publiek bereiken met een cultuurbeleid dat inclusief en innovatief is en dat interconnectiviteit bevordert. Rotterdam heeft daarvoor onder andere diverse subsidieregelingen die kunst- en cultuurprojecten mogelijk maken en de artistieke ontwikkeling van makers bevorderen.

Sport en Recreatie

Rotterdam draagt graag bij aan het versterken van het imago van Rotterdam als sportstad. Denk hierbij aan het mogelijk maken van grote (top)sportevenementen en het ondersteunen van sportverenigingen.

Onderwijs

De gemeente heeft de ambitie dat de kansengelijkheid in het onderwijs toeneemt. Samen met de onderwijsinstellingen, leraren en ouders zorgen we ervoor dan alle Rotterdamse scholieren het beste onderwijs krijgen. Daartoe worden subsidies verstrekt aan het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussen scholen, burgerschap, leraren en extra onderwijs in de vorm van dagprogrammering. Kansengelijkheid begint bij de financiële toegankelijkheid in de voorschool; ook hier wordt op ingezet met behulp van subsidies. Verder wordt er door middel van subsidies geïnvesteerd in onderwijshuisvesting.

Economische ontwikkeling

Met deze subsidie stimuleert de gemeente initiatieven die het Rotterdamse vestigingsklimaat en/of de werkgelegenheid vergroten.

Maatschappelijke Ondersteuning

De subsidies zijn bedoeld voor onder meer de gebieden integratie, samenleven, jeugd en taal.

Volksgezondheid

De gemeente vindt het belangrijk om met subsidies de gezondheid van Rotterdamse bewoners te stimuleren. Ondersteuning van de gezondheid is belangrijk voor de huidige en toekomstige Rotterdamse samenleving.

Subsidielijst

In het onderstaande overzicht is per programma aangegeven hoeveel subsidie begroot is voor welke instelling. De werkelijke realisatie op basis van de subsidiebeschikkingen kan dus afwijken en aan de subsidiestaat in de begroting kunnen geen rechten worden ontleend.

Gesubsidieerde instelling	Begroting 2024
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	**7.652**
Beleidskader Taal 2015 - 2019	564
Stichting Dress for Success Rotterdam	104
Stichting Jarige Job	84
Stichting Jeugdfonds sport & cultuur Rotterdam	2.335
Stichting Community & Voedselsurplus	81
Stichting Warm Rotterdam	49
Stichting DOCK Rotterdam	300
Stichting Jeugdvakantieland Rotterdam	154
Stichting Voedselbanken Nederland, Regio Rotterdam	142
Stichting Rotterdamse Uitdaging	30
Stichting Meedoen	1.371
Subsidieregeling armoede & schuldenaanpak	2.438
Bestaande stad	**1.793**
Div. particulieren (verbetering woningen pwe/vve)	1.000

Diverse particulieren monumenten	38
Joodse begraafplaats	85
Stichting VvE010	670
Cultuur	**161.991**
Amateur jaarsubsidies	184
Chabotmuseum	150
Combinatiefuncties	1.163
Creatieve Industrie	529
Cultuureducatie Meerjarig	2.409
Evenementenfonds	1.790
HipHopHuis Holland	928
Internationaal beleid	45
Mediabeleid Meerjarig	57
Motel Mozaique	462
Multidisciplinair	284
Mundo Kinderopvang B.V.	57
Overige subsidies musea	579
Projectsubsidies Cultuur	1.825
Rotterdamse poppenspelers	26
Scapino Ballet Rotterdam	1.393
Stichting "Conny Janssen Danst"	652
Stichting A Tale of a Tub	109
Stichting Architectuur Instituut Rotterdam AIR	563
Stichting Arminius	196
Stichting Art Studio	245
Stichting Bibliotheek Rotterdam	25.122
Stichting Centrum Beeldende Kunst	3.883
Stichting Circus Rotjeknor	183
Stichting Concert- en congresgebouw De Doelen	6.016
Stichting Cultuur Concreet	2.646

Stichting CultuurRijk Overschie (In de Lugt)	35
Stichting Cultuurwerkplaats IJsselmonde	751
Stichting Dansateliers	420
Stichting de Bende / Hotel Modern	290
Stichting De Nieuwe Lichting	210
Stichting Designplatform	147
Stichting Digital Playground	316
Stichting DOCK Rotterdam	19
Stichting Doelenensemble	226
Stichting Epitome Entertainment	202
Stichting Garage Rotterdam	66
Stichting Grote of Sint-Laurenskerk te Rotterdam	253
Stichting Hijs	278
Stichting Hofplein Rotterdam	2.463
Stichting International Film Festival Rotterdam	1.429
Stichting Internationale Architectuur Biënnale Nederland	185
Stichting Jazzpodium Rotterdam	337
Stichting Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam	1.041
Stichting Kunstaccommodatie Rotterdam	632
Stichting Kunsthal Rotterdam	3.628
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	8.095
Stichting Laurenscantorij	226
Stichting Live at Rotown	289
Stichting Luxor Theater Rotterdam	3.273
Stichting Maas theater en dans	2.060
Stichting Maritiem Museum Rotterdam	6.039
Stichting Museum Rotterdam	1.966
Stichting Music Matters	348
Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam	964
Stichting Nederlands Fotomuseum	1.236

Stichting Open Rotterdam	799
Stichting Passionate Bulkboek	281
Stichting Poetry International	331
Stichting Poppodium Baroeg	496
Stichting Popunie	524
Stichting Public Art Squad-Environmental Art for Public Spaces	344
Stichting Punt 5	83
Stichting RoMeO	75
Stichting Roodkapje	333
Stichting Rotown Magic	121
Stichting Rotterdams Philharmonisch Orkest	8.465
Stichting Rotterdam Festivals	8.644
Stichting Rotterdams Volkstheater	158
Stichting Rotterdams Wijktheater	636
Stichting Sinfonia Rotterdam	570
Stichting Taal en Theater Studio de Bakkerij	275
Stichting Theater Lantaren Venster	1.915
Stichting Theater Rotterdam	10.658
Stichting theater 't Kapelletje	73
Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen Rotterdam	14.853
Stichting Urland	206
Stichting V2_Instituut voor de instabiele media	446
Stichting Verhalenhuis Belvedere	332
Stichting Watch That Sound	122
Stichting Wereldmuseum Rotterdam	6.118
Stichting Worm	957
Stichting Xclusiv	302
Afrikaanderwijk Coöperatief U.A.	196
Impulsregeling	797
Stichting AVL Mundo	194

Stichting C-010	110
Stichting CLUB GEWALT	133
Stichting De Dependance	106
Stichting Dig It Up	137
Stichting Extra Extra	186
Stichting Frontaal Podium	58
Stichting House of Knowledge	147
Stichting House of Urban Arts	199
Stichting Ja-Room (Printroom)	105
Stichting Lloydscompany	181
Stichting Museum Oud-Overschie	8
Stichting MiMa	31
Stichting Office for Metropolitan Information	118
Stichting Operator Radio	95
Stichting SpraakuhlooS	218
Stichting Stadspodium Rotterdam	61
Stichting Tall Tales Company	133
Stichting Theater Babel Rotterdam	490
Stichting The Writer's Guide (to the Galaxy)	138
Stichting Transistor	206
Stichting WAT WE DOEN	179
Theater Walhalla	614
Theater Zuidplein	4.279
Vereniging Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest	49
Villa Zebra	530
Stichting Kunstinstituut Melly	801
Grounds (vh World music & Dance Centre)	355
Wijkakkoorden/ Basisvoorzieningen en programmering wijken	1.600
Handhaven Cultuurniveau	2.500
Dienstverlening	**5.746**

Bewonersinitiatieven	4.746
Citylab 010	1.000
Economische ontwikkeling	**10.591**
Divers EO Stad	500
Divers Haven/ Maritiem	1.089
Evenementenfonds	850
MKB ondernemersinitiatieven	350
Toekomstbestending MKB Circulair ondernemerschap	910
Toekomstbestendig MKB Groeiversnelling MKB	200
Rotterdam Partners	6.692
Energietransitie	**8.041**
Subsidies Energietransitie DZ	875
LabZES	328
Subsidie Energiearmoede Woco	4.548
Subsidies DTB	1.990
Deltalinqs	300
Onderwijs	**100.024**
Beregoed Kinderdagverblijf	80
De Droomplaats Holding B.V.	390
De Kralingsche School	43
de Passie, stichting voor Evangelisch Bijbelgetrouw Onderwijs	116
De Vereniging De van Oldenbarneveltschool voor Neutraal Bijzonder Onderwijs	49
EduMare	124
Hoornbeeck College	50
Kiddoozz B.V.	460
Kiddoozz Rotterdam B.V.	225
Kinderdagverblijf De Maan Rotterdam B.V.	130
Kinderdagverblijf De Zeebaboe B.V.	160
Kinderdagverblijf in de Wolken	67
Kinderdagverblijf Satu	32

Kinderopvang BijDeHand B.V. naam is gewijzigd in gro-up Kinderopvang B.V.	2.706
Kinderopvang Smurfenland B.V.	60
Komkids Kinderopvang B.V.	190
LEV Scholengroep West-Nederland (LEV-WN)	89
Martinusstichting voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs	88
Montessorischool, Vereniging De Rotterdamse	62
Mundo Kinderopvang B.V.	80
Norlandia Kinderopvang Rotterdam B.V.	215
Seva Kinderopvang Rotterdam B.V.	70
SIPOR	2.867
Small Kidz Bredestraat B.V.	53
Stichting Albeda	647
Stichting BOOR	18.263
Stichting Interregionaal Onderwijs Zaanstad	365
Stichting Grafisch Lyceum Rotterdam	161
Stichting Groeibriljant naam is gewijzigd in gro-up Peuteropvang B.V.	4.709
Stichting Groos	26
Stichting Het Talentencollege	345
Stichting Hindoe Onderwijs	145
Stichting iHUB Groep	197
Stichting Hout- en Meubileringscollege	38
Stichting Humankind	305
Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Rotterdam	84
Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam en omstreken	5.209
Stichting Kiddoozz Peuteropvang	504
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)	3.082
Stichting Kindercentrum Het Kompas	215
Stichting Kinderopvang Frida Dida	90
Stichting Koninklijke Visio, expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen	25
Stichting Onderwijs Koninklijke Auris Groep	253

Stichting Peuter & Co naam is gewijzigd in St. Hefgroep-KindeRdam	20.473
Stichting Prokino Kinderopvang	236
Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek	401
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	9.101
Stichting Scholengemeenschap Montessori Lyceum Rotterdam	160
Stichting STC-Group	333
Stichting van Brienenoordschool, samenwerkingsschool voor protestants-christelijk en openbaar onderwijs	681
Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag "De Wartburg"	260
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	430
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam en omstreken (De Wissel)	296
Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o.	3.392
Stichting voor Islamitisch Voortgezet Onderwijs in Rotterdam e.o.	669
Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	10.601
Stichting voor Rooms-Katholiek Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs voor Noordelijk Rotterdam	73
Stichting Vrije Scholen Zuid-west Nederland	174
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland	84
Stichting Yulius Onderwijs	303
Van Veldhuizen Stichting	455
Vereniging Montessorischool Kralingen (MSK)	44
Vereniging tot het Verstrekken van Onderwijs op Gereformeerde Grondslag	25
Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	2.935
Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs voor Westelijk Nederland	89
BLOS kinderopvang B.V.	35
Kinderopvang Kidzglobe	35
Kinderopvang De Speelboom B.V.	60
Small Steps B.V.	322
Kinderopvang De Groene Tuin B.V.	90
Vriendjeskring Kinderopvang	45
KSH Kindercentra B.V.	145
Randstadje West B.V.	82

Randstadje Noord B.V.	83
Kinderopvang De Groene Tuin Slinge B.V.	118
Kinderopvang Kleinrijkje	180
Stichting Rotterdamse Schoolvereniging	68
Stichting PCOHS Opvang	497
Kindercentrum De Wonderwolk B.V.	60
Kindercentrum De Klaver Heijplaat B.V.	37
St. De jonge Bea	62
Het Kleurpaleis B.V.	44
Stichting Kinderopvang Nissewaard	26
Kindercentrum Emma B.V.	60
Stichting CJG Rijnmond	1.090
Stichting Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam	562
Stichting IT Campus Rotterdam	475
Jinc	625
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	325
Stichting Studentmentoren Rotterdam	200
Samenwerkingsverband Koers VO	160
Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam	104
Stichting Hogeschool Rotterdam	150
Overhead	**270**
Comitee Nationale Belangen	60
Stichting herdenking 14 mei 1940	40
Stichting Lokaal	170
Sport en recreatie	**36.457**
Brede regeling combinatiefuncties Rotterdam	769
Investeringssubsidies	1.044
NME Gebieden	425
Recreatie, Witte bedjes	16
Scoutinggroepen	117

Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde	984
Stichting Natuurstad Rotterdam	10.531
Stichting Rozenburg Bloeit	151
Stichting Vogelklas Karel Schot	165
Gehandicaptensport	79
Optisport Rotterdam B.V.	628
Ouderensport	74
Rotterdam Topsport	4.224
Speeltuinen	3.051
Sportfonds Rotterdam	3.434
Sportprogrammering, Sportinitiatieven - Couleur Locale	257
Stichting Rotterdam Marathon	384
Stichting Rotterdam Sportsupport	4.485
Subsidies Urban Sports	332
Stichting MEE	98
LF Doelgroepenaanpak	4.865
Topsportcentrum B.V	344
Stedelijke ontwikkeling	**860**
Diverse partikuliern (subsidieregeling Oranjebonnen)	100
Buzz010	116
Belevenisboerderij Schieveen uit gemeentefonds	311
Natuurbeheer Schieveen	185
Belevenisboerderij Schieveen 2.0	148
Veilig	**4.601**
Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam	160
R.E.T.	4.220
Fancoach	50
Stichting Archell Thompson Foundation	15
Stichting Citysteward Rotterdam	26
Stichting Inclusia	80

Luvenis Veldwerk & Preventie	50
Volksgezondheid	**29.087**
Stichting CJG Rijnmond	20.431
Stichting Rotterdam Sportsupport	269
WMO Preventiemiddelen cf Heel de Stad	1.524
Mentale Gezondheid	8
Gezond 010	6.855
Zorg, welzijn en wijkteams	**119.492**
Avant sanare B.V.	124
Nico Adriaans Stichting (NAS)	4.834
Reakt Rijnmond	1.141
SMI: Diverse personen	3.286
Stichting Antes (Bouman GGZ)	5.229
Stichting PerspeKtief (was Stichting Arosa in 2023)	32
Stichting Corridor Dienstverlening	803
Stichting Fier Fryslan	32
Stichting Humanitas	557
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	12.741
Stichting Ontmoeting	1.612
Stichting Pameijer	4.413
Stichting Pension Maaszicht	144
Stichting Timon	181
Stichting Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond	2.003
Stichting Zorgbelang Zuid-Holland, patiënten en consumenten platform	962
Subsidies programma Stevige Start (Kansrijke Start)	830
Heel de Stad - Couleur Locale	3.604
Heel de Stad - Stedelijk Welzijn	1.325
Huizen van de Wijk in zelfbeheer	898
Wijkbussen	801
Dona Daria, Centrum voor Vrouwen en Emancipatie	78

Maatschappelijke Ondersteuning Stichting School Maatschappelijk Werk Rijnmond (SMWR)	712
Stichting PerspeKtief (was Stichting Arosa in 2023)	3.969
Stichting Prokino	450
Stichting B for you	75
Stichting Big Brothers Big Sisters of Rotterdam (Mentoring)	300
Stichting Brede Raad	807
Stichting Centrum voor Vrijwillige en Professionele Maatschappelijke Dienstverlening	11.050
Stichting CJG Rijnmond	7.198
Stichting Confro	211
iHUB Zorg B.V. (voorheen: Stichting De Nieuwe Kans)	5.013
Stichting Enver	2.729
Stichting Exodus Zuid-Holland	97
Stichting Fier	3.121
Stichting Humanitas	2.229
Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Rijnmond Plus	467
Stichting Mara	24
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	1.211
Stichting Opzoomer Mee Rotterdam	2.578
Stichting Pameijer	330
Stichting Radar WMO diensten	651
Stichting Slachtofferhulp Nederland	237
Theater in Feite	108
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	1.038
Subsidies t.b.v. Subsidiekader Jeugdpreventie	12.132
Subsidies tbv (voorschools) schoolmaatschappelijk werk	9.097
Subsidies specifieke aanpakken	287
Subsidies woningaanpassingen	538
NRJ: Wijkteams/ basishulp	232
Subsidies tbv kinderopvang plus	1.603
Subsidies tbv jeugdwerk voor gebieden en gebiedsgerichte jeugdactiviteiten	3.086

Informele zorg	2.165
Masterplan Ouderen	111
Welzijn	7
Totaal	**486.605**

Sustainable development goals

Pagina 222

Paragraaf Sustainable Development Goals

Geen armoede (SDG 1) en geen honger (SDG 2)Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)Kwaliteitsonderwijs (SDG 4)Schoon water en sanitair (SDG 6)Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)Eerlijk werk en economische groei (SDG 8)Innovatie en duurzame infrastructuur (SDG 9)Ongelijkheid verminderen (SDG 10), gendergelijkheid (SDG 5),Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)Klimaatactie (SDG 13)Leven op het land (SDG 14) en leven in het water (SDG 15)Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten (SDG 16)Partnerschappen om de doelen te bereiken (SDG 17)

Sustainable development Goals (SDG, Duurzame ontwikkelingsdoelen)

De SDG's (Sustainable Development Goals of Duurzame Ontwikkelingsdoelen) zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. De SDG's zijn afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN), waaronder Nederland. Ook Rotterdam heeft de SDG's omarmd en heeft zich aangesloten bij de VNG-campagne'Gemeenten 4 Global Goals'. In beleid en plannen zoals het Rotterdams Weerwoord, 'Uit de Knoop', Gezond010 enVeilig@Rotterdam zijn doelen en indicatoren opgesteld die een duidelijke relatie hebben met deSDG's. Ook bedrijven en organisaties in Rotterdam waaronder de Erasmus Universiteit, Hogeschool Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam, Unilever en Verstegen spices hebben de SDG's doorgevoerd in hun bedrijfsvoering.

Crisissen op het gebied van wonen, energie, klimaat en verdeling van de samenleving leggen extra druk op het realiseren van de ambities van onze stad. Het brede welvaartsbegrip en de duurzame ontwikkelingsdoelen kunnen dienen als gemeenschappelijke stip op de horizon voor alle partijen, in Rotterdam maar ook regionaal en (inter)nationaal, en bieden een gedeelde taal en helpen de krachten van partijen te bundelen. Zo versterken we de samenwerking met onze partners én vergroten we de kansen van Rotterdam om meer Europese subsidies te verwerven om samen te bouwen aan de toekomst van de stad.

Daartoe verschijnt een Rotterdamse rapportage over de duurzame doelen (internationaal heet dat een 'Voluntary Local Review' (VLR)): een overzicht dat laat zien hoe Rotterdam ervoor staat op elk van de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen, wat de aanpak is om de situatie verder te verbeteren en welke inspirerende praktijkvoorbeelden van werken met SDG's er in de stad te vinden zijn.

In de strategische verkenning aan de hand van indicatoren die inzicht bieden in de Staat van de Stad legt de gemeente Rotterdam een link naar het brede welvaartsbegrip en de duurzame doelen: we brengen niet alleen de welvaart van de stad in kaart, maar juist ook het welzijn, alles wat mensen van waarde vinden. En dat niet alleen nu en hier, maar ook ‘elders’ en ‘later’. We willen de negatieve consequenties van onze keuzes niet afwentelen op latere generaties of op plekken elders in de wereld. Zo geven we richting aan beleid en uitvoering en vertalen we een abstract en mondiaal verhaal, naar een Rotterdams verhaal met concrete doelen voor de stad.

De paragraaf Sustainable development goals en de begroting van gemeente Rotterdam

In onderstaande dwarsdoorsnede van de begroting treft u een rapportage overSDG’saan de hand van bestaand en voorgenomen beleid de aandachtspunten in de realisatie daarvan. Bij elke SDG wordt aangegeven in welk begrotingsprogramma het bestaande beleid is beschreven en welke bestaande collegetargets relevant zijn.

Geen armoede (SDG 1) en geen honger (SDG 2)

SDG 1 richt zich op het beëindigen van armoede in alle vormen. Rotterdam gebruikt de definitie van het SCP: armoede is de situatie dat mensen gedurende langere tijd niet de middelen hebben voor de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden.

Vanwege de (gevolgen van) de energiecrisis en de stijgende inflatie, zal het aantal Rotterdammers in armoede groeien. Energiearmoede is een belangrijk en snelgroeiend probleem. Met o.a. de Rijksgelden die we ontvingen, is een aantal projecten opgestart (zoals energieklussers) om energiearmoede tegen te gaan.

In september 2023 is het beleidskader ‘Rotterdam voor Iedereen- samen sterk tegen armoede en schulden’ vastgesteld door de gemeenteraad. De ambitie van het college met dit beleidskader is drieledig:

- We helpen meer Rotterdammers uit de problematische schulden.
- We beperken de gevolgen van het leven met financiële problemen door hen te ondersteunen met aanvullende begeleiding en inkomensondersteunende regelingen zolang de schulden bestaan. Wij zetten in op het meer centraal toegankelijk maken van het gemeentelijk hulpaanbod, zowel de inkomensondersteunende voorzieningen als de schulddienstverlening.
- We zorgen ervoor dat minder Rotterdammers – en dus ook minder kinderen – leven in armoede. Met effectief en preventief beleid doorbreken we de intergenerationele ‘armoedecirkel’, zodat kinderen en jongeren een beter perspectief krijgen om zich gezond, veilig en kansrijk te ontwikkelen.

Deze ambities zijn omgezet in 10 concrete doelen waarmee het college een bijdrage levert aan SDG 1 (geen armoede).

Begrotingsprogramma’s: Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving, Zorg, welzijn en wijkteams, Sport en recreatie, Energietransitie

Collegetargets:

- Collegetarget ondersteuning aanpak schulden

Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)

Vitale Rotterdammers zijn van grote waarde voor de stad: zij kunnen hun talenten beter ontplooien en zetten zich meer in voor hun stad. Vitaliteit draagt ook bij aan kansengelijkheid. Vitale inwoners doen minder beroep op zorg en ondersteuning. Vanuit het programma Volksgezondheid investeert de gemeente in fysieke en mentale gezondheid van Rotterdammers en ineen gezonde leefomgeving, door inspanningen gericht op:

- Gezonde leefstijlen door meer bewegen en gezonde voeding, het vroeg herkennen van gezondheidsrisico's en samenwerking tussen het medisch domein en het sociaal domein
- Het verbeteren van de leefomgeving met gezonde woningen, bijvoorbeeld door het verwijderen van loden leidingen en het aanpakken van beschimmeling van huizen. De woningvoorraad moet voldoen aan de eisen uit het Bouwbesluit Bestaande Bouw. Met de Aanpak basiskwaliteit wordt bijvoorbeeld schimmelproblematiek voorkomen door de inzet op goede ventilatie. Enkel glas wordt vervangen door dubbel glas waar dat meegenomen kan worden bij onderhoudswerkzaamheden.
- De verschuiving van het behandelen en genezen van ziektes naar het voorkomen van ziektes.

Rotterdammers kunnen met hun vraag voor hulp en ondersteuning terecht bij de Vraagwijzer, de stedelijke loketten (Centraal Onthaal Volwassenen, Centraal Onthaal Jongeren en Centraal Onthaal Gezinnen) het Jongerenloket of bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Rotterdammers krijgen hier informatie en advies of worden doorgeleid naar verdere ondersteuning, hulp of zorg. Rotterdammers weten de Vraagwijzer steeds beter te vinden. Tijdens de open inloop worden meer Rotterdammers gezien en geholpen en ook het aantal afspraken neemt toe. Daarnaast wordt vanuit de Vraagwijzer continu bekeken waar kan worden aangesloten in de wijk, om te voorzien in een laagdrempelige toegang tot ondersteuning en zorg, zoals een spreekuur in een Huis van de Wijk, een stand hebben op een markt of langsgaan bij een bepaald wooncomplex.

De wijkteams helpen momenteel jaarlijks ongeveer 10.000 Rotterdammers met complexe en/of meervoudige problematiek, zoals kwetsbare zwangeren, bankslapers, gedupeerden toeslagenaffaire, slachtoffers van huiselijk geweld, zorgmijders, gezinnen met opvoedondersteuningsvragen en het voorkomen van huisuitzettingen. Door hun centrale plek in het stelsel van Rotterdamse zorg en ondersteuning hebben de wijkteams intensieve contacten met het wijknetwerk en zijn zij in veel gevallen de toegang tot inzet van meer specialistische ondersteuning in de vorm van arrangementen. Soms moeten wijkteams overbruggingszorg leveren doordat er een wachtlijst is bij sommige vormen van andere zorg.We nemen verschillende maatregelen om de wachttijden terug te dringen: wijkteams ondersteunen elkaar door het overnemen van werk. Er is een inzet van extra personeel in de wijkteams. De procedure van aanmelding is verbeterd zodat Rotterdammers sneller op de juiste plek geholpen kunnen worden. Er is meer specialistische jeugdhulp ingekocht. Partners van het wijkteam worden geactiveerd om ook hun rol op te pakken bij het op orde brengen van de basis. Er wordt extra geïnvesteerd in schoolzorgteams zodat het schoolmaatschappelijk werk zelf meer ondersteuningsvragen op school kan oplossen.

Met ouderen en de samenwerkingspartners in de stad hebben we een actieagenda Ouderen opgesteld, die dit najaar voorgelegd zal worden aan de gemeenteraad. Deze actieagenda is de uitwerking van de ambities van dit college en het vervolg op het in december afgeronde uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer. De inzet vanuit de actieagenda voor ouderen komt bovenop de geborgde activiteiten uit het uitvoeringsprogramma. Een belangrijke ambitie is om de meest dementievriendelijke stad van Nederland te worden, daarvoor is een actieplan dementie opgenomen binnen de actieagenda.

Om ouderen in Rotterdam zo prettig mogelijk oud te laten worden wordt gewerkt aan de uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen. Het aantal Thuisplusflats in Rotterdam zal worden uitgebreid door middel van een aanbesteding. Om te komen tot een uitbreiding naar 20 Thuisplusflats in de stad, is een aanbesteding gestart. De aanbestedingsstukken worden naar verwachting in Q3 van dit jaar gepubliceerd. Het streven is dat de nieuwe contracten in 2024 ingaan. Ten aanzien van de nieuwbouw, is in 2022 gestart met de bouw van Simeon en Anna. We hadden verwacht dat we in 2023 konden starten met de bouw van twee (cumulatief met Simeon en Anna drie) complexen, maar omdat voorbereidingen en planontwikkelingen langer duren ligt de startbouw waarschijnlijk in 2024.

Op basis van het wetenschappelijk onderbouwd jeugdbeleid van Rotterdam Groeit wordt geïnvesteerd in de meest relevante factoren voor het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van kinderen en jongeren. De ambitie is de positieve trend van afnemende problematiek (zoals criminaliteit, slechte geboorte-uitkomsten, en schooluitval) door te zetten. Vanuit de subsidies van het Subsidiekader Jeugdpreventie: ‘Versterken en Voorkomen’ is er inzet op kwalitatief hoogwaardige preventieve jeugdinterventies. Dit zijn individuele trajecten en groepstrainingen voor Rotterdamse kinderen, jongeren en ouders om te helpen gezond, veilig en kansrijk te kunnen opgroeien. We streven met het collegetarget jeugdpreventie vanaf 2023 naar gemiddeld 5000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) waarbij een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie is afgerond. In 2023 waren tot 1 september voor 6.300 deelnemers dergelijke preventieve jeugdinterventies gesubsidieerd.

De Sportnota 2021+ bundelt de ambities op het gebied van sporten en bewegen. Belangrijkste is dat de gemeente stevig inzet op structureel sporten en bewegen als norm. Dat doen we onder andere door toekomstbestendige sportvoorzieningen waarvan multifunctioneel gebruik wordt gemaakt en het versterken en behouden van sportverenigingen. De gemeente stimuleert jeugd, mensen met een beperking of achterstand, en ouderen om te sporten of bewegen. De gemeente stimuleert ook de begeleiding van deze Rotterdammers naar het sport- en beweegaanbod bij een sport- of beweegaanbieder. Dat gebeurt door:

- schoolsportclinics;
- programma’s op Cruijff Courts en Krajicek Playgrounds;
- speeltuin-, scouting- en sportverenigingen vitaal, toekomstbestendig en toegankelijk te maken en te houden;
- living lab voor mensen met een verstandelijke beperking, vanuit het Lokaal Sportakkoord;
- inzet op combinatiefunctionarissen vanuit de brede regeling combinatiefuncties;
- schoolsportverenigingen te starten of te ondersteunen;
- pilots die speciaal gericht zijn op het voortgezet onderwijs, zoals Swapgym en e-sportsactiviteiten.
- Inzet van sportconsulenten van SportMEE om mensen met een beperking te ondersteunen bij het vinden van een passende sport (financiering vanuit de Sport, Natuur en Recreatie en Publieke Gezondheid, Welzijn en Zorg).

Kunst en cultuur dragen bij aan de veerkracht van de stad en maken de stad aantrekkelijk voor bezoekers en al haar bewoners. We zorgen voor inclusief, divers en passend cultuuraanbod door kunst en cultuur in alle wijken te verstevigen via lokale culturele programmering, de versterking van het publieksbereik van culturele instellingen en het uitvoeren van de Cultuurvisie op Zuid.

Voor deze SDG is de inzet van een groene en gezond gebouwde omgeving en biodiversiteit ook belangrijk. Vastgoedontwikkeling bij aan het welzijn van de bevolking door attractieve plekken te creëren. Dat draagt ook bij aan kwalitatief goed onderwijs, verduurzaming van de stad en het versterken van de economie. In de bestuurlijk vastgestelde Integrale Huisvestingsplannen (IHP's) staat de planning voor te vervangen gebouwen voor onderwijs, sportvelden en gebouwen, musea, theaters, parkeergarages, fietsparkeren, Huizen in de wijk en de huisvesting van de gemeentelijke dienstverlening en de Wijkhubs. In de gezamenlijke IHP’s is een vernieuwing van ongeveer 25% van de circa 1.100 objecten voor de komende 10 jaar opgenomen. Dit zijn allemaal projecten in de maatschappelijke portefeuille.

Wil je meer weten over biodiversiteit: kijk verder bij SDG 15.

Begrotingsprogramma's: Volksgezondheid, Sport en recreatie, Cultuur, Zorg, welzijn en wijkteams, Bestaande stad en Energietransitie

Collegetargets:

- Collegetarget toename sportdeelname
- Collegetarget realisatie woonzorgconcepten
- Collegetarget jeugdpreventie

Kwaliteitsonderwijs (SDG 4)

We investeren in kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle jonge Rotterdammers het beste uit zichzelf kunnen halen. We besteden bijzondere aandacht aan scholen die extra ondersteuning nodig hebben. Hiermee bieden we kinderen en jongeren gelijke kansen op sociaal-emotionele, cognitieve en psychosociale ontwikkeling. Daarnaast organiseren we zorg, welzijn, sport en cultuur dichtbij of in de school. Door het versterken van de ‘schil’ van partners om de school, verbeteren we de kwaliteit en effectiviteit van het onderwijs en ontzorgen we leraren.

We gaan door met het verkleinen van de kwaliteitsverschillen tussen scholen en de aanpak van het lerarentekort. We werken daarnaast aan passende zorg en ondersteuning voor leerlingen, de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt, dagprogrammering en veiligheid binnen het onderwijs.

Verder voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voorkomen van voortijdig schoolverlaten en onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers. Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente in een sterk en gevarieerd aanbod aan scholen in de buurt en toekomstbestendige schoolgebouwen.

Schoolgebouwen en gymzalen met een gezond leefklimaat en schone, groene schoolpleinen zijn hierbij belangrijke randvoorwaarden.

Met het Rotterdams Scholingsfonds zetten we de eerste stap om om-, her- en bijscholing van Rotterdamse werkzoekenden en kwetsbare werkenden aan de onderkant van de arbeidsmarkt te financieren en de mismatch op de arbeidsmarkt aan te pakken. Door te investeren in scholing worden de baankansen van werkzoekenden duurzaam verbeterd.

We blijven oog houden voor mensen met een arbeidsbeperking. Ook zij verdienen werk waarin zij optimaal tot hun recht komen, al dan niet met (extra) begeleiding

Begrotingsprogramma: Onderwijs, Sport en recreatie

Collegetargets:

- Collegetarget Een schil om de School

Schoon water en sanitair (SDG 6)

Doel is toegang tot sanitatie voor iedereen en een duurzaam beheer van de waterketen. De gemeentelijke riolering beheren en onderhouden gebeurt zodanig (d.m.v. assetmanagement) dat deze robuust, betrouwbaar en klimaatbestendig is en blijft. De aanpak is in een Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) vastgelegd. Alle assets binnen het stedelijk watersysteem, waaronder de riolering, gemalen, persleidingen en kolken, worden aan de hand van inspecties, risicoanalyses en (rendements)berekeningen gemonitord en indien nodig gereinigd. Daarnaast streven we ernaar om jaarlijks gemiddeld 40 kilometer riool te vervangen. Met de voorgangsrapportages GRP geven we inzicht in behaalde resultaten, waaronder het aantal kilometer vervangen riool.

Rotterdam werkt in de waterketen nauw samen met de waterschappen en Evides aan het stedelijk watersysteem van de toekomst, klimaatbestendig en circulair. Waterschappen dragen formeel zorg voor de kwaliteit en kwantiteit van de binnenwateren, Rijkswaterstaat doet dat voor de Maas.

Via de uitvoeringsagenda Weerwoord bereiden we de stad voor op de gevolgen van extremer weer, zoals hevige regenval. Via klimaatadaptieve projecten, zoals het realiseren van waterbergingen en het aanleggen van meer en biodiverser groen, verminderen we de wateroverlast bij extreem weer en ontlasten we de waterketen.

Begrotingsprogramma: Beheer van de stad

Collegetargets: n.v.t.

Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)

De doelstelling is dat iedereen toegang heeft tot betaalbare en duurzame energie. De Rotterdamse ambities voor de energietransitie sluiten hier goed op aan. Om deze ambities in goede banen te leiden zijn in het Raadsakkoord Energietransitie twaalf principes vastgesteld die dienen als afwegingskader bij het doorlopen van de energietransitie. De focus ligt hier op een betaalbaar, schoon, adaptief en duurzaam energiesysteem en het tegengaan van energiearmoede.

Als meer processen in de haven en de stad elektrificeren en we steeds meer elektrisch vervoer gebruiken, neemt de vraag naar elektriciteit fors toe. Er is dus veel schone elektriciteit nodig, daarom stellen we ambitieuze doelen voor zonne- en windenergie. In 2026 wil Rotterdam 3,2 km² zonnepanelen hebben gerealiseerd. Inmiddels is daarvan 1,1 km.2 gerealiseerd.

Voor windenergie is het doel dat er in 2025 350 MW windenergie is gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven. Dat laatste is inmiddels gerealiseerd. Met Havenbedrijf Rotterdam wordt verkend hoe voor de toekomst in de haven minimaal 300 MW behouden kan blijven (repowering). Verder zijn in 2023 39 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken.

Servicepunt zon heeft in 2023 39 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken. Uiterlijk in 2026 moet elke gemeente een Warmteprogramma hebben vastgesteld. De voorbereiding hiervoor is begonnen.

Voor de verduurzaming van de haven en zwaar transport zijn de ontwikkelingen op het gebied van waterstof essentieel. De Gemeentelijke visie op waterstof biedt een helder kader voor de inzet van waterstof.

Begrotingsprogramma: Energietransitie

Collegetargets: n.v.t.

Eerlijk werk en economische groei (SDG 8)

Het verdienvermogen van onze stad wordt vergroot door een inclusieve en duurzame economische groei en waardig werk voor iedereen. Het gaat dan om de juiste omstandigheden zodat bedrijven en ondernemers in Rotterdam hun werk optimaal kunnen doen. Daardoor komen binnen die bedrijven banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners en dragen we bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

De gemeente voert gesprekken met regiopartners en het Rijk om het mkb te betrekken bij projecten van het Nationaal Groeifonds. Kansen van de digitale economie worden benut door koplopers te faciliteren en het mkb te helpen mee te komen in de toenemende digitalisering.

Eind maart is het mkb-actieprogramma vastgesteld door het college. Dit actieprogramma heeft als doel om het MKB te ondersteunen om een toekomstgerichte en sociale bedrijfsvoering te realiseren door middel van een optimale gemeentelijke dienstverlening en toekomstbestendig ondernemerschap. Onder de vlag van het MKB actieprogramma zijn er ter versterking van de gemeentelijke dienstverlening in 2023 diverse activiteiten ontplooid. Zo heeft het coronaloket sinds begin 2023 een nieuwe, structurele doorstart gemaakt in de vorm van het Team Ondernemersmaatwerk (TOM). Tussen januari en medio juli hebben zij 42 maatwerkverzoeken van horecaondernemers behandeld. Daarnaast is in juni livechat op Ondernemen010 gelanceerd waar ondernemers

rechtstreeks contact kunnen hebben met een medewerker van de gemeente. Nieuw is ook dat sinds dit jaar nieuwe in Rotterdam gevestigde ondernemers een persoonlijke welkomstbrief van de wethouder Economie ontvangen. In het eerste half jaar zijn ruim 1.300 brieven op de mat gevallen bij startende ondernemingen.

Vanuit de subsidieregeling bedrijfsruimte maakindustrie is de eerste subsidieaanvraag toegekend. De gemeente levert een bijdrage van € 200.000 aan verbetering van de omgeving en intensiever ruimtegebruik in de Spaanse Polder en aan de doorgroei van een mkb-maakbedrijf. Deze subsidie maakt een private investering van meer dan € 1 mln. in de Spaanse Polder mogelijk.

Op 28 juni is het pand aan de Vierhavenstraat 56/Keileweg 4, ook wel bekend als Keilewerf 1, in het M4H-gebied door een brand volledig verloren gegaan, waarbij 52 creatieve en ambachtelijke makers hun werkplek kwijtraakten. In stad en land zijn er acties op touw gezet om de Keilewerf te helpen. Ook vanuit de gemeente is en wordt de Keilewerf zoveel mogelijk bijgestaan. Een speciaal geformeerd integraal ambtelijk crisisteam staat dagelijks in contact met de oprichters van de Keilewerf B.V. en inventariseert via hen de vragen en behoeften van de gedupeerde ondernemers. Ondernemers kunnen laagdrempelig en direct contact opnemen met een medewerker die op de hoogte is van hun situatie en waar mogelijk wordt er maatwerk geboden.

In het kader van het MKB actieprogramma is het doel gesteld om 10.000 keer mkb ondernemers van advies of informatie voorzien over bedrijfsvraagstukken. Een tussenstand wordt opgenomen in de jaarrekening.

Verder is het doel 1 miljard aan investeringen uit te lokken in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, zoals start-ups en sociaal ondernemers, die 2.000 banen opleveren. Een tussenstand van deze indicator wordt opgenomen in de jaarrekening.

Doelstelling is om in deze collegeperiode het aantal m2 bedrijfsruimte stabiel te houden. De gemeente onderzoekt de inzet van meer sturingsinstrumenten om de beschikbaarheid van bedrijfsruimte te garanderen. Sturingselementen zijn bijvoorbeeld inzet van wet- en regelgeving en van subsidies. Uit voorlopige prognoses blijkt de voorraad bedrijfsruimte stabiel en met een lichte stijging ligt het collegetarget op koers. Echter, op basis van een aantal grote gebiedsontwikkelingen wordt een forse afname in verwacht de komende jaren. Dit is vooral het gevolg van de transformatie naar wonen van enkele binnenstedelijke bedrijventerreinen waarbij sprake is van beperkte vervanging ter plekke of compensatiemogelijkheden elders in de stad.

Grote culturele werkgevers dragen de sector, maar ook de kleinschaligere organisaties en de innovatiekracht van de creatieve industrie verdienen onze aandacht. We zien veel dwarsverbanden tussen cultuur en andere domeinen. Kunstenaars, ontwerpers en makers vormen veelal het vliegwiel onder economische groei. Daarom investeren we in deze zzp’ers, zoals door uitvoering van New Deals, maken we ons hard voor betaalbare werkruimte en vragen we werkgevers om eerlijke beloningen te bieden. De nieuw gevormde Creatieve Coalitie Rotterdam is in dat licht onze gesprekspartner.

Voor iedereen die nu aan de kant zit, blijft er ergens in onze stad werk liggen. Dat is wat de personeelstekorten praktisch betekenen. Werk is van grote waarde, want het zorgt dat deze dingen wél gebeuren en dat de mensen die het werk doen een beter leven krijgen. Daarom: iedereen die kan, aan het werk. Het allerbelangrijkste wat we nodig hebben om de grote bijstandsafhankelijkheid te verminderen, is het geloof dat het daadwerkelijk anders kan.

We slagen hier alleen in als werkzoekenden, gemeente, sociaal ondernemers, werkgevers, onderwijspartners én andere partners het gezamenlijk doen. We moeten er rekening mee houden dat iedere Rotterdammer anders is. We kijken goed naar wie wat op welk moment nodig heeft om een stap te zetten richting werk.

Via het WerkgeversServicepunt Rijnmond (WSPR) ondersteunt de gemeente zowel het mkb als grotere ondernemingen bij personele vraagstukken. Momenteel zijn er meer vacatures dan beschikbaar personeel. De gemeente stimuleert daarom werkgevers om op een pragmatische manier personeel te werven, bijvoorbeeld door meer te kijken naar competenties dan formele kwalificaties. Daarnaast brengt de gemeente werkgevers en werkzoekenden op diverse manieren bij elkaar en maakt informatie over elkaar inzichtelijk. De focus ligt daarbij op maatschappelijk cruciale beroepen en de drie grote transities waar onze regio momenteel mee te maken heeft: digitalisering, energietransitie en de overgang naar een circulaire economie.

Rotterdammers die praktische belemmeringen ervaren om stappen te zetten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid, participatie en het vinden van werk, kunnen rekenen op hulp van de gemeente. Dat gebeurt bij voorkeur in combinatie met op werk en leren gerichte activiteiten. Maar ook is er inzet op de beheersing van de Nederlandse taal, op het voorkomen van schulden en op beschikbare kinderopvang.

Zo nodig krijgen Rotterdammers in een kwetsbare situatie specifieke ondersteuning bij hun ontwikkeling. Het gaat bijvoorbeeld over werkzoekenden met een specifieke belemmering, werkzoekenden uit bepaalde leeftijdscategorieën of met een bepaalde verblijfsstatus. Het gaat om: Rotterdammers met fysieke en/of psychische problematiek, jongeren, Rotterdammers met een licht verstandelijke beperking, ouderen, langdurig werklozen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, statushouders en niet-uitkeringsgerechtigden.

Om Rotterdammers met een arbeidsbeperking en/of langdurig werklozen aan het werk te helpen, zet Rotterdam Inclusief onder andere in op detachering van medewerkers met een SW- of Nieuw Beschut-indicatie bij reguliere werkgevers. Rotterdam Inclusief biedt hen zo nodig jobcoaching. Werknemers die door een arbeidsbeperking niet bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen, biedt Rotterdam Inclusief werk in een beschutte omgeving. Ook is er inzet op simpel switchen, supported employment en zichtbare aanwezigheid op Zuid.

Om meer Rotterdammers te laten werken, intensiveert de gemeente de inzet van loonkostensubsidie, het aanbieden van aanvullende voorzieningen als jobcoaching, werkplekaanpassingen en vervoer, en het realiseren van - al dan niet gemeentelijke - garantiebanen.

We stimuleren werkgevers om meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroep. Dat doen we door middel van het stimuleren van de beweging richting de impacteconomie, de Rotterdamse werkgelegenheidsparagraaf en social return. De kans op passende matches tussen werkzoekenden en werkgevers wordt verrgroot door instrumenten als jobcarving, jobcreatie en open hiring. Het WSPR adviseert werkgevers hoe zij deze instrumenten kunnen toepassen.

In regionale samenwerking zijn al meerdere geslaagde programma’s en projecten opgezet. Alle partners hebben de ambitie uitgesproken om de komende jaren meer mensen uit de regio te helpen om ontwikkelstappen te zetten en duurzaam werk te vinden en te behouden. Om dat te kunnen doen, starten we met het Rijnmonds Arbeidsmarktperspectieffonds, komt er een Regionaal Werkcentrum en neemt de gemeente Rotterdam deel aan andere samenwerkingsinitiatieven.

Begrotingsprogramma's: Werk en inkomen, Economische Ontwikkeling, Energietransitie, Sport en recreatie, Cultuur

Collegetargets:

- Collegetarget naar 30.000 bijstandsgerechtigden
- Collegetarget handhaven bedrijfsruimte

Zie ook SDG's 5 en 10.

Innovatie en duurzame infrastructuur (SDG 9)

Doel is het verbeteren van mobiliteit en infrastructuur in de stad. Realisatie gebeurt bijvoorbeeld door meer ruimte te geven aan fietsers en voetgangers. Zo kunnen zij op steeds meer plekken veilig en efficiënt bewegen door de stad. Tegelijkertijd levert dit milieuwinst op: als meer mensen fietsen en lopen is er minder geluids- en stankoverlast voor omwonenden. Dat komt hun gezondheid ten goede. Met de aanleg van een nieuwe oeververbinding wordt de beschikbaarheid van ov verbeterd.. Deze verbinding kan ook de filedruk verlagen. Verbeterde bereikbaarheid maakt de economische positie van Rotterdam aantrekkelijker.

Voor het verbeteren van de verkeersveiligheid is tot augustus 1 locatie uitgevoerd, 3 locaties zijn momenteel in uitvoering en van 4 locaties wordt de uitvoering later dit jaar momenteel voorbereid. In juni is de Rotterdamse Verkeersaso Aanpak vastgesteld door het college zodat de gemeente strenger kan optreden tegen notoire veelplegers in het verkeer.

De goede groei van de stad wordt ondersteund door een betrouwbare en duurzame (digitale) infrastructuur, het bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering én van digitale innovatie. Ook het stimuleren van innovatie voor duurzame ontwikkelingen, het verduurzamen van de haven en de circulaire economie dragen hieraan bij.

Om deze ondersteuning te bieden wordt breed ingezet Zo ondersteune we de aanleg van een excellente digitale infrastructuur door operationele samenwerkingsafspraken te maken met aanbieders voor de aanleg van glasvezel, door bewoners en bedrijven te informeren en lobbyactiviteiten uit te voeren ten aanzien van wet- en regelgeving. Innovatie wordt gestimuleerd door subsidieverlening, zoals het verlenen van subsidie in 2023 voor tot nu toe 4 energieprojecten wat het totaal van de subsidieregeling Smart Energy Systems (SES) op 31 projecten brengt. Of de subsidie die is verleend aan een Rotterdamse mkb-onderneming die een innovatieve verwerkingsinstallatie voor textiel ontwikkelt. In mei is door de gemeente een eerder toegezegde investering van €2,6 miljoen aan het regionale innovatiefonds UNIIQ geëffectueerd. Hiermee worden kansrijke innovatieve bedrijven ondersteund die bijdragen aan slimme energieoplossingen en een toekomstbestendige economie. Voor het versnellen van de energietransitie in de haven en het opvangen en de effecten op huidige banen en toekomstige werkgelegenheid is ruim €60 mln beschikbaar uit het Just Transition Fund (JTF)-programma voor de regio Groot-Rijnmond. In januari is de eerste 41 miljoen opengesteld. Dit bedrag is gecommitteerd aan 29 projecten. De eerste zes projecten hebben inmiddels een positief besluit ontvangen. In augustus is een nieuwe JTF-openstelling gestart (€0,5 miljoen) waarin onderwijsinstellingen pakketten van scholingsvouchers kunnen aanvragen voor het opleiden van mensen voor banen in de energietransitie en de haven.

Voor verduurzaming van stadslogistiek is met bouwbedrijven de Samenwerkingsovereenkomst Duurzame Bouwlogistiek Katendrecht Pols Noord ondertekend. Ook werken we aan de voorbereiding van het verkeersbesluit zero-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's, hierover vindt in het najaar 2023 besluitvorming plaats. Op het gebied van walstroom realiseert de gemeente tot en met 2026 walstroomaansluiting aan publieke kades in de stad. Met het Havenbedrijf Rotterdam komen er afspraken over walstroom voor de zeevaart. Op dit vlak wordt samengewerkt met Antwerpen en Hamburg. Verder is vermeldingswaardig:

De impact van de materialen in onze fysieke infrastructuur, zoals wegen, bruggen en viaducten is enorm. Daar dient zich de kans aan om bij ontwerp, beheer en vervangingsopgaven efficiënter om te gaan met materialen. Een circulaire openbare ruimte draagt bij aan het verlagen van de milieu-impact van één van onze grootste eigen assets in de stad.

Begrotingsprogramma's: Stedelijke ontwikkeling, Economische ontwikkeling, Beheer van de stad, Energietransitie

Collegetargets:

- Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid

Ongelijkheid verminderen (SDG 10), gendergelijkheid (SDG 5),

Rotterdam is een internationale stad. We leven samen en besturen samen, met oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteit. En dus moet iedere Rotterdammer moet mee kunnen doen aan de samenleving en onbelemmerd diens potentieel kunnen bereiken.

Gelijkwaardigheid houdt in dan je gelijke kansen hebt en daarnaast veilig, vrij en gerespecteerd jezelf kunt zijn. Wie in Rotterdam woont is Rotterdammer en hoort erbij. Centraal staat onze gedeelde identiteit als Rotterdammer met respect voor de verschillen. Of die ander nu wit, van kleur, zwart, LHBTIQA+, gelovig of niet is. En ongeacht verschillen in geslacht, gender, afkomst, chronische ziekte, lichamelijke beperking of leeftijd. Je bent pas vrij en gelijkwaardig als ook de ander vrij en gelijkwaardig is.

Voor veel Rotterdammers wankelt dit fundament. Verschillende maatschappelijke problemen komen bij hen samen: schulden, geen werk en een laag of onzeker inkomen. En het vraagt om een gezamenlijke, overstijgende aanpak in het onderwijs, bij het tegengaan van discriminatie op de arbeids- en woningmarkt, bij de mogelijkheden om mee te kunnen doen met een betaalde baan en bij het tegengaan van armoede en schulden.

Doelstelling is dat Rotterdammers zelfredzaam zijn en hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving weten te benutten. Het is belangrijk dat mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament.

Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid. Vanuit het beleidskader taal “Vaardig Verder” wordt hierop ingezet vanuit verschillende sporen: Taal en gezondheid, Taal en werk, Taal en geld en Taal en ontwikkeling. De gemeente wil de taalbeheersing van Rotterdammers met een integrale aanpak verbeteren zodat

zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden op de genoemde gebieden. We lopen op koers voor wat betreft de afgesproken trajecten voor 2024.

Het actieprogramma ‘Relax. Dit is Rotterdam’ omvat de visie, doelstellingen en actiepunten voor het stimuleren van de acceptatie van diversiteit in de Rotterdamse samenleving en het bevorderen van de inburgering van nieuwkomers. Het actieplan Rotterdam tegen racisme dat volgde op Black Lives Matter is gestoeld op drie principes: erkennen, eigenaarschap en educatie. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 omvat alle basiscomponenten voor succesvolle participatie in de samenleving: huisvesting, zorg, leren, taal, (waar nodig) opleiding en toeleiding naar werk. De aanpak legt de nadruk op het voorzien van een eigen inkomen en meedoen in de Rotterdamse samenleving.

In het kader van gendergelijkheid (SDG 5), eerlijk werk (SDG 8) en ongelijkheid verminderen (SDG 10) zet de gemeente in op de bestrijding van discriminatie op de arbeidsmarkt. Op initiatief van de gemeenteraad is 010-Inclusief opgericht, een onafhankelijk netwerk van Rotterdamse werkgevers die elkaar inspireren met kennisworkshops en best practices over diversiteit en inclusie in werving en selectie en in de werkcultuur. De gemeente ondersteunt dit door de inzet van Diversiteit in Bedrijf (een organisatie van de SER) die onder meer extra werkgevers bij het netwerk betrekt en hen helpt om een plan van aanpak op te stellen.

Eind 2022 en begin 2023 stonden in het teken van stadsgesprekken Samenleven. 500 Rotterdammers spraken met elkaar en met ambtenaren over discriminatie, gelijkwaardigheid en inburgering. In het tweede kwartaal van 2023 is op basis hiervan het actieplan “Samenleven in één stad” opgesteld. Deze is op 20 juni gepresenteerd en besproken met deelnemers van de stadsgesprekken en aan de volgende adviesraden voorgelegd: de Brede Raad 010, adviesraad Antiracisme & Inclusie en Burgerpanel Rotterdam. De collegereactie is in voorbereiding en een geactualiseerde versie van het actieplan wordt in oktober naar de raad gestuurd. Intussen lopen alle activiteiten door die discriminatie tegengaan en inclusie bevorderen. In maart is de antidiscriminatiecampagne ‘Zie het. Zeg het. Meld het’ groter dan voorheen ingezet.

Cultuur draagt nadrukkelijk bij aan het sociale weefsel van de stad. Het verbreden van de toegang tot cultuur is wat ons betreft de sleutel tot kansengelijkheid. Ons beleid op cultuureducatie bevordert dat kinderen en jongeren beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen deelnemen aan de Rotterdamse samenleving. We doen dat door een aanbod te ontwikkelen voor activiteiten op school en in de vrije tijd. Scholen, instellingen en wijkorganisaties spelen hierbij een belangrijke rol.

Met een veilig sportklimaat zetten we actief in op een sociaal en pedagogisch veilig klimaat om te sporten en bewegen voor iedereen ongeacht geslacht, geaardheid of herkomst. Ook stimuleren we een meer gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in diverse onderdelen van de sportinfrastructuur.

Op 1 januari 2022 trad de Wet inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding en biedt inburgeraars een programma inburgering aan op allerlei aspecten, zoals wonen, geld, participatie, leren en werken. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat. Zo kunnen zij snel meedoen aan de Rotterdamse samenleving.

Binnen de opgave valt de taakstelling; de rijksoverheid bepaalt elk half jaar aan hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij de inburgering moeten bieden. De taakstelling voor 2023 is 1.795 te huisvesten statushouders. Hiervan zijn reeds 752 statushouders (tot en met juli) gehuisvest.

Begrotingsprogramma's: Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving, Zorg, welzijn en wijkteams, Sport en recreatie, Cultuur

Collegetargets: n.v.t.

Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)

Doel is realisatie van veerkrachtige wijken met een toekomstbestendige woningvoorraad voor alle Rotterdammers. Hiervoor hebben in maart 2023 het Rijk, Provincie Zuid-Holland, de regiogemeenten en de corporaties de regionale realisatieagenda (Woondeal) ondertekend. De gemeente herziet de Woonvisie, deze wordt uitgewerkt in een koers voor de lange termijn en een uitvoeringsprogramma dat de nadruk legt op de uitvoering in de komende vijf jaar. In aanloop naar de nieuwe Woonvisie heeft de gemeenteraad in februari 2023 het Woonakkoord vastgesteld, dat tien uitgangspunten bevat als belangrijke input daarvoor.

Iedere Rotterdammer moet toegang hebben tot een woning die past bij zijn/haar inkomen. Dit wordt gestimuleerd door nieuwe woningen te bouwen in verschillende prijssegmenten en bijvoorbeeld afspraken te maken met woningbouwcorporaties. Zo wordt ongewild vertrek van starters, ouderen of sociale stijgers uit de stad voorkomen.

Voor de realisatie van onze ambities is in juni 2023 met corporaties en marktpartijen een Doorbouwakkoord gesloten om de bouw zo goed mogelijk op stoom te houden. Het college zet zich met het Doorbouwakkoord maximaal in op de realisatie van betaalbare woningen conform de collegedoelstelling. Daarvoor is recent een bedrag van € 25 mln. opgenomen in de begroting. Ook de inzet van de € 25 mln. voor betaalbare woningbouw zal hieraan bijdragen. Tot en met juli 2023 zijn 4.469 woningen gerealiseerd, waarvan ongeveer 19% in het sociale segment, 24% in het middensegment en 57% in het hogere segment.

Om de bestaande woningvoorraad in Rotterdam voldoende beschikbaar te houden voor eigen bewoning en de particuliere woningvoorraad betaalbaar te houden is de gemeente marktmeester door opkoopbescherming toe te passen en te handhaven. Daarbij wordt het programma 'Goed Huren en Verhuren' doorgezet.

Er loopt veel voor en in de gebouwde omgeving van Rotterdam. Van advies & ondersteuning voor VvE’s, tot energieklussers en bestaande en nieuwe gebiedsaanpakken op het gebied van isolatie en aardgasvrij. We gaan door met de inzet op NPRZ Wonen (incl. inzet activeren VvE’s t.b.v. aanpak basiskwaliteit panden), de funderingsaanpak en de kennisontwikkeling van de woningvoorraad en welke acties ervoor nodig zijn. Ook gaan we door met verdere verduurzaming van de portefeuille vastgoed en gemeentelijke vastgoed via vervanging van panden of het opstellen van duurzame ontwikkelingsplannen (MJOP).. Het streven is om in 2027 de totale portefeuille van een geactualiseerde Duurzame MJOP te hebben voorzien. Met woningcorporaties zijn de nieuwe prestatieafspraken aanstaande, die bijdragen aan verduurzaming van woningen voor Rotterdammers.

Door het maatschappelijk vastgoed te ontwikkelen, te beheren en te verkopen als rentmeester wordt een bijdrage geleverd aan Vitale Wijken. Ook door het beheer en de verkoop van commercieel vastgoed wordt hieraan een bijdrage geleverd.

Ook de samenwerking met partijen in de stad door verschillende subsidieregelingen, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) draagt bij aan een duurzame en veerkrachtige stad. Zo werken we mee aan de Rijksprogramma's (NOVEX Zuidelijke Randstad en Haven, MIRT-verkenning Oude Lijn en nieuwe Stadsbrug) in het kader van een goede ruimtelijke ordening in aanloop naar de nieuwe Nota Ruimte van het Rijk.Doelstelling is de stad (nog) meer inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam te maken. Belangrijk daarvoor is een leefomgeving die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig werk- en leefklimaat. Vergroening van de buitenruimte draagt daaraan bij, maar ook een schonere stad. Er wordt ingezet op vermindering van naastplaatsingen en zwerfafval in de 20 slechtst scorende wijken. Doelstelling voor 2023 is een score van 81,5% niveau B of hoger. De realisatie medio 2023 is 79,98% niveau B of hoger. De verwachting is dat we de doelstelling voor het verwijderen van huisvuil naast containers gaan behalen. In 2024 worden aanvullende maatregelen uitgevoerd om het target op zwerfafval te behalen. Dit zijn onder andere wijkgerichte maatregelen, zoals extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, werving van meer containeradopties, promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten, "zakken-vullen"-acties, enz.

Ook de transities naar een energie-efficiënte, klimaatadaptieve, biodiverse, circulaire en maatschappelijk betrokken stad dragen bij aan een robuuste en veerkrachtige openbare ruimte. Steeds meer Rotterdammers sporten en bewegen in de openbare ruimte. Door de openbare ruimte niet alleen prettig in te richten voor functionele verplaatsingen, maar ook voor recreatieve en sportieve activiteiten, creëren we een stad die uitnodigt tot sport en bewegen. We verkennen de rol van sport in de openbare ruimte en onderzoeken de mogelijkheden van een programma 'beweegvriendelijke stad'. We werken aan een nieuwe uitvoeringsagenda voor de urban sports. En net als voor binnen- en buitensport wordt een passende norm voor sporten in de openbare ruimte opgesteld. Deze voegen we toe aan de referentiewaarden.Voor cultuur is de doelstelling optimale voorzieningen te bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaatadaptieve deltastad met een robuust stedelijk (bodem) watersysteem. Onze onder de zeespiegel gelegen stad blijft een aantrekkelijke en veilige plaats waarbij we zoveel mogelijk bestand zijn tegen extreme weersinvloeden en de sponswerking van de stad herstellen. Met het programma Rotterdams Weerwoord is een beweging in gang gezet om samen met de Rotterdammers de stad aan te passen op klimaatverandering. Daarnaast wordt een actieve aanpak gericht op een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid en het verminderen van geluidsoverlast uitgevoerd.

De gemeente heeft de ambitie om Rotterdammers nog meer en beter te betrekken bij ontwikkelingen en maatregelen die hun leefomgeving raken. Dat gebeurt door de uitvoering van wijkactieplannen, advies vragen aan de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités, het organiseren van gebiedsconferenties en Tour-de-wijken, het stadsbreed inzetten van participatie-instrumenten en het subsidiëren van bewonersinitiatieven. Bijvoorbeeld het programma Rotterdam Circulair werkt aan de circulaire wijkaanpak, om juist samen met partners uit de wijk in actie te komen en 'circulair doen' leuk, makkelijk en toegankelijk te maken. Een ander voorbeeld is het programma Veerkrachtig Bospolder-Tussendijken 2028 waar de gemeente Rotterdam, bewoners en allerlei partners in de wijk intensief samenwerken aan grote verbeteringen (programma Resilient Rotterdam).

Begrotingsprogramma's: Bestaande stad, Energietransitie, Stedelijke ontwikkeling en Volksgezondheid

Collegetargets:

- Collegetarget woningbouw
- Collegetarget verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)

Doelstelling is een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie. De vijf transitiepaden uit de Roadmap Next Economy (RNE) geven richting aan een aantal samenhangende en elkaar versterkende (systeem)doorbraken op het gebied van digitalisering, energietransitie, circulaire economie en onderwijs en inclusieve samenleving.

In de beleidsnota "Van Zooi naar Mooi" en de grondstoffennota worden maatregelen benoemd waarmee Rotterdam de transitie naar de circulaire economie gaat maken. De Grondstoffennota 2023-2026 is vastgesteld. Hierin worden nieuwe maatregelen vastgelegd en nieuwe doelstellingen worden geformuleerd,waarbij reductie van de hoeveelheid restafval per inwoner opnieuw het uitgangspunt is. Doel voor de hoeveelheid restafval per inwoner is 240 kg per jaar in 2026.Voor 2022 was dat 264 kg; voor 2023 verwachten we een kleine daling.

In 2050 wil Rotterdam volledig circulair zijn. Circulaire economie is een middel om de negatieve effecten van onze manier van produceren en consumeren terug te dringen en meer waarde toe te voegen voor mens, milieu en economie. Het programma Rotterdam Circulair focust zich ook hierop.

Door de inzet op een circulair havenindustrieel complex (HIC) en op de circulaire en duurzame economie wordt verantwoorde productie bevorderd.

De samenwerking met partijen in de stad door verschillende subsidieregelingen, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) leidt tot meer verantwoorde productie en consumptie.

Begrotingsprogramma's: Beheer van de stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie

Collegetargets: n.v.t.

Klimaatactie (SDG 13)

Het stimuleren van innovatie voor duurzame ontwikkelingen, het verduurzamen van de haven en de circulaire economie, gekoppeld aan samenwerking met partijen in de stad, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) dragen allemaal bij aan Klimaatactie. Dit wordt versterkt doordat het vergezeld gaat van brede communicatie en informatie richting Rotterdammers.

Via de aanpak Basiskwaliteit wordt een bijdrage geleverd aan verduurzamen van vastgoed en daarmee ook (in) direct op klimaatactie (energiezuiniger maken van woningen). Eigenhuiscoaches worden ingezet om te helpen. VvE eigenaren worden ondersteund bij verduurzaming in de vorm van een passend financieringsarrangement bestaande uit subsidie, een lening faciliteit en een gratis Groen Meerjarenonderhoudsplan (Groen MJOP). In een Groen MJOP staan de onderhouds- en verduurzamingsopgaven van de VvE voor de komende 15 jaren beschreven.

Er wordt gestuurd op verduurzaming van gemeentelijke bezittingen om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen en met vergroening en waterberging aan de leefbaarheid in vitale wijken. Met deze aanpak wordt de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke objecten geborgd. Onder verduurzaming valt in dit verband niet alleen energiezuinig of neutraal, maar ook circulair qua materiaal gebruik en aangepast aan klimaatveranderingen.

Daar waar nog mogelijk stelt de gemeente daken van haar panden ter beschikking voor het plaatsen van 17.000 zonnepanelen en worden de mogelijkheden voor groene daken en wateropvang bezien. Via de Integrale Huisvesting Plannen (IHP's) wordt zorggedragen voor vervanging van maatschappelijke panden aan het einde van hun levensduur.

De rapportage van de Milieudienst Rijnmond van september 2023 laat zien dat de jarenlange stijging van de Rotterdamse CO2-uitstoot is omgebogen naar een gestaag dalende trend. Het aandeel van de stad in de totale Rotterdamse CO2-uitstoot is 2,8 Mton in 2022. In 1990 was deze stedelijke uitstoot nog 3,4 Mton. We kunnen dus spreken van een CO2-uitstoot reductie van -18* in de stad ten opzichte van 1990. Deze reductie is hoger dan de verwachte -10%. De hoge gasprijzen, waardoor het aardgasverbruik sterk is verminderd, is hier een verklaring voor. Het is nog de vraag in hoeverre deze verminderde afname in stand blijft nu de gasprijzen weer wat zijn gedaald.

De bijdrage van de concernhuisvestigingsplannen aan de CO2 ambities van de gemeente, wordt met behulp van de CO2 prestatieladder bijgehouden. Omdat de gemeente van veel huurders geen inzicht heeft in het daadwerkelijke energieverbruik, worden voor de energieprestaties van de gebouwen de energielabels bijgehouden. Bij op te leveren nieuwbouw en grote renovaties wordt de BREEAM- (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) of GPR-score geregistreerd. De CO2 prestatieladder staat al online op Energie - Duurzaam 010.

Begrotingsprogramma’s: Energietransitie, Bestaande stad en Beheer van de stad

Indicatoren:

Collegetargets:

- collegetarget CO2 reductie

Leven op het land (SDG 14) en leven in het water (SDG 15)

Rotterdam heeft aantrekkingskracht als stad en groeit. Steeds meer mensen willen hier (blijven) wonen. Er is aandacht voor bestaande ecosystemen en biodiversiteit bij de bouw van nieuwe projecten. Met zeven groene stadsprojecten wordt de openbare ruimte aantrekkelijker voor flora, fauna en bewoners. Bij de aanbesteding van nieuwe projecten is er aandacht in het ontwerp voor bijvoorbeeld regenwater vasthouden of vleermuizen laten schuilen. Zo trekt Rotterdam niet alleen meer mensen maar ook natuur aan.

Met het programma Energietransitie in de gebouwde omgeving wordt gewerkt aan duurzame en toekomstbestendige wijken, woningen en gebouwen. Het doel? Geen fossiele energie in de woningvoorraad per 2050. Ook beperken we overlast: rioolvervanging en energietransitie trekken daarom zoveel mogelijk samen op.

Doel is meer groen in de stad. Achtergrond van deze doelstelling is de meerwaarde die een groene aantrekkelijke leefomgeving biedt voor het vestigingsklimaat en de gezondheid van mensen en de bijdrage die groen levert aan verbetering van het klimaat en de biodiversiteit. Zeker in relatie tot de ambitiesmet de bouw van woningen, is het toevoegen van groene ruimte noodzakelijk. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan Rotterdam gaat voor groen 2023-2026 naar de gemeenteraad gestuurd.

In 2023 werkt de gemeente verder aan de versterking/herinrichting van de groenblauwe verbindingen Rotterdamse Rotte, Steilrand, Heemraadssingel - Van Aerssenlaan en het Rondje Bruggen Nieuwe Maas. Het is de bedoeling dat de investeringen en resultaten nog deze collegeperiode zichtbaar zijn.

Hoek van Holland ligt tegen het stikstof gevoelige Natura 2000-gebied. Hiervoor wordt via het NPLG een herstelprogramma uitgewerkt.

Begrotingsprogramma's: Stedelijke ontwikkeling, Energietransitie en Beheer van de stad

Collegetargets:

- Collegetarget 20 ha meer groen

Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten (SDG 16)

Mondiale crises, een groter wordende kloof en het groeiende wantrouwen. De wereld is de laatste jaren sterk in verandering. Door globalisering en digitalisering hebben gebeurtenissen, waar ook ter wereld invloed op de (subjectieve) veiligheid in onze stad. Veilige wijken vormen de basis voor een positief sociaal leefklimaat en economische groei in Rotterdam. SDG 16 is daarom een speerpunt van gemeente Rotterdam, zoals we ook zien in het eerste hoofdstuk van het coalitieakkoord Eén stad, dat gaat over veilig, schoon en groen.

Bouwen aan een veilig Rotterdam, een multiculturele metropool met wereldhaven, doen we door met elkaar vooruit te kijken en door de randvoorwaarde veiligheid te borgen bij het realiseren van andere grootstedelijke opgaven. Samen en in goede balans tussen preventie en repressie tijdig inspelen op de (nieuwe) uitdagingen van morgen! De komende periode staan de volgende 5 opgaven centraal:

1. Wijkveiligheid en veiligheidsbeleving

2. Ondermijnende criminaliteit in stad en haven

3. Cyberweerbaarheid van stad en inwoners (tot 1-1-2024)

4. Polarisatie, radicalisering en extremisme

5. Jeugdoverlast en -criminaliteit

Dit zijn de grote opgaven die om structurele inzet vragen van gemeente en partners. Voor iedere veiligheidsopgave bouwen we de benodigde flexibiliteit in om onderweg te observeren, luisteren en bij te sturen waar nodig.

We vinden het belangrijk dat Rotterdammers de gemeente zien en ervaren als betrouwbaar en toegankelijk in het bieden van dienstverlening en ondersteuning. Als organisatie streven we ernaar om zoveel mogelijk een afspiegeling te zijn van de bevolking zodat herkenbaarheid groter wordt. We zetten in op participatie van Rotterdammers zodat we beter kunnen inspelen op wat er nodig is in de wijk. Eind 2023 is het streven om 36 Wijkhubs te openen waar bewoners terecht kunnen met vragen of problemen. Inmiddels zijn er al 26 Wijkhubs geopend in de stad.

Op 16 maart 2022 zijn er 39 wijkraden gekomen met gekozen vertegenwoordigers. Zij vormen een belangrijke spil in een nieuwe samenwerking met de wijk: de wijkraad verbindt, onderhoudt en activeert het netwerk in de wijk en vertegenwoordigt dit netwerk richting de gemeenteraad en het college. Samen met het toegewijde team van ambtenaren in de wijk (onder leiding van de wijkmanager) en het wijknetwerk (bewoners, ondernemers en partners) heeft iedere wijkraad vormgegeven aan wijkakkoord. Dit wijkakkoord bestaat uit twee onderdelen: (1) afspraken over de zeggenschap en hoe we de inspraak organiseren op stedelijk beleid dat landt in de wijk; (2) een wijkplan, met een lange termijnvisie (wijkvisie) en korte termijn acties (jaaractieplan). Op 6 juli 2023 zijn de wijkplannen voor 2023 vastgesteld door de raad. Er wordt hard gewerkt om de acties die hier in staan tot uitvoering te brengen. In september begint ook het wijkwethouderschap, waarbij iedere wethouder vast aanspreekpunt wordt voor een wijk om nog beter in contact te staan met bewoners.

Vanaf 2022 hebben bewoners een stem gekregen in welke initiatieven uit de wijk geld krijgen via participatieplatform Mijn Rotterdam. In 2023 wordt Mijn Rotterdam door ontwikkeld, om een toegankelijk, transparant en open platform te zijn waarbij er open gecommuniceerd wordt over gemeentelijk beleid op wijkniveau. Zo worden de vastgestelde wijkakkoorden en de voortgang van de jaaractieplannen op Mijn Rotterdam geplaatst. Er zijn daarnaast inmiddels 446 bewonersinitiatieven ingediend door actieve bewoners en de wijkraden hebben in 36 wijken Mijn Rotterdam gebruikt om input vanuit de wijk op te halen voor hun wijkakkoord.

Begrotingsprogramma: Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur, Overhead en Belastingen, Sport en recreatie

Collegetargets:

- Collegetarget veilig
- Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening
- Collegetarget Wijk aan Zet

Partnerschappen om de doelen te bereiken (SDG 17)

Samenwerken gebeurt al sinds vele tientallen jaren in diverse nationale en internationale samenwerkingsverbanden op de in voorgaande hoofdstukken aan de orde gekomen beleidsterreinen. Rotterdam is geen eiland: samenwerking is onmisbaar om de beleidsdoelstellingen en doorbraken te realiseren. Daarom wordt beleid gezamenlijk of in samenspraak met veel verschillende bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden gemaakt. Ook de uitvoering vindt vaak samen plaats.

Zo wordt binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid ingezet op verdere verbetering van het onderwijs, het ondersteunen van werkzoekenden en het verminderen van het aantal mensen in de bijstand, voor meer cultuuraanbod en het verbeteren van de woningvoorraad, zodat sociale stijgers ook op Zuid blijven wonen.

In het kader van het Rotterdams Klimaatakkoord zijn in de beginperiode aan de klimaattafels 49 deals gesloten voor de aanpak van de klimaatverandering en energietransitie en er komen nog steeds nieuwe deals bij. Met maatschappelijke instellingen wordt gewerkt aan de aanpak van armoede en eenzaamheid, enzovoorts. In de collegeperiode wordt ingezet op het versnellen van acties in de stad. Hiervoor moeten netwerken en nieuwe doelgroepen en sectoren gemobiliseerd om uitgedaagd en aangejaagd worden om meer meters te maken in de energie- en grondstoffentransitie. De Rotterdamse Klimaataanjagers helpen hierbij en de kaders hiervoor zijn eind 2022 vastgesteld en met de gemeenteraad besproken.

In 2024 vindt het Rotterdams Burgerberaad klimaat plaats, waar 130 gelote Rotterdammers zich gedurende een periode van ongeveer een half jaar gaan buigen over de probleemstelling hoe we als stad meer kunnen doen om de klimaatdoelen te kunnen halen.

We starten ook met het maken van een Rotterdams Zorgakkoord in navolging van het landelijke zorgakkoord. Bij het stimuleren van jeugd, mensen met een beperking of achterstand, en ouderen om te sporten of bewegen wordt veel samengewerkt met partners zoals Sportbedrijf Rotterdam, Johan Cruijff Foundation, Krajicek Foundation, speeltuin-, scouting- en sportverenigingen, Rotterdam Sportsupport, partners in het living lab voor mensen met een verstandelijke beperking, Sport MEE. Ook werken we samen met niet-sportpartners zoals scholen, welzijn, publieke gezondheid, zorg, Stichting Natuurstad, Blijdorp, en bedrijfsleven.

Op regionaal niveau wordt o.a. samengewerkt op milieugebied (DCMR), werkgelegenheid (de Arbeidsmarktregio) , Veiligheid (VRR, veiligheidshuis), openbaar vervoer en economisch vestigingsklimaat (Metropoolregio Rotterdam Den Haag), groene ruimte (recreatiegebieden), jeugd, (jeugdhulp Rotterdam Rijnmond) en gezondheid (GGD Rotterdam Rijnmond).

Op hoger schaalniveau vindt de samenwerking plaats o.a. in G4 verband en als lid van de VNG en de VZHG (Vereniging Zuid-Hollandse gemeenten). Internationale samenwerking zit in de genen van onze havenstad. Rotterdam heeft al jaren een actief internationaal programma en onderhoudt wereldwijd contacten en relaties en behartigt daarbij onze belangen. Onder andere bij de Europese Unie. Rotterdam volgt de beleidsontwikkelingen over de rol en het belang van de SDG’s voor het Europees beleid op, zoals vertaald in de reflectiepaper over een duurzaam Europa van de EU-commissie (juni 2019), en de Green Deal van de nieuwe EU-commissie (2020-2027)) en past ze toe in haar eigen beleidsontwikkelingen. Verder werken we samen met zuster- en

partnersteden, in netwerken als Eurocities (ontstaan in 1986 in Rotterdam), het Comite van de Regio's, ICLEI, Global Resilient Cities, C40, U20 , EFUS (veiligheid) en TDA (transport decarbonisation alliance).
Naast bestuurlijke inzet is Rotterdam ook op ambtelijk niveau (internationaal) actief en wordt Rotterdam als koploper op tal van terreinen (mobiliteit, klimaatadaptatie) gezien en gewaardeerd.

Verbonden partijen

Pagina 223

Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de belangrijkste beleidsvoornemens en ontwikkelingen van rechtspersonen waarin de gemeente Rotterdam een financieel én bestuurlijk belang heeft. Deze rechtspersonen worden ook wel de 'verbonden partijen' genoemd. De beleidsvoornemens gaan over gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen, over het beheer en over de beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen door liquidatie, afstoting of verkoop van een verbonden partij. Daarnaast biedt de paragraaf inzicht in de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen, waaronder die te maken hebben met de borging van het Rotterdamse publieke belang en de belangrijkste risico's. Tot slot geeft de paragraaf de ontwikkelingen weer van de vermogensposities en de nettoresultaten van alle verbonden partijen, en per beleidsprogramma staat aangegeven welk verbonden partij bijdraagt aan het programma.

Opbouw paragraaf Verbonden PartijenBeleidBeleidsuitgangspunten en kadersLijst van verbonden partijen

Opbouw paragraaf Verbonden Partijen

Voor de Begroting 2024 is de paragraaf Verbonden Partijen als volgt opgebouwd, waarbij waar nodig onderscheid gemaakt wordt qua type verbonden partij:

1. **Beleid en kaders**; geeft inzicht in de definiëring van verbonden partijen, de kaders vanuit het BBV en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van enkele verbonden partijen die prominent voor de Rotterdamse publieke belangen zijn.;
2. **Lijst van verbonden partijen**, waar de kwalitatieve en kwantitatieve kerngegevens voor de begroting 2024 per verbonden partijen worden weergegeven.
   Daarna wordt nader ingegaan op de verschillende type verbonden partijen die de gemeente Rotterdam kent.
    1. *vennootschappen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen en de verwachte dividendstromen richting de gemeente Rotterdam;
    2. *stichtingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen stichtingen;
    3. *verenigingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen verenigingen;
    4. *gemeenschappelijke regelingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen gemeenschappelijke regelingen.

Beleid

Wettelijk kader - BBV

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol te vervullen. Gemeentelijke deelname aan rechtspersonen is een manier om het publiek belang te dienen of een bepaalde publieke taak uit te voeren.

Als de gemeente zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang heeft bij een bepaalde privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon, dan is sprake van een verbonden partij. Daarnaast kan ook het college van burgemeester en wethouders besluiten een publiek of privaatrechtelijke organisatie als verbonden partij aan te merken. Bij privaatrechtelijke personen gaat het om deelnemingen, zoals een vennootschap, en bij publiekrechtelijke personen gaat het bijvoorbeeld om gemeenschappelijke regelingen.

Het BBV (in artikel 1, lid 1c en 1d) specificeert de begrippen bestuurlijk en financieel belang als volgt:

- *bestuurlijk belang*: zeggenschap door vertegenwoordiging van de gemeente in het bestuur van een organisatie, bijvoorbeeld in directie, Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur of Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het kan ook gaan om zeggenschap in de vorm van stemrecht;
- *financieel belang*: bij het financiële belang van de gemeente gaat het meestal om een gestort aandelenkapitaal, bijdragen aan bijvoorbeeld een fonds, verstrekte leningen of verleende garanties. De gemeente loopt financieel risico als ze zo'n beschikbaar gesteld bedrag niet terugkrijgt, bijvoorbeeld als de verbonden partij failliet gaat en daardoor niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Als het financieel belang uitsluitend bestaat uit een subsidierelatie, dan is die rechtspersoon geen verbonden partij, maar een gesubsidieerde instelling.

De gemeente Rotterdam kent in totaal 37 verbonden partijen aan het eind van 2022. Het gaat hierbij om 22 deelnemingen, 4 stichtingen, 2 verenigingen (allemaal privaatrechtelijke rechtspersonen) en 9 gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke rechtspersonen). In 2024 verwacht de gemeente haar aandeelhouderschap dan wel relatie met enkele verbonden partijen te beëindigen. Per type verbonden partij wordt, later in deze paragraaf, nader toegelicht welke relaties worden aangegaan of verbroken.

Het BBV als kader voor de paragraaf

Voor het opstellen van de paragraaf hanteert de gemeente het BBV als kader voor de te presenteren informatie over de verbonden partijen. Conform artikel 15 van het BBV is de gemeente verplicht inzage te bieden in:

1

a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:

- verbonden partijen;
- stichtingen en verenigingen;

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;

2

In de lijst van verbonden partijen wordt tenminste de volgende informatie opgenomen:

a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het publiek belang dat ermee gediend wordt;
b. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
e. de eventuele risico's, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk gemeente.

Beleidsuitgangspunten en kaders

Beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsdoelstelling van verbonden partijen is de behartiging van het publiek belang van de gemeente Rotterdam door een organisatie met een private of publieke rechtsvorm. De gemeente verbindt zich daaraan door bijvoorbeeld kapitaal te storten of zeggenschap te krijgen. Bij verbonden partijen gelden de volgende voorwaarden:

- de financiële en beleidsmatige risico's die de gemeente loopt, staan in redelijke verhouding tot het publiek belang;
- de deelneming is het efficiëntste en effectiefste instrument om het beoogde beleidsdoel te bereiken;
- het publiek belang en het toezicht daarop is niet al op een andere manier volledig geborgd.

Kaders

Deze voorwaarden zijn afgeleid van bepalingen in het gemeentelijke Beleidskader Verbonden Partijen dat in 2020 door de gemeenteraad is vastgesteld. Nieuw hierin is de grotere vraag naar samenwerking van de gemeente met bestuurlijke relaties en bijbehorende governance vragen. Ook is de Leidraad Governance opgenomen in het beleidskader. De kern van de leidraad is het gebruik van een gemeente breed *relatie-classificatiemodel*. In dit model worden organisaties op basis van criteria ingedeeld en wordt per categorie uitgewerkt op welke wijze de invulling van het toezicht vanuit de gemeente concreet vorm krijgt. Daarnaast is uitgewerkt op welke wijze dit instrument behulpzaam kan zijn bij de wijze waarop accounthouders binnen de gemeente Rotterdam invulling geven aan hun toezichthoudende rol.

- De gemeente heeft een nieuwe versie van het Beleidskader Verbonden Partijen; deze is begin 2023 door de gemeenteraad behandeld.

Samen met het Burgerlijk Wetboek Boek 2 en de Code Corporate Governance vormen voornoemde bepalingen de belangrijkste richtlijnen voor het beleid ten aanzien van verbonden partijen - zo wordt er in het Beleidskader ingegaan op de relatie tussen & bevoegdheden voor de Raad vis-a-vis de Verbonden Partijen.. De uitvoering van de algemene beleidsdoelstelling is onder te verdelen in:

- de gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen;
- het beheer en de evaluatie van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen;
- de wijziging en beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen.

Bij het aangaan van een nieuwe verbonden partij heeft de gemeenteraad op basis van de Gemeentewet het recht om wensen en bedenkingen te uiten. Dit betekent dat het college pas kan besluiten tot het oprichten of participeren in een nieuwe verbonden partij nadat de gemeenteraad in de positie is geweest om haar wensen en bedenkingen te uiten.

Voor het beheer en afstoten bepaalt de Gemeentewet dat in principe het college verantwoordelijk is voor de uitvoering en besluitvorming rondom verbonden partijen en dat de gemeenteraad wordt geïnformeerd. In de praktijk blijkt echter dat wanneer er sprake is van grote belangen voor de gemeente zoals de strategie van het Havenbedrijf of de verkoop van het Warmtebedrijf de gemeenteraad juist voorafgaand aan de besluitvorming wordt betrokken.

Als het gaat om het beheer van een verbonden partij dan betekent dit dat de gemeente als aandeelhouder van een vennootschap of lid van een vereniging of gemeenschappelijke regeling gedurende het jaar onder andere betrokken is bij het opstellen en vaststellen van begrotingen en jaarrekeningen, de strategie of jaarplan, majeure investeringsbeslissingen en benoemingen van bestuurders, toezichthouders alsmede commissarissen van een verbonden partij. De basis hiervoor zijn vaak de statuten, overeenkomsten of wetgeving afhankelijk van het type verbonden partij.

Daarnaast informeert het college en de gemeenteraad bij een voornemen een verbonden partij te verzelfstandigen. Eenzelfde rol vervult het college bij uittreding en beëindiging van de gemeentelijke deelname of het liquideren van bestaande verbonden partijen.

Koppeling met Coalitieakkoord Rotterdam 2022-2026: Eén Stad

In het Coalitieakkoord staan de beleidsvoornemens om de uitdagingen die Rotterdam kent het hoofd te bieden en van Rotterdam een nog betere stad te maken. Ook de gemeentelijke verbonden partijen spelen hierbij een rol. Zo zijn onder andere het Havenbedrijf, Stedin en het Energietransitiefonds, waarvan de gemeente Rotterdam aandeelhouder is, belangrijke partners voor de gemeente in de energietransitie, maar ook in kwesties van arbeidsgelegenheid. Zo wordt er bijvoorbeeld met bedrijven in de Rotterdamse haven samengewerkt aan de om- en bijscholing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt of oudere werkzoekenden.

Uit het Coalitieakkoord volgt ook dat de gemeente, indien als onderdeel van de afspraken met Stedin een kapitaalstorting noodzakelijk is, hiervoor Eneco-middelen inzet. Als uitwerking van eerdere Rotterdamse besluitvorming noemt dit Coalitieakkoord daarnaast de opbrengsten van de verkoop van onze deelnamen in Eneco.

Ook zal de gemeente onderzoeken hoe de governance en betrokkenheid bij instellingen die het gemeentelijk cultuurbezit beheren, transparanter en verstevigd kan worden.

Feyenoord heeft aangegeven dat het realiseren van een nieuw stadion in de huidige marktomstandigheden niet haalbaar is. Dit begrijpt de gemeente Rotterdam. Maar mocht Feyenoord alsnog besluiten over te gaan tot ontwikkeling van een nieuw stadion, dan wil de gemeente dat faciliteren.

Belangrijkste beleidsvoornemens & beleid voor verbonden partijen met "verhoogd risico"

De beleidsvoornemens voor de verbonden partijen worden opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van de begroting. Aan het einde van het boekjaar legt het college vervolgens verantwoording af over dit gevoerde beleid in de gelijknamige paragraaf van de jaarstukken.

Ook wordt jaarlijks door het college het Beheerverslag Deelnemingen aan de gemeenteraad aangeboden. Doel van het Beheerverslag is om de gemeenteraad van Rotterdam grondiger te informeren over de ontwikkelingen binnen deelnemingenportefeuille en de individuele deelnemingen, gelet op de grote publieke en financiële belangen die zijn gemoeid met deze deelnemingen.

Daarnaast zijn met betrekking tot de verbonden partijen voor 2024 enkele belangrijke beleidsvoornemens en ontwikkelingen te benoemen voor de meest omvangrijke deelnemingen wanneer wordt gekeken naar de impact op de publieke (verduurzaming, energievoorziening en mobiliteit) en financiële (dividend en gestort kapitaal) belangen voor de gemeente.

1. Havenbedrijf

Havenbedrijf Rotterdam (HbR) werkt continue aan het ontwikkelen van de haven om de efficiëntie en betrouwbaarheid van de Rotterdamse haven te vergroten.

In 2024 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO2 te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO2-afvang en -opslag) en walstroom. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven. De doelstellingen ten aanzien van CO2 reductie zijn de afgelopen jaren niet behaald. Het behalen van deze doelstellingen zal de komende jaren scherpe keuzes vereisen van het Havenbedrijf en gemeente Rotterdam.

2. Stedin

Voor de overgang naar schonere energie heeft netbeheerder Stedin extra vermogen nodig. Rotterdam is een van de aandeelhouders van Stedin. Stedin vraagt gemeenten en provincies uit het verzorgingsgebied die nog geen aandeelhouder zijn geld te storten. Dat zou een aanvulling zijn op de € 200 mln die Rotterdam en bestaande aandeelhouders in 2021 al hebben gestort en de €251 mln aan winst vanuit de verkoop van een dochteronderneming die door de aandeelhouders in Stedin is gelaten.

In september hebben de vertegenwoordigers van de aandeelhouders, Stedin en de Staat overeenstemming bereikt over een storting vanuit de Staat van € 500 mln om daarmee het eigen vermogen van Stedin te versterken. De voorwaarden en condities voor deze storting worden nu voorgelegd aan de Eerste en Tweede Kamer en de colleges en gemeenteraden van de 42 aandeelhoudende gemeenten die tot december 2023 hebben om daarover te besluiten. Naar verwachting wordt de storting van het Rijk voor het eind van 2023 afgerond als alle benodigde goedkeuringen zijn verkregen.

Vooralsnog vraagt Stedin geen nieuwe bijdrage van Rotterdam en de 41 andere gemeentelijke aandeelhouders. Met de bijdrage van het Rijk kan Stedin de komende periode vooruit. Door de omvangrijke investeringen in de energietransitie is de kans reëel dat in de toekomst aanvullend geld nodig heeft. De gemeenteraad is in september over geïnformeerd en in de besluitvorming betrokken. Een positieve ontwikkeling is dat de provincie Utrecht in haar recent gepubliceerde Coalitieakkoord heeft aangegeven aandeelhouder van Stedin te willen worden, ook de provincies Zeeland en Zuid Holland bekijken deze mogelijkheid.

Het dividend dat door Stedin aan Rotterdam uitkeert, wordt door veel factoren beïnvloed. Naast de daling van het relatieve aandelenbelang van Rotterdam (verwatering) ten gevolge van het geld dat de Staat stort en de aandelen die het Rijk daarmee verkrijgt, gaat het onder meer om een mogelijke boekhoudkundige stelselwijziging die van invloed is op het dividend, aanpassing van het dividendbeleid en de financiële performance van Stedin. Omwille van deze onzekerheden is het wenselijk om pas bij de volgende herziening van de begroting te besluiten over eventuele wijzigingen als de besluitvorming van de betrokken partijen is afgerond.

Op beleidsmatig gebied zal 2024 ook in het teken staan van het managen van netcongestie. Ook Stedin krijgt in toenemende mate te maken dat de capaciteit van haar elektriciteitsnetten tegen haar grenzen aanloopt. Dit heeft de volle aandacht van Stedin. Zij zet hierbij net alleen in op uitbreiding van het net, maar probeert ook door verslimming en digitalisering van het net de capaciteit beter te benutten.

3. RET

In mei 2023 heeft de RET haar toekomstperspectief 2024-2030 opgesteld. De RET stelt dat zij er financieel niet goed voor staan. dat komt door afgenomen reizigersaantallen, gestegen energiekosten en hogere personeelskosten. De RET werkt met concessieverlener Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en de gemeente Rotterdam als grootaandeelhouder aan een oplossing om de RET weer financieel gezond te krijgen.

De gemeente Rotterdam zal als aandeelhouder afhankelijk van de gekozen oplossingsrichtingen door de MRDH actie moeten ondernemen. Er moet worden bepaald of een extra kapitaalstorting noodzakelijk is. In november 2023 komen alle oplossingsrichtingen op tafel in de Advies- en Bestuurscommissie Vervoersautoriteit en het dagelijks bestuur van de MRDH. In december 2023 het Algemeen Bestuur van de MRDH een definitief besluit. De gemeenteraad wordt tijdig meegenomen in deze discussie door informatiesessies en in raadsbrieven.

4. Evides

In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van toegankelijkheid en kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2023 e.v. geïnvesteerd zal moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit. Er is extra inzet nodig om de waterkwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Nederland te

verbeteren, dit geldt ook voor de belangrijkste bron van Evides: de Maas. Ook duurzaamheid blijft een belangrijk beleidsdoel van Evides. De organisatie heeft de doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn. Dit alles zorgt voor een stijgende investeringsdruk bij Evides (net zoals bij de andere waterbedrijven in Nederland). De inschatting is dat de organisatie deze investeringen met haar eigen middelen kan dragen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Burgerlijk Wetboek Boek 2 (rechtspersonen)

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Code Corporate Governance

Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties

Beheerverslag Deelnemingen 2021

Beheerverslag Deelnemingen 2020

Beheerverslag Deelnemingen 2018-2019

Beheerverslag Deelnemingen 2017-2018

Beheerverslag Deelnemingen 2016-2017

Beheerverslag Deelnemingen 2015-2016

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen

Tekst

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang:	De BNG is opgericht (1914) om de kredietwaardigheid van gemeenten te versterken. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens de gemeenten.		
Bestuurlijk belang:	Door vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		

Financieel belang:	321.555 aandelen met een nominale waarde van 2,50 euro. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van het aandelenkapitaal van de gemeente Rotterdam in BNG bedraagt € 97.000. Gezien deze zeer lage waardering zijn er zeer beperkte financiële risico's met betrekking tot de boekwaarde voor de financiële positie van BNG. De jaarlijkse raming van het dividend van BNG aan de gemeente bedraagt €700.000.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Beleidsdoelen voor 2023 blijven het behoud van de AAA-rating en het voorzien in de financieringsbehoefte van de publieke sector waarbij m.n. duurzaamheidsinvesteringen een belangrijke rol zullen spelen.

Financiële gegevens *de BNG Bank N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam.	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023***	**Begroting 2024***
Boekwaarde	97	97	97
Netto resultaat:	300.000	300.000	300.000
Eigen vermogen per 31/12:	4.274	4.615	4.615
Vreemd vermogen per 31/12:	143.459	107.459	107.459

Energietransitiefonds	Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Energietransitiefonds	Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verduurzaming van de productie, infrastructuur en gebruik van energie en het versterken van de circulaire economie in Rotterdam
Bestuurlijk belang:	Het college is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders
Financieel belang:	De gemeente heeft € 100 mln aan kapitaal toegezegd.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke

	type deelnemingen. In de investeringsstrategie zijn de kaders vastgelegd waarbinnen het fondsmanagement investeringen mag verrichten. Het fondsmanagement is inbesteed bij InnovationQuarter.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Het fonds wil jaarlijks drie investeringen plegen.

Financiële gegevens * Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024***
Boekwaarde	13.753	13.753	13.753
Netto resultaat:			
Eigen vermogen per 31/12:	13.753	13.753	13.753
Vreemd vermogen per 31/12:	38	38	38

Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE) Treasury Vennootschap Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan € 2,5 mln consumenten en bedrijven in Zuid-Holland-Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van 0,05 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	GBE BV is houder van 50% aandelen in Evides NV. Onze gemeente heeft een belang van 50,6% in GBE. De hoogte van de solvabilliteit (>40%) en de hoogte van het eigen vermogen is ruimschoots voldoende (ten opzichte van de gemeentelijke boekwaarde) om het financieel risico af te dekkken. Het financieel risico voor de gemeente is zeer beperkt.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van toegankelijkheid en kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2024 e.v. geinvesteerd zal moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit. Er is extra inzet nodig om de waterkwaliteit van grond-

en oppervlaktewater in Nederland te verbeteren, dit geldt ook voor de belangrijkste bron van Evides: de maas. Dit betekent dat er ingezet moet worden op een betere bescherming van de bronnen, een natuurlijker beheer en het beter vasthouden van water op het land. Ook duurzaamheid blijft een belangrijk beleidsdoel van Evides. De organisatie heeft tot doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Boekwaarde	848	848	848
Netto resultaat:	52.500	42.100	52.600
Eigen vermogen per 31/12:	589.200	609.200	600.000
Vreemd vermogen per 31/12:	792.700	849.800	850.000

Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verdere stimulering van de open breedband markt in Rotterdam en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.
Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.
Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 25.000 bij oprichting van de vennootschap.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Glazen Maas Exploitatie B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De strategie Digitale Infrastructuur wordt langs een wegingsinstrument gelegd om te bepalen welke onderdelen van de Glazen Maas Exploitatie en Glazen Maas Infrastructuur afgestoten/beendigd owrden aangezien er geen sprake meer is van Rotterdams Publiek belang.

Financiële gegevens * Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024***

Boekwaarde	25	0	0
Netto resultaat:	10	10	10
Eigen vermogen per 31/12:	60	65	65
Vreemd vermogen per 31/12:	50	50	50

Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen	

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.
Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.
Financieel belang:	Omvang van de gedane kapitaalstorting van € 395.000 bij oprichting van de vennootschap.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Glazen Maas Infrastructuur B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De strategie Digitale Infrastructuur wordt langs een wegingsinstrument gelegd om te bepalen welke onderdelen van de Glazen Maas Exploitatie en Glazen Maas Infrastructuur afgestoten/beendigd owrden aangezien er geen sprake meer is van Rotterdams Publiek belang.

Financiële gegevens * Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024***
Boekwaarde	125	200	200
Netto resultaat:	-14	5	5
Eigen vermogen per 31/12:	376	361	361
Vreemd vermogen per 31/12:	2	2	2

Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Borgen van de continuïteit en kwaliteit van de havenvoorzieningen en invloed op de ontwikkeling van het havenindustriële complex.
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en benoeming van de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen.
Financieel belang:	De boekwaarde van de uitgezette middelen (gestort agio en aandelenkapitaal) ter waarde van € 327 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Financieel gering risico. HbR heeft als gevolg van de langdurige contractopbrangsten een stabiele voorspelbare inkomstenstroom. Daarnaast beschikt het Havenbedrijf over een zeer sterke vermogenspositie en een hoge solvabiliteit.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	HbR streeft naar een gematigde kostenontwikkeling, het versnellen van de verduurzaming in de haven en positioneert zich als een slimme partner in de logistieke keten. Met name met betrekking tot de doelstellingen tav duurzaamheid en CO2 reductie staat er nog veel te doen. In 2023 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO2 te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO2-afvang en -opslag) en walstroom. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven. De doelstellingen ten aanzien van CO2 reductie zijn de afgelopen jaren niet behaald. Het behalen van deze doelstellingen zal de komende jaren scherpe keuzes vereisen van het Havenbedrijf en gemeente Rotterdam.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
Boekwaarde	79.938	79.938	327.144
Netto resultaat:	247.200	230.000	267.000
Eigen vermogen per 31/12:	4.450.328	4.550	4.689
Vreemd vermogen per 31/12:	1.600.000	1.649.000	1.695.000

ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	In oprichting

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status

ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	In oprichting

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Hoofddorp
Publiek belang:	Voorzien in de regionale behoefte aan een innovatiefonds met ruime investeringscapaciteit voor bestaande bedrijven met groeipotentie om zo bij te dragen aan de doorontwikkeling van kansrijke cleantech ontwikkelingen in Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	Op dit moment is de gemeente nog stille vennoot. De gemeente is voornemens in 2021 als stille vennoot (limited partner) toe te treden tot de commanditaire vennootschap en zal daarmee vertegenwoordigd zijn in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financieel belang:	Het financieel belang van de gemeente Rotterdam is € 4 mln. Het bedrag wordt per investering in delen opgevraagd en de kosten van het fonds worden per kwartaal opgevraagd.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. In de investeringsstrategie zijn de kaders vastgelegd waarbinnen het fondsmanagement investeringen mag verrichten. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	2023 was het laatste jaar van de investeringsperiode van dit fonds. Na afloop van deze periode mag er niet meer in nieuwe bedrijven geinvesteerd worden, wel kan nog in bestaande participaties verder geinvesteerd worden.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Boekwaarde	3.000	2.776	3.130
Netto resultaat:	-1.543	nog niet beschikbaar	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	16.253	nog niet beschikbaar	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	795	nog niet beschikbaar	nnb

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Badhoevedorp

Publiek belang:	Ontwikkeling en stimulering van cleantechbedrijven (aanbieden van technologische oplossingen die gericht zijn op een schonere en veilige leefomgeving en daarmee een transitie faciliteren naar een duurzame economiesector) in het Clean Tech Delta-gebied (Rijnmond en Drechtsteden).
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	Deze deelneming vertegenwoordigd een boekwaarde van circa € 2,2 mln op de gemeentelijke balans.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Het fonds ICFII bevindt zich in de afbouwfase. De investeringsperiode is geëindigd en de ondernemingen moeten voldoende groeien om verkocht te kunnen worden. Het sluiten van het fonds is afhankelijk van de voortgang van de verkoop van de laatste participaties en kan nog enkele jaren duren.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Boekwaarde	2.161	2.161	2.187
Netto resultaat:	17	17	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	2.700	2.700	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	4.250	4.250	nnb

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Den Haag
Publiek belang:	De gemeente Rotterdam wil op deze wijze de regionale economie stimuleren, in het bijzonder op het gebied van innovatie.
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft aandelen en zodoende vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 3 mln en een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 660.000 en € 165.000 voor de (nog) niet in de exploitatiebijdrage geïntegreerde bijdrage Zuid-Hollands Investeringsplatform (ZIP). De gemeente heeft een extra kapitaalstorting toegezegd van € 7,7 mln vanuit de Eneco-middelen; deze kapitaalstorting zal

in 2022 en 2023 geeffectueerd worden.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Eind 2023 staat een externe evaluatie gepland van IQ, vanuit de gemeente Rotterdam. Hierbij wordt gekeken naar de output sturing vanuit IQ, hoe de Rotterdamse beleidswensen doorvertaald worden naar het handelen van IQ en hoe de gemeente als aandeelhouder meer op impact kan sturen. 2024 zal in het teken staan van hoe de uitkomsten van deze evaluatie te verwerken.

Financiële gegevens * Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024***
Boekwaarde	10.634	10.000	10.000
Netto resultaat:	1.532	-2.821	-2.821
Eigen vermogen per 31/12:	95.384	90.000	90.000
Vreemd vermogen per 31/12:	35.355	10.000	10.000

MultiDiensten Rotterdam B.V. Burgerzaken Vennootschap Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Er is door de gemeenteraad van de gemeente Rotterdam geen publiek belang vastgesteld voor MDR B.V. Wel heeft MDR B.V. twee publieke doelen: (1) Het bieden van betaalde arbeid voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt om zo werkervaring op te doen en (2) Het fungeren als het telefonisch klantcontactcentrum van de gemeente Rotterdam (14010). Beide publieke doelen worden uitgevoerd door de dochter Ro!Entree B. V.
Bestuurlijk belang:	Het college van Burgemeester & Wethouders van de gemeente Rotterdam is de aandeelhouder van MDR B.V. Het bestuur van de vennootschap bestaat uit 3 statutaire directeur-bestuurders: mevrouw A.C. Bots (clustercontroller dienstverlening), de heer D.C. Colijn (directeur Klantcontact) en de heer R.W.J. Schalkwijk

	(directeur Werk & Inkomen). Zij zijn allen ambtenaren die uit hoofde van hun functie bestuurder bij MDR B.V. zijn. Staande praktijk bij de gemeente Rotterdam. Ambtenaren die uit hoofde van hun functie bestuurder bij een vennootschap zijn krijgen daar nooit vanuit de vennootschap een bezoldiging voor.
Financieel belang:	€ 90.000 maatschappelijk kapitaal, € 18.151 geplaatst kapitaal
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Er zijn geen risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Voortzetting van de Koerswijzing Ro!Entree 2022-2024 aangevuld met een nauwkeuriger forecast van calls, overleg met de gemeentelijke onderdelen om het call-aanbod in de tijd beter te spreiden. Parallel aan deze ontwikkeling wordt ok uitgewerkt de BV Ro!Entree te liquideren en onder te brengen bij de gemeente Rotterdam (dienstverlening/klantcontact). Het voornemen is dat de B.V. telefonische dienstverlening vanaf 1-1-2024 overgenomen is door de gemeente. Er wordt dus niet gewerkt aan een begroting 2024 voor MDR B.V.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023 (geactualiseerd)**	**Begroting 2024**
Boekwaarde	18	18	18
Netto resultaat:	375	0	nvt
Eigen vermogen per 31/12:	1.065	1.065	nvt
Vreemd vermogen per 31/12:	1.000	1.000	nvt

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Dordrecht
Publiek belang:	De ROM-D Beheer N.V. is uitsluitend opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III.
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 561.155.
Risico-inschatting (BBV,	De gemeente ontvangt geen dividend vanuit de vennootschap dus er is geen risico op missende

art. 11 eerste lid, sub b)	dividendbaten. Voort is de boekwaarde met €6.000 beperkt te noemen en wordt er op basis van de huidige inzichten geen afboeking verwacht.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Er zijn geen beleidsdoelen. Deze N.V. is enkel opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III. Voor de ontwikkelingen wordt naar de toelichting van ROM-D Dordtse Kil III verwezen.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Boekwaarde	6	6	6
Netto resultaat:	28	9	3
Eigen vermogen per 31/12:	82	74	77
Vreemd vermogen per 31/12:	350	250	200

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V. Treasury Vennootschap Te beëindigen

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Dordrecht
Publiek belang:	Ontwikkeling van de bedrijfsterreinen optimaal op elkaar af te stemmen en de betrokkenheid van de aanpalende regio bij de plannen te vergroten.
Bestuurlijk belang:	De directie van ROM-D C.V. wordt gevormd door ROM-D Beheer N.V. College van B en W wordt vertegenwoordigd bij de vergadering van vennoten.
Financieel belang:	Kapitaalstortingvan € 561.155.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De gemeente ontvangt geen dividend vanuit de vennootschap dus er is geen risico op missende dividendbaten. Het financiële risico voor de gemeente Rotterdam is gering en beperkt tot de boekwaarde van € 560,000 Op dit moment zijn er geen indicatoren waartoe tot afboeking van deze boekwaarde zou moeten worden besloten. Naar inzicht van de vennootschap is de marktwaarde en de verwachte totale opbrengsten van de gronden en het daarvan afgeleide dividend van het door de gemeente gehouden belang groter dan de boekwaarde. ROM-D verwacht in 2025 het resultaat op de uitgiften aan de gemeente en andere aandeelhouders uit te keren.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De gemeente heeft door het ontbreken van een Rotterdams publiek belang getracht haar aandelen in de periode tussen 2019 en 2022 over te dragen aan de vennootschap c.q. de overige aandeelhouders. Dit is echter niet geslaagd omdat geen overeenstemming is bereikt over de hoogte van de overnamesom en geen nieuwe biedingen zijn ontvangen. Van de bijna 50 hectare is nog circa 4,5 hectare beschikbaar om uit e geven. De vennootschap verwacht dat ze in 2025 haar doel bereikt en alle gronden zijn uitgegeven, waardoor de vennootschap kan worden beeindigd.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024
Boekwaarde	561	561	561
Netto resultaat:	5.564	1.910	630
Eigen vermogen per 31/12:	17.207	15.699	16.330
Vreemd vermogen per 31/12:	1.500	1.000	1.000

RET Infrastructuur B.V. | Treasury | Vennootschap | Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Daarbij is het economisch eigendom in een aparte vennootschap ondergebracht, vanwege het publieke belang van de OV-infrastructuur en aan deze infrastructuur verbonden metro- en tramvoertuigen..
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W heeft aandeelhoudersbevoegdheden, waaronder benoeming en ontslag van de directeur van RET Infrastructuur B.V.
Financieel belang:	Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations).
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations). Risico zeer laag, boekwaarde is nihil.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Het beheer en onderhoud van de rail en infrastructuur van de RET

Financiële gegevens * Begroting 2024 niet beschikbaar - begroting 2023 als leidraad	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024*
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	14	14	14
Vreemd vermogen per 31/12:	675.000	675.000	675.000

RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Het publieke belang betreft een betrouwbaar, veilig en optimaal uitgevoerd (bereikbaar, tijdig) openbaar vervoer met een hoge kwaliteitsbeoordeling door de reiziger.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	De gemeente heeft 99,2% van het geplaatste aandelenkapitaal tegen een totale waarde van € 7,5 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	RET geeft in opdracht van de MRDH uitvoering aan de rail- en busconsessie Rotterdam e.o.. De exploitatie van de vervoersconcessie wordt periodiek herijkt volgens de concessievoorwaarden. In 2023 geeft de RET niet rond te komen met de huidige concessie. Hiervoor wordt met de RET, MRDH en de RET gezocht naar de mogelijkheden voor een rendabele business case. Voor onze gemeente blijft het financieel risico beperkt tot de inbreng bij de verzelfstandiging en de agiostorting ad € 7,5 mln. Dit neemt niet weg dat de gemeente Rotterdam als aandeelhouder kan worden aangesproken op een bijdrage aan het Eigen Vermogen voor een financieel gezond bedrijf.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	2024 zal in het teken staan van het komen tot een nieuw en duurzame businesscase die de RET in staat stelt de komende jaren weer te groeien. Daarbij is het mogelijk dat, gegeven de grote transities die de RET samen met MRDH en betrokken gemeenten moet realiseren, 2024 nog een transitiejaar zal zijn qua beleidsdoelen.

Financiële gegevens * Begroting 2024 niet beschikbaar - begroting 2023 als leidraad	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024*
Boekwaarde	7.500	7.500	7.500
Netto resultaat:	Nihil	-15.127	-15.127
Eigen vermogen per 31/12:	148.282	150.556	150.556
Vreemd vermogen per 31/12:	315.000	318.845	318.845

Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Schiphol, Haarlemmermeer
Publiek belang:	Als nationale (Schiphol) en regionale (Rotterdam The Hague Airport) luchthaven Nederlandse en Rotterdamse burgers optimaal en duurzaam blijven verbinden met de rest van de wereld en op een verantwoorde wijze (rekening houdend met stakeholders, omwonenden en natuur) een bijdrage te leveren aan de welvaart en welzijn van Nederland en Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	Het college van B&W is vertegenwoordigd in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	4.099 aandelen A tegen een nominale waarde van 454 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Royal Schiphol Group (RSG) op de financiële balans van de gemeente is € 1,2 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van RSG hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent RSG een gezonde kredietwaardigheid (credit rating van A-) met een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Een punt van aandacht is de opschaling na COVID-19, die op de financiele positie en resultaten van RSG heeft gehad. RSG zit nu in een fase waarin ze haar financiele positie tracht te versterken. Om die reden wordt ingezet op vermogensversterking en is het gemeentelijke dividend neerwaarts bijgesteld.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Het is de ambitie van de Royal Schiphol Group om de meest duurzame en hoogwaardige luchthavens ter wereld te creëren. Het doel is dat de luchthavens in 2030 emissievrij en afvalvrij zijn, met uiteindelijk een energiepositieve, circulaire bedrijfsvoering. Hiervoor worden allerlei ontwikkelingen in 2023 in werking gesteld.

Financiële gegevens * Royal Schiphol Groep geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam. Daartoe zijn gegevens van begroting 2022 opgevoerd.	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024*
Boekwaarde	1.164	1.164	1.164
Netto resultaat:	150.000	150.000	178.000
Eigen vermogen per 31/12:	3.700.000	3.700.000	3.447.000
Vreemd vermogen per 31/12:	5.400.000	5.400.000	5.400.000

Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Uitvoering van de taken op het gebied van sportvoorzieningen en van sport- en recreatieve programmering (hoofdlijnenbesluit College).
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam is enig (100%) aandeelhouder. College van B&W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van € 4,7 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De gemeente Rotterdam is voor circa 80% van de omzet de grootste opdrachtgever. Daarmee is het risico voor de gemeente beperkt. Financieel gezien beschikt het Sportbedrijf heeft een goede solvabiliteit en liquiditeit en voldoende weerstandsvermogen. Het Sportbedrijf ondervindt de gevolgen van de stijgende energie en personeelskosten. Dit betekent dat het Sportbedrijf in 2022 en 2023 een verlies draait. Voor deze twee jaren kan het Sportbedrijf dit negatieve resultaat opvangen met haar eigen vermogen. Vanaf 2024 dient er weer een positief resultaat gehaald te worden.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Boekwaarde	6.551	6.551	6.551
Netto resultaat:	200	200	200
Eigen vermogen per 31/12:	7.500	7.500	10.902
Vreemd vermogen per 31/12:	10.800	10.800	19.114

SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te beëindigen

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	SSC Flex wordt door de gemeente ingezet voor het realiseren van haar doelstellingen richting een meer flexibele personele inrichting van haar organisatie. SSC Flex verzorgt via payrolling en inhuur de inzet van flexibele arbeidskrachten voor (tijdelijke) piekwerkzaamheden en projecten.
Bestuurlijk belang:	Sinds begin 2021 bestaat de statutaire directie (het bestuur) niet meer uit ambtenaren van de gemeente maar, conform het vigerende beleidskader, uit twee externe en onafhankelijke directeuren. Het college van B&W behartigt het aandeelhoudersbelang in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	De boekwaarde bij de gemeente van het belang van 100 procent in SSC Flex bedraagt € 36.000.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De vennootschap is in een afbouwfase sinds 2022 wat betekent dat er steeds minder groepen werknemers bij deze payrollorganisatie in dienst zijn. Er is een risico dat sommige werknemers in plaats van een functie elders te aanvaarden om te kiezen voor een werk-naar-werk-traject waardoor de vennootschap nog wel moet blijven bestaan om bijvoorbeeld de financiën en administratie van deze werknemers te blijven ondersteunen. Er zijn kosten verbonden aan deze vorm van ondersteuning. Onduidelijk is of dit risico zich zal voordoen.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Het is de bedoeling dat de dienstverlening van de vennootschap eind 2023 zal eindigen voor alle doelgroepen. Daarna kan de formele liquidatiefase van SSC Flex worden gestart.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Boekwaarde	36	36	36
Netto resultaat:	370	-760	n.n.b.
Eigen vermogen per 31/12:	6.508	5.378	n.n.b.
Vreemd vermogen per 31/12:	550	250	n.n.b.

StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V. | Economische ontwikkeling | Vennootschap | Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.

Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het toezichthoudende Investeringscomité.
Financieel belang:	De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van € 2,3 mln ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - gelabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Omdat het fondsvermogen is gevoed met Europese subsidiemiddelen i.p.v. kapitaalstortingen is de gemeentelijke boekwaarde nihil. Negatieve fondsresultaten raken de gemeentelijke financiën daarmee niet.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De managementovereenkomst met de fondsbeheerder (SVn) is formeel in 2023 geëindigd, maar is met een jaar verlengd om de lopende financieringen te blijven beheren. De gemeente Rotterdam is zich momenteel aan het bezinnen op de toekomst van het fonds. Het uitgangspunt is nadrukkelijk dat het blijft bestaan, en de de gemeente haar rol continueert, echter wordt gekeken naar de investeringsstrategie van het fonds en de thema's / sectoren waar de komende jaren op gaat worden ingezet. Ervaring met het fonds t.a.v. de huidige thema's laat bijvoorbeeld zien dat de ontwikkeling van de energietransitie er toe heeft geleid dat het Rijk veel subsidies ter beschikking stelt voor hetzelfde soort projecten als waar SOFIE leningen voor verstrekt en dat is geen houdbare situatie. Eind 2023 zal de coutnour van de nieuwe investeringsstrategie duidelijk zijn.

Financiële gegevens * Begroting 2024 niet vastgesteld - betreft concept bedragen	**Jaarrekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024***
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	-531	-549	0
Eigen vermogen per 31/12:	17.501	17.667	11.242
Vreemd vermogen per 31/12:	0	3.134	14.930

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Stadsherstel Historisch Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Stadsherstel Historisch Rotterdam NV heeft tot doel het op een maatschappelijk en economisch verantwoorde wijze aankopen, renoveren, en exploiteren van monumentale en beeldbepalende gebouwen in Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en heeft het benoemingsrecht voor een van de zes commissarissen.

Financieel belang:	15.470 aandelen van elk nominaal 100 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Stadsherstel is laat al jaren een stabiel resultaat zijn met jaarlijks een winst van circa 0,5 mln. Dankzij haar aantrekkelijke vastgoed en gediversifieerde huurdersbestand heeft Stadsherstel ook tijdens de covid pandemie haar bezettingsgraad en huuropbrengsten op peil weten te houden.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Er zullen verdere stappen worden gezet om de uitvoering van de originele uitbreiding van het Heinekengebouw in Crooswijk mogelijk te maken.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Boekwaarde	1.547	1.547	1.547
Netto resultaat:	470	470	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	18.500	18.500	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	12.000	12.000	nnb

Stedin Holding N.V. Treasury Vennootschap Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Stedin Holding N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Het bezit is voortgekomen uit de fusie van het voormalig Rotterdamse Gemeentelijk Energie Bedrijf (GEB, opgericht 1879) en energie- en netwerkbedrijven van andere (omliggende) gemeenten. Het publiek belang is dat Stedin zorg draagt voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Ook minimaliseert Stedin de uitval of onderbreking van de gas- en elektriciteitstoevoer.
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de Aandeelhouderscommissie van Stedin
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam 131.852 cumulatief preferente aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Het aandeelhoudersbelang van de gemeente Rotterdam is 31,69%.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Stedin op de financiële balans van de gemeente is €63,9 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van Stedin hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent Stedin een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Hetgeen wordt ondersteunt door de meest recente prognoses van de vennootschap en de externe validatie die daarop

heeft plaatsgevonden.

Een risico voor de gemeente treedt op wanneer Stedin gegeven haar vermogenspositie of tegenvallende resultaten een lager dividend uitkeert dan in de begroting van de gemeente is opgenomen. Het diviidend is recent neerwaarts bijgesteld op grond van de laatste prognoses van Stedin.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:

De activiteiten van Stedin worden voor een belangrijk deel bepaald en begrensd door de regulering van de wettelijke taken zoals vastgelegd in de Elektriciteits- en Gaswet. Dit betekent dat Stedin ook in 2024 haar kerntaken zal blijven uitvoeren zoals de aanleg, het onderhoud en beheer van gas- en elektriciteitsnetten. Stedin investeert volgend jaar afgerond voor € 1 miljard. In Rotterdam probeert Stedin samen met de gemeente, TenneT en Havenbedrijf de in het havengebied opgetreden capaciteitsknelpunten in het elektriciteitsnet op te lossen. Verder zal Stedin blijven inzetten op het beperken van de uitvalduur van gas en elektriciteit, o.a. door onverminderd en gerichter te investeren en nog meer in te zetten op data en digitalisering om het inzicht op potentiële knelpunten te vergroten. Ook continueert Stedin de uitrol van de zogenaamde Slimme Meters bij burgers.

Stedin – Lange termijn financiering als gevolg van investeringen energietransitie

Vanwege alle investeringen in het energienet en de energietransitie heeft deelneming Stedin kenbaar gemaakt de komende jaren extra eigen vermogen nodig te hebben. Voor de lange termijn (tot 2032) komt Stedin's kapitaalbehoefte uit op een bedrag van een bandbreedte van €800 miljoen tot €1,1 miljard afhankelijk of enige buffer in ogenschouw wordt genomen. De kapitaalbehoefte beweegt mee met de gewenste versnelling van de energietransitie. Hoe hoger de ambities hoe hoger de kapitaalbehoefte. Stedin is daarom mede op verzoek van de aandeelhouders waaronder Rotterdam in gesprek met diverse overheden (Staat, gemeenten en provincies uit Stedin's verzorgingsgebied) die nog geen aandeelhouder zijn of zij geld zouden kunnen storten in aanvulling op wat Rotterdam en andere bestaande aandeelhouders al hebben gedaan in 2021.Op dit moment worden verregaande gesprekken gevoerd met de Staat, waarbij de Staat budgettaire ruimte heeft om voor €500 aan eigen vermogen te kunnen storten. De verwachting is dat de storting van de Staat voor het eind van 2023 wordt afgerond. Op dit moment en op grond van de laatste inschattingen wordt vooralsnog geen bijdrage van de gemeente gevraagd. De gemeenteraad wordt hier apart nader over geïnformeerd en in de besluitvorming betrokken. Hierin zal ook duidelijker worden in hoeverre gemeenten en provincies die nog geen aandeelhouder zijn bereid zijn om vermogen te storten.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022**	**Begroting 2023***	**Begroting 2024***

* Stedin Groep geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam.

** Exclusief eventuele

			aanvullende vermogensstortingen		
			Boekwaarde	63.916	63.916	63.916
			Netto resultaat:	0	30.000	17.000
			Eigen vermogen per 31/12:	3.525.000	4.000.000	4.100.000
			Vreemd vermogen per 31/12:	5.100.000	5.000.000	5.600.000

Stadion Feijenoord	Vennootschap	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
			Stadion Feijenoord		Vennootschap	Te continueren
			Algemene gegevens			
			Vestigingsplaats:			Rotterdam
			Publiek belang:	Het aandeelhouderschap is ontstaan vanuit de conversie van een achtergestelde lening uit 1994 ten behoeve van de renovatie van De Kuip. Het (nieuwe) stadion speelt een belangrijke rol in de voorgenomen gebiedsontwikkeling in Feyenoord. Daarnaast is het voor Rotterdam belangrijk om een multifunctionele evenementenlocatie in de stad te hebben.		
			Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft als houder van één aandeel in beperkte mate zeggenschap in de aandeelhoudersvergadering (0,02%).		
			Financieel belang:	Aan het preferente aandeel van de gemeente is een agioreserve van € 7,9 mln verbonden.		
			Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen.		
			Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Swanbridge zal in 2024 verder werken aan het verkoopklaar maken van haar participaties.		
			Financiële gegevens Stadion Feijenoord werkt met een gebroken boekjaar van 1-7 tot en met 30-6. *Begroting 2024 niet beschikbaar - begroting 2023 als leidraad	**Jaarrekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024***
			Boekwaarde	13.391	13.391	7.941
			Netto resultaat:	-2.000	-2.000	-2.000
			Eigen vermogen per 31/12:	-16.808	-6.064	-6.064
			Vreemd vermogen per 31/12:	36.048	70.000	70.000

Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	De gemeente hecht waarde aan het innovatieklimaat in de stad, in het bijzonder rond de medische zorg. De gemeente ondersteunt de Life Science- sector door voldoende investeringskapitaal beschikbaar te stellen voor start-ups in een vroege fase van productontwikkeling, via Swanbridge Capital levert de gemeente hier zijn bijdrage aan.
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en het benoemingsrecht van één lid van de Investor Board.
Financieel belang:	Het totale gemeentelijke commitment bedraagt € 1 mln; met dit bedrag bezit de gemeente 24,69% van de aandelen.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Swanbridge zal in 2024 verder werken aan het verkoopklaar maken van haar participaties.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	Begroting 2024
Boekwaarde	700	750	327
Netto resultaat:	-120	-120	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	750	750	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	1400	1400	nnb

Vennootschappen kennen verschillende vormen: een besloten, naamloze of commanditaire vennootschap. Als de gemeente aandelen in een vennootschap heeft, neemt de gemeente op die manier deel in het aandelenkapitaal. Een dergelijk financieel belang met een derde rechtspersoon is pas een verbonden partij als de gemeente tevens een bestuurlijk belang heeft. Dit kan door een vertegenwoordiging in het bestuur of de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, het hebben van stemrecht en zo meer.

In de tabel hierboven wordt nadere informatie gegeven voor de vennootschappen waarin de gemeente Rotterdam een aandeelhouderschap kent. De tabel biedt per vennootschap inzicht in de naam, vestigingsplaats, en in de publieke, bestuurlijke en financiële belangen. Conform artikel 15 van het BBV biedt de tabel daarnaast inzicht in de ontwikkeling van de boekwaarden, het eigen en vreemd vermogen en het nettoresultaat.

Hieronder wordt een korte uiteenzetting gegeven over de:

1. Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief indicatieve dividend raming;
2. Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of nieuwe deelname in bestaande vennootschappen;
3. Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen.

Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief indicatieve dividend raming

De gemeente was eind 2023 aandeelhouder in 22 vennootschappen, waarbij de intentie is om haar deelname in 15 vennootschappen te continueren en in 5 vennootschappen te beëindigen (zie de paragraaf over de te beëindigen vennootschappen). Daarbij heeft de gemeente Rotterdam de verkoop van deelneming Warmtebedrijf eind 2022 gerealiseerd - deze is dus niet meer opgenomen in de statistieken.

De vennootschappen Bank Nederlandse Gemeenten Bank NV (BNG Bank), Gemeenschappelijk Bezit Evides BV, Havenbedrijf Rotterdam NV, Sportbedrijf Rotterdam, Stedin Groep NV en de Royal Schiphol Group NV zijn enkele verbonden partijen die bij een positief nettoresultaat een deel van de winst als dividend uitkeren aan de gemeente als aandeelhouder. Dat deel hangt af van de pay-outratio: de procentueel aan aandeelhouders uitgekeerde winst. De geraamde dividendopbrengst voor 2024 van bovengenoemde is afgerond €98 mln.

Onderstaande tabel laat zien wat de verwachte dividend uitkering aan de gemeente als aandeelhouder is in de komende jaren van alle deelnemingen die in het beheer zijn van de gemeente Rotterdam. Hierbij wordt opgemerkt dat dit eigen schattingen zijn van de gemeente, gebaseerd op de beschikbare informatie die ontvangen is door de gemeente. De bedragen betreffen geen definitieve dividend uitkeren die reeds is afgesproken met de vennootschappen in kwestie.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente heeft besloten om de deelname in 5 vennootschappen te beëindigen door als aandeelhouder uit te treden, de verbonden partij te verkopen of te liquideren. Dat zijn: Glazen Maas Exploitatie B.V. & Glazen Maas Infrastructuur B.V., SSC Flex B.V., Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V. en Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.

- Het Warmtebedrijf was eind 2022 afgestoten, waardoor het totaal van deelnemingen waarbij de gemeente voornemens is de relatie te beëindigen in 2024 op 5 uitkomt.

- In 2020 heeft de gemeente haar belang in Tower Hotel Rotterdam (THR) verkocht. De transactie heeft in delen plaatsgevonden. In augustus 2023 heeft de gemeente de laatste betaling ontvangen en zijn de resterende aandelen in THR overgedragen. De verkoop van THR is volledig afgerond.

Relevant om te vermelden is dat de gemeente, bij een beëindiging, afhankelijk is van derden, waaronder de desbetreffende deelneming, debiteuren en crediteuren, of de belastingdienst. In de lijst van verbonden partijen van deze paragraaf is een nadere toelichting opgenomen over de status van de beëindiging van de gemeentelijke deelname in voornoemde verbonden partijen.

Stichtingen

Tekst

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Stichting Bestuur openbaar onderwijs Rotterdam	Onderwijs en leerlingzaken	Stichting	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Stichting Bestuur openbaar onderwijs Rotterdam	Onderwijs en leerlingzaken	Stichting	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang:			Goede uitvoering en spreiding van het openbaar onderwijs in Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	De gemeenteraad is toezichthouder van de stichting BOOR. De gemeenteraad keurt de strategische beleidskoers, de begroting en de jaarrekening goed. Daarnaast benoemt zij de leden van het college van bestuur, waarvan specifiek de voorzitter in functie.		
Financieel belang:			n.v.t.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)			n.v.t.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:			n.v.t.
Financiële gegevens *****betreft nog niet vastgestelde bedragen	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024***
Netto resultaat:	13.367	-3.365	-11.738
Eigen vermogen per 31/12:	60.179	56.814	45.076

Vreemd vermogen per 31/12:	75.673	74.548	82.076

Stichting Bibliotheek Rotterdam	Media	Stichting	Te continueren	

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Stichting Bibliotheek Rotterdam	Media	Stichting	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Gezien de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare bibliotheek, en de nauwe verwevenheid tussen bibliotheekwerk en democratie, is gekozen voor een constructie als verbonden partij.
Bestuurlijk belang:	Statutaire bevoegdheden als aangesloten instelling.
Financieel belang:	De inbrengwaarde van de activa (collectie, inventaris).
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Bibliotheek Rotterdam kampt niet met actuele risico's. In 2022 is gebleken hoezeer inflatie een impact kan hebben op de begroting van de bibliotheek. In 2023 zal de bibliotheek de effecten van inflatie scherp blijven volgen en bewaken. Bibliotheek en gemeente Rotterdam hebben maatregelen genomen om dit risico voor 2023 en 2024 te mitigeren. Voor de langere termijn zijn er risico's in de vorm van een teruglopend aantal betalende leden en de mogelijkheid van een lager subsidieniveau. Bibliotheek Rotterdam heeft voor het genereren van eigen inkomsten een contributiemodel, volwassen leden betalen een contributie voor lidmaatschap van de bibliotheek (leden <18 zijn gratis lid). Landelijk staat dit model onder druk, door het teruglopen van het aantal betalende leden. In 2022 is een lichte groei van ledenaantallen gerealiseerd (meestal gratis abonnementen), na jaren terugval. Het is wel zaak om te bewaken dat de betaalde abonnementen stabiel blijven. Hier zijn maatregelen op getroffen. Naast een terugloop van eigen inkomsten is de terugloop van subsidie een risico voor Bibliotheek Rotterdam. Het grootste deel van de inkomsten van de bibliotheek is afkomstig van subsidies. Zowel een terugloop in subsidieniveau als een ontoereikende indexatie leidt tot een risico in het op niveau houden van de aanwezigheid in de stad en de kwaliteit van de dienstverlening. Omdat Bibliotheek Rotterdam nu en in de toekomst in toenemende mate afhankelijk is van de samenwerkingen met diverse partners in de stad, geldt een terugloop in subsidie bij partners ook als risico, die het behalen van de doelstellingen van Bibliotheek Rotterdam kunnen belemmeren. Het risico van niet kunnen realiseren van binding en behoud van partners als gevolg van fluctuerende subsidieniveaus, wordt gemonitord door Bibliotheek Rotterdam.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Bibliotheek Rotterdam biedt een laagdrempelig en toegankelijk netwerk aan bibliotheekvestigingen, met een aanbod dat is afgestemd op de samenstelling en behoeften van het gebied. De bibliotheek vormt een hoeksteen in het oplossen van sociaal-maatschappelijke problemen waar Rotterdam mee kampt. Ook in 2024 ambieert Bibliotheek Rotterdam, zoals ook benoemd in het MJBP 2021-2024 en het jaarplan 2024, via de missielijnen bij te dragen aan leesplezier, het terugdringen van laaggeletterdheid, het vergroten van digitale vaardigheden en het bevorderen van burgerschap door activiteiten en educatieve programma's, gebruikmakend van een diverse en pluriforme collectie. Het netwerk van 21 locaties als gastvrije, neutrale en sfeervolle ontmoetingsplekken wordt hiervoor ten volle benut. In 2023 hoopt de bibliotheek in al haar facetten de gevolgen van de coronapandemie achter zich te laten. Naast de beloftes die in het

meerjarenbeleidsplan zijn gedaan op alle beleidsvlakken, weet de bibliotheek zich daarbij extra gesteund door doelsubsidies voor Digitale Inclusie, waarmee ze een belangrijk deel van haar doelstellingen kan verwezenlijken (immers: taal, digitaal en beeldtaal). Ook zal hard gewerkt worden aan het realiseren van extra locaties in Beverwaard en Middelland met behulp van de via het Rijk verkregen SPUK gelden. Met die gelden zullen ook de locaties Charlois en Lage Land qua dienstverlening worden uitgebreid. Via andere middelen zullen in het voorschoolse-, het basis- en voortgezet onderwijs extra collecties van de Bibliotheek op school worden gerealiseerd.

Ten aanzien van de Centrale Bibliotheek aan de Hoogstraat, heeft de gemeenteraad op 26 november 2020 besloten het traject tot een Voorlopig Ontwerp voort te zetten. In 2021 is gestart met de selectie van een ontwerpteam. 5 teams mochten een schetsontwerp maken, waaruit in juni 2022 een winnend schetsontwerp is gekozen. Het ontwerpteam heeft het schetsontwerp uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp, dat medio 2023 is vastgesteld door college en gemeenteraad. Het voorlopig ontwerp wordt nu uitgewerkt tot een definitief ontwerp.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	-534	13	11
Eigen vermogen per 31/12:	8.807	8.820	8.831
Vreemd vermogen per 31/12:	6.174	6.161	6.150

Stichting Natuurstad	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Stichting	Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Stichting Natuurstad	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Stichting	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Het bevorderen van kennis en waardering voor natuur en milieu in Rotterdam onder meer door de exploitatie van kinderboerderijen en educatieve tuinen en het aanbieden van lesprogramma's over natuur, milieu en duurzaamheid.
Bestuurlijk belang:	Benoeming van alle leden van de raad van toezicht, benoemingsrecht voor de directeur, informatierecht voor alle benodidgde informatie
Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 340.000 en jaarlijkse subsidie van € 9,4 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Natuurstad biedt een laagdrempelig aanbod aan educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu. De activiteiten zijn tot nu toe vooral gericht op kinderen. Het gaat om instandhouding van 8 kinderboerderijen en lessen natuureducatie voor kinderen in de leeftijd van basisonderwijs. In 2023 zet Natuurstad haar beleid door qua vernieuwing van de producten en met de bijbehorende ontwikkeling van de organisatie.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Natuurstad zet in op de personele ontwikkeling van de medewerkers, een gezonde financiële situatie en een sterke relatie met de gemeente. Natuurstad ziet risico's in hogere kostenstijgingen gegeven de externe ontwikkelingen qua o.a. energieprijzen.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024***

* Begroting 2023

niet beschikbaar - begroting 2022 als leidraad			
Netto resultaat:	0	0	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	1.387	1.387	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	1.976	1.976	nnb

Stichting Zuid-Holland bereikbaar	Mobiliteit	Stichting	Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Stichting Zuid-Holland bereikbaar	Mobiliteit	Stichting	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Het publiek belang is gelegen in het kunnen uitvoeren van een gezamenlijk programma van mobiliteitsmaatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid en ter bevordering van duurzame gedragsverandering in de regio op de korte termijn. In dit programma worden deel- en gezamenlijk belangen van de moederorganisaties geïntegreerd. Via de stichting kunnen aanbestedingen worden gedaan ter uitvoering van dit programma.
Bestuurlijk belang:	De wethouder Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit is lid van de stuurgroep, die de jaarplannen, met daarin de strategische doelen, en de begroting vaststelt. De stichting kent een Raad van Toezicht, de leden waarvan door de stuurgroep zijn benoemd.
Financieel belang:	De gemeente betaalt een vaste jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 272.000. Daarnaast kan de gemeente werkbudgetten, aanbestedingen en projecten mede-bekostigen op basis van het jaarplan.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Door de directe aansturing vanuit de stuurgroep heeft de stichtingsbestuurder een strikt mandaat, dat met waarborgen is omkleed, zodat er geen bijzondere financiële risico's voor de moedersorganisaties zijn.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	In 2022, het startjaar van de stichting, heeft Zuid-Holland Bereikbaar de organisatie opgezet waarin acht partijen samenwerken en een gezamenlijk programma vormgeven en uitwerken, gericht op bereikbaarheid en duurzame gedragsverandering. De samenwerkingsovereenkomst is aangegaan voor onbepaalde tijd, waarbij elke partij de mogelijkheid heeft om schriftelijk op te zeggen met een opzegtermijn van drie jaar. Het gezamenlijk belang is uitgewerkt in een gedragen jaarplan 2022 en 2023. Inhoudelijke pijlers werden in 2023 verder ontwikkeld op het gebied van planning en programmering van hinder-gevende infrastructurele projecten alsook evenementen en op het gebied van verkeersmanagement, mobiliteitsmanagement, communicatie en ontwikkeling. In 2024 worden deze activciteiten verder uitgebouwd en vindt tevens een evaluatie van deze verbonden partij plaats met alle betrokken partijen. Daarnaast is een gebiedsgerichte aanpak gestart met het vormen van vier gebiedsteams en bijbehorende gebiedstafels in Zuid-Holland. Hieronder valt gebiedsaanpak Rotterdam en omgeving, waar tevens omliggende gemeenten aan deelnemen. Streven is voor eind 2023 een breed gedragen gebiedsagenda Rotterdam te hebben, waar in 2024 de eerste acties uit volgen. Tot slot voert Zuid-Holland Bereikbaar diverse projecten uit omtrent mobiliteitsmaatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid en ter bevordering van duurzame gedragsverandering. Voor Rotterdam betreft dit onder andere de werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit, de logistieke aanpak Ecostars en de mobiliteitsmaatregelen bij de renovatie van de Roseknoop.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024*
* De financiering van Stichting Zuid-Holland Bereikbaar bestaat uit exploitatie-, werk- en projectbudgetten afkomstig van de samenwerkingspartners. Stichting Zuid-Holland Bereikbaar heeft geen winstoogmerk. Eventueel batig saldo wordt toegevoegd aan het eigen vermogen. Het eigen vermogen is niet voor uitkering vatbaar, maar moet worden besteed conform de doelstellingen van de Stichting. *** in voorgaande P&C producten was een foutieve tekst opgenomen over de financiele gegevens van deze verbonden partij. De tekst en bijbehorende financiele rapportage zijn in deze rapportage gecorrigeerd.*			
Netto resultaat:	2678	-1067	0
Eigen vermogen per 31/12:	2989	1.922	1.922
Vreemd vermogen per 31/12:	5379	2.525	2.525

Een verbonden partij kan een stichting zijn. Stichtingen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft, of waartoe het College expliciet besloten vallen onder de term verbonden partij. Dit geldt alleen als er *geen* sprake is van een subsidierelatie. Als de gemeente een stichting in overwegende mate subsidie geeft, valt die stichting onder ‘gesubsidieerde instellingen’ en is het geen verbonden partij.

In 2022 kent de gemeente Rotterdam vier stichtingen die zich classificeren als verbonden partij. Al deze stichtingen worden in 2024 gecontinueerd.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten stichtingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande stichtingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in stichtingen

Geen.

Verenigingen

Tekst

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Wigo4It C. V.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Wigo4It C.V.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang:	Zonder winstoogmerk de ICT-functie ten behoeve van het Inkomensdomein (aanvragen en verstrekken uitkering) voor de sociale diensten van de G4 te verzorgen		
Bestuurlijk belang:	De coöperatie heeft een onafhankelijke directie en hiërarchisch daarboven geplaatste raad van commissarissen die door de G4 worden benoemd. Vertegenwoordiging door het college van B en W (vakwethouder) is in de algemene leden vergadering. De gebruikersraad heeft een adviesrol richting de directie over de kwaliteit en doelmatigheid van de dienstverlening, de functionaliteit van de producten en de roadmap voor de productontwikkeling.		
Financieel belang:	In het deelnemersconvenant staat dat elke deelnemer 25.000 euro in het eigen vermogen van de Coöperatie Wigo4it U.A. stort. Daarnaast is er een jaarlijkse bijdrage. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2024 is naar verwachting 6,5 mln euro.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Wigo4it geeft aan vanaf 2024 loon en prijsindexatie te willen doorvoeren. Verder zal RMW ook in 2024 nog nodig zijn, waardoor er extra kosten verwacht worden. Omdat gesprekken tussen de steden en Wigo4it over de loon- en prijsindexatie nog lopen kan nog niet worden aangegeven wat de precieze financiele impact is op de begroting van Rotterdam.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De organisatie wordt aangepast naar een fit for purpose organisatie en vanaf 2024 zal naar verwachting ook een andere verdeelmethodiek worden gehanteerd voor het berekenen van de bijdrage per stad.		
Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**

Netto resultaat:	-3.078	-2.900	300
Eigen vermogen per 31/12:	5.200	2.100	2.100
Vreemd vermogen per 31/12:	12.000	11.000	10.000

Dimpact	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Dimpact	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Enschede
Publiek belang:	Volgens artikel 2 van de statuten fungeert de coöperatie fungeert als een katalysator voor gestandaardiseerde, integrale gemeentelijke informatievoorziening ten behoeve van de (digitale) dienstverlening en bedrijfsvoering.		
Bestuurlijk belang:	Stemrecht over onder meer besluiten over de jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage, de benoeming van de raad van commissarissen, de begroting en jaarrekening en wijziging van de statuten van de coöperatie.		
Financieel belang:	Rotterdam betaalt een jaarlijkse contributie voor het lidmaatschap van Dimpact (circa 1,4 mln)		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)			geen gegevens beschikbaar
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:			geen gegevens beschikbaar
Financiële gegevens ** het vastgestelde bedrag van het vreemd vermogen is niet opgenomen in de begroting/het bedrijfsplan 2023*	**Jaarrekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	412	-82	-1
Eigen vermogen per 31/12:	2.747	2.665	2.664
Vreemd vermogen per 31/12:	4.138	-	-

Ook een coöperatieve vereniging kan een verbonden partij zijn. Een coöperatieve vereniging heeft als doel in bepaalde materiële behoeften van de leden te voorzien. In tegenstelling tot een gewone vereniging kan een coöperatieve vereniging de aansprakelijkheid van de leden beperken of helemaal uitsluiten.

Zo is de gemeente Rotterdam bijvoorbeeld lid van de vereniging "Wigo4it". Dit is een coöperatie die in dienst van én samen met de 4 grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag) - integrale ICT- oplossingen ontwikkelt voor het aanvragen en verstrekken van uitkeringen, het begeleiden van mensen naar werk en het aanvragen en verstrekken van zorg.

Te continueren gemeentelijke deelname in verenigingen

De gemeente continueert haar deelname in de verenigingen Wigo4it en Dimpact.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten verenigingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande verenigingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in verenigingen

Geen.

Gemeenschappelijke regelingen

Tekst

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
GGD Rotterdam-Rijnmond	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
GGD Rotterdam-Rijnmond	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	De lichamelijke gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen beschermen en bevorderen, en daarnaast ziekten onder de bevolking voorkomen of vroegtijdig opsporen.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid en één plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	Rotterdam voert deze regeling uit. Uitgaven voor de uitvoering van deze wettelijke taken en inkomsten vanuit regiogemeenten (inwonerbijdragen) zijn onderdeel van de gemeentebegroting. Voor het complete verzorgingsgebied Rotterdam-Rijnmond is het budget in 2023 in totaal € 11,7 mln. € 6 mln komt hiervan voor rekening van de gemeente Rotterdam. Op 2024 bestaat de totale bijdrage van de gemeente Rotterdam uit €

	7.749.298 voor het totale basistakenpakket. Dit is inclusief het gedeelte aan kinderopvang en de relatief hogere bijdrage voor TBC voor Rotterdam in vergelijking tot de andere gemeentes in de gemeenschappelijke regeling.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De voorgaande vierjarenbegroting (2019-2022) is reeds in 2017 door de GGD opgebouwd, omdat conform de begrotingscyclus voor de GR GGD-RR het bestuur de nieuwe begroting in het eerste kwartaal 2018 diende vast te stellen. De laatst vastgestelde vierjarenbegroting met verlenging naar 2023 bleek al niet meer toereikend om als GGD alle wettelijke taken uit te kunnen blijven voeren op een kwalitatief voldoende niveau. Om als GGD gesteld te blijven staan voor de uitvoering van alle wettelijke taken en zo de gezondheidsrisico's in onze regio te beperken, moeten we hierop in de nieuwe meerjarenbegroting anticiperen. In het najaar van 2022 is daarom met alle gemeenten in de gemeenschappelijke regeling het gesprek gevoerd over de nieuwe vierjaarsbegroting voor 2024-2027. De versterking is met name noodzakelijk gebleken bij de taken infectieziektebestrijding, GGD rampen opvangplan (GROP) en crisisbeheersing en ondersteuning en advisering bestuur gemeenschappelijke regeling. Deze noodzakelijke versterking van deeze producten en de daarbij behorende kostenstijging is verwerkt in de begroting 2024. Daarmee kunnen de taken in ieder geval weer op voldoende niveau uitgevoerd worden en zakken we daarmee niet onder het wettelijk minimum.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De genoemde versterking is bij de taken infectieziektebestrijding, GGD rampen opvangplan (GROP) en crisisbeheersing en ondersteuning en advisering bestuur gemeenschappelijke regeling die verwerkt zijn in de begroting 2024 leidt tot een stijging van de inwonerbijdrage voor het vaste deel van het basistakenpakket (alle taken minus kinderopvanginspecties) van € 6,23 per inwoner in 2023 naar € 8,45 per inwoner in 2024. Daarbovenop komt dan nog het variabele deel van het basistakenpakket (de kosten voor de kinderopvanginspecties) dat per gemeente verschillend is omdat het aantal kinderopvanglocaties en de soort en zwaarte van de noodzakelijke inspecties kan varieren per gemeente. Voor de gemeente Rotterdam betekent dit voor 2024 eenbedrag van € 5.614.168 voor het vaste deel van het basistakenpakket en een bedrag van € 1.486.170 voor het variabele deel van het basistakenpakket (kinderopvaninspecties). In totaal zijn de kosten voor Rotterdam voor 2024 voor het basistakenpakket van de GGD: € 7.100.338. Omdat voor de basistaak tuberculosebestrijding de productiecijfers aanzienlijk hoger liggen in Rotterdam dan in de overige gemeenten is er in het verleden al afgesproken dat de gemeente Rotterdam een extra inwonerbijdrage betaalt voor de extra formatie die nodig is voor de bovengemiddelde productiecijfers voor TBC bestrijding. Deze afspraak wordt gecontinueerd in de begrotingscyclus 2024-2027. Het gaat om een bedrag van € 648.960. De totale kosten voor het basistakenpakket komt daarmee uit op: € 7.749.298,-

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	nvt	N.v.t.	nvt
Eigen vermogen per 31/12:	nvt	N.v.t.	nvt
Vreemd vermogen per 31/12:	nvt	N.v.t.	nvt

Grondbank RZG Zuidplas	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Grondbank RZG Zuidplas	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Den Haag
Publiek belang:	Het behartigen van het belang van de gemeente Rotterdam in het ontwikkelingsgebied van de Zuidplas voor wat betreft de ontwikkeling van de woningbouw, bedrijventerreinen en het waarborgen van voldoende hoogwaardige plankwaliteit.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid in het Dagelijks Bestuur lid, die tevens tweede vice-voorzitter is en een vervanger. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam twee leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor 40% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2020 € 0,9 mln. Er is op dit moment voor 2024 geen sprake van een deelnemerbijdrage. In het verleden waren deelnemerbijdragen wel noodzakelijk, omdat de Grondbank de rentekosten niet mocht activeren (opplussen op boekwaarde van de gronden), omdat de (verwachtings)waarde van de gronden dat niet toe stond. Door de in 2021 gesloten koopovereenkomst steeg de (verwachtings)waarde van de gronden, waardoor het wel mogelijk werd om de (rente)kosten geheel te activeren. Per 2021 betalen de deelnemers dus ook geen deelnemerbijdrage meer. Er is een kans dat gezien de gewijzigde situatie en de nog aan te passen koopovereenkomst, in de toekomst er vanuit de Grondbank toch weer een deelnemersbijdrage wordt gevraagd. Of dit het geval is, is nu nog niet in te schatten, de gesprekken tussen de Grondbank en Zuidplas over de aanpassing van de koopovereenkomst worden binnenkort opgestart.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Op 19 mei 2021 heeft de gemeenteraad van Zuidplas het masterplan voor de ontwikkeling van het Middengebied Zuidplaspolder vastgesteld, na een voorbereiding waarbij de partners waaronder de Grondbank nauw zijn betrokken. Het masterplan omvat voor de ontwikkeling van 8.000 woningen en twee nieuwe bedrijventerreinen in een vernieuwd landschap middenin de Zuidplaspolder. Met het masterplan als basis is er op 1 juli 2021 een bestuurlijke overeenkomt gesloten tussen Zuidplas, Provincie Zuid-Holland en de Grondbank waarin afspraken gemaakt zijn over de voorwaarden van de ontwikkeling. Op 1 juli is er ook tussen Zuidplas en de Grondbank een koopovereenkomst afgesloten, waarin afspraken zijn vastgelegd over de verkoop van alle gronden grond van de Grondbank aan Zuidplas. Met de afspraken in de Bestuurlijke Overeenkomst en de koopovereenkomst wordt voldaan aan de doelstellingen van de Grondbank zoals geformuleerd in haar Gemeenschappelijke Regeling en het Uitname Strategie Kader 2022. Nu er een koopovereenkomst is overeengekomen ligt de focus van de Grondbank op het beheren van het grondbezit en de daarop aanwezige opstallen totdat deze door Zuidplas worden overgenomen.In de koopovereenkomst zijn enkele risico's voor de Grondbank opgenomen; de Koopovereenkomst is gesloten onder de ontbindende voorwaarden dat de gemeenteraad van Zuidplas op grond van haar budgetrecht instemt en dat de bestemmingen wonen en werken planologisch onherroepelijk worden. In 2023 is duidelijk geworden dat door de sterk gewijzigde economische omstandigheden de gemeente Zuidplas geen integrale grondexploitatie voor de gehele ontwikkeling kan vaststellen. Dit betekent dat Zuidplas niet de middelen heeft om in een transactie de volledige positie van de Grondbank over te nemen. Zuidplas zal eerst een grondexploitatie vaststellen voor een kleiner deel van het plangebied. Dit laat onverlet

de ambitie en doelstelling van Zuidplas om het totale gebied te gaan ontwikkelen zoals in het Masterplan en de bestuurlijke overeenkomst is opgenomen. Dit is ook het uitgangspunt van het ontwerp bestemmingsplan dat naar verwachting in 2023 door het college van Zuidplas zal worden vastgesteld. De gemeente Zuidplas heeft verzocht om met de Grondbank in gesprek te treden over aanpassing van de koopovereenkomst zodat deze passend is bij een gefaseerde ontwikkeling van het Middengebied en er voor de eerste fase een eerste tranche van de grondpositie van de Grondbank kan worden overgenomen. In dat gesprek zal ook aan de orde moeten komen onder welke (rand-)voorwaarden en in welk tempo de resterende posities kunnen worden overgenomen door de gemeente, gekoppeld aan de daarvoor benodigde (budgettaire) besluiten. De gevolgen van het vooralsnog niet (volledig) overnemen van de gronden door Zuidplas voor de Grondbank zijn mede afhankelijk van de uitkomsten van het beoogde gesprek om te komen tot aanpassing van de koopovereenkomst. Enkele aspecten zijn nu al duidelijk. Waar tot op heden nog gekoerst werd op de volledige overname van de Grondbank voor 1 januari 2025, blijkt dit nu niet haalbaar. Deze datum is relevant omdat de Grondbank een looptijd kent tot 1 januari 2025, dan houdt de Grondbank van rechtswege op te bestaan. Er zal dus een oplossing moeten komen voor de situatie na 2025.

De financiële gevolgen voor de Grondbank en in het verlengde daarvan voor de deelnemers zijn op dit moment nog niet te bepalen. Mogelijk dat ook met een gefaseerde verkoop van de gronden de Grondbank kan komen tot een budgettair neutraal afsluiten. Maar het is ook denkbaar dat geen overeenstemming wordt bereikt over de voorwaarden voor de aanpassingen van de koopovereenkomst of dat budgettair neutraal afsluiten niet haalbaar blijkt. Mocht inderdaad worden overgegaan tot verkoop van de gronden voor de eerste fase aan Zuidplas, dan zal dat in ieder geval een positief effect hebben op het maximale risico. Het voorstel van Zuidplas om de gronden voor de eerste fase uit te nemen (ongeveer 30% van het totale grondbezit van de Grondbank is onderdeel van de eerste fase) genereert inkomsten voor de Grondbank. Het maximale risico zal daardoor ook afnemen met ongeveer 30%. Het ligt in de lijn der verwachting dat het resterende risico in de Grondbank verder afneemt wanneer het bestemmingsplan onherroepelijk wordt. In dat geval ligt namelijk een ontwikkelingsgerichte (woon-)bestemming op een groot deel van het Grondbankbezit, in tegenstelling tot de agrarische bestemming die er thans op rust.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:			Zie risico- inschatting
Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	11.000	-	-
Eigen vermogen per 31/12:	-	3.000	-
Vreemd vermogen per 31/12:	93.000	95.500	-

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Instandhouding en Beheer	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

DCMR	Instandhouding en Beheer DCMR	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Schiedam
Publiek belang:	De milieuproblemen in de regio Rijnmond worden aangepakt door intensieve samenwerking tussen betrokken overheden. Rotterdam heeft een groot deel van de uitvoering van de milieutaken neergelegd bij de DCMR Milieudienst Rijnmond. Die geeft bijvoorbeeld milieuvergunningen af, voert controles uit, begeleidt bodemsaneringen of laat milieumetingen uitvoeren. De dienst stelt ook milieuexpertise beschikbaar en adviseert rond het beleid van de gemeente Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	De wethouder Milieu zit in Dagelijks Bestuur, de wethouders Milieu en Financiën zitten in het Algemeen Bestuur
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt jaarlijkse naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2024 € 23,4 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	DCMR kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een ratio weerstandsvermogen aangehouden van 1,0< x <1,4. Mochten er zich risico's voordoen waar niet in voorzien is, en waarvoor ook het weerstandsvermogen ontoereikend is, dan kan Rotterdam uit hoofde van deelname in de gemeenschappelijke regeling voor ca 1/3 worden aangesproken.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Ook in 2024 ligt de aandacht binnen de organisatie en het werkpakket van de GR DCMR op de vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken. Daarnaast ligt de nadruk op de implementatie van de Omgevingswet.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	4.134	2.900	2.903
Vreemd vermogen per 31/12:	10.700	14.000	12.414

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Jeugdhulp Rijnmond	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam

Publiek belang:	Een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van jeugdhulp in het Rijnmondgebied van de gemeenschappelijke regeling.
Bestuurlijk belang:	Elke deelnemende gemeente wijst vanuit haar College van B en W een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur aan, alsmede een plaatsvervanger.
Financieel belang:	De gemeente draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor ongeveer 53% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2023 € 143,6 mln. De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond is een inkoopcombinatie van vijftien gemeenten voor de inzet van jeugdhulp en kent slechts een klein eigen vermogen (ongeveer 1,0%) en geen vreemd vermogen. Ze sluit geen financieringen af (schulden/vreemd vermogen). Bij een eventueel tekort dragen de gemeenten naar rato bij en bij een overschot (nettoresultaat) ontvangen zij naar rato. Vanaf 2023 kopen de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam specialistische jeugdhulp zelf in, hierdoor zal de relatieve bijdrage van de gemeente stijgen.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Er is een risico op verhoging van de bijdragen van gemeenten, dit betekent dat Rotterdam de bijdrage moet verhogen, als er een naheffing komt.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De gemeenten hebben samen een visie op de jeugdhulp: de Regiovisie Nabij en Passend. In regionaal (GRJR-)verband bouwen de gemeenten aan een “jeugdhulp-infrastructuur” die aansluit bij “sterke lokale infrastructuren”. Gemeenten zorgen zo dat gezinnen in hun leefomgeving ondersteuning en basishulp kunnen vinden die op elkaar aansluiten. En dat op het juiste moment zo nodig ook persoonsgebonden specialistische hulp komt. Om tot een realistische begroting te komen, met minder tegenvallers achteraf, is ingeschat welke hulp in welke mate beschikbaar moet zijn.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	-	-	-
Vreemd vermogen per 31/12:	-	-	

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Metropoolregio Rotterdam - Den Haag	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam

Publiek belang:	De samenwerking tussen de gemeenten bevorderen met het oog op het vernieuwen van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid in de metropoolregio Rotterdam Den Haag.
Bestuurlijk belang:	Burgemeester en portefeuillehouders Verkeer & Vervoer en Economie & Werkgelegenheid nemen zitting in Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling voor het onderdeel Economisch Vestigingsklimaat. De overige bijdrage is afkomstig uit Rijksmiddelen (BDU Verkeer en Vervoer). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2023 € 1,97 mln (€ 2,97 per inwoner).
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Sinds 2017 financiert de MRDH zowel de bestaande als de toekomstige railinvestieringen in het OV zelf. De hieraan verbonden risico's zijn beperkt, o.a. omdat de MRDH zelf zorg draagt voor de integrale bekostiging van rente en afschrijving van alle door haar goedgekeurde railinvesteringen Voor elke verstrekte lening, garantstelling en borgstelling, wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. Ook heeft het algemeen bestuur van de MRDH eind 2017 de Verordening bussenleningen vastgesteld Ook voor elke verstrekte lening wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. De benodigde weerstandscapaciteit voor de financieringsactiviteiten wordt in 2024 bereikt. Er is dan geen dekkingstekort op de te bereiken reserve. De meerjarenbegroting geeft aan dat er na 2024 ook toevoegingen aan de reserve nodig zullen zijn om de benodigde weerstandscapaciteit te bereiken.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De begroting 2024 gebruikt de zes ambities uit de Strategische Agenda MRDH 2023-2026 'Met elkaar, voor elkaar' als kader voor de invulling van de begroting: 1) Investeren in bereikbaarheid om de bewonersgroei in de regio te faciliteren. 2) Toekomstbestendige economie faciliteren 3) Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren 4) Vernieuwen van werklocaties 5) Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 6) Herstellen van het OV-systeem. In de begroting 2024 zijn drie programma's opgenomen waarin de doelstellingen zijn uitgewerkt door het beantwoorden van drie vragen: Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? en Wat mag dat kosten? Dat zijn de programma's 1. Exploitatie verkeer en openbaar vervoer, 2. Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer en het programma 3. Economisch Vestigingsklimaat.

Financiële gegevens * betreft concept bedragen die nog goedgekeurd moeten worden	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024***
Netto resultaat:	1.336	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	33.844	33.389	43.522

			Vreemd vermogen per 31/12:	1.550.055	1.351.706	1.697.948

Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Gemeente Ridderkerk
Publiek belang:	De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel en als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 90 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen.
Bestuurlijk belang:	Benoeming twee leden en twee plaatsvervangende leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato risico in deze gemeenschappelijke regeling.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In 2023 laat de Monte Carlo-analyse een postieve ontwikkeling zien: meer mogelijke positive eindwaarden. Ijsselmondse Knoop is in december 2022 opgeleverd zodat de beperkende voorwaade bij 40% gronduitgifte, is verdwenen.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Aanzienlijke grondverkopen in 2024 zijn voorzien. Diverse (voor)reserveringen worden getekend in 2023.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	0	0	0
Vreemd vermogen per 31/12:	136.720	108.801	69.891

Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	**Verbonden partij**	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
				Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam-Europort

Publiek belang:	De Gezamenlijke Brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied van Rotterdam en de Gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening en heeft daarbij de verplichting tot het instand houden van een bedrijfsbrandweer (Wet veiligheidsregio's) overgenomen van de bedrijven die aangesloten zijn.
Bestuurlijk belang:	Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam en de bedrijven en wordt voorgezeten door de burgemeester van Rotterdam.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt € 10,6 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Door aanzienlijke (naar voren gehaalde) kosten in verband met de FLO-regeling (=vroegpensioenregeling voor brandweerpersoneel) waren de nettoresultaten in 2020 en 2021 dermate negatief, dat daarmee het boekjaar 2021 (na resultaatbestemming) werd afgesloten met een negatieve algemene reserve (-/- EUR 257k). Door de verschillende bestemmingsreserves was het eigen vermogen per saldo op dat moment nog wel positief. Het boekjaar 2022 geeft een heel ander beeld: het behaalde positieve resultaat leidt ertoe dat het weerstandsvermogen weer (ruim) boven het minimaal gewenste niveau ligt. De positieve algemene reserve (EUR 2,1 mln) en de eveneens ten opzichte van 2021 toegenomen bestemmingsreserves zorgen voor een toename van het eigen vermogen tot EUR 4,7mln. Tegelijkertijd zijn de langlopende schulden op 31-12-2022 met 4 mln (16%) afgenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. Geconcludeerd kan worden dat de financiële positie van de GB in 2022 aanzienlijk versterkt is; de noodzaak om in de jaren vanaf 2023 nog een overschot te begroten is hiermee komen te vervallen. De solvabiliteit is gestegen van 5% (ultimo 2021) naar 16% (ultimo 2022), op basis waarvan de controlerend accountant van de GB de financiële positie als nog altijd ‘fragiel’ beoordeelt. De GB heeft voor de komende jaren nog wel een aanzienlijke verplichting ten aanzien van FLO-uitkeringen: de cumulatieve verplichting per jaareinde 2022 bedraagt EUR 22,7 mln. Gezien het feit dat deze verplichting in de komende jaren (binnen een bepaalde bandbreedte) min of meer gelijkblijvend is, hoeft hier volgens de BBV geen voorziening voor in de balans te hoeven worden opgenomen. Het is echter allesbehalve ondenkbaar dat in de komende jaren niet meer aan de voorwaarden om niet te voorzien in de balans kan worden voldaan, met als gevolg een forse voorziening en een (sterk) negatief eigen vermogen. Het bestuur van het OLGB is op de hoogte van dit risico.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	De belangrijkste thema’s in het jaarplan voor 2024 zijn als volgt: - Schuimtransitie: in 2022 is het proces in gang gezet om de transitie te maken van het gebruik van fluorhoudend blusschuim naar het veel minder milieubelastende fluorvrije blusschuim. In 2023 zal de Europese aanbesteding afgerond worden; in tegenstelling tot veel veiligheidsregio’s heeft de GB een zeer grote voorraad schuimvormend middel (SVM) t.b.v. inzet bij (grote) industriële incidenten. Naast afvoer van het fluorhoudende SVM en aanschaf van het juiste type fluorvrije SVM heeft deze wijziging impact op de voertuigen en bakken waar dit SVM in bewaard wordt, en zal geïnvesteerd worden in training en opleiding om op de juiste manier met dit andere type SVM te kunnen werken. - Arbeidsmarktonderzoek en -verkenning: Het kunnen aantrekken van nieuwe collega’s in de repressieve dienst begint te stagneren, waarbij met name het aanbod van personeel, dat reeds de benodigde basisopleiding heeft genoten, schaars is. Daarbij is tevens sprake van ervaringsverdunning: ervaren personeel verlaat de GB, onervaren medewerkers nemen deze plaats in. Hierdoor zal er in 2024 een (arbeidsmarkt)verkenning moeten plaatsvinden, om hier een antwoord op te vinden. Nu de GB sinds 2022

een gecertificeerd opleidingsinstituut (KAB) is, geeft dit de mogelijkheid om zelf collega's op te leiden, maar ook een samenwerking met studenten en defensie wordt als mogelijkheid gezien. Daarnaast zal een meer uitgebreid inwerktraject (oefenen en opleiden) aan de orde zijn ter compensatie voor minder werkervaring.

- Verduurzaming kazernes: 4 beroepsposten van de GB zijn inmiddels meer dan 25 jaar oud, en in de afgelopen jaren is vooral correctief onderhoud aan deze panden gepleegd. Gezien de staat van deze kazernes is het noodzakelijk dat deze gerenoveerd worden, en tegelijkertijd zal bij het opstellen van de plannen hiervoor gekeken worden naar de mogelijkheden om het energieverbruik aanzienlijk terug te dringen; in de investeringsbegroting 2024 is hiermee rekening gehouden.

- Regeling '20 jaar' en flankerend beleid: In 2023 is een regeling "door010" -voorheen: generatiepact GB-akkoord bevonden en zal moeten worden geïmplementeerd. Binnen de GB is op dit moment onvoldoende capaciteit om alle aspecten van deze regeling zelfstandig uit te voeren. Vandaar dat samenwerking gezocht gaat worden met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond, als ook met externe specialisten voor bijvoorbeeld financieel advies en loopbaanadvies. Daarnaast zal het beleid rondom passende functies voor collega's 'in de herfst van hun carrière' in 2024 verder doorontwikkeld moeten worden.

- Management Development: op basis van de evaluatie van de organisatieaanpassing in 2017 is in 2023 meer geïnvesteerd in management development, met de nadruk op verbindend leiderschap, het werken aan meer persoonlijke effectiviteit en bevordering van samenwerking binnen het leidinggevende kader. Een leidraad voor deze activiteiten in 2024 zijn o.a. de uitkomsten van het onderzoek dat de Erasmus Universiteit in opdracht van de GB in 2023 heeft uitgevoerd naar de (noodzaak tot) cultuur- en gedragsverandering binnen de organisatie.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	2.350	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	4.640	4.831	5.020
Vreemd vermogen per 31/12:	24.113	22.572	25.173

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren.

	In de VRR werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulance intensief samen. Zij bieden professionele hulp en bescherming bij mogelijke risico's en bedreigingen.
Bestuurlijk belang:	De burgemeester van Rotterdam is voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.
Financieel belang:	De inwonerbijdrage van de gemeente Rotterdam aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is 57,6% van de totale inwonersbijdragen van de regiogemeenten voor crisisbeheersing en rampenbestrijding. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2022 € 54,5 mln (excl IOV gelden, DVO+ en FLO € 49,97 mln). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2024 € 63,8 mln (excl. DVO+ € 62,5 mln).
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In de paragraaf Weerstandsvermogen van de VRR wordt een netto risico benoemd van 1.070k. Bestaande uit de risico's: - Personele capaciteit brandweervrijwilligers - Spreiding en beschikbaarheid ambulancezorg - Fiscale risico's Daarnaast vormt de deeltijdregeling brandweervrijwilligers een groot risico, maar wordt er van uitgegaan dat eventuele kosten voortkomend uit de deeltijdregeling worden gedekt door het Rijk. Hiervoor wordt het plan "Bouwsteen verplichtend karakter" verder uitgewerkt.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	Uitvoering geven aan de ontwikkelagenda; waaronder: - Investeren in oefencapaciteit en materiaal. - De versterking en verduurzaming van de piketorganisatie. - Het voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. - De opbouw van expertise op de energietransitie en het bijscholen van adviseurs op dit gebied. Daarnaast wordt een visie op "de optimale opkomstlocatie" voor de ambulancezorg opgesteld, als basis voor de heroriëntatie op opkomstlocaties en postlocaties.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022 (geactualiseerd)**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	976	562	-4.221
Eigen vermogen per 31/12:	5.181	4.238	4.602
Vreemd vermogen per 31/12:	107.479	101.952	111.898

Verbonden partij	**Taakveld**	**Soort**	**Status**
Recreatieschap Rottemeren	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Rottemeren	
Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Schiedam
Publiek belang:	Het behartigen van het gemeenschappelijk belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en het beheer in het kader van de openluchtrecreatie en waar mogelijk het toerisme en van natuur en landschap in het gebied waarvoor de regeling geldt.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één zetel in het Dagelijks Bestuur en twee zetels in het Algemeen Bestuur. Rotterdam is voorzitter van beide besturen.
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2024 € 4,0 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Recreatieschap Rottemeren kent een systeem van riscomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen berekend: de maximum omvang van de gekwantificeerde risico's bedraagt € 87k. Daarmee is de ratio van het Weerstandsvermogen >2 en uitstekend te noemen.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2024:	In mei 2021 is het Ontwikkelplan voor Landschapspark De Rotte vastgesteld. Dit Ontwikkelplan geldt voor de komende 10 jaar. In 2022 is tranche 1 van het uitvoeringsplan voor de komende jaren vastgesteld. Dit wordt in 2023 en 2024 uitgevoerd. Daarnaast wordt in de komende jaren in het Lage Bergse Bos een kwaliteitsimpuls uitgevoerd, parallel aan de aanleg van de A16 die ook door dit gebied loopt.

Financiële gegevens	**Jaarrekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Netto resultaat:	-237	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	12.498	11.707	10.857
Vreemd vermogen per 31/12:	6.020	4.638	3.255

De Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt overheden de mogelijkheid een deel van hun bestuurstaken te verplaatsen naar een openbaar lichaam. Dit wordt 'verlengd lokaal bestuur' genoemd. Gemeenten kunnen dan een openbaar lichaam instellen. Zo'n openbaar lichaam is een rechtspersoon en kent drie organen: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Dit hoofdstuk gaat alleen in op de gemeenschappelijke regelingen die een 'verbonden partij' zijn. Daaronder vallen niet de zogeheten lichte regelingen, omdat in deze regelingen geen sprake is van een bestuurlijk onderdeel. Het zijn samenwerkingsverbanden zonder bestuursorganen.

Te continueren gemeentelijke deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente continueert in 2024 haar deelname in negen gemeenschappelijke regelingen. Dit zijn: Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, GGD Rotterdam-Rijnmond, Grondbank RZG Zuidplas, DCMR, Jeugdhulp Rijnmond, Nieuw Reijerwaard, Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer, Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond en het Recreatieschap Rottemeren.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten gemeenschappelijke regelingen of nieuwe gemeentelijk deelname in bestaande gemeenschappelijke regelingen

Geen

Te beëindigen deelname in gemeenschappelijke regelingen

Geen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Pagina 224

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzage in de ontwikkeling van het weerstandvermogen, waarbij de financiële risico's worden afgezet tegen de weerstandscapaciteit die beschikbaar is om ze op te vangen.

BeleidRisico'sBenodigde weerstandscapaciteitBeschikbare weerstandscapaciteitWeerstandsvermogen
Ontwikkeling weerstandsvermogenWettelijk voorgeschreven kengetallen

Beleid

Voor een gezonde financiële positie moet de gemeente over voldoende weerstandsvermogen beschikken. Dit houdt in dat de gemeente over voldoende capaciteit beschikt om de financiële risico's op te kunnen vangen die niet zijn afgedekt. De gemeente wil ook voorkomen dat iedere onvoorziene, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen of dat er juist een onnodig hoge financiële buffer wordt aangehouden.

Het weerstandsvermogen is opgebouwd uit de verhouding tussen twee componenten, het benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid rondom het weerstandsvermogen is erop gericht om de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit ten minste 1,0 te laten zijn. Dit wil zeggen dat de beschikbare weerstandscapaciteit (de teller) minstens gelijk is aan de benodigde weerstandscapaciteit (de noemer). Oftewel dat er genoeg middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) aanwezig zijn om de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) op te vangen.

Om te komen tot de benodigde weerstandscapaciteit wordt periodiek (voorafgaand aan de voorjaarsnota/eerste herziening, begroting/tweede herziening en jaarrekening) geïnventariseerd welke grote financiële risico's (groter dan € 1,0 mln) de gemeente loopt of zich hebben voorgedaan, waarvoor geen beheersmaatregelen of

voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten. Op basis hiervan wordt door middel van een risico-simulatiemodel de benodigde weerstandscapaciteit bepaald. In het risico-simulatiemodel wordt, gegeven de ingevoerde risico's, een berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gemaakt aan de hand van 5000 automatisch gegenereerde mogelijk situaties en met een percentage van 95% zekerheid. Dit betekent dat de benodigde weerstandscapaciteit 95% van de mogelijke situaties weerspiegeld. Onderstaand is weergegeven welke risico's zijn opgenomen bij de berekening van de benodigd weerstandscapaciteit, tevens is toegelicht op welke onderdelen de risico's voor de benodigd weerstandscapaciteit afwijken ten opzichte van de voorjaarsnota 2023.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gerekend met de onderstaande bestanddelen:

- De algemene reserve;
- De risicoreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (op dit moment zijn dit de Kredietrisicoreserve, Bestemmingsreserve BUIG (macrobudget gebundelde uitkeringen), Bestemmingsreserve decentralisatie AWBZ (algemene wet bijzondere ziektekosten) en Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO (wet maatschappelijke ondersteuning) en Jeugdhulp);
- De wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Bij de tabel ontwikkeling weerstandsvermogen wordt toegelicht en inzichtelijk gemaakt hoe het weerstandsvermogen zich in de loop van de tijd ontwikkeld.
Indien op enig moment het weerstandsvermogen als gevolg van forse financiële tegenvallers minder dan 1,0 bedraagt, worden er maatregelen getroffen die het aannemelijk maken dat het weerstandsvermogen zo spoedig mogelijk weer 1,0 of meer zal bedragen.

Risico's

In onderstaande tabel worden de financiële risico's (>= € 1,0 mln) welke mee worden genomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit toegelicht. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen kwantificeerbare en niet-kwantificeerbare risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico optreedt, de financiële gevolgen en het jaar waarin de gemeente het risico loopt.

Kwantificeerbare risico's	Kans op risico	Ingeschat minimumbedrag (x € 1.000,-)	Ingeschat maximumbedrag (x € 1.000,-)	Kans op optreden in jaar
Grondexploitaties	buiten model	88.000	88.000	2023 e.v.
Op basis van het meest actuele Meerjarenperspectief Grond & Vastgoed is door middel van een risicoanalyse het financiële effect bepaald van de risico's die volgen uit de marktanalyse van wonen en werklocaties, en van de algemene prijsontwikkelingen. Hiervoor zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's en is de benodigde weerstandscapaciteit berekend.				
Leningen en garanties	buiten model	7.912	7.912	2023 e.v.

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen en de gemeente financiële schade oploopt. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers aan de hand van een methodiek die ook wel door banken wordt gehanteerd.

Inkomensregeling (BUIG)	25%	0	75.000	2023
	50%	0	55.000	2024
	40%	0	55.000	2025
	30%	0	55.000	2026
	25%	0	55.000	2027

De inkomsten die Rotterdam van het Rijk ontvangt voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen schieten mogelijk tekort om de hiermee samenhangende lasten te dekken. Het Rijk verdeelt het landelijk beschikbare budget (het zogeheten macrobudget BUIG) tussen de gemeenten. Specifieke risico's zijn:
- Eén van de uitgangspunten in de berekening van het BUIG-saldo is de verwachte ontwikkeling van het landelijke bijstandsvolume o.b.v. de meest recente CPB-ramingen. Als het Rotterdamse bijstandsvolume een ongunstigere ontwikkeling van het aantal uitkeringen kent zal dit leiden tot een financieel tekort.
- Wijziging van budgetaandeel Rotterdam in het BUIG-budget. Dit kent twee onderdelen: (1) veranderingen in verdeelmodel voor bijstandsbudgetten (jaarlijkse actualisatie van verdeelmaatstaven) en (2) veranderingen in de verdeling van het LKS-deelbudget op basis van gerealiseerde LKS-uitgaven in het vorige jaar. Eind september 2023 wordt het definitieve BUIG-budget 2023 en het voorlopig BUIG-budget 2024 bekend gemaakt. Een wijziging van slechts 0,1% in het aandeel van Rotterdam betekent direct een stijging/daling van de inkomsten met € 6 mln.
- Op basis van tussenrapportages voor de doorontwikkeling van het BUIG-verdeelmodel lijkt het er sterk op dat het aandeel van Rotterdam vanaf 2024 fors lager gaat worden. Pas bij publicatie eind september zal de uitkomst van het nieuwe verdeelmodel 2024 bekend worden. Uitgaande van de tussentijdse uitkomsten wordt voor 2024 de kans van optreden op een BUIG-tekort verhoogd naar 50% (was 25%). Voor de jaren daarna wordt dit jaarlijks afgebouwd waarbij wordt uitgegaan dat met SZW nadere afspraken worden gemaakt om de verslechtering ongedaan/kleiner te maken.

Voor het bepalen van het maximale tekort op de BUIG wordt uitgegaan van 10% van de BUIG lasten (circa € 550 mln). Voor een eventueel extra tekort kan namelijk een beroep worden gedaan op de vangnetregeling (voor zover dat extra tekort door de accountant als rechtmatig is beoordeeld en niet wordt gecompenseerd door meevallers uit de voorgaande twee jaren).

Renterisico	50%	0	2.034	2023
	50%	0	12.206	2024
	50%	0	22.454	2025
	50%	0	27.400	2026
	50%	0	32.086	2027

Bij toekomstige financiering loopt de gemeente een renterisico. Dit is het risico dat de marktrente waartegen wordt geleend hoger uitvalt dan eerder is geraamd. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen.

Gemeentefonds (omvang)	50%	0	15.000	2026
	50%	0	30.000	2027

Bij Voorjaarsnota 2022 (Rijk)/meicirculaire 2022 hebben gemeenten met het Rijk afgesproken het gemeentefonds voor de periode t/m 2025 te fixeren. Voor de periode vanaf 2026 zal een nieuwe financieringssystematiek i.p.v. de 'trap-op-trap-af-systematiek' nader worden worden uitgewerkt, waaronder de volume- en

prijsontwikkeling. Daarnaast kan het vervolgtraject van de herijking van het gemeentefonds (w.o. onderzoeken grootstedelijke kosten, centrumfunctie en eigen inkomsten) vanaf 2026 en het periodieke onderhoud van het gemeentefonds vanaf 2026 tot een lager gemeentefonds leiden.

Gemeentefonds (BTW-compensatiefonds)	25%	0	10.000	2023 e.v.
Risico dat -landelijke- declaraties bij het BTW-compensatiefonds (BCF) zich anders ontwikkelen dan geraamd.				
Gemeentefonds (ontwikkeling verdeelmaatstaven)	50%	0	15.000	2023 e.v.
Risico dat de bestaande verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.				
Inflatie o.a. wijziging werkgeverspremies 2024 en nog af te sluiten cao gemeenteambtenaren vanaf 2024	50%	0	30.000	2024 e.v.
Nog niet gepubliceerde werkgeverspremies 2024 (met name pensioenpremies) en een nog niet afgesloten cao voor het jaar 2024 kunnen leiden tot financiële consequenties. Risico is een financiële vertaling van 2% hogere uitkomst dan geraamd. E.e.a. heeft in principe een doorwerking naar het indexeringspercentage van subsidies en andere afgeleide indices.				
OZB-opbrengsten	40%	0	10.000	2023 e.v.
De begrote en gerealiseerde OZB-opbrengsten kunnen van elkaar afwijken. Oorzaken zijn onder meer het continu in beweging zijn van de stad en het daardoor niet vaststaan van de grondslag, onzekere uitkomsten van beroeps- en bezwaarprocedures en effecten van de conjunctuur op de waardeontwikkeling en oninbaarheid.				
Tweedelijns Wmo	25%	0	10.000	2023 e.v.
In 2015 is de uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) overgedragen aan gemeente. Iedereen die op basis van deze wetten zorg vraagt en geïndiceerd krijgt, dient die zorg ook te krijgen (compensatieplicht). Door de zorg dichterbij te organiseren worden meer Rotterdammers bereikt met hogere zorguitgaven tot gevolg. Met de Bestuurlijke Opdracht Zorg wordt het afremmen van de groei in de zorg nagestreefd. Het risico bestaat dat de zorguitgaven ondanks de (deels nog in te vullen) beheersingsmaatregelen buiten de budgettaire kaders treden.				
Tweedelijns Wmo (rijkslobby)	50%	0	20.000	2024 e.v.
Er loopt een bestuurlijk gesprek tussen Rijk en gemeenten over de financiële houdbaarheid van de Wmo en de tekorten bij gemeenten. Met het oog hierop is in de begroting een reeks Lobby Wmo opgenomen van € 20 mln in 2024, oplopend naar € 60 mln in 2026 en verder (corresponderend met een landelijk bedrag van circa € 1,5 miljard). Het Rijk ziet de introductie van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage per 2025 als een middel om de Wmo beheersbaar te maken en zal dit betrekken bij de discussie over de noodzaak voor aanvullende rijksmiddelen voor de Wmo. Het risico dat de lobby richting het Rijk niet (tijdig) zal leiden tot volledige invulling van de voorgenoemde reeks is aanzienlijk.				
Ruimen bommen	25%	0	9.000	2023 e.v.
Voorheen ontving de gemeente Rotterdam een vast jaarlijks bedrag van het Rijk voor het ruimen van bommen. Met ingang van 2015 geldt een nieuwe regeling. Op grond daarvan subsidieert het Rijk 70% van de ruimingskosten. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam voor de overige 30% zelf dekking moet vinden. Het uitgangspunt is dat er niet meer actief geruimd wordt en dat er zoveel mogelijk kosten ten laste van gemeentelijke projecten worden gebracht. Uiteindelijk bestaat een risico dat geraamd wordt op € 9,0 mln.				
Risico-opslag niet-kwantificeerbare risico's	50%	0	50.000	2023 e.v.
Voor de niet-kwantificeerbare risico's wordt een opslag in het risicosimulatiemodel opgenomen. Deze risico's worden hierna afzonderlijk toegelicht.				
Risico-opslag grote projecten	50%	0	5.000	2023 e.v.
Om binnen een groot project financiele tegenslagen te kunnen opvangen, maakt een risicoreserve (ook wel genoemd: risico-opslag of post onvoorzien) deel uit van de projectkostenraming. De risicoreserve ziet toe op de risico's die specifiek voor het project gelden. Het projectbudget wordt conform deze projectkostenraming				

bepaald, aangevuld met een onzekerheidsreserve. De onzekerheidsreserve biedt aanvullende zekerheid dat het project, bij een gelijkblijvende scope, binnen het beschikbare budget wordt afgerond. In aanvulling hierop wordt bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit rekening gehouden met het risico dat het totaal van alle projectbudgetten, ondanks het aanhouden van deze reserves, overschreden wordt. Gelet op het feit dat sinds 2017 wettelijk is voorgeschreven dat nagenoeg alle investeringen in materiele vaste activa (i.c. het gros van de projectuitgaven) moeten worden geactiveerd en afgeschreven, waardoor hogere projectuitgaven worden uitgesmeerd over de jaren waarin de gerealiseerde activa worden afgeschreven, is bij de eerste herziening 2022 het maximale risico waarmee traditioneel werd gerekend (25 mln) neerwaarts bij te stellen tot 5 mln.

Financieel risico i.r.t. enkele deelnemingen in investeringsfondsen	50%	0	8.600	2023 e.v.

Een investeringsfonds is een verbonden partij, waarin de gemeente, vaak met andere partijen, participeert ter realisering van maatschappelijk rendement. Via een investeringsfonds, investeert de gemeente in projecten met een hoog risicoprofiel, die op de reguliere kapitaalmarkt geen financiering kunnen aantrekken. Investeringsfondsen zijn daarmee risicovoller dan andere verbonden partijen (deelnemingen). Vanwege dit hoge risicoprofiel is tijdige en volledige terugbetaling door het fonds niet gegarandeerd.

Compenserende maatregelen en planschades	25%	0	6.500	2023 e.v.

Bij projecten loopt de gemeente het risico op planschades en het nemen van compenserende maatregelen. Vooralsnog doet het risico zich bij een beperkt aantal projecten voor. Hierdoor ontstaan mogelijk kosten voor de gemeente om de voorgenomen projecten binnen de kaders in uitvoering kunnen brengen. De mate waarin is niet duidelijk. Om vertrouwelijkheid van informatie te waarborgen is ervoor gekozen om de afzonderlijke projectrisico’s gezamenlijk te presenteren.

Personeelskosten vrijwillige brandweer	50%	1.500	1.500	2023 e.v.

De positie van de brandweervrijwilligers op grond van de deeltijdrichtlijn is op grond van Europese regelgeving juridisch niet meer houdbaar. Om hiervoor een oplossing te vinden is landelijk onderzocht hoe brandweervrijwilligers te onderscheiden zijn van de beroepskrachten. Hieruit is een denkrichting ontstaat die bestaat uit 4 met elkaar samenhangende bouwstenen waarvan de eerste “Verplichtend karakter” is. Dit betekent o.a. dat een vrijwilliger te allen tijde werkt op basis van vrijwilligheid en niet kan worden verplicht om taken uit te voeren of aanwezig te zijn op een bepaald moment. Verder zijn vormen van kazernering en consignatie van vrijwilligers niet meer aan de orde.

Het veiligheidsberaad heeft voor deze eerste bouwsteen een implementatieplan opgesteld dat eind 2023 wordt gepresenteerd.

Landelijk is in kaart gebracht wat de consequenties hiervan zijn waarbij het uitgangspunt is om vanuit een landelijke aanpak te komen tot een vergoeding vanuit het Rijk voor deze consequenties. De meerkosten worden op landelijk niveau ingeschat op € 31 mln. per jaar, en voor de VRR komt het uit op een bedrag van €3 mln. In het implementatieplan is opgenomen dat de nieuwe werkwijze vanaf 2023 wordt ingevoerd indien er dekking komt voor de extra kosten vanuit het ministerie van J en V.

Indien het niet lukt om een vergoeding te krijgen vanuit het Rijk loopt de VRR het risico om de financiële consequenties zelf te moeten betalen vanaf 2023. Voor Gemeente Rotterdam zouden de meerkosten op +/- €1,5mln uitlopen.

Continuïteit aanbod aanbieders van gesloten jeugdhulp in verband met de ambitie tot vergaande beperking van het aanbod*	50%	0	1.500	2023

De afbouw van de gesloten jeugdhulp (JH+) gaat gepaard met frictiekosten. Vanwege de grote financiële risico’s wordt er samengewerkt met de twee betrokken aanbieders en de vijf betrokken jeugdhulpregio’s aan continuïteitsplannen. Ook is inmiddels opgeschaald naar rijksniveau voor meer landelijke regie en financiering van frictiekosten bij de transformatie van de gesloten jeugdhulp. Door de regio’s verstrekte liquiditeitssteun moet op basis van de continuïteitsplannen mogelijk omgezet worden in een continuïteitsbijdrage.

Op basis van de huidige inzichten bedraagt het risico voor Regio Rijnmond voor 2023 € 3mln, waarvan het aandeel voor Rotterdam ca 50% is.

Nieuw Risico *

Niet-kwantificeerbare risico's

Risico achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Pas als de buffers van het WSW ontoereikend zijn, wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gewijzigde afspraken tussen WSW, de corporaties en de achtervangers vastgelegd in verschillende overeenkomsten. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, is de VNG gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat. Naar verwachting zal dit model in 2024 gereed zijn.

Risico achtervang Waarborgfonds Eigen Woningen

De Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) biedt via de Nationale Hypotheekgarantie aan geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Indien het fondsvermogen ontoereikend is, wordt aanspraak gemaakt op de achtervang van Rijk en gemeenten. Voor hypotheken afgesloten na 1 januari 2011 is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Om te voorkomen dat er verschillende berekeningsmethodieken worden gehanteerd volgt het WEW nadat het proces bij WSW is afgerond.

Risico op schade aan gemeentelijke kunstcollectie

De gemeentelijke kunstcollectie is niet verzekerd. De gemeente is risicodrager voor eventuele schade aan de collectie.

Uitvoeringsprogramma Lood in de bodem

De verantwoordelijkheid voor de aanpak van ‘bodemlood’ heeft het rijk bij provincies en (grote) gemeenten neergelegd. De marktwaarde van gemeentelijke objecten en gronden kan theoretisch dalen door de aanwezigheid van bodemverontreiniging.

Risico op schade a.g.v. natuurrampen en terrorisme

Het is niet ondenkbaar dat Rotterdam te maken krijgt met een ramp of een daad van terrorisme, die leidt tot forse financiële schade voor de gemeente Rotterdam.

Wet Open Overheid

Op 5 oktober 2021 heeft de Eerste Kamer de Wet open overheid (Woo) aangenomen. De wet is op 1 mei 2022 in werking getreden. Met deze wet is een nieuwe basis gegeven aan zowel de actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie. In 2021 heeft de raad een aantal moties aangenomen die verdere transparantie moeten bevorderen. De Woo biedt een nieuw kader en daarmee een nieuwe kans om in Rotterdam de actieve en passieve openbaarmaking verder te professionaliseren en daarmee transparantie richting burgers te verbeteren. Hiervoor is het programma Rotterdam Transparant gestart.

De rijksbijdrage voor invoering van de wet is een stuk lager dan werd verwacht. Dit heeft twee oorzaken:
1) Het verschil met de eerste aanname (verdeling 100% op basis van aantal inwoners gemeente) en de werkelijke bijdrage heeft alles te maken met de verdeelsleutel. Iedere gemeente heeft een vast bedrag ontvangen van ca 60% en het overige deel van 40% is op basis van het aantal inwoners verdeeld. De verdeling heeft voor een grote gemeente zoals Rotterdam nadelig uitgepakt.
2) Daarnaast heeft het Rijk minder incidentele middelen beschikbaar gesteld.
De overleggen met VNG, G4 en Rijk hebben nog niet geleid tot een hogere rijksbijdrage.

Het oorspronkelijke plan bedroeg €2,3 mln per jaar. Beschikbaar is nu totaal € 4,6 mln voor de periode 2023 tot en met 2027, wat neerkomt op ca. € 0,9 mln per jaar. De gemeente wenst de rijksbijdrage als kaderstellend te beschouwen. Dit betekent dat de Woo gefaseerd wordt ingevoerd en de uitvoering van het oorspronkelijk voorgestelde basisscenario niet volledig haalbaar is.
De invoering van de Woo is nog met veel onzekerheden omgeven. Zo weten we niet welke aantallen informatiezoekvragen en Woo-verzoeken de gemeente zal

ontvangen, welke werklasten dit met zich meebrengt, wat de relatie met andere wetgeving (zoals de Wet hergebruik overheidsinformatie) is en wat de kosten van onderzoek zullen zijn.

Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer (OLGB)

In juni 2021 heeft de Gezamenlijke Brandweer op basis van doorrekeningen van het risicoclassificatie-model van de TU Delft een mogelijke verschuiving in de verhouding tussen publieke en private incidenten gesignaleerd. Het aandeel private incidenten zou kleiner worden. Mocht dit bij nadere analyse inderdaad het geval blijken, dan zal deze nieuwe ontwikkeling aanleiding kunnen zijn om de verhouding publiek (1/3) privaat (2/3) ter discussie te stellen. Het financiële gevolg met betrekking tot de jaarlijkse bijdrage is op dit moment niet te kwantificeren.
Hiernaast staat de financieringsstructuur van de OLGB in haar totaliteit onder druk. Het aantal aanwijzingen mbt bedrijfsbrandweerplichtigheid loopt terug, waardoor de lasten van het bedrijfsleven door steeds minder schouders worden gedragen. De burgemeester, directeur van de GB, de CIBUA en de VRR zijn hierover in overleg, in gezamenlijkheid richting en met het Rijk. Dit lijkt een langdurige kwestie waarvan ook in 2023 hoogstwaarschijnlijk geen uitsluitsel kan worden verwacht. Het risico bestaat nog steeds, maar verwachting is (met de kennis van nu) dat dit risico zich op zijn vroegst in 2024 zal manifesteren.

Stijging Energiekosten

Voor 2023 is sprake van stijgende energieprijzen, vanwege toenemende vraag, lagere beschikbaarheid gas, stijgende emissierechten en geo-politieke ontwikkelingen. In de begroting 2023 was om deze reden al een bijstelling verwerkt van € 12,9 mln. Op basis van de nieuwe leveringstarieven, energiebelastingen en kosten voor netbeheer & transport is in Voorjaarsnota een bijstelling van € 16,1 mln opgenomen. Het is waarschijnlijk dat ook in verdere jaren hogere kosten zijn. De prijsontwikkeling is echter op dit moment nog niet in te schatten. Daarnaast zijn er diverse initiatieven om het energieverbruik te beperken.

Andere werkwijze risico verzekeringen

Als saldo van betaalde premies en doorbelastingen werd bij Verzekeringen een buffer aangehouden voor het eigen risico. De begroting van Verzekeringen is met 1 mln naar beneden bijgsteld, omdat deze buffer meestal niet of maar beperkt nodig was.. Het risico dat resterende buffer niet toereikend is voor eigen risico is verlegd naar het weerstandsvermogen. Vanwege de stelselwijziging is deze opgenomen. Gezien het verloop in de afgelopen jaren is het weestandsrisico 1 mln per jaar., daarnaast blijft er altijd een kleine kans op een groter schadebedrag.

Voorziening pensioenen college

Vanwege toekomstige pensioenverplichtingen van (oud-)collegeleden heeft de gemeente Rotterdam een pensioenvoorziening. De benodigde hoogte is grotendeels afhankelijk van de rentestand en wordt periodiek berekend. Een hogere rente leidt tot een lagere benodigde voorziening (en vrijval), een lagere rente tot een hogere voorziening en een extra storting.

Verlenen van energietoeslag aan studenten

Door meerdere gerechtelijke uitspraken kan het zijn dat alle gemeenten genoodzaakt zijn om de energietoeslag ook te verstrekken aan studenten. Dit is tegenstrijdig met hetgeen het Rijk altijd beweerde. Aangezien de voorwaarden en de compensatie nog niet bekend is, is het onduidelijk welk risico Rotterdam hierin loopt.

Financieel risico opvang Oekraïense vluchtelingen

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de gemeente Rotterdam sinds maart 2023 de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Er is een bestuurlijke opgave vanuit het Rijk om 2.000 tijdelijke huisvestingsplekken te bieden voor vluchtelingen uit Oekraïne. Het tijdelijk huisvesten van ontheemde Oekraïners is een complexe opgave vanwege de diversiteit- aan werkvelden die ermee gepaard gaan. Noodopvang, structurele huisvesting, leefgeld, onderwijs, zorg, werk en wellicht in de toekomst integratie. Werkvelden die vanuit verschillende Rotterdamse clusters worden georganiseerd.

De gemeente maakt kosten op het gebied van tijdelijke huisvesting, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Deze inhoudelijke diversiteit is er ook in de compensatieregelingen. De reden hiervan is dat verschillende ministeries compensatieregeling voor hun eigen werkgebied organiseren. De kosten die gemeente maakt op deze verschillende werkgebieden zijn soms op basis van gerealiseerde kosten soms op basis van normbedragen te declareren.

In 2022 heeft de opvang van Oekraïense ontheemden in Rotterdam ruim 68 mln. gekost. In 2022 dekte de verschillende regelingen vanuit het Rijk al deze kosten. Het zwaartepunt lag daarbij bij de kosten voor tijdelijk huisvesting.

Het ziet er naar uit dat de gemeente ook in 2023 uitkomt met de dekking vanuit het Rijk. De verdeling van de kosten over verschillende regelingen zal in 2023 wel anders zijn. De grootste onbekende factor hierin is de realisatie van opvangplekken via verbouwingen in leegstaande kantoorpanden en vmlg. Verpleeg- en verzorgingshuizen. Daarvoor worden meer transitiekosten gemaakt dan bij de inhuur van schepen, maar dit blijft een rendabele investering. Op termijn zijn de kosten per nacht per bed lager bij tijdelijke huisvesting op landlocaties dan op schepen.
Nog onbekend is hoe het Rijk de regelingen voor 2024 vorm wil gaan geven

Risico op klimaatschade

Onder klimaatschade verstaan we de economische schade die ontstaat door de extreme weergebeurtenissen, zoals overstromingen, zware regen en hagelbuien, windhozen en extreme temperaturen e.d. Deze gebeurtenissen nemen in aantal en intensiteit toe. De kans op economische schade voor de gemeente die ontstaat door extreme weergebeurtenissen stijgt met de veranderingen van het klimaat. Voorheen werd hier nog geen rekening mee gehouden in het weerstandsvermogen.
De klimaatrisico's voor de gemeente zijn geïnventariseerd. Deze hebben vooral betrekking op bodemdaling, wateroverlast en hitte en vertalen zich in klimaatkosten hoofdzakelijk in het fysieke domein, zoals voor wegen, civiele kunstwerken en vastgoed. Deze kosten zijn deels verdisconteert in de begroting, zoals: door oplopende beheerlasten en het hanteren van bijvoorbeeld een hogere prijs per vervangen meter riolering dan andere gemeenten; het opstellen van een hitteplan; en het creëren van meer koele plekken door extra bomen te planten en te vergroenen.
Daarnaast leidt klimaatverandering tot risico's en schade op andere manieren zoals:
• Aansprakelijkheidsstelling van de gemeente bij onvoldoende capaciteit van het rioolstelsel of ondergelopen tunnels, waardoor privaat vastgoed beschadigd raakt, straten onbegaanbaar worden voor hulpdiensten en voor sommige Rotterdammers hulp te laat komt.
• Lagere (huur)opbrengsten en een noodzaak voor het op hoogte houden van maatschappelijke voorzieningen als kinderboerderijen, volkstuinen en speeltuinen, die minder bruikbare ruimte overhouden als gevolg van meer wateroverlast door klimaatverandering.
• Schade aan cultureel erfgoed door bijvoorbeeld wateroverlast in gemeentelijke musea.
• Scholen en/of kinderdagopvangen (maatschappelijk vastgoed) die zomers niet afdoende gekoeld en geventileerd kunnen worden, waardoor leerlingen naar huis gestuurd worden. De gemeente wordt geacht deze schoolgebouwen aan te passen voor een beter binnenklimaat.
• Schade aan verkeersregelinstallaties, laadinfrastructuur, wegen, kunstwerken en straatverlichting door water of hitte.
• Een onaantrekkelijk vestigingsklimaat en de risicoperceptie die ontstaat bij investeerders en projectontwikkelaars waardoor zich minder bedrijven vestigen in Rotterdam en minder woningen kunnen worden gebouwd.
• Gezondheidsschade als gevolg van een slechte luchtkwaliteit en/of geluidsoverlast door de noodzaak voor natuurlijke ventilatie bij hittegolven in drukke, hoogstedelijke wijken.
Daarmee zijn de grootste risico's van klimaatschade voor de gemeente geïnventariseerd. Voor een aantal van deze risico's is aangegeven of deze reeds verwerkt zijn in de begroting. Voor de overige risico's is dit niet het geval, omdat zij niet kwantificeerbaar zijn. Met ingang van de Voorjaarsnota 2023/1e Herziening 2023 wordt het risico van klimaatschade erkent en opgenomen worden als niet-kwantificeerbaar risico in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de verschillende P&C-producten.

*Compenserende maatregelen en planschades

Bij projecten loopt de gemeente het risico op planschades en het nemen van compenserende maatregelen. Vooralsnog doet het risico zich bij een beperkt aantal projecten voor. Hierdoor ontstaan mogelijk kosten voor de gemeente om de voorgenomen projecten binnen de kaders in uitvoering kunnen brengen. De mate waarin is niet duidelijk. Hiervoor is op basis van een risico-inventarisatie binnen de gemeentebegroting een gekwantificeerd risico opgenomen. Naast deze te concretiseren risico's loopt de gemeente risico's die nog niet concreet in een bedrag kunnen worden uitgedrukt. Om vertrouwelijkheid van informatie te waarborgen is ervoor gekozen om ook voor deze risico's de afzonderlijke projectrisico's gezamenlijk te presenteren.

Op basis van dit overzicht is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Deze berekening is voor het gros van de risico's gemaakt met behulp van een risicosimulatiemodel, waarbij is uitgegaan van een zekerheidspercentage van 95%. Dit wil zeggen dat wanneer het weerstandsvermogen exact 1,0 is, in 95% van de gevallen de beschikbare weerstandscapaciteit alle de risico's kan dekken.

De benodigde weerstandscapaciteit in verband met de risico's inzake grondexploitaties en borgstellingen en garanties wordt afzonderlijk berekend, met behulp van een model dat op deze specifieke risico's is toegesneden.

Actualisatie kwantificeerbare risico's

In vergelijking met de voorjaarsnota 2023 zijn de belangrijkste wijzigingen in de kwantificeerbare risico’s die ten grondslag liggen aan de berekening van het benodigd weerstandsvermogen onderstaand beschreven.

De belangrijkste wijzigingen in bestaande risico’s:

- Gemeentefonds (omvang): bij Voorjaarsnota 2022 (Rijk)/meicirculaire 2022 hebben gemeenten met het Rijk afgesproken het gemeentefonds voor de periode t/m 2025 te fixeren. Voor de periode vanaf 2026 zal een nieuwe financieringssystematiek in plaats van de 'trap-op-trap-af-systematiek' worden uitgewerkt. Daarnaast kan het periodieke onderhoud van het gemeentefonds vanaf 2026 tot lagere inkomsten leiden. Het risico is hierdoor verhoogd voor 2026 met € 5 mln en voor 2027 met € 10 mln.
- Gemeentefonds (ontwikkeling verdeelmaatstaven): het risico bestaat dat de verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd. Naar verwachting is dit risico groter waarmee het risico is opgehoogd met € 5 mln.
- Inflatie o.a. wijziging werknemerspremies 2024 en nog af te sluiten cao gemeenteambtenaren vanaf 2024: dit risico is een financiële vertaling van 2% hogere uitkomst dan geraamd. Naar verwachting is het risico lager dan voorheen was geraamd, waarmee het risico € 15 mln is gedaald.
- Inkomensregeling (BUIG): het nieuwe BUIG-verdeelmodel pakt ongunstig uit voor Rotterdam. Hiermee wordt rekening gehouden in het risico. Derhalve wordt de kans van het optreden van een BUIG-tekort vanaf 2024 verhoogd van 25% naar 50% aflopend naar 25% in 2027.
- Compenserende maatregelen en planschade: uit inschatting van externe blijkt dat het risico van optreden is afgenomen. Derhalve wordt de kans van optreden bijgesteld van 50% naar 25%.

Actualisatie niet-kwantificeerbare risico's

Er zijn ten opzichte van de begroting 2023 is er een nieuw niet-kwantificeerbare risico’s aangeleverd. Alle niet-kwantificeerbare risico’s worden via de risico-opslag niet-kwantificeerbare risico’s (kans 50%, bedrag € 50 mln) meegenomen in de berekening van het benodigd weerstandsvermogen.

Nieuw niet-kwantificeerbare risico:

- Compenserende maatregelen en planschades: bij projecten loopt de gemeente het risico op planschades en het nemen van compenserende maatregelen. Hiervoor is op basis van een risico-inventarisatie binnen de gemeentebegroting een kwantificeerbaar risico opgenomen. Naast deze te concretiseren risico's loopt de gemeente risico's die nog niet concreet in een bedrag kunnen worden uitgedrukt.

Benodigde weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel laat de verwachte ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit zien.

Omdat de financiële restrisico's per saldo zijn afgenomen, neemt ook de benodigde weerstandscapaciteit af. Er is minder weerstandscapaciteit nodig, om nagenoeg (voor 95%) zeker van te zijn dat de financiële risico's, zoals hierboven genoemd, eenmalig kunnen worden opgevangen.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Benodigde weerstandscapaciteit	222	182	182	200	200	203	208

Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gerekend met de volgende bestanddelen:

- de Algemene reserve;
- de bestemmingsreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (kortweg aangeduid als: de risicoreserves);
- de wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Dit sluit aan bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van plotselinge, niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. Stille reserves lenen zich in de praktijk niet of nauwelijks voor het opvangen van plotselinge financiële tegenvallers, omdat ze niet per direct gerealiseerd kunnen worden. En het aanwenden van bestemmingsreserves, die voor een specifiek doel worden aangehouden, moet de facto worden opgevat als een bezuiniging.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Kredietrisicoreserve	19	19	20	20	20	20	20
Bestemmingsreserve BUIG meerjarig	36	19	25	25	25	25	25
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	1	1	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp	32	58	22	32	42	52	52
Risicoreserves	**88**	**98**	**66**	**76**	**86**	**96**	**96**
Algemene reserve	214	176	97	91	116	123	148
Stelpost onvoorzien	1	1	0	1	1	1	1

Beschikbare weerstandscapaciteit*	**302**	**274**	**163**	**168**	**203**	**220**	**245**

*** Er kan sprake zijn van een afrondingsverschil**

Weerstandsvermogen

Conform coalitieakkoord wordt gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Met andere woorden: de beschikbare weerstandscapaciteit zou tenminste gelijk moeten zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit.

Zichtbaar in onderstaande tabel is dat in de eerste jaren van de meerjarenraming het weerstandsvermogen een dip vertoont, vanaf 2025 is het weerstandsvermogen weer 1,0. De belangrijkste oorzaak voor deze dip in het weerstandsvermogen is de daling van de beschikbare weerstandscapaciteit door onder andere de cao-stijging waarvoor de gemeente niet wordt gecompenseerd.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Beschikbare weerstandscapaciteit	302	274	163	168	203	220	245
Benodigde weerstandscapaciteit	222	182	182	200	200	203	208
Weerstandsvermogen	**1,36**	**1,51**	**0,90**	**0,84**	**1,02**	**1,08**	**1,18**
Norm gemeente Rotterdam op grond van coalitieakkoord 2022-2026: minimaal 1,0							

Ontwikkeling weerstandsvermogen

In de onderstaande tabel is te zien hoe het (verwachte) verloop van het weerstandsvermogen dat in deze tweede herziening 2023 wordt gepresenteerd, zich verhoudt tot het (verwachte) verloop dat in de begroting 2023 en eerste herziening 2023 is gepresenteerd.

De daling van de benodigde weerstandscapaciteit volgt uit de actualisatie van de kwantificeerbare risico’s die wordt toegelicht onder de Actualisatie kwantificeerbare risico’s. De wijzigingen met de meeste invloed hebben betrekking op inflatie o.a. werknemerspremies en compenserende maatregelen en planschade. Minder en/of lagere risico's om te dekken resulteert in een daling van de benodigde weerstandscapaciteit.

De daling van de beschikbare weerstandscapaciteit (waaronder de Algemene Reserve) komt hoofdzakelijk door een aantal financiële tegenvallers, waarvan de cao-gemeenten de grootste is. Deze is verwerkt bij de eerste herziening 2023. De daling van de beschikbare weerstandscapaciteit zorgt ervoor dat het weerstandsvermogen in de eerste jaren van de meerjarenraming onder de 1,0 zakt. Vanaf 2025 is het weerstandsvermogen weer 1,0.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Beschikbare weerstandscapaciteit (Begroting 2023)	302	266	202	268	343	351	
Benodigde weerstandscapaciteit (Begroting 2023)	222	182	188	181	177	181	
Weerstandsvermogen (Begroting 2023)	**1,36**	**1,46**	**1,07**	**1,48**	**1,94**	**1,94**	

Beschikbare weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2023)	274	169	172	198	214	248
Benodigde weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2023)	182	190	200	202	206	211
Weerstandsvermogen (Eerste herziening 2023)	**1,51**	**0,89**	**0,86**	**0,98**	**1,04**	**1,17**
Beschikbare weerstandscapaciteit (Tweede herziening 2023)	274	163	168	203	220	245
Benodigde weerstandscapaciteit (Tweede herziening 2023)	182	182	200	200	203	208
Weerstandsvermogen (Tweede herziening 2023)	**1,51**	**0,90**	**0,84**	**1,02**	**1,08**	**1,18**

Wettelijk voorgeschreven kengetallen

Onderstaand worden uitsluitend de financiële kengetallen weergegeven die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording moeten worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het complete overzicht van alle door de gemeente Rotterdam gehanteerde financiële kengetallen, inclusief toelichting, is terug te vinden in het onderdeel Financiële kengetallen.

Verplichte financiële kengetallen o.g.v. BBV	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote	23,7%	11,7%	26,9%	34,4%	38,9%	45,8%	45,0%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	20,9%	9,6%	25,0%	32,8%	37,6%	44,8%	44,1%
Solvabiliteitsratio	56,0%	64,0%	55,1%	51,4%	50,3%	48,5%	49,6%
Structurele exploitatiesaldo	5,6%	1,7%	-4,1%	0,3%	1,5%	1,6%	1,6%
Grondexploitatie	-2,7%	-3,0%	-3,8%	-4,2%	-3,6%	-3,4%	-4,6%
Belastingcapaciteit	1,02	1,01	1,02	1,08	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Financiën

Pagina 225

Financiën

Balans Grondslagen Overzicht van baten en lasten

Balans

Pagina 226

Balans

Dit onderdeel bevat de geprognosticeerde balans en het kasstroomoverzicht. Daarnaast wordt verwezen naar de onderdelen reserves en voorzieningen.

BalansKasstroomoverzichtReservesVoorzieningen

Balans

Hieronder wordt de geprognosticeerde balans gepresenteerd. In deze balans wordt per categorie een prognose gegeven voor de periode tot en met 2027.

VASTE ACTIVA	1-1-2023	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	36.066	34.102	32.137	34.192	32.227	30.263
Onderzoek en ontwikkeling	11.427	11.427	11.427	11.427	11.427	11.427
Subtotaal	47.493	45.529	43.564	45.619	43.654	41.690
Materiële vaste activa						
Investeringen met een economisch nut	2.030.712	2.275.430	2.457.800	2.580.892	2.848.789	2.993.547
Investering met een economisch nut waarvoor te bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	217.961	258.216	296.324	296.360	291.819	283.276
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	725.638	867.509	999.682	1.112.701	1.192.902	1.161.124
Subtotaal	2.974.312	3.401.155	3.753.805	3.989.952	4.333.510	4.437.948
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekkingen	444.416	443.935	443.453	442.972	442.491	442.009
Leningen	69.141	52.643	39.240	25.565	13.308	11.245
Overige Langlopende leningen	31.448	31.091	30.752	30.358	30.010	29.717
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	545.004	527.669	513.444	498.895	485.809	482.971
Totaal vaste activa	**3.566.809**	**3.974.353**	**4.310.814**	**4.534.466**	**4.862.974**	**4.962.609**
VLOTTENDE ACTIVA						
Voorraden	-62.698	-83.208	-100.875	-75.650	-62.797	-115.619
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	509.001	431.001	431.001	431.001	431.001	431.001
Liquide middelen	14.402	0	0	0	0	0

Overlopende activa	368.616	368.616	368.616	368.616	368.616	368.616
Totaal vlottende activa	**829.321**	**716.409**	**698.742**	**723.968**	**736.820**	**683.998**
TOTAAL ACTIVA	**4.396.130**	**4.690.762**	**5.009.556**	**5.258.434**	**5.599.794**	**5.646.607**
VASTE PASSIVA						
Eigen Vermogen						
Algemene reserve	192.880	96.551	91.044	116.406	122.638	147.649
Bestemmingsreserves	2.621.676	2.487.374	2.485.455	2.528.120	2.595.668	2.655.045
Resultaat na reserveringen	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	2.814.556	2.583.925	2.576.499	2.644.526	2.718.306	2.802.694
Vreemd Vermogen						
Voorzieningen	120.291	119.361	119.315	119.268	119.222	119.176
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	676.983	976.420	1.302.686	1.483.584	1.751.211	1.713.681
Subtotaal	797.275	1.095.781	1.422.001	1.602.852	1.870.433	1.832.857
Totaal vaste passiva	**3.611.830**	**3.679.707**	**3.998.500**	**4.247.378**	**4.588.739**	**4.635.551**
VLOTTENDE PASSIVA						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	220.829	447.584	447.584	447.584	447.584	447.584
Overlopende passiva	563.471	563.471	563.471	563.471	563.471	563.471
Totaal vlottende passiva	**784.300**	**1.011.056**	**1.011.056**	**1.011.056**	**1.011.056**	**1.011.056**
TOTAAL PASSIVA	**4.396.130**	**4.690.762**	**5.009.556**	**5.258.434**	**5.599.794**	**5.646.607**

Kasstroomoverzicht

Het geprognosticeerde kasstroomoverzicht geeft een overzicht van de banksaldi en liquide middelen die beschikbaar zullen zijn en van het gebruik van deze geldmiddelen in de komende jaren. Het kasstroomoverzicht is opgesteld met behulp van de geprognosticeerde balans op basis van de indirecte methode en bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. Kasstromen uit operationele activiteiten
2. Kasstromen uit investeringsactiviteiten
3. Kasstromen uit financieringsactiviteiten

KASSTROMEN UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	2023	2024	2025	2026	2027
Exploitatieresultaat	-230.630	-7.426	68.027	73.780	84.388
Aanpassing voor:					
Afschrijvingen MVA en waardeverminderingen	138.670	159.371	172.410	177.844	186.727
Afschrijvingen bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.965	1.965	1.965	1.965	1.965
Mutatie voorzieningen	-930	-46	-46	-46	-46
Mutatie vaste schulden (excl. Leningen og)	-1.104	-1.104	-1.104	-1.104	-1.104
Subtotaal	138.600	160.185	173.224	178.658	187.541
Voorraden en onderhanden werk	20.510	17.667	-25.226	-12.853	52.822
Mutatie in werkkapitaal					
Kortlopende uitzettingen (excl. Liquide middelen)	78.000	0	0	0	0
Kortlopende schulden (excl. Rek.-couranten en kortlopende leningen)	0	0	0	0	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Overlopende passiva	0	0	0	0	0
	78.000	0	0	0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	**6.479**	**170.426**	**216.025**	**239.586**	**324.751**
KASSTROMEN UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Investeringen	-653.443	-632.065	-480.793	-589.836	-353.524
Desinvesteringen en bijdragen derden	87.930	120.044	68.216	68.433	62.360
Subtotaal	-565.513	-512.022	-412.577	-521.402	-291.164
Verstrekking leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	0	0	0	0	0
Aflossingen leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	16.498	13.403	13.675	12.257	2.063
Subtotaal	16.498	13.403	13.675	12.257	2.063
Verstrekking overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	-36	-38	0	0	0
Aflossingen overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	392	378	394	347	293

Subtotaal	356	340	394	347	293
Mutatie kapitaalverstrekkingen	481	481	481	481	481
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	**-548.178**	**-497.797**	**-398.027**	**-508.317**	**-288.326**
KASSTROMEN UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Mutatie kortlopende geldleningen	240.000	0	0	0	0
Aangetrokken leningen og	405.277	512.444	197.279	284.317	0
Aflossingen leningen og	-104.736	-185.074	-15.277	-15.587	-36.425
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	**540.541**	**327.371**	**182.002**	**268.731**	**-36.425**
Mutatie geldmiddelen	**-1.157**	**0**	**0**	**0**	**0**

Reserves

Zie voor dit onderdeel de balanspagina Reserves.

Voorzieningen

Zie voor dit onderdeel de balanspagina Voorzieningen.

Reserves

Pagina 227

Reserves

Reserves zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om in de toekomst te kunnen besteden. De meeste reserves hebben een specifiek bestedingsdoel. De Algemene Reserve is vrij aanwendbaar.

Vermogensspecificatie reservesRotterdamse Investeringsmotor (RIM)Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM Gebiedsontwikkeling (GO)Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler Wonen (NPRZ)Energietransitiebudget (ETB)Duurzaamheidstransitiebudget (DTB)Meerjarig Verloop RIM GO NPRZ ETB DTB

Vermogensspecificatie reserves

Extra reserveringen voor de dekking van toekomstige investeringen zorgen voor een toename van het eigen vermogen in de komende jaren. De bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is een belangrijke jaarlijkse voedingsbron voor de RIM.

Hieronder staat de verloopstaat van de bestemmingsreserves van de gemeente Rotterdam. Door op het informatie-icoontje te klikken is het meerjarig verloop te zien en een algemene toelichting per reserve.

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Algemene middelen	2.114.602	2.116.187	2.171.168	2.215.924	2.287.094
Algemene Reserve	96.551	91.044	116.406	122.638	147.649
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	1.981.742	1.993.863	2.024.882	2.063.407	2.109.565
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	16.746	11.716	10.316	10.316	10.316

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Algemene middelen	2.114.602	2.116.187	2.171.168	2.215.924	2.287.094
Algemene Reserve	96.551	91.044	116.406	122.638	147.649

Doel reserve: De algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, hetgeen vrij aanwendbare middelen zijn, die worden ingezet om het begrotingsbeeld sluitend te houden en voor onvoorziene financiële risico's.

Raadsbesluit: Doorlopend

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	192.880	0	96.329	0	96.551
Begroting 2024	96.551	0	5.507	0	91.044
Raming 2025	91.044	25.361	0	0	116.406
Raming 2026	116.406	6.232	0	0	122.638
Raming 2027	122.638	25.011	0	0	147.649

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Algemene middelen	2.114.602	2.116.187	2.171.168	2.215.924	2.287.094
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	1.981.742	1.993.863	2.024.882	2.063.407	2.109.565

Doel reserve: Het op een transparante wijze dekken van investeringslasten die niet worden gedekt uit de bestaande begroting, w.o. de lasten die voorheen werden gedekt uit het IFR en de lasten die voortvloeien uit de aanwending van de verkoopopbrengst Eneco

Raadsbesluit: November 2020 (einddatum niet van toepassing)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.971.933	178.989	169.181	0	1.981.742
Begroting 2024	1.981.742	95.321	83.199	0	1.993.863
Raming 2025	1.993.863	113.583	82.564	0	2.024.882
Raming 2026	2.024.882	116.156	77.631	0	2.063.407
Raming 2027	2.063.407	104.763	58.604	0	2.109.565

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027

Algemene middelen	2.114.602	2.116.187	2.171.168	2.215.924	2.287.094
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	16.746	11.716	10.316	10.316	10.316

Doel reserve: De bestemmingsreserve betreft nog niet door de uitvoerende clusters geclaimde of ingedaalde rijksmiddelen met een specifieke doelstelling / taakstelling die bij Beheer Algemene Middelen gereserveerd zijn voor latere jaren.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2006 (einddatum niet van toepassing)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	25.144	1.088	7.586	1.899	16.746
Begroting 2024	16.746	0	5.030	0	11.716
Raming 2025	11.716	0	1.400	0	10.316
Raming 2026	10.316	0	0	0	10.316
Raming 2027	10.316	0	0	0	10.316

Kredietrisicoreserve	19.563	19.563	19.563	19.563	19.563

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Algemene middelen	2.114.602	2.116.187	2.171.168	2.215.924	2.287.094
Kredietrisicoreserve	19.563	19.563	19.563	19.563	19.563

Doel reserve: De bestemmingsreserve dient ten behoeve van de risico's met betrekking tot de leningen- en garantieportefeuille.

Raadsbesluit: Begroting 2012 (einddatum niet van toepassing)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	19.211	352	0	0	19.563
Begroting 2024	19.563	0	0	0	19.563
Raming 2025	19.563	0	0	0	19.563
Raming 2026	19.563	0	0	0	19.563
Raming 2027	19.563	0	0	0	19.563

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	675	675	675	675	675

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	675	675	675	675	675

Doel reserve: Ondersteunen van Rotterdammers die de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen

						Raadsbesluit:				Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)	
							Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
							Begroting 2023	4.529	0	2.854	1.000	675
							Begroting 2024	675	0	0	0	675
							Raming 2025	675	0	0	0	675
							Raming 2026	675	0	0	0	675
							Raming 2027	675	0	0	0	675
Bestemmingsreserve Armoedefonds	17.800	16.970	16.140	15.310	15.310	**Begroting bestemmingsreserves**		**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
						Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
						Bestemmingsreserve Armoedefonds		17.800	16.970	16.140	15.310	15.310
						Doel reserve:						Armoedebestrijding
						Raadsbesluit:				Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2024)		
							Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
							Begroting 2023	18.900	0	0	1.100	17.800
							Begroting 2024	17.800	0	0	830	16.970
							Raming 2025	16.970	0	0	830	16.140
							Raming 2026	16.140	0	0	830	15.310
							Raming 2027	15.310	0	0	0	15.310
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	0	0	0	0	0	**Begroting bestemmingsreserves**		**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
						Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
						Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening		0	0	0	0	0
						Doel reserve:						December circulaire - Bijzondere bijstand. Dekking voor onvermijdelijke claim Meer Schuldhulpverlening. Daarin is de volgende toelichting opgenomen: Deze middelen hebben betrekking op zowel uitkeringskosten en uitvoeringskosten. Sinds 2017 is de vraag naar Schuldhulpverlening en inkomensondersteunende maatregelen gestegen en het is de verwachting dat deze trend zich voorzet (Tussen januari 2022 en januari 2023 is de instroom bij de schuldhulpverlening met 88% toegenomen). Deze stijging is inmiddels niet meer op te vangen binnen de portefeuille van Armoede en Schulden, onder andere doordat de vraag op de overige Rotterdamse Regelingen is gestegen. De bijzondere bijstand betreft een openeinderegeling en dus moeten we het uitkeren en uitvoeren. Daarnaast zijn ook de toegenomen datasignalen (wettelijke taak) meegenomen, waaruit ook ongeveer 10% aan schuldhulpverleningstrajecten komen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	2.284	0	2.284	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	0	0	0	0	0

Doel reserve: December circulaire - Bijzondere bijstand studenten. Naast een motie vanuit de raad om de middelen in te zetten voor het compenseren van energiekosten bij Studenten, is het ook onduidelijk hoe de rechtspraak gaat zijn in deze. Er zijn verschillende studenten die een rechtszaak aangespannen hebben.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	3.236	0	3.236	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Dak- en thuislozen	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
Bestemmingsreserve Dak- en thuislozen	0	0	0	0	0

Doel reserve: De gemeente heeft toezeggingen gedaan om een subsidie te verstrekken t.b.v. de aankoop en aanpassing van een pand door een stichting die aldus een voorziening voor dak- en thuislozen zal realiseren. Door omstandigheden is er vertraging opgetreden.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	853	0	0	853	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0

Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Energietoeslag	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
Bestemmingsreserve Energietoeslag	0	0	0	0	0

Doel reserve: December circulaire - Energietoeslag. Deze middelen zijn bij de decembercirculaire toegekend omdat gemeentes de mogelijkheid hadden om alvast €500 van de voor 2023 te besteden €1300 aan energietoeslag in 2022 uit te keren. Rotterdam heeft dat nog niet gedaan en zal dit dus in 2023 uitkeren. Deze middelen worden daarvoor ingezet.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	32.579	0	32.579	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	2.967	2.967	2.967	2.967	2.967

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	2.967	2.967	2.967	2.967	2.967

Doel reserve: Deze extra middelen zijn bestemd om de inwoners waar nodig van dichtbij te blijven ondersteunen gelet op de voorziene toename van de schuldenproblematiek.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2025)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	2.967	0	0	0	2.967
Begroting 2024	2.967	0	0	0	2.967
Raming 2025	2.967	0	0	0	2.967
Raming 2026	2.967	0	0	0	2.967
Raming 2027	2.967	0	0	0	2.967

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027

Inburgering

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
Bestemmingsreserve Inburgering	0	0	0	0	0

Doel reserve: Als gevolg van de Nieuwe Wet inburgering is een grotere ondertussen -groep ontstaan die onder de oude Wet Inburgering valt. In 2022 was nog onbekend wie dit betrof (info vanuit DUO ontbrak), zal 1e kwartaal 2023 wel bekend zijn. De kosten voor de begeleiding van de bredere groep asielmigranten binnen de ondertussen - groep zijn lager uitgevallen. De verwachting is dat deze groep in 2023 zal instromen.Daarnaast is vanwege de latere toekenning van de verhoogde taakstelling voor de nieuwe wet inburgering pas later in het najaar gestart met de uitbreiding van de formatie. Deze taakstelling loopt door in 2023 en daarmee ook een hogere inzet van personeel.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.155	0	1.155	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Kansrijke wijken	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
Bestemmingsreserve Kansrijke wijken	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om toekomstige schommelingen in de uitvoering van het programma Kansrijke Wijken op te vangen. Het programma bevat een aantal grote bijdragen aan andere projecten. De buitenruimteprojecten hebben een langere voorbereidingstijd om te komen tot uitvoering.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2021)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	0	0	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952

samenleving					
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden	0	0	0	0	0

Doel reserve: Koloniaal en Slavernij Verleden - Verplichtingen ihkv subsidieverlening.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	195	0	0	195	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Taal volwasseneneducatie	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	21.442	20.612	19.782	18.952	18.952
Bestemmingsreserve Taal volwasseneneducatie	0	0	0	0	0

Doel reserve: Vanwege de coronamaatregelen is een vertraging en verschuiving van afronding taaltrajecten 2020 naar 2021 ontstaan. De bestemmingsreserve wordt aangewend om de afronding van deze trajecten in 2021 te financieren.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	800	0	0	800	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Beheer van de stad	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Beheer van de stad	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500

Doel reserve: Doel van de reserve is om meevallende baten van de heffing in te zetten voor verevening binnen de afvalstoffenheffing (ASH). De reserve draagt daarmee bij aan een stabieler meerjarig begrotingsproces en een bestendiger tarief.

Raadsbesluit: 2e herziening 2022 (einddatum niet van toepassing)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.500	0	0	0	1.500
Begroting 2024	1.500	0	0	0	1.500
Raming 2025	1.500	0	0	0	1.500
Raming 2026	1.500	0	0	0	1.500
Raming 2027	1.500	0	0	0	1.500

Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Beheer van de stad	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	0	0	0	0	0

Doel reserve: In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 een budget toegekend van € 5 mln. In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2023niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.

Raadsbesluit: Voorjaarsnota 2019 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.269	0	419	850	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Luchtsingel	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Beheer van de stad	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Bestemmingsreserve Luchtsingel	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake de onderhoudsplicht van de Luchtsingel, die in 2016 is afgekocht.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2031)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	402	0	0	402	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0

Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Belastingen	15.055	13.055	3.055	1.814	574
Basisregistratie wettelijke dienstverlening	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Belastingen	15.055	13.055	3.055	1.814	574
Basisregistratie wettelijke dienstverlening	0	0	0	0	0

Doel reserve: Vormen van een toekomstbestendige organisatie door onder andere een structurele aanpak van werkvoorraden, strategische analyses, het structureel lean maken van processen en kwaliteitsverbeteringen van processen.De bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling is bestemd voor het dekken van de uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden die gestart zijn in 2020 en nog doorlopen in volgende jaren.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	80	0	0	80	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Nieuw Belastingsysteem	14.481	12.481	2.481	1.240	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Belastingen	15.055	13.055	3.055	1.814	574
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingsysteem	14.481	12.481	2.481	1.240	0

Doel reserve: De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van het implementatietraject van het nieuwe belastingsysteem (de voorbereiding, de implementatie en de nazorg).

Raadsbesluit: 2e Herziening 2023 (einddatum 31-12-2027)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	14.981	500	0	14.481
Begroting 2024	14.481	0	2.000	0	12.481
Raming 2025	12.481	0	10.000	0	2.481
Raming 2026	2.481	0	1.240	0	1.240
Raming 2027	1.240	0	1.240	0	0

Bestemmingsreserve project BAG WOZ	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027

Belastingen	15.055	13.055	3.055	1.814	574
Bestemmingsreserve project BAG WOZ	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor het vertraagde project BAG WOZ te dekken

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2018 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	116	0	0	116	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	574	574	574	574	574

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Belastingen	15.055	13.055	3.055	1.814	574
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	574	574	574	574	574

Doel reserve: Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	574	0	0	0	574
Begroting 2024	574	0	0	0	574
Raming 2025	574	0	0	0	574
Raming 2026	574	0	0	0	574
Raming 2027	574	0	0	0	574

Bestaande stad	163.339	170.328	181.917	192.622	190.610
Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)	233	233	233	233	233

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestaande stad	163.339	170.328	181.917	192.622	190.610
Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)	233	233	233	233	233

Doel reserve: "Met het vormen van deze reserve wordt getracht om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar. Op dit moment lukt het nog om de pieken per object op te vangen in de totale onderhoudsbegroting van de afdeling Vastgoed, omdat er ook objecten zijn waarbij binnen de onderhoudsbegroting minder dan het gemiddelde uitgevoerd hoeft te worden."

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2047)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	9.039	0	8.807	0	233
Begroting 2024	233	0	0	0	233
Raming 2025	233	0	0	0	233
Raming 2026	233	0	0	0	233
Raming 2027	233	0	0	0	233

Bestemmingsreserve Funderingen	1.058	758	458	458	458

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestaande stad	163.339	170.328	181.917	192.622	190.610
Bestemmingsreserve Funderingen	1.058	758	458	458	458

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de funderingsaanpak in Rotterdam te waarborgen. Het betreft meerjarige wijkgerichte participatieprojecten in het kader van gesubsidieerd funderingsonderzoek en urgent bloksgewijs funderingsherstel.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2017 (doorlopend)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.358	0	300	0	1.058
Begroting 2024	1.058	0	300	0	758
Raming 2025	758	0	300	0	458
Raming 2026	458	0	0	0	458
Raming 2027	458	0	0	0	458

Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging	810	810	810	810	810

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestaande stad	163.339	170.328	181.917	192.622	190.610
Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging	810	810	810	810	810

Doel reserve: Dekking voor kosten voor de voorbereiding op de invoering Wet Kwalitetsborging

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	810	0	0	0	810
Begroting 2024	810	0	0	0	810
Raming 2025	810	0	0	0	810
Raming 2026	810	0	0	0	810
Raming 2027	810	0	0	0	810

Bestemmingsreserve Muziekkoepel	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestaande stad	163.339	170.328	181.917	192.622	190.610

Bestemmingsreserve Muziekkoepel	0	0	0	0	0	

Doel reserve: Renovatie van de Muziekkoepel Heijplaat

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	752	0	0	752	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	159.917	168.315	180.205	190.910	188.897

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestaande stad	163.339	170.328	181.917	192.622	190.610
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	159.917	168.315	180.205	190.910	188.897

Doel reserve: De vorming van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten Nationaal Programma Rotterdam Zuid.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (doorlopend)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	158.795	23.300	22.178	0	159.917
Begroting 2024	159.917	18.300	9.902	0	168.315
Raming 2025	168.315	18.200	6.311	0	180.205
Raming 2026	180.205	14.300	3.595	0	190.910
Raming 2027	190.910	1.500	3.513	0	188.897

Bestemmingsreserve Renovatie museum Boijmans van Beuningen	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestaande stad	163.339	170.328	181.917	192.622	190.610
Bestemmingsreserve Renovatie museum Boijmans van Beuningen	0	0	0	0	0

Doel reserve: Deze extra middelen zijn bestemd voor niet-activeerbare kosten, die verband houden met de renovatie van museum Boijmans van Beuningen

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2022)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	0	0	0	0

						Begroting 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
						Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	180	180	180	180	180	**Begroting bestemmingsreserves**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
						Bestaande stad	163.339	170.328	181.917	192.622	190.610
						Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	180	180	180	180	180
						Doel reserve:					Restauratie van de Rivierahal Blijdorp
						Raadsbesluit:					Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)
						Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
						Begroting 2023	18.000	0	17.820	0	180
						Begroting 2024	180	0	0	0	180
						Raming 2025	180	0	0	0	180
						Raming 2026	180	0	0	0	180
						Raming 2027	180	0	0	0	180

WABO-leges	1.141	32	32	32	32	**Begroting bestemmingsreserves**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
						Bestaande stad	163.339	170.328	181.917	192.622	190.610
						WABO-leges	1.141	32	32	32	32
						Doel reserve:					Dekking van de kosten voor extra benodigde capaciteit en behandelkosten in 2021 voor de in 2020 in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ingediende plannen in de hoogste categorie
						Raadsbesluit:					Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)
						Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
						Begroting 2023	2.194	0	1.053	0	1.141
						Begroting 2024	1.141	0	1.109	0	32
						Raming 2025	32	0	0	0	32
						Raming 2026	32	0	0	0	32
						Raming 2027	32	0	0	0	32

Bestuur	1.124	1.234	1.344	1.454	1.564

Bestemmingsreserve B&W Fonds	249	229	209	189	169	**Begroting bestemmingsreserves**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
						Bestuur	1.124	1.234	1.344	1.454	1.564
						Bestemmingsreserve B&W Fonds	249	229	209	189	169

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor het doen van relatief kleine uitgaven voor doeleinden met een ideëel of charitatief karakter. Het budget is afkomstig uit vrijval van de gelijknamige voorziening.

Raadsbesluit: Begroting 2019 (doorlopend)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	269	0	20	0	249
Begroting 2024	249	0	20	0	229
Raming 2025	229	0	20	0	209
Raming 2026	209	0	20	0	189
Raming 2027	189	0	20	0	169

Bestemmingsreserve Commissiereizen	210	265	320	375	430

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestuur	1.124	1.234	1.344	1.454	1.564
Bestemmingsreserve Commissiereizen	210	265	320	375	430

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten inzake commissiereizen over de gehele raadsperiode.

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	155	55	0	0	210
Begroting 2024	210	55	0	0	265
Raming 2025	265	55	0	0	320
Raming 2026	320	55	0	0	375
Raming 2027	375	55	0	0	430

Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling	34	34	34	34	34

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestuur	1.124	1.234	1.344	1.454	1.564
Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling	34	34	34	34	34

Doel reserve: Deze bestemmingsreserve dient voor het dekken van eventuele juridische kosten benodigd om de klokkenluider te ondersteunen.

Raadsbesluit: Besluit van College van B&W d.d. 2-10-2007 (doorlopend)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	34	0	0	0	34
Begroting 2024	34	0	0	0	34
Raming 2025	34	0	0	0	34

Raming 2026	34	0	0	0	34
Raming 2027	34	0	0	0	34

Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	220	295	370	445	520

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestuur	1.124	1.234	1.344	1.454	1.564
Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	220	295	370	445	520

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor voorlichting, communicatie en promotie t.b.v. de gemeenteraadsverkiezingen.

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	145	75	0	0	220
Begroting 2024	220	75	0	0	295
Raming 2025	295	75	0	0	370
Raming 2026	370	75	0	0	445
Raming 2027	445	75	0	0	520

Egalisatiereserve Ombudsman	2	2	2	2	2

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestuur	1.124	1.234	1.344	1.454	1.564
Egalisatiereserve Ombudsman	2	2	2	2	2

Doel reserve: Dit betreft een egalisatiereserve met als doel de werkzaamheden van de Ombudsman Rotterdam te waarborgen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2014 (doorlopend)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	2	0	0	0	2
Begroting 2024	2	0	0	0	2
Raming 2025	2	0	0	0	2
Raming 2026	2	0	0	0	2
Raming 2027	2	0	0	0	2

Egalisatiereserve Ombudsman derdengelden	20	20	20	20	20

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestuur	1.124	1.234	1.344	1.454	1.564
Egalisatiereserve Ombudsman derdengelden	20	20	20	20	20

Doel reserve: Dit betreft een egalisatiereserve met als doel te waarborgen dat de derdengelden gewaarborgd zijn.

						Raadsbesluit: Afspraak d.d. 23 maart 2005 tussen Ombudsman en gemeenteraad (doorlopend)
						Verloopstaat **Beginstand** **Toevoeging** **Onttrekking** **Vrijval** **Eindstand**
						Begroting 2023 20 0 0 0 20
						Begroting 2024 20 0 0 0 20
						Raming 2025 20 0 0 0 20
						Raming 2026 20 0 0 0 20
						Raming 2027 20 0 0 0 20
Egalisatiereserve Raad/Griffie	250	250	250	250	250	**Begroting bestemmingsreserves** **31-12-2023** **31-12-2024** **31-12-2025** **31-12-2026** **31-12-2027**
						Bestuur 1.124 1.234 1.344 1.454 1.564
						Egalisatiereserve Raad/Griffie 250 250 250 250 250
						Doel reserve: De bestemmingsreserve dient om eventuele positieve jaarresultaten beschikbaar te houden voor mogelijk toekomstige Raads opdrachten/onderzoeken.
						Raadsbesluit: 10 M raadsbesluit 2021 (doorlopend)
						Verloopstaat **Beginstand** **Toevoeging** **Onttrekking** **Vrijval** **Eindstand**
						Begroting 2023 250 0 0 0 250
						Begroting 2024 250 0 0 0 250
						Raming 2025 250 0 0 0 250
						Raming 2026 250 0 0 0 250
						Raming 2027 250 0 0 0 250
Egalisatiereserve Rekenkamer	139	139	139	139	139	**Begroting bestemmingsreserves** **31-12-2023** **31-12-2024** **31-12-2025** **31-12-2026** **31-12-2027**
						Bestuur 1.124 1.234 1.344 1.454 1.564
						Egalisatiereserve Rekenkamer 139 139 139 139 139
						Doel reserve: Dit is een egalisatiereserve met als doel de onderzoeken van de Rekenkamer Rotterdam te waarborgen.
						Raadsbesluit: Jaarrekening 1999 (doorlopend)
						Verloopstaat **Beginstand** **Toevoeging** **Onttrekking** **Vrijval** **Eindstand**
						Begroting 2023 139 0 0 0 139
						Begroting 2024 139 0 0 0 139
						Raming 2025 139 0 0 0 139
						Raming 2026 139 0 0 0 139
						Raming 2027 139 0 0 0 139
Cultuur	7.434	5.684	5.684	5.684	5.684	

Bestemmingsreserve Evenementenfonds	2.805	1.055	1.055	1.055	1.055

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Cultuur	7.434	5.684	5.684	5.684	5.684
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	2.805	1.055	1.055	1.055	1.055

Doel reserve: De bestemmingsreserve Evenementenfonds is gevormd voor het financieren van toekomstige evenementen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (einddatum t/m niet van toepassing)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	7.808	0	5.003	0	2.805
Begroting 2024	2.805	0	1.750	0	1.055
Raming 2025	1.055	0	0	0	1.055
Raming 2026	1.055	0	0	0	1.055
Raming 2027	1.055	0	0	0	1.055

Bestemmingsreserve Groot onderhoud MBVB	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Cultuur	7.434	5.684	5.684	5.684	5.684
Bestemmingsreserve Groot onderhoud MBVB	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van planvorming- en onderzoekskosten inzake de renovatie van het museum Boymans van Beuningen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	230	0	0	230	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies	931	931	931	931	931

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Cultuur	7.434	5.684	5.684	5.684	5.684
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies	931	931	931	931	931

Doel reserve: De bestemmingsreserve wordt (bij de bestemming van het jaarresultaat) gebruikt voor subsidies waarbij de realisatie van de gesubsidieerde activiteiten in een later jaar plaatsvindt dan begroot. Hiermee wordt voorkomen dat kosten niet toegerekend worden aan de periode dat zij zijn gemaakt.

Raadsbesluit: Vaststelling 1e Herziening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	931	0	0	0	931
Begroting 2024	931	0	0	0	931
Raming 2025	931	0	0	0	931
Raming 2026	931	0	0	0	931
Raming 2027	931	0	0	0	931

Bestemmingsreserve Noodfonds	3.596	3.596	3.596	3.596	3.596

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Cultuur	7.434	5.684	5.684	5.684	5.684
Bestemmingsreserve Noodfonds	3.596	3.596	3.596	3.596	3.596

Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als noodfonds.
Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	3.596	0	0	0	3.596
Begroting 2024	3.596	0	0	0	3.596
Raming 2025	3.596	0	0	0	3.596
Raming 2026	3.596	0	0	0	3.596
Raming 2027	3.596	0	0	0	3.596

Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	102	102	102	102	102

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Cultuur	7.434	5.684	5.684	5.684	5.684
Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	102	102	102	102	102

Doel reserve:	De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling op diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is nodig om de specifieke middelen voor het thema 'Cultuur' inzichtelijk te houden.
Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	102	0	0	0	102
Begroting 2024	102	0	0	0	102
Raming 2025	102	0	0	0	102
Raming 2026	102	0	0	0	102
Raming 2027	102	0	0	0	102

Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040

Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief	0	0	0	0	0

Doel reserve: Financieren van mensen welke ingschakeld zijn om achterstanden in archivering in te lopen

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	194	0	0	194	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Citylab	2.170	1.260	1.038	817	595

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Citylab	2.170	1.260	1.038	817	595

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor juridische verplichtingen projecten Citylab.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2015 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.690	872	391	0	2.170
Begroting 2024	2.170	31	253	689	1.260
Raming 2025	1.260	31	253	0	1.038
Raming 2026	1.038	31	253	0	817
Raming 2027	817	31	253	0	595

Bestemmingsreserve Continuering programma Wijk aan Zet 22-23	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Continuering programma Wijk aan Zet 22-23	0	0	0	0	0

Doel reserve: Het bedrag is nodig om de inzet van het programmateam te bekostigen. Hiervoor zijn al verplichtingen aangegaan die doorlopen in 2023.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand

						Begroting 2023	351	0	0	351	0
						Begroting 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
						Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	0	0	0	0	0

Doel reserve:	Financieren van een plein tezamen met andere partijen
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	139	0	0	139	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Kwaliteitsverbetering BRP	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Kwaliteitsverbetering BRP	0	0	0	0	0

Doel reserve:	Kwaliteitsverbetering BRP
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	170	0	0	170	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Masterplan Dienstverlening	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Masterplan	0	0	0	0	0

Dienstverlening

Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor dekking van éénmalige uitgaven kadernotitie dienstverlening.
Raadsbesluit:	2008 (einddatum 31-12-2022)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	0	0	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Menselijke Maat	1.445	1.445	1.445	1.445	1.445

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	1.445	1.445	1.445	1.445	1.445

Doel reserve:	Het versterken van de gemeentelijke dienstverlening
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	2.593	0	1.148	0	1.445
Begroting 2024	1.445	0	0	0	1.445
Raming 2025	1.445	0	0	0	1.445
Raming 2026	1.445	0	0	0	1.445
Raming 2027	1.445	0	0	0	1.445

Bestemmingsreserve Mooi Middelland	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Mooi Middelland	0	0	0	0	0

Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het dekken van de verplichtingen uit het programma Mooi Mooier Middelland.
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	126	0	0	126	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0

Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Veerkrachtig BoTu	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Veerkrachtig BoTu	0	0	0	0	0

Doel reserve: In december 2022 zijn 15 offertes ingediend waarvoor de prestatie in 2022 is geleverd. Deze offertes zijn administratief niet op tijd verwerkt, waardoor de kosten op 2023 gaan drukken. In 2023 is hier echter geen budget voor gereserveerd.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	93	0	0	93	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Verkiezingen	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Dienstverlening	3.615	2.705	2.483	2.262	2.040
Bestemmingsreserve Verkiezingen	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor het opvangen van fluctuaties in de jaarrekening door kosten Verkiezingen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2013 (einddatum 31-12-2027)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	653	1.443	1.443	653	0
Begroting 2024	0	1.446	1.446	0	0
Raming 2025	0	1.446	1.446	0	0
Raming 2026	0	1.446	1.446	0	0
Raming 2027	0	1.446	1.446	0	0

Economische ontwikkeling	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487

Bestemmingsreserve Brexit	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Economische ontwikkeling	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487
Bestemmingsreserve Brexit	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd als buffer om kosten die volgen vanuit de Brexit te kunnen dekken.

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2018 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	332	0	0	332	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Economische ontwikkeling	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487

Doel reserve: De bestemmingsreserve Cofinanciering Europse subsidies is gevormd voor de cofinanciering van projecten in samenwerking met andere internationale partijen voor economische projecten in de gemeente Rotterdam. Een project wat hiervoor in aanmerking komt is het project "BRIDGE".

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2016 (einddatum 31-12-2027)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.163	411	66	0	1.509
Begroting 2024	1.509	0	21	0	1.487
Raming 2025	1.487	0	0	0	1.487
Raming 2026	1.487	0	0	0	1.487
Raming 2027	1.487	0	0	0	1.487

Bestemmingsreserve Economie gebieden	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Economische ontwikkeling	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487
Bestemmingsreserve Economie gebieden	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve Economie gebieden is gevormd in verband met de opheffing van de Deelgemeenten in 2014. Deze reserve is overgekomen naar Economie en is bestemd voor gebiedsontwikkeling, ondernemersondersteuning en economische visie in de voormalig Deelgemeenten Feijenoord (€ 881.000), Charlois (€ 20.000),Kralingen-Crooswijk (€ 10.000) en Hoek van Holland (€ 55.000)

Raadsbesluit: Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2025)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	344	0	0	344	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0

						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
						Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Economiesubsidies	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Economische ontwikkeling	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487
Bestemmingsreserve Economiesubsidies	0	0	0	0	0

Doel reserve: Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen voor subsidies die jaar overstijgend zijn.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	480	0	0	480	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Transitiekosten	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Economische ontwikkeling	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487
Bestemmingsreserve Transitiekosten	0	0	0	0	0

Doel reserve: Het opvangen van transitie/frictiekosten die gepaard gaan met het beëindigen of beperken van subsidie- en samenwerkingsrelaties als gevolg van het nieuwe coalitieakkoord

Raadsbesluit: Coalitieakkoord 2022 – 2026 (einddatum 31-12-2026)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	500	0	0	500	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve WerkLocaties	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Economische ontwikkeling	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487
Bestemmingsreserve WerkLocaties	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve Werklocaties is gevormd omdat in het collegeprogramma “kendoe 2014-2018” is opgenomen, dat drie winkelgebieden samen met de partijen in die gebieden, vitaler gemaakt dienen

te worden. De winkelgebieden Boulevard Zuid, Noorderboulevard en Plein 1953 zijn geselecteerd. In 2015 is samen met de partijen in de winkelgebieden voor elk van de drie gebieden een plan van aanpak voor de periode 2016-2018 opgesteld. Die plannen worden samen met de partijen in de drie winkelgebieden uitgevoerd.

Raadsbesluit:	Tweede bestuursrapportage 2014 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	370	0	0	370	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Ondernemersinitiatieven gericht op herstart	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Economische ontwikkeling	1.509	1.487	1.487	1.487	1.487
Ondernemersinitiatieven gericht op herstart	0	0	0	0	0

Doel reserve:	De bestemmingseserve is gevormd om ondernemersinitiatieven, die zijn uitgesteld en gaan komen bij de herstart en herstel van de Rotterdamse economie na Corona, te dekken.
Raadsbesluit:	1e Herziening 2021 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	450	0	0	450	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Energietransitie	41.888	40.449	58.238	78.238	98.238
Bestemmingsreserve Duurzaam	1.316	1.316	1.316	1.316	1.316

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Energietransitie	41.888	40.449	58.238	78.238	98.238
Bestemmingsreserve Duurzaam	1.316	1.316	1.316	1.316	1.316

Doel reserve:	De vorming van reserve Duurzaam heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten voor de uitvoering van activiteiten ten behoeve van het programma Duurzaam.
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2008 (einddatum 31-12-2025)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.807	0	491	0	1.316

Begroting 2024	1.316	0	0	0	1.316
Raming 2025	1.316	0	0	0	1.316
Raming 2026	1.316	0	0	0	1.316
Raming 2027	1.316	0	0	0	1.316

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	32.746	35.785	55.135	75.135	95.135

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Energietransitie	41.888	40.449	58.238	78.238	98.238
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	32.746	35.785	55.135	75.135	95.135

Doel reserve: We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (€ 100 mln) om de juiste innovaties in de regio te versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen. Het fonds wordt ingezet voor de vergroening van de leefomgeving, duurzame opwek en opslag van zonne- en windenergie, waterstofproductie, de transitie naar een circulaire economie en het reduceren van energiegebruik.

Raadsbesluit: Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2026)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	20.000	33.951	15.509	5.695	32.746
Begroting 2024	32.746	20.000	16.961	0	35.785
Raming 2025	35.785	20.000	650	0	55.135
Raming 2026	55.135	20.000	0	0	75.135
Raming 2027	75.135	20.000	0	0	95.135

Bestemmingsreserve Energietransitie	7.827	3.348	1.787	1.787	1.787

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Energietransitie	41.888	40.449	58.238	78.238	98.238
Bestemmingsreserve Energietransitie	7.827	3.348	1.787	1.787	1.787

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de Energietransitie te waarborgen. Jaarlijks wordt een bestedingsvoorstel voorgelegd aan de Raad. Een deel van de bestemmingsreserve wordt in eerste instantie gevuld vanuit een lening uit het IFR vooruitlopend op de verkoop van ENECO.

Raadsbesluit: 2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	23.047	0	10.707	4.513	7.827
Begroting 2024	7.827	0	4.479	0	3.348
Raming 2025	3.348	0	1.560	0	1.787
Raming 2026	1.787	0	0	0	1.787
Raming 2027	1.787	0	0	0	1.787

Bestemmingsreserve RCP Groene Daken	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Energietransitie	41.888	40.449	58.238	78.238	98.238
Bestemmingsreserve RCP Groene Daken	0	0	0	0	0

Doel reserve: De reserve impuls RCP Groene Daken heeft plaatsgevonden, ter dekking van het onderzoek en monitoring met betrekking tot de aanleg van groene daken.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2008 (einddatum 31-12-2022)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	0	0	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Onderwijs	15.777	15.488	15.269	15.049	14.830
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	1.777	1.488	1.269	1.049	830

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Onderwijs	15.777	15.488	15.269	15.049	14.830
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	1.777	1.488	1.269	1.049	830

Doel reserve: Dekking verplichting afgesloten convenant instroom/doorstroombanen (ID-banen) t/m 2036

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2036)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	2.088	0	312	0	1.777
Begroting 2024	1.777	0	289	0	1.488
Raming 2025	1.488	0	219	0	1.269
Raming 2026	1.269	0	219	0	1.049
Raming 2027	1.049	0	219	0	830

Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Onderwijs	15.777	15.488	15.269	15.049	14.830
Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000

Doel reserve: De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling van diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is bestemd voor de herstructurering van het onderwijsaanbod voor huidige en toekomstige leerlingen op Rotterdam Zuid.

Overhead	4.815	4.815	4.815	4.815	4.815
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten	4.815	4.815	4.815	4.815	4.815

Raadsbesluit: Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	14.000	0	0	0	14.000
Begroting 2024	14.000	0	0	0	14.000
Raming 2025	14.000	0	0	0	14.000
Raming 2026	14.000	0	0	0	14.000
Raming 2027	14.000	0	0	0	14.000

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Overhead	4.815	4.815	4.815	4.815	4.815
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	0	0	0	0	0

Doel reserve: Aangegane juridische verplichtingen

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	0	0	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Overhead	4.815	4.815	4.815	4.815	4.815
Bestemmingsreserve Cloudkosten	4.815	4.815	4.815	4.815	4.815

Doel reserve: De reserve is bestemd voor het dekken van implementatie en inrichtingskosten voor vervanging van on-premise applicaties naar Cloud. Voorheen werden bij on-premise applicaties de investeringskosten geactiveerd en afgeschreven, echter schrijft de BBV voor dat investeringskosten voor Cloud applicaties direct in de exploitatie verantwoord moeten worden. Om het tempo verschil in het verantwoorden van kosten op te vangen is in 2020 de bestemmingsreserve Cloud gevormd.

Raadsbesluit: 2e Herziening 2020 (einddatum niet van toepassing)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	7.643	4.880	7.708	0	4.815
Begroting 2024	4.815	0	0	0	4.815
Raming 2025	4.815	0	0	0	4.815
Raming 2026	4.815	0	0	0	4.815

						Raming 2027	4.815	0	0	0	4.815

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Overhead	4.815	4.815	4.815	4.815	4.815
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	0	0	0	0

Doel reserve: Deze bestemmingsreserve is bedoeld voor de frictiekosten, gemoeid met de doorontwikkeling van de organisatie in de periode 2016 / 2022. De frictiekosten zijn zowel bedoeld voor de loonkosten (en personeelsgerelateerde kosten) van boventallige medewerkers (hpk'ers) die niet betaald kunnen worden uit de begroting van de clusters, als voor kosten die voortkomen uit arrangementen om medewerkers te stimuleren vrijwillig uit dienst te gaan.

Raadsbesluit: Eerste bestuursrapportage 2015 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	822	0	0	822	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Overhead	4.815	4.815	4.815	4.815	4.815
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de herstelmaatregelen veroorzaakt door Corona op korte termijn te kunnen financieren

Raadsbesluit: "Resultaatbestemming 2019 (doorlopend)"

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	203	0	0	203	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve NPRZ - Stedelijke vernieuwingsgebieden	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Overhead	4.815	4.815	4.815	4.815	4.815
Bestemmingsreserve NPRZ - Stedelijke	0	0	0	0	0

vernieuwingsgebieden

Doel reserve:	In de december circulaire is € 100.000 opgenomen onder kopje vernieuwingsgebieden stedelijke vernieuwingsgebieden. Dit is bedoeld (gelabeld geld) voor NPRZ. In het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid wordt sinds 2019 intensief samengewerkt met inmiddels 19 gemeenten, waarin de inmiddels 20 stedelijke focusgebieden liggen. De 20 stedelijke focusgebieden zijn de gebieden waar de leefbaarheid en veiligheid het meest onder druk staan.Gebieden waar een individuele sectorale aanpak ontoereikend is en een aanvullende integrale aanpak vanuit onderwijs, arbeidsmarkt, wonen en veiligheid en gezondheid nodig is. De 20 stedelijke vernieuwingsgebieden ontvangen elk € 100.000. Dit bedrag wordt komende jaren 2023 en verder ingezet. Over de inzet van de middelen wordt nog een besluit genomen, maar maakt onderdeel uit van het vastgestelde Uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027. Echter moet dit bijdragen aan Leefbaarheid en Veiligheid op Zuid.
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	100	0	0	100	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve - Bouw nieuw dierenasiel	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve - Bouw nieuw dierenasiel	0	0	0	0	0

Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de bouw van een nieuw dierenasiel.
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2019 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	154	0	0	154	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)	0	0	0	0	0

Doel reserve:					Inzet frictiekosten
Raadsbesluit:					Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.516	0	1.516	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	1.094	1.094	1.094	1.094	1.094

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	1.094	1.094	1.094	1.094	1.094

Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van personele lasten (loonkosten, opleidingskosten en begeleidingskosten) als gevolg van het afstoten van Lokale Culturele Centra (LCC's), waaronder LCC 't `Romeynshof. Conform de vastgestelde regelingen moet voor 2 jaar kosten worden betaald voor medewerkers die werkzaam zijn in de FSK 1-3 en die de status herplaatsingskandidaat (HPK-er) krijgen. Afgesproken is dat deze medewerkers worden begeleid vanuit programma W&I.
Raadsbesluit:	Begroting 2018 (einddatum 31-12-2028)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.094	0	0	0	1.094
Begroting 2024	1.094	0	0	0	1.094
Raming 2025	1.094	0	0	0	1.094
Raming 2026	1.094	0	0	0	1.094
Raming 2027	1.094	0	0	0	1.094

Bestemmingsreserve kwaliteitsslag sportaccomodaties	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve kwaliteitsslag sportaccomodaties	0	0	0	0	0

Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd omdat de subsidieregeling liep tot eind 2018. Aanvragen konden t /m 31 december 2018 ingediend worden, waardoor verlening van de subsidie en de realisatie vaak in 2019 plaatsvindt
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2022)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	0	0	0	0

Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag sportcomplexen	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag sportcomplexen	0	0	0	0	0

Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de onvoorziene werkzaamheden rondom Sportpark Noordrand
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	0	0	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport	250	250	250	250	250

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport	250	250	250	250	250

Doel reserve:	Middelen voor het Noodfonds energiekosten verenigingen en speeltuinen
Raadsbesluit:	Besluit van 15 december 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.400	0	1.150	0	250
Begroting 2024	250	0	0	0	250
Raming 2025	250	0	0	0	250
Raming 2026	250	0	0	0	250
Raming 2027	250	0	0	0	250

Bestemmingsreserve Scoren met Energie	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344

Bestemmingsreserve Scoren met Energie	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter garantstelling aan sportsupport. Deze garantstelling duurt tot 2028.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2028)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	260	0	0	260	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Sport gebieden	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve Sport gebieden	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met sport.

Raadsbesluit: Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	920	0	0	920	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van niet activeerbare kosten van de renovatie van de Maastunnel.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	18	0	0	18	0

Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Voorbereidingskosten IHP's MV	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Sport en recreatie	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Bestemmingsreserve Voorbereidingskosten IHP's MV	0	0	0	0	0

Doel reserve: Voorbereidingskosten IHP's MV

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	505	0	0	505	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake het verbeteren van de luchtkwaliteit voor de Rotterdammers. Hiervoor is de Koersnota Lucht in 2015 vastgesteld door de raad. De belangrijkste prioriteiten zijn het versneld laten afnemen van de uitstoot van elementair koolstof met 40% in deze collegeperiode (t.o.v. 2014) en het gemeentelijke wagenpark is in 2018 25% 'schoner'.

Raadsbesluit: Tweede bestuursrapportage 2016 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	993	0	0	993	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Autoluw fonds	15.000	10.000	5.000	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	15.000	10.000	5.000	0	0

Doel reserve: Het doel van de reserve is om het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden zoveel mogelijk autoluwer te maken.

Raadsbesluit: Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	20.000	0	5.000	0	15.000
Begroting 2024	15.000	0	5.000	0	10.000
Raming 2025	10.000	0	5.000	0	5.000
Raming 2026	5.000	0	5.000	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Bodem	28.915	22.365	15.995	13.155	10.895

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Bodem	28.915	22.365	15.995	13.155	10.895

Doel reserve: De bestemmingsreserve wordt gevoed met rijksmiddelen voor bodemsanering. Aan deze reserve worden gelden onttrokken ten behoeve van meerjarige uitgaven voor bodemsanering.

Raadsbesluit: 2e Herziening 2019 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	34.367	0	5.452	0	28.915
Begroting 2024	28.915	0	6.550	0	22.365
Raming 2025	22.365	0	6.370	0	15.995
Raming 2026	15.995	0	2.840	0	13.155
Raming 2027	13.155	0	2.260	0	10.895

Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	52.959	52.959	52.959	52.959	52.959

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	52.959	52.959	52.959	52.959	52.959

Doel reserve: In deze Voorjaarsnota wordt ter ondersteuning van de Rotterdamse bouwopgave het Doorbouwfonds Rotterdam ingesteld. Hiermee wordt invulling gegeven aan de met het Rijk afgesproken woondeal. In het coalitieakkoord is met de bestemmingsreserve Segmentering het gewenste doel van de woningbouwproductie zoals vastgelegd in het coalitieakkoord tot 2026 te kunnen realiseren.

Raadsbesluit: 1e Herziening 2023 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand

						Begroting 2023	0	56.331	3.372	0	52.959
						Begroting 2024	52.959	0	0	0	52.959
						Raming 2025	52.959	0	0	0	52.959
						Raming 2026	52.959	0	0	0	52.959
						Raming 2027	52.959	0	0	0	52.959

Bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden is gevormd ter dekking van de lasten van specifieke activiteiten/projecten op het gebied van duurzaamheid in de voormalige deelgemeentegebieden.

Raadsbesluit: Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	37	0	0	37	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	25.783	22.766	20.816	20.316	19.816

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	25.783	22.766	20.816	20.316	19.816

Doel reserve: De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van de materiële lasten van buitenruimteprojecten. Het betreft zowel projecten gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling als projecten gekoppeld aan vergroening.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (einddatum t/m nader te bepalen)len)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	38.211	0	9.828	2.600	25.783
Begroting 2024	25.783	0	3.016	0	22.766
Raming 2025	22.766	0	1.951	0	20.816
Raming 2026	20.816	0	500	0	20.316
Raming 2027	20.316	0	500	0	19.816

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027

Investeringen Rozenburg

Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Investeringen Rozenburg	0	0	0	0	0
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor investeringen in Rozenburg.				
Raadsbesluit:	Raadsbesluit 'financiële afwikkeling herindeling Rozenburg' 2011 (einddatum t/m nader te bepalen)				

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	677	0	0	677	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	3.686	3.686	3.686	3.686	3.686

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	3.686	3.686	3.686	3.686	3.686
Doel reserve:	Implementatie omgevingswet				
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 - taakmutatie (einddatum niet van toepassing)				

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	3.686	0	0	0	3.686
Begroting 2024	3.686	0	0	0	3.686
Raming 2025	3.686	0	0	0	3.686
Raming 2026	3.686	0	0	0	3.686
Raming 2027	3.686	0	0	0	3.686

Bestemmingsreserve Middensegment Huur	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om huurwoningen in het middensegment te realiseren.				
Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2023)				

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.427	0	250	0	1.177
Begroting 2024	1.177	0	0	0	1.177
Raming 2025	1.177	0	0	0	1.177

Raming 2026	1.177	0	0	0	1.177
Raming 2027	1.177	0	0	0	1.177

Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	453	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	453	0	0	0	0

Doel reserve: Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen omtrent RIF010.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	2.253	0	1.800	0	453
Begroting 2024	453	0	453	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de bouwproductie te stimuleren

Raadsbesluit: Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	6.331	0	0	6.331	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve wordt aangewend ter dekking van de kosten voortvloeiend uit de aangenomen motie 'Een upgrade voor de skate'.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	113	0	0	113	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer 2011	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer 2011	0	0	0	0	0

Doel reserve: De reserve Verkeer & Vervoer vormt de dekking van de gemeentelijke kosten voor verkeerseducatie, die niet op andere wijze begroot zijn. Op deze wijze is er vooralsnog dekking beschikbaar voor deze noodzakelijke activiteit.

Raadsbesluit: Tweede bestuursrapportage 2011 (einddatum t/m 31-12-2025)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	255	0	0	255	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	1.241	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	1.241	0	0	0	0

Doel reserve: Er wordt een verkeerscirculatieplan opgesteld om de doorstroming in de hele stad te bevorderen voor fiets, openbaar vervoer en deelvervoer.

Raadsbesluit: Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	2.500	1.259	0	1.241
Begroting 2024	1.241	0	1.241	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0

						Raming 2027	0	0	0	0	0
Resilience	0	0	0	0	0	**Begroting bestemmingsreserves**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
						Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
						Resilience	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	Het concernbreed structureel werken aan weerbaarheid en veerkracht van de stad.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2023)				
						Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
						Begroting 2023	125	0	0	125	0
						Begroting 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
						Raming 2027	0	0	0	0	0
Segmentering Bouwplannen	0	0	0	0	0	**Begroting bestemmingsreserves**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
						Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
						Segmentering Bouwplannen	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	Het doel van deze reserve is de gewenste segmentering (sociaal / midden / hoog / top) van de woningbouwproductie te realiseren zoals vastgelegd in het coalitieakkoord 2022 – 2026.				
						Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 – 2026 (einddatum 31-12-2030)				
						Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
						Begroting 2023	25.000	0	0	25.000	0
						Begroting 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
						Raming 2027	0	0	0	0	0
Verevening kostenverhaal	4.600	4.200	3.800	3.400	3.000	**Begroting bestemmingsreserves**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
						Stedelijke ontwikkeling	133.815	117.155	103.434	94.694	91.534
						Verevening kostenverhaal	4.600	4.200	3.800	3.400	3.000
						Doel reserve:	Verwacht begrotingssaldo 2023 agv maatregelen bestuursopdracht wordt ingezet om onzekere effecten maatregelen kostenverhaal (ingeschat op 5 mln per jaar ingaande 2024) te kunnen te kunnen opvangen.				
						Raadsbesluit:	Begroting 2023 (einddatum 31-12-2026)				
						Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**

Begroting 2023	0	4.600	0	0	4.600
Begroting 2024	4.600	0	400	0	4.200
Raming 2025	4.200	0	400	0	3.800
Raming 2026	3.800	0	400	0	3.400
Raming 2027	3.400	0	400	0	3.000

Veilig	400	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag dossier	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Veilig	400	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag dossier	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van saneringskosten van Overschiese Kleiweg e.d. met betrekking tot Van der Gaag dossier. De sanering start in 2018, maar exacte datum afronding is nog onduidelijk.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2017 (einddatum 31-12-2027)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	248	0	0	248	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag	400	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Veilig	400	0	0	0	0
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag	400	0	0	0	0

Doel reserve: Versterken dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag (DU)

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	655	0	255	0	400
Begroting 2024	400	0	400	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Begeleiding naar werk voor Statushouders	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Begeleiding naar werk voor Statushouders	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking kosten voor de begeleiding naar werk en inzet van instrumenten t.b.v. statushouders in 2022. Het rijk heeft de taakstelling voor de huisvesting van statushouders voor 2021 voor de gemeente Rotterdam verhoogd naar 1.000 statushouders. Dit brengt extra kosten met zich mee. Vanuit de onderbesteding in 2020 is een bestemmingsreserve gevormd, die in 2022 zal worden ingezet om de dip in de budgetten voor de statushouders op te kunnen vangen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.000	0	1.000	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Breed Offensief	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Bestemmingsreserve Breed Offensief	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor Breed Offensief uit te dekken. Hiervoor zijn specifieke Rijksgelden voor ontvangen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.159	0	1.159	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e. d.)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om een eventueel toekomstig tekort te dekken op de WWB-inkomensdeel en de (verlaagde) rijksuitkering.

Raadsbesluit: Eerste bestuursrapportage 2015 (einddatum niet van toepassing)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	19.441	28.139	22.580	0	25.000
Begroting 2024	25.000	1.231	1.231	0	25.000
Raming 2025	25.000	0	0	0	25.000
Raming 2026	25.000	0	0	0	25.000
Raming 2027	25.000	0	0	0	25.000

Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	358	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	358	0	0	0	0

Doel reserve: Via het Gemeentefonds is in de september- en decembercirculaire respectievelijk € 478.000 en € 239.000 incidenteel ter beschikking gesteld voor het actieplan ‘Dichterbij dan je denkt’ van het ministerie van SZW. Dit actieplan beoogt om in de arbeidsmarktregio op korte termijn de kansen die de krappe arbeidsmarkt biedt te benutten om extra mensen die nu langs de kant staan naar (parttime) werk of een leerwerkplek te begeleiden.Het gaat hier dus om middelen bedoeld voor de arbeidsregio (en dus niet alleen voor Rotterdam). De besteding van deze middelen wordt onder regie van de centrumgemeente (Rotterdam) afgestemd binnen de arbeidsmarktregio.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	717	0	359	0	358
Begroting 2024	358	0	358	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling	3.479	2.028	577	37	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling	3.479	2.028	577	37	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling is bestemd voor het dekken van de uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden die gestart zijn in 2020 en nog doorlopen in volgende jaren.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	4.931	0	1.451	0	3.479
Begroting 2024	3.479	0	1.451	0	2.028
Raming 2025	2.028	0	1.451	0	577
Raming 2026	577	0	540	0	37
Raming 2027	37	0	37	0	0

Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren	0	0	0	0	0

Doel reserve: In 2021 heeft Wenl van een fonds een bedrag van 310K ontvangen om het instrument HalloWerk toegankelijk te maken voor ProVSO jongeren. Mede door Corona is er in 2021 niet gestart met het werk. Het gaat hier dus om van derden ontvangen geld.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	310	0	310	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de rijksbijdrage ten behoeve van het praktijk en speciaal onderwijs te verantwoorden.

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2018 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	431	0	431	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0

							Raming 2026	0	0	0	0	0
							Raming 2027	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve MaaS en Ma!N	0	0	0	0	0	**Begroting bestemmingsreserves**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**	
						Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548	
						Bestemmingsreserve MaaS en Ma!N	0	0	0	0	0	

Doel reserve: Er is in 2022 een juridische verplichting aangegaan voor de implementatiekosten en het gebruikersrecht voor de duur van 2 jaar voor de licenties MaaS. De MaaS-functionaliteit is als marktoplossing aangekocht in plaats van zelf ontwikkelen, wat voor 2022 stond gepland en wat als onderdeel van programma ADIDAS stond begroot.Voor het proces Vorderen (onderdeel van programma ZekeR) is de applicatie Ma!N aangekocht, maar is de - voor 2022 begrote - implementatie vertraagd vanwege de herijking van de programmatische aanpak zeker.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	787	0	0	787	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Nieuw Beschut	0	0	0	0	0	**Begroting bestemmingsreserves**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**	
						Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548	
						Bestemmingsreserve Nieuw Beschut	0	0	0	0	0	

Doel reserve: Door het instellen van de standaard cao Aan de slag is de mogelijkheid voor de gemeente Rotterdam om de Nieuw Beschut medewerkers volgens deze arbeidsvoorwaarden in dienst te nemen. Tot dan werden mensen verloond via de payroll SSC Flex. De overgang van deze medewerkers was gepland in 2022. Echter door exogene omstandigheden (m.b.t. het pensioenfonds) vindt de overgang niet in 2022 maar in 2023 plaats. Dit heeft geleid tot een onderbesteding in 2022. De kosten van deze overgang bestaan uit een overgangsregeling en juridisch verplichte transitievergoedingen voor de nog over te komen medewerkers.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	600	0	0	600	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0

Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Uitvoering energietoeslag	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Bestemmingsreserve Uitvoering energietoeslag	0	0	0	0	0

Doel reserve: Vanuit de ontvangen rijksmiddelen is voor de uitvoering van de Energietoeslag 2022 € 7 mln beschikbaar gesteld. Hiervan is € 3,3 mln in 2022 gerealiseerd. Een deel van de werkzaamheden loopt echter nog door in 2023 (o.a. afhandelen aanvragen laatste maanden 2022, bezwaarschriften en verwijderen ID bewijzen RDD). Derhalve wordt een bestemmingsvoorstel van € 1,4 mln voorgesteld om de verdere afhandeling van de Energietoeslag 2022 in 2023 te kunnen afronden.Een deel van de werkzaamheden van de Energietoeslag 2022 loopt namelijk nog door in het eerste kwartaal van 2023. Hier zit momenteel nog een team op van ca 75 personen (feb), met afloop naar 50 personen in eind maart. Dit is een reeds aangegane verplichting voor inhuur.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.400	0	1.400	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding - Toeslagenaffaire	548	548	548	548	548

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding - Toeslagenaffaire	548	548	548	548	548

Doel reserve: Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	688	0	140	0	548
Begroting 2024	548	0	0	0	548
Raming 2025	548	0	0	0	548
Raming 2026	548	0	0	0	548
Raming 2027	548	0	0	0	548

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027

Uitvoeringskosten RBZ

Werk en inkomen	29.386	27.576	26.125	25.585	25.548
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten RBZ	0	0	0	0	0

Doel reserve: Via de decembercirculaire is een bedrag van € 355k toegekend voor extra uitvoeringskosten voor de relatief hoge instroom in het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) in het eerste kwartaal van 2022. Dit als gevolg van het stopzetten van de Tozo (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers) en de vereenvoudiging van het Bbz. De regeling is in twee tijdvakken van 3 maanden toegekend tussen 1 oktober 2021 en 1 april 2022.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	355	0	0	355	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	2.175	2.175	2.175	2.175	2.175

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	2.175	2.175	2.175	2.175	2.175

Doel reserve: Bestrijding eenzaamheid ouderen

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	2.360	0	185	0	2.175
Begroting 2024	2.175	0	0	0	2.175
Raming 2025	2.175	0	0	0	2.175
Raming 2026	2.175	0	0	0	2.175
Raming 2027	2.175	0	0	0	2.175

Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	2.967	2.967	2.967	2.967	2.967

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	2.967	2.967	2.967	2.967	2.967

Doel reserve: De gemeente Rotterdam heeft een aanvraag ingediend voor extra middelen in het kader van de brede

aanpak van dak- en thuisloosheid.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	12.267	0	9.300	0	2.967
Begroting 2024	2.967	0	0	0	2.967
Raming 2025	2.967	0	0	0	2.967
Raming 2026	2.967	0	0	0	2.967
Raming 2027	2.967	0	0	0	2.967

Bestemmingsreserve CJG	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve CJG	0	0	0	0	0

Doel reserve: Deel van de kosten zijn gemaakt door het CJG en worden meegenomen in de eindafrekeningen van de subsidie in 2023. De Rijkscompensatie voor dat deel van de kosten moet gereserveerd worden voor 2023,

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	175	0	0	175	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is ter dekking van investeringskosten om het nieuwe stelsel zorg & welzijn (na de decentralisaties AWBZ en Jeugdwet per 1-1-2015) stevig neer te zetten en om de grootste onzekerheden in de kosten en rijksbudgetten voor tweedelijnsondersteuning Wmo en specialistische jeugdhulp te kunnen opvangen. De onzekerheden in de kosten hebben te maken met het open-eindekarakter van de tweedelijnsondersteuning Wmo en met de toeleiding tot specialistische jeugdhulp die we voor een belangrijk deel niet zelf in de hand hebben (verloopt via de huisartsen). Om de risico's op de inkoop van tweedelijnszorg hanteren we een reserve van 5% van het inkoopbudget van € 340 mln.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (einddatum 31-12-2024)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	1.128	0	906	222	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Maatschappelijke Participatie gebieden	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Maatschappelijke Participatie gebieden	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met Maatschappelijke Participatie.

Raadsbesluit: Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	294	0	0	294	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Maatwerkvoorzieningen Wmo	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Maatwerkvoorzieningen Wmo	0	0	0	0	0

Doel reserve: Subsidie scootmobielstallingen 2021

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	147	0	0	147	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Masterplan ouderen	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Masterplan ouderen	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten uit het Masterplan Ouderen Social Trial Dementie 2020-2021

Raadsbesluit: 10m bestuursrapportage 2018 (einddatum t/m 31-12-2026)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	773	0	0	773	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Meerkosten Corona GRJR	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Meerkosten Corona GRJR	0	0	0	0	0

Doel reserve: Landelijk is er bij de decembercirculaire 8,2 mln overgeheveld voor meerkosten corona. Deze kosten landen bij de GRJR en komen ten pas in 2023, na vaststelling van de jaarrekening van de GRJR, ten laste van de gemeente Rotterdam.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	377	0	0	377	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Ouderen	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Ouderen	0	0	0	0	0

Doel reserve: Bestemmingsreserve is bedoeld voor het werken aan een samenleving waar (toekomstige) ouderen waardig oud kunnen worden, zelf de regie hebben en met hun netwerk hun leven kunnen leiden. De norm van deze beweging is ‘zelf als het kan; thuis als het kan; digitaal als het kan’. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat ouderen een beroep kunnen doen op een sterke sociale basis.Dit bevordert de

vitaliteit en gezondheid van ouderen, waardoor zij beter, langer en meer kunnen participeren in de samenleving. Gemeenten spelen hier een belangrijk rol in. Zo kunnen gemeenten het 'omzien naar elkaar in de wijk' faciliteren door een breed, laagdrempelig en vindbaar aanbod van activiteiten en ondersteuning in de eigen buurt of wijk.

Raadsbesluit:					Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2023)
Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	318	0	0	318	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	21.739	31.739	41.739	51.739	51.739

Begroting bestemmingsreserves	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	21.739	31.739	41.739	51.739	51.739

Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de Wmo en Jeugdhulp.
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2017 (einddatum t/m niet van toepassing)

Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	59.758	0	38.018	0	21.739
Begroting 2024	21.739	10.000	0	0	31.739
Raming 2025	31.739	10.000	0	0	41.739
Raming 2026	41.739	10.000	0	0	51.739
Raming 2027	51.739	0	0	0	51.739

Bestemmingsreserve Wijkpaleis	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Zorg, welzijn en wijkteams	26.881	36.881	46.881	56.881	56.881
Bestemmingsreserve Wijkpaleis	0	0	0	0	0

Doel reserve:	Behoud Wijkpaleis voor wijk en Mooi Mooier Middelland
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

Verloopstaat	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	300	0	0	300	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0

	Raming 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
Totaal		**2.583.925**	**2.576.499**	**2.644.526**	**2.718.306**	**2.802.694**

Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

De gemeenteraad heeft juli 2020 ingestemd met het raadsvoorstel ”Herijking Investeringsfonds Rotterdam (IFR); oprichting van de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)”. Hiermee is besloten om vanaf 2021 het IFR, dat investeringsprojecten in het kader van de” Stadsvisie 2030” dekt, af te schaffen en de daarbij horende investeringen over te hevelen naar de RIM. Naast de middelen uit het IFR zijn de opbrengsten van de verkoop van Eneco toegevoegd aan de RIM.

De RIM is opgebouwd uit negen verschillende cilinders, elk met een specifieke functie.

Cilinder 0 - Allocatie Investeringsmiddelen

Cilinder 0 is de allocatiecilinder van de RIM. Exploitatiemiddelen zoals exploitatiebijdragen, bespaarde rente en verkoopopbrengsten van deelnemingen worden toegevoegd en vervolgens aan de andere cilinders toegekend. De bijdrage vanuit de begroting is ook afhankelijk gemaakt van de de verwachte groei van inkomsten uit de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de belastingen.

Cilinder 1 - Dekking afgeronde investeringen

Cilinder 1 dekt de kapitaallasten van materiële vaste activa, zoals vastgoed, wegen, bruggen en parken, voor zover ze de groei of modernisering van de stad accommoderen. Hierin is een deel van het IFR ondergebracht en de kapitaallasten van nieuwe investeringen. Jaarlijks wordt ca. € 100 mln toegekend aan nieuwe investeringen, waarvan € 10 mln voor kleinschalige gebiedsontwikkeling.

Cilinder 2 - Dekking lopende investeringen

Cilinder 2 dekt de uitgaven die worden gedekt uit de RIM, maar niet worden geactiveerd. Deze uitgaven worden direct ten laste van de exploitatiebegroting gebracht.

Cilinder 3 - Dekking financiële activa

Cilinder 3 dekt de risico’s en lasten van financiële vaste activa (kapitaalverstrekkingen, verstrekte leningen) die vanuit cilinder 7 met de verkoopopbrengst Eneco zijn verworven. Hierbij valt te denken aan het Energietransitiefonds Rotterdam en een kapitaalverstrekking aan Stedin.

Cilinder 4 - Egalisatie nieuwe investeringen

Cilinder 4 egaliseert de verschillen tussen de de lasten die uit de cilinders 1 en 2 worden gedekt en de hiervoor beschikbare dekkingsmiddelen.

Cilinder 5 - Dekking vervangingsinvesteringen, renovaties en restauraties

Cilinder 5 bevat aanvullende dekkingsmiddelen die de gemeente in staat stelt bestaand bezit (materiele vaste activa) tijdig te vervangen, renoveren of restaureren.

Cilinder 6 - Investeringsmiddelen genererend vermogen

Cilinder 6 stelt de gemeente in staat om binnen de RIM het vermogen af te zonderen dat louter wordt gebruikt om bespaarde rente te genereren.

Cilinder 7 - Verkoopopbrengst Eneco

Cilinder 7 is gevuld met de verkoopopbrengst van Eneco. Voor het inzetten van deze middelen is een externe adviescommissie in het leven geroepen. De verkoopopbrengst wordt gebruikt voor investeringen die tot bezit leiden, tenminste voor 50% door andere partijen worden gefinancierd en waarbij het geld op enig moment weer naar de gemeente terugvloeit, zodat het opnieuw kan worden aangewend (revolveert). Deze cilinder relateert met de financiële vaste activa die worden gedekt uit cilinder 3 en enkele out-of-pocketuitgaven die worden gedekt uit cilinder 2. Het doel is de omvang van de Enecomiddelen zoveel mogelijk in stand te houden. Daarnaast wordt een relatief klein deel van de verkoopopbrengst gebruikt om de structureel geraamde inkomsten uit dividend geleidelijk neerwaarts bij te stellen.

Cilinder 8 - Verkoopopbrengst erfpachtconversie

Cilinder 8 is gevuld vanuit de eeuwigdurende afkoop van erfpachtcanonverplichtingen door de woningcorporaties in 2022 en 2023. De middelen worden gebruikt voor investeringen die leiden tot (eigen of andermans) bezit (‘bezit voor bezit’), zonder dat dit voor de gemeente tot structurele lasten leidt.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2024 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve RIM is opgenomen.

Reserves	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stedelijke ontwikkeling	242.484	87.247	28.365	28.541	24.830	21.835	13.126
IFR - A16	5.793	2.510	710	500	600	600	600

Reserves	Budget RIM
Stedelijke ontwikkeling	242.484
IFR - A16	5.793

Algemene informatie

Project omschrijving

								Gebied
								Planning 2018
								Dekking **IFR**
								5.793
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024
								Nadat in 2022 de meeste ontwerp- en inpassingsvraagstukken worden afgerond, zal in 2023 het accent liggen beheer komen van de gemeente Rotterdam, waarbij goedkeuring en acceptatie van de gerealiseerde infrastru
IFR - Pilots aardgasvrij	6.400	5.900	4.900	400	400	350	350	**Reserves** **Budget RIM**
								Stedelijke ontwikkeling 242.484
								IFR - Pilots aardgasvrij 6.400
								Algemene informatie
								Project omschrijving
								(1) Ont
								(2) Oktober 2022 heeft het Kabinet besloten dat
								Gebied
								Planning
								Dekking **IFR**
								6.400
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024
								Verdere uitvoering van de pilot Aardgasvrij in Pendrecht Zuid en Noord.
IFR - Bestaande Voorraad (oud)	1.228	898	50	848	0	0	0	**Reserves** **Budget RIM**
								Stedelijke ontwikkeling 242.484
								IFR - Bestaande Voorraad (oud) 1.228
								Algemene informatie
								Project omschrijving
								Gebied
								Planning 2006
								Dekking **IFR**
								1.228
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024
								Het doel van 5.000 bouwkundig verbeterde woningen is behaald. In 2023 worden de werkzaamheden voor het

IFR - Buitenruimte Laurenskwartier (Binnenrotte, Markthal, Blaak 31)	18.876	1.856	100	100	100	100	2.784

Reserves	Budge
Stedelijke ontwikkeling	24
IFR - Buitenruimte Laurenskwartier (Binnenrotte, Markthal, Blaak 31)	1

Algemene informatie

Project omschrijving

Gebied

Planning

Dekking

1

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Nu het Programma van Eisen (PvE) voor RottaNova is vastgesteld, kan er verder gewerkt worden aan het Voo

IFR - Buitenruimte Timmerhuis	4.460	1.248	100	100	700	348	0

Reserves	Budget RIM
Stedelijke ontwikkeling	242.484
IFR - Buitenruimte Timmerhuis	4.460

Algemene informatie

Project omschrijving De binnenstad rondom het Stadhuis, Timmerhuis en voormalig Postkantoor f

Gebied

Planning 2015

Dekking **IFR**

4.460

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Een betere verbinding tussen Haagseveer en Lombardkade over gerealiseerd worden. Deze variant wordt nu

IFR - Coolsingel	9.140	1.577	437	1.140	0	0	0

Reserves	Budget RIM
Stedelijke ontwikkeling	242.484
IFR - Coolsingel	9.140

Algemene informatie

Project omschrijving Reconstructie van de Coolsingel naar een boulevard met allure. De Coolsingel krijgt e

Gebied

IFR - Hart van Zuid	77.395	40.160	6.698	4.647	3.835	3.462	2.963

Planning	2015
Dekking	**IFR**
	9.140

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De Coolsingel is sinds april 2021 geheel functioneel, maar aan de westzijde voor een groot deel bestraat met g

Vanaf 2024 zal de buitenruimte voor het Postkantoor en de strook voor de bouwplaats van Coolsingel 75 met

In de huidige prognose zijn de benodigde reserveringen voor het op een later moment herinrichten van de bou

De dekking voor de kosten van de uiteindelijke vervanging van tijdelijk materiaal naar natuursteen in cirkelpatr

Reserves	**Budget RIM**
Stedelijke ontwikkeling	242.484
IFR - Hart van Zuid	77.395

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project Hart van Zuid vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke Stadsvi
	De direct te nemen lasten van het IF
Gebied	
Planning	2016
Dekking	**IFR**
	77.395

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De werkzaamheden aan de buitenruimte op de Gooilandsingel worden naar verwachting in het 1e kwartaal op

Twentestraat en de ABN-AMRO plot.

Het project is te volgen op de website www.hartvanzuidrotterdam.nl

IFR - Sportcampus Rotterdam	3.873	882	700	182	0	0	0

Reserves	**Budget RIM**
Stedelijke ontwikkeling	242.484
IFR - Sportcampus Rotterdam	3.873

Algemene informatie

Project omschrijving	Uitvoering van het geactualiseerde Masterplan Sportcampus (raadsbesluit 15 d
Gebied	
Planning	2015
Dekking	**IFR**

								3.873

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Met het gereed komen van de sportcomplexen Olympia en Feijenoord Academy and Soccer Club is de vervar
gereed.
stedenbouwkundig plan voor de groene woonbuurt en de grondexploitatie zijn herzien in 2020. De komende ja
het noordelijk deel van het park met wandel- en fietsroutes die verbonden zijn met Park de Twee Heuvels en h
Moulijnweg is in 2022 aangepast zodat de locatie ontsloten wordt. In 2023 wordt voor de route Rondje Stadion
aangelegd kan worden. Samen met de ontwikkelaar zullen de woningbouwplots uitgewerkt worden tot bouwpla

IFR - Katoenveem leegstandsbeheer	1.400	726	145	145	145	145	145	**Reserves** **Budget RIM**
								Stedelijke ontwikkeling 242.484
								IFR - Katoenveem leegstandsbeheer 1.400

Algemene informatie

Project omschrijving Rijksmonument Katoenveem is sinds juni 2016 gemeentelijk eigendom. De gemeer
kraak, diefsta

Gebied

Planning 2017

Dekking **IFR**

1.400

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Activiteiten ten behoeve van leegstandsbeheer en onderzoek naar- en begeleiding van een mogelijke verkoop

IFR - Capaciteit Feijenoord City	18.833	8.750	2.900	2.800	2.000	1.050	2.250	**Reserves** **Budget RIM**
								Stedelijke ontwikkeling 242.484
								IFR - Capaciteit Feijenoord City 18.833

Algemene informatie

Project omschrijving Dekking van de gemeentelijke appara

Gebied

Planning 2019

Dekking **IFR**

18.833

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De IFR bijdrage is voor de dekking van de gemeentelijke apparaatskosten, voor zover zij niet gedekt zijn door
gemeentelijke deelname (position paper - vastgesteld door gemeenteraad 2017) en de voortgangsrapportage

IFR -	2.800	2.751	272	1.190	1.080	209	0	**Reserves** **Budget RIM**

Blankenburgtunnel (inpassing)								

Stedelijke ontwikkeling	242.484
IFR - Blankenburgtunnel (inpassing)	2.800

Algemene informatie	
Project omschrijving	De doelstelling van het project 'Blankenburgverbinding' is het realiseren van een
Gebied	
Planning	2020
Dekking	**IFR**
	2.800
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024	
In 2023 wordt op basis van het inrichtingsplan voor de zuidkant van de Groene Gordel van Rozenburg de voor openstelling in 2024.	

IFR - Stadionpark Infrastructuur (OOP)	16.681	10.555	2.600	2.500	2.400	2.000	3.094

Reserves	**Budget RIM**
Stedelijke ontwikkeling	242.484
IFR - Stadionpark Infrastructuur (OOP)	16.681

Algemene informatie	
Project omschrijving	De mobiliteitsopgave is een belangrijk onderdeel voor de ontwikkeling van de voldoende fietsparkeerplekken. Daarnaast dient de Olympiaweg en Colosse
Gebied	
Planning	2018
Dekking	**IFR**
	16.681
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024	
In 2023 zal er gestart worden met de werkzaamheden aan de Roseknoop. Daarnaast wordt er hard gewerkt a spoor. Tevens vindt er afstemming plaats met ProRail omtrent de uitvoeringsrandvoorwaarden en toetsingen a	

IFR - Schieveen	8.427	8.143	311	333	103	0	0

Reserves	**Bu**
Stedelijke ontwikkeling	
IFR - Schieveen	

								Algemene informatie
								Project omschrijving
								Gebied
								Planning
								Dekking
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024
								Het laatste deel van de beheerkosten wordt in 2024 en 2025 verrekend.
IFR - Sportaccommodaties intensivering	1.600	1.290	160	160	160	160	160	**Reserves**
								Stedelijke ontwikkeling
								IFR - Sportaccommodaties intensivering
								Algemene informatie
								Project omschrijving
								Gebied
								Planning
								Dekking
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024
								Met deze financiele aanvulling op de kwaliteitsslag sportcomplexen zijn twee extra kunstgrasvelden gerealisee
								gebruikt ter dekking van de kapitaallasten die met deze investeringen gepaard gaan (gehanteerde afschrijftern
IFR - PMR 150ha	9.880		231	238	28	0	0	**Reserves** **Budget RIM**
								Stedelijke ontwikkeling 242.484
								IFR - PMR 150ha 9.880
								Algemene informatie
								Project omschrijving Door het college is de toezegging gedaan dat Rotterdam de landgoederen De T
								Gebied
								Planning

							Dekking **IFR**
							9.880
							Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024
							Uitvoering van het herstel van de landgoederen De Tempel en Nieuw Rhodenrijs. Fase 3 bestaan: herstel van lanen, bruggen, tuinen en slootwerk.
IFR - Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2027	2.800	350	499	519	651	780	**Reserves**
							Stedelijke ontwikkeling
							IFR - Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2027
							Algemene informatie
							Project omschrijving
							Gebied
							Planning
							Dekking
							Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024
							Uitvoering van het project “Basisaanpak Particuliere Voorraad 2023-2027” in de wijk Oud-Mathenesse.
RIM - Aardgasvrije wijken	52.900	7.700	12.760	12.760	12.760	0	**Reserves** **Budget RIM**
							Stedelijke ontwikkeling 242.484
							RIM - Aardgasvrije wijken 52.900
							Algemene informatie
							Project omschrijving Er is 52,9 mln toegekend van erfpachtbaten om het af te ronden va
							Gebied
							Planning
							Dekking **IFR**
							52.900
							Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024
							Het verstrekken van subsidies voor het aardgasvrij maken van gebieden in de stad.
Totaal		**28.365**	**28.541**	**24.830**	**21.835**	**13.126**	

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	4.597	39.664	44.132	53.603	79.696
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	4.597	39.664	44.132	53.603	79.696

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	4.597	39.664	44.132	53.603	79.696
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	4.597	39.664	44.132	53.603	79.696

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	28.915	-122.206	178.289	80.401	0	4.597
Begroting 2024	4.597	-39.652	94.621	19.901	0	39.664
Raming 2025	39.664	-89.615	112.883	18.801	0	44.132
Raming 2026	44.132	-92.083	115.456	13.901	0	53.603
Raming 2027	53.603	-75.768	104.763	2.901	0	79.696

RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	377.532	367.899	358.210	347.686	337.086
RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	377.532	367.899	358.210	347.686	337.086

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	377.532	367.899	358.210	347.686	337.086
RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	377.532	367.899	358.210	347.686	337.086

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	315.726	75.596	0	13.790	0	377.532
Begroting 2024	377.532	9.235	0	18.868	0	367.899
Raming 2025	367.899	11.133	0	20.822	0	358.210
Raming 2026	358.210	12.122	0	22.646	0	347.686
Raming 2027	347.686	12.471	0	23.071	0	337.086

RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen	172.189	103.113	91.151	82.528	69.983
RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen	172.189	103.113	91.151	82.528	69.983

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 2: Dekking lopende	172.189	103.113	91.151	82.528	69.983

investeringen					
RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen	172.189	103.113	91.151	82.528	69.983

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	140.972	94.811	700	64.293	0	172.189
Begroting 2024	172.189	-37.235	700	32.541	0	103.113
Raming 2025	103.113	16.504	700	29.166	0	91.151
Raming 2026	91.151	15.711	700	25.034	0	82.528
Raming 2027	82.528	780	0	13.326	0	69.983

RIM cilinder 3: Dekking financiële activa	271.372	269.024	268.685	268.634	268.606
RIM cilinder 3: Dekking financiële activa	271.372	269.024	268.685	268.634	268.606

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 3: Dekking financiële activa	271.372	269.024	268.685	268.634	268.606
RIM cilinder 3: Dekking financiële activa	271.372	269.024	268.685	268.634	268.606

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	280.253	1.506	0	10.387	0	271.372
Begroting 2024	271.372	961	0	3.308	0	269.024
Raming 2025	269.024	961	0	1.300	0	268.685
Raming 2026	268.685	961	0	1.012	0	268.634
Raming 2027	268.634	961	0	989	0	268.606

RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen	55.647	104.954	142.279	183.235	223.695
RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen	55.647	104.954	142.279	183.235	223.695

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen	55.647	104.954	142.279	183.235	223.695
RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen	55.647	104.954	142.279	183.235	223.695

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	36.897	18.750	0	0	0	55.647
Begroting 2024	55.647	53.766	0	4.460	0	104.954

RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties	9.828	18.632	29.849	37.144	39.922

RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties	9.828	18.632	29.849	37.144	39.922

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties	9.828	18.632	29.849	37.144	39.922

RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties	9.828	18.632	29.849	37.144	39.922

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	2.250	7.842	0	264	0	9.828
Begroting 2024	9.828	12.880	0	4.076	0	18.632
Raming 2025	18.632	19.186	0	7.969	0	29.849
Raming 2026	29.849	17.828	0	10.533	0	37.144
Raming 2027	37.144	16.590	0	13.812	0	39.922

RIM cilinder 6: Investeringsmiddelen genererend vermogen	0	0	0	0	0

RIM cilinder 6: Investeringsmiddelen genererend vermogen	0	0	0	0	0

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 6: Investeringsmiddelen genererend vermogen	0	0	0	0	0

RIM cilinder 6: Investeringsmiddelen genererend vermogen	0	0	0	0	0

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	0	0	0	0	0
Begroting 2024	0	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0	0
Raming 2027	0	0	0	0	0	0

RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco	906.619	906.619	906.619	906.619	906.619

RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco	906.619	906.619	906.619	906.619	906.619

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco	906.619	906.619	906.619	906.619	906.619
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco	906.619	906.619	906.619	906.619	906.619

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	906.619	45	0	45	0	906.619
Begroting 2024	906.619	45	0	45	0	906.619
Raming 2025	906.619	45	0	45	0	906.619
Raming 2026	906.619	45	0	45	0	906.619
Raming 2027	906.619	45	0	45	0	906.619

RIM cilinder 8: Verkoopopbrengst erfpachtconversie	183.957	183.957	183.957	183.957	183.957

RIM cilinder 8: Verkoopopbrengst erfpachtconversie	183.957	183.957	183.957	183.957	183.957

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
RIM cilinder 8: Verkoopopbrengst erfpachtconversie	183.957	183.957	183.957	183.957	183.957
RIM cilinder 8: Verkoopopbrengst erfpachtconversie	183.957	183.957	183.957	183.957	183.957

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	260.301	-76.344	0	0	0	183.957
Begroting 2024	183.957	0	0	0	0	183.957
Raming 2025	183.957	0	0	0	0	183.957
Raming 2026	183.957	0	0	0	0	183.957
Raming 2027	183.957	0	0	0	0	183.957

Totaal	**1.981.742**	**1.993.863**	**2.024.882**	**2.063.407**	**2.109.565**

Gebiedsontwikkeling (GO)

In 2018 is de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO) gevormd door de gemeentelijke middelen voor buitenruimte projecten in één bestemmingsreserve onder te brengen (raadsbesluit 14 november 2017). De bestemmingsreserve van rijksgelden voor stedelijke vernieuwing (ISV), de bestemmingsreserve Investeringsprojecten zonder gronduitgifte (IPzG) en het Gebiedsontwikkelingsfonds zijn hier per 1 januari 2018 aan toegevoegd.

In de bestemmingsreserve GO zijn tot 2020 nieuwe buitenruimte projecten met een omvang tot € 5 mln opgenomen. Deze projecten worden afgerond waarna de bestemmingsreserve GO wordt opgeheven.

Vanaf 2021 worden nieuwe buitenruimte projecten (jaarlijks € 10 mln voor kleinschalige gebiedsontwikkeling) onderdeel van het nieuwe Rotterdamse investeringsprogramma. De middelen voor deze nieuwe projecten worden vanaf 2021 opgenomen in de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Zie hiervoor de toelichting op de RIM en de cilinders hierin.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2024 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve GO is opgenomen.

Reserves	Budget GO	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - KPSV Bodemsanering	5.829	3.620	500	600	500	500	500

Reserves	Budget GO	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - KPSV Bodemsanering	5.829	3.620	500	600	500	500	500

Algemene informatie	
Project omschrijving	Het project KPSV (Kostenplaats Stadsvernieuwing) heeft betrekking op de in 1995 gemaakte afspraken tussen de gemeente en de corporaties (die op dat moment verzelfstandigd werden), inzake de kosten voor bodemsanering. Conform de gemaakte afspraken komen de bodemsaneringskosten van de KPSV-locaties voor rekening van de gemeente.
Gebied	Stad

Planning	1-1-2010	tot	31-12-2030			Fase	Uitvoering

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	5.829	0	0	5.829

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Woningcorporaties die zich aanmelden voor vergoeding van de kosten voor bodemsanering op voormalig KPSV-locaties worden begeleid. Als de aangemelde locatie aan de voorwaarden voldoet en de bodemsaneringskosten zijn beoordeeld, kan de vergoeding worden toegekend en uitbetaald. De locaties die in 2024 worden beoordeeld, zijn afhankelijk van de aanmeldingen door woningcorporaties en hun ontwikkelingsplannen en de voortgang van de uitvoering daarvan.

GO - IP Toermalijn - Wildenburg	750	517	50	467	0	0	0

Reserves	**Budget GO**	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - IP Toermalijn - Wildenburg	750	517	50	467	0	0	0

Algemene informatie

						Fase	Uitvoering
Project omschrijving	Het bouwrijp maken en herinrichten van de buitenruimte rond woningbouw Toermalijn - Wildenburg						
Gebied	Zuidwijk						
Planning	2019	tot	2024				

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	750	0	0	750

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Het definitief ontwerp is gereed. Deze wordt op 6 juli in het Team Openbare Ruimte gepresenteerd. Bij akkoord wordt het plan overgedragen aan het Ingenieursbureau binnen de gemeente Rotterdam. Het Ingenieursbureau zal naar verwachting in september 2023 beginnen met de uitwerking van de ontwerptekeningen.

GO - DGE-119000-	290	283	5	195	0	0	0

Reserves	**Budget GO**	**Restant budget per**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**

Hoogvliet

Loempia

Reserves	Budget GO	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - DGE-119000-Hoogvliet Loempia	290	283	5	195	0	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving

De kosten voor het bouwrijp maken van de bouwgrond zijn vaak hoog, omdat voor het saneren van de vervuilde bodem met havenslib extra kosten worden gemaakt. Om de kosten lager te houden binnen het ontwikkelen van de woningen is de Loempia ofwel de Groeiberg opgericht. Het effect hiervan is dat de kosten voor de ontwikkellocaties lager zijn, omdat de sanering gebruik kan maken van deze Groeiberg. De Groeiberg staat ten dienste van de Gebiedsgrondexploitatie in Hoogvliet om de kosten voor de sanering van verontreinigde grond te beperken.

Gebied							Hoogvliet
Planning	2015	tot	2024			Fase	Uitvoering

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	290	0	0	290

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De kosten voor het afvoeren van vervuilde grond naar deze locatie voor projecten van de gemeente zijn omhoog gebracht, echter nog ruim onder de kosten van afvoeren naar een marktpartij. De kostenbesparing die dit project oplevert in gemeentelijke (bouw-)projecten plus het nog niet fysiek vol zijn van de locatie is naar alle waarschijnlijkheid de basis voor de keuze om het project te verlengen tot na april 2024. Het besluit hierover zal op een later moment in 2023 worden gemaakt.

GO - Hefkwartier	1.536	1.339	15	15	1.309	0	0

Reserves	Budget GO	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - Hefkwartier	1.536	1.339	15	15	1.309	0	0

Algemene informatie

Project Met het gereedkomen van de nieuwbouw van het Hefkwartier, de recreatieve aanpak van

GO - Bereikbaarheid Buurttuin Tuin van Noord	160	159	10	10	139	0	0

Reserves	**Budget GO**	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - Bereikbaarheid Buurttuin Tuin van Noord	160	159	10	10	139	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving	Het monumentale gevangeniscomplex De Noordsingel in het Oude Noorden van Rotterdam wordt getransformeerd van een gesloten omgeving (gevangenis PI Noordsingel) in een woongebied met 121 woningen en een buurttuin. De buurttuin komt na aanleg in eigendom en beheer bij de gemeente, daardoor is de gemeente verantwoordelijk voor de bereikbaarheid van de woningen en de tuin.
Gebied	Noord

Planning	2020	tot	2025	Fase	Uitvoering

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	160	0	0	160

omschrijving	de rivierkade en groei van het kantoorpersoneel bij Unilever is een overzichtelijker en verkeersveiliger inrichting wenselijk. Om de verkeersveiligheid en de leefomgeving rondom het Hefkwartier te verbeteren, zullen de straten en het kruispunten bij de Oranjeboom-Nassaukade en Oranjeboom- Roentgenstraat heringericht worden.
Gebied	Feijenoord

Planning	2019	tot	2026	Fase	Uitvoering

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.536	0	0	1.536

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De nieuwbouw in het Hefkwartier is nagenoeg opgeleverd. Echter, wegens de renovatie van de Roseknoop kan momenteel niet gestart worden met de herinrichting van de Oranjeboomstraat. Deze straat wordt momenteel als omleidingsroute aangemerkt voor verkeer in Rotterdam Zuid. Pas vanaf 2025 kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd, na gereed komen van de Roseknoop. Dan zal ook de Roëntgenstraat worden heringericht.

GO - Buitenruimte Cooltoren en omgeving	1.600	1.362	50	1.309	2	0	0

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Het is nog onduidelijk of en wanneer de laatste fase van het bereikbaar maken van de Tuin van Noord, een doorbraak vanuit de Zwartjanstraat naar de tuin, gerealiseerd kan worden. Onduidelijk omdat de grondslag (het bestemmingsplan Oude Noorden) waarop de huuropzegging van het pand waar de doorbraak gaat komen gebaseerd is, nog niet onherroepelijk is. Na huuropzegging en ontruiming kan de uitvoering naar verwachting in 2025 plaatsvinden. De voorbereiding zal in 2023/2024 plaatsvinden.

Reserves	**Budget GO**	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - Buitenruimte Cooltoren en omgeving	1.600	1.362	50	1.309	2	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving	De Ruimtelijke structuur verbeteren rondom de nieuw te bouwen Baantoren, Cooltoren, Down Town en Maasbode. De buitenruimte in de omgeving Baan, Hoornbrekerstraat en achtergelegen expeditiehoven krijgt een helderder straatprofiel met een reductie van het parkeren op straat en extra bomen voor een groenere uitstraling. Hierdoor ontstaat zowel voor huidige als toekomstige bewoners een buitenruimte met een aantrekkelijk verblijfskwaliteit. In de Hoornbrekersstraat worden nieuwe bomen gepland ter compensatie voor de bomen die in de 1e Blekerhof zijn gekapt.
Gebied	Cool Zuid (Stadsdriehoek)
Planning	2022 tot 2027 Fase Uitvoering

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	1.600	0	0	1.600

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

In 2023 is het Defintief Ontwerp afgerond en vastgesteld. Ook worden voorbereidende werkzaamheden gestart voor de aanleg, zoals indelingsafspraken maken van kabels, leidingen en bestek opstellen. De aanleg is afhankelijk van de bouw van diverse woontorens. De vertraagde bouw van de Baantoren zorgt ervoor dat aanleg in 2024 niet realistisch meer is. De eerste prognose is dat deze toren in 2026 gereed is en dat de aanleg van de nieuwe buitenruimte daar dan op volgt. In 2024 zal het plan daardoor stilliggen.

GO - DGE-130700-Buitenruimte RCD	3.887	53	30	30	0	0	0

Reserves	Budget GO	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - DGE-130700-Buitenruimte RCD	3.887	53	30	30	0	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project Buitenruimte Rotterdam Central District betreft het realiseren van de buitenruimte rondom het Centraal Station, verdeeld in een aantal deelprojecten, te weten Weena, Conradstraat, Stationsplein / Kruisplein, Calypso, Delftseplein en Proveniersplein.
Gebied	Centrum
Planning	2018 tot 2024 Fase Uitvoering

Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	3.887	0	0	3.887

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Het project Buitenruimte Rotterdam Centraal District (RCD) zit in een afrondende fase. Zowel in 2023 als in 2024 zal er nog een bedrag van € 15.000 worden onttrokken aan de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkelingsfonds. Deze bedragen zijn bestemd voor het beheer en onderhoud van de voertuigwerende palen die op Kruisplein en Proveniersplein rondom Centraal Station Rotterdam zijn geplaatst. Het project buitenruimte RCD kan vervolgens na het afhandelen van nog een enkele inkooporder afgerond worden.

GO - Doortrekken Plaza Brainpark I	120	116	1	115	0	0	0

Reserves	Budget GO	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - Doortrekken Plaza Brainpark I	120	116	1	115	0	0	0

Algemene informatie

GO - Driehoeksplein BoTu	675	675	400	275	0	0	0

Project omschrijving	Doel van het project is: Het creëren van een verbinding tussen Brainpark en de Erasmus University Rotterdam (EUR). De Plaza - het voetgangersgebied van de EUR - door te trekken in Brainpark, door de bestaande voetgangersverbinding in Brainpark een upgrade te geven.
Gebied	Kralingen-Crooswijk

Planning	2020	tot	2023	Fase	Uitvoering

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	120	0	0	120

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Wordt ingezet voor de uitvoeringskosten van het project.

Reserves	**Budget GO**	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Stedelijke ontwikkeling	14.848	8.124	1.061	3.016	1.951	500	500
GO - Driehoeksplein BoTu	675	675	400	275	0	0	0

Algemene informatie

Project omschrijving	Doel van het project is: Het (integraal) herinrichten van het Driehoeksplein. Door het Driehoeksplein volledig klimaatadaptief in te richten, wordt het een plein om te spelen, sporten en ontmoeten. Ook het maatschappelijk vastgoed (school) wordt verduurzaamd, door het aanleggen van een multifunctioneel dak.
Gebied	Delfshaven

Planning	2020	tot	2024	Fase	Uitvoering

Dekking	**GO**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	675	0	0	675

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De uitvoering start in september 2023. Hierbij worden het plein van de Valentijnschool opnieuw ingericht en

						werkzaamheden aan het dak verricht. Er komt een groen dak en er worden zonnepanelen geplaatst. De datum van oplevering is juni 2024.
Totaal	**1.061**	**3.016**	**1.951**	**500**	**500**	

Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler Wonen (NPRZ)

In 2017 is door de gemeenteraad een bestemmingsreserve gevormd voor het Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler wonen (NPRZ-wonen). Hieruit worden investeringsprojecten gedekt in de focuswijken, tuinsteden en tuindorpen in Rotterdam Zuid, zoals benoemd zijn in het Uitvoeringsprogramma NPRZ 2015-2018 en het Werkprogramma Rotterdam Zuid pijler wonen 2019-2022.

Bij de vorming van de bestemmingsreserve is deze gevoed door bundeling van middelen voor projecten in Rotterdam Zuid die tot nu toe waren ondergebracht in het Investeringsfonds Rotterdam (IFR), het Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV3) en de financiële impuls NPRZ-2012-2015.

Vanaf 2018 is de bestemmingsreserve aangevuld met de gemeentelijke middelen, die door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld als cofinanciering bij de korting op de verhuurdersheffing, die woningcorporaties van het Rijk hebben ontvangen voor de transformatie-opgave in de focuswijken in Rotterdam Zuid.

In 2018 zijn hieraan tevens de rijksmiddelen toegevoegd die het Rijk in 2018 in het kader van de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2025 – pijler wonen beschikbaar heeft gesteld. De Regiodeal middelen voor de pijler wonen van het Rijk zijn vanaf 2019 beschikbaar gesteld als specifieke uitkering en deze worden in een apart fonds beheerd.

In samenhang met de rijksmiddelen Regiodeal Rotterdam Zuid worden gemeentelijke bedragen aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen toegevoegd, om de met het Rijk afgesproken gemeentelijke cofinanciering na te komen. Dit is jaarlijks onderdeel van het investeringsvoorstel.

Vanaf 2021 worden ook de middelen, voortkomend uit het Volkshuisvestingsfonds 2021-2031 (rijks beschikking 14 juli 2021), toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Hieruit worden projecten gedekt voor drie soorten ingrepen (sloop/nieuwbouw, samenvoegen/ vergroten en winkelaanpak) in drie deelgebieden (Hillesluis, Carnisse, Oud Charlois/ Tarwewijk). De middelen Volkshuisvestingsfonds (VHfonds) die het Rijk de komende jaren beschikbaar stelt, worden als specifieke uitkering beschikbaar gesteld en deze worden in een apart fonds beheerd.

In samenhang met de rijksmiddelen VHfonds worden gemeentelijke bedragen aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen toegevoegd, om de met het Rijk afgesproken gemeentelijke cofinanciering na te komen. Dit is jaarlijks onderdeel van het investeringsvoorstel.

In het collegeakkoord 2022-2026 is vastgelegd dat het NPRZ-programma wordt voortgezet. Hiervoor is Rotterdam ook afhankelijk van aanvullende financiering vanuit het Rijk. Binnen de nieuwe coalitieperiode wordt binnen de gemeentelijke middelen aanvullend € 80 mln gereserveerd voor de pijler wonen van het NPRZ. Deze zullen onder andere worden ingezet als benodigde cofinanciering bij aanvullende rijksmiddelen voor de pijler wonen van het NPRZ. De € 80 mln voor de periode 2023 t/m 2026 is in 2022 in één keer toegevoegd aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen.

In onderstaande tabel is de opbouw en het verloop van het NPRZ 2023-2027 weergegeven. Voor 2024 en verdere jaren gaat het om ramingen op basis van de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve, bestemd voor de investeringsprojecten die een bijdrage uit het NPRZ ontvangen.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2024 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve NPRZ is opgenomen.

Reserves	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311	3.595	3.513
NPRZ - Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022	14.000	6.218	2.505	2.132	1.584	0	0

Reserves	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	I
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311	
NPRZ - Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022	14.000	6.218	2.505	2.132	1.584	

Algemene informatie				
Project omschrijving	In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet in ee (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk w ambitie waar te maken zullen in deze collegeperiode minstens 3.000 woningen moeten worden heeft het college het Uitvoeringsprogramma Steigers op Zuid vastgesteld. Hierin wordt besc gegeven aan de a			
Gebied				
Planning	2019	tot	2025	

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	14.000	0	0	14.000

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De verwachting is dat in 2024 2500 meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) zullen worden opgesteld. Tevens word

aanvragen en opdracht offertes die door VVE's in vergadering worden vastgesteld. Tenslotte wordt ingezet om het

bij 1350 woningen te hebben weggewerkt.

NPRZ - Buitenruimte Kindercampus Bloemhof	1.089	571	71	500	0	0	0

Reserves	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311	
NPRZ - Buitenruimte Kindercampus Bloemhof	1.089	571	71	500	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project “buitenruimte Kindercampus Bloemhof” is opgenomen in het programma NPRZ Bu doel van het programma NPRZ-buitenruimte is om de komende jaren de leefomgeving in de f Charlois, Carnisse, Tarwewijk, Afrikaanderwijk, Feijenoord, Hillesluis en Bloemhof) van een k Het inrichtingsplan Kindercampus Bloemhof is ontworpen met het doel om een zo groot moge aan de maatschappelijke doelstelling van de Children’s Zone in Bloemhof. Het ontwerp voegt v speelplek met enkele toestellen voor de allerkleinsten en zo ook v
Gebied	
Planning	2019 tot 2024

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.089	200	0	1.289

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De uitvoeringswerkzaamheden van het deelproject vergroening Putsebocht 3 - als onderdeel van het project buite

Bloemhof - starten eind 2023. De oplevering staat gepland in het voorjaar van 2024.

NPRZ - Plein Zwartewaalschool	240	0	40	200	0	0	0

Reserves	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311
NPRZ - Plein Zwartewaalschool	240	0	40	200	0

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project Plein Zwartewaalschool ” is opgenomen in het werkprogramma NPRZ Wo onderdeel van de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022). Het doel van het programma i buitenruimte in de focuswijken (de wijken Oud-Charlois, Carnisse, Tarwewijk, Afrikaanderwi

NPRZ - Buitenruimte Vreewijk Valkeniersbuurt	2.391	590	280	260	0	0	0	

Bloemhof) van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot ontm

Uitvoering van het definitief ontwerp zal gericht zijn op het vergroenen van het plein voo

zullen een aantal ingrepen uitgevoerd worden om een groene verbinding tussen Balkon aa

realiseren. De behoeften en wensen van de bewoners/gebruikers zullen actief worden o

worden betrokken bij de uitei

Gebied				
Planning	2020	tot	2024	
Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	240	0	0	240

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten

2024

In 2023 zal het definitieve inrichtingsplan worden afgerond en vastgesteld. De voorbereiding van de fysieke uitvoe

wordt tevens in 2023 gestart.

De oplevering van het project is voor eind 2024 voorzien.

Reserves	**Budget NPRZ**	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311	
NPRZ - Buitenruimte Vreewijk Valkeniersbuurt	2.391	590	280	260	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van ca. 1.300 woningen in drie a Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9) evenals de herinrichting van ca. 76.000 m² buit wordt gestart met de aanpak van de woningen aan de Korte Dreef (onderhoud in één va (renovatie van 43 woningen) en Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruimtes) inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed Havensteder. De bijdrage wordt ingezet voor de herinrichting van de openbare ruimte van in bestrating, te weten fase 1, de Valkeniersbuurt. De volgende straten worden aangepakt: Eiberpad, Wolvepad, Vossepad
Gebied	Feijenoord
Planning	2015 tot 2025

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	2.391			2.391

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten

NPRZ - Apparaatskosten transformatie PV overig 2023-2026	2.100	2.100	1.100	1.000	0	0	0

Reserves	**Budget NPRZ**	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311
NPRZ - Apparaatskosten transformatie PV overig 2023-2026	2.100	2.100	1.100	1.000	0

Algemene informatie

Project omschrijving Binnen het programma NPRZ is grondige aanpak van de particuliere woningvoorraad een be
worden initiatieven en inspanni
benaderd:
subsidieregeling “Samenvoegen en vergroten” wordt door subsidie verstrekt aa
samenvoegen en vergroten van bestaande woning
b. door afspraken over de aanpak van blokken te
c. door een aantal blokken met appartementen als gemeente zelf als project samenvoegen
d. eventuele kansen rond samenvoegen die zich aandienen s
ondersteunen. Voor het inventari
initiatieven in de verschillende transformatiesporen worden div
- het verk
- initiatieven b
- initiatieven uitwerken en
overeenkomsten
budget is beschikbaar gesteld voor zowel de benodigde gemeentelijke apparaatskosten als vo
expertise (onderzoeksbureaus) ten behoeve van de

Gebied	Zuid			
Planning	2023	tot	2026	

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	2.100			2.100

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten

2024

In 2024 worden de activiteiten voor de transformatie opgave particuliere voorraad voortgezet. De activiteiten zijn n
specifieke projecten, maar hebben betrekking op het bredere programmaniveau. De werkzaamheden betreffen he

2024

In 2024 wordt gestart met de herinrichting van het
schoolplein bij ’t Slag.

NPRZ - Grondige aanpak PV Rotterdam Zuid	10.000	9.010	690	750	750	0	0

rapporteren en monitoren van het programma zowel beleidsinhoudelijk als financieel. Hieronder valt ook het verke

projectgebieden conform leidraad stedelijke vernieuwing en de participatie voorafgaand aan actieve projecten.

Reserves	**Budget NPRZ**	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**I**
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311	
NPRZ - Grondige aanpak PV Rotterdam Zuid	10.000	9.010	690	750	750	

Algemene informatie

Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is grondige aanpak van de particuliere voor totale werkprogramma NPRZ-wonen opgenomen. Als uitwerking van dit onderde werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 is het project Stichting Wijkverbetering Rotterdam Z het project is dat de stichting Wijkverbetering in de komende jaren ongeveer 200 w woningvoorraad in de Tarwewijk en Oud Charlois Zuid aanpakt om hiermee meer variaties te krijg die wijken. De aanpak betreft het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus doelstellingen door de woningen aan te kopen, samen te voegen en/of te vergroten, een aar vervolgens te verkopen, indien mogelijk aan de zittende huurders. De NPRZ subsidie is bedoeld teweeg te brengen in de beoogde aanpak van de woningen en hiermee de gewenste trar			
Gebied				
Planning	2019	tot	2039	

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	10.000			10.000

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Stichting Wijkverbetering Rotterdam Zuid (SWRZ) heeft in de periode 2020 tot en met 2022 totaal 33 woningen ge

2023 is gestart met de woningaanpak waarbij er eerst wisselwoningen worden gerealiseerd voor zittende huurders

2023 wordt daadwerkelijk gestart met de verduurzaming en vergroting (door samenvoeging) van de overige wonin

verwachting de eerste 5 woningen begin 2024 gereed zullen zijn. De start van de aanpak heeft vertraging opgelev

de herhuisvesting van de huidige huurders. Het streven van SWRZ is om alle huidige 33 woningen in de portefeuil

opgeknapt (al of niet vergroot) en verduurzaamd. De gemeente is met de Stichting in gesprek over verdere verkoo

Stichting in de resterende periode van de looptijd van het project en de exacte aantallen.

NPRZ - Beijerlandselaan/	1.900	1.000	200	200	200	200	200

Reserves	**Budget NPRZ**	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**

Groene Hilledijk							
NPRZ Steenvlinder	810	810	0	810	0	0	0

Reserves	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	B
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311	
NPRZ - Beijerlandselaan/ Groene Hilledijk	1.900	1.000	200	200	200	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het doel van het project Beijerlandselaan / Groene Hilledijk is om de komende jaren een vita aantrekkelijk woonklimaat in het winkelgebied en de omliggende wijken te creëren. Om het ge meer gedifferentieerde en kwalitatief betere woning- en winkelvoorraad in Rotterdam . bestaande woningen/winkels in de particuliere sector aangekocht om vervolgens samengevoegd en / of vergroot te worden. Onderdeel hiervan is de aanpak van de lu (Luiflelplan fase 2 en 3). Aanpak van ondermijnende criminaliteit, de overlast en probl

Gebied

Planning	2020	tot	2030

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.900			1.900

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De primaire doelstelling van het project is gericht op winkelaanpak, waarbij de bovenliggende woningen bijdragen van het NPRZ programma. Het streven is om binnen de aanpak circa 99 woningen in gemeentelijk bezit te krijgen verduurzamen. Wanneer er kansen ontstaan door leegkomende woningen kunnen meer woningen worden aangel worden vervolgens opgeknapt, vergroot en/of samengevoegd. Na de aanpak worden de woningen verkocht.

Reserves	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	B
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311	
NPRZ Steenvlinder	810	810	0	810	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	Woningaanpak in de Frans Bekkerstraat 70 t/m 104 door het aankopen, samenvoegen en/of v van 34 woningen. De woningen worden door Steenvlinder, met de door de gemeente Rotterdam de gevestigde Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg), in opdracht van de gemeente Rotterda worden de woningen door Steenvlinder samengevoegd of vergroot en als kluswoning me verkocht aan particuliere eigenaren met zelfbewoningsplicht. Hiermee wordt bijgedragen bij a woningdifferentiatie in de wijk, en daarmee aan het realiseren v

NPRZ - Capaciteit programma NPRZ-wonen	6.000	0	1.750	1.750	1.500	1.000	0

Gebied

Planning	2021	tot	2025	
Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	810		1.890	2.700

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten

2024

In 2024 gaat Steenvlinder door met het aankopen van woningen met als doel deze samen te voegen en/of te verg
Daarnaast start Steenvlinder, na het verkrijgen van de benodigde goedkeuring van de Vereniging van Eigenaren e
Rotterdam, in 2024 met het realiseren van de eerste samengevoegde en/of vergrote woningen, waarna deze verk
particulieren met zelfbewoningsplicht.

Reserves	**Budget NPRZ**	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**I**
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311	
NPRZ - Capaciteit programma NPRZ-wonen	6.000	0	1.750	1.750	1.500	

Algemene informatie

Project omschrijving	Dekking van gemeentelijke apparaatslasten voor de pijler Wonen van het Nationaal Programma R zij niet gedekt zijn door een investeringskrediet én voor zover zij zó omvangrij apparaatslastenbudgetten van de gemeente kunnen worden opgevangen. Voor de jaren 2023-2 jaarlijks ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Nationaal P

Gebied

Planning	2023	tot	2026	
Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	6.000			6.000

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten

2024

In 2024 zet het programmateam, dat uit deze middelen voor capaciteit gedekt wordt, haar activiteiten voort. Dit tea
specifieke projecten, maar zet zich op het bredere programmaniveau in om de ambities van het NPRZ - pijler won
De werkzaamheden betreffen onder andere het – zowel beleidsinhoudelijk als financieel - organiseren, faciliteren
over het programma. Tevens worden diverse onderzoeken uitgevoerd om onder andere de voortgang van de pijle
van sociale stijgers in de focuswijken van het NRPZ te monitoren en wordt waar nodig externe expertise ingescha
advisering op het programma.

NPRZ	11.200	11.200	917	2.299	2.277	2.395	3.313

Reserves	**Budget**	**Restant budget per 1-1-**	**Begroting**	**Begroting**	**Begroting**	**I**

Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2026	**NPRZ**	**2023**	**2023**	**2024**	**2025**
Beheer van de stad	49.730	31.500	7.553	9.902	6.311
NPRZ Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2026	11.200	11.200	917	2.299	2.277

Algemene informatie

Project omschrijving	In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet in ee (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk w ambitie waar te maken zullen in deze collegeperiode minstens 2.400 woningen moeten worden a heeft het college het Uitvoeringsprogramma Basiskwaliteit 2023-2027 vastgesteld. Hierin word wordt gegeven aan de aanpak van 2.400 woningen in NPRZ gebied. De basisaanpak richt zich o van de woning, verbetering van verhuurderschap en het functioneren van Verenigingen va eerdere programma's zijn slechte delen van de woningvoorraad aangepakt. De opgave in de kom is v
Gebied	
Planning	2023 tot 2027

Dekking	**NPRZ**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	11.200	0	0	11.200

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten

2024

In 2023 is de activeringsaanpak van VVE's opgestart en naar verwachting worden er in 2024 circa 500 woningen aanbestedingstraject in uitvoering genomen.

Totaal	**7.553**	**9.902**	**6.311**	**3.595**	**3.513**

Energietransitiebudget (ETB)

Het Uitvoeringsplan Energietransitie 2020-2022 (Energietransitiebudget/ETB) eindigde eind 2022. De gemeente heeft € 68,2 mln beschikbaar gesteld voor projecten die een bijdrage leveren aan de energietransitie. Met dit budget:

- Vergrootten we het aantal zonnepanelen in de stad en verstrekten we de subsidie Smart Energy Systems om innovaties van slimme energiesystemen te versnellen.
- Stimuleerden we het oprichten van lokale energiecoöperaties en zetten we energiecoaches in om energiearmoede te bestrijden.

- Leverden we bijdragen aan de verduurzaming van bedrijventerreinen, de realisatie van walstroomvoorzieningen en gaven we energievouchers voor ondernemers uit.
- Droegen we bij aan het verduurzamen van VvE’s, vooral gericht op de kleinere mindere draagkrachtige VvE’ s. Ook deelden we energiebespaarpakketten (energievouchers) voor huurders uit.
- Voerden we diverse verkeersexperimenten Schone Lucht uit, leverden een bijdrage aan het programma Zero Emissie Stadslogistiek (ZES) en investeerden we in laadinfrastructuur ter bevordering van emissieloze mobiliteit.
- Leverde de gemeente onder meer een bijdrage aan het MKB voor innovaties ten behoeve van de energietransitie en zijn diverse maatregelen rondom circulariteit genomen.

Wanneer er onderbesteding bij projecten optreedt zal dit vrijvallen in het ETB en toegevoegd worden aan het Duurzaamheidtransitiebudget (DTB). Bij de jaarrekening 2023 zal de stand van zaken omtrent de vrijval en toevoeging concreet worden gemaakt.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2024 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve ETB is opgenomen.

	Budget ET	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Energietransitie	17.578	10.322	3.840	4.479	1.126	0	0
ET - Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek (ZES)	3.593	1.273	456	328	0	0	0

	Budget ET	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Beg
Energietransitie	17.578	10.322	3.840	4.479	1.126	0	
ET - Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek (ZES)	3.593	1.273	456	328	0	0	
Algemene informatie							
Project omschrijving	Met dit meerjarige programma willen we een samenhangend pakket van stimulerer regulerende maatregelen voor efficiënte en emissievrije stadslogistiek in Rotterdam reali Het programma beschrijft de stappen die we hiervoor tot en met 2025 nemen. Het belang						

onderdeel is de invoering van de zero emissie zone voor stadslogistiek (ZES-zone) vanaf

De gemeente Rotterdam heeft samen met 56 partijen uit de logistieke sector afspraken ge

over de omvang van de ZES-zone, de toegangseisen en acties die nodig zijn de ZES-doels

te bereiken. Deze partijen hebben hiervoor op 1 december 2020 het Convenar

ondertekend. De afgesproken ZES-zone omvat grofweg het gebied binnen de ring van Rott

exclusief de aanliggende bedrijventerreinen. De leefbaarheid (waaronder bereikbaarh

luchtkwaliteit) staat in dit gebied het meest onder druk en dit gebied is het meest kansrij

slimme logistieke concepten waarmee het aantal transportritten gereduceerd kunnen wordt

invoering van de ZES-zone in Rotterdam (en in andere steden) biedt de (logistieke) ondern

een gelijkwaardig speelveld en een stok achter de deur om versneld te verduurzamen e

inhaalslag te maken t.o.v. andere sectoren die al veel verdi

Binnen dit project wordt ongeveer de helft van het ETB-middelen gebruikt v

subsidieregeling Lab Zero Emissie Stadslogistiek. Ondernemers kunnen subsidie ontvange

het realiseren van slimme logistieke concepten die aantoonbaar ritten in de stad reducere

andere helft gaat op aan de onderstaande activ

Het jaar 2020 is gebruikt om samen met de logistieke sector het duidelijke kader te schetse

de benodigde a

In het jaar 2021 richten we ons op het vergroten van de community Logistiek 010.

ondernemer die het raakt moet weten wat eraan komt en hoe de gemeente hun daarl

helpen; door gratis advies op maat, subsidie en (online) evenem

In het jaar 2022 zetten we dit door en zullen we de activiteiten uitbreiden m

communicatiecampa

Gebied					Rot
Planning	2020	tot	2030	Fase	Uitv

Dekking	**Energietransitie**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	3.593	0	0	3.593

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

In de periode 2021 – 2022 hebben 18 initiatiefnemers voor een vernieuwend logistiek concept subsidie toegek

gekregen vanuit de subsidiereling Lab ZES. In 2024 wordt verwacht dat 9 projecten vastgesteld worden en het

laatste deel van de subsidie uitgekeerd wordt.

ET - Energietransitiefonds voor particulieren, VVE's, MKB	610	360	230	130	0	0	0

	Budget ET	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begr**
Energietransitie	17.578	10.322	3.840	4.479	1.126	0	

ET - Energietransitiefonds voor particulieren, VVE's, MKB	610	360	230	130	0	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	Onze doelstelling is dat het gehele gemeentelijke wagenpark in 2030 volledig CO2-ne is. Hiervoor is uitbreiding van de laadinfrastructuur voor elektrische voertuig gemeentelijke locaties noodzakelijk. Dit project betreft de voorbereiding van de con voor 10 laadpalen voor zware voertuigen (vuilniswagens), 30 laadpalen voor middel voertuigen (transporters en kleine busjes) en 150 laadpalen voor personen (waaronder deelauto's). Doel is dat deze laadvoorzieningen ook managementinfo leveren over het opgenomen vermogen per voertuig. De stroom waarmee het wage zich via de laadpalen voedt, wordt geleverd via het nieuwe gemeentelijke contrac groene stroom. Voor de uitvoering van de concessie zijn geen gemeentelijke mi nodig. De investeringen en exploitatie komen ten laste van de concessieh De aanbesteding is begin 2020 gepubliceerd. Medio 2020 vindt de definitieve gu plaats. Na de definitieve gunning vindt overname van de al aanwezige laadpalen pla start de verdere uitrol op andere lo

Gebied						Rot
Planning	2020	tot	2023		Fase	Uitv
Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**		
	610	0	0	610		

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

ET - Stimuleren slimme bouwlogistiek	1.478	1.114	167	667	166	0	0

	Budget ET	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Beg**
Energietransitie	17.578	10.322	3.840	4.479	1.126	0	
ET - Stimuleren slimme bouwlogistiek	1.478	1.114	167	667	166	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	Rotterdam overschrijdt op een aantal drukke doorgaande wegen de wettelijke EU-norr luchtkwaliteit. De bouwsector is verantwoordelijk voor circa 27% van uitstoot va transportbewegingen in de stad. Bouwlogistiek is daarmee – na de categorie stukgoederer 39%) – de grootste veroorzaker van luchtverontreiniging in de stad. Met de stimuleringsre Bouwlogistiek stimuleren we efficiëntere, meer planmatige, en (zo mogelijk) emiss bouwlogistiek, waarbij bouwers minder ritten door de stad maken om de Rotterd bouwplaatsen te bevoorraden. De regeling heeft een directe relatie met de woningbouwo (18.000 woningen erbij) die ertoe leidt dat de bouwlogistiek de komende jaren toeneemt. In en 2020 zijn er vijf subsidieaanvragen ingediend waarvan er twee zijn verleend. Deze projecten leveren samen bijna 3500 ritbesparingen op. De regeling is onderdeel van de afsp met het Rijk over de verbetering van de luchtkwaliteit in Rotterdam, waarvoor we een rijkssu van € 6,5 mln hebben ontv

Gebied							Rott
Planning	2020	tot	2025		Fase		Uitv
Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**			
	1.478	0	0	1.478			

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De subsidieregeling is in 2021 gewijzigd die in de basis hetzelfde is als de vorige regeling – subsidie voor iede gereduceerde of emissievrij uitgevoerde rit - en op onderdelen is aangepast. De regeling zal tot halverwege 20 beschikbaar zijn voor aanvragen. Deze aanvragen zullen in de komende jaren tot vaststellingen en dus realisa leiden.

ET - Programmatische aanpak Smart Energy Systems (incl M4H)	3.547	1.313	875	164	0	0	0

	Budget ET	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begr**
Energietransitie	17.578	10.322	3.840	4.479	1.126	0	
ET - Programmatische aanpak Smart Energy Systems (incl M4H)	3.547	1.313	875	164	0	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	Als gevolg van een toenemende vraag duurzame energie kunnen er schommelinç instabiliteit ontstaan in het energiesysteem. Het programma Smart Energy Systems i gericht om de opschaling van innovatieve diensten, producten en aanpakken rondom s energiesystemen naar commercieel aantrekkelijke toepassingen te versnellen. Dit gaat

om intelligente lokale energiesystemen waar vraag en aanbod optimaal worden afges

maar ook om innovaties op het gebied van opslag, waterstof en andere energietechnieke

programma richt zich op ondersteuning van private partijen in de fase t

investeringsbeslissing en zet in op het versnellen van investeringen in schaalbare

repliceerbare oplos

Hierbij beogen we om private partijen te faciliteren om versneld te komen tot investering

kunnen investeringen zijn voor de uitrol van nieuwe diensten (bv vanuit innovatief MKE

ups/ scale-ups, industrie), als ook de toepassing van nieuwe producten, diensten, organ

en verdienmodellen. Het gaat hierbij ook om innovatieve ketenoplossingen en -samenwe

Het programma beoogt in 2020-2021 tien tot vijftien private initiatieven te ondersteur

faciliteren, o.a. door de inzet van de (innovatie)subsidie Smart Energy Systems, maar oo

de inzet van netwerk en kennis. Daarnaast beschrijven en delen we de geleerde lessen

private sector, publieke sector en kennisinstellingen. Voor de publieke sector k

programma concrete praktijklessen opleveren voor regelgeving en ander instrumen

Gebied					Rot
Planning	2020	tot	2025	Fase	Uitv

Dekking	**ET**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	0	0	0	0

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Er zijn veel langlopende subsidieverplichtingen aangegaan. Een gedeelte van deze verplichtingen zal in 2024 vastgesteld gaan worden.

ET - Ombouw openbare verlichting naar LED	8.350	6.263	2.113	3.190	960	0	0

	Budget ET	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Beg**
Energietransitie	17.578	10.322	3.840	4.479	1.126	0	
ET - Ombouw openbare verlichting naar LED	8.350	6.263	2.113	3.190	960	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	De openbare verlichting bestaat in Rotterdam uit 106.900 armaturen (lampen). Deze verli
	verbruikt op jaarbasis 22,7 mln kWh. Dit energieverbruik komt overeen met het gemid
	verbruik van 7.500 huishoudens. Van de huidige verlichting is pas 15% in led uitgevoerd en
	de verlichting van hoofd-en verzamelwegen wordt in de nachtelijke uren gedimd. De on

naar led ‘volgde’ tot nu toe het jaarlijkse vervangingsprogramma van de verlichting. Hierbij nu 3%-4% aan armaturen vervangen. In dit tempo zou het nog 25 tot 30 jaar duren voord verlichting is vervangen door led. Met dit project versnellen we dit naar 6 jaar. In april 2 gestart met het vervangen van de armaturen in het gebied Prins Alexander. Planning is jaarlijks 15.000 armaturen worden vervangen. Als het gehele areaal is omgebouwd na inclusief een dimregime, dan wordt ten opzichte van het huidige verbruik circa 30% e bespaard. Dit is 6,8 mln kWh die niet hoeft te worden opgewekt. Dit komt neer elektriciteitsverbruik van 2.270 huishou

Gebied					Rot
Planning	2020	tot	2025	Fase	Uitv

Dekking	ET	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	8.350	0	0	8.350

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Tot en met 2023 verwachten we circa 66000 armaturen te hebben omgezet naar LED verlichting.

Voor 2024 is de planning dat we circa 6800 armaturen met name grondspots en specials in Led gaan uitvoere Eind 2024 zijn dan de meeste armaturen in de wijk en langs de hoofd- en verzamelwegen omgezet naar LED armaturen.

Het jaar 2025 reserveren we vervolgens voor het afhandelen van de restpunten, uitloop specials en spots, en l aanlichten van kunstwerken die meer aandacht vragen, te voorzien van LED verlichting.
De verwachting is nog steeds dat we het project eind 2025 hebben afgerond mits we de prestaties van de afgelopen periodes kunnen vasthouden.

Totaal	**17.578**	**10.322**	**3.840**	**4.479**	**1.126**	**0**	**0**

Duurzaamheidstransitiebudget (DTB)

Als opvolger van het Energietransitiebudget (ETB) kan het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) worden gezien welke in januari 2023 is gestart. De successen en lessen voortkomend uit een door Concern Auditing uitgevoerde audit zijn verwerkt in de organisatie van het DTB-proces. Specifiek betreft dit een betere borging van de adviezen van de Adviescommissie evenals het beter inrichten van de monitoring op de voortgang en behaalde resultaten.

Voor de periode 2023 tot en met 2026 is vanuit het Coalitieakkoord €100 miljoen beschikbaar gesteld voor het DTB. Van enkele ETB-projecten lopen er kosten door (kapitaallasten) die ten laste komen van het DTB-budget. Hiernaast valt er budget vrij uit het ETB wat terugvalt in de bestemmingsreserve van het DTB.

Met het vaststellen van het coalitieakkoord is besloten tot de inrichting van een Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) ter grootte van € 100 mln om de juiste innovaties in de regio te versnellen, ondernemers te ondersteunen, en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen. In de gemeenteraad van 10 november 2022 is het afwegingskader voor het toetsen van projecten die aanspraak willen maken op middelen uit het Duurzaamheidstransitiebudget vastgesteld. Eind 2022 heeft de raad het toetsingskaders vastgesteld voor het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB), die gebruikt wordt om te komen tot een beoordeling en advies welke projecten toe te kennen. Het DTB kan gezien worden als opvolger van het Energietransitiebudget. Voor 2023 en 2024 zijn in de eerste aanvraagronde veertien projecten toegekend:

- 0% lening voor verduurzaming VvE’s
- Rotterdams Burgerberaad Klimaat
- Rotterdam Circulair
- Toekomstbestendig MKB – Duurzaam ondernemen
- Gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen
- Toekomstbestendig MKB – Circulair ondernemerschap
- Laadinfrastructuur
- Toekomstbestendig MKB – Groeiversnelling MKB
- Smart Energy Systems
- Verduurzaming VvE's
- Inzet Haven en Industrieel Cluster –aanvraag walstroom
- Werkgeversaanpak Mobiliteit
- Zero Emissie Stadslogistiek
- Programma Zon

In januari 2023 is gestart met het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB). Voor 2023 en 2024 zijn in de tweede aanvraagronde de volgende acht projecten toegekend

- Ontwikkeling aanpak Circulair afdeling Vastgoed
- Rotterdams Burgerberaad Klimaat (RBK)
- Rotterdamse Klimaataanjagers
- Thermische energiewinning uit afvalwater - potentie en pilots
- Verduurzaming mobiele werktuigen
- Verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark
- Waterstofbudget
- Versnellen emissieloze taxivoertuigen door subsidieregeling

Een aantal projecten komt voort uit het Energietransitiebudget (ETB) en hebben een vervolg gekregen in het DTB, zoals verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark en de thermische energiewinning uit afvalwater. Het Rotterdams Burgerberaad heeft middelen toegekend gekregen voor het uitvoeren van concrete projecten. Met de aanpak van circulair vastgoed optimaliseren van bestaande werkwijzen naar meer circulaire werken. Door middel van het waterstofbudget 5 tot 10 projecten ondersteunen wat voor een versnelling kan zorgen in vroege, innovatieve projecten en startende organisaties.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2024 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve DTB is opgenomen.

	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	16.961	650	0	0
Rotterdams Burgerberaad	1.500	1.500	500	1.000	0	0	0
Toekomstbestendig MKB ¿ Duurzaam ondernemen	1.200	1.200	600	600	0	0	0

	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Be
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Rotterdams Burgerberaad	1.500	1.500	500	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het organiseren van een Rotterdams Burgerberaad voor het klimaat: een gelote groep R		
Gebied			
Planning	2023	tot	2024
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	1.500	0	0

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De resultaten:

Een Rotterdams burgerberaad klimaat.

Een set aanbevelingen voor het behalen van de klimaatdoelen aan de gemeenteraad.

Gemaakte afspraken over het monitoren en communiceren van de opvolging van de aanbevelingen.

	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Be
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Toekomstbestendig MKB ¿ Duurzaam ondernemen	1.200	1.200	600	

Algemene informatie

Project omschrijving	We bieden het MKB met energiescans inzicht in de meest effectieve aanpassingen
	uitvoering van kleine maatregelen en subsidies om verduurzaming van hun pand

invulling aan door Energiescans voor alle MKB'ers aan te bieden. Met deze regeling wo

over energiebesparende maatregelen, zoals het beter inregelen van installaties, het aa

de aanvraag van subsidies. We bereiken de ondernemers door de succesvolle aanpal

te bezoeken en door alle individuele MKB- ondernemers gebruik te kunnen laten m

ondernemers gebruik maken van een energie-voucher en kan de aanpak voor de de

Gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen	5.840	5.840	2.660	3.180	0	0	0

Gebied			
Planning	2023	tot	2024
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	1.200	0	

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

In 2023 zijn in juni al 500 Duurzaamheidsvouchers uitgegeven. In september worden er nog eens 250 met DTI

budget aangevuld tot een aantal van 500 vouchers. Voor 2024 wordt het DTB budget grotendeels ingezet voor

detailhandel (energieadvies en klusteam). Voor 2024 is er DTB budget voor nog eens 250 Duurzaamheidsvou

voor het MKB zal in najaar 2023 een DTB aanvraag volgen om het budget in 2024 op te hogen.

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Be**
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen	5.840	5.840	2.660	

Algemene informatie

Project omschrijving	We willen als gemeente dat woningen sneller, slimmer en socia
	1) Eigenaren via gebiedsgerichte aanpakken isolatie helpen. In 2023 starten we met drie
	Focus op gebieden met woningen met relatief veel slechte energie labels (E, F, G), geb
	het warmtenet en gebi
	2) Eigenaren in de gebiedsaanpakken en verkenningen aardgasvrij een aanbod doen o
	op midden- en lage temperatuur oplossingen. In de periode 2023-2026 slaan gemeente
	ineen om 4.000 woningen te verbeteren, wa

Gebied			
Planning	2023	tot	2026
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	5.840	0	0

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

1) In 2023 is de kwartiermaker aangesteld. Het projectplan met bijbehorende activiteiten is nu in de maak. De a

beschikbaar voor 2023 en 2024. Daarna is de gemeente afhankelijk van Rijksgeld (SPUK Lokale Aanpak Isola

Toekomstbestending MKB ¿ Circulair ondernemerschap	1.620	1.620	750	910	0	0	0

bepaalt de gemeente welke gebieden onderdeel uitmaken van de gebiedsgerichte aanpakken isolatie.

In 2024 gaat de gemeente daadwerkelijk aan de slag met drie gebiedsgerichte aanpakken isolatie. **2)** In 2023 i

vooronderzoek en doet een vooraankondiging en een nulmeting. In het najaar gaat de app (Vebeterjehuis.nl) li

gebieden (Schiebroek, Het Lage Land, Prinsenland, Pendrecht, Reyeroord en Beverwaard). Het gaat hier om

informatiebijeenkomsten en een participatie-traject.

Begin 2024 staat de evaluatie centraal. Eventueel wordt de aanpak aangepast. De bedoeling is het project op

batch te bepalen.

	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	B
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Toekomstbestending MKB ¿ Circulair ondernemerschap	1.620	1.620	750	

Algemene informatie

Project omschrijving	De inzet op Circulair Ondernemerschap* is erop gericht om het primaire grondstofve Tegelijkertijd stimuleren we met deze inzet het draagvlak, de groei en verankering bedrijven levert dit kostenbesparingen op en toegang to Bestaande MKB'ers bieden we informatie en advies door middel van het circulair loke bedrijfsproces. Ook startende circulaire MKB'ers krijgen zo ondersteuning om h vroege inn Per jaar dragen we bij 8-16 MKB ondernemers concreet bij aan hun vestiging, ontwik en advies. Daarmee draagt het project bij aan werkgelegenheid maar ook aan een

*Onze gemeentelijke inzet sluit aan op E

Gebied			
Planning	2023	tot	2024
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	1.620	0	

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Voorgenomen resultaat:

Efficiënter grondstofgebruik, betere scheiding van afvalstromen, minder (voedsel)verspilling, langere levensdu

Verschillende startende, bestaande en groeiende circulaire MKB'ers hebben zakelijk succes en versterken het

Activiteiten:

• Er worden (onderzoek) opdrachten uitgezet om marktkansen (of drempels daarvoor) in de markt te signaleren

brengen we onder de aandacht van MKB-ondernemers.

• We vergroten onze impact en efficiëntie door integraal samen te werken met programma's als HIC2050, MKE

• We versnellen vroege innovatieprojecten. Vernieuwend MKB wordt geholpen door tests en pilots te co-financ

Laadinfrastructuur	2.350	2.350	1.050	1.300	0	0	0

	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Be
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Laadinfrastructuur	2.350	2.350	1.050	

Algemene informatie

Project omschrijving	We zetten met de aanpak Nul emissie mobiliteit in op een versnelde transitie van elektrisch niet mogelijk waterstof). Hier zijn reeds belangrijke resultaten geboekt e

Rotterdam heeft voor 2025, samen met 30 andere gemeenten, een nul emissie zon elektrisch voertuigen voor stadslogistiek ook gaan versnellen. Eerst de lichtere en later de de NAL regio G4 (Nationale Aanpak Laadinfrastructuur), waarbij in de bestuursovereen plaatsen voor alle voertuigen en binnenvaart op een manier dat het lad Rotterdam heeft in 2021 in de laadstrategie bepaald dat de groei niet belemmerd mag wo rijden is onmogelijk als je je auto niet kan opladen. Dit voorgestelde project is daarmee

Gebied			
Planning	2023	tot	2024

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden
	2.350	0	

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

In 2024 gaan we verder met het realiseren van reguliere laadpalen in de publieke ruimte. Tevens worden nieuw snelladers. Dit om de transitie van stadslogistieke en taxi voertuigen te kunnen ondersteunen.
Omdat we privaat laden verplichten als er op privaat terrein geparkeerd wordt, helpen we VVE's in het realiser wordt geladen op het terrein van het bedrijf zelf en vraagt grote elektrische vermogens. Omdat het stroomnet r laadbehoefte inventariseren en bieden we de daar gevestigde bedrijven adviezen aan om deze laadbehoefte i

Toekomstbestendig MKB ¿ Groeiversnelling MKB¿	350	350	150	200	0	0	0

	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Be
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Toekomstbestendig MKB ¿ Groeiversnelling MKB¿	350	350	150	

Algemene informatie

Project omschrijving	Wil Rotterdam ook toekomstig economisch rendement, meer bedrijvigheid en nieuwe stimuleren van alleen verduurzaming niet voldoende. Investeren in vernieuwend ondern belangrijk. Zodat nieuwe oplossingen, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaaml

Door in te zetten op vier programma's en activiteiten wordt in brede zin geïnvesteerd i

omstandigheden die de kansen vergroten voor bedrijven om te komen tot

ondernemerschap aan te jagen komt innovatie in verschillende sectoren op gang. Het

op te schalen zodat ze op grotere schaal toepasbaar zijn en effect hebben. Het draag

en helpt de kleinere bedrijven uit de stad verder in hun groei. Het bijbehorende Mkb act

De uitgaven staan in lijn met dit programma om middels projecten de trans

Gebied			
Planning	2023	tot	2024
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	350	0	0

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

De gemeente Rotterdam zet zich in 2024 daarbij in op:

1. Opzetten vervolg van het Europese programma Scale-up met 60% financiering vanuit de EU. De verwachtin

het Europese programma begin 2024 definitief kan indienen, waarvoor startgeld nodig is.

2. Internationalisering voor Rotterdamse innovatieve MKB bedrijven. Activiteiten/ projecten waarmee Rotterdar

internationaliseringsvraagstukken uitwerken en hun bedrijven internationaal kunnen laten groeien. Het begeleid

handelsmissies naar het buitenland, in samenwerking met andere organisaties zoals RVO.

3. Upstream Festival Rotterdam. Upstream is een jaarlijks netwerkevenement voor innovatieve bedrijven in Ro

op het bij elkaar brengen op het gebied van talent, investeren en nieuwe markten, waarbij de gemeente met he

Rotterdamse innovatieve MKB bedrijven wil maken.

4. DTB levert een bijdrage aan versnellingsprogramma's voor innovatieve MKB bedrijven, zoals Port XL, de Er

Awards.

Smart Energy Systems	2.700	2.700	700	1.350	650	0	0

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	16.961
Smart Energy Systems	2.700	2.700	700	1.350

Algemene informatie

Project omschrijving	Het SES-programma is een bestaand innovatieprogramma gericht op het versnellen en faci
	2023, 27 innovatieprojecten, die samen significante impact en resultaten opleveren
	duurzame opwek) en economie (banen/ fte, investeringen, innovatiekracht). Een divers po
	op het gebied van opwek, opslag, distributie/ transport. Hiermee draagt het SES-progra
	investeringen, innovatiekracht). Het continueren van het Smart Energy Systems pr
	innovaties per jaar, dus bovenop de 27 innovaties die begin 2023 al liepen.
	innovatieprojecten. De subsidieregeling Smart Energy Systems is een belangrijk instru
	selecteren. Het programma Smart Energy Systems fungeert als ingang voor innovatieve on

Gebied

Verduurzaming VVE's	1.680	1.680	690	990	0	0	0

Planning	2024	tot	2025	
Dekking		**Gemeente (overig)**	**Derden**	**Totaal**
	2.700	0	0	2.700

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

1 - Subsidieregeling: openstelling en beoordeling > identificeren, valideren en selecteren nieuwe innovaties/ in

2 - Faciliteren lopende innovatieprojecten vanuit programmabureau/ programma management;

3 - Interactie intern gemeente en met (innovatie) ecosysteem in stad en haven gericht op het vertalen en benut

strategie voor energietransitie doelen en de toepassing van innovatie in projecten.

4 - Communicatie en events over het Smart Energy Systems programma, de resultaten en het perspectief.

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Beg**
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Verduurzaming VVE's	1.680	1.680	690	

Algemene informatie

Project omschrijving	Dit project heeft als doel om VvE's te ondersteunen bij het duurzaam onderhoud en verdu Dit door uit twee samenhangende faciliteiten: 1. Continuering en dooront Procesbegeleiding voor VvE's. Alle Rotterdamse VvE's kunnen (ad. 1) bij VVE-01 onderhoud en verduurzaming. Vervolgens (ad. 2) worden VvE's begeleid bij met mak inclusief de daartoe benodigde besluitvorming binnen de VvE, marktuitvraag en financieri genomen. De huidige aanbesteding voor activiteit 2 loopt tot medio 2024. In 2023 wordt ge VvE's. Naar verwachting is d

Gebied

Planning	Q1 2023		tot	Q4 2024
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**		**Derden**
	1.680	0		0

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

In 2024:

• Maken minimaal 3.500 eigenaren in VvE's gebruik van het loket van VVE-010;

• Nemen minimaal 1.500 eigenaren in VvE's deel aan Webinars van VVE-010;

• Nemen minimaal 150 eigenaren in VvE's deel aan cursussen van VVE-010;

• Worden 40 VvE's (circa 1.500 appartementen) begeleid door VVE-010 bij het verduurzamen (o.a. in NPRZ-g

• Nemen 50 VvE's (30 grote, 20 kleine, totaal circa 1.000 appartementen) deel aan een advies- en ondersteuni

woningen (gemiddeld ca 30 woningen), een kleine VvE uit 7 woningen).

Inzet Haven en Industrieel Cluster ¿	2.000	2.000	1.000	1.000	0	0	0

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Beg**

aanvraag walstroom

Zero Emissie Stadslogistiek	2.830	2.830	270	2.560	0	0	0

Energietransitie	28.660		28.660	10.386
Inzet Haven en Industrieel Cluster ¿ aanvraag walstroom	2.000		2.000	1.000

Algemene informatie

Project omschrijving	Samen met het Havenbedrijf heeft de gemeente haar ambitieuze doelen voor walstroor gemeenteraad en de directie van het Havenbedrijf is aangenomen. Walstroom is elektricite hun generatoren kunnen uitzetten. Door groene elektriciteit te gebruiken in plaats van fos fijnstof en zwavel gereduceerd. Ook wordt er flink minder geluid geproduceerd door scheper voor bewoners en dieper in de haven deels in Als we inzoomen op de gemeentelijke uitvoering van het walstroomprogramma, luchtkwaliteit verbeteren voor de bewoners van de gemeente Rotterdam. Het gaat dus on stad. Het kan gaan om walstroom voor zeeschepen
Gebied	
Planning	2023 tot 2026

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden
	550	0	430

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

- minimaal 15 haalbaarheidsstudies walstroom gefinancierd en begeleid en van nazorg voorzien;
- op basis van heat map en aanvullende onderzoeken algemeen uitrolplan walstroom voor de haven van Rotte
- 1 maatwerksubsidie voor investering walstroom.

	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Beg
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Zero Emissie Stadslogistiek	2.830	2.830	270	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het aantal logistieke bewegingen in Rotterdam groeit. Het toenemende aantal best veroorzaker van CO2 uitstoot en vieze lucht. Sinds 2014 werkt de gemeente Rotterdam bedrijven en kennisinst 1. Minder bestel- en vrachtwagens in de stad door vernieuwen 2. Geen uitstoot van Om dit te bereiken heeft het vorige college van B&W – in samenwerking met de logistiel Zone voor Stadslogistiek (ZES-zone) in te voeren, zoals vastgelegd in het Convenant ZE

Programma Zon	780	780	390	390	0	0	0

Rotterdam exclusief de aanliggende bedrijventerreinen. Vanaf 2025 moeten alle nieuwe zak

zijn. Uiterlijk in 2030 mogen er helemaal geen zakelijke bestel

Gebied			
Planning	2023	tot	2024

Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	2.830	0	0

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

• Definitief verkeersbesluit zero emissie zone voor bestel- en vrachtauto's.

• Realisatie handhavingssysteem en bebording zero emissie zone voor bestel- en vrachtauto's.

• Brede communicatie over de komst van de zero emissie zone voor bestel- en vrachtauto's. Via evenementen

brieven aan voertuig eigenaren, billboards op straat, presentaties op verschillende (branche-)bijeenkomsten er

en bouwmarkten.

• 350 persoonlijke adviesgesprekken.

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Beg**
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Programma Zon	780	780	390	

Algemene informatie

Project omschrijving	In het coalitieakkoord is de ambitie opgenomen in 2026 3,2 km2 zonnepanelen te realis burgers, bedrijven en instellingen bij het wegnemen of verminderen van belemmeringen, k doen dit door het beschikbaar stellen van informatie/communicatie, advies, begeleidi maken van keuzes, het faciliteren van initiatieven en het initiëren van projecten op geme zonnepanelen op de geschikte - en beschikbare daken van haar eigen vastgoed. Deze D

Gebied			
Planning	2023	tot	2026

Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	780	0	0

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Servicepunt Zon op Bedrijfsdaken heeft tot op heden contact gehad met 407 bedrijven, waarvan er 101 inhoud

realisatie.

Gedurende 2024 zullen de volgende eindresultaten worden opgeleverd:

- 125 SDE (Stimulering Duurzame Energieproductie) locaties zijn in kaart gebracht en ondernemers geholpen

- 100 grootste geschikte daken worden jaarlijks benaderd, hierbij geldt dat:

- Alle geïnteresseerde bedrijven/ondernemers worden voorzien van kundige adviezen

- Jaarlijks minimaal 10 van deze daken worden ontwikkeld (2024-2026).

- Naar aanleiding van leads uit de jaarlijkse mailing actie, en andere communicatie uitingen rondom het S

adviseur jaarlijks 20 locaties, waarvan er 10 worden ontwikkeld.

- Opleveren ‘Stappenplan zon voor ondernemers’.

Voor Solar Carports wordt verkend wat de meest haalbare locaties zijn, waarvan naar verwachting +/- 5 projec

worden voor ontwikkeling. Parallel wordt gewerkt aan een aanpak voor grootschalige uitrol van solar carports,

Proceskosten	600	600	300	300	0	0	0

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Beg**
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Proceskosten	600	600	300	

Algemene informatie

Project omschrijving	Binnen de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) is een budget gelabel bestemmingsreserve. De werkzaamheden betreffen het beoordelen van ingediende aanv vaststellen van bijdragen aan projecten, controleren en toezien van de financiële middelen i in de projecten, het controleren van de in LIAS begrote cijfers, het controleren en goedkeu vrijvallende middelen bij de projecten. Verdere werkzaamheden betreffen het rapporteren o van de P&C cyclus (fondsbeheer). Het coördineren van (her)bestemmingsvoorste			
Gebied				
Planning	2023	tot	2024	
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**	
	600	0	0	

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Het proceskostenbudget is bedoeld voor de gemeentelijke coördinatie en het beheer van het Duurzaamheidstr

voor intern gemaakte uren van de fondsbeheerder, projectleider en overige afdelingen zoals communicatie.

Ontwikkeling aanpak Circulair afdeling Vastgoed	300	300	136	161	0	0	0

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroti 2**
Energietransitie	28.660	28.660	10.3
Ontwikkeling aanpak Circulair afdeling Vastgoed	300	300	1

Algemene informatie

Project omschrijving	Via pilotprojecten in de stad een aanpak ontwikkelen voo
Gebied	

Rotterdamse Klimaataanjagers	270	270	0	270	0	0	0

Planning		2023	tot	2(
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**		**Gemeente (overig)**	**Derd**
		300	0	

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Via doelbewuste circulaire aanpassingen in uitvragen, ontwerpen en contracten van gemeentelijke vastgoedpr
om een standaard aanpak te ontwikkelen voor opschaling van circulair bouwen en beheren van Rotterdams ge

Deelresultaten en activiteiten zijn:

- Financieren; restwaarde van herbruikbare materialen meenemen in de exploitatieberekening en afschrijven o
- Ontwerpen; het toepassen van minder milieubelastende materialen, ontwerpen voor een lange levensduur er
hergebruiken.
- Beheren; het meerjarenonderhoud zo organiseren dat materialen herbruikbaar zijn of door de leverancier teru

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Beg**
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Rotterdamse Klimaataanjagers	270	270	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	Voor de gemeente is het cruciaal om samen te werken met partners in de stad collegeperiode) en lange termijn (2050 klimaatneutraal). De Klimaataanjagers drag verzorgen het proces om te komen tot concrete projecten
Gebied	
Planning	2024

Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	270	0	0

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Voorgenomen resultaat: De Rotterdamse Klimaataanjagers verbinden en activeren partijen en netwerken in de
projecten neer. Klimaataanjagers hebben een groot netwerk in Rotterdam en kunnen daarmee bepaalde groep
duurzaamheidsprojecten te komen. Daarom zijn zij ook in staat om doelgroepen aan te boren die we als geme
netwerken die zijn opgebouwd tijdens het Rotterdams Klimaatakkoord in de periode van 2019 –2022. In de col
acties in de stad. Thema's waar binnen bijvoorbeeld kansen worden gezien om aan te jagen zijn Circulair, Hav
Ontwikkelaars Rotterdam).
Bijbehorende activiteiten:
1) Het opzetten van klimaatprojecten in de stad door het samenbrengen en aanjagen van partijen & doelgroep
2) Strategische advisering, het organiseren van kennisuitwisseling en de koppeling van doelen en projectvoors
gemeentelijk beleid.
3) De netwerken koppelen aan gemeentelijk beleid en de gemeente informeren over belemmeringen die wegg

versnellen.

4) Het verkennen en definiëren van kansen en nieuwe opgaves op het gebied van klimaat in de stad.

5) Het initiëren van lobbystrategieën en waar mogelijk het voeren van lobby.

Thermische energiewinning uit afvalwater - potentie en pilots	540	540	140	400	0	0	0

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**
Energietransitie	28.660	28.660	10.386
Thermische energiewinning uit afvalwater - potentie en pilots	540	540	140

Algemene informatie

Project omschrijving	Via concrete pilotprojecten in de stad thermische energiewinning uit a opgebouwd zal worden tijdens dit project wordt ook een concreet product g
Gebied	
Planning	2023 tot 2026

Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	540	0	1.500

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Potentiestudie voor riothermie voor heel Rotterdam waarin de warmte- en koudevraag worden meegenomen ir geselecteerd worden. Doel is om 1 gemeentelijk gebouw te selecteren en daarvoor een pilot met riothermie te riothermie t.b.v. een warmtenet ontwikkeld kan worden voor circa 850 woningen. Vervolgens is het doel om te voor beide pilotlocaties en hiervoor een meetcampagne op te zetten (o.a. temperatuur en debietmetingen) incl verkend welke aanvullende middelen en subsidies er beschikbaar zijn.

Verduurzaming mobiele werktuigen	1.100	1.100	550	550	0	0	0

	Budget DTB	**Restant budget per 1-1-2023**	**Begroting 2023**	**Beg**
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Verduurzaming mobiele werktuigen	1.100	1.100	550	

Algemene informatie

Project omschrijving	Het project richt zich op verduurzaming van mobiele werktuigen, met meer aandacht v bestaande relaties en het MKB-convenant gaan we samen optrekken met de markt. We orç 7 stadsprojecten (we maken de stad mooi op een mooie manier). Hierbij maken we gebruik beleid maken om ook op langere termij
Gebied	

Waterstofbudget	1.500	1.500	0	800	0	0	0

Planning	2023	tot	2026

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden
	1.100	0	1.500

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

In 2024 sluiten we als Rotterdam aan bij het SEB (Schoon en Emissieloos Bouwen)-convenant, en maken een
handhaving op bouwvergunningen. We organiseren we een aantal sessies met marktpartijen, zetten communi
marktpartijen. We maken een start met het maken van beleidsvoorstellen, gekoppeld aan het beleidsontwikkel
luchtkwaliteitswetgeving. We organiseren één of meerdere pilots voor ontwikkeling van kennis over de verduu
Tot slot richten we de gemeentelijke organisatie in om vanuit de diverse clusters en afdelingen bij te kunnen dr
verduurzaming.

	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Beg
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Waterstofbudget	1.500	1.500	0	

Algemene informatie

Project omschrijving	In 2022 is een intentieverklaring, geïnitieerd door het Rijk, getekend waarin Rotterdam heef uitfasering van emissietaxivoertuigen in haar stad. Middels een zero-emissie zone, g Vanuit een TCO-onderzoek (2021) is gebleken dat er over het algemeen een gunstige TCO een probleem voor taxichauffeurs Vanuit het Rijk blijft de geldkraan dicht, waardoor bij het doorzetten van de milieuzone taxichauffeurs tegemoet komen door het verstrekken van een subsidiemaatreg

Gebied

Waterstofbudget	1.500	1.500	500	1.000	0	0	0

Planning	2024		

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden
	1.500	0	1.500

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Openstellen subsidieregeling en start communicatie.

	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2023	Begroting 2023	Beg
Energietransitie	28.660	28.660	10.386	
Waterstofbudget	1.500	1.500	500	

Algemene informatie

Project omschrijving	Opzetten van een breed waterstofcluster in Rotterdam, dat niet alleen bestaat ui maakindustrie en startende bedrijven, en aantrekkelijk voor theoretisch en praktisch gesc

we onze betrokkenheid als gemeente aan, wat andere partijen (zowel priv

Gebied			
Planning	2023	tot	2024
Dekking	**Duurzaamheidstransitiebudget**	**Gemeente (overig)**	**Derden**
	1.500	0	1.500

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2024

Deze bestemmingsreserve kan vanaf nu gekoppeld worden aan waterstofprojecten die aansluiten bij de focus
maakindustrie, stedelijke mobiliteit, human capital). We gaan aan de slag met werving van projecten en vastle
projecten zouden in de herfst van 2023 gesubsidieerd moeten worden.

Totaal	**28.660**	**28.660**	**10.386**	**16.961**	**650**	**0**	**0**

Meerjarig Verloop RIM GO NPRZ ETB DTB

In onderstaande tabel is de opbouw en het verloop in 2023-2027 weergegeven. Voor 2024 en verdere jaren gaat het om ramingen op basis van de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve, bestemd voor de investeringsprojecten.

Meerjarig verloop RIM	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Saldo begin (stand 1-1)	1.971.933	1.981.742	1.993.863	2.024.882	2.063.407
Toevoeging	178.989	95.321	113.583	116.156	104.763
Onttrekking	169.181	83.199	82.564	77.631	58.604
Vrijval	0	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	**1.981.742**	**1.993.863**	**2.024.882**	**2.063.407**	**2.109.565**

Meerjarig verloop GO	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Saldo begin (stand 1-1)	38.211	25.783	22.766	20.816	20.316
Toevoeging	0	0	0	0	0
Onttrekking	9.828	3.016	1.951	500	500
Vrijval	2.600	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	**25.783**	**22.766**	**20.816**	**20.316**	**19.816**

Meerjarig verloop NPRZ	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Saldo begin (stand 1-1)	158.795	159.917	168.315	180.205	190.910

Toevoeging	23.300	18.300	18.200	14.300	1.500
Onttrekking	22.178	9.902	6.311	3.595	3.513
Vrijval	0	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	**159.917**	**168.315**	**180.205**	**190.910**	**188.897**

Meerjarig verloop ET	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Saldo begin (stand 1-1)	23.047	7.827	3.348	1.787	1.787
Toevoeging	0	0	0	0	0
Onttrekking	10.707	4.479	1.560	0	0
Vrijval	4.513	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	**7.827**	**3.348**	**1.787**	**1.787**	**1.787**

Meerjarig verloop DTB	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Saldo begin (stand 1-1)	20.000	32.746	35.785	55.135	75.135
Toevoeging	33.951	20.000	20.000	20.000	20.000
Onttrekking	15.509	16.961	650	0	0
Vrijval	5.695	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	**32.746**	**35.785**	**55.135**	**75.135**	**95.135**

Voorzieningen

Pagina 228

Voorzieningen

Voorzieningen zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om een onafwendbaar financieel risico af te dekken waarvan de omvang onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten. Voorzieningen hebben altijd een specifiek bestedingsdoel.

De voorzieningen van de gemeente Rotterdam zijn in het onderstaande overzicht opgenomen. Door op het informatie-icoontje te klikken krijg je een algemene toelichting en het meerjarig verloop per voorziening.

Begroting	**31-12-**	**31-12-**	**31-12-**	**31-12-**	**31-12-**
Voorzieningen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**

Bestaade stad	1.268	1.268	1.268	1.268	1.268
Voorziening Vennootschapsbelasting	1.268	1.268	1.268	1.268	1.268

Begroting Voorzieningen	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestaade stad	1.268	1.268	1.268	1.268	1.268
Voorziening Vennootschapsbelasting	1.268	1.268	1.268	1.268	1.268

Doel Voorziening:	De voorziening is bedoeld ter dekking van de risico's als gevolg van aankondiging van de Rijksbelastingsdienst dat zij de aangifte Vpb-lasten met ingang van heffingsjaar 2016 corrigeren. Dit betreft een correctie voor de activiteiten beschikbaar stellen van ruimte voor reclameuitingen en voor verhuur van de brandstofverkooppunten.
Ingesteld per:	1-1-2017
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald

Voorziening Vennootschapsbelasting	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	1.267	0	0	1.268
Begroting 2024	1.268	0	0	0	1.268
Raming 2025	1.268	0	0	0	1.268
Raming 2026	1.268	0	0	0	1.268
Raming 2027	1.268	0	0	0	1.268

Bestuur	43.894	43.894	43.894	43.894	43.894
Voorziening Pensioenen Bestuurders	42.394	42.394	42.394	42.394	42.394

Begroting Voorzieningen	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Bestuur	43.894	43.894	43.894	43.894	43.894
Voorziening Pensioenen Bestuurders	42.394	42.394	42.394	42.394	42.394

Doel Voorziening:	Het beschikken over voldoende vermogen om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van (oud)politiek ambtsdragers van het college van B&W, Gebied en ex deelgemeenten te kunnen voldoen.
Ingesteld per:	1-1-2014
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald

Verloopstaat Voorziening Pensioenen Bestuurders (samenvoeging van de voorziening Pensioenen bestuurders en voorziening pensioenen gebieden)	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	42.394	1.885	1.885	0	42.394
Begroting 2024	42.394	1.600	1.600	0	42.394

Raming 2025	42.394	1.600	1.600	0	42.394
Raming 2026	42.394	1.600	1.600	0	42.394
Raming 2027	42.394	1.600	1.600	0	42.394

Voorziening Pensioenvoorziening ex raadsleden	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500

Begroting Voorzieningen	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Bestuur	43.894	43.894	43.894	43.894	43.894
Voorziening Pensioenvoorziening ex raadsleden	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500

Doel Voorziening:	De voorziening dekt de verplichtingen voortkomend uit pensioenrechten voor de nieuwe raadsleden (vanaf eind maart 2014).
Ingesteld per:	1-1-2015
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald

Verloopstaat Voorziening Pensioenvoorziening ex raadsleden	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	1.500	0	0	0	1.500
Begroting 2024	1.500	0	0	0	1.500
Raming 2025	1.500	0	0	0	1.500
Raming 2026	1.500	0	0	0	1.500
Raming 2027	1.500	0	0	0	1.500

Overhead	3.147	3.147	3.147	3.147	3.147
Voorziening Verzekeringen	3.147	3.147	3.147	3.147	3.147

Begroting Voorzieningen	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Overhead	3.147	3.147	3.147	3.147	3.147
Voorziening Verzekeringen	3.147	3.147	3.147	3.147	3.147

Doel Voorziening:	De vorming van de voorziening Verzekeringen heeft tot doel het stellen van zekerheden bij de afdoening van schadegevallen.
Ingesteld per:	1-1-2005
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald

Verloopstaat Voorziening Verzekeringen	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	3.147	2.194	1.313	880	3.147
Begroting 2024	3.147	0	0	0	3.147
Raming 2025	3.147	0	0	0	3.147
Raming 2026	3.147	0	0	0	3.147
Raming 2027	3.147	0	0	0	3.147

Beheer van de stad	2.043	1.996	1.950	1.904	1.857
Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering	0	0	0	0	0

Begroting Voorzieningen	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Beheer van de stad	2.043	1.996	1.950	1.904	1.857
Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering	0	0	0	0	0

Doel Voorziening:	De voorziening dekt de kosten van vervangingen van riolen.
Ingesteld per:	1-1-2007
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald

Verloopstaat Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	0	32.365	32.365	0	0
Begroting 2024	0	40.118	40.118	0	0
Raming 2025	0	39.018	39.018	0	0
Raming 2026	0	39.868	39.868	0	0
Raming 2027	0	40.519	40.519	0	0

Voorziening Afkoop beheer en onderhoud N209	463	417	371	324	278

Begroting Voorzieningen	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Beheer van de stad	2.043	1.996	1.950	1.904	1.857
Voorziening Afkoop beheer en onderhoud N209	463	417	371	324	278

Doel Voorziening:	Rotterdam neemt een deel van de N209 over van de Provincie Zuid Holland. Voor het beheer en onderhoud voor de komende 15 jaar heeft Rotterdam een bijdrage gekregen.
Ingesteld per:	1-7-2019
Eindigt per:	31-12-2033

Verloopstaat Voorziening Afkoop beheer en onderhoud N209	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Begroting 2023	510	0	46	0	463
Begroting 2024	463	0	46	0	417
Raming 2025	417	0	46	0	371
Raming 2026	371	0	46	0	324
Raming 2027	324	0	46	0	278

Voorziening Leges Leidingen	1.545	1.545	1.545	1.545	1.545

Begroting Voorzieningen	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Beheer van de stad	2.043	1.996	1.950	1.904	1.857

Voorziening Leges Leidingen	1.545	1.545	1.545	1.545	1.545

Doel Voorziening:	De voorziening is gevormd als gevolg van de vooruitontvangen opbrengsten van derden waarbij de kosten met een specifiek doel in een volgend jaar worden gemaakt.
Ingesteld per:	31-12-2013
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald

Verloopstaat Voorziening Leges Leidingen	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	1.545	1.545	0	1.545	1.545
Begroting 2024	1.545	0	0	0	1.545
Raming 2025	1.545	0	0	0	1.545
Raming 2026	1.545	0	0	0	1.545
Raming 2027	1.545	0	0	0	1.545

Voorziening Bomenfonds	35	35	35	35	35

Begroting Voorzieningen	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Beheer van de stad	2.043	1.996	1.950	1.904	1.857
Voorziening Bomenfonds	35	35	35	35	35

Doel Voorziening:	De voorziening is bedoeld voor het herplanten van bomen en is gevormd door éénmalige afkoop van herplantplicht door derden.
Ingesteld per:	31-12-2016
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald

Verloopstaat Voorziening Bomenfonds	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	35	0	0	0	35
Begroting 2024	35	0	0	0	35
Raming 2025	35	0	0	0	35
Raming 2026	35	0	0	0	35
Raming 2027	35	0	0	0	35

Stedelijke ontwikkeling	69.010	69.010	69.010	69.010	69.010
Verliesvoorziening Grondexploitaties	68.498	68.498	68.498	68.498	68.498

Begroting Voorzieningen	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Stedelijke ontwikkeling	69.010	69.010	69.010	69.010	69.010
Verliesvoorziening	68.498	68.498	68.498	68.498	68.498

Grondexploitaties

Doel Voorziening:	De verliesvoorziening grondexploitatie betreft de reclassificatie van de verliesvoorziening conform de voorschriften van de BBV. In de BBV-notitie grondexploitaties die in 2019 is uitgebracht is een aanscherping aangebracht in de manier waarop de verliesvoorziening grondexploitaties in de balans moet worden verwerkt. Vanaf 2019 moet de waardecorrectie slechts tot de boekwaarde van de negatieve grondexploitaties op de balans worden opgenomen. Het surplus moet als voorziening onder de passiva worden opgenomen.
Ingesteld per:	31-12-2019
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald

Verloopstaat verliesvoorziening Grondexploitaties	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand**
Begroting 2023	68.498	0	0	0	68.498
Begroting 2024	68.498	0	0	0	68.498
Raming 2025	68.498	0	0	0	68.498
Raming 2026	68.498	0	0	0	68.498
Raming 2027	68.498	0	0	0	68.498

Voorziening Naheffingsaanslag BTW compensatiefonds gratis OV 65+	512	512	512	512	512

Begroting Voorzieningen	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**
Stedelijke ontwikkeling	69.010	69.010	69.010	69.010	69.010
Voorziening Naheffingsaanslag BTW compensatiefonds gratis OV 65+	512	512	512	512	512

Doel Voorziening:	De Belastingdienst heeft in het verleden de teruggave van btw (via het Btw-compensatiefonds) voor vrij reizen voor AOW-gerechtigden goedgekeurd. In de loop van 2015 heeft zij echter haar standpunt gewijzigd. De Belastingdienst stelt dat deze btw niet voor teruggave in aanmerking komt, omdat de gemeente niet de afnemer is van de prestatie en dat het om een verstrekking aan individuen gaat. Hierbij is aangegeven dat dit standpunt geldt vanaf 1 januari 2016. De gemeente heeft hierop een bezwaarschrift ingediend. De Belastingdienst heeft voor 2016 een beschikking gestuurd om de door de gemeente via het Btw-compensatiefonds teruggevraagde Btw terug te vorderen. Het bedrag over 2016 is al betaald. Voor de jaren 2017-2021 is er een voorziening getroffen als het bezwaar niet gegrond wordt bevonden.
Ingesteld per:	1-12-2021
Eindigt per:	Nog nader te bepalen

Verloopstaat verliesvoorziening	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Aanwending**	**Vrijval**	**Eindstand**

Grondexploitaties					
Begroting 2023	2.663	0	0	2.151	512
Begroting 2024	512	0	0	0	512
Raming 2025	512	0	0	0	512
Raming 2026	512	0	0	0	512
Raming 2027	512	0	0	0	512
Eindtotaal	**119.361**	**119.315**	**119.268**	**119.222**	**119.176**

Grondslagen

Pagina 229

Grondslagen

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de begrotingscirculaire vanuit de provincie Zuid-Holland, de Verordening financiën Rotterdam en Regeling financiën Rotterdam. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma's en taakvelden gelden.

Overhead

Alle overheadkosten worden apart weergegeven in het Overzicht van baten en lasten. Overhead omvat zowel de algemene (concernbrede) bedrijfsvoeringsondersteuning als het management en -ondersteuning van alle organisatieonderdelen binnen het concern.

Indexering

De gemeentebegroting wordt in principe jaarlijks bijgesteld voor de verwachte prijsontwikkelingen. Deze is gebaseerd op inschattingen van inflatiepercentages van het Centraal Planbureau (CPB) van maart 2023. Voor de twee voorafgaande begrotingsjaren vindt een nacalculatie plaats. Voor materiële budgetten wordt bijvoorbeeld de index materiële overheidsconsumptie (imoc) gebruikt, te weten: 8,5%. Voor belastingen, leges, prijzen en tarieven wordt in principe de consumentenprijsindex (cpi) gehanteerd van 8,5%. Voor de meeste loongevoelige budgetten is vooralsnog uitgegaan van een stijging van in totaal 7,23% voor een nog af te sluiten cao gemeenteambtenaren vanaf 2024 <3,7%> en de doorwerking van 3,53% van de cao 2023. Zorgbudgetten worden over het algemeen geïndexeerd met het OVA-percentage (overheidsbijdrage voor arbeidskosten) van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZA).

Onderstaand zijn de percentages van veelvuldig gebruikte indexen opgenomen:

Indexcategorie	Percentage 2024
Personeel (inclusief inhuur)	7,23
Tarieven belastingen, leges en retributies	8,50
Zorgbudgetten	6,88
Subsidies	7,61
Materieel	8,50

Omslagrente

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de vermogenskosten aan de gemeentelijke programma's worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd is de omslagrente investeringen. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV.

Als gevolg van de stijgende marktrente (de kosten die wordt betaald door het aantrekken van externe gelden) moet de gemeente meer rente betalen voor het aantrekken van geld. De omslagrente (de rente die toegerekend wordt aan de beleidsprogramma’s) wordt daarom met ingang van 2024 verhoogd van 1,5% naar 2,0%. Ook de bespaarde rente (de rente die bespaard wordt door inzet van eigen middelen zoals reserves in plaats van het aantrekken van externe gelden) over de reserves en voorzieningen die wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor wordt met ingang van 2024 verhoogd van 1,5% naar 2,0%. De omslagrente die wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie stijgt met ingang van 2023 van 0,8% naar 1,2%. Verder bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorziening bestuurders. Het hiervoor geldende rentepercentage wordt met ingang van 2023 verhoogd van 0,528% naar 2,472%.

De effecten van deze renteverhogingen op het financiële beeld zijn al grotendeels verwerkt bij de voorjaarsnota 2023. In de voorliggende begroting heeft de verrekening van de financiële effecten met de betrokken programma's plaatsgevonden.

Raming gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2023 en geactualiseerde waarden van maatstaven.

Overzicht van baten en lasten

Baten en lasten op concernniveauIncidentele baten en lastenBaten en lasten conform BBVClusteroverheadBaten en lasten per programmaAlgemene dekkingsmiddelenBBV-taakvelden

Baten en lasten op concernniveau

In de tabel hieronder worden meerjarig de baten en lasten gepresenteerd naar verantwoordingscategorieën.

Overzicht van baten en lasten concern	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten exclusief reserves	**4.871.473**	**4.423.268**	**4.407.848**	**4.357.888**	**4.284.525**	**4.275.268**
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.164.168	3.134.485	3.067.531	3.039.954	2.985.365	2.963.704
Belastingen	397.934	442.047	463.477	467.228	470.651	474.276
Dividenden	91.761	96.585	97.801	97.901	100.901	104.901
Financieringsbaten	4.884	4.529	1.934	1.591	1.279	1.154
Overige opbrengsten derden	1.238.101	771.493	743.044	717.199	698.796	703.938
Overige baten	-25.376	-25.873	34.061	34.015	27.532	27.294
Lasten exclusief reserves	**4.385.853**	**4.651.831**	**4.414.406**	**4.288.993**	**4.209.876**	**4.190.012**
Apparaatslasten	1.332.883	**1.388.515**	**1.358.223**	**1.346.309**	**1.337.255**	**1.335.367**
Inhuur	189.146	123.562	53.189	51.721	51.172	53.899
Overige apparaatslasten	33.088	33.650	35.347	35.168	35.162	35.132
Personeel	1.110.648	1.231.303	1.269.687	1.259.421	1.250.921	1.246.336
Intern resultaat	-70.813	**-125.562**	**-119.271**	**-120.412**	**-120.471**	**-120.482**
Intern resultaat	-70.813	-125.562	-119.271	-120.412	-120.471	-120.482
Programmalasten	3.123.783	**3.388.878**	**3.175.454**	**3.063.096**	**2.993.092**	**2.975.127**
Financieringslasten	13.891	22.415	41.337	55.226	64.251	69.205
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	967.404	1.072.259	906.855	847.698	785.876	757.850
Kapitaallasten	156.791	147.342	176.073	172.182	175.194	185.252
Overige programmalasten	137.709	78.035	76.094	74.501	75.202	75.844
Salariskosten WSW en WIW	48.051	54.178	57.005	55.054	52.607	50.620

Sociale uitkeringen	1.007.594	1.117.587	1.030.297	991.072	984.522	984.522
Subsidies en inkomensoverdrachten	792.342	897.062	887.792	867.363	855.441	851.836
Saldo voor vpb en reserveringen	**485.619**	**-228.563**	**-6.558**	**68.895**	**74.648**	**85.256**
Vennootschapsbelasting	**2.125**	**2.067**	**868**	**868**	**868**	**868**
Saldo voor reserveringen	**483.494**	**-230.630**	**-7.426**	**68.027**	**73.780**	**84.388**
Reserves	**-398.178**	**230.630**	**7.426**	**-68.027**	**-73.780**	**-84.388**
Onttrekking reserves	207.352	516.201	152.367	119.895	93.684	68.493
Toevoeging reserves	622.785	351.966	146.459	188.752	168.295	152.881
Vrijval reserves	17.255	66.395	1.519	830	830	0
Saldo	**85.316**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven waaruit het structurele begrotingssaldo wordt afgeleid. Dit geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten inclusief de structurele toevoegingen aan reserves gedekt zijn door structurele baten inclusief structurele onttrekkingen aan reserves. Volgens de Gemeentewet en Provinciewet dient in het belang van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht er sprake te zijn van een structureel en reëel evenwicht. Met het begrip “structureel evenwicht” wordt nadrukkelijker bedoeld dat in de begroting structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De term “reëel” heeft betrekking op de mate van realiteit van de (meerjaren)ramingen.

Bijzonderheid is de baat ‘verwachte extra Rijksbijdrage’ in het programma Zorg, welzijn en wijkteams en de soortgelijke baat voor inburgering op het programma Armoede, Schuldhulpverlening, Inburgering en Samenleving. Hoewel wij er van uit gaan dat onze lobby hiervoor terecht is en deze baat dus reëel is, hebben we in overleg met onze toezichthouder (provincie Zuid-Holland) besloten deze toch direct als incidenteel aan te merken. Dit omdat het nog zeer onzeker is en daarmee niet voldoet aan de kaders die de provincie stelt voor een reële, structurele baat.

Incidentele baten en lasten	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Totaal baten	**4.423.268**	**4.407.848**	**4.357.888**	**4.284.525**	**4.275.268**
Incidentele baten	301.554	231.145	197.788	186.698	184.920
Algemene middelen	85.802	94.135	82.685	81.861	80.233
Decentralisatie-uitkeringen	85.802	94.135	82.685	81.861	80.233
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	614	1.625	1.625	1.625	1.625
Extra Rijksbijdrage Stelpost Inburgering	614	1.625	1.625	1.625	1.625

Beheer van de stad	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Bestaande stad	34.476	47.976	22.930	2.040	2.040
Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten	34.476	47.976	22.930	2.040	2.040
Bestuur	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Cultuur	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Onderwijs	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	136.853	62.512	50.548	41.172	41.022
Baten grondexploitaties	92.800	30.386	18.473	15.646	15.646
Stornering naar Voorraden	-15.447	32.126	32.075	25.526	25.376
Incidentele erfpachtconversies	59.500	0	0	0	0
Veilig	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	23.281	0	0	0	0
Coronaorganisatie	23.281	0	0	0	0

Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	18.983	24.897	40.000	60.000	60.000
Opzetten expertisecentrum Jeugdhulp	9.939	4.897	0	0	0
Extra Rijksbijdrage Stelpost lobby Wmo	0	20.000	40.000	60.000	60.000
Toeslagen 010	9.044	0	0	0	0
Diverse programma's	1.545	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	1.545	0	0	0	0
Structureel	**4.316.322**	**4.183.313**	**4.113.990**	**4.050.577**	**4.044.198**
Totaal lasten	**4.653.898**	**4.415.274**	**4.289.861**	**4.210.744**	**4.190.880**
Incidentele lasten	337.576	231.961	175.871	160.167	146.682
Algemene middelen	85.802	94.135	82.685	81.861	80.233
Decentralisatie-uitkeringen	85.802	94.135	82.685	81.861	80.233
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Beheer van de stad	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Bestaande stad	12.409	25.912	3.007	1.636	1.636
Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten	8.872	22.540	1.371	0	0
Verkoopkosten vastgoedobjecten	3.537	3.372	1.636	1.636	1.636
Bestuur	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Cultuur	7.100	1.500	0	0	0
Noodsteun cultuursector en Bibliotheek	7.100	1.500	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0

Energietransitie	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Onderwijs	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	112.232	62.512	50.547	41.172	41.022
Lasten grondexploitaties	77.353	62.512	50.547	41.172	41.022
Project Mainport Rotterdam	9.879	0	0	0	0
Verliesneming grondexploitatie	25.000	0	0	0	0
Veilig	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	33.220	4.897	0	0	0
Opzetten expertisecentrum Jeugdhulp	9.939	4.897	0	0	0
Coronaorganisatie	23.281	0	0	0	0
Diverse programma's	86.812	43.006	39.631	35.499	23.791
Toeslagen 010	9.044	0	0	0	0
Out of pocket uitgaven voor investeringen	64.293	32.541	29.166	25.034	13.326
Toevoeging Voorziening dubieuze debiteuren	13.475	10.465	10.465	10.465	10.465
Onttrekking en vrijval reserves	582.596	153.886	120.725	94.514	68.493
Structureel	13.465	18.868	20.822	22.646	23.071
Incidenteel	569.131	135.018	89.903	70.628	44.181
Toevoeging aan reserves	351.966	146.459	188.752	168.295	152.881
Structureel	0	0	0	0	0

Incidenteel	351.966	146.478	189.557	168.107	152.685
Saldo na reserveringen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale incidentele baten	**870.685**	**366.162**	**287.691**	**257.326**	**229.101**
Totale incidentele lasten	**689.542**	**378.440**	**365.427**	**328.274**	**299.368**
Structurele begrotingssaldo	**-181.143**	**12.259**	**66.932**	**69.897**	**69.221**
Structurele begrotingssaldo in % van baten excl. onttrekkingen reserves	**-4,1%**	**0,3%**	**1,5%**	**1,6%**	**1,6%**

Toelichting staat incidentele baten en lasten

Uit bovenstaande tabel blijkt dat meerjarig de structurele lasten volledig gedekt worden door de structurele baten. Hieronder worden de grootste, meest terugkerende incidentele posten toegelicht.

Incidentele baten

Baten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling
De baten uit grondexploitaties bestaande uit baten uit gronduitgiften, subsidies en bijdragen van derden. Hier staan incidentele lasten in de grondexploitaties tegenover.

Decentralisatie uitkeringen - Algemene Middelen
De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de baat bij het programma Algemene middelen staan lasten bij de overige programma's.

Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten - Bestaande stad
Incidentele opbrengsten door verkoop (dispositie) van vastgoedobjecten die de gemeente niet meer nodig heeft voor haar kerntaken.

Incidentele lasten

Uitgaven gerelateerd aan onttrekkingen van bestemmingsreserves - Stedelijke inrichting en ontwikkeling
Het betreft de lasten die gemaakt worden voor niet activeerbare investeringen die gedekt worden door een onttrekking aan bestemmingsreserves.

Decentralisatie-uitkeringen - Algemene Middelen
De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de lasten bij diverse programma’s staat een baat bij het programma Algemene middelen.

Lasten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling
De lasten in de grondexploitaties bestaande uit kosten voor verwerving, bouwrijp maken, woonrijp maken en overige kosten. Hier staan incidentele baten uit de grondexploitaties tegenover..

Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten - Stedelijke inrichting en ontwikkeling
Incidentele afschrijvingslasten (boekwaarde verkopen) die voortvloeien uit de verkoop van vastgoedobjecten.

Baten en lasten conform BBV

De programma's zijn zo opgesteld dat de sturing door de raad, het college en de organisatie op elkaar aansluiten. Gevolg hiervan is dat clusteroverhead (leidinggevenden en hun ondersteuning in het primaire proces) onderdeel is van de lasten van de programma's. Dit wijkt af van de landelijke voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten (BBV). Volgens het BBV moet clusteroverhead, als onderdeel van het totaal aan overhead, apart van de programma's worden gepresenteerd.

In de tabel hieronder zijn, per programma, de baten en lasten overeenkomstig de voorschriften van het BBV opgenomen. De verschillen ten opzichte van de baten en lasten in de begrotingsprogramma's zijn opgenomen in de tabel Clusteroverhead, die daaronder staat.

De voor 2024 begrote kosten voor overhead zijn in onderstaande tabel te vinden bij het programma Overhead. De financiële cijfers van dit programma Overhead zijn in overeenstemming met het BBV en komen (excl. reserves) overeen met het BBV-taakveld 0.4 Overhead. Het totaal van de begrote overheadlasten (incl. reserves) voor 2024 is € 549 mln en bestaat uit twee delen:

- Het eerste deel is de voor 2024 begrote clusteroverhead. Deze staat per begrotingsprogramma apart in onderstaand overzicht Clusteroverhead en telt op tot € 96 mln. Deze overheadkosten vallen in de begroting onder de lasten van de programma's.
- Het tweede deel zijn de voor 2024 begrote lasten van het programma overhead van € 453 mln.

Overzicht van baten en lasten programma conform BBV	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Algemene middelen					
Baten exclusief reserves	2.259.666	2.366.967	2.364.709	2.275.917	2.271.039
Lasten exclusief reserves	15.112	18.629	188	2.951	-1.878
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	-195.103	-109.511	-153.035	-132.578	-130.664
Onttrekking reserves	191.736	53.818	53.058	52.546	45.251
Vrijval reserves	1.899	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	2.259.666	2.366.967	2.364.709	2.275.917	2.271.039
Lasten exclusief reserves	15.112	18.629	188	2.951	-1.878

Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	-195.103	-109.511	-153.035	-132.578	-130.664
Onttrekking reserves	191.736	53.818	53.058	52.546	45.251
Vrijval reserves	1.899	0	0	0	0
Saldo Algemene middelen	**2.273.311**	**2.329.903**	**2.264.921**	**2.198.836**	**2.183.748**
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving					
Baten exclusief reserves	60.968	18.558	18.558	18.358	18.358
Lasten exclusief reserves	-208.789	-135.450	-124.846	-123.031	-122.012
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	42.108	0	0	0	0
Vrijval reserves	3.095	830	830	830	0
Baten exclusief reserves	60.968	18.558	18.558	18.358	18.358
Lasten exclusief reserves	-208.789	-135.450	-124.846	-123.031	-122.012
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	42.108	0	0	0	0
Vrijval reserves	3.095	830	830	830	0
Saldo Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	**-102.618**	**-116.062**	**-105.458**	**-103.843**	**-103.654**
Beheer van de stad					
Baten exclusief reserves	268.095	299.200	300.939	301.975	303.087
Lasten exclusief reserves	-464.079	-479.266	-481.647	-487.800	-495.743
Vennootschapsbelasting	-800	-868	-868	-868	-868
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	7.291	3.205	960	0	0
Vrijval reserves	7.610	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	268.095	299.200	300.939	301.975	303.087
Lasten exclusief reserves	-464.079	-479.266	-481.647	-487.800	-495.743
Vennootschapsbelasting	-800	-868	-868	-868	-868
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	7.291	3.205	960	0	0
Vrijval reserves	7.610	0	0	0	0

Saldo Beheer van de stad	**-181.883**	**-177.729**	**-180.615**	**-186.693**	**-193.524**
Belastingen					
Baten exclusief reserves	370.686	381.998	384.819	387.315	390.228
Lasten exclusief reserves	-19.903	-14.936	-22.708	-13.970	-16.711
Toevoeging reserves	-14.981	0	0	0	0
Onttrekking reserves	500	2.000	10.000	1.240	1.240
Vrijval reserves	196	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	370.686	381.998	384.819	387.315	390.228
Lasten exclusief reserves	-19.903	-14.936	-22.708	-13.970	-16.711
Toevoeging reserves	-14.981	0	0	0	0
Onttrekking reserves	500	2.000	10.000	1.240	1.240
Vrijval reserves	196	0	0	0	0
Saldo Belastingen	**336.498**	**369.063**	**372.112**	**374.585**	**374.758**
Bestaande stad					
Baten exclusief reserves	155.842	159.202	136.816	114.793	119.536
Lasten exclusief reserves	-177.938	-162.705	-151.577	-127.489	-136.457
Vennootschapsbelasting	-1.267	0	0	0	0
Toevoeging reserves	-3.700	-3.700	-3.700	-3.700	-200
Onttrekking reserves	42.002	11.242	7.342	4.191	4.238
Vrijval reserves	752	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	155.842	159.202	136.816	114.793	119.536
Lasten exclusief reserves	-177.938	-162.705	-151.577	-127.489	-136.457
Vennootschapsbelasting	-1.267	0	0	0	0
Toevoeging reserves	-3.700	-3.700	-3.700	-3.700	-200
Onttrekking reserves	42.002	11.242	7.342	4.191	4.238
Vrijval reserves	752	0	0	0	0
Saldo Bestaande stad	**15.690**	**4.039**	**-11.119**	**-12.205**	**-12.883**
Bestuur					
Baten exclusief reserves	1.882	1.617	1.617	1.617	1.617
Lasten exclusief reserves	-20.803	-23.573	-23.573	-24.465	-23.891

Toevoeging reserves	-130	-130	-130	-130	-130
Onttrekking reserves	20	20	20	20	20
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	1.882	1.617	1.617	1.617	1.617
Lasten exclusief reserves	-20.803	-23.573	-23.573	-24.465	-23.891
Toevoeging reserves	-130	-130	-130	-130	-130
Onttrekking reserves	20	20	20	20	20
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Bestuur	**-19.031**	**-22.066**	**-22.066**	**-22.959**	**-22.385**
Cultuur					
Baten exclusief reserves	3.135	919	919	919	328
Lasten exclusief reserves	-166.432	-167.255	-167.077	-166.774	-166.183
Onttrekking reserves	2.500	0	0	0	0
Vrijval reserves	230	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	3.135	919	919	919	328
Lasten exclusief reserves	-166.432	-167.255	-167.077	-166.774	-166.183
Onttrekking reserves	2.500	0	0	0	0
Vrijval reserves	230	0	0	0	0
Saldo Cultuur	**-160.567**	**-166.336**	**-166.158**	**-165.855**	**-165.855**
Dienstverlening					
Baten exclusief reserves	10.394	17.003	17.166	18.524	18.524
Lasten exclusief reserves	-84.032	-91.190	-86.141	-91.109	-90.268
Toevoeging reserves	-2.315	-1.477	-1.477	-1.477	-1.477
Onttrekking reserves	3.027	1.699	1.699	1.699	1.699
Vrijval reserves	1.726	689	0	0	0
Baten exclusief reserves	10.394	17.003	17.166	18.524	18.524
Lasten exclusief reserves	-84.032	-91.190	-86.141	-91.109	-90.268
Toevoeging reserves	-2.315	-1.477	-1.477	-1.477	-1.477
Onttrekking reserves	3.027	1.699	1.699	1.699	1.699
Vrijval reserves	1.726	689	0	0	0

Saldo Dienstverlening	**-71.200**	**-73.277**	**-68.753**	**-72.364**	**-71.522**
Economische ontwikkeling					
Baten exclusief reserves	5.481	5.370	5.913	6.455	6.455
Lasten exclusief reserves	-36.813	-35.757	-32.468	-31.928	-31.253
Toevoeging reserves	-411	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.670	2.318	72	51	28
Vrijval reserves	2.476	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	5.481	5.370	5.913	6.455	6.455
Lasten exclusief reserves	-36.813	-35.757	-32.468	-31.928	-31.253
Toevoeging reserves	-411	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.670	2.318	72	51	28
Vrijval reserves	2.476	0	0	0	0
Saldo Economische ontwikkeling	**-26.596**	**-28.069**	**-26.483**	**-25.421**	**-24.769**
Energietransitie					
Baten exclusief reserves	29.274	43.575	37.607	36.637	34.601
Lasten exclusief reserves	-75.641	-58.359	-35.498	-33.194	-18.398
Toevoeging reserves	-34.361	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Onttrekking reserves	38.213	31.014	14.410	13.110	350
Vrijval reserves	4.451	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	29.274	43.575	37.607	36.637	34.601
Lasten exclusief reserves	-75.641	-58.359	-35.498	-33.194	-18.398
Toevoeging reserves	-34.361	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Onttrekking reserves	38.213	31.014	14.410	13.110	350
Vrijval reserves	4.451	0	0	0	0
Saldo Energietransitie	**-38.064**	**-3.770**	**-3.481**	**-3.447**	**-3.447**
Onderwijs					
Baten exclusief reserves	75.893	68.946	60.463	60.210	60.400
Lasten exclusief reserves	-225.191	-227.300	-216.870	-213.305	-213.341
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0

Onttrekking reserves	934	289	219	219	219
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	75.893	68.946	60.463	60.210	60.400
Lasten exclusief reserves	-225.191	-227.300	-216.870	-213.305	-213.341
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	934	289	219	219	219
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Onderwijs	**-148.364**	**-158.066**	**-156.188**	**-152.875**	**-152.721**
Overhead					
Baten exclusief reserves	8.714	8.293	7.293	7.293	7.293
Lasten exclusief reserves	-550.869	-557.589	-550.391	-547.115	-545.222
Toevoeging reserves	-4.880	0	0	0	0
Onttrekking reserves	7.708	0	0	0	0
Vrijval reserves	1.125	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	8.714	8.293	7.293	7.293	7.293
Lasten exclusief reserves	-550.869	-557.589	-550.391	-547.115	-545.222
Toevoeging reserves	-4.880	0	0	0	0
Onttrekking reserves	7.708	0	0	0	0
Vrijval reserves	1.125	0	0	0	0
Saldo Overhead	**-538.202**	**-549.297**	**-543.098**	**-539.822**	**-537.930**
Sport en recreatie					
Baten exclusief reserves	12.004	5.595	5.595	5.595	3.192
Lasten exclusief reserves	-107.462	-101.544	-97.815	-97.041	-94.638
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	4.353	1.910	160	160	160
Vrijval reserves	1.839	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	12.004	5.595	5.595	5.595	3.192
Lasten exclusief reserves	-107.462	-101.544	-97.815	-97.041	-94.638
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	4.353	1.910	160	160	160

Vrijval reserves	1.839	0	0	0	0
Saldo Sport en recreatie	**-89.266**	**-94.040**	**-92.060**	**-91.286**	**-91.286**
Stedelijke ontwikkeling					
Baten exclusief reserves	351.767	343.365	332.568	335.852	332.779
Lasten exclusief reserves	-372.398	-343.804	-310.623	-297.762	-288.938
Toevoeging reserves	-67.269	-410	-410	-410	-410
Onttrekking reserves	88.087	39.512	29.103	19.908	15.250
Vrijval reserves	35.548	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	351.767	343.365	332.568	335.852	332.779
Lasten exclusief reserves	-372.398	-343.804	-310.623	-297.762	-288.938
Toevoeging reserves	-67.269	-410	-410	-410	-410
Onttrekking reserves	88.087	39.512	29.103	19.908	15.250
Vrijval reserves	35.548	0	0	0	0
Saldo Stedelijke ontwikkeling	**35.735**	**38.664**	**50.637**	**57.588**	**58.682**
Veilig					
Baten exclusief reserves	30.000	13.688	14.403	14.403	14.403
Lasten exclusief reserves	-195.008	-198.556	-199.005	-198.459	-198.778
Onttrekking reserves	255	400	0	0	0
Vrijval reserves	248	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	30.000	13.688	14.403	14.403	14.403
Lasten exclusief reserves	-195.008	-198.556	-199.005	-198.459	-198.778
Onttrekking reserves	255	400	0	0	0
Vrijval reserves	248	0	0	0	0
Saldo Veilig	**-164.505**	**-184.468**	**-184.601**	**-184.055**	**-184.375**
Volksgezondheid					
Baten exclusief reserves	68.815	23.060	23.052	15.419	15.419
Lasten exclusief reserves	-99.001	-57.314	-57.271	-49.578	-49.822
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	68.815	23.060	23.052	15.419	15.419
Lasten exclusief reserves	-99.001	-57.314	-57.271	-49.578	-49.822

Onttrekking reserves	0	0	0	0	0
Saldo Volksgezondheid	**-30.185**	**-34.254**	**-34.219**	**-34.159**	**-34.403**
Werk en inkomen					
Baten exclusief reserves	578.368	592.271	553.400	554.104	554.104
Lasten exclusief reserves	-828.518	-814.956	-773.356	-761.647	-756.999
Toevoeging reserves	-28.817	-1.231	0	0	0
Onttrekking reserves	36.243	4.940	2.851	540	37
Vrijval reserves	1.742	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	578.368	592.271	553.400	554.104	554.104
Lasten exclusief reserves	-828.518	-814.956	-773.356	-761.647	-756.999
Toevoeging reserves	-28.817	-1.231	0	0	0
Onttrekking reserves	36.243	4.940	2.851	540	37
Vrijval reserves	1.742	0	0	0	0
Saldo Werk en inkomen	**-240.982**	**-218.976**	**-217.105**	**-207.003**	**-202.858**
Zorg, welzijn en wijkteams					
Baten exclusief reserves	132.283	58.221	92.052	129.139	123.905
Lasten exclusief reserves	-1.034.066	-963.480	-958.316	-948.162	-939.481
Toevoeging reserves	0	-10.000	-10.000	-10.000	0
Onttrekking reserves	48.553	0	0	0	0
Vrijval reserves	3.459	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	132.283	58.221	92.052	129.139	123.905
Lasten exclusief reserves	-1.034.066	-963.480	-958.316	-948.162	-939.481
Toevoeging reserves	0	-10.000	-10.000	-10.000	0
Onttrekking reserves	48.553	0	0	0	0
Vrijval reserves	3.459	0	0	0	0
Saldo Zorg, welzijn en wijkteams	**-849.771**	**-915.259**	**-876.264**	**-829.023**	**-815.577**
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Clusteroverhead

De clusteroverhead zijn de lasten voor leidinggevenden en hun ondersteuning in het primaire proces. Zoals toegelicht onder “Baten en lasten cf. BBV” zijn deze lasten opgenomen onder de programma’s. Clusteroverhead vormt het verschil tussen de lasten, die in de begroting onder de programma's staan en de lasten, die in bovenstaand overzicht van baten en lasten overeenkomstig het BBV onder de programma's worden staan. Onderstaande tabel geeft per programma aan, hoeveel de overheadlasten van het programma zijn. Overheadlasten die aan investeringsprojecten en grondexploitaties worden toegerekend verlagen de overheadlasten van een programma. Dit veroorzaakt een negatief saldo aan clusteroverhead bij Stedelijke ontwikkeling vanwege de vele uren die op projecten worden geschreven.

Clusteroverhead per programma	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Raming 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**
Algemene middelen	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	3.911	3.984	3.984	3.984	3.984
Beheer van de stad	16.671	17.026	17.026	17.026	17.026
Belastingen	908	1.001	1.024	1.024	1.024
Bestaande stad	4.094	4.142	4.141	4.141	4.141
Bestuur	366	119	119	119	117
Cultuur	866	904	904	904	904
Dienstverlening	6.727	7.092	6.691	6.620	6.620
Economische ontwikkeling	2.860	2.854	2.854	2.854	2.854
Energietransitie	4.421	2.877	2.877	2.877	2.877
Onderwijs	2.690	2.808	2.808	2.808	2.808
Sport en recreatie	941	964	964	964	964
Stedelijke ontwikkeling	-8.805	-4.299	-4.496	-4.433	-4.437
Veilig	9.669	10.451	10.430	10.430	10.430
Volksgezondheid	4.343	3.150	3.150	3.150	3.149
Werk en inkomen	27.776	28.493	28.582	28.581	28.581
Zorg, welzijn en wijkteams	14.021	14.531	14.867	14.868	14.815
Totaal Clusteroverhead	**91.460**	**96.098**	**95.926**	**95.916**	**95.856**

Baten en lasten per programma

In de tabel hieronder worden de baten, lasten en reservemutaties per programma gepresenteerd.

2023

Programma	Baten	Lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Vrijval reserves	Saldo
Algemene middelen	2.259.666	- 15.112	195.103	191.736	1.899	2.273.311
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	60.968	212.700	0	42.108	3.095	- 106.529
Beheer van de stad	268.095	481.550	0	7.291	7.610	- 198.555
Belastingen	370.686	20.811	14.981	500	196	335.590
Bestaande stad	155.842	183.300	3.700	42.002	752	11.596
Bestuur	1.882	21.169	130	20	0	- 19.396
Cultuur	3.135	167.298	0	2.500	230	- 161.433
Dienstverlening	10.394	90.759	2.315	3.027	1.726	- 77.927
Economische ontwikkeling	5.481	39.673	411	2.670	2.476	- 29.457
Energietransitie	29.274	80.063	34.361	38.213	4.451	- 42.485
Onderwijs	75.893	227.881	0	934	0	- 151.054
Overhead	8.714	459.409	4.880	7.708	1.125	- 446.742
Sport en recreatie	12.004	108.404	0	4.353	1.839	- 90.207
Stedelijke ontwikkeling	351.767	363.592	67.269	88.087	35.548	44.540
Veilig	30.000	204.677	0	255	248	- 174.174
Volksgezondheid	68.815	103.344	0	0	0	- 34.528
Werk en inkomen	578.368	856.294	28.817	36.243	1.742	- 268.758
Zorg, welzijn en wijkteams	132.283	1.048.088	0	48.553	3.459	- 863.793
Totaal	**4.423.268**	**4.653.898**	**351.966**	**516.201**	**66.395**	**0**

2024

Programma	Baten	Lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Vrijval reserves	Saldo
Algemene middelen	2.366.967	- 18.629	109.511	53.818	0	2.329.903
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	18.558	139.434	0	0	830	- 120.046

Beheer van de stad	299.200	497.160	0	3.205	0	- 194.755
Belastingen	381.998	15.937	0	2.000	0	368.061
Bestaande stad	159.202	166.846	3.700	11.242	0	- 102
Bestuur	1.617	23.692	130	20	0	- 22.186
Cultuur	919	168.159	0	0	0	- 167.240
Dienstverlening	17.003	98.283	1.477	1.699	689	- 80.370
Economische ontwikkeling	5.370	38.610	0	2.318	0	- 30.922
Energietransitie	43.575	61.236	20.000	31.014	0	- 6.647
Onderwijs	68.946	230.108	0	289	0	- 160.874
Overhead	8.293	461.491	0	0	0	- 453.199
Sport en recreatie	5.595	102.508	0	1.910	0	- 95.004
Stedelijke ontwikkeling	343.365	339.505	410	39.512	0	42.962
Veilig	13.688	209.007	0	400	0	- 194.920
Volksgezondheid	23.060	60.464	0	0	0	- 37.404
Werk en inkomen	592.271	843.450	1.231	4.940	0	- 247.470
Zorg, welzijn en wijkteams	58.221	978.011	10.000	0	0	- 929.790
Totaal	**4.407.848**	**4.415.274**	**146.459**	**152.367**	**1.519**	**0**

Algemene dekkingsmiddelen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat het programmaplan in de begroting een overzicht van algemene dekkingsmiddelen bevat.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente zijn die inkomsten van de gemeente waar geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen tegenover staan. Het zijn dan ook vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet ter dekking van de uitgaven op de diverse programma’s.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- opbrengsten van de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds,
- opbrengst uit deelnemingen: de dividenden,
- het saldo van de inancieringsfunctie: de rente inkomsten van de reserves en het renteresultaat.

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	496.734	534.427	542.713	551.277	554.191
Algemene uitkeringen gemeentefonds	2.159.773	2.269.551	2.266.537	2.175.057	2.166.304
Dividend	96.585	97.801	97.901	100.901	104.901
Saldo financieringsfunctie	-17.885	-39.403	-53.635	-62.972	-68.051
Totaal	**2.735.207**	**2.862.375**	**2.853.517**	**2.764.264**	**2.757.344**

Lokale heffingen

Er zijn twee soorten lokale heffingen. Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is en die vrij kunnen worden ingezet. Deze soort van lokale heffingen vallen onder de Algemene dekkingsmiddelen en betreft de volgende heffingen:

- de onroerendzaakbelasting (OZB),
- de algemene parkeerbelasting,
- de logiesbelasting
- en de reclame- en precariobelasting.

Er zijn ook lokale heffingen die niet vrij kunnen worden ingezet omdat deze binnen de heffing dienen te worden ingezet en daarmee voor het uitvoeren van werkzaamheden of beleid. Het gaat om onder meer de volgende heffingen: afval- en rioolheffing, bedrijfsreinigingsrecht en de leges omgevingsvergunningen. Deze heffingen vallen niet onder de Algemene dekkingsmiddelen.

Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	Begroting 2023	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Onroerende zaakbelasting	330.480	339.456	342.168	344.881	347.794
Roerende zaakbelasting	315	342	342	342	342
Logiesbelasting	15.648	16.815	16.815	16.815	16.815
Reclame- en precariobelasting	13.691	14.638	14.421	14.204	14.204
Algemene parkeerbelasting	136.600	163.177	168.968	175.036	175.036
Totaal	**496.734**	**534.427**	**542.713**	**551.277**	**554.191**

BBV-taakvelden

Voor de vergelijkbaarheid tussen gemeenten wordt door het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) een uniforme indeling in taakvelden voorgeschreven. In onderstaande tabel staan de cijfers voor het lopende begrotingsjaar 2023.

2023

Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0.1 - Bestuur	1.882	51.078	-49.195
0.2 - Burgerzaken	10.054	47.648	-37.594
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	214.236	115.345	98.891
0.4 - Overhead	8.714	550.869	-542.155
0.5 - Treasury	99.894	-22.175	122.068
0.61 - OZB woningen	68.471	408	68.063
0.62 - OZB niet-woningen	262.009	614	261.395
0.63 - Parkeerbelasting	174.961	41.552	133.410
0.64 - Belastingen overig	24.558	18.847	5.710
0.7 - Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.159.773	7	2.159.765
0.8 - Overige baten en lasten	29.292	32.106	-2.814
0.9 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	2.067	-2.067
0.10 - Mutaties Reserves	582.596	351.966	230.630
1.1 - Crisisbeheersing en Brandweer	11.771	83.791	-72.020
1.2 - Openbare orde en veiligheid	19.436	113.841	-94.405
2.1 - Verkeer en vervoer	23.205	229.332	-206.127
2.2 - Parkeren	16.541	29.303	-12.762
2.3 - Recreatieve havens	0	0	0
2.4 - Economische Havens en waterwegen	0	0	0
2.5 - Openbaar vervoer	8.758	36.451	-27.693
3.1 - Economische ontwikkeling	0	11.566	-11.566
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2.423	7.648	-5.225
3.4 - Economische promotie	16.357	14.224	2.132
4.1 - Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 - Onderwijshuisvesting	440	77.176	-76.735
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	86.114	166.667	-80.552

5.1 - Sportbeleid en activering	3.974	19.644	-15.670
5.2 - Sportaccommodaties	5.589	66.931	-61.342
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.490	106.646	-104.157
5.4 - Musea	340	41.030	-40.691
5.5 - Cultureel erfgoed	219	21.183	-20.964
5.6 - Media	645	24.864	-24.219
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.246	82.545	-79.299
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	102.330	216.014	-113.685
6.2 - Wijkteams	21.152	155.147	-133.995
6.3 - Inkomensregelingen	565.479	738.477	-172.998
6.4 - Begeleide participatie	10.605	103.551	-92.946
6.5 - Arbeidsparticipatie	9.875	98.277	-88.402
6.6 - Maatwerkvoorziening (WMO)	0	14.329	-14.329
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	10.212	288.506	-278.294
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	118	52.406	-52.288
6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	9.653	180.511	-170.858
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	31.533	205.504	-173.971
7.1 - Volksgezondheid	68.815	99.001	-30.185
7.2 - Riolering	98.042	79.492	18.550
7.3 - Afval	111.650	97.736	13.914
7.4 - Milieubeheer	30.858	104.019	-73.161
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	6.877	7.445	-568
8.1 - Ruimte en leefomgeving	203	10.634	-10.431
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	27.339	68.372	-41.033
8.3 - Wonen en bouwen	63.134	163.268	-100.134
Totaal	**5.005.864**	**5.005.864**	**0**

In onderstaande tabel staan de cijfers voor het begrotingsjaar 2024.

2024

Taakveld	Baten	Lasten	Saldo

0.1 - Bestuur	1.617	51.877	-50.260
0.2 - Burgerzaken	16.634	56.669	-40.035
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	164.544	127.312	37.232
0.4 - Overhead	8.293	557.589	-549.297
0.5 - Treasury	97.416	-31.090	128.506
0.61 - OZB woningen	72.347	416	71.931
0.62 - OZB niet-woningen	267.109	625	266.483
0.63 - Parkeerbelasting	203.927	45.953	157.974
0.64 - Belastingen overig	25.728	13.860	11.867
0.7 - Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.269.551	-17	2.269.568
0.8 - Overige baten en lasten	33.801	39.771	-5.970
0.9 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	868	-868
0.10 - Mutaties Reserves	153.885	146.459	7.426
1.1 - Crisisbeheersing en Brandweer	7.513	88.156	-80.643
1.2 - Openbare orde en veiligheid	7.051	111.118	-104.067
2.1 - Verkeer en vervoer	21.933	229.101	-207.167
2.2 - Parkeren	15.354	37.030	-21.676
2.3 - Recreatieve havens	0	0	0
2.4 - Economische Havens en waterwegen	0	0	0
2.5 - Openbaar vervoer	2.298	15.151	-12.853
3.1 - Economische ontwikkeling	0	12.681	-12.682
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	3.021	8.256	-5.235
3.4 - Economische promotie	16.815	12.747	4.067
4.1 - Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 - Onderwijshuisvesting	587	81.739	-81.151
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	75.637	161.140	-85.503
5.1 - Sportbeleid en activering	2.045	16.325	-14.280
5.2 - Sportaccommodaties	902	65.093	-64.191
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	919	101.702	-100.784

5.4 - Musea	368	45.707	-45.338
5.5 - Cultureel erfgoed	238	2.732	-2.494
5.6 - Media	0	26.062	-26.062
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.883	86.366	-83.483
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	7.351	133.613	-126.262
6.2 - Wijkteams	251	147.071	-146.820
6.3 - Inkomensregelingen	580.600	699.549	-118.949
6.4 - Begeleide participatie	13.355	109.075	-95.719
6.5 - Arbeidsparticipatie	6.879	88.778	-81.899
6.6 - Maatwerkvoorziening (WMO)	0	12.359	-12.359
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	28.075	296.322	-268.247
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	5.000	74.085	-69.085
6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	9.419	168.298	-158.879
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	10.842	169.158	-158.316
7.1 - Volksgezondheid	23.060	57.314	-34.254
7.2 - Riolering	107.999	88.518	19.481
7.3 - Afval	129.986	101.264	28.722
7.4 - Milieubeheer	43.295	91.264	-47.970
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	7.724	7.196	529
8.1 - Ruimte en leefomgeving	220	8.702	-8.482
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	59.140	57.875	1.265
8.3 - Wonen en bouwen	56.121	139.891	-83.770
Totaal	**4.561.733**	**4.561.733**	**0**

Wijken

Pagina 231

Algemeen

In Rotterdam is de ‘Wijk aan Zet’. In 2022 zijn 39 dorps-/wijkraden van start gegaan en kreeg iedere wijk een eigen vertegenwoordiging. Zo bespreken de gemeente en de wijk steeds samen wat er in de wijk speelt.
De afgelopen periode hebben de dorps-/wijkraden, samen met de wijk en de gemeente, wijkplannen opgesteld. In

elk wijkplan staat:

- Een toekomstbeeld van de wijk en de wijkopgaven voor de komende jaren;
- Een actieplan met daarin doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te bereiken.

De wijkplannen vormen, samen met de afspraken over participatie bij stedelijke opgaven, het wijkakkoord.

Op 6 juli zijn de wijkplannen vastgesteld door de raad. 1 september was het startschot van de viering van de wijkakkoorden. De komende maanden pakken alle wijken hierop door en koppelen we het wijkakkoord terug aan de Rotterdammers. Tegelijkertijd is ook het wijkwethouderschap gestart. De wethouders zijn hiermee vast aanspreekpunt voor bepaalde wijken om zo het contact nog beter te regelen.

Voor het realiseren van de acties in de wijkplannen heeft het college de collegetarget Wijk aan zet vastgesteld. Het doel hiervan is om in deze collegeperiode naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties in de wijkplannen te realiseren.

Gebruiksaanwijzing vinden Wijkplannen

Optie 1 via de kaart:

Zoom in om (steeds meer) wijknamen zichtbaar te krijgen op onderstaande kaart. De kaart is ook verschuifbaar. Klik op een wijknaam om doorgestuurd te worden naar deze wijk. De kaart bevat roze en groene vlakken. De groene vlakken zijn havengebieden. Zij zijn niet klikbaar en wijzen niet door naar een wijk.

Optie 2 via een lijst:

Een lijst met wijken is te vinden via de groene menuknop rechtsboven aan uw scherm: klik op de menuknop. En klik vervolgens op "wijken". U ziet nu de wijken op alfabetische volgorde staan. Als u op de door u gewenste wijk klikt, wordt u doorgeleid naar deze wijk.

Wijk Afrikaanderwijk

Pagina 232

Aanbiedingsbrief-wijkraad-Afrikaanderwijk.pdf - PDF(56.7K)
Afrikaanderwijk_Stedelijke-opgave-SB.pdf - PDF(277.2K)
Cluster-DV-stedelijke-participatie.pdf - PDF(99.6K)
Jaar-Actie-Plan-2023-Afrikaanderwijk.pdf - PDF(554.8K)
stedelijke-opgaven-SO-en-participatieafspraken-wijkakkoord.pdf - PDF(17.1K)
Stedelijke-opgaven-wijkakkoord-directieveilig.pdf - PDF(1.6M)
Wijkvisie-Afrikaanderwijk.pdf - PDF(3.2M)

Wijk Agniesebuurt - Provenierswijk

Pagina 233

Aanbiedingsbrief-Agniesebuurt-Provenierswijk.pdf - PDF(304.2K)
DIGIWAP-AgniesebuurtProvenierswijk-2023-30-03-2023.pdf - PDF(94.7K)
Eindversie-wijkvisie-AgniesebuurtProvenierswijk.pdf - PDF(944.6K)
Rapportage-Wijkidentiteit-Agniesebuurt-Provenierswijk.pdf - PDF(3.9M)
Staat-van-de-wijk-Agniesebuurt-Provenierswijk.pdf - PDF(958.0K)
Young010-on-Tour-UITKOMSTEN-AGNIESEBUURT-PROVENIERSWIJK.PDF - PDF(4.3M)

Wijk Bergpolder - Blijdorp - Liskwartier Pagina 234

Aanbiedingsbrief-Bergpolder-Blijdorp-Liskwartier.pdf - PDF(246.3K)
rapportage_wijkactieplan_BBL_dd21mrt2023.pdf - PDF(72.6K)
Wijkvisie_BBL.pdf - PDF(416.2K)

Wijk Beverwaard Pagina 235

Aanbiedingsbrief-Wijkakkoord-Beverwaard-2023.pdf - PDF(25.6K)
Wijkakkoord-Beverwaard-2022-2026.pdf - PDF(6.0M)

Wijk Bloemhof Pagina 236

Aanbiedingsbrief - PDF(107.3K)
Jaaractieplan - PDF(92.1K)
Wijkakkoord-Bloemhof-2023-2026.pdf - PDF(1.5M)

Wijk Bospolder - Spangen - Tussendijken Pagina 237

Aanbiedingsbrief-Bospolder-Spangen-Tussendijken.pdf - PDF(56.6K)
Jaaractieplan-2023.pdf - PDF(115.6K)
Wijkvisie-2022-2026.pdf - PDF(1.8M)
Afspraken-stedelijke-opgaven.pdf - PDF(6.2K)

Wijk Carnisse - Zuiderpark Pagina 238

Aanbiedingsbrief - PDF(87.8K)
Jaaractieplan - PDF(78.3K)

Wijk Cool - Scheepvaartkwartier - Stadsdriehoek Pagina 239

Aanbiedingsbrief-Cool-Scheepvaartkwartier.pdf - PDF(445.9K)

Concept-JaarActiePlan-CSS.pdf - PDF(520.7K)
Wijkmissie-wijkraad-CSS-2023-2026.pdf - PDF(2.0M)

Wijk Crooswijk

Pagina 240

Aanbiedingsbrief-Crooswijk.pdf - PDF(488.6K)
Jaaractieplan-Crooswijk-2023.pdf - PDF(83.5K)
Wijkvisie-Crooswijk-2023-2026.pdf - PDF(6.7M)

Wijk Delfshaven - Schiemond

Pagina 241

Aanbiedingsbrief-Delfshaven-Schiemond.pdf - PDF(268.3K)
2023-02-26-Jaaractieplan-Delfshaven-Schiemond.pdf - PDF(66.6K)
Wijkvisie-en-Wijkplan-Delfshaven-Schiemond.pdf - PDF(1.1M)
Motie-Groen-Links-inz-20bb1435.pdf - PDF(115.4K)
2022-07-12-Afdoeningsvoorstel-20bb1435.pdf - PDF(2.3M)
Antwoord-op-reactie-Rayonberaad-wijkplan.pdf - PDF(445.1K)

Wijk Dijkzigt - Oude Westen

Pagina 242

concept-aanbiedingsbrief.pdf - PDF(215.5K)
concept-jaaractieplan.pdf - PDF(83.8K)

Wijk Entrepot - Noordereiland

Pagina 243

Aanbiedingsbrief-Concept-Plan-Entrepot-Noordereiland.pdf - PDF(66.9K)
JAP-Entrepot-Noordereiland-2023.pdf - PDF(276.4K)
Wijkvisie-Entrepot-Noordereiland-2023-2026.pdf - PDF(4.3M)
Participatie-bij-Stedelijke-Opgaven.pdf - PDF(44.0K)

Wijk Feijenoord

Pagina 244

Aanbiedingsbrief-wijkraad-Feijenoord.pdf - PDF(72.9K)
Jaaractieplan-Feijenoord-2023.pdf - PDF(359.7K)
Wijkvisie-en-Participatie-bij-Stedelijke-Opgaven-Feijenoord.pdf - PDF(3.7M)
Bijlage-Cluster-DV-stedelijke-opgave-participatie.pdf - PDF(26.2K)
Bijlage-Cluster-SO-stedelijke-opgaven.pdf - PDF(18.9K)
Bijlage-Feijenoord_Stedelijke-opgave-SB.pdf - PDF(134.9K)
Bijlage-Lokaal-memorandum-wijkraad-feijenoord.pdf - PDF(239.7K)

Bijlage-Stedelijke-Opgaven-Directie-Veilig.pdf - PDF(1.6M)

Wijk Groot- en Oud-IJsselmonde

Pagina 245

Aanbiedingsbrief-Wijkakkoord-IJsselmonde.pdf - PDF(47.1K)
Wijkvisie-IJsselmonde.pdf - PDF(1.2M)
Wijkraad-rapportage-wijkactieplan.pdf - PDF(73.9K)

Wijk Heijplaat

Pagina 246

Aanbiedingsbrief-wijkakkoord-Heijplaat.pdf - PDF(24.0K)
Jaaractieplan-Heijplaat-2023.pdf - PDF(52.8K)
Wijkakkoord-Heijplaat.pdf - PDF(1.7M)

Wijk Hillegersberg

Pagina 247

14-Wijkagenda-Hillegersberg-2019-2022.pdf - PDF(1.3M)
Aanbiedingsbrief-Wijkraad-Hillegersberg.pdf - PDF(79.7K)
20230331-Wijkvisie-Hillegersberg-2023-2026.pdf - PDF(1.6M)
20230331-Wijkraad-rapportage-wijkactieplan-Hillegersberg-2023.pdf - PDF(70.8K)

Wijk Hillesluis

Pagina 248

Aanbiedingsbrief-wijkraad-Hillesluis.pdf - PDF(305.5K)
Wijkvisie-Hillesluis-2023-2026.pdf - PDF(864.9K)
Jaaractieplan-2023-Hillesluis.pdf - PDF(87.3K)
Wijkakkoord-bewoners-en-wijkraad.pdf - PDF(5.3M)

Wijk Hoek van Holland

Pagina 249

Aanbiedingsbrief-Wijkakkoord-HvH.pdf - PDF(75.0K)
Jaaractieplan-Hoek-van-Holland-2023.pdf - PDF(71.9K)
Dorpsakkoord-Hoek-van-Holland-2023-2027.pdf - PDF(8.2M)

Wijk Hoogvliet

Pagina 250

Aanbiedingsbrief-Wijkakkoord-Hoogvliet.pdf - PDF(30.2K)
Wijkvisie-Hoogvliet-2023-2026.pdf - PDF(473.8K)
Wijkactieplan-Hoogvliet-wijk-2023-definitief.pdf - PDF(105.2K)

Wijk Katendrecht - Wilhelminapier

Pagina 251

Aanbiedingsbrief-Concept-Wijkvisie-KW.pdf - PDF(59.8K)
JAP-2023-Katendrecht-Wilhelminapier.pdf - PDF(188.8K)
Wijkvisie-Katendrecht-Wilhelminapier.pdf - PDF(956.5K)
Participatie-bij-Stedelijke-Opgaven.pdf - PDF(152.1K)
Wijkidentiteit(en)-Rapportage-Katendrecht-Wilhelminapier.pdf - PDF(5.3M)

Wijk Kralingen

Pagina 252

Aanbiedingsbrief-Wijkakkoord-Kralingen.pdf - PDF(368.0K)
Wijkvisie-Kralingen-2023-2026.pdf - PDF(7.7M)
Jaaractieplan-Wijkraad-Kralingen-2023.pdf - PDF(66.7K)

Wijk Kralingseveer

Pagina 253

Wijkakkoord-def.-(2).pdf - -(2).PDF(40.1M)
Aanbiedingsbrief-wijkakkoord-Kralingseveer.pdf - PDF(64.3K)

Wijk Lage Land - Prinsenland - 's-Gravenland

Pagina 254

Aanbiedingsbrief-LLPG.pdf - PDF(69.0K)
Wijkakkoord-LLPG-PDF.pdf - PDF(12.8M)

Wijk Lombardijen

Pagina 255

Aanbiedingsbrief-Wijkakkoord-Lombardijen.pdf - PDF(31.1K)
Bijlage-1.-Wijkidentiteit-Lombardijen.pdf - -WIJKIDENTITEIT-LOMBARDIJEN.PDF(6.6M)
Wijkraad-rapportage-Jaaractieplan-Lombardijen-2023.pdf - PDF(70.2K)
Wijkakkoord-Lombardijen-2023.pdf - PDF(107.6K)
Bijlage-2.-De-Staat-van-de-Wijk.pdf - -DE-STAAT-VAN-DE-WIJK.PDF(709.5K)
Bijlage-3.-Signalen-uit-de-Wijk.pdf - -SIGNALEN-UIT-DE-WIJK.PDF(601.9K)
Bijlage-4.-Sterkte-Zwakte-analyse-Lombardijen.pdf - -STERKTE-ZWAKTE-ANALYSE-LOMBARDIJEN.PDF(408.2K)
Bijlage-6.-Illustraties-Wijkakkoord.pdf - -ILLUSTRATIES-WIJKAKKOORD.PDF(368.9K)
Bijlage-7.-Stedelijke-opgaven-Directie-Veilig.pdf - -STEDELIJKE-OPGAVEN-DIRECTIE-VEILIG.PDF(1.6M)
Bijlage-7.-Stedelijke-opgaven-Stadsbeheer.pdf - -STEDELIJKE-OPGAVEN-STADSBEHEER.PDF(87.6K)

Bijlage-7.-Stedelijke-opgaven-Stadsontwikkeling.pdf - -STEDELIJKE-OPGAVEN-STADSONTWIKKELING.PDF (18.9K)

Wijk Mathenesse

Pagina 256

Aanbiedingsbrief-Mathenesse.pdf - PDF(217.3K)
Jaaractieplan-2023-Mathenesse.pdf - PDF(64.5K)
Wijkakkoord-Mathenesse_28-feb-2023.pdf - PDF(7.1M)

Wijk Middelland - Nieuwe Westen

Pagina 257

Aanbiedingsbrief-Middelland-Nieuwe-Westen.pdf - PDF(315.0K)
JAP-(concept)-Middelland-Nieuwe-westen.pdf - PDF(100.8K)
Staat-van-de-wijk-Middelland-Nieuwe-Westen.pdf - PDF(980.1K)

Wijk Nesselande

Pagina 258

Aanbiedingsbrief-Nesselande.pdf - PDF(72.0K)
Rapportage-wijkactieplan-(concept)-Nesselande-2023.pdf - PDF(84.7K)
Wijkakkoord-Nesselande-1e-concept.pdf - PDF(1.6M)
Verslag-Participatie-Wijkraad-Nesselande.pdf - PDF(3.6M)
Signalen-uit-de-Wijk-Nesselande.pdf - PDF(210.5K)

Wijk Ommoord

Pagina 259

Aanbiedingsbrief-Ommoord.pdf - PDF(91.0K)
Wijkvisie-Ommoord-concept.pdf - PDF(2.6M)
Rapportage-wijkactieplan-(concept)-Ommoord-2023-16-02-2023.pdf - PDF(96.5K)

Wijk Oosterflank

Pagina 260

Aanbiedingsbrief-Oosterflank.pdf - PDF(68.7K)
Wijkakkoord-Oosterflank-maart-2023.pdf - PDF(8.1M)

Wijk Oud-Charlois - Wielewaal

Pagina 261

Aanbiedingsbrief-Oud-Charlois-Wielewaal.pdf - PDF(29.9K)
Wijkvisie-Oud-Charlois.pdf - PDF(14.7K)
Wijkidentiteit(en)-Rapportage.pdf - PDF(6.9M)

Wijk Oude Noorden

Pagina 262

Aanbiedingsbrief-Wijkakkoord-Oude-Noorden.pdf - PDF(377.3K)
Jaaractieplan-Oude-Noorden.pdf - PDF(72.4K)
Wijkakkoord-2023-Oude-Noorden.pdf - PDF(5.5M)

Wijk Overschie

Pagina 263

wijkvisie-jaaractieplan-en-aanbiedingsbrief.pdf - PDF(7.4M)

Wijk Pendrecht - Zuidwijk

Pagina 264

Reactie-Wijkakkoord-Pendrecht-Zuidwijk.pdf - PDF(61.9K)
Publieksfolder-Wijkindentiteit(en)-Pendrecht-Zuidwijk.pdf - PDF(6.6M)
Rapportage-wijkactieplan-(concept)-Pendrecht-en-Zuidwijk-2023.pdf - PDF(79.8K)
Concept-wijkakkoord-Pendrecht-Zuidwijk.pdf - PDF(3.3M)

Wijk Pernis

Pagina 265

Aanbiedingsbrief-Pernis.pdf - PDF(25.1K)
Jaaractieplan-Pernis-2023.pdf - PDF(59.3K)
Wijkakkoord-Pernis.pdf - PDF(1.8M)

Wijk Rozenburg

Pagina 266

Aanbiedingsbrief-Rozenburg.pdf - PDF(44.9K)
Rapportage-wijkactieplan-(concept)-Rozenburg-2023.pdf - PDF(69.5K)
DorpsVISIE-Rozenburg-2023-2026.pdf - PDF(1.0M)

Wijk Schiebroek

Pagina 267

Aanbiedingsbrief-Schiebroek.pdf - PDF(52.7K)
20230327-Wijkakkoord-Schiebroek.pdf - PDF(6.0M)

Wijk Tarwewijk

Pagina 268

Aanbiedingsbrief-conceptplan-Tarwewijk.pdf - PDF(95.5K)

Wijkvisie-Tarwewijk-2023-2026.pdf - PDF(164.7K)

Wijkraad-Tarwewijk-leesbaar-Jaaractieplan-Tarwewijk-dd-20-3-2023.pdf - PDF(445.5K)

Wijkidentiteit(en)-Rapportage-Tarwewijk-veldacademie.pdf - PDF(5.0M)

Wijk Vreewijk

Pagina 269

Aanbiedingsbrief-wijkraad-Vreewijk.pdf - PDF(97.4K)

Wijkvisie

Jaaractieplan-Vreewijk-2023.pdf - PDF(85.3K)

Wijk Zevenkamp

Pagina 270

Aanbiedingsbrief-Zevenkamp.pdf - PDF(72.5K)

Bijlage-1-JAP-Zevenkamp.pdf - PDF(80.9K)

Wijkakkoord-Zevenkamp-1e-concept.pdf - PDF(777.6K)

Bijlage-2-Signalen-uit-de-Wijk-Zevenkamp.pdf - PDF(551.4K)

Bijlage-3-Participatie-verslag-wijkraad-Zevenkamp.pdf - PDF(2.3M)